

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

•

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

כרך לב
תשל"ז

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשע"ט

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה
שנת הקהל

IGROIS KOIDESH

Volume XXXII

Copyright © 2015

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form without prior permission, in writing from the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneersohn, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-kodesh.

(Kovets Shalshet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5)

(Sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

1. Schneersohn, Menahem Mendel, 1902-1994 — Correspondence. 2. Habad.

3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528

296.8'33

87-16855

ISBN: 978-0-8266-5800-5 (set)

ISBN: 978-0-8266-5832-6 (v. 32)

Printed in Israel

פתח דבר

הננו מוציאים לאור כרך שלושים ושתים מסדרת אגרות קודש: כ"ק אדמו"ר זי"ע, שבו אגרות שנת תשל"ז.

בראש הספר באים:

(א) מבוא.

(ב) צילום כתי"ק של כמה מהאגרות.

(ג) מפתח ותוכן האגרות.

ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג².

לתועלת הקוראים נדפס לאחר כל אגרת באידיש תרגומה ללשון קודש.

השתתפו בעריכה: הרה"ת ר' שלום דובער שי' לוי – עורך ראשי. הרבנים התמימים מנחם מענדל גרינפלד, יצחק וילהלם, אליעזר יהושע זאקליקובסקי, משה זאקליקובסקי, ישראל יונתן זילברשטרום, מרדכי מנשה לאופר, מרדכי סטמבלר, ישראל שמעון (ברי"ד) קלמנסון ופסח צבי שמערלינג שיחיו.

מערכת „אוצר החסידים"

ערב שבת קודש, וא"ו תשרי, ה'תשנ"ו, שנת הקהל,
שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

1) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו: כרכים א' – בשנת ה'תשמ"ז. כרכים ד' – בשנת ה'תשמ"ח. כרכים ט' – בשנת ה'תשמ"ט. כרכים ט"ו – בשנת ה'תש"נ. כרך יט – בשנת ה'תשנ"א. כרכים כ"א – בשנת ה'תשנ"ג. כרך כב – בשנת ה'תשנ"ד. כרך כג – בשנת ה'תשנ"ה. כרך כד – בשנת ה'תשנ"ח. כרך כה – בשנת ה'תשנ"ט. כרך כו – בשנת ה'תשס"ג. כרכים כז' – בשנת ה'תשס"ו. כרך כט – בשנת ה'תשס"ח. כרך ל – בשנת ה'תש"ע.

2) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר זי"ע, באות הערות העורכים באותיות קטנות יותר ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3	פתח דבר
5	מבוא
17	פאקסימיליות (כמה מהם מוקטנים מגודלם המקורי)
33	מפתח ותוכן האגרות
א	אגרות קודש
שכט	מפתח ענינים
שנה	מוסדות וארגונים
שנח	אנשים
שסד	מקומות

מבוא

לפנינו הכרך השלושים ושנים בסדרת אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שבו 275 אגרות ומענות שנכתבו במהלך שנת ה'תשל"ז.

שנה זו היתה גדושה באירועים והתרחשויות שונות הן בכרם חב"ד ליובאוויטש והן מחוצה לו, ומתוך החומר הרב שלפנינו ניתן להתרשם על היחס והתגובה של רבינו למאורעות אלו. בשנה זו הוסיף רבינו נדבכים בעבודת הקודש המסועפת בכל קצווי תבל והרבה פעלים לתורה ומצוות, ובמיוחד זירז העיסוק בה"מבצעים" לתקן עולם במלכות ש-ד"י, כל אלו ועוד באים לידי ביטוי נרחב במכתבים ובמענות שבכרך זה.

ע"מ להקל על הקורא והמעייין להבנת תוכן האגרות והמענות, ננסה לסקור בקצירת האומר עכ"פ חלק מההתרחשויות הבולטות בשנה זו:

א. נס הצלת חטופי אנטבה

בשיחות יום שמחת תורה, ש"פ בראשית וכו' כסלו הזכיר רבינו ע"ד נס ההצלה של חטופי אנטבה שהתרחש בקיץ ה'תשל"ו (ראה במבוא לאג"ק חל"א ע' 10 ואילך). בין הדברים ביקש מרבנים יושבי על מדין לפרסם פסקי דין בשאלות הבאות:

(א) כשאחד הניצולים חוזר לאנטבה אם צריך לברך שעשה לי נס בשם ומלכות;
(ב) אם מותר לחולה להתרפאות אצל רופא מומחה שאינו שומר תומ"צ; (ג) במקרה חטיפה אם יש לסמוך על המומחה לחלל השבת על מנת להצילו.

א' הרבנים שנענה לקריאה זו ה' רב הכותל המערבי הגאון רבי מאיר יאודה גץ, ורבינו השיבו (אגרת יב"ז) וביאר סיבת הצורך בפרסום פס"ד זה:

„ת"ח על הפס"ד המצורף במכתבו בנוגע לג', „שאלות" המפורסמות. והוספתי מירכאות לתיבת „שאלות", לאחר שאמרו חכמינו ז"ל שהנשאל ה"ז מגונה בפס"ד ברור בזה (שו"ע אדה"ז סשכ"ח ס"ב) וצ"ל מפורסם וידוע לכל מצוה בגדול וכו', אלא שבחושך כפול ומכופל בגלותנו זה — גם בזה צריך להיות פרסום נוסף וחדש וכו'".

(*) לשלימות הענין מועתק בזה ראשי-פרקים מתולדות רבינו בשנה זו. נעתק מ„שלשלת היחס" בהקדמה ללוח „היום יום":

תשל"ז — מציע להנהיג שבמסודות תורה (וכי"ב) יה' גם הענין דתפלה וצדקה, ובצבור. וגם שהמסודות דצדקה וגמ"ח יעזרו (בהלוואות) לעניני תורה ותפלה. מציע לערוך „הקפות שניות" בעיה"ק חברון וירושלים (בכיה"צ צמח צדק) משולבות עם לימוד התורה ותפלה ונתינת הצדקה. מעורר לחדש את ענין ה„משפיעים" ו„משפיעות". מדפיס את ההמשך הידוע בשם „בשעה שהקדימו — תער"ב", ומבקש שכולם ישתתפו בזה, לא יאחר מכמה ימים לפני יו"ד שבט. הורה להו"ל ליקוט ביאורי כו"כ ענינים המובאים בחסידות ובתורה בכלל — מלקוט מספרי דא"ח דהצ"צ שנדפסו ע"ע, בשם „ספר הליקוטים — דא"ח צ"צ". שולח עוד שלוחים לעיה"ק צפת. מייסד ישיבה גדולה ב„קאראקאס", ווענעוועלא. מציע שיערכו כינוסי ילדים/ות בימי התשלומין דחג השבועות. יוצא בקריאה לשכל ילד/ה יורכש סידור וקופת צדקה.

ב. הדפסת המשך תער"ב

בעת התוועדות חג הגאולה כ"ף כסלו הודיע רבינו במפתיע על כוונתו להדפיס לראשונה מכת"י את ה"המשך" הנודע מתורת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע "בשעה שהקדימו – תער"ב", בדברי הקדמה יוצאים מן הכלל שראוי להביאם כאן (המשך תער"ב ח"ג בהוספות ע' יא ואילך):

"בין ה"המשכים" המפורסמים ישנו ה"המשך" המיוחד דכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שהתחלתו בחג השבועות שנת תרע"ב, כפי שנקרא בפי החסידים בשם "המשך תער"ב" המשך הכי ארוך של מאמרי חסידות .. בהמשך זה ישנם "גדולות ונפלאות" לגבי שאר ההמשכים, אפילו בערך לה"נפלאות" שבהמשך תרס"ו – נס ופלא בערך וביחס לפלא גופא .. המשך זה – שלא כמו כו"כ ענינים שלא נשתמרו בשלימותם – נשתמר וישנו בשלימותו .. בה"צילום" ("פאָטאָסטאַט") שנמצא ברשותי מכר"כ שנים.

– כשכ"ק מו"ח אדמו"ר נסע מביתו, חיפש משהו שיוכל לסמוך עליו ולהשאיר בידו את הכתבים על מנת להחזירם בשלימות, וכנראה, שלא היתה לו ברירה .. אלא למסרם בידי. כשראיתי שבין הכתבים שנמסרו בידי ישנו גם "המשך תער"ב", חטפתי מיד ("האָב איך גלייך געכאַפט, נאָך איידער מ'זעט זיך אַרומטראַכטן אַהין און אַהער") ועשיתי "צילום" מכל ההמשך, וצילום זה נמצא ברשותי עד היום הזה.

ענין זה אינו נותן לי מנוח ("דער ענין מאַטערט מיר") זה כו"כ שנים: היתכן שכל המאמרים וההמשכים מתפרסמים בדפוס, מלבד המשך זה – תער"ב – שעדיין לא נתפרסם בדפוס? וכיון שנמצא ברשותי צילום של ההמשך, ויכולני למסרו לדפוס – שהרי בודאי לא חסר כסף בין החסידים עבור ההדפסה – נושא אני באחריות על היפך הפצת המעיינות חוצה! .. עלה ברעיוני ("איך בין געפאַלן אויף אַ המצאה") להטיל ("אַריינזאַרפֿן") ענין זה בין החסידים – שישתתפו עמדי בנשיאת האחריות על הדפסת והפצת המשך תער"ב בשלימותו, באופן שתהי' יד הכל שוה .. למרות כל הסברות והחשבונות כו', הוחלט על דעת הרבים, שעכשיו הגיע הזמן להדפסת והפצת המשך תער"ב.

ולכן, הצעתי ובקשתי שכל מי שמוכן ורוצה להשתתף באחריות על הדפסת המשך תער"ב יתן בהקדם דולר אחד (לא פחות ולא יותר) לקופה מיוחדת ב"מוכירות" (ובשאר המדינות – יתנו בשטרות דמדינותיהם בסכום השווה לדולר אחד, למשרד ה"מרכז לעניני חינוך" או "מחנה ישראל" שבמדינה ההיא). וכל הרוצים – יכולים ליתן גם עבור נשותיהם ובני ביתם, כולל גם תינוק בן יומו – דולר אחד עבור כל אחד ואחת. ולפי מספר השקלים ידעו מספרם של המשתתפים."

בהמשך לזה היו כמה מענות בענין השתתפות אנ"ש ותלמידי המוסדות

בהוצאות ההדפסה – ראה לדוגמא אגרות יב'ז. יב'ל. כן בהמשך להדפסת המאמרים עצמם, הורה רבינו לערוך „מפתחות” וכתב לחברי המערכת על אופן ההו"ל – ראה אגרת יב'כה (ג' מענות).

ג. קונטרס אהבת ישראל

באותה התוועדות של חג הגאולה כ"ף כסלו וכן בכמה הזדמנויות לאחמ"כ עורר רבינו להנהיג מחדש בעדת החסידים את תפקידם של ה„משפיעים” ו„משפיעות” (ראה בארוכה „התקשרות” גליון קלה) – ובהמשך לזה, יחד עם הפעולות ב„מבצע אהבת ישראל” עליו הוכרז בשיחת ח"י אלול תשל"ו, הורה להדפיס בהוצאה מיוחדת את קונטרס „אהבת ישראל” (על הקונטרס ראה במבוא לאג"ק חל"א ע' 12). לכו"כ הורה להפיצו (אגרת יב'צב בהוספה). כן הורה לתרגמו לאנגלית ולצרפתית – ראה אגרת יב'צג. ועל גודל הכרח הענין, ניתן ללמוד ממ"ש באגרת יב'צו:

„זה מכו"כ חדשים שמרעישים ויותר מכאן ע"ד ההכרח דאחדות ישראל (ובהקדמת אהבת ישראל) ושלילת מחלוקת וכו', ושזהו ביטול סיבת הגלות, ובמילא נוגע ישירות – להשים קץ לגלות ולהביא את הגאולה, וכל השתדלות האפשרית בזה מקדימה קץ הגלות, ובכ"ז חובת כאו"א הרוצה ומצפה לגאולה להשתדל (ולזהור מהפכו).”

ד. המשך המאבק לתיקון גזירת „מיהו יהודי”

המאבק על תיקון החוק בגזירת „מיהו יהודי” נמשך. בצעד נדיר (ראה שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 345 ואילך) במהלך התוועדות כ"ף כסלו הורה רבינו שר' חיים יהודה פלדי ששימש כיו"ר הועד לשלמות העם ישא דברים ו„ניתנה לו רשות הדיבור”, משסיים הרב פלדי דבריו הוסיף רבינו וביאר בפשטות שהכוונה לסייע להנ"ל בגשמיות. וראה אגרת יב'ח, ושם:

„להביע גודל קורת רוחי על המאבק שלו בענין מיהו יהודי”.

באותו ענין, כותב רבינו בחריפות בנוגע לנישואי תערובת רח"ל – ראה אגרות יב'קפב. יב'קצו. וראה גם אגרת יא'תתקעב סעיף 6. יא'תתקפח.

ה. ביסוס בית דין רבני חב"ד באה"ק

בשלהי שנת תשל"ו הורה רבינו על הקמת בי"ד רבני אנ"ש בארה"ק (ראה אג"ק חל"א ע' שכט). במהלך שנה זו המשיך לתת הדרכה והוראות בדבר תפקידם ומעמדם וכו', וכן החל להפנות יחידים ומוסדות אליהם לפס"ד – ראה אגרות יא'תתקצג. יב'צד. יב'קמו. באגרת מיום י"א ניסן „אל כבוד הרבנים חברי הבי"ד של רבני חב"ד באה"ק ת"ו”, הוסיף רבינו בכתי"ק בסיום מכתב הברכה לקראת חג הפסח את המילים: „בכבוד ובברכת וה' עמם שהלכה כמותם בכ"מ, ובברכת החג”.

ו. ספר הליקוטים – דא"ח „צמח-צדק”

בשנה זו הוחל בהוראת רבינו בהו"ל של סדרת הספרים „ספר הליקוטים – דא"ח צמח-צדק” – „ליקוטי ביאורי כמה-וכמה ענינים המובאים בחסידות ובתורה

בכלל" על פי סדר הא"ב. מיד כאשר הגיע מבית הדפוס הכרך הראשון, מיהר רבינו לשגר עותק טרי לכמה מגדולי התורה בדור, עם פתיחה בנוסח מיוחד במינו, ולדוגמא באגרת יב'פד:

„בידעי התענינות כת"ר בתורת חסידות חב"ד,

ענין ביחד עם עיין ולימוד וכו' — וימים אלה הו"ל ליקוט מתורת הצ"צ בחסידות (ע"ס הא"ב) —

הנני מצרף בזה ס' ליקוטים זה, ותקוטי חזקה שגם בזה ימצא ענין, ובפרט שבאו בו ערכים הכי יסודיים כמו תורה, תפלה, תשובה כו'.

כן נשלח לכו"כ ובנוסח דומה — ראה אגרות יב'פג. יב'פה. יב'פו.

ז. הו"ל קובצי „יגדיל תורה" — כולל צ"צ וכולל שע"י המזכירות

בהתועדויות כ"ף מנחם-אב וח"י אלול תשל"ו הורה רבינו לייסד מכון מיוחד לריכוז חידושי תורה מרבתינו ונשיאנו ותלמידיהם בחלק הנגלה שבתורה, וכן הערות ושקו"ט ומראה מקומות לדבריהם, ולהדפיסם בקובץ מיוחד שיופיע מזמן לזמן.

מרכז אחד — קבע רבינו — יהי' בירושלים העתיקה שבין החומות — בכולל אברכים בניהכנ"ס ע"ש „צמח צדק", ומרכז אחד — בסמיכות למקום בו הפיץ כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע תורת הנגלה ותורת החסידות במסירות-נפש — כולל אברכים שע"י המזכירות.

הקובץ הראשון — שניתן לו (אחר-כך) השם „יגדיל תורה" — בירושלים הופיע לקראת כ"ד טבת תשל"ז [ובקובץ בפ"ע „הערות בשו"ע אדמו"ר הזקן מלוקטים מספרי האחרונים" (חלק או"ח א', סימן א-רטו). הוראות מפורטות על הו"ל זו באגרות יא'תתקפב. יב'מא] ואילו בארה"ב הופיע הקובץ הראשון שע"י כולל האברכים כבר לקראת ראש השנה תשל"ז.

במשך שנת תשל"ז הופיעו עוד אחד עשר קובצים גדושים בתוכן ובחומר חדש. על עריכת הקובץ הופקד מו"ה שלום דובער לוין (ראה ספר „עבודת הקודש" נ"י. תשנ"ה ע' א-ג, פכ"ב ע' ו ואילך) — וראה אגרות יא'תתקפט. יב'צב בהוספה. יב'קיג. יב'קיד. יב'ר.

ח. פטירת ה"בית ישראל" והתמנות אחיו ה"לב שמחה" מגור צ"ל

בב' אדר תשל"ז נלב"ע כ"ק הרה"צ ר' ישראל אלתר ה"בית ישראל" מגור צ"ל. עם תום ימי השבעה נתמנה למלא מקומו אחיו כ"ק הרה"צ ר' שמחה בונם אלתר ה"לב שמחה" מגור צ"ל. ע"פ השמועה שיגר רבינו מברק ברכה לרגל המינוי וכן אגרת (שניהם לא הגיעו לע"ע לידינו).

בהתועדות ש"פ תצוה שושן פורים תשל"ז, הקדיש רבינו שיחה מיוחדת אודות הקשר בין רבותינו ונשיאנו ובית אדמו"רי גור וקוצק וכו', וכ"ז הי' הקדמה לדברים דלקמן:

„על-דבר המאורע שאירע בבית גור בשבוע האחרון, ולהביע את

הברכה במעמד כמה עשירות ומאות בניישראל, ובמקום קדוש – שתהי' הנשיאות בהצלחה רבה ואמיתית, ועל יסוד מסורת אבות .. מיוסד על אהבת התורה, אהבת ישראל ואהבת הקב"ה .. וילך לבטח דרכו – בכל התוקף דאל יבוש מפני המלעיגים כו".

שבועות ספורים לאחמ"כ, לכבוד יום הולדת הע"ה של רבינו ב"א ניסן, שיגר ה"לב שמחה" מגור אגרת ברכה בצירוף בקבוק יין, בידי שליח אישי שהתקבל ל"יחידות" ביום ג' בדר"ח אייר (ראה שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 685). בהמשך לזה כתב רבינו ב"א אייר (יב'ק"ח):

„ז"ע הגיעתני הברכה והפ"ש ע"י השליח שליט"א,

ות"ח ת"ח על הברכות, וכבר מלתי אמורה בתוה"ק: ואברכה (ה') מקור הברכות) מברכיך, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר. ובפרט אשר באה בהוספת מעשה (שילוח יין ישן וכו') – וע"ד פי' הרמב"ן לך לך (יב, ו) בהחזקת אברהם בארץ סימן לבנים יעוד טוב. בהוקרה בכבוד ובברכה".

בכ"ד אייר ביקר בנו הרה"צ ר' יעקב אלתר – כיום האדמו"ר מגור שליט"א אצל רבינו שקיבלו בחביבות ושוחח עמו בהרחבה. ה"יחידות" (אשר בתחילתה הזכיר רבינו את המכתב ששיגר לאביו) ארכה זמן רב ונדפסה בספר „בצל החכמה" ע' 32. בהמשך לביקור זה היו עוד כו"כ התייחסויות (ראה ימי תמימים ח"ז ע' 164. וש"נ).

ט. יום הבהיר י"א ניסן – יום הולדת השבעים וחמש

ביום הבהיר י"א ניסן מלאו שבעים וחמש שנה להולדת רבינו. בקרב עדת החסידים בעולם כולו רחשה תכונה מיוחדת. מכתבי ברכה והוקרה זרמו ללא הרף מכל קצווי תבל, ובמענה עליהם הביע רבינו את תודתו הלבבית על הברכות והאיחולים – ראה אגרות יב'קו (מר שמעון פרס שר הביטחון). יב'קז (לכאו"א מהתלמידים). יב'קח (לכאו"א מהתלמידות). יב'קיב. יב'קמד (אלוף רפאל ורדי ראש אכ"א במטכ"ל). מכתב ברכה מיוחד בסגנונו שלח אל רבינו מר יונה כסה, מראשי מפלגת מפא"י (העבודה) וח"כ מטעמה במשך שנים רבות, שהתייתם בילדותו והתגורר בבית רבינו במשך כמה שנים. וכך השיב לו רבינו במכתבו (יב'ק"ז):

„לכל לראש אביע תודתי הלבבית על הברכות בקשר עם יום ההולדת, וברכה אשיבנו בדברי חכמינו ז"ל כל המברך מתברך מהשית' מקור הברכות, שתוספתו מרובה על העיקר, ואין לך ברכה גדולה מזו.

ואם בכל ברכה איש לרעהו הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה ברכה שתוכה רצוף רגש חם ולבבי, ובצירוף זכרונות בית אבא והאווירה שהיתה אז, המעוררת גם אצל הקורא, ובפרט שהמדובר בבית אבא, זכרונות רגשים וחוויות. ובודאי לדכותי' אין הדבר זקוק לאריכות. והרי ניכר במכתב כ' אשר גם אצלו זכרונות ימים שעברו עומדים חיים נגד עיניו".

מילים אלו כתב רבינו בפתיחת מכתב ברכה לקראת חג מתן תורה (יב'קלד) כהבעת תודה עבור ההשתתפות בקבוץ הנ"ל לכמה מגדולי התורה והרבנים הגאונים, ומהם: מו"ה דב אליעזרוב; מו"ה אהרן ברנשטיין; מו"ה ישראל גרוסמן; מו"ה

בצלאל זולטי; מו"ה בנימין זילבר; מו"ה מרדכי יפה־שליזנגר; מו"ה משה מנדלבוים; מו"ה יוחנן סופר; מו"ה אליעזר פלצינסקי.

י. החלפת השלטון בארץ הקודש

בכ"ט אייר תשל"ז התקיימו בארץ הקודש ת"ו הבחירות לכנסת התשיעית שבסופם התברר שהיתה זו מערכת חשובה ומשפיעה, כאשר לראשונה, לאחר שמונה מערכות בהם נכשל, הצליח מר מנחם בגין להיבחר לראשות הממשלה כנבחר ציבור שלא ממפלגת השלטון.

ביום א' פרשת דברים (חזון) ב' מנחם אב, הגיע רה"מ מר בגין לביקור מיוחד אצל רבינו, הביקור זכה לפרסום והד גדול בכלי התקשורת בארץ הקודש ובעולם בכלל (ראה שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' 669 ואילך). התקשרות גליון קב ע' 13 ואילך). לפני הביקור וגם לאחריו שיגר מר בגין שליחים אישיים לדווח על נושאים חשובים (ראה שם ע' 687).

בימי הסליחות תשל"ז שיגר רבינו אגרת ברכה (יב'ריח) לקראת השנה החדשה לכבוד מר מנחם בגין ראש הממשלה, ובסיומה:

„בהוקרה בכבוד ובברכה להצלחה רבה בפעולותיו בתוקף, אף כי בדרכי נועם, ובמיוחד בהנוגע לשלימות העם שלימות הארץ (התלויות בשלימות התורה, ומתוך בריאות הנכונה“.

יא. יובל שנים לחג הגאולה י"ב־י"ב תמוז

בשנה זו ה' סיום וחיתום יובל שנים לחג הגאולה של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, י"ב־י"ג תמוז תרפ"ז־תשל"ז. בהתוועדות ש"פ שלח (שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' 151 ואילך) קרא רבינו להוסיף בה"שטורעם" בחגיגות והתוועדויות חג הגאולה ובאופן שבאין ערוך.

ובהתוועדות המרכזית של חג הגאולה הקדיש רבינו שיחה מיוחדת בביאור מעלת היובל (שיחות קודש שם ע' 204 ואילך). במהלך ההתוועדות (שם ע' 687 ואילך) ניגשו כו"כ ומסרו מתנות (רוחניות) בקשר עם יובל שנים.

נושא זה – של ציון ומשמעות יובל שנים לפרשת המאסר והגאולה, והתחלת יובל שני – נזכר באגרות רבות ובכל פעם מורה רבינו להתבונן ולהפיק מכך הוראה למעשה בענין שבו עוסק המכתב. ראה אגרות יב'קמב, יב'קנ, יב'קנז, יב'קנח, יב'קנט, יב'קס, יב'קסט, יב'קעת, יב'קצג, יב'קצח.

יב. „בכל המבצעים כולם“

לאחר שבמשך עשר השנים האחרונות, הגביר רבינו את הפעילות בהפצת המעיינות חוצה עשרת מונים, ובחיזוק אחב"י בלימוד התורה וקיום המצוות ובמיוחד בעשרת המצוות הכלליות והיסודיות הנקראים בשם „עשרת המבצעים“ הידועים (תשכ"ז – מבצע תפילין; תשל"ד – מבצע תורה, מבצע צדקה, מבצע בית מלא ספרים, מבצע מזוזה, מבצע נרות שבת קודש; תשל"ה – מבצע כשרות, מבצע טהרת המשפחה;

תשל"ו – מבצע חינוך, מבצע אהבת ישראל) מעורר רבינו פעמים רבות במשך השנה להתעסק בהמבצעים ולהגביר פעילותם ופרסומם בכל תפוצות ישראל.

כיון שזו השנה הראשונה לאחר השלמת ייסוד עשרת המבצעים, וענין זה בא לידי ביטוי ברבים מהאגרות המופיעים בכרך זה, מן הראוי לתת סיכום תמציתי בנידון:

מבצע תפילין

על מבצע זה שהי' ראש וראשון למבצעי המצוות הכריז רבינו בהתוועדות ש"פ במדבר מבה"ח סיון תשכ"ז, יומיים קודם פרוץ מלחמת ששת הימים. סקירות על הכרזת המבצע ועידודו במשך השנים – בשיחות ובאגרות משנת תשכ"ז ואילך, נדפסו במבוא לאג"ק חכ"ד ע' 18 ואילך, במבוא לחכ"ה ע' 7 ואילך, ובמבוא לחכ"ו ע' 5 ואילך.

מבצע תורה ומבצע צדקה

מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים בתשרי תשל"ד, הכריז רבינו על מבצע תורה ומבצע צדקה, על יסוד הפסוק (ישעי' א, כז) „ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה“. סקירה על הכרזת שני המבצעים האלה נדפסה במבוא לאג"ק חכ"ט ע' 9.

מבצע בית מלא ספרים

בהתוועדות ש"פ וישב כ' כסלו תשל"ד, הכריז רבינו על מבצע בית מלא ספרים שבכל בית יהודי יהי' סידור, תהלים, תניא וכו'. בט"ו טבת תשל"ד כתב רבינו לדובר צה"ל (אג"ק חכ"ט אגרת יא'לה):

„הצעתי, יותר נכון בקשתי נפשית, אשר בכל יחידת צה"ל יהי' מוכן ומזומן לשימוש הרבים: זוג תפילין, סידור תפלה, תנ"ך, ובמיוחד ספר תהלים, ולפחות ספר אחד מתורה שבעל פה, ונוסף על זה גם קופסא של צדקה“.

מאז ואילך הרבה לעודד על כך (ולא רק במסגרת הצבא). סקירה על הכרזת המבצע נדפסה במבוא לאג"ק חכ"ט ע' 10.

מבצע מזוזה

בהתוועדות יו"ד שבט תשל"ד הורה רבינו להשתדל שיהיו מזוזות כשרות בכל בית יהודי, והכריז שיש יהודים שנדבו עבור הוצאות המבצע. שוב עורר על כך בהתוועדות ט"ו בשבט.

בחודש אייר תשל"ד אירע פיגוע טרור חבלני במעלות, במהלכו נהרגו ילדים רבים שבאו מביה"ס בצפת. כשבדקו לאחמ"כ את המזוזות במוסד החינוך בצפת מצאו שמספר המזוזות שנמצאו פסולות תואם את מספר הילדים שנהרגו הי"ד.

בהתוועדות ש"פ בהו"ב תשל"ד נשמעו מפה קודשו של רבינו הדברים הבאים:

„עסקתי בלהט (מיט א' שטורעם) בענין מבצע מזוזה, דחפו אותי ולא נתנו לי מרגוע מלתבוע ולדבר על מזוזה, אני בעצמי לא יודע למה כו', ועכשיו ראו איך שכל המאורע הזה הי' קשור במצות מזוזה“.

בסמיכות לכך הורה רבינו לצעירי אגודת חב"ד לפתוח ב"מבצע מזוזה" בממדים רחבים, והרבה לעודד על כך במשך השנה. מאז ואילך הרבה לזרז ולעורר באגרות רבות אודות "חמשת המבצעים הידועים". סקירה על הכרזת מבצע מזוזה, ואודות הכרזת וקביעת "חמשת המבצעים הידועים" נדפסה במבוא לאג"ק חכ"ט ע' 11.

מבצע נרות שבת קודש

בשיחה שאמר רבינו בפני כינוס "נשי ובנות חב"ד" בכ"ד אלול תשל"ד, יצא בקריאה מיוחדת אשר כל נשי ובנות ישראל בכל מקום, וגם הבנות שקודם הנישואין מתחיל מגיל חינוך, תשתדלנה במיוחד בקיום מצות הדלקת נרות שבת קודש. סקירה על הכרזת המבצע, ועידודו בשיחות ובאגרות רבות – במשך השנה שלאחמ"כ תשל"ה, נדפסה במבוא לאג"ק ח"ל ע' 5 ואילך.

כאשר נתקבלו מכתבים מכמה תלמידות בתי ספר, אודות הפעולה שפעלה עליהן הדלקת נש"ק, הורה רבינו להדפיס קובץ מיוחד בצירוף תמונות (יב'לו), וזרז להדפיסו קודם חג הפסח (יב'פ).

מבצע כשרות ומבצע טהרת המשפחה

בהתוועדות ט"ז תמוז תשל"ה ביאר רבינו בארוכה אשר שמירת טהרת המשפחה וכשרות האכילה ושת' מסורות בעיקר בידי נשי ישראל (לקו"ש ח"ג ע' 259 ואילך). והרחיב הביאור בזה בשיחת ש"פ מטו"מ (שם ע' 295 ואילך). סקירה על הכרזת מבצעים אלה במבוא לאג"ק ח"ל ע' 9.

מבצע חינוך

בהתוועדות ש"פ אחרי מבה"ח אייר תשל"ו, הכריז רבינו על "מבצע חינוך" ועל כל השנה הבאה כ"שנת החינוך" (ראה שיחות קודש תשל"ו ח"ב ע' 118 ואילך). מאז ועד סיום שנת תשל"ו ורובה של שנת תשל"ז עורר על כך שוב ושוב בשיחות ובאגרות. סקירה על הכרזת המבצע נדפסה במבוא לאג"ק חל"א ע' 7 ואילך. במכתבים שכתב רבינו בשנה זו למסיבות שנתיות וכיו"ב של מוסדות חינוך, ציין עובדת היות שנה זו שנת החינוך ומשמעותה, וראה אגרת יא'תתקעג:

"כל מי שמעריך את ענין החינוך התורני בודאי מעודד מההיענות הרחבה שעוררה הפנ' בענין "שנת החינוך" בקרב חוגים רבים בחלקים שונים בעולם, והדבר כבר הביא בעזר השי"ת לפירות טובים בכל שטחי החינוך התורני".

וכן באגרות יב'צא. יב'קלא.

בכו"כ אגרות, הן ליחידים והן למנהלי מוסדות חינוך, משתמש רבינו עם המשל מגרעין או שתיל רך, והנמשל בחינוך הילדים. ראה אגרת יא'תתקנו.

מבצע אהבת ישראל

בהתוועדות ח"י אלול תשל"ו הכריז רבינו על "מבצע אהבת ישראל". ופירט הדברים יותר בהתוועדות ליל כ"ט אלול, ונזכר גם באגרת הכללית (אג"ק חל"א אגרת

י'א'תקכב) לבני ובנות ישראל בכל מקום שהם מימי הסליחות תשל"ו, מצוה הכללית של ואהבת לרעך כמוך". סקירה על הכרזת המבצע נדפסה במבוא לאג"ק חל"א ע' 12. בזה הושלמו עשרת המבצעים, וכפי שאנו מוצאים במכתב כללי, "לכל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם" מיום ז' מרחשון (י'א'תקסח) שמונה ומפרט את כל המצוות הכלליות: "לפיכך השעה כשרה עתה, כאמור, להזכיר שוב את מבצעי המצוות, עליהם דובר בהרחבה בהודמנויות שונות בחדשים האחרונים. . . משום חשיבותם הרי הם מנויים בזה שוב, לפחות בקצרה", והולך ומונה ומבאר את כל עשרת המבצעים שהוכרז עליהם.

באגרות שונות לרבנים ואישי ציבור, ראשי השלטון או מפקדי צה"ל, מודה להם רבינו על הסיוע והעזר לאנשי חב"ד בפעולות המבצעים, או על הדו"ח המפורט מביקור שערור רושם וכו'. ולדוגמא באגרת מ"א ניסן (יב'קה) על דבר ביקור אנשי חב"ד במסגרת "מבצע פורים", ובאגרת מכ"ט תמוז (יב'קעט) במענה על ההודעה מרשמי ביקורם של השלוחים מצעירי חב"ד במחנה צבא באילת במסגרת מבצע "מזוזות ותפילין" (מבצע חשאי במסגרתו קבעו כחמשים אלף! מזוזות בכסיסי צבא). כן הביע רבינו נח"ר כאשר אותם אישים השתתפו בעצמם בהמבצעים, ולדוגמא באגרת מ"ח תמוז (יב'קסח):

"ות"ח על הקורת רוח שגרם בכותבו מהשתתפותו במבצעים מסויימים שעוסקים בהם אנ"ש שי' במחנו הטי'. ואף שמפרט רק מבצע מזוזה ומבצע כשרות, אבל בודאי שמשותף פעולה גם בשאר המבצעים ככל יכולתו ויותר". וראה גם אגרות יב'לג. יב'ריד.

בתחילת שנה זו נשלחה הצעה מא' מרבני ירושלים להוסיף על עשרת המבצעים אלו גם מבצע של קירוב הנוער ע"י ביקורי בית וטיולים הדרכה והסברה וכו', וכה כתב לו רבינו באגרת המענה (י'א'תקפה):

"והנה מובן אשר המבצעים דעד עתה דורשים שימת לב רבה וגם רוב זמן בכמות, וקשה להעמיס על אותם האנשים עוד ענינים. . . ואת"ל הרי המבצעים העומדים כבר על סדר היום, כל אחד כולל גם הדרכה והסברה, על דרך מצוה (אחת) גוררת (הסברה ע"ד עוד) מצוה ועוד מצוה.

סגנון מכתבו מחזק אצלי התקוה אשר משתדל כת"ר בהמבצעים עליהם מדובר ככל יכולתו, כולל ג"כ באופן דטופח על מנת להטפח, שממנו יראו וכן יעשו. ויהי רצון שיהי' כל זה בהצלחה".

בד בבד עם ההקפדה על "בל תוסיף", מצינו אגרת בה מעיר רבינו על "לא תגרע", וכה כתב לא' החסידים (יב'קצג, בתרגום מאנגלית):

"תמיהני ע"ז שבכל מכתביו אין ולו מילה אחת ע"ד "עשרת המשימות" שידועים ג"כ כ"מבצעים", אודותם התכתבנו וגם שוחחנו פא"פ. בוודאי תזכור שהציעו אותם במיוחד בקשר למתן-תורה ול"ג בעומר. בטוחני שהחסרון הוא רק בכתיבה".

יג. זריזות בהוצאה לאור

ידוע שיטתו העקבית של רבינו בזירוז ההו"ל של ספרים, כתבי ראשונים ואחרונים, חידושי תורה וכיו"ב, וכן עידוד בלתי פוסק בעריכת ספרים תורניים של אנציקלופדי ומפתחות וערכים וכו'.

על רקע זה בולטת תשובתו של רבינו להגרש"י זוין, עורך ראשי של אנציקלופדי תלמודית בדבר ההו"ל של ספר הערכים – חב"ד (יב"ד):

„צודק בהערות ע"ד הפרטיות וכו' שבס' הערכים דחב"ד, וכמה פעמים עוררתי עד"ז את העורכים שי' (ועוד ידי נטוי) – ולע"ע פעלה במקצת. וקשה אפהאָלטן פון קאָכן זיך אין חסידות, קשה „גם" להמגביל“.

ובענין דומה, מצינו לשון מיוחדת לעוסק בהו"ל כתבי הגאון הרגצ'בי, שהי' חביב ותדיר אצל רבינו באופן מיוחד (יב"עז):

„מפורסמת מדתו העיקרית דהמחבר – זריזותו נפלאה בלימוד התורה בעצמו, בלימוד התורה לאחרים בע"פ, במענה פיו – וכן בכתב, במכתביו, ומפורסם ג"כ רצונו עז שידפיסו תורתו וכו' .. ומצו"ב השתתפותי פרטית בזה – ובפרט, בסגנון ר' יוסף – סיני וגם חריף סכינא (יבמות קכב, א) – דיומא קאגרים, יום היאָצט דבעל המחבר, דתרווייהו אינטייהו בי' – סיני ועוקר הרים“.

יד. עוללות:

עוד נושאים שנדונו באגרות שבכרך זה:

א. הדרכה בפרסום והו"ל של ספרים: יא'תתקפב. יב"ט. יב"לז. יב"ג. יב"סו. יב"עט. יב"צב בהוספה. יב"קכו. יב"קנא. יב"קפז. יב"ריג.

ב. מענה לרבנים וסופרים ששלחו מפרי עטם (ואמנים ששלחו יצירותיהם): יא'תתקסד. יא'תתקצא. יב"יא. יב"כא. יב"כז. יב"נט. יב"פח. יב"פט. יב"צ. יב"צח. יב"קלב. יב"קמו. יב"קנג. יב"קעח. יב"קצז. יב"רח.

ג. תגובה למאמרים בעניני השעה, אתגרים ובעיות כלליות: יא'תתקנה. יא'תתקפד. יא'תתקצו. יב"ג. יב"סד. יב"פא. יב"צז. יב"קיא. יב"קעו. יב"רט.

ד. עצות והדרכות לאנשים בצרה ומצוקה ופתרון לבעיות שונות: יא'תתקנג. יא'תתקסה. יא'תתקסו. יא'תתקסז. יא'תתקעא. יא'תתקעט. יב"ח. יב"כט. יב"לה. יב"מ. יב"מד. יב"ז. יב"סב. יב"סה. יב"עג. יב"עד. יב"עח. יב"צה. יב"כה. יב"קנד. יב"קנה. יב"קנו. יב"קסא. יב"קסב. יב"קסד. יב"קסו. יב"קעז. יב"קפא. יב"קצט. יב"רכא. יב"רכז.

ה. תשובות הנוגעות למוסדות כלליים (כגון „מרכז לעניני חינוך“, „אגודת חסידי חב"ד“, „צעירי אגודת חב"ד“, ועוד): יא'תתקסא. יב"לט. יב"סח. יב"קכב. יב"קל.

ו. עידוד אנשי צבא העומדים על המשמר להגנת העם וארץ הקודש: יא'תתקצה. יב"כו. יב"קה. יב"קמד. יב"קסה. יב"קעט. יב"ריט.

ז. אישי ציבור ובעלי תפקידים שסייעו לקהילות או פעילות חב"ד: יב"כ. יב"מו.
יב'קנב. יב'קע. יב'רב.

ז. הדפסת ספר התניא בשפה הערבית: יא'תתקצט.

ח. עצה והדרכה למוסדות חינוך, הוראות ומענות למוסדות שונים: יא'תתקפג
(פטרופוליס – ברזיל). יא'תתקפו. יא'תתר (ס. פאולו – ברזיל). יב"א. יב"ב. יב"ב
(מדריד – ספרד). יב"טז (לונדון – אנגליה). יב"מג (ברוקלין – ניו יורק). יב"נד
(ירושלים – ארה"ק). יב"ס. יב'קי. יב'כ. יב'קלח. יב'קמט (יער – צרפת). יב'קעב
(קייפטאון – דרום אפריקה). יב'קעד (ליאון – צרפת). יב'רו (נחלת הר חב"ד –
ארה"ק). יב'רז (בוענאס איירס – ארגנטינה). יב'ריב (מגדל העמק – ארה"ק). יב'רטו.

ט. שימוש בביטוי "בית רפואה" במקום "בית חולים": יב"סג.

י. סידור מדיטציה ע"י מומחים יר"ש למנוע ההליכה ל"גורו": יב'קעה.

יא. תרומה של הרבנית הצדקנית ע"ה לקרן גמ"ח: יב'קצה.

* * *

כו"כ אגרות בכרך זה מופנות אל רבנים חשובים וגדולי תורה, ביניהם:
הגרפ"מ אלטר (לימים האדמו"ר מגור), הגר"י גרובנער, הגר"מ גרוסברג, הגרמ"י
גץ, הג"ר יהושע הוטנר, הג"ר יצחק הוטנר, הגר"פ הירשפרונג, הגר"ש ואזנר,
הגרש"י זיון, הגר"ח חדד, הגרמ"פ טייך, הגר"א יאלעס, הגר"ק כהנא, הגרפ"י
הכהן לוין, הגר"י לנדא, הגר"ש משאש, הגר"ה מעדליא, הגרי"ד הלוי סולוביצקי,
הגר"י הלוי פולטורק, הגר"י פופקא, הגר"מ פישר, הגר"מ קליין, הגר"א רובין,
הגר"ח שאוועל, הגר"מ שפילמן.

* * *

באגרת המזכירות (יב'קלו) מוצאים אנו התייחסות יוצאת דופן, המבארת מהות
וסגנון כתיבת האגרות-קודש. וללמד על הכלל כולו יצא: (1) עיקר הכוונה במכתבים
הללו לחזק הקשר דהקורא עם תומ"צ בצביון ומטבע בני" מדורי דורות. וע"כ גם אם
הקורא לא רגיל בלשון ובסגנון, התקוה, שיתקרב ויתהדק הקשר שלו עם המסורת.
(2) ענין שלא ניתן להסביר בפשטות באשר הוא מהנסתרות לה' אלקינו, והוא ענין
של "אותיות מחכימות". עצם האותיות והתיבות בלשון הכתוב ובמטבע חז"ל
השפעתן מרובה משל סגנון בו"ד, ובכמה מישורים שאינם מישור השכל והרגש.
(3) בתרגום ללה"ק ועאכו"כ ללשונות אחרים, משתדלים שיהי' בלשון שוטפת.

*

נסיים בתפלה אשר בקרוב ממש נזכה בעזה"ת להוציא לאור את יתר אגרות
הקודש וכתבי הקודש של כ"ק רבותינו נשיאנו, עדי נזכה ללמוד תורה מפיו של
משיח צדקנו, במהרה בימינו, אכ"ר.

פאקסימיליות

דאס האט יעדן זיין זיין
טעם (אזוי) געווען
האט דאס געווען
[אזוי] געווען
אזוי געווען
- דאס האט יעדן זיין זיין
טעם (אזוי) געווען
האט דאס געווען
[אזוי] געווען
אזוי געווען
- דאס האט יעדן זיין זיין
טעם (אזוי) געווען
האט דאס געווען
[אזוי] געווען
אזוי געווען

דאס האט יעדן זיין זיין
טעם (אזוי) געווען
האט דאס געווען
[אזוי] געווען
אזוי געווען

אגרת יא'תתקסא - נדפסה לקמן ס"ע כב ואילך

ב"ה, י"ג טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד
מר ירמיה' שי'
המכונה פרופ. ברנבור

שלום וברכה:

בוהאי ישמע מידידנו מר פנחס שי' קלמס פרטי השיחה עמו. ורק אנצל
העזרנות ששמעתי פ"ש מכ" להביע איחולי שבהתאם להוראת ימי החנוכה
שתחילתו של חודש זה נערך בהם, יתקדמו כל הענינים אצלו באופן דמוסיף
והולך, הן בעניניו הפרטיים והן בעניניו הכלליים, כולל הענינים שדובר
אודותם עם מר פ.ק. שי'.

ידוע ומפורסם הצווי ונשמרם מאד לנששותיכם, ופירשו רבותינו ז"ל (תעלה א.ד.ק.)
שאינן מקרא יוצא מידי פשוטו, שמירת הגוף. ובפרט על פי משגם הרב
המגיד, "א קליינע לעכל אין גוף מאכט א גרויסע לעכל אין דער נשמה
(החמים, חוב' ז' ע' כח 1664). וראה ג"כ הלכות דעות להרמב"ם, סוף
פ"ג וריש פ"ד. אשר מדברי הרב המגיד ועוד יותר מדברי הרמב"ם
מובן שהיות הגוף בריא ושלם נובע ג"כ להצלחה בעניני התורה ומצוות",
ועד שאמרו ש"ביטולה של תורה (תעלה א.ד.ק.) קיימה", זאת אומרת שאם בריאות
הגוף דורשת להאיט הקצב של הפעולות או להפסיקן משך זמן, הרי זה
בדוגמת השקעה של פסון במסחר בשביל להרויח כמה פעמים ככה.

פשוט שלא לדרשה כוונתי בהכתוב לעיל, כי אם בנוגע לפועל, אשר
נוסף על הצווי בתור איש פרטי ונשמרם מאד לנששותיכם, הרי פעולותיו
לתועלת הרבים דורשת השמירה. וכיון שאדם קרוב אצל עצמו, צריכה
להיות השמירה בזה על פי הוראת רופא ידיר.

ויהי רצון אשר מתאים להתחלת המכתב יוסיף בפעולותיו ביחד עם
ההוספה בבריאות הגוף, ובפרט על פי מאמר חכמינו שהגוף נכסיו של
הקב"ה, ויעשה בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה אר"י אלתרמן

אגרת יב'כג - נדפסה לקמן ע' צח ואילך

191

ב"ה, כ"ב טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ
נכבד ונעלה איש המעלה
הרב מאיר יאודה נ"י גץ

שלום וברכה:

בנוסף על הפ"ש שאני שואל ומקבל משלומי הטוב על ידי ידידינו
המשותפים מפעם לפעם, נעם לי לקבל מכתב כח"ר מיום ג' לסדר "ואשר
הוא עושה ה' מצליח", ביחד עם המצ' אליו.

ושלא על סדר מכתבו אתחיל בסיום וחזרת מכתבו, הולדת הנכד במז"ט,
ונקרא שמו בישראל ברק ישי בן נורית שוברי. ובנוסף המסורתי -
יהי רצון שהוריו יגדלוהו להורה ולחופה ולמעשים טובים, וכת"ר וזוג
הרבנית תחי' ירוו רב נחת אמתי ממנו ומכל יוצאי חלציהם שיהיו,
ומתוך שמחה וטוב לבב יוסיף בפעולותיו בקדש, שמירה על הקדש, ובפרט
כותל המערבי שהודיעונו חכמינו ז"ל מעולם לא זזה שכינה מכותל
המערבי של בית המקדש. וח"ח במיוחד על שימת לבו לשלוח לי
התמונות מהזהרות וכו' נוסף על הבשורה הטובה ומשמחת שנפסקו כל
העבודות וההפירות שיש בהן חשש, ואפילו ספק חשש, נגיעה בקדש ומקדש.

ג' (תש"ז)
מאיר

ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקיום היעוד שיבנה בית המקדש במהרה
בימינו בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו יבוא ויגאלנו,
ובלשון הכתוב ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

בהוספה על האמור, ומובן שגם זה עיקר, ת"ח על הפס"ד המצורף
במכתבו בנוגע לג' "שאלות" המפורסמות. והוספתי מירכאות להיבת
"שאלות", לאחר שאמרו חכמינו ז"ל שהשאלה היא מגונה בפס"ד ברור
בזה וצ"ל מפורסם וידוע לכל מצוה בגדול וכו', אלא שבחושך כפול
ומכופל בגלותנו זה גם בזה צריך להיות פרסום נוסף וחדש וכו'.

58/16
מאיר

ויהי רצון שבתוספת נתינת כח דימי החנוכה, אשר חודש טבת נעוץ
בהם, יהי' מוסיף והולך ואור מיום ליום עד קיום היעוד וה' יהי'
להם לאור עולם.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות
בעינינים הכלליים והפרטיים
גם יחד ובאופן דמוסיף וקולך

ב"ה ז' טבת ה'תשל"ז

בית אדרש לאורות "בית רבקה"

בנשיאות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבי מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א

INSTITUT SUPERIEUR CULTUREL D'HEBREU BETH RIVKAH
pour la Formation de Professeurs

43-49, rue Raymond-Poincaré, 91330 Yerres - ☎ 925 17 85

Directeur :
Le Rabbin J. SCHLAMME

טלפון 925 17 85

Yerres, le 28 décembre 1976

Rabbi H o d a k o v
770, Eastern Parkway
BROOKLYN N.Y. 11213

שלאממע - יעדעס

מזכירות

לכבוד הרב שליט"א, ב"ה, כ"ג טבת תשל"ז ברוקלין, נ.י.

הווי"ה אי"א נו"נ זוסק בצ"צ וכו' הרב חיים יעקב שי

שלום וברכה!

כמענה למכתבו מז' טבת בשאלתו בקשר עט הדפסת ספר תע"ב, הנהגה המוסר - לא לבקש כלום.

בנוגע להבנות - באס שייכות לזה ורוצות רשאים לקבל מהן כפי הנהוג.

בברכה כס"ס

הרב ח.מ.א. הדקוב

ומכיון שיש לי הרו
להסרית על כבוד הר
בהנ"ל

אגב, אציין שכתבתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לשאול על מה דרש בהתועדות האחרונה מה יש לבקש גם מסודר וגם מבנוד (למשל מי צריך להשתתף ברולר להדפסת כתבי כ"ק אדמו"ר מהרש"ב, וכו'). אולי יקבל עבדני מענה כי אז אהי' לו מאד אסיר תודה.

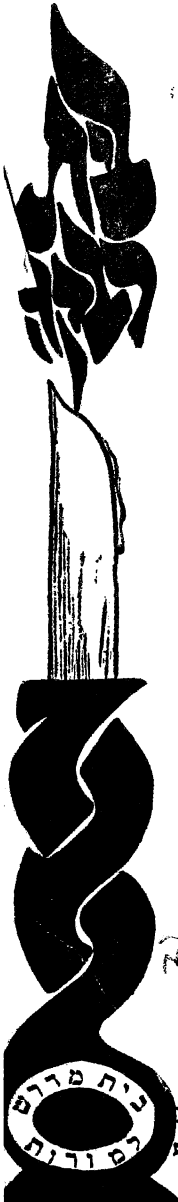
בתודה רבה מראש, ובכבוד רב,

מ.ק. א.ק.ו.ו.ו.
הרב חיים יעקב שלאממע
מנהל בית המדרש למורות
בית-רבקה.

הש"ת
ארוצות
לד

Matricule Enseignement Supérieur Education Nationale 0911045 S - Banque Société Générale Yerres 50501841
Emanation du Bureau de Lubavitch de Paris C.G.P. Paris 4037 87

אגרת יב'ל - נדפסה לקמן ע' קה

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ פוסק בצ"צ
כו' מו"ח יצחק שי'

במה דשאיילנא קדמיכון בהמדובר בהתועדות אהמול/מה שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה בסיני,

הנוסחא שהוזכרה בהתחודות היא ע"פ גרסת רבנו הזקן בקונטרס אחרון שבסו"ס תניא קדישא ד"ה להבין פרטי ההלכות (קנא, ב).

וּבִישָׁא זו הוּבֵאָה ב"שׁו"ת רד"ך בית ה' חדר ג, אור חורֵה להח"מ תולדות
בחתמה, שט בנהלסט ד"ה כי אלקים יוסיף ציון, שט"ם ש"ב בשם ויק"ר רפכ"ב,
הקדמה הש"ך עה"ח, חורר העולה ח"ג פנ"ה בשבועה שפירס (להריז"ל) ש"ב, שס
ש"ז, שס שט"ח (לקושי הבהות לנחאי - ברוקלין, המלד"ר - ע"ה).

(א) כן הוא ג"כ בשל"ה מט' שבועות שלו (קצב, טע"א), לקוטי אמרים להה"מ דה"ה כי אלקים יושיע ציון. קונטרס עץ ההיית ר"פ לא. Q11/1.

ב) כגורסה המס"מ בויק"ר רפכ"ב - כך הוא גם בויק"ר כה"י פאריז (הובא בויק"ר - ירושלים, תשל"ב - הוצאת מרגליות).

ג) ספר ב' הנ"ל הוא ס' מרז"ל למד"ר פ' חוקת. ש"ז - פ' רה"ק (בדפוס ת"א, חשכ"ג הוא - קח, ב). ש"ח - ש' הגלגולים הקדמה יז.

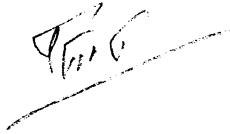
(ד) גם להגירסות "להורו" וכו' - מפורס במסד"ב חוקק (פי"ט, ו): דברים שלא נגלו למשה בגלו לרע"ק וחביריו (וראה מנחות כט, ב). ולפני זה, שמו"ר (פ"א, ו): וכן כל התורה למד פשה כו' אלא כללים למדה הקב"ה למשה. ובזהר (פ"א ד, ע"ב): ובכל מלה דאחודש באוריתא ע"י דההוא באורייתא עבד רקיע חדק: עיי"ש. וזהו אמת! אמת! אמת! אמת!

(ה) עפ"ז י"ל דכל מדרז"ל הנ"ל - מה אמר חדא ומא"ת ולא פליגי, וכא"א
מסמיענו דבר חדש דהן השאלות, והן השקו"מ והן הפס"ד נייחוו לכשה בסיני.

וְאִן) וְכָל הַבִּיאוּרִים בַּזֶּה - ג"כ לֹא פְּלִיגִי וְכוּלָם יִשְׁנֹם, הֵינְנוּ סוֹהֵמִלִּיד וְחִיקָא
 חִידוּשׁ: א) הֵיכֵן נִרְמַז בְּחֻשְׁב"כ (כ"י מִזו"ל ש"ס. ב) לִימּוֹד הַרְסָה מֵהַכֵּלל שְׁנִיחָן
 לַמַּשָּׁה (מִד"ר חֻקַּת ש"ס. ג) חִידוּשׁ מִמֶּשֶׁ (זֶהוּ ש"ס). וְעוֹד יֵשׁ לְהַאֲרִיךְ. וְאִכ"מ.

בכבוד ובברכה

אגרת יב'נב – נדפסה לקמן ע' קיח ואילך

ב"ה, י"א אדר ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"ם עוסק כצ"צ
רב פעלים וכו' הרמ"פ סלימ"א

שלום וברכה!

ז"ע קבלתי עלי ההגה מס' צמנת מענה על הרמב"ם ס' עבודה וס'
קרבנות,

וח"ח ח"ה על טיבת לבבו לשלחט אלי, נוסף על העיקר - הכנה קרובה
להו"ל פתירתו של הגאון הרגזוכי,

מלוקט מספריו ומסודר ע"ס תורתו של ספר הרמב"ם - רבו מובהק בחכמית,
ובצירוף ציוני מקורות והערות - סימנין להורה וכמס"נ הציבי לך ציונים.
ויה"ר שבקרוב מטט יברך כח"ר וכל המעסקי בזה על המוגמר - להו"ל הנ"ל
על כל ספרי הרמב"ם,

י"ח
אדר
תשל"ז

וה"ז גם כתאים לדבר מנהג ופסדה האדם. מורד בה מורדין לו,
והרי מפורסמת מהו העיקרים המהמבר זריזותו נפלאה בלימוד ההורה בעצמו,
בלימוד ההורה לאחרים בע"פ, במענה פיו וכן בכתב במכתביו,
ומפורסם ג"כ רצונו עד לידעיסו תורתו וכו',

וה"ז זכות הרבים וח"ה דרבים - כולל ג"כ הנקודה - דאמן לימודו ה"ה
שלימוד דבר אחד בתורה (איזה שיהי') - נעשה ח"ה דענינים רבים,
ומענין לענין באותו ענין - יה"ר ויצליח כח"ר ג"כ בחכמתו לצכות את
הרבים בהו"ל הדנ"ל ע"י נתינת האפשרויות להשתתף פנים ומאונס בהוצאות הליקוט,
הקריכה וההדפסה - עריכת מגבית מיוחדת ושוקדחת לכ"ז,

ומצו"כ השתתפותי פרטית בזה - ובפרט, במסגרת ר' יוסף - סיני וגם חריף
סכינא דינא קאברים, יום היאצ"ס דבעל המהמבר, דהרואיהו איחנייהו בי' -
סיני ועוזר הרים.

י"ח
אדר
תשל"ז

בכבוד ובה"ה ובכרכה הגלחה רבה
בכהנ"ל

להעיר מהורתו של המהמבר:

בביאור טיטות הרמב"ם והראב"ד בנוגע לעליות לאחר מיתה (צפנ"ח לרמב"ם
הל' חזובה פ"ה ה"ד).

אבל סבורסלל מנהג יאצ"ס, שמה מהם ענינם - במאחז"ל - ברא
מזכא אבא, ובדאי גם להרמב"ם כן הוא. וק"ל.

בתחלת עלי ההגה המצו"כ בבנין כיהמ"ק והמליכן האט המצוה שיהי' בנוי
או הבני' עטמה, כל פרטי המצוה -

ב

להעיר ממחז"ל דמחבר כיהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה
בלבד - דמצוה ח"ה גמ בכל פרטי ההלכה, וגם בחסדו"ס (וגם זבולון נוסל
חלק בהוראתו של ישר - וכמו נדבת המסכן), אבל אין זה בא במקום כיהמ"ק בנוי,
ולכן אינו שייך לחקירה הנ"ל.

ולהעיר מהקדמת הרמב"ם לפיה"ס בבי' מחז"ל זה וסוף הקדמתו לספר מנהג תורה.
צפנ"נ להקדמת הרמב"ם בתחלתו.

Chack

ב"ה, ימי הפורים, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס כו'
מו"ה חיים דוב שי'

שלום וברכה!

כיון אשר ימים אלה הו"ל ליקוט מתורת הצ"צ בחסידות (ע"ס

הא"ב) -

בקשתי את ידידנו הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרב שלום שי'

למסור לכה"ר ס' ליקוטים זה, שבדאי ימצא בו ענין, ובפרט שבאו בו
ערכים הכי יסודיים כמו תורה, תפלה, תשובה כו'.

והרי ג' אלה הם גם מענין ימי הפורים האלה.

בכבוד ובברכה לפורים שמח ואל
יחסך ברחמיך (החזקתה)

Spec
Del

ע"פ ק נשא ה'תשל"ז

בית גדרש לאורות "בית רבקה"

בנשיאות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבי פנחס מענדל שניאורסאהן שליט"א

INSTITUT SUPERIEUR CULTUREL D'HEBREU BETH RIVKAH
pour la Formation de Professeurs

43-46, rue Raymond-Poincaré, 91330 Verres - CE 925 17.85

Directeur :
Le Rabbin J. SCHLAMME

Nouveau Numéro 880

Verres, le 27 Mai 1977

Rabbi Menachem M. Schneerson
The Lubavitcher Rabbi
770 Eastern Parkway
BROOKLYN N.Y. 11213 (U.S.A.)

לכ"ק אדמו"ר שליט"א,

בהגיעי ב"ה חזרה הביטה, רצוני ראשית כל
להודות בכללים לכ"ק אדמו"ר שליט"א עבור כל הקורב וההתעניי
שזכה אותי בהיותי כשהופך בצל הצרותיו ק.
ובקשר להתעניינות שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
להראות לעיניו הבנין החדש ורחובות הביה שלו, מוצא אני לנכון
לשלוה בזה העתק מסכתת מהמיניסטר פיוכון ווייל סמנאלי פה הינו
האמת אגוד, שכוונתי שניסעתי להצרות קודם
היהה כפולה, מצד אחד עבור ג' שנים מעט ביקורי הקודש, וזה ש'
שנים שבאתי לאחריו כל ג' שנים. מצד השני הצטברו במשך הזמן
וגם ע"י הכניסה לבנין החדש כמה וכמה שאלות שקשה להעלותן על
הכתב, והשבתני שבהיחידות תותן לי אפשרות להציגם לפני כ"ק
אדמו"ר שליט"א, עם כמה רעיונות לפשרן ולפתרן, ותקוותי היהת
לקבל הדרכה לבהירת האמצעים היותר רצויים בעיני כ"ק אדמו"ר
שליט"א.

החלף הוד"ק שליט"א עומק כ"ק

ב"ה, כד"ה חנוך תשל"ז

אלו הודעות

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

העמוד השני של עמוד 1

פאקסימיליות

הסתדרות הרבנים דאמריקא

RABBINICAL COUNCIL of AMERICA

220 PARK AVENUE SOUTH • NEW YORK, N.Y. 10003 • 212-697-0700

כ"ה

ו' לחדש אני לרודי ורודי לי, חשל"ז

החיים והשלום אל כ"ק האדמו"ר, דס"י
 מו"ר מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א

אחדסה"ט בכ"ר,

באחי כזה לבקש מאח כ"ק שישראל כסרבו לקבע לנו פגישה באיזה זמן
 מרובה לכח"ר.

יש לנו ענינים אחדים שרצינו לקבל את חוץ דעחו של כ"ק עליהם
 ובמידה בענין אחד מחברנו.

אסירי חודה נהיה על תשדכותו החיוכית של כח"ר.

בכרכת הרפת קרן החורה
 ובכרכת כח"ט

הרב ישראל קלעוואן
 מנהל

President
 RABBI WALTER S. WEIZENBERG

Executive Vice President
 RABBI ISRAEL ELIYAH

Honorary President
 RABBI ISRAEL SCHWARTZ

First Vice President
 RABBI ISRAEL SCHWARTZ

Honorary Vice President
 RABBI ISRAEL A. KOWALSKY

Vice Presidents

RABBI ISRAEL FELDMAN

RABBI ISRAEL FELDMAN

RABBI ISRAEL FELDMAN

RABBI ISRAEL FELDMAN

Treasurer

RABBI ISRAEL FELDMAN

Financial Secretary

RABBI ISRAEL FELDMAN

Recording Secretary

ב"ה, ה' אלול חשל"ז
 ברוקלין

הרב הו"ה אי"א נו"נ עוטק
 בצ"צ רב פעלים כו" מו"ה
 ישראל שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ד' אלול ע"ר פגישה
 וכו' -

כגוהג - בית הרב פכו"ב חנים - אין
 הצ"ל נהוג בחדשי אלול והסדרה יחסן
 ואהרן רוב הסליחה.

בכבוד ובברכה כוח"ט

אגרת יב"רא - נדפסה לקמן ע' רצג

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד

מר מנחם שי' בגין
ראש הממשלה

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה
ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לכ' ולכל אשר לו, ברכת
כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

התורה בכבוד ובברכה (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב)
ב' נדב (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב)
אין נדב (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב)
אין נדב (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב)
אין נדב (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב) (אין נדב)

מפתח

אגרת תאריך שם הנמען תוכן האגרת עמוד

תשל"ז

- יא'תתקנ"ג ג' תשרי – עצה והדרכה לאשה שלקחה במחלת החרדה ל"ע / חיזוק בשמירת התומ"צ מוסיף בבטחון בה, ומקטין הדאגות
- א יא'תתקנ"ד וא"ו תשרי, כללי – עשיית זמן מסוגל לפעול ענינים בקלות יותר מבכל השנה / הוספה בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח ובציבור דווקא / בכל מוסד שענינו קו אחד, יוסיפו בב' הקוין האחרים ובציבור
- ב יא'תתקנ"ה וא"ו תשרי, מר אברהם אוריין – לא להתפעל מהתגובות למאמרו „אל פחד" בעיתון „על המשמר" אודות הביקור בליובאוויטש בארה"ב / אין זה בצבוח שמץ של נוסטלגיה, אלא רגש עמוק הפורץ מעומק הנפש
- ח יא'תתקנ"ו בין כסה לעשור, מר דוד זחבי – חינוך התלמידים בצעירותם, כמשל הגרעין ושתיל רך / יסוד ההשגח"פ בתורת החסידות / כוחות מיוחדים למלא התפקיד בשלמות
- י יא'תתקנ"ז בין כסה לעשור, מר חיים כהן – מענה על הברכות, ואיחולים לשנה החדשה
- יב יא'תתקנ"ח י"ג תשרי, כללי – ב' חלקי היסוד של חודש תשרי, שונים אך משלימים זא"ו / הנקודה הזוהה בכל החודש, אחדות בעם ישראל / מעשה בפועל, קיום מצוות ואהבת לרעך כמוך על פרטי
- יג יא'תתקנ"ט ערב חה"ט, מברק להקפות שניות בירושלים ת"ו – שמחה כפולה המאחדת את העם / תוקף מיוחד לשמחה בירושלים השלמה / ברכה לשנת שלום ושמחה בתורה ומצוות
- כ יא'תתקס' ערב חה"ט, מברק להקפות שניות בכפר חב"ד – תוכן מיוחד לשמחה בארץ הקודש השלמה / ברכה לשנת שמחת אמת וישכון ישראל בטח בארצנו השלמה
- כא יא'תתקס"א כ"ז תשרי – תמיכת המל"ח במוסד חינוך חב"די ברחבי תבל / על אנ"ש שעל אתר לתמוך ולסייע בכספים / תמיכה יוצאת מן הכלל, וחד פעמית לקייטנה
- כב יא'תתקס"ב כ"ז תשרי – להפסיק לדבר בשמי, דעתי באה רק בכתב למנוע סילוף / אסור לערב תלמידות בחילוקי דעות בין חברי הנהלה / לא לערב אנשים ומשרדים מבחוץ בפתרון הבעיות במוסד
- כג יא'תתקס"ג כ"ח תשרי – הסתדרות בחיים בלי רתיעה מקשיים, כל התחלות קשות / ביסוס חיים ישראליים בארץ ישראל, מיוסדים על תורת ישראל
- כד יא'תתקס"ד עש"ק פ' בראשית, מר נתן ילין מור – קבלת ספרו „לוחמי חירות ישראל", וחילופי הדברים בעת ביקורו / לא להסתפק בכתובה, אלא להיות איש המעשה / שלילת השיטה שבגיל מסוים בא הזמן למנוחה מעבודה
- כה יא'תתקס"ה ר"ח חשוון, א.ש. קולצ'ר – הסבר בדבר העצה שניתנה לבחור א' לחזור לסדר חיים בסביבת משפחתו / הצלחה במקצוע רפואת הנפש, ורפואה פנימית באמונה ושמירת הדת
- כח

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יא'תתקסו	תחלת מרחשון – כ"כ	היו במצב זה והתרפאו וכו' ומאשרים / מהעצות לזה:	חיים ע"פ שו"ע, היסח הדעת מרצונות אלו ועסק בע"א לגמרי, הוראות רופא, לזכור שהובטח יגעתי ומצאת	כט
יא'תתקסז	ב' מרחשון – קשיים בעבודת השליחות ובענינים כספיים, מדה כנגד מדה, עקב הנהגה שלא כדבעי בין אדם לחבירו			ל
יא'תתקסח	ד' מרחשון, כללי – משמעות הכרות, ויעקב הלך לדרכו" לאחר חודש תשרי / זירו ויעידוד בקיום מצוות כלליות, ובמיוחד עשרת מבצעי-המצוות			ל
יא'תתקסט	ד' מרחשון, כללי – הנ"ל, בתרגום ללשון הקודש			לז
יא'תתקע	ט"ז מ"ח, מו"ה שלמה יוסף זרין – המשך להתוועדות, ויעקב הלך לדרכו, ותוכן מכתב הנ"ל / הערות בלקו"ש פ' נח בקשר לשינוי הגוף בש"ק			מב
יא'תתקעא	י"ז מ"ח – להתיעץ עם פרופ' ברנובר והרב גינזבורג המתגוררים בשוב עומר / תיקון על העבר, להשפיע לפחות על זוג צעיר אחד במצב דומה להנהגה יומית ע"פ תומ"צ			מג
יא'תתקעב	י"ח מ"ח, מו"ה הלל מדלי' – להשפיע על הקרובים לצאת מרוסיא בתנאי שכל יו"ח עמהם / יסוד כולל ללימודי רבנות בפועל / ביקור באפריקה / רכישת בתים תמורת זהב / פרסום קבלת ציון הכבוד, עם כל הפרטים בזה			מד
יא'תתקעג	עש"ק וידא, כ' חשון, תומכי ישיבת תות"ל – פירות טובים בעקבות הכרות, שנת החינוך" ברחבי העולם / חינוך ללא תומ"צ ר"ל מוביל לניכור ושנאה עצמית, ומאידך יש חיפוש אצל הנוער לאמת המביאה לתנועה של תשובה / שמונים שנה לישיבות תות"ל ותמיכה בהם			מה
יא'תתקעד	כ"א חשון – הנהגה יומית ע"פ רצון השי"ת הוא הדרך לקבלת ברכתו, ואין ליתן תנאים בזה / ניתנו לו הכוחות במילואם, אלא שיש קשיים ונסיונות, ובסבלנות ובבטחון בהשי"ת יוכל לעמוד בהם			מח
יא'תתקעה	כ"ב חשון, מרת זיוה פש – תודה עבור הבשורות הטובות, ועבור מכתבי ג' בני' שיחיו			מט
יא'תתקעו	כ"ב חשון, הבחור מרדכי פש – הנאה מיוחדת מההודעה ע"ד מסיבות שבת, בהם השתתפו הרבה ילדים / השפעה טובה על כל הילדים בסביבה, בדוגמא חי' ומזהירה			נ
יא'תתקעז	כ"ב חשון, הבחור דורון פש – הוספה בהתמדה ושקידה, וממנו יראו וכן יעשו כל הילדים שבסביבה			נא
יא'תתקעח	כ"ב חשון, הבחור שלום פש – השתדלות ללמוד בהתמדה ושקידה, והנהגה טובה לדוגמא ולמופת לחברים, ולשמחת הורים ומורים			נא
יא'תתקעט	כ"ב חשון – תמיד יש מקום להוספה בכל עניני טוב וקדושה / בחילוקי דעות בתוך המשפחה, יש לשאול דעת רב מורה הוראה			נב
יא'תתקפ	כ"ג מרחשון, מברק למשתתפי כנס צא"ח הארצי השנתי – ברכה להצלחת הכנס הארצי / כאו"א מזרעו דיעקב הולך בהליכה אמיתית, למלאות השליחות ע"י תומ"צ, כולל כל המבצעים			נג
יא'תתקפא	כ"ג חשון, מייסדי קרן גמ"ח, ובראשם מר נסים טבאה – בשו"ט על יסוד קרן גמ"ח / משנת חז"ל בגודל מצוות גמילות חסדים נכללה בתחלת תפלת השחר			נד

אגרת	תאריך	שם הנמטן	תוכן האגרת	עמוד
יא'תתקפב	כ"ד מ"ח, מו"ה שמואל מנחם מענדל שניאורסאהן – הערות והדרכות בהו"ל קובץ הערות בשו"ע אדה"ז ע"י כולל „צמח צדק” ירושת"ו / ביאור ומענה על הערת קצוה"ש בדברי אדה"ז בסימן א'			נד
יא'תתקפג	כ"ד מ"ח, מו"ה חיים הלוי בנימיני – הוראות ומענות בנוגע למוסדות חינוך שבניהולו / יתבונן בהצלחה שהיתה בהקמת המוסדות, ושזכה לשידוכים אצל יו"ח			נו
יא'תתקפד	כ"ד חשון, מר יעקב רחנטל – קבלת מאמרו ע"ד משבר העלי' מבריה"מ / הבעי' האקטואלית היא השלכה מהטיפול ביורדים ונושרים / צער רב על העמדת תנאי לעלי' לאה"ק דווקא, בסיוע לקבלת אישור יציאה מבריה"מ, ושלילת הטענות התומכות בזה			נח
יא'תתקפה	כ"ה חשון, מו"ה דוד אלי' הרשקוביץ – מענה על הצעתו להוסיף מבצע קירוב הנוער ע"י טולים, מסיבות וביקורי בית, בנוסף לעשרת המבצעים הידועים			ס
יא'תתקפו	כ"ה חשון – לאור המאורעות בביה"ס, יש לפנות לרב מורה הוראה בקירוב מקום / לדאוג שיהי' חינוך כדרוש לקיום המצוות בחיי היום יום, בין כותלי בית הספר ומחוצה לו, ועאכ"כ בביתם			סא
יא'תתקפז	כ"ה חשון – בשאלות ע"ד קיום המצוות יפנה לרבנים בסביבתו / הספיקות הם נסיגות ופיתויי היצר, אולם הקב"ה נותן הכוחות לעמוד בהם			סב
יא'תתקפח	חשון – חובה על כאו"א לפרוע חוב בהגנת והצלת סביבתו ועמו / מה עשה בהצלת נפשות ממגפת ההתבוללות ונישואי תערובת וכו'			סג
יא'תתקפט	שלהי מרחשון, מו"ה שד"ב לוי – ת"ח על קבלת קובץ „יגדיל תורה” ב' / משלוח הקובץ בהקדם לירות"ו, למנוע כפילות בהו"ל			סד
יא'תתקצ	ראש חודש כסלו, מר נסים דהן – השפעה על סביבתו, ונסיעה לעיר אחרת לסייע בקיום מצוות ההג' / להוסיף בזה ע"פ הציווי מעליו בקודש, ובפרט שהוא בן למשפחה רבנית			סז
יא'תתקצא	ב' כסלו – עיקר התפקיד כאן הוא הוצאת ספרים ולא רכישת ספרים / מחברים שולחים ספריהם ללא בקשת תמורה, אך באופן יוצא מן הכלל יודיע המגיע לו			סה
יא'תתקצב	ג' כסלו, מר שמחה אהרוני – כיון שישנה האפשרות לפעול בחוג רחב בהפצת היהדות, יעשה בכפלים, ויוסיף אומץ לארבע מאות / יחד עם האחריות ניתנו הכוחות הדרושים, לפעול בזה מתוך שמחה			סו
יא'תתקצג	ז' כסלו, מו"ה אפרים וואלף – בדבר התלמידים שאינם מתכוונים לחזור מארה"ב לאה"ק, לפנות לועד רבני אנ"ש בירות"ו			סז
יא'תתקצד	י"ד כסלו, מו"ה שלום משאש – זירוז להשיב למכתבו ביום סגולה, גאולת אדמו"ר האמצעי / לא להשאיר מצב היהדות בעירו ומדינתו וגם במדינות הסמוכות כצאן ללא רועה			סז
יא'תתקצה	י"ד כסלו, הרנר נח, גוטמן רוני; מיכה בראונשטיין – מכתב בשם חיילי הבטיס והיחידה על ביקור שלוחי חב"ד / זכות קיום המצוות וזכות הגנתם על ארצנו הק' ועם קדוש היושב בה, תעמוד להם			סח
יא'תתקצו	י"ד כסלו, פרופ. דוד וייס – איחור קבלת המכתב, ביום זכאי יו"ד כסלו / אם עומד בקשר עם אחב"י בבריה"מ, לעודדם בקיום המצוות / מה עם מאמריו בנושא מצות מילה			סט

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יא'תתקצז	י"ד כסלו, מר אשר חסין	—	פעילותם בין אחב"י הספרדים באה"ק, ורצונם לפעול בצרפת / פעולות חב"ד בצרפת מרוכזות בלשכה בפריז, ובביקורם שם יצרו עמם קשר	א
יא'תתקצח	י' כסלו	—	פעולות' לעזר מוסדות תורה וחסד / קשיים באסיפת תרומות עבור מוסדות חב"ד / העסק בזה ע"פ שו"ע שאין משנין מצדקה לצדקה	ב
יא'תתקצט	י"ד כסלו, מו"ה יהודה ליב רסקין	—	ת"ח על ספר התניא בתרגום לשפה ערבית / הוספה מיוחדת ב"פיוצו", בשפת מורה נבוכים, תוסיף ב"אחישנה" / הוראות שונות בהדפסה	ג
יא'תתר	י"ד כסלו, מו"ה שמרי' גורארי'	—	הסכמה לפתיחת סניף ישיבת תות"ל בס. פאולו, באופן שהוצאות היסוד והקיום יהיו ע"י בעה"ב שבעיר	ד
יב'א	י"ג כסלו, מו"ה אפרים וואלף	—	אין לפתוח מוסד או לקיים קורסים, בכפר חב"ד או בנחלת הר חב"ד, בשביל נוער שוליים	ד
יב'ב	י"ד כסלו, הנהלת איגוד הרבנים	—	חג המילואים של איגוד הרבנים / מינוי הרא"ד העכט לראש האיגוד / ההוראה מימי החנוכה	ד
יב'ג	ט"ז כסלו, מר משה חלמיש	—	אישור קבלת ספרו ומאמרו / הטעויות בגישה המדעית במחקר על דמותו של אדה"ז / תוכן ספר התניא מיוסד על אמונה ותורת אמת ובמילא שייך לכל החוגים ובכל זמן ללא שינוי / יפרסם תיקון, וההכרח בהפסקת סילוף דברי גדולי ישראל	ו
יב'ד	י"ז כסלו, מו"ה שלמה יוסף זוין	—	ברכה ליום הולדתו, וחגיגתו באמירת ד"ת ביתר שאת מבעבר / הערתו אודות שיטת העריכה בס' הערכים-חב"ד / קשה להגביל את הלהט והעיון בחסידות	ח
יב'ה	י"ט כסלו, כללי	—	מברק ברכה לחג הגאולה י"ט כסלו / פעילות רבה בכל המבצעים, בתורה עבודה וגמ"ח, ובאופן דופרצת	פ
יב'ו	י"ט כסלו, משתתפי התוועדויות י"ט כסלו	—	מברק ברכה למשתתפים בהתוועדויות הגדולות בארה"ק / קיום פדה בשלום בכאו"א, והצלחה בעשיית הכלים לזה, ובאופן דופרצת	פ
יב'ז	אחרי י"ט כסלו	—	השתתפות בהדפסת המשך תער"ב, לא יותר משקל (דולר) בעד כאו"א / יפרט שמות המשתתפים, או יטול ההמחאה בחזרה שלא יבלבל החשבון והכוונה	פא
יב'ח	כ"ב כסלו, מר אהרן כהן	—	בנידון הפלשים היושבים באתיופי', זהו ענין הלכתי מסובך הנוגע לדורי דורות, וזהיר אני מלדבר בו / מערבים שיקולים פוליטיים ולא מתחשבים בטעמי הלכה ודיני תורה / גודל הקורת רוח ממאבקו בענין מיהו יהודי	פא
	מענה נוסף בנידון הנ"ל	—	אין חיוב על כאו"א לחקור, אבל אם חקר ובריר חייב לפרסם המסקנה / ע"פ התחלת החקירה קרוב לודאי שצריכים גיור גמור, אבל לא המשכתי בחקירה ובמילא אסור לי לפרסם דעה בזה / מז"ט לנישואיו / ינצל כל אפשרותי למנוע התדרדרות הקונסרבטיבים / השתדלות בהוואי	פד
יב'ט	כסלו, מו"ה אברהם ארי' סטאן	—	הדגשה בחוברת שמו"ל שבכל יום מימי החנוכה אומרים הלל שלם, וכן להוסיף זאת בדרשתו	פד

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יב'י			א' חנוכה, מסיבה שנתית דתות"ל – ההוראה מפרטי מצות הדלקת נרות חנוכה, והשייכות לתות"ל / תולדות עם ישראל במשך שמונים שנה האחרונות, מאשרים דברי מייסד הישיבה / להגביר התמיכה בפעילות מדליקי הנרות המפיצים יהדות חי' ומאירה	פד
יב'יא			ימי החנוכה, מו"ה שמואל הלוי ואָנר – אישור קבלת ספריו שו"ת שבט הלוי / הולך ומתמעט כמות ואיכות העוסקים בהוראה למעשה, וימשיך בהשפעתו בתיקון המצב / כמה הערות על ספריו	פח
יב'יב			ימי החנוכה, מו"ה ברוך גרשון – הנחת אבן הפינה לבנין ביה"ס היהודי הראשון במדריד / הנהגת התלמידים באופן יהדותי, וגודל ההשפעה על ההורים והבית / גודל זכותו כרב בקהילתו ובעירו שיש לה השפעה בכל המדינה	צ
יב'יג			ימי החנוכה, מר דוד פ. הלוי ברעם – עיקר המלחמה דחנוכה היתה נגד לימוד תורת ה', וקיום מצוות מצד רצון ה' / זכו והצליחו שמופצת על ידם תורת ה' וחיזוק קיום מצוותי'	צא
יב'יד			ימי החנוכה, מו"ה יעקב יוסף – ההוראה מנרות חנוכה דמוסיף והולך ואור, בנר מצוה ותורה אור, בביתו ובכל סביבתו / במדה כנגד מדה, יאיר השי"ת כל עניניו באופן דמוסיף והולך	צב
יב'טו			ר"ח טבת – זיוו"ש, באם הילדים יסתדרו ביניהם והמשכורות יספיקו להוצאות / מקום מגורים, בהתדכרות או ע"פ עצת רב שישמע הטעמים דכ"א מהם	צג
יב'טז			ועש"ק מקץ, זאת חנוכה, מו"ה שמואל לו – מקום המשך לימוד התלמידות, תלוי בתכונות הנפש / ע"ד לימוד ספרי שייקספיר במוסד חינוך / עניני ביה"ס בהחלטת ההנהלה שעל אתר, בהשייך ליראת שמים בצירוף רב שעל אתר	צג
יב'יז			חנוכה, מו"ה מייכאל אהרן זליגסון – יפה הערתו ע"ד השייכות בין דאנ"ע שיום הברי"מ שלו בב' דחנוכה לקריה"ת דבני יששכר / על יסוד ביאור כ"ק הרלו"צ שיום ההילולא ב' ניסן דאדנ"ע שענינו לימוד התורה הוא יום הקרבן דנשיא שבט יששכר שענינו לימוד התורה	צד
יב'יז			מוצש"ק מקץ, ד' טבת – אין כדאי להכנס לתביעות ממשרד הקליטה / חיים מסודרים ע"פ הוראות הרופא יפחית המתח / מציאת משרה ע"י חיפוש מתאים / הנהגה יומית ע"פ שו"ע	צד
יב'יח			אחרי חנוכה, מענה כללי-פרטי – ימי החנוכה ענינם הלוח והוסיף באור, ועל פתח ביתו מבחור	צה
יב'יט			ו' טבת, מר בן ציון כרמל – רב תודות על הבשורה הטובה במכתבו / זכות הסיוע לעניני תורה ומצוה בבאר שבע, בתור סגן ראש העיר, תעמוד לו ולב"ב / לימוד הוראה מנרות חנוכה	צה
יב'כ			ו' טבת, מרת אסתר וילנציק – אישור קבלת מכתבה בצירוף ה' „פני משה” של סבה מהרי"ל דיסקין / בריאות ומנוחת הנפש שלה ושל בעלה, ונחת מכל יו"ח ברוח מחבר הספר	צו
יב'כא			י"ג טבת, מר אלכסנדר זרחין – עו"ד מומחה בקשר לתביעותיו / בקשתו להשפיע באה"ק בנוגע להפקת אוצרות הטמונים באדמה / ניתנו לו הכוחות להתגבר על כל הקשיים בדרכו / הרמז ממפעלו העיקרי, התפלת מי ים למי שתי'	צז

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יב'כב	י"ג טבת, פ'רופ' ירמיה' ברנבובר	פרטי השיחה עם מר פנחס קלמס / שמירת הגוף	ע"פ תורה וכדברי הרמב"ם, ופתגם הה"מ בזה / השמירה לפועל ע"פ הוראת רופא	
יב'כג	י"ג טבת	תודה על טרחתו להפנות תשומת הלב לענין מסוים, וההוראה לתקנו	ידיד	צח
יב'כד	י"ד טבת, מערכת בראשות מו"ה יוסף העכט	חינוכו כבן ישיבה ובן לראש ישיבה, והוראות מימי החנוכה	ת"ח על עריכת המפתחות להמשך תע"ב, והמשך ההו"ל בזריות / דוקא על החלק ה"קשה ביותר" מתאים מארז"ל	צט
יב'כה	י"ז טבת, מר נפתלי מנדלוביץ	התעוררות רוחנית בעקבות ביקור אנשי חב"ד ביחידתו למבצע חנוכה / הנהגה מתאימה לעומדים על המשמר להגנת עמנו וארצנו	ואשרי חלקם בזה ובבא / זריות הכי אפשרית	ק
יב'כו	כ"ב טבת, מו"ה מאיר יאודה גץ	מזל טוב להולדת נכדו ברק ישי / ת"ח על הבש"ט מהפסקת כל העבודות והחפירות במקום המקדש / ת"ח על הפס"ד בנוגע לג' „שאלות" המפורסמות, בהמשך להצלת חטופי אנטבה	כ"ב טבת – ברכה להריון ולידת זחור"ק / תוספת הצלחה בהפצת היהדות ובכל המבצעים / המשך הלימודים עד קבלת התואר ותעודה מתאימה	קב
יב'כז	כ"ב טבת	להסיח דעת לגמרי, מכל העבר שהי' לפני החתונה / הנהגה יומית	ע"פ תומ"צ ועבודת השם בשמחה	קד
יב'כט	כ"ג טבת, מו"ה חיים יעקב שלאממע	השתתפות מוסד חינוך לבנות בהדפסת המשך תע"ב: מהמוסד עצמו לא לבקש, אולם באם הבנות שייכות לכך ורוצות, אפשר לקבל מהן	כ"ג טבת, מו"ה חיים יעקב שלאממע – הקושי לקבוע „יחידות" בזמנים אלו, והקפדה על הוצאות הנסיעה מצרפת / לסדר הבקשות בכתב, ובאם דחוף אפשר לזרז ע"י המזכירות	קה
יב'לא	כ"ד טבת, פ'רופ' משה סולובייצ'יק	הכרת תודה על הטיפול הרפואי בהרב בן ציון שניאורסון / סבר פנים יפות מצד הרופא, גורם חשוב לשיפור המצב הנפשי והגופני של החולה	כ"ד טבת, מר שמאי דיאמנט – התרשמותו מפעולות אנשי חב"ד באה"ק / שיתוף פעולה בהחזקת והפצת היהדות, והוספה בזה / מעולם לא עסקה תנועת חב"ד בענינים פוליטיים, ולא יתכן שיהי' בזה שינוי עכשיו	קו
יב'לב	כ"ו טבת, מו"ה חיים יעקב שלאממע	בבעיות כספיות ומשפחתיות, יש לעשות כהוראת רב שעל אתר / בדבר יסוד ענין חדש, להתיעץ עם הרב"א גורודצקי / ת"ח על הבש"ט מחנוכת הבית בליאון	כ"ו טבת, מו"ה מנחם מענדל ברוך – מענה על בקשתו לסדר קידושין לבנו הנקרא ע"ש כ"ק הרלווי"צ / הזהירו חז"ל שלא לעורר קנאה, תמהון וכיו"ב, בפרט בהתחלת בנין עדי עד	קז
יב'לג	כ"ו טבת, מו"ה חיים יעקב שלאממע	בבעיות כספיות ומשפחתיות, יש לעשות כהוראת רב שעל אתר / בדבר יסוד ענין חדש, להתיעץ עם הרב"א גורודצקי / ת"ח על הבש"ט מחנוכת הבית בליאון	כ"ו טבת, מו"ה מנחם מענדל ברוך – מענה על בקשתו לסדר קידושין לבנו הנקרא ע"ש כ"ק הרלווי"צ / הזהירו חז"ל שלא לעורר קנאה, תמהון וכיו"ב, בפרט בהתחלת בנין עדי עד	קח
יב'לד	כ"ו טבת, מו"ה חיים יעקב שלאממע	בבעיות כספיות ומשפחתיות, יש לעשות כהוראת רב שעל אתר / בדבר יסוד ענין חדש, להתיעץ עם הרב"א גורודצקי / ת"ח על הבש"ט מחנוכת הבית בליאון	כ"ו טבת, מו"ה מנחם מענדל ברוך – מענה על בקשתו לסדר קידושין לבנו הנקרא ע"ש כ"ק הרלווי"צ / הזהירו חז"ל שלא לעורר קנאה, תמהון וכיו"ב, בפרט בהתחלת בנין עדי עד	קח
יב'לה	כ"ו טבת, מו"ה חיים יעקב שלאממע	בבעיות כספיות ומשפחתיות, יש לעשות כהוראת רב שעל אתר / בדבר יסוד ענין חדש, להתיעץ עם הרב"א גורודצקי / ת"ח על הבש"ט מחנוכת הבית בליאון	כ"ו טבת, מו"ה מנחם מענדל ברוך – מענה על בקשתו לסדר קידושין לבנו הנקרא ע"ש כ"ק הרלווי"צ / הזהירו חז"ל שלא לעורר קנאה, תמהון וכיו"ב, בפרט בהתחלת בנין עדי עד	קח
יב'לו	ד' שבט, מו"ה צבי הרכבי	ת"ח על הערותיו ע"ד ספר „תולדות לוי יצחק" / קשר ישיר עם העורך / הו"ל מפרי עטו בחדשים האחרונים	תוצאות מבצע נש"ק בחייהם, עם כמה צילומי מכתבים, ובצירוף תמונות	קט
			ד' שבט, מו"ה צבי הרכבי – ת"ח על הערותיו ע"ד ספר „תולדות לוי יצחק" / קשר ישיר עם העורך / הו"ל מפרי עטו בחדשים האחרונים	קט

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יב'לז	ד' שבט, מו"ה מרדכי חזקוני קמניקר	—	להצלחת העבודה ד"ר ופרצת" ולהשפעתם הטובה בכלל, צריך להשתדל לקבל משרה רשמית	קי
יב'לח	אור לז' שבט	—	אין לו יפוי כוח לתבוע משהו לדין / צאגו"ח בכל מקום אינם ב"כ כלל אלא א' ממוסדות חב"ד / על כאו"א לעשות ככל יכולתו בכל אחד מהמבצעים, ואי"ז שייך ליפוי כח	קי
יב'לט	ד' שבט	—	כו"כ עסקי נדל"ן מתנהלים ע"י שומרי תומ"צ וסגורים בשבת ויו"ט, או ע"י שטר מכירה לנכרי שנעשה ע"י רב, ע"כ יפנה לרב בפרטים אלו	קיא
יב'מ	ט' שבט, מו"ה שמואל מנחם מענדל שניאורסאהן	—	קובץ הערות בשו"ע אדה"ז וקובץ "יגדיל תורה" שע"י כולל "צמח צדק" בירושת"ו / דבר בעתו — בין הילולא דכ"ק אדה"ז והילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר	קיא
יב'מא	י' שבט, כללי	—	מברק ברכה להתוועדויות פעילות בש"ק יום ההילולא, ופירותיהם בכל הימים שלאחריהם	קיב
יב'מב	אחרי י' שבט, מרת חנה גורביץ	—	ההצעה לסדר לימודי קודש ללא לימודי חול, במוסד חינוך לבנות בית רבקה, הוא היפך האפשרי מצד דינא דמלכותא	קיב
יב'מג	י"א שבט, מו"ה ישראל שרעבי	—	שיתוף פעולה עם הרופאים, ע"פ דברי תוה"ק "ורפא ירפא" / השתדלות בהשגת עבודה מתאימה, כדחז"ל על "וברכך ה"א בכל אשר תעשה"	קיג
יב'מד	י"ד שבט, תלמידי ותלמידות רשת אהלי"י	—	קבלת הרשימות, הדו"חות וההחלטות / שמחה על התקדמותם בלימוד והנהגה טובה, ובפרט בהמבצעים / הוספה בכל הנ"ל, ובמיוחד במבצע תורה לבנים ומבצע נש"ק לבנות	קיג
יב'מה	י"ד שבט, מר יוסף לבנה	—	עזרתו למוסדות החינוך בנחלת הר חב"ד / ניצול השפעתו שכל בני ובנות ישראל יקבלו חינוך על פי מסורת עם נצחי ותורתנו הנצחית	קיד
יב'מו	ט"ז שבט, כללי-פרטי, מרת זלדה מישקובסקי-שניאורסאהן	—	ברכה להו"ל בקרוב של עוד ס' שירים, ולחדות החיים הבאים ממקור החיים והטוב, השי"ת	קטו
יב'מז	ט"ז שבט, מרת זיוה פש	—	זיקנה טובה, נוסף על העיקר שהוא הנהגה יומית ע"פ תורה, על ידי התחזקות בבטחון אמיתי בה'	קטז
יב'מח	ט"ז שבט, שרה פש	—	תודה על הציור היפה / הצלחה בכל המצטרך, והנהגה יומית באותה הדרך שהראתה שרה הראשונה, היא שרה אמנו	קטז
יב'מט	ט"ז שבט, מרת מיינון	—	הפ"נ שלה נתקבל ובעת רצון יקרא עה"צ / תקיים מנהגי יום הולדת, נתינת צדקה ולימוד מזמור תהלים המתאים לשנותי'	קיו
יב'נ	ט"ז שבט, האברך שלום פש	—	הפ"נ שלו נתקבל ובעת רצון יקרא עה"צ / יקיים מנהגי יום הולדת, נתינת צדקה ולימוד מזמור תהלים המתאים לשנותיו	קיו
יב'נא	ט"ז שבט, מו"ה יצחק פופקא	—	הגרסאות במאז"ל "מה שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה בסיני", בהמשך לשיחה עמו בעת ההתוועדות דאתמול / כל מדרז"ל אלו לא פליגי, וכל הביאורים בזה ג"כ לא פליגי	קיא
יב'נב	י"ח שבט, מו"ה משה פנחס הכהן כ"ץ	—	מענה על שאלה בנוסח פסוק שהובא בס' התניא, לקראת השיעור השבועי ע"ג הרדיו / להוסיף ע"ד האזהרה מפני הקביעות של פורים בעש"ק	קכ

תאריך	שם הנמנע	תוכן האגרת	נעמוד
יב'ג	כ"ה שבט, כ"ל י"פ ר"ט, הנהלת מוסדות חינוך חב"ד ירושלים – דבר בעתו, בקירוב לר"ה לאילן ביום דקיימא סיהרא באשלמותא / הפרטים הדרושים קודם פתיחת סמינר חב"ד חדש בכ"מ ובפרט בירות"ו	קכא	
יב'נד	כ"ה שבט – בענין החיכוכים בעבודת ההפצה, ליצור קשר בהקדם עם הרב"א גורודצקי, ובטח יסדר הענינים וישכין השלום	קכב	
יב'נה	כ"ו שבט, מו"ה פנחס הירשפרונג – ברכה לקשוה"ת של בתו עב"ג בשעטומ"צ / לבשו"ט בקיום „כבד את ה' מגרונך" / מ"מ להנאמר בהתוועדות מס', מגלה עמוקות" / הבשו"ט מענין בדיקת המזוזות ופרסום הדבר, ושייכות מיוחדת לשם פנחס	קכב	
יב'נו	כ"ו שבט – נטילת גלולות למניעת הריון, כאשר ע"פ הרופאים יש סכנה בזה / הגלולות משתנים, וכן השפעתם ותופעות הלוואי, ע"כ לעשות כעצת רב ורופא ג' פר' משפטים, הנהלת חברה גמ"ח שומרי שבת – השגח"פ בקביעת מלוה מלכה השנתית למוצש"ק ר"ח אדר דבריא מזלי' / תועלת בפעולות חברת גמ"ח שגדולה מן הצדקה / מצו"ב השתתפות	קכג	
יב'נח	כ"ח שבט, מר ל"ב קרוציק – הסתדרות בטוב, בהגברת הצורה על החומר והרוחניות על הגשמיות / תודה לבבית על הציור ששלח, ותקוה שכל הרואה את פרטי הציור (של כ"ק אדמו"ר חגור באבנט וסידור בידו הק'), כולל הצייר עצמו, יתרשם מתוכנו	קכד	
יב'נט	כ"ח שבט – עניני אחי תמימים וכיו"ב הם תחת הנהלה המרכזית דתומכי תמימים / כך יסד כ"ק מו"ח אדמו"ר ובמילא מובן שלא ישתנה	קכו	
יב'ס	כ"ט שבט, מו"ה ישראל האבער – ברכה להריון ולידת זחור"ק / הצלחה בהפצת היהדות ולבשו"ט בזה / התכתבות עם מ"מ באלסקה בעידוד וזיריו, וה"ז נוגע לרבים	קכז	
יב'סא	שבט – תזכורות לעשיית חסד וחיים ע"י תומ"צ / הכנסת נשמה יהודית בילד מאומץ רק ע"י גירות ע"פ תורה / פטירת חמותו ביום ההילולא דאדה"ז / הוראת רב בקשר לשמירת שבת בעסקיו	קכח	
יב'סב	ג' אדר, פרופ' מ. שני – ברכה להצלחה במרכז הרפואי תל השומר, בנוסף למדובר פא"פ בשמחת תורה / הצעתי להשתמש בביטוי „בית רפואה" במקום „בית חולים", שינוי שיש בו עידוד, המבוסס על תואר שניתן בתורתנו, ומתאים למטרת המקום	קכח	
יב'סג	ג' אדר, מר מרדכי לפיד – בקשר לגרעין עיר עולים בשומרון, קשה לומר חור"ד בריחוק מקום, וטעמים נוספים בזהירות בזה / הוספה בהפצת היהדות בכל מקום בארצנו הק', ובאופן של שמחה אמיתית	קכח	
יב'סד	ג' אדר – ע"פ כתבה אודות הבחור והנהגתו, אי"ז שידוך מתאים עבורה / ה' יצליחה בשידוך טוב בבוא הזמן	קכח	
יב'סה	ג' אדר, מו"ה משה ניסן ווינער – הכרח הדפסת והפצת ספרו „הדרת פנים זקן" בהקדם כמו שהוא / ספיקות וכו' ידפיס אחר כך בפ"ע	קכח	
יב'סו	ג' אדר – חיי יום יום ע"פ תומ"צ הוא הצינור להמשכת וקבלת ברכות ה' גם בגשמיות / להוסיף בהשפעת עניני טוב וקדושה בכל הסביבה	קכח	
יב'סז	ד' אדר, הנהלת צעירי אגודת חב"ד – להקפיד שמשלוחי המנות ב„מבצע פורים" יהיו בהכשר מהודר	קכח	

תאריך	שם הנמנע	תוכן האגרת	עמוד
יב'סח	ה' אדר, מרת שפרה מרחוב – ברכה שכל עניני' הכלליים והפרטיים יהיו באופן של שמחה אמיתית, וכלשון המגילה ליהודים וגו' כפשוטו וכדרז"ל, בגו"ר גם יחד		קלה
יב'סט	ה' אדר, מו"ה יעקב פנחס שיר – בענין בקשתו לשלוח אברכים לחיזוק העיר כפר סבא, יפנה לעסקני אנ"ש באה"ק / שיקויים בו ובבני עדתו „ליהודים” וגו' כפשוטו וכדרז"ל בזה		קלו
יב'ע	ה' אדר, מר שמועון מואכלוף – נכונה הסברה שילמד בשיבה, לימוד המביא לידי מעשה / לפרטי הדברים יפנה לרב בסביבתו שישאו עצה טובה / יכול גם להבא לכתוב בצרפתית		קלז
יב'עא	ה' אדר – לא נראה כדאי השקעת סכום גדול ברכישת מיכלית נפט, שלאחרונה כמה לא הצליחו בזה / קודם החלטה בזה יתייעץ במבינים		קלח
יב'עב	ד' אדר – ע"ד הצעה לזיוו"ש בין אלמן לאלמנה, לבדוק האם אין המוצעת זקוקה לחליצה / ע"פ פירוט הגילאים, המוצע מבוגר ממנה בשלושים שנה ואיך תכנס לזה		קלח
יב'עג	ד' אדר – לבדוק עם ד"ר גייקובסון אודות המצאתו להבחין בענינים של ריפוי המחלה הידועה ל"ע / באם יחדש, לעשות כעצת (אחדים מ)הרופאים		קלח
יב'עד	ט' אדר – בעניני חב"ד באה"ק, צריך לפנות לעסקני חב"ד שם		קלט
יב'עה	י"א אדר, כללי – זירונו ביומא קא גרים, י"א אדר שמגילה נקראת בו, ע"ד מבצע פורים / פרטי ההשתדלות בזה / לזרו עוה"פ על כל המבצעים, מתחיל ממבצע נש"ק מפני הקביעות דחג הפורים בעש"ק		קלט
יב'עו	י"א אדר, מו"ה מרדכי פינחס טייץ – ת"ח על משלוח עלי הגהה מס', „צפנת פענח על הרמב"ם”, רבו מובהק בתכלית / בקרוב יכרך על המוגמר בהו"ל על כל ספרי הרמב"ם ובזריות שהיא מדתו העיקרית דהמחבר / זיכוי הרבים בההו"ל ע"י מגבית מיוחדת / מצו"ב השתתפות פרטית, ביום היארצייט דהמחבר / הערות על הנדפס		קמג
יב'עז	י"א אדר, מרת אסתר – יבדקו התפלין של בעלה, והמוזות בדירתם / עצות להטבת מצב רוחם, במה להתבונן ובמה שלא להתבונן / אין צורך לצאת מאה"ק לחו"ל		קמה
יב'עח	י"ב אדר, מו"ה אברהם חנוך גליצנשטיין – הוראות והדרכות בהו"ל „ספר התולדות אדמו"ר הזקן” בהוצאה חדשה		קמו
יב'עט	בסמיכות לימי הפורים, מרת אסתר שטערנבערג – לערוך תחרות בין הכנות שכותבות לספר אודות מבצע נש"ק / להדפיסו ע"מ לחלקו קודם שבת הגדול ערב חג הפסח		קמז
יב'פ	י"ג אדר, מו"ה קלטן כהנא – צער ותמהון גדול על הסברא לפרק את הרשימה המשותפת לבחירות, של אגוד"י ופאגו"י / המשמעות של הפירוק ח"ו ופירושו ע"י כמה וכמה מאתב"י		קמז
יב'פא	ימי הפורים, מברק – פורים שמח ושבתא טבא / הצלחה מיוחדת בכל המבצעים / לחיים, לחיים ולברכה		קמח
יב'פב	פורים, מו"ה יהושע הוטנר – בקשתי שישלחו לכת"ר „ספר הליקוטים” – דא"ח צמח		

אגרת	תאריך	שם הנמסר	תוכן האגרת	עמוד
			צדק" (כרך א' – אות תי"ו) שו"ע הופיע / אולי עי"ז יתחיל כת"ר בהו"ל של האנציקלופדי' התלמודית מתחיל באות תי"ו וכו'	קמח
יב'פג			ימי הפורים, מו"ה יוסף דוב הלוי סלובייצ'יק – בידעי התענינות כת"ר בתורת חסידות חב"ד, מצו"ב ליקוט מתורת הצ"צ בחסידות ע"ס הא"ב / בפרט שבאו בו ערכים הכי יסודיים, תורה תפלה ותשובה, שהם מעניין ימי הפורים האלה	קמט
יב'פד			ימי הפורים, מו"ה יצחק הוטנר – נוסח דומה להנ"ל	קנ
יב'פה			ימי הפורים, מו"ה חיים דב שאָוועל – נוסח דומה להנ"ל / הצלחה בהפצת התורה והמצוות, כולל ההו"ל ד,הדרום"	קנא
יב'פו			ימי הפורים, מו"ה מנשה קליין – ת"ח על מכתבו בצירוף להמשלוח מנות / ברכה במילי דילי, במילי דאורייתא בישיבה ובת"ת דרבים	קנב
יב'פז			ימי הפורים, מו"ה חיים דובער גולעווסקי – אישור בכתב על קבלת ספרו, "להט חרב המתהפכת" / נתינת ת"ח תמיד זמנו הוא / מצו"ב בעד הס' וההוצאות	קנב
יב'פח			ימי הפורים, מו"ה בצלאל זולטי – אישור בכתב על קבלת ספרו, "משנת יעב"ץ" (לאו"ח) / ת"ח למפרע גם על המשלוח להבא	קנג
יב'פט			ימי הפורים, מו"ה מרדכי שפילמן – אישור בכתב על קבלת ספרו (עלי ההגהה), "ציון לנפש צבי" / יסגא חילי' לאורייתא, בת"ת בע"פ ובכתב ובדפוס ומתוך הרחבה	קנד
יב'צ			י"ז אדר, מסיבה השנתית נציבי תות"ל מאַנטרעאל – המסיבה השנתית עומדת בסימן "שנת החינוך", ומתקיימת בין פורים לפסח בהם יש נקודה משותפת בנוגע לחינוך ילדי ישראל / חינוך הילדים קשור לגאולת עמנו, ודורש חינוך ללא פשרות ומתוך התלהבות / התמיכה הדרושה	קנד
יב'צא			אדר, כללי-פרטי – חודש דבריא ותקוף מזלי' דבנ"י ומרבין בו בשמחה	קנז
			מו"ה אפרים אליעזר הכהן יאָלעס – שקו"ט במשמעות הכרות הרמ"א על ערבית בעת סעודת פורים, לגבי הכרזה בסיום ההתוועדות על ברכת הנהנין	קנח
			כ' אדר – כמה שורות נשמטו מהשקו"ט שהודפס בקובץ "יגדיל תורה", מכמה טעמים. ובפרט שנדפס כבר עם ההשמטות ע"י אחרים וד"ל	קנט
			עש"ק כ"א אדר – ת"ח על משלוח תקליט חדש, כולל הזריזות בזה / ימסור לכא"א מהמשתתפים בצירוף "קונטרס אהבת ישראל"	קנט
			עש"ק כ"א אדר, מו"ה אלכסנדר זושא חוגתו בונין – הו"ל של מפתח, ס' ערכים וכיו"ב, חשוב ביותר ובפרט בתקופתנו חסרת הסבלנות / שימוש בשם "אינדעקס"	קנט
			ה' אדר, מו"ה מרדכי חוגתו קמיונקר – מזל טוב לקשוה"ת של בנם / בשו"ט מכל יו"ח מתוך בריאות שמחה וטוב לבב	קנט
יב'צב			י"ט אדר, מו"ה חיים יעקב שלאָממע – תרגום "קונטרס אהבת ישראל" (לבד כמה חלקים) לשפה הצרפתית	קס
יב'צג			כ"ו אדר – בן חו"ל השווה בא"י, ישאל דעת רבני חב"ד שנמצאים בא"י, בנוגע להנהגה ביו"ט שני של גלויות	קס
יב'צד			חורף – בדיקת המזוזות בחדרה, ואמירת מזמור תהלים שלה / א"צ להכנס שוב ליחידות, כי אזכירה בל"נ עה"צ	קסא
יב'צה			ה'תשל"ז? – זה כו"כ חדשים שמרעישים ע"ד ההכרח דאחדות ישראל ושלילת מחלוקת, ונוגע ישירות להביא את הגאולה / כוונתם וכו' אין נפק"מ כי נוגע התוצאות בפועל ממש, פאָרשלעפן קץ הגלות ר"ל	קסא

תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
אגרת	יב'צו	עש"ק מברכים ניסן, מו"ה משה תנעמי – בנידון בעית ההפלות ר"ל, איני רואה מה אוכל לעשות נוסף על שעשיתי אף שלא בגלוי / צע"ג אם כדאי לפצל התעמולה בועדות שונות	קסב
יב'צז	ראש חודש ניסן, מר אלחנן שלמה חיים פדלר – תודה על משלוח ההגדה „עם ישראל חי” שהו"ל יחד עם בנו / ביאור רז"ל בציווי „לא תוסיפו ולא תגרעו” / אין רשות להוסיף ענינים צדדיים כמו הזכרון לימי השואה, שקובע ענין לעצמו	קסג	
יב'צח	ראש חודש ניסן, כללי – ר"ח הגאולה, בו נתבשרו בני" על יציאת מצרים, ונקבע כר"ה למלכים ולרגלים / יצי"מ משולה ללידת תינוק, ובמילא לימוד מהנהגת בני" ביד רמה ובמסירות נפש בגו"ר, לחינוכו של ילד יהודי על טהרת הקודש מהרגע שנולד ופוקח עיניו	קסה	
יב'צט	ראש חודש ניסן, כללי – כנ"ל – בתרגום לשון הקודש	קעא	
יב'ק	ו' ניסן, מו"ה מרדכי מענטליק – מענה על כמה שאלות במראי מקומות למכתב כללי הנ"ל / עפ"ז נוספו שוה"ג לאח"ז במכתב	קעו	
יב'קא	י"א ניסן, כללי – ג' סוגי מזון דחגה"פ פסח מצה ומרור, ומשמעותם בחינוך ילדי ישראל (כולל מבוגרים) / חיוני שהילד יקבל מזון חייו היומי, תורה ומצוות. ובאופן דקב"ע והתבטלות, וכד בבד לשמרו מהשפעות בלתי רצויות מן החוץ	קעז	
יב'קב	י"א ניסן, כללי – הנ"ל, בתרגום ללשון הקודש	קפב	
יב'קג	י"א ניסן, כללי פרטי, חברי ב"ד רבני חב"ד באה"ק – ברכה לחג כשר ושמת, חירות אמיתית מדאגות בגשם וברוח, ולהמשיך חירות ושמחה לכל השנה כולה / בברכת וה' עמם שהלכה כמותם	קפז	
	ברכה כנ"ל / ת"ח על הברכות בקשר עם י"א ניסן, מלאת ע"ה שנים / ואברכה מברכיך, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר	קפח	
	י"א ניסן, מו"ה חיים דוב שאוועל – סדר פרשיות תפלין, בנוסח הלשם יחוד שקודם הנחת תפלין / מנהג חב"ד שאין אומרים לשם יחוד הנ"ל, ובהנחת תפלין דר"ת אומרים שמע והי' אם שמוע קדש והי' כי יביאך	קפח	
	י"א ניסן, מו"ה מרדכי פינחס טייץ – מצו"ב המכתב והתמונה, ות"ח ובפרט על הזריזות / חפזון דישראל גרם לחפזון דמצרים, ומדה כנגד מדה חפזון דשכינה.	קפח	
	זכו אחישנה		
יב'קד	י"א ניסן, מר שמעון וג"ס – התרשמותו מביקור אנשי חב"ד במסגרת „מבצע פורים” בפלוגה שלו / העיקר והתכלית הוא ההנהגה בפועל / „וחרב לא תעבור בארצכם” אפילו חרב של שלום בדוגמת משקיפי או"ם	קפט	
יב'קה	י"ג ניסן, מר שמעון פרס – תודה לבבית על מירב ברכותיו בקשר עם יום ההולדת / הצלחה מרובה במילוי תפקידו הרם והכי אחראי / נזכה כולנו יחד לקיום היעוד „וננתתי שלום בארץ” גו'	קצא	
	תודה לבבית על האיחולים ליום ההולדת / בקרוב ממש נזכה לזאת הברכה מאדון הנביאים „וישכון ישראל בטח” גו'	קצא	
יב'קו	י"ג ניסן, כללי פרטי, לתלמידים – בנועם התקבלו הברכות והאיחולים ליום ההולדת, ובפרט שהוספתם בהתמדה ושקידה / השי"ת יברך כאו"א מכם, שתלכו מחיל אל חיל בלימוד התורה, קיום מצוותי' והנהגה טובה	קצב	

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עננו
יב'קז		י"ג ניסן, כללי-פרטי, לתלמידות – בנועם התקבלו הברכות והאיחולים ליום ההולדת, ובפרט שהוספתן בהתמדה ושקידה / השי"ת יברך כאו"א מכן, שתלכו מחיל אל חיל בלימוד התורה, קיום מצוותי והנהגה טובה	קצג	
יב'קח		ערב חג הפסח – שבת שלום וחג הפסח כשר ושמח / כאו"א יראו בקרוב ממש בקיום היעוד „ויהי בשלם סוכו" גו'	קצג	
יב'קט		אטרור-חג הפסח, למשתתפים בחנוכת הבית של „בית רבקה" – הכרת תודה למשתתפים בהקמת הבנין החדש / החגיגה תחת רושם חגה"פ שכולו הדגשת ענין החינוך / שכ"א מהן תהי' „עקרת הבית" לכבוד ולתפארת	קצד	
יב'קי		כ"ה ניסן – קיום תומ"צ אינו תלוי בהצבעה והכרעה ברוב קולות, וע"כ בתוקף גם במשטר דמוקרטי / בענייני בטחון אה"ק המומחים הם אנשי הצבא, ודעתם אחידה שהחזרת שטחים מגדיל הסכנה ופקו"נ / איש אינו מאמין שהצד השני מוכן לשלום אמיתי	קצו	
יב'קיא		כ"ז ניסן – תודה לבבית לו ולחבריו על הברכות ליום ההולדת / הצלחה רבה בפעילותם להחזקת והפצת תומ"צ, במיוחד בתקופתנו רבת הבלבולים	קצח	
יב'קיב		תחלת קיץ, מו"ה שד"ב לוין – הו"ל תשובות „צמח צדק" בפ"ע / התכתבות עם רד"צ הילמן / להסתדר בעבודה זו של הו"ל באופן קבוע	קצט	
יב'קיג		תחלת קיץ, מו"ה שד"ב לוין – הוראות נוספות בנוגע להו"ל ספר „צמח צדק" שער המילואים חלק רביעי	קצט	
יב'קיד		עש"ק מברכים חודש אייר, משתתפי מסיבת „אהלי תורה" – הוראה הנלמדת מפ' אחרי, יסוד וכח הקדושה נלקח מקה"ק במקום בזמן ובאיש / גם בחינוך על טהרת הקודש, ישנם שלושה יסודות שיש לחזקם ע"י יצירת האמצעים הדרושים בגור' אדר"ח אייר, מוהרא"א הכהן יאָלעס – הפ"נ להצלחת הטיפול נקרא עה"צ / בס' „שאלת שלום" דבסעודת כלה מצוה להזכיר ע"ד ברכה אחרונה / הטעמים לשלילת ניתוח בעש"ק	רג	
יב'קטז		ראש חודש אייר, מר יונה כסה – תודה על ברכה שתוכה רצוף רגש חם ולבבי, בצירוף זכרונות בית אבא, המעוררת זכרונות ורגשים וחוויות / איש ואשה הישראלים מגויסים לצ"ה מיום היוולדם ולכל משך החיים / פעולות זוגתו לטובת הרבים	רד	
יב'קיז		ב' אייר, אדמו"ר מוה"ר שמחה בונים אלטר מגור – ת"ח על הברכות והפ"ש על ידי השליח, ובפרט שבאה בהוספת מעשה (שילוח יין ישן) / פי' הרמב"ן בהחזקת אברהם בארץ	רו	
יב'קיח		ד' אייר, מו"ה משה פאשקעס – יאיר מזלן של בנותיו שמדליקות נש"ק / בבית מו"ח אדמו"ר לא ראיתי שהדליקו בשמן נש"ק ויו"ט, כי אם בנרות חלב, והיפוכו בנרות חנוכה	רו	
יב'קיט		ד' אייר, הנהלת פאג"י אמריקה, מו"ה דוד דב הולנדר – התקוה חזקה שבוועידה השנתית ידונו ויקבלו החלטות מעשיות, להחזקת תומ"צ בארה"ב בתפוצות ישראל ובמיוחד בארה"ק / בהזדמנות זו יצהירו עוה"פ על עמדתם בנוגע ל„מיהו יהודי"	רז	
יב'קכ		ד' אייר – יעשה רעש גדול ע"ד הקס"ד למסור חלק מכותל המערבי לרשות העירייה, ולא כהשאר – שהוא ברשות משרד הדת	רח	

אגרת	תאריך	שם הנמנע	תוכן האגרת	עמוד
יב'קכא			אחרי ז' אייר – בכל עניני כשרות והכשרים, יפנו להרב דווארקין ויפסוק בעצמו או יאמר מי צריך להחליט בזה	רח
יב'קכב			י' אייר – פעילות בבית האסורים ע"י קבלת רשות מאיש הדת הרשמי (צ'פליין) / באם ילכו שלא בהסכמתם וכו' יכול הענין כולו להתבטל, וגרוע מזה ינקמו ח"ו באסירים שהביעו שביעות רצון	רט
יב'קכג			י' אייר – פלא גדול על השאלה באם לקבל משרה בכור הגרעיני בדימונה, שכרוכה בחילול שויו"ט. איסור סקילה ר"ל והיזק לבטחון אה"ק / בדיקת התפלין והמזוזות בדירתו שתהיינה כולם כשרות	רט
יב'קכד			י' אייר – כל המצוות צריך לקיים משום שהשי"ת ציוה, אך באותו הזמן הן גם מביאות ברכת ה' בכל הנדרש / על ההורים להיות זהירים ביותר בשמירת דיני טהרת המשפחה	רי
יב'קכה			י' אייר, מו"ה משה הבלין – הוראות בקשר לפרסום בנושא הדלקת נש"ק בברכה ע"י קטנות משהגיעו לחינוך, בקובץ „אור תורה”	ריא
יב'קכו			פסח שני, כללי – לקראת יום ההילולא דרשב"י הזמ"ג לעיין בתורתו ופרשת ימי חייו / לימוד המביא לידי מעשה בכל המבצעים כולם / סיומו במבצע נש"ק ביום הששי ל"ג בעומר / לימוד י"ב הפסוקים ומאמרי חז"ל, תורה תפלה וצדקה	ריב
יב'קכז			ל"ג בעומר, מו"ה חיים ברוך הלבדשטם – ת"ח על שידור התוועדות ליל ל"ג בעומר / נתינת צדקה ולימוד תורתו של רשב"י ביום זה	רטז
יב'קכח			ל"ג בעומר, מו"ה יוסף הלוי וויינבערג – העדר השידור ברדיו, בגלל שידור אחר / פלא שסמך על הנס, ובמקום שנוגע לרבים	ריז
יב'קכט			כ"ד אייר, אגו"ח ארה"ק – במענה לשאלת רבים, יש להצביע בעד הרשימה הכי חרדית / בטח יפרסמו באופן המתאים	ריז
יב'קל			ימי הספירה, ועידה שנתיית נשי ובנות חב"ד – אף שמצות חינוך תמידית, אי"ז שולל הדגשה מיוחדת בזמנים מיוחדים, ודוגמא מחג השבועות / שנת החינוך היא התביעה ושעת הכושר של הזמן הנוכחי / שייכות מ"ת וחינוך לנשים דווקא	ריח
יב'קלא			ימי הגבלה, מו"ה משה גרוסברג – אישור קבלת עלי הגהה של „צפנת פענח" עם פירוש העמק עיון / נח"ר ממה שמכין להו"ל, וזכות הרבים מסייעת להזירור / הערות על הנדפס	רכא
יב'קלב			ה' סיון, מו"ה ישכר דוד קלוזנר – ת"ח על משלוח ספר „הגהות מהר"י קרט”	רכג
יב'קלג			ערב חה"ש, כללי-פרטי – ת"ח על הברכות ליום ההולדת, ובפרט על הד"ת שהו"ל בקובץ מיוחד לחידושי תורה ועניני הלכה / ברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות	רכג
יב'קלד			ערב חה"ש, מברק – קבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ולהמשיכה בכל השנה כולה / ויקויים היעוד „ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון”	רכד
יב'קלה			ט"ו סיון – עיקר הכוונה במכתבים לחזק הקשר של הקורא עם תומ"צ, וע"כ הסגנון בלשון תושב"כ ומאמרי חז"ל / גם לחובשי ביהמ"ד יש תועלת בכך, ויש גם הענין של „אותיות מחכימות” / בתרגום ללה"ק ולשפות אחרות, הלשון שוטפת	רכד

אגרת	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יב'קלו	ט"ז סיון, מר יעקב רחנטל	—	אע"פ שאינו פעיל באופן רשמי, אינו רשאי להיפטר ממשרתו בצ"ה אלי' מגויס כל ימי חייו / בפרט שזכה לדור בעיה"ק בארץ הקודש, ינצל כשרונותיו ואפשרויותיו, ויפעל בלי הגבלות	רכו
יב'קלז	ט"ז סיון, מו"ה משה סלונים	—	תוכנית הלימודים וחומר הלימודים, שייכים למחנכי אנ"ש שבארץ הקודש / באם מוצאים את פ' למוכשר ומומחה לדבר, מהו הספק לפני י"ח סיון, מו"ה שניאור זלמן יפה — מענות על כמה שאלות בפירוש רש"י בפ' בהעלותך	רכז
יב'קלט	כ' סיון	—	ליטול עמם לנסיעה במטוס, סידור תהלים ותניא, וקופת צדקה / להזהר באה"ק (גם) במצוות התלויות בארץ	רכח
יב'קמ	כ"ב סיון, כללי-פרטי, מו"ה יהודה ליב רסקין	—	דבר בעתו, סיום וחותם ירחא תליתיאי בו מתן אוריין תליתיאי לעם תליתיאי	רכט
יב'קמא	מוצאי ש"ק מברכים חודש תמוז, תלמידים ותלמידות	—	ערב חודש הגאולה, ממאסר על פעולות במס"ב בפו"מ במשך ז' שנים רצופות / להתבונן בפרשת המאסר והגאולה, במיוחד בשנת היובל, וללמוד ההוראה מזה / נקודה בולטת, ההתמסרות לחינוך ילדי ישראל שעתידי עמנו תלוי בהם	רכט
יב'קמב	כ"ז סיון	—	זכות גזע צור מחצבתם יעמוד להם ככל המצטרך / בהנהגה ע"פ תומ"צ תמיד יש מקום להוספה, וכיון שמהם יראו ויעשו, הוספה מצדם נכפלת אצל המושפעים, ולכן יש להדר בזה	רלא
יב'קמג	כ"ז סיון, מר רפאל ורדי	—	תודה מקרב לב עבור מיטב איחוליו ליום ההולדת / מילוי תפקידו הכי אחראי להגנת עם קדוש בארץ הקודש / בקרוב ממש כל כוח אדם יהי' מוקדש להרבות הטוב והקדושה מתוך מנוחה	רלב
יב'קמד	כ"ז סיון, מר גילת מילוא	—	נתקבל מכתבו עם איחולים וברכות ליום ההולדת בשם כל הקצינים והחיילים / בקרוב יקויים היעוד „ונתתי שלום בארץ" גו' וכל פעולותיהם ומבצעייהם יהיו קודש להרמת קרן תומ"צ	רלב
יב'קמד	כ"ח סיון	—	זכות הנחת תפלין בכל יום חול, תעמוד לו למילוי משאלות לבבם לטוב ככל המצטרך / נוסף על העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה, זו הדרך להברכה	רלג
יב'קמה	כ"ח סיון, מר יעקב אגס	—	אלכום נהדר ומרהיב עין, ניצול ענינים כמו אור וצל וקוים וצורות גיאומטריות / הצל, שענינו דבר המסתיר, באם יעמוד בצורה ובמקום מתאים, ייהפך למקור השפעה / ההוראה לחיי האדם ושליחותו בעולם	רלג
יב'קמו	שלהי חודש סיון, תלמידות המסיימות בית רבקה דמאנטרעאגל	—	„סיום" אינו אלא הכנה לשלב גבוה יותר ביהדות, תורה ומצוות / ימי הקיץ והחופש, תכליתם אינה בטלה ח"ו אלא ניצול המרץ והזמן הפנוי ללימוד והנהגה למופת / כוחות מיוחדים ואחריות גדולה	רלה
יב'קמז	סיון	—	בעניני מחלוקת והשגת גבול וכו', יש לפנות לבי"ד מרכזי דחב"ד בירות"ו	רלו
יב'קמח	בדר"ח תמוז, מו"ה חיים יעקב שלאממע	—	תלמידיות מוסדות חינוך חב"ד צ"ל נשמעים להנהלה, כמפורסם / לאידך, על ההנהלה לשמור שלא לגזור גזירה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בה, בנוגע לנסיעת התלמידות לתשרי וכיו"ב	רלז
יב'קמט	ג' תמוז, תלמידי תורת"ל מאנטרעאגל	—	חג הסיום יהא חג התחלה לתוספת התמדה ושקידה, בעבודת התפלה והידור בקיום המצוות / באופנים שתרשה הישיבה,	

אגרת	תאריך	שם הנמשך	תוכן האגרת	עמוד
			הוספה בהשפעה וחינוך הזולת, ובכל המבצעים הידועים / בפרט שנשלם יובל	
יב'קנ			שנים מעת המאסר והגאולה	רלח
			ו' תמוז, מו"ה שד"ב ליון – הו"ל זכרונות מו"ה מאיר גורקאוו, לאחר שיפור	רמא
יב'קנא			כמתאים לדפוס, ע"י יוצאי חלציו	
			ח' תמוז, מר שמחה ירושלמי – סיוע שלו ושל חבריו במועצה הדתית רחובות	
			לפעולות אנ"ש בהפצת תורה ומצוות / הזמ"ג בסמיכות ליובל החמישים	רמא
			לגאולה די"ב-י"ג תמוז	
יב'קנב			ח' תמוז, מרת ר. ליפשיץ – אישור קבלת ספר השירים „ממך אליך אברח” / לימוד	
			הוראה מפרשת המאסר והגאולה די"ב תמוז יובל שנים / לא להסתפק בהשגים	רמב
			אפי' אם גדולים הם, אלא להוסיף בזה במעשה בפועל	
יב'קנג			ח' תמוז – כיון שיש בסיפור חיי' פרטים הדורשים בירור, וגם מצבה מבחי'	
			הלכתית, תפנה לרב אורתודוקסי שיורה לה מה תעשה / רב מחויב ע"פ שו"ע	רמד
			לנהל ענינים כאלה בסודיות	
יב'קנד			י' תמוז – ע"פ תורה אין יהודי שאינו דתי, ועד שפסקי הלכה למעשה בנוים על	
			יסוד זה / ישתדל לעזור לאחרים לגלות ידיעת ואהבת ה' בקרבם, וישם קץ	
			לגלגול נפשו / כשהנשמה תקבל מזונה בקיום המצוות, גם השכל יפעל ללא	רמה
			בלבולים	
יב'קנה			י"א תמוז, כללי' פריטי – דבר בעתו, סיום וחיתום שנת היובל לגאולת י"ב-י"ג	רמח
			תמוז	
			הנהלת ביטל"מ כ"פ – ת"ח על משלוח עלונים 4-5, בטח ישלחו לכאן גם	
			העלונים 1-3 ות"ח מראש	
יב'קנו			י"א תמוז – לברר מי המשפיעים עליהם ועל חבריהם, והסיכויים באופן ההנהגה	
			/ טענותיו וכו' יברר בפני רבני אנ"ש שיעלו חו"ד בכתב / גאולה מגוומאות	רמט
			כפולות, ומכל הענינים הבלתי רצויים	
יב'קנז			י"ב תמוז, מברק – חג הגאולה שמח, והתוועדויות פעילות ביתר שאת כמתאים	
			לשנת היובל והגאולה / פעילות בכל המבצעים ובאופן דשמחו צדיקים בהשם	רנ
יב'קנח			ימי הגאולה, „גן ישראל” – פתיחת „גן ישראל” וכל שהותם בהצלחה בכל / סיום	
			וחיתום שנת היובל, אשר גם גאולת כולנו היא, נתינת כח להוספה בתומ"צ	רנא
			ובברכות השם בעניני הגוף והנפש גם יחד	
יב'קנט			בסמיכות לימי הגאולה, תלמידי רשת בתי 190 חב"ד – סיום יובל ראשון לגאולת	
			כ"ק מו"ה אדמו"ר שעל שמו נקרא ביה"ס / כל תלמיד ותלמידה שיודעים המס"נ	רנב
			שלו על חינוך ילדי ישראל ילמדו ק"ו בעצמם להתמסר לחינוך זה והשפעה על	
			אחרים	רנב
יב'קס			ט"ו תמוז, מרת ורדינה שלאנסקי – יהודי אינו בודד, ובלשון נעים זמירות ישראל	
			„ה' רועי לא אחסר” / התחזקות בבטחון בה' מוסיפה ג"כ בשלוות הנפש והרמוני'	רנד
			פנימית / הו"ל כתבים שלא הודפסו מאחי' אברהם ע"ה	
יב'קסא			ט"ו תמוז, מו"ה מי"מ חיים ברוך הלוי וולפא – ברכה לשידוך, קביעת החתונה	
			לאולל הבעל"ט / שמות דומים לחתן וחמיו בסדר הפוך הוא שם אחר / כיון	רנה
			שעורר יוסיף לעצמו שם כפי רצונו	
יב'קסב			ט"ו תמוז – בנין שדרים בו אחים וכו', לברר אצל רב בעירו הנוהג בזה	רנה

אגרת	תאריך	שם הנמנע	תוכן האגרת	עמוד
יב'קסג			ט"ו תמוז – לכל לראש עליו להסתדר בפרנסה מספקת לב"ב / מכמה טעמים	
יב'קסד			כדאי שימשיכו לדור בכפר חב"ד / באם יש כמה אפשרויות, התייעצות בידידים י"ח תמוז, אל"מ יוסף כהן – ת"ח על מכתבו, אף שבתפקידו כאל"מ לא נקל להתפנות לכתיבה עיונית / יעשה כל התלוי בו, שהעיר שכם וכל השטח יהיו ראויים לאוהל ודירתו של יעקב / בענין העלי' לאה"ק, לא זו הדרך לברוח מן המערכה, וק"ו המנהיג עצמו	רנה
יב'קסה			י"ח תמוז – יהודי אינו בודד לעולם כיון שה' משגיח על כאו"א בהשגח"פ, וניתנו לו כוחות להתגבר על רגשות בדידות / רעיון זה נתן כח ועוז לבעל הגאולה דיובל שנה להינצל מנפילת הרוח במאסרו	רנז
יב'קסו			י"ח תמוז – במה שכותב שכנו ש' לא קיבל עדיין תשובה ונרגש הוא, ע"ע לא הגיעני מכתבו ולא שמעתי ממנו השקפתו בנושא	רנט
יב'קסז			י"ח תמוז, מו"ה אברהם רובין – ת"ח על הקורת רוח מהשתתפותו במבצעים שעוסקים בהם אנ"ש / פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהשתא מלאו חמשים שנה לגאולתו / הצלחה בעניניו כולל הפצת הלכות כשרות ככל האפשרי	רנט
יב'קסח			י"ח תמוז, מו"ה חיים חזד – בהפצת היהדות ותומצ"ץ יש תמיד מקום להוספה, שאינסופיים המה כיון שקשורים בא"ס / במיוחד אצל רב בעדות ובארצנו הק', והזמ"ג יובל שנים לחג הגאולה	רס
יב'קסט			י"ח תמוז, מר משה בן ישי – תקוה שמוסיף בעבודתו להפצת היהדות, בפרט שניתנה לו אפשרויות מיוחדת ע"י הבחרו לתפקיד נעלה כיו"ר המועצה הדתית בעיר לוד	רסא
יב'קע			י"ט תמוז – בת שהדליקה ב' נרות קודם חתונתה, תדליק גם לאחר' רק ב' נרות כנגד זכור ושמור, וכשתלד זחור"ק תוסיף כנהוג / באם רוצה בדווקא להוסיף, תוסיף עוד ב' לבד מהב' שהדליקה ע"ע	רסב
יב'קעא			כ' תמוז, מו"ה חיים מאיר הלוי ליבערמאן – בענין המקוה בקייפטאון, להתדבר עם הרב אלאי, כיון שדברנו עד"ז בהיותו כאן	רסג
יב'קעב			כ' תמוז – בענין הסתדרות בקיבוץ דתי או באופן אחר, להתייעץ בידידים מבינים	רסג
יב'קעג			כ"ה תמוז, מו"ה יעקב הלוי פולטורק – בנוגע לשינויים שחלו בביה"ס, כיון שתלוי בריבוי פרטים יתייעץ עם עסקנים יר"ש על אתר / טובת תלמידי ביה"ס היא נקודה עקרית, אך אם ישנם שינויים בלתי רצויים צריך זהירות בהחלטה וביחס, ואיך יתפרש בחוגים מסויימים / לימוד מפרשת המאסר והגאולה, ומימי בין המצרים	רסד
יב'קעד			כ"ה תמוז, מו"ה יעקב לנדא – פס"ד הרבנים באה"ק לאסור טיפולים ע"י „גורו" כולל התבודדות והתבוננות / אף שהאיסור נימקו שמעורב ענין דע"ה, ענין ההתבודדות וכו' כשלעצמו לא חידשו הנ"ל, ולכן נחוץ שרופאים יר"ש מומחים יפרסמו ריפוי וטיפול בדרך המותר	רסו
יב'קעה			כ"ה תמוז, מו"ה משה בוצ'קו – לא תחנם בתקפו גם עתה על כל שעל בגבולות אה"ק, אבל אינו דוחה פקו"נ / הבירור מה ימנע פקו"נ צ"ל ע"י מומחי צבא, וכולם ענו פה אחד שהחזרת שטחים מגבירה פקו"נ / הול"ח חז"ת ע"י הישיבה ובפרט כתבי אביו	רסז

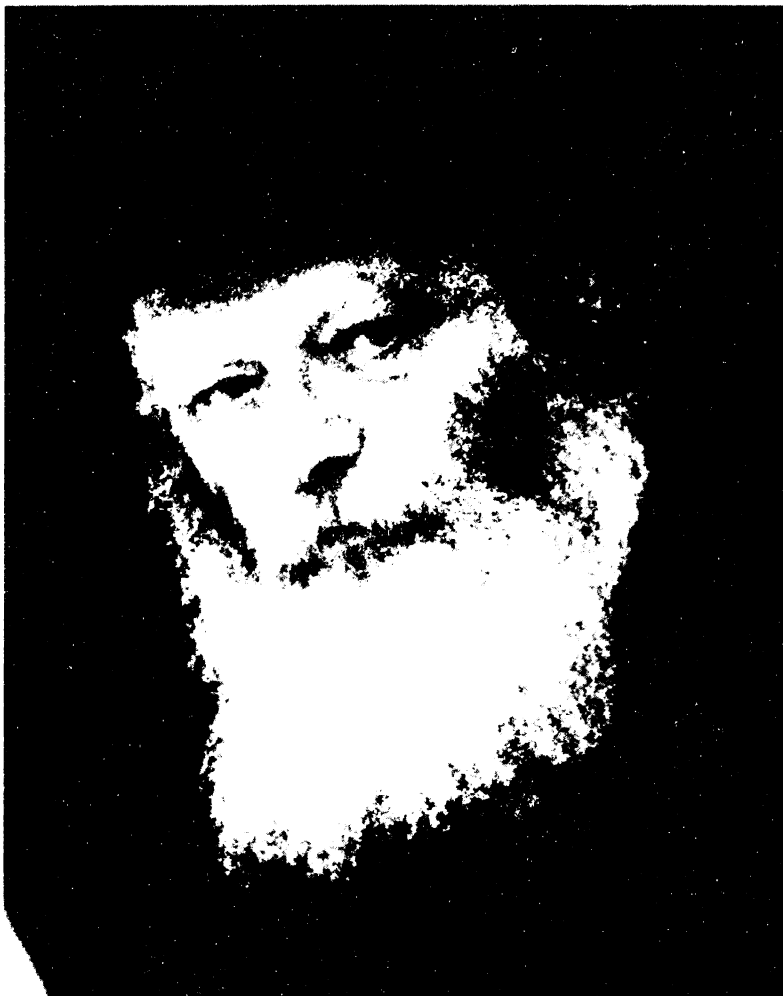
אגרת	תאריך	שם הנמנע	תוכן האגרת	עמוד
יב'קעו	כ"ה תמוז – אי"צ לנסוע מאה"ק לחו"ל להכיר אורח חיי החסידים ותורת החסידות, דישנם שכוונות חסידיות בכמה ערים שם / ראשית לתקן עיקר העיקרים, עפמ"ש שאינו דתי לע"ע, בדוגמת משל דג ומים וחיי תומ"צ, ויפה שעה אחת קודם	רסט		
יב'קעז	כ"ט תמוז, מו"ה יעקב גיל – ת"ח על מכתבו, ומאמר משנת תרפ"ז, ורשימה / סיום יובל ראשון למאסר ושחרור, של כל העוסקים בהפצת היהדות ותומ"צ, התחלה ועלי' לשלב נעלה יותר בעומק ורוחב	ער		
יב'קעח	כ"ט תמוז, הרב שאול אחרן – ביקור שלוחינו בחטיבתו באילת במסגרת „מבצע מזוזות ותפלין" והתלהבות החיילים / התקווה שכ"ז יתורגם אצלם למעשה בקיום מצוות בפועל, ובתפקידו כרב צבאי גם עושה בכיוון זה	ערב		
יב'קעט	כ"ט תמוז, נר מנחם הרץ – כבקשתו, נמסר המענה גם ע"י הטלפון / הצנור והכלי לקבל ברכת ה' הוא קיום תומ"צ, וכל המוסיף מוסיפין לו	רעג		
יב'קפ	תמוז – ע"פ תורה (וע"פ שכל) תנאי עיקרי לעיסוקו צ"ל פרנסת ב"ב בכשרות כדי הצורך / העסק, גם אם דורש התאמצות ואינו תענוג, אינו אלא צינור וכלי ולא עיקר בפ"ע	רעג		
יב'קפא	ה' מנ"א – היציאה עם אינו יהודי מופרכת בהחלט, וצריכה להפסיק בהקדם / במ"ש שעושה זאת להקל מצבה, לא יתכן להקל ע"י ענין ח"ו שמביא להיפך מזה, ותבוא בדברים עם רב בסביבתה	עדר		
יב'קפב	ו' מנחם אב – מתאים לגילו, אין מקום כלל להמשיך שש שנים בטכניון ולאח"ז חמש שנים בצבא, ורק לאח"ז להתעניין בחיים עצמאיים / נכון שילמד שנתיים במסגרת ישיבה, ולאח"ז יתבונן בתכניתו להבא	ערה		
יב'קפג	ו' מנחם אב – הצלחת האדם תלוי' במדה חשובה באם יתעסק בדבר שלבו חפץ, וחשוב ביותר שלא לערער או להחליש אמונתו של הנוער שנותנת לו יציבות ומשמעת עצמית	רעו		
יב'קפד	י"ג מנחם אב, מו"ה מ'מ חיים ברוך הלוי וולפא – הסתדרות בדירה ובתפקיד הרבנות, באם גם ב"ג מסכימה / ע"ד הוספת השם, ימשיך כן לאיוו"ש"ט	רעו		
יב'קפה	ט"ו באב, תלמידים ותלמידות בקייטנות חב"ד – בימי הקיץ בהם מוסיפים בבריאות הגוף יש להוסיף בחיזוק בריאות הנשמה שהיא עיקר אצל יהודים / זאת ע"י לימוד תורה וקיום מצוות, ולא רק בקיץ אלא בכל השנה הבאה לטובה ולברכה	רעז		
יב'קפו	י"ז מנ"א, נר שמואל רוט – ת"ח על משלוח ספרו „הצוללת הפליגה בחצות" / ינצל במילואם כוחות שניתנו לו מלמעלה, בפרט בין הנוער / מסר חינוכי בעלילה צ"ל בהדגשה מתאימה, ע"י ציור וכותרת וכיו"ב, הן במכ"ע „זרקור" וכ"ש בספר	רעח		
יב'קפז	י"ז מנ"א, נר אליעזר מנשה פורער – תרומתם נתקבלה, ונמסרה לעניני חינוך / מי נחמה אלו מסוגלים לצדקה עבור חינוך תשב"ר / זכות הצדקה תעמוד להם ולכל אשר להם	רפ		
יב'קפח	י"ז מנחם אב, פרופ' ירמ' ברנובר – דבר בעתו, ביציאה מ„בין המצרים" וכניסה לשבעה דנחמתא המבשרים הגאולה האמיתית והשלימה / הצלחה בעניניו, כולל הגן והקייטנה	רפ		
יב'קפט	י"ז באב, מרת חנה פקר – יחסה המיוחד למרת דבורה ברנובר / סבר פנים יפות ויחס ידידותי השפעתם גדולה, ולפעמים יותר מעצם הטיפול	רפא		

תאריך	שם הנמנע	תוכן האגרת	עמוד
אגרת	יב'קצ	י"ז מנחם אב, האברך הרץ דניאל ברנובר – בנועם התקבלה ידיעה על התייסדות הקייטנה, ושהוא מראשי הפועלים בזה / יוסיף ה' בברכתו בלימודיו וקיום המצוות בהידור, ונח"ר חסידותי אמיתי לאביו ואמו בכל הפרטים	רפב
יב'קצא		ח"י מנ"א, ילדי בר מצוה יתומי המלחמה – משתתף הנני בשמחתך לרגל הבר מצוה, ויה"ר שתקבל ובשמחה עול תורת חיים ומצותי / גדול זכות תומ"צ בהגנת העם והארץ, וסגולה מיוחדת למצות תפילין, ועי"ז תגרום נח"ר לאביך הי"ד	רפב
יב'קצב		י"ט מנ"א, כללי-פרטי, מו"ה שניאור זלמן יפה – דבר בעתו, התחלת היובל השני לגאולת י"ב-י"ג תמוז / בכל מכתביו אין ע"ד פעילות בעשרת המבצעים, שהוצעו בקשר עם מ"ת ול"ג בעומר	רפד
		עש"ק מברכים מנ"א, מו"ה שמואל אלעזר היילפרין – ברכה שיבואו סוף סוף הענינים (דהפסת „ספר הצאצאים“) בפו"מ במעשה בפועל	רפה
		י"ד מנ"א, האברך יאיר פרדני – ברכה להצלחה בהדרכה (קייטנת גן ישראל כפ"ח), ובתורה ומצוות	רפה
יב'קצג		כ"א מנחם אב – שיטות הרמב"ם והרמב"ן, בענין חני' ונחלה לגרים באה"ק. וכן בנוגע לנחלה לעתיד לבוא	רפה
יב'קצד		כ"ד מנחם אב, מרת צילה שניאורסאהן – הקמת קרן גמ"ח ע"ש בעלה דו"ז הרב בן ציון שניאורסאהן ז"ל / זכות הגמ"ח תוסיף בעליית הנשמה, ולה אריכות ימים וכו' / מצו"ב תרומת זוגתי ח"י מוסיא שתליט"א עבור הקרן	רפה
יב'קצה		כ"ו מנ"א – נשואי תערוכות ח"י הוא מהפשעים הכי חמורים, ואפי' אם נעשה לשעה קלה עבור השגת „כרטיס ירוק“ ואזרחות אמריקנית / פעולה זו ר"ל היא המשך מזימתו הרעה של היטלר ימ"ש, וחיוזוק ידי הערבים ושונאי ישראל בכ"מ שהם	רפז
יב'קצו		כ"ז מנ"א, ד"ר שמחה בנימין הוניג – כיון שנוסף לו תפקיד כנשיא „מועצת הספר“ ה"ז צנור חדש להשפעה / פעולותיו בטהמש"פ ומקוואות / פרסום האישור לגידול זקן בצבא ארה"ב / מדריך לאנשי צבא להנהגה ע"פ שו"ע בעת השירות שלהי מנ"א, כללי-פרטי, מו"ה מיכאל פישר – דבר בעתו, התחלת היובל השני לגאולת י"ב-י"ג תמוז / ביאור ומענה בכמה דיוקים ברמב"ם הל' איסורי ביאה, והל' תלמוד תורה	רצ
יב'קצח		מנ"א – עצות לעצבנות וכעס: צדקה בבוקר כל יום חול, לימוד שער הבטחון בס' חובת הלבבות, בדיקת המזוזות ואופן קביעותן	רצב
יב'קצט		מנ"א, מו"ה שד"ב לוין – להו"ל עכ"פ התחלת הספר לער"ה יום הולדת ה„צמח צדק“ / להשוות לכת"י נוסף של הספר	רצב
יב'ר		ח' אלול, מו"ה ישראל קלעוואן – מנהג בית הרב, מכו"כ שנים, שאין קובעים פגישה (ל"יחידות“) בחדשי אלול ותשרי	רצג
יב'רא		י"ז אלול, מר דוד ונטורה – פעולותיו הטובות לביסוס יהדות ותומ"צ בברצלונה / בנוגע לצרכים הכספיים יפנה לארגונים עולמיים שתפקידם בזה / מצו"ב המחאה פרטית, כמנהג בית הרב	רצג
יב'רב		ערב ח"י אלול, משתתפי חגיגת שמונים שנה להתייסדות תו"ת – מגבורות שמונים שנה יגבירו עוד יותר בתורה תפלה ומעשה המצוות / חיות בכל עניני אלול חודש החשבון וההשלמה / כאו"א מהתלמידים בעבר הווה ועתיד יהי' נר להאיר בכ"ז	רצד

תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
יב"ר	ח"י אלול, כללי – הכנה טובה ומושלמת ובדרגת שיא של שלימות לבקש כוח"ט בשלימות והקב"ה ממלא הבקשה בשלימות / ע"י הכנסת קדושה בדצח"מ כמבצות חודש תשרי, מעלים אותם אל שלימותם האמיתית בכמות ובאיכות	רצו	
יב"ר	ח"י אלול, כללי – הנ"ל, בתרגום ללשון הקודש	שב	
יב"ר	ח"י אלול, נשי נחלת הר חב"ד – גודל הזכות בפעולותיהן בכלל, ובנוגע לביהכנ"ס בפרט / חלק גדול מהזרים בנה"ח יוצאי מדינות ששם שמרו על גחלת היהדות במס"נ תמידית	שז	
יב"ר	ח"י אלול, הנהלת ישיבת בוענאס איירעס – חנוכה ביהמ"ד של הישיבה דבר בעתו, בסמוך לר"ה שאז שוב נתחדש בנין העולם כולו / מבית זה תומשך ברכת ה' לבתי כאו"א מהמיסדים והתומכים והלומדים ומתפללים בו בכל צרכיהם	שח	
יב"ר	כ"ב אלול, מר יעקב כצנלסון – אישור קבלת מאמרו „גשמי ארץ ישראל בדברי חז"ל", והבעת קורת רוח על ניצול השפעתו להפיץ דברי חז"ל / המקום המיוחד שתופס ענין הגשמים כמבואר בדברי גדולי ישראל בכל הדורות	שט	
יב"ר	כ"ב אלול, מר אברהם בובליל – בנושא החזרת רכוש שנגזל מהיהודים בלוב, יש לפנות למשרדים השייכים לזה, ולבדוק מה נעשה באופן רשמי ובלתי רשמי / לפעול בהחזרת היהודים לרכושם הרוחני, היא היהדות האמיתית	שיא	
יב"ר	כ"ג אלול – כיון שזכה שהוא ר"מ וגם רב, יוסיף בניצול היכולת שניתנה לו מההשגחה העליונה, להשפיע על כו"כ מאחב"י	שיב	
יב"ר	כ"ג אלול – בנוגע לבריאות העיניים, להתיעץ ברופא ידיד שיבוא בקשר אישי עם הרופאים המטפלים, ואם יש צורך יוועצו עם עוד מומחים במקצוע	שיב	
יב"ר	כ"ג אלול, מו"ה אפרים וואלף – נכונה התכנית באם יובטח שלא יתרשמו מהלחץ של המנגדים / אשרי חלקם של התל' שנסעו, וימשיכו שם בחיות ובתגבורת / שם הישיבה „אחי תמימים" או „תומכי תמימים"	שיג	
יב"ר	כ"ד אלול, מר א. שרון – בהו"ל חוברת בנושאי טבע ומדע הקשורים ביהדות, כיון שנושאים אלו עוררו שקו"ט ודעות שונות, יקבל חו"ד רבנים מורי הוראה באה"ק	שיד	
יב"ר	כ"ד אלול, מר יעקב מרציאנו – חוסר היכולת לדבר פא"פ בעת בקורו / שמועות טובות מהשתתפותו בהפצת היהדות בסביבתו / ת"ח בעד התשורה הנהדרת של כלים נאים	שיד	
יב"ר	ימי הסליחות, אגודת ביהכ"נ „משכן משה" קרית שמואל – שלימות ביהכנ"ס כשיש שם גם שיעורים קבועים בלימוד התורה ברבים, ובפרט בהלכות הצריכות / אף שאין קרנות מיוחדות לעזר במצב הכספי, מצו"ב המחאה פרטית	שז	
יב"ר	ימי הסליחות, מו"ה יצחק הוטנר – ברכה לכוח"ט לשנה טובה ומתוקה בגו"ר / הסבר במעלת „עמא פזיזא" בפרט בלימוד התורה, וביאור הצ"צ בכמה מרז"ל בגנות הפזיזות	שיז	
יב"ר	ימי הסליחות, מו"ה משה גאוני – ברכה לכוח"ט לשנה טובה ומתוקה בגו"ר / תודה על הפ"ש מאנ"ש מאחורי מסך הברזל, השומרים במס"נ ממש על כל פרט, ומהם יראו ויעשו כאו"א בארצות הרוחה, מתחיל מארה"ב	שיח	

אגרת	תאריך	שם הנמשן	תוכן האגרת	עמוד
יב'ר'ז	ימי הסליחות, נור מנחם בגין	— ברכה לכוח"ט לשנה טובה ומתוקה בגו"ר / הצלחה רבה בפעולותיו במיוחד בהנוגע לשלימות העם שלימות הארץ (התלויות בשלימות התורה	שיט	
יב'ריח	ימי הסליחות, סא"ל מר יעקב פרץ	— הצלחה מרובה בתפקידו, בפרט שהוא בשטח החינוך / עזרתו לאנשי חב"ד בפעולות ומבצעים	שיט	
יב'ריט	ימי הסליחות, מו"ה יחזקאל הלוי גרובנער	— שמחה על השתתפותו בהתוועדות כ' מנ"א במראה טוב ובריא / כיון שה"הדרן" לא נסתיים אז, מצו"ב ההמשך	שכ	
יב'רכ	ימי הסליחות	— בכדי להוסיף כבטחון בה' כדבעי, שאז יעריך הברכות הגלויות וימעט בדאגות על מאורעות בלתי רצויים, יתן צדקה בכל יום לאחר התפלה בטו"ת בדוקות	שכ	
יב'רכא	ימי הסליחות, בני ובנות ישראל הנמצאים לע"ע בכלא	— במענה לכאו"א במיוחד, אזכירים בתפלה למילוי משאלות לבבם לטובה / עיקר התשובה בלב, וימי חודש אלול מסוגלים לזה במיוחד / במשל מלך ב"שדה" כולל גם הנמצאים בבתי הכלא	שכא	
יב'רכב	ימי חודש אלול, כללי-פרטי	— נמצאים בימי חודש הרחמים והרצון, אשר כדברי אדה"ז הוא משל למלך וכו' / אין הדבר תלוי אלא ברצון, ואז מובטח שהקב"ה מקבלו בספ"י	שכב	
יב'רכג	ערב ראש השנה, מר אפרים קציר	— אישור קבלת המכתב והברכה / איחול וברכה בנוסח המסורתי הכולל הכל, כוח"ט לשנה טובה ומתוקה בגו"ר	שכג	
יב'רכד	מו"ה משה ווינר	— בסתירה שבין שו"ת הרמב"ם לספר הי"ד שלו בענין גילוח הזקן, הרי ספר הי"ד הוא מהד"ב וזוהי מסקנת שיטתו	שכד	
יב'רכה	הסתדרות בפרנסה במרץ ובהקדם, ובמה שהסיכויים והתנאים טובים יותר / יתייעץ בהנ"ל עם אנ"ש שעל אתר / לא הייתה כל קפיידא מצידי	—	שכד	
יב'רכו	חלום ע"ד השתדלות בהדלקת נר אף שהיצה"ר מפריע, טוב הוא וסגולה לאוי"ש"ט / בדיקת המזוזות, ונתינת צדקה לפני הדה"נ	—	שכה	
	נספח, מו"ה ארי' ליב קפלן	— דו"ח המזכיר הרנ"מ על התעניינות ושאלות וכמה הוראות בקשר לטקס הכנסת ס"ת בצפת עיה"ק / בירור בענין יו"ט שני של גלויות	שכו	

© Kuber Publication Society

תמונת תואר פני הוד כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

אגרות קודש

אדמו"ר זי"ע

— כרך שלושים ושנים —

יא'תתקנ"ג

[ג' תשרי, ה'תשל"ז]

(א) תתיחס למצבה easy ז.א.

(1) תדע שישנם כו"כ שסובלים מהנ"ל וחיים במנוחה ושלווה וכו'.

(2) כשתצטרך לכנוס לאולם, לביהכנ"ס ביוהכ"פ וכיו"ב — באם יעלה בידה **בנקל** תעשה כן, באם לאו — לא תלחום בעצמה ולא תכריח עצמה **כלל** בזה, ותתפלל בביתה (בשעה שהציבור מתפלל), ואין לעשות געוואלד מזה.

(ב) תהי' פרום יותר מדע"ע, ובמילא יתחזק גם בטחונה בהשם, וזה יקטין דאגותי (שהרי השם שומרה), כולל גם הנ"ל. אזכיר עה"צ.

יא'תתקנ"ג

חלק מהאגרות הוא מהעתק המזכירות, וחלקן — מצילום האגרת. כן נסמן בהערות אלו שכבר נדפסו במקום אחר (בלקו"ש וכיו"ב).

המענה שלפנינו מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה — בו כותב (באנגלית) ע"ד זוגתו, שהרופאים אבחנו אותה כסובלת מ"אגורפובי" (חרדה משהי' במקום ציבורי), שלכן, כל אימת שצריכה לצאת להיכן שהוא — נתקפת בבחילות וחלשות, ובמיוחד כאשר צריכה להתערב בין קהל; הדברים הגיעו עד כדי כך, שבראש השנה הצליחה איך שהוא לקחת את בנותי' עד לבית הכנסת, אמנם לבית הכנסת עצמו לא הצליחה ליכנס; וכיון שיום הכפורים מתקרב, הרי "שניתן לדמיין" — כלשונו במכתבו — עד כמה נואשים לעשות כל שאפשר בכדי להיטיב מצבה, ומבקש עצת וברכת כ"ק אדמו"ר.

easy = (באופן) קל.

תהי' פרום יותר מדע"ע (=מדעדי-עתה): במכתבו — שלאחר נישואי' עמו החלה, בעקבותיו, להתקרב לתורה ומצוות.

יא'תתקנד

ב"ה, יום ו' תשרי, עשרת ימי תשובה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די עשרת ימי תשובה — אויסערדעם וואָס זיי זיינען אויסגעטיילט
פון אַלע טעג פון אַ גאַנץ יאָר אַלס טעג פון תשובה (וואָס תשובה איז
מחיי חיים), ווען תשובה קען לייכטער דערגרייכט ווערן און די תשובה
איז אויך ווירקזאָמער, און דער רושם פילט זיך אַלע טעג פון דעם נייעם
יאָר,

זיינען זיי אויך אויסגעטיילט אין דעם וואָס אין די טעג
דערנענטערט זיך דער אויבערשטער צו אַ אידן נאָך מער, ווי חכמינו ז"ל
דערקלערן דעם פסוק **דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב** — „זוכט
דעם

עשרת ימי תשובה: ר"ה, יח, א. רמב"ם הל' תשובה פ"ב, ה"ו. ובשו"ע אדה"ז
חאו"ח רסתקפ"ב (מרש"י ברכות יב, ב): בימים הללו הקב"ה מראה מלכותו לשפוט את
העולם. ובכתהאריו"ל (פעי"ח וכו') שאז הוא בנין המלכות ובעשר מידות שלה.
תשובה: ואין לך דבר עומד בפני בעלי תשובה (ירוש' פאה א, א).
מחיי חיים: ראה מכתב דימי הסליחות ה'תשל"ו בארוכה. וראה לקו"ת ריש
פרשתנו (האזינו).

אויך אויסגעטיילט: וזה בזה תלוי, כמובן ממרז"ל הנ"ל.
נאָך מער: כי תמיד בניי הם „גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו" (ואתחנן ד,
ז). ובמד"ר שם: בכל מקום שאתה (יהודי) הולך אלקיך עמך.
חכמינו .. דעם פסוק: ישעי' נה, ו. ר"ה שם. יבמות מט, ב.
בהמצאו: לבחי' מהותו ועצמותו דווקא (סידור ש' ר"ה רלד, ג ואילך. עט"ר דרוש
לעשיית ס, א).

קראוהו בהיותו קרוב: בכו"כ כת"י הרמב"ם שם נעתק ג"ז (ועפ"ז תובן ראייתו
במילואה: יפה ביותר — ממשינ' בהמצאו, מתקבלת מיד — ממשינ' בהיותו קרוב). וכן
הוא בזח"א קה, ב. וראה אוה"ת לשבת שובה (דברים א'תסא ואילך).

יא'תתקנד

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 465 ואילך.
מכתב דימי הסליחות: לעיל חל"א אגרת יא'תתקכא.
בכו"כ כת"י הרמב"ם: ראה גם לעיל חכ"ז אגרת ירלג (ע' רלו). וש"נ.

אויבערשטן ווען ער געפינט (אָנטפלעקט) זיך, רופט צו אים ווען ער איז נאָענט", אַז דאָס באַציט זיך אויף די עשרת ימי תשובה.

דאָס מיינט, אַז אין די דאָזיגע סגולה־טעג זיינען אַלע ענינים וועלכע זיינען פאַרבונדן מיטן אויבערשטן נאָענט און לייכטער צו דערגרייכן ווי אַ גאַנץ יאָר. וואָס כאַטש עס פאָדערט זיך פון אַ אידן **שויתי הוי' לנגדי תמיד** (שטענדיג האָב איך דעם אויבערשטן פאַר זיך) און ווי אין אַלעם איז המעשה עיקר, עס דאָרף זיך אויסדריקן (אויך) אין מעשה בפועל, און דאָס אַלעס ווערט אַ כלי פאַר דער ברכה פון דעם אויבערשטן (וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה) — קען מען אָבער, מצד דער ספעציעלער סגולה פון די דאָזיגע טעג, אויפטאָן פיל מער מיט דער זעלבער עשי' אין די עשרת ימי תשובה ווי אין אַן אַנדער צייט, על אחת כמה וכמה — מיט אַ גרעסערער עשי'.

איינער פון די פּרטים אין דעם איז, אַז פיל ענינים וועלכע ווערן אויפגעטאָן אַ גאַנץ יאָר נאָר בציבור, קענען אויפגעטאָן ווערן אין די עשרת ימי תשובה דורך אַ יחיד. און נעמענדיג אין אַכט די מעלה פון אַ ציבור לגבי אַ יחיד שטענדיג, איז פאַרשטאַנדיג אַז אין די עשרת ימי תשובה קענען די ענינים אויפגעטאָן ווערן שלא בערך מער בציבור, ווי דורך אַ יחיד,

און מעלת הציבור לגבי אַ יחיד איז ניט נאָר בנוגע תפילה, נאָר אויך בנוגע אלע גוטע פעולות און מצוות.

דעריבער איז איצט די צייט צו דערמאָנען און מעורר זיין, וועגן

שויתי .. תמיד : תהלים טז, ח. וראה רמ"א ושו"ע אדה"ז חאו"ח רס"א (ממו"נ ח"ג פנ"ב, והכתוב — הביאו בפנ"א). ועייג'כ צוואת הריב"ש בתחלתה, ואו"ת להח"מ תהלים עה"פ (באופן אחר קצת).

וברכך .. תעשה : ראה טו, יח ובספרי שם.

בציבור .. יחיד : ר"ה ויבמות שם.

אין די .. מער בציבור : ראה אוה"ת לש"ש שם (ע' איתסב).

אויך בנוגע .. מצוות : ראה אגה"ק סכ"ג. החלצו, תרנ"ט ס"ז. וראה ע"ז ד, ב.

ואו"ת להח"מ תהלים: טז, א.

המעשה עיקר: אבות פ"א מ"ז.

החלצו, תרנ"ט ס"ז: סה"מ תרנ"ט ע' נח.

אויסנוצן די איצטיגע ספעציעלע גינסטיגע טעג צו טאָן אַלס מער און מער אין אַלע גוטע זאַכן — און ווען נאָר מעגליך טאָן זיי **בציבור**.

אַנהויבנדיג מיט דעם קיום המצוה וואָס דאָס איז „יסוד ושרש כל התורה“, די מצוה פון ואהבת לרעך כמוך, וואָס פאַראייניגט אידן, אַלע אידן אין איין ציבור, און אויך בפרטיות — אין די דריי עמודים פון תורה, עבודה (תפלה) און גמ"ח (צדקה), צו טאָן זיי בציבור: שעורי לימוד תורה בציבור, תפילה בציבור און צדקה בציבור, וואָס צדקה איז כולל אַלע מצוות.

* * *

בהמשך צו דעם וואָס עס האָט זיך גערעדט לעצטענס און — צו דער ספעציעלער ווענדונג און בקשה צו די גבאים און גייסטיגע פירער פון בתי כנסיות (שולן), אז אין צוגאָב צו דעם וואָס אַ שול איז דאָך (בעיקר) אַ מקום תפלה, זאָל מען זען מאַכן די שול אויך אַ מקום תורה און צדקה, און די אַלע דריי עמודים אין דעם בית הכנסת זאָלן זיין אין אַן אופן פון **בציבור**,

ווייל איך זיך דאָ ווענדן אויך צו די מוסדות וואָס דער עיקר זייערער איז לימוד התורה (ישיבות, חדרים, תלמוד־תורה'ס וכדומה), אַז מען זאָל אין זיי גופא (אין צוגאָב צו דעם וואָס די תלמידים טוען דאָס בבית

„**יסוד** .. **איין ציבור**: תניא פ' לב. וראה קונטרס „אהבת ישראל“.

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. ובפרש"י שם: א"ר עקיבא זה כלל גדול בתורה (ווי"ל דמדייק להעתיק שרע"ק אמרו — שאמר משה שתנתן התורה על ידו (מנחות כט, ב)). ראה שיחת ל"ג בעומר ה'תש"ח (לקו"ד כרך ג' תקיד, ב) מהבעש"ט הה"מ ואדה"ז בזה.

דריי עמודים: אבות פ"א מ"ב.

כולל אַלע מצוות: ראה תניא פל"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב.

שול .. **תורה**: ובפרט לאחר התפלה (ראה שו"ע או"ח ר"ס קנה. ובבאה"ט שם: והמנהג בכ"מ שקובעים ללמוד אחר התפלה בביהכ"ס). וראה אגה"ק סכ"ג שם.

און צדקה: נוסף על צדקה־פושקע (בכדי לקיים בקל נתינת צדקה לפני התפלה — שו"ע או"ח סוסצ"ב) — גם קרן קבוע דגמ"ח, צדקה וכו'.

ישיבות .. **אין זיי גופא (אין צוגאָב)** .. **תפלה**: ראה שו"ע או"ח ס"צ ס"ח ובשו"ע אדה"ז ס"ז. ובני"כ שם.

ווי"ל דמדייק להעתיק שרע"ק אמרו: ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 218 ואילך.

בקשה צו די גבאים: לעיל חל"א אגרת יא'תתקכג, ובהנסמן בהערות שם.

הכנסת וכו') איינפירן אויך די צוויי עמודים פון תפלה און צדקה בציבור. און דאָס גלייכן אין די מוסדות צדקה און גמילות חסדים זאָל מען אַרייננעמען אויך די אַנדערע צוויי עמודים, דורך טיילן הילף פאַר עניני תורה און תפילה — פאַרשטייט זיך, ניט אויפ'ן חשבון פון די אַנדערע עניני צדקה, נאָר אין צוגאַב צו דעם.

און ווי געזאָגט, דאָרט וואו די ענינים זיינען שוין איינגעפירט פון פריער — צו מוסיף זיין אין זיי אַלע (בכמות ובאיכות), אין איינקלאַנג מיט דער ספּעציעלער אָפּלערונג פון די עשרת ימי תשובה:

וויבאַלד אז דאָס איז די צייט פון „בהמצאו" און „היותו קרוב" פון דעם אויבערשטן, איז דאָך באַוואוסט די הוראה **והלכת בדרכיו, מה הוא חנון כו'** — צו גיין, כביכול, אין דעם אויבערשטנס וועגן און נאָכטאָן זיינע מידות. במילא דאָרף יעדער איד אויך זיין „בהמצאו" און „קרוב" — זיין צוגעטראָגן און אַריינגעטאָן נאָך מער ווי אלעמאָל אין אַלע גוטע זאַכן, טאָן זיי אין אַ בעסערן און גרעסערן אופן, בכמות ובאיכות, סיי אַלס יחיד, און על אחת כמה וכמה אלס אַ טייל פון אַ ציבור.

און זעלבסטפאַרשטענדליך, זאָל דאָס פאַרטגעזעצט ווערן מיט דעם זעלבן חיות (פעולה נמשכת) און נאָכמער — מעלין בקודש — אַ גאַנץ יאָר.

* * *

און אין דעם זכות וואָס אידן וועלן פאַרשטאַרקן זייער „בהמצאו" און „היותו קרוב" איינער צום צווייטן און צו כלל ישראל און — יעדערער און אַלע צוזאַמען צו אַלע דריי עמודים פון תורה, תפילה און

די הוראה: מ״ע מה״ט (שו״ע אדה״ז חאו״ח סי' קנ״ו סי״ג בארוכה. רמב״ם הלי דעות פ״א ה״ה״ז (ובסהמ״צ מ״ע ח' בשינוי הסדר). וראה גם מ״י ח״א פנ״ד).

פעולה נמשכת: ע״פ מרז״ל כל ימיו בתשובה (שבת קנ״ג, א). וראה אגה״ת ספ״א: תמיד כו' כל ימיו בתשובה עילאה כו'. וראה ג״כ רמב״ם הלי תשובה פ״ב סוף ה״ח. — ולהעיר דכל חטא ה״ז שופך דם האדם דקדושה (לקו״ת במדבר יג, ג) ושופ״ד נקרא בספרי ס״פ שופטים חוטא (לא שכבר חטא) ונמשך (צפ״ע למכות ה, ב).

צדקה, וועט השי"ת נאך מער צוגעבן און פאַרשטאַרקן זיין „בהמצאו" און „היותו קרוב" צו יעדן און צו אַלע אידן און בענטשן יעדן איינעם ובני ביתו, בתוך כלל ישראל, מיט אַ חתימה וגמר חתימה טובה אין אַלעס וואָס מ'נויטיגט זיך,

כולל הצלחה רבה אין אַלע גוטע פעולות ווי אויבנגעזאָגט, וואָס וועט נאך מער פאַרגרעסערן די גיטלעכע ברכות אויך בגשמיות, בני חיי ומזוני ריחי — פיל אמתיע נחת פון קינדער, לעבן און געזונד און פרנסה בריוח,

ביז צו דער אמתיר הרוחה און אין אַלעס — דורך דער ערפילונג פון דער הבטחה וירם קרן משיחו, די גאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווען עס וועט זיין תרוממנה קרנות צדיק, פון יעדן אידן, וואָס ועמך כולם צדיקים, און פון אַלע צוזאַמען אַלס איין ציבור — לי יחיד — צדיק.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מנחם שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

עשרת ימי תשובה — נוסף על כך שהם מיוחדים מכל ימות השנה כימים של תשובה (ותשובה היא — „מחי' חיים") בהם התשובה מושגת ביתר קלות והיא גם מועילה יותר, ורישומה מורגש בכל ימי השנה החדשה —
הנם מיוחדים גם בכך שבימים אלה מתקרב הקב"ה אל יהודי במידה יתירה,

צוגעבן און פאַרשטאַרקן: ע"ד שיוהכ"פ מוסיף על ימים הקודמים, ולאח"ז „מתודה עליהן ביוהכ"פ אחר אע"פ שהוא עומד בתשובתו" (רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ח). וראה תורת שמואל, תר"ל (ע' שט).

וירם קרן משיחו: ש"א ב, י (סיום הפטורת יום ראשון דעשי"ת).

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא.

ועמך כולם צדיקים: ישע"י ס, כא. וראה לקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' מח).

תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר*.

* הקאָפּיטל שהתחילו לומר ב"א ניסן אשתקד, ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר בכל יום הקאָפּיטל תהלים המתאים לשנות חזיו — ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך ובהנמון שם הערה 10.

כפי שחכמינו מסבירים את הפסוק „דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב“, שזה מוסב לגבי עשרת ימי תשובה.

פירוש הדבר, שבימי סגולה אלה כל הענינים הקשורים עם הקב"ה קרובים וקלים להשגה יותר מאשר בכל השנה. למרות שנדרש מיהודי „שוית ה' לגדי תמיד“, וכבכל דבר – „המעשה עיקר“ – צריך הדבר להתבטא (גם) במעשה בפועל, וכל זה נעשה כלי לברכתו של הקב"ה („וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה“) – למרות זאת אפשר, משום הסגולה המיוחדת של ימים אלה, להשיג בעשרת ימי תשובה הרבה יותר מאשר בזמן אחר, אף באותה מידה של עשי', ועל אחת כמה וכמה – כשהעשי' גדולה יותר.

אחד הפרטים שבדבר הוא – שענינים רבים המושגים בכל ימות השנה רק כשהם נעשים **בציבור**, ניתנים להשגה בעשרת ימי תשובה על ידי יחיד. ובהביאנו בחשבון את יתרונו של הציבור על היחיד בכל זמן – מובן שבעשרת ימי תשובה עשויים הענינים להצליח בציבור במידה יתירה לאינרציה מאשר על-ידי היחיד.

ומעלת ציבור על היחיד היא לא רק לגבי תפלה כי אם גם לגבי כל הפעולות הטובות והמצוות.

לפיכך, זה הזמן המתאים להזכיר ולעורר על ניצול ימי סגולה מיוחדים אלה לעשות יותר ויותר בכל הענינים הטובים – ובמידת האפשר לעשותם **בציבור**.

– החל בקיום המצוה שהיא „יסוד ושרש כל התורה“, מצות „ואהבת לרעך כמוך“, המאחדת את בני ישראל כולם כציבור אחד. וגם בפרטיות – בשלשת העמודים של תורה, עבודה (תפלה) וגמילות חסדים (צדקה), לעשותם בציבור: לימוד תורה בציבור, תפלה בציבור וצדקה בציבור, והרי צדקה כוללת את כל המצוות.

* * *

בהמשך לדברים שעליהם דובר לאחרונה ולפניי ובקשה המיוחדת אל הגבאים והמנהיגים הרוחניים של בתי הכנסת, שנוסף על כך שביית הכנסת הוא (בעיקר) מקום תפלה, יעשו את בית הכנסת גם למקום תורה וצדקה, ושכל שלשת העמודים יהיו בבית הכנסת **בציבור** –

רצוני בזה לפנות גם אל המוסדות שעיקר ענינם הוא לימוד התורה (ישיבות, חדרים, בתי תלמוד תורה וכדומה) שבהם עצמם (נוסף על כך שהתלמידים עושים זאת בבית הכנסת וכו') יונהגו גם שני העמודים של תפלה וצדקה בציבור. כך גם במוסדות צדקה וגמילות חסדים ייכללו גם שני העמודים האחרים על-ידי הושטת סיוע לעניני תורה ותפלה. וכמובן – לא על חשבון שאר עניני צדקה, כי אם בתוספת אליהם.

וכאמור, במקומות שכבר נהוג כך מלפני כן – להוסיף בכולם (בכמות ובאיכות), בהתאם לההוראה המיוחדת מעשרת ימי תשובה:

היות שזה הזמן של „בהמצאו” ו„בהיותו קרוב” של הקב”ה, הרי ידועה ההוראה: „והלכת בדרכיו — מה הוא חנוך וכו’, ללכת, כביכול, בדרכי הקב”ה ולעשות כמדותיו. משום כך צריך גם כל יהודי להיות „בהמצאו” ו„קרוב”, להתמסר ולהיות שקוע יותר מתמיד בכל הענינים הטובים, לעשותם במידה טובה וגדולה יותר, בכמות ובאיכות, הן כיחיד, ועל אחת כמה וכמה כחלק מן הציבור.

ומובן מאליו שכל זה צריך להימשך, באותה מידה חיוניות (פעולה נמשכת), ואף יתירה מזו — „מעלין בקודש” — כל השנה כולה.

* * *

ובזכות כך שבני ישראל יחזקו את „בהמצאו” ו„בהיותו קרוב” שלהם, איש אל רעהו ואל כלל ישראל, וכל אחד וכולם ביחד — אל כל שלשת העמודים של תורה, תפלה וצדקה, יוסיף השי”ת ויחזק עוד יותר את „בהמצאו” ו„בהיותו קרוב” שלו — אל כל אחד מבני ישראל ואל כולם יחד, ויברך את כל אחד ובני ביתו, בתוך כלל ישראל, בחתימה וגמר חתימה טובה בכל הדרוש,

כולל גם הצלחה רבה בכל הפעולות הטובות כאמור, דבר שיגדיל עוד יותר את הברכות האלוניות גם בגשמיות, בבני חיי ומוזני רויחי, — הרבה נחת אמיתי מן הצאצאים, חיים ובריאיות ופרנסה בריוח.

עד לההרחה האמיתית בכל — על-ידי קיום ההבטחה של „וירם קרן משיחו”, הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, כשיקויים „תרוממנה קרנות צדיק”, של כל יהודי, שהרי „ועמד כולם צדיקים”, ושל כולם יחד כציבור אחד, ציבור — לשון יחיד — צדיק.

יא'תתקנה

ב”ה, ו' תשרי, ה'תשל”ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אברהם ש”י אוריין

שלום וברכה!

על פי המבואר בתורה, הנקראת תורת חיים, כלומר הוראה בחיים,

יא'תתקנה

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי”ק, נדפסה ב„כפר חב”ד” גליון 991 ע’ 177.

אברהם ש”י אוריין: קיבוץ משמר העמק.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

כלומר הוראה: ראה רד”ק לתהלים יט, ת. זח”ג נג, ב.

שצריך להזהר מלגרום למי שהוא צער אפילו שלא במתכוין ובעקיפין, הריני בזה להביע צערי, שכנראה נגרם לו צער על ידי התגובה למאמרו על דבר ביקורו בליובאוויטש בארה"ב, כנראה מדברו אל המערכת (16.9.76) שזה עתה הגיע לידי.

ביחד עם זה, הרי מנהג יהודי עתיק לבוא בהערה ובמעין טענה, ומיוסד על אחת ההוראות של תורת החסידות (אשר בנוגע לתורה זו הי' מאמרו הראשון במכ"ע האמור), והיא – בדיוק לשון חכמינו ז"ל במשנתם: „דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון". שלכאורה הרי הסדר הפוך: לאחר החשבון בא הדין לשבט או לחסד. וביאר הבעש"ט אשר ההנהגה עם כל אדם היא שמזמינים לו מאורע דומה לשלו והוא מגיב מה דינו של זה שקרה לו מאורע האמור ומביע דעתו מה דינו. ואח"כ כשקורה עמו אותו הדבר מזכירים לו שהוא בעצמו פסק הדין בהתאם לחשבון באם יהי' באופן כך או באופן כך, ואח"כ נותן החשבון מהנהגתו הוא ומקבל הדין ברצון.

והנה בהכותרת של הכתבה שלו „אל פחד" כמדומה לי התירוץ על המאמר שנגע בו, שבאם הי' נוהג באופן של „אל פחד" במאמרו הראשון ועושה חשבון צדק בנפשו, הרי מלכתחילה לא הי' ה"דין", המאמר נגדו בנוסח שהי', ולא הי' צורך בהתנצלות, ובלשונו שהוא קורא לזה „שמץ נוסטלגי" שבצבצה אולי מרשימתו, שלאחרי בקשת סליחתו הוא נוסח דיפלומטי ביותר וביותר,

אשר תקותי חזקה שבינו לבין עצמו הרי יודע שאין זה שמץ גרידא, ואין זה נוסטלגי לעבר הרחוק, ואין זה בצבוץ בעלמא, כי אם רגש עמוק הפורץ מעומק נפשו.

מובן שסברה הראשונה היא שלדעת מר מכ"ע האמור אינו במה המתאימה לפתור הרושמים שלו שלא באופן של נוסטלגי ולא באופן של שמץ ובצבוץ בעלמא וכו'. אבל כפי שאמרתי כמה פעמים כדאי שבניי שכולם מאמינים בני מאמינים יאמינו ג"כ בכוחות העצמיים שישנם בכאו"א מהם, כוחות גנוזים מתחת לכמה שכבות שונות ומשונות,

למאמרו: בעיתון „על המשמר".

במשנתם: אבות פ"ג מ"א.

וביאר הבעש"ט: הוספות לכתר שם טוב סי' קיב"ג. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1207. ח"ו ע' 283.

מאמינים בני מאמינים: שבת צז, א.

ובחלקן זרות בתכלית לעצם מהותו של כל יהודי שאין בידו לשנותה. ודרך אגב מתבטא זה ג"כ בשינוי עיקרי במובן המושג של ענין התשובה אצל בניי לשאר העמים, שבכל הלשונות (עכ"פ אלה הידועות לי) מתבטא המושג במונח שכולל ענין של „חרטה" (כן הוא באנגלית, רוסית ועוד) לבד בלשון הקודש שהוא הפכו של חרטה, אלא — תשובה, זאת אומרת שיבה אל המקור ואל העצם ואל מהות עצמו.

אינני יודע באיזו סביבה גדל מר, אבל הספק אצלי הוא רק בנוגע לדור שלפניו. אבל בודאי ובודאי ששני דורות קודם לכן, כלומר זקנו ואביו של זקנו הי' אצלם זה מה שקורא נוסטלג'י וכו' — בגלוי, באורח חייהם היומיומי ובפשטות.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה, כולל גם כן שיניח לאותו ה„בצבוצ" לבטא את עצמו במילואו ובשלמותו ולאמיתותו, ובטוחני שכמה וכמה מקוראי „על המשמר" יודו לו על שביטא בגלוי גם רגש שלהם, אף שעדין לא הגיעו למצב של „אל פחד".

יא'תתקנו

בי"ה, בין כסה לעשור, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דוד שי' זהבי
מנהל ביה"ס המשותף סעד-תקומה-עלומים
ד.נ. הנגב

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מכ"ו אלול, בו כותב על דבר רשמי ההרצאות והשיחות של הרב החסיד ר' א. בן נון שי' לפני התלמידים שיחיו, שנתקבלו ברצון ובהתעוררות וכו'. ורב תודות למר בעד הנחת-רוח שגרם לי בכתבו לי מזה.

מובן אשר השפעה טובה תמיד רצוי, על אחת כמה כשמדובר

בשינוי .. ענין התשובה אצל בניי לשאר העמים: ראה גם לקמן אגרת יב'קנה. לקו"ש ח"ב ע'

בתלמידים, וכידוע המשל מגרעין או שתיל רך, אשר אפילו הטבה קלה בגיל זה הולכת ומתגברת ועד לתוצאות שלא בערך כשנעשה עץ פרי עושה פרי. ויהי רצון שגם רושם האמור יביא פירות טובים ולא רק בעולם המחשבה של התלמידים כי אם ובעיקר מתאים למאמר חכמינו ז"ל – מעשה הוא העיקר.

ארשה לעצמי להוסיף שורות אחדות למר בהזדמנות זו, ובהקדמה אשר בודאי ידוע לו שאחד מיסודות תורת החסידות (ואולי הזכירו הרא"ב בהרצאתו) הוא ענין ההשגחה הפרטית של אדון הכל, פרטית ממש בכל פרט ופרט בחיי האדם, ולא עוד אלא בכל חלקי היצירה, כולל ה"דומם", כמבואר בתורת הבעש"ט מייסד תורת החסידות.

על אחת כמה וכמה בישראל עם קרובו, וביתר שאת וביתר עז לזה שההשגחה העליונה העמידה אותו למנהל מוסד חינוך, בו מעוצבים פרצופי התלמידים במדה חשובה לכל משך ימי חייהם,

ומובן גודל הזכות שבזה, וגם גודל האחריות בהתאם לזה.

אבל כיון שמובן וגם פשוט שהקב"ה אינו מבקש לפי כוחו הוא אלא לפי כוחם של בני אדם, בודאי אשר זה שנבחר מההשגחה העליונה לתפקיד הכי אחראי זה, ניתנו לו כוחות נעלים שיוכל למלא תפקידו בשלמותו ובהתאם להכלל אשר נפש אחת היא עולם מלא, שזה מדגיש ג"כ יחסו הפרטי של המנהל לכל אחד מתלמידיו, נוסף להיחס והאחריות לכללות ביה"ס, המנגנון שלו וכו'.

ולדכותי דמר למותר להדגיש אשר הכלי לקבלת ברכת ה' הרי הוא לכל לראש חיים מתאימים לרצון ה' בתורתו, הנקראת תורת חיים (הוראה בחיים), ובפרט אשר בנוגע למחנך, וביותר למנהל של מחנכים,

יא'תתקנו

המשל מגרעין: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ז'תקצד. חכ"ו ט'תרכו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן יא'תתקעג. יא'תתקפו. יב'קעו. יב'קפז.

מעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

כמבואר בתורת הבעש"ט: ראה הוספות לכתר שם טוב סי' קעט ואילך. לעיל ח"א אגרת צד, וש"ג.

אינו מבקש לפי כוחו: במדב"ר פי"ב, ג.

נפש אחת היא עולם מלא: סנהדרין לו, א. וש"ג.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

הרי גם הפרטים משפיעים על אורח חייהם הנהגתם וסדר לימודיהם של המורים והתלמידים.

וכאמור, יהי רצון שיראה פרי טוב בעמלו, פירות ופירי פירות עד סוף כל הדורות.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

יא'תתקנז

ב"ה, בין כסה לעשור, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים כהן שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ה אלול, והנני מודה לו בעד האיחולים הטובים לשנה החדשה.

וברכה אשיבנו, שתהא השנה הזאת הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה שנת אורה, שנת ברכה, שנת גאולה כו', ושיקוימו כל האיחולים והברכות שמברכים כל היהודים איש לרעהו בכל מקום שהם עד ביאת גואל צדק בב"א.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

יא'תתקנז

מצילום האגרת.

מר חיים כהן: שופט בית המשפט העליון.

וברכה אשיבנו: ע"פ בלק כג, כ.

יא'תתקנח

בי"ה, י"ג תשרי, אור ליי"ד ערב חג הסוכות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

קומענדיג פון יום הקדוש, אחת בשנה, דעם סיום וחזרת פון די
עשרת ימי תשובה, און שטייענדיג ערב חג הסוכות, זמן שמחתינו, וואָס
מיט דעם יום טוב הויבט זיך אָן די צווייטע העלפט פון חודש תשרי און
ער איז אויך דער סיום און חזרת פון די ימים טובים פון דעם „חודש
השביעי" —

וואָס אין צוגאָב צו דעם פשוט'ן טייטש „דער זיבעטער חודש", איז
ער אויך דער „זאַטער חודש" (**שביעי** פון לשון **שובע**), דער חודש וואָס
איז **משובע**, אָנגעזעטיגט, מיט אַלע גוטע זאַכן, סיי בגשמיות און סיי
ברוחניות, ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה דערקלערן —

איז כדאי זיך אָפצושטעלן אויף דער באַדייטונג פון די קומענדיגע
טעג לגבי דעם ערשטן טייל פון דעם חודש, און מאַכן דעם געהעריגן
אויספיר.

בכלל איז דער חודש תשרי איינגעטיילט אין צוויי גרונט-טיילן,

י"ג תשרי: יום הילולא של אדמו"ר מהר"ש (בשנת תרמ"ג). ראה ס' התולדות —
אדמו"ר מהר"ש.

ערב חג הסוכות: להעיר שאז „צריך לפזר מעות לעניים" (סידור ש' הסוכות רנז,
ג). ועד"ז בשע"ת לשו"ע או"ח סתרכ"ה (ומפרע"ח ש' חה"ס בסופו).

אחת בשנה: להעיר מתוד"ה עד (מנחות יח, א).

שביעי .. משובע .. בגשמיות .. ברוחניות: ויק"ר פכ"ט, ח.

צוויי גרונט-טיילן: שמאלו תחת לראשי (עשיית) וימינו תחבקני (חה"ס) — זח"ג

יא'תתקנח

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 469 ואילך.

לפזר מעות לעניים: ראה גם תורת מנחם חמ"ח ע' 99. וש"נ.

חודש השביעי: אמור כג, כד. ועוד.

שמאלו תחת לראשי .. וימינו תחבקני: שה"ש ב, ו.

במכתב דוא"ר תשרי: לעיל — אגרת יא'תתקנח.

וועלכע אונטערשיידן זיך איינער פון צווייטן, אָבער צוגלייך — דערגענצן זיי זיך און שאַפן אויך איין איינהייטלעכן חודש, אַלס אַריינפיר און אָנהייב פון נייען יאָר:

דער ערשטער טייל פון דעם חודש איז דורכגענומען מיט דעם ענין פון תשובה, אידן געפינען זיך אין אַ תנועה פון „אָוועקגיין“ פון זייער מצב (צושטאַנד) און אויפהויבן זיך אַלס העכער אין דער ריכטונג פון (מער) רוחניות און ג־טלעכקייט,

וואָס דאָס איז דער אַלגעמיינער אינהאַלט פון די עשרת ימי תשובה, ווי חכמינו ז"ל דערקלערן אַז דער אָנזאָג (און אויך — בקשה): **דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב** — „זוכט דעם אויבערשטן ווען ער געפינט (אָנטפלעקט) זיך, רופט צו אים ווען ער איז נאָענט“ — באַציט זיך אויף די עשרת ימי תשובה. אויך די נאָכפּאָלגענדע פיר טעג שטייען אונטערן רושם פון תשובה, אַזוי אַז ערשט דער פופצענטער טאָג פון חודש ווערט באַצייכנט אַלס „יום הראשון“, דער ערשטער טאָג פון אַ נייעם חשבון.

דער צווייטער טייל פון חודש תשרי שטייט אונטער דער ווירקונג פון אַ תנועה וואָס איז געווענדעט אין דער ריכטונג פון אַראָפּברענגען ג־טלעכקייט אין וועלט, דורך מאַכן די גשמיות'דיקע זאַכן פון וועלט פאַר ענינים פון קדושה און מצוות, און ביז צו אַזאַ מדריגה אַז דאָס רופט אַרויס שמחה, געזאַנג און ריקודים, וואָס דאָס איז די נקודה פון דעם יום טוב סוכות, זמן שמחתינו: די מצוה באַשטייט אין דעם אַז זיינע טעג

ריד, ב (אוה"ת ראה עי' תרצו. ובכ"מ). בנוגע הימים שבין יוהכ"פ וחה"ס — הם ימי שמחה (מהרי"ל הובא באחרונים לשו"ע או"ח סו"ס תרכ"ד). וראה פ"ח ש' חה"ס פ"א (ושה"כ וסי' האריז"ל במקומם). לקו"ת סוכות (עט, א). פתגם אדני"ע שאז „דאָרפן ערשט תשובה טאָן“ (סה"מ תשי"ט ע' 42), ימים שלאחרי החג — שאין אומרים בהם תחנון כו' (סידור אדה"ו. וראה מגיא' סו"ס תרס"ט). אין מתענין כו' מפני שהחודש מרובה במועדות (ביי או"ח סתצ"ב). ואכ"מ.

תשובה .. אַלס העכער: כמרוז"ל כל ימיו בתשובה (שבת קנב, א) וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ח בסופה. תניא פכ"ט (לו, ב). לקו"ת ר"פ האזינו.

אַלגעמיינער אינהאַלט .. דרשו: וישנה תשובה מיוחדת לר"ה ותק"ש (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד), ליוהכ"פ (רמב"ם שם פ"ב ה"ז) ועוד. וראה תורת הבעש"ט עה"פ כי לולא התמהמהנו (כתר ש"ט הוספות סייג).

חכמינו ז"ל דערקלערן: ר"ה יח, א. במכתב דוא"ו תשרי בארוכה.

דרשו .. קרוב: ישעי' נה, ו.

שטייען אונטערן רושם: טאו"ח סתקפ"א שאז „עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות“. וראה ט"ז שם.

טעגלעכע עסן און טרינקען א.א.וו. זאלן זיין אין סוכה, דער עסן ווערט
א מצוה, א דערמאנונג פון די ניסים באַם אַרויסגיין פון מצרים א.ז.וו.

ספעציעל קומט די דאָזיקע שמחה צום אויסדרוק אין די ארבעה
מינים, וואָס מען דאַרף נעמען באַלד פון ביום הראשון אָן (אויסער דער
טאָג פון שבת), און ווי די תורה זאָגט: **ולקחתם לכם ביום הראשון פרי
עץ הדר** (אַ שיינע פרוכט דוקא) מיט נאָך דריי מינים און מען מאַכט פון
זיי אַ מצוה, מיט אַ ברכה **אשר קדשנו במצוותיו וצונו**, און מיט אַ שמחה
פון **ושמחתם לפני הוי' אלקיכם**.

און די דערמאָנטע צוויי תנועות פון חודש תשרי, וועלכע זיינען אין
אָן אופן פון מלמטה למעלה און מלמעלה למטה, דערגענצן זיך און שאַפן
אין איינהייט, ווי אויבנגעזאָגט.

* * *

דערצו איז פאַראַן אַ געמיינזאַמע עיקר'דיגע נקודה פון ביידע טיילן,
וועלכע קומט אויך אַלס אַריינפיר אין דעם חודש און דרינגט דורך אַלע
ענינים פון דעם חודש, און דאָס איז דער ענין פון אידישע **אחדות**.

פאַר'ן אָנהויב פון חודש, דעם שבת פאַר ראש השנה לייענט מען
בצבור, פאַר אַלע אידן: **אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם** –
אידן שטייען פעסט **אַלע צוזאַמען** פאַר דעם אויבערשטן: **כולכם** –
לאחדים כאחד, „אַלע ווי איינער“, אַ „קומה אחת שלימה“ – ווי אין
קערפער.

אַזוי אויך די צווייטע העלפט פון דעם חודש ווערט אַריינגעפירט
מיט דער מצוה פון סוכה, וואָס נעמט אַרום און פאַראייניגט אַלעמען
וועלכע געפינען זיך אין דער סוכה, גלייך, פון דעם גרעסטן ביז דעם

אַ דערמאָנונג .. ניסים: ובפרט להפסיד דבסוכות הושבתי היינו ענני הכבוד (שו"ע
או"ח סתריכ"ה. וכ"פ רש"י ויקרא כג, מג). וראה שו"ע אדה"ז שם שזהו חלק בקיום
המצוה (ועפ"ז יובן מה שהובא זה בשו"ע הבי"י ובסימן בפ"ע!).

ולקחתם .. אלקיכם: ויקרא כג, מ.

פאַר'ן אָנהויב: טאו"ח סתריכ"ח.

אתם נצבים .. שלימה: ר"פ נצבים. לקו"ת שם.

סוכה .. פאַראייניגט: להעיר מענין האושפיזין (והזמנת עניים) דבסוכה (זח"ג קג,

דבסוכות הושבתי: **אמור כג, מג.**

חלק בקיום המצוה: **ראה גם לעיל ח"ה אגרת א"שית. לקו"ש חל"ב ע' 140 ואילך.**

איינפאכסטן, ביז אַז עס ווערט געזאָגט, אַז כל ישראל ראויס ליזב בסוכה אחת (אַלע אידן זיינען ראוי צו זיצן אין איין סוכה).

נאָך אויסדריקלעכער ווערט דער ענין פון אחדות פון אידישן פאָלק אַרויסגעבראַכט אין דער מצוה פון די ארבעה מינים — אתרוג, לולב, הדסים און ערבות — וועלכע שפיגלען אָפּ, כידוע, די פיר סוגים אידן, פון די וועלכע האָבן אַ „טעם“ און אַ „ריח“ (תורה און מצוות) ביז די וועלכע זיינען (נאָך דערוויילע) אָן אַ טעם און אָן אַ ריח. און **דוקא** ווען אלע פיר מינים זיינען פאַראייניגט צוזאַמען קען מען מקיים זיין די מצוה.

* * *

ווי אין אלע ענינים פון תורה, זיינען אויך אין די אויבנדערמאָנטע ענינים פאַראַן גאָר אַ סאָך הוראות און רמזים. איינע פון די גאָר פשוט'ע און קלאָרע הוראות פון דאָס אויבנגעזאָגטע, אַ הוראה וואָס איז פאַרבונדן מיט מעשה בפועל, וואָרום מעשה איז דאָך דער עיקר, איז די מצוה פון **ואהבת לרעך כמוך**. און ווי עס ווערט אונטערשטראַכן אין מערערע ערטער, מיינט דאָס ליב האָבן אַ אידן, יעדן אידן, ווי ער איז און וואו ער איז, און **כמוך**, ווי זיך אַליין, ווי אַ **טייל** פון זיך — ווי דאָס ווערט דערקלערט אין ירושלמי — דער צווייטער ווערט באטראַכט אַלס עצם מעצמי ובשר מבשרי — ווי איין קערפער ממש.

ב (ועיינש' צד, ב). ובסי' ש' הסוכות. וראה או"ת ס"פ בהר. — ל' אושפיזא ראה לקוטי לוי"צ לזוהר (ח"א ע' רסו. ח"ב ע' שו).

כל .. אחת: סוכה כז, ב. וראה ד"ה בסוכות תשבו תרצ"ד (בסה"מ תשי"א).

נאָך אויסדריקלעכער: להעיר שע"י הלולב כ' נמשך הגילוי דסוכה בפנימיות (סד"ה לולב וערבה תרס"ו. ובכ"מ).

שפיגלען אָפּ: ויק"ר פ"ל, יב.

פאַראייניגט צוזאַמען: וגם שבכאו"א אחדות (סי' ש' הלולב. המשך וככה תרל"ז — פפ"ז, צג ואילך). ולהעיר מדעת רע"ק כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת (סוכה פ"ג מ"ד).

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. וראה קונטרס אהבת ישראל בארוכה.

ירושלמי: נדרים פ"ט, ה"ד.

עצם .. תכסה אהבה: סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל.

בסה"מ תשי"א: ע' 50. ע' 58.

לולב וערבה תרס"ו: המשך תרס"ו ע' מד ואילך.

מעשה .. עיקר: אבות פ"א מ"ז.

עצם מעצמי ובשר מבשרי: בראשית ב, כג.

און **כמוך** אויך אין דעם זין: פונקט ווי אויף זיך אליין חאָטש ער זעט זיינע אייגענע חסרונות, איז (מצד אהבת עצמו) על כל פשעים תכסה אהבה (די ליבשאַפט צו זיך אליין פאַרדעקט אַלע אייגענע עבירות), און ניט קוקענדיג אויף זיינע פעלערן באַמיט ער זיך צו באַזאָרגן אַלע זיינע באַדערפענישן בגשמיות וברוחניות, מיט דער גרעסטער אָנשטרענגונג, און טוט עס מיט אַ לעבעדיקייט, אַזוי דאָרף זיין זיין באַציאונג צו אַ צווייטן אידן,

בפרט, אַז, בנוגע אייגענע חסרונות ווייס דאָך יעדער איינער דעם אמת, אָבער בנוגע די חסרונות פון אַ צווייטן איז דאָך אין אדם יודע מה בלבו של חבירו (אַ מענטש ווייס ניט וואָס עס איז באַם חבר אין האַרצן), קען ער לייכט מאַכן אַ טעות אין חשבון און אַפּשאַצונג.

* * *

ויהי רצון אַז עס זאָל זיין זמן שמחתינו אין דער פולסטער מאָס, און לויט דעם צוועק פון יעדן יום טוב וואָס פאָדערט אַז דער אינהאַלט פון דעם יום טוב זאָל בעאיינפלוסן און באַלעבן די טעג וועלכע קומען נאָך דעם יום טוב, זאָל אזוי אויך זיין מיט זמן שמחתינו, אַז די שמחה זאָל באַגייסטערן און באַלעבן אַלע טעג פון אַ גאָנץ יאָר, ובלשון הכתוב ואני אגיד לעולם אזמרה לאלקי יעקב (איך וועל שטענדיג ערציילן דעם אויבערשטענס נסים וועל לויבן דעם ג-ט פון יעקב).

בכבוד ובברכה לחג שמח

מנחם שניאורסאהן

אין .. חבירו: פסחים נד, ב. ולהעיר שהשווה זה שם לידיעת מלכות ב"ד מתי תחזור (ראה אגה"ק סכ"ב).

זאָל .. באַלעבן: לקו"ת ברכה צח, ב.

ואני .. יעקב: תהלים עה, יו"ד. ובתרגום.

על כל .. אהבה: משלי י, יב.

תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנז בשוה"ג.

[תרגום חפשי]

בבואנו מן היום הקדוש „אחת בשנה“, הסיום וחזרתם של עשרת ימי תשובה, ובעמדתו בערב חג הסוכות, זמן שמחתנו, החג שבו נפתחת המחצית השני של חודש תשרי, ושהוא גם הסיום וחזרתם של הימים טובים של „החודש השביעי“ —

— מושג שנוסף למשמעותו הפשוטה כחודש שביעי למנין הוא גם „חודש של שובע“ („שביעי“ מלשון „שובע“) החודש „המשובע“, בכל הדברים הטובים, הן בגשמיות והן ברוחניות, כהסבר חכמינו זכרונם לברכה —

ראוי להתעכב על משמעותם של הימים הבאים ביחס אל החלק הראשון של החודש, ולהסיק את המסקנה המתאימה.

כללית, חודש תשרי חלוק לשני חלקי־יסוד, השונים אחד מן השני, אך יחד עם כך הם משלימים זה את זה ויוצרים חודש אחד ואחיד ככניסה והתחלה של השנה החדשה:

החלק הראשון של החודש חזור בענין התשובה, יהודים שרויים בהלך־רוח של „עזיבה“ ממצבם ולהתרומם מעלה מעלה לכיוון של רוחניות (יתר) ואלקות.

שהרי זה תוכנם הכללי של עשרת ימי תשובה, כפי שחז"ל מסבירים לגבי הציווי (וכן — הבקשה): „**דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב**“, שהוא מתייחס לעשרת ימי תשובה. גם ארבעת הימים שלאחריהם עומדים תחת הרושם של תשובה, עד שרק היום החמשה עשר בחודש נקרא בשם „יום הראשון“, כיום ראשון לחשבון חדש.

החלק השני של חודש תשרי עומד בהשפעתו של הלך־רוח המופנה לכיוון של הבאת אלקות לעולם, על־ידי עשיית הדברים הגשמיים של העולם לענינים של קדושה ומצוות, ועד לדרגה כזאת המעוררת שמחה, שירה וריקודים. זו הרי הנקודה של חג הסוכות, זמן שמחתנו: המצוה מתבטאת בכך שאכילתו ושתייתו היום־יומית של האדם וכו' ייעשו בסוכה, האכילה הופכת למצוה, זכירת הנסים בשעת היציאה ממצרים, וכו'.

במיוחד באה השמחה הזאת לידי ביטוי בארבעת המינים, שיש ליטול אותם החל ביום הראשון (פרט ליום השבת), כפי שהתורה אומרת: „**ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר**“ (הפרי צריך להיות מהודר דווקא) יחד עם שלושה מינים נוספים, ולעשות מהם מצוה אחת, בברכה „אשר **קדשנו במצותיו וציונו**“ ובשמחה של „**ושמחתם לפני הוי' אלוהיכם**“.

ושני הכיוונים האמורים של חודש תשרי, כפי שהם באופן של „ממטה למעלה“ ו„ממעלה למטה“, משלימים זה את זה ויוצרים יחידה אחת, כאמור לעיל.

נוסף לכך ישנה נקודה עיקרית זהה בשני החלקים, הבאה גם כפתיחה לחודש וחודרת את כל עניני החודש. הכוונה לענין של **אחדות** יהודית.

עוד לפני תחלת החודש, בשבת שלפני ראש-השנה, קוראים בתורה בציבור, לפני כל ישראל: „**אתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם**". יהודים מתייצבים איתן, כולם יחד: „**כולכם** — **לאחדים כאחד**", כ„קומה אחת שלימה".

כך גם המחצית השני' של החודש נפתחת במצות סוכה, המקיפה ומאחדת את כל הנמצאים בסוכה, מהגדול ועד להכי פשוט במדה שוה, עד שנאמר על זה ש„**כל** ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

ביתר הדגשה מתבטא ענין האחדות שבעם ישראל במצות ארבעת המינים — האתרוג, הלולב, ההדסים והערבות — המשקפים, כידוע, את ארבעת הסוגים בישראל, למן אלה שיש להם „טעם" ו„ריח" (תורה ומצות) עד לאלה שהם (לעת-עתה) בלי „טעם" ובלי „ריח". **דוקא** כאשר כל ארבעת המינים מתאחדים לחטיבה אחת — אפשר לקיים בהם את המצוה.

* * *

כבכל עניני התורה — כך גם בענינים האמורים ישנן הוראות רבות ורמזים רבים. אחת ההוראות הפשוטות והברורות ביותר מן האמור, הוראה הקשורה במעשה בפועל שהרי המעשה הוא העיקר, היא מצות „**ואהבת לרעך כמוך**", וכפי שהדבר מודגש במקומות רבים, פירוש הדבר — לאהוב יהודי, כל יהודי, כמו שהוא והיכן שהוא, ובאופן של „כמוך", כמו שאדם אוהב את עצמו, **כחלק** מעצמו — כפי שהדבר מוסבר בתלמוד ירושלמי — שיש לראות את הזולת כעצם מעצמי ובשר מבשרי — כגוף אחד ממם.

ו„**כמוך**" גם במובן זה: כשם שלגבי האדם עצמו, למרות שהוא רואה את חסרונותיו שלו, הרי (מצד אהבת עצמו) „על כל פשעים תכסה אהבה", ולמרות חסרונותיו הוא משתדל לספק לעצמו את כל צרכיו בגשמיות וברוחניות, בהתאמצות הגדולה ביותר, ועושה זאת בחינניות — כך צריך להיות גם היחס שלו ליהודי אחר.

במיוחד לאחר שבאשר לחסרונותיו שלו יודע כל אחד את האמת, ואילו באשר לחסרונותיו של האחר הרי „אין אדם יודע מה בלבו של חברו", והוא עלול בקלות לטעות בחשבון ובהערכה.

* * *

ויהי רצון שיהא „זמן שמחתנו" במלוא המידה, ובהתאם לתכליתו של כל חג הדורשת שתוכן החג ישפיע ויחי' את הימים הבאים לאחר החג — יהא כך גם לגבי זמן שמחתנו, שהשמחה תרומם ותחי' את כל ימי כל השנה, ובלשון הכתוב: „ואני אגיד לעולם (= אספר תמיד את נסי הקב"ה), אזמרה לאלוקי יעקב".

יא'תתקנט

[נוסח המברק להקפות השניות בירושלים — ערב חג הסוכות, ה'תשל"ז]

ב"ה

כבוד המשתתפים בהקפות שמחת תורה בירושלים עיר
קדשנו תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו אמן
בתוככי כל אחינו בני ישראל השמחים בשמחת תורה
בכל מקום שהם — שליט"א

בשעה שהשמחה הכפולה שמחת ישראל בתורה ושמחת התורה
בישראל מקפת ומאחדת את כל עמנו ככתוב בתורתנו ראשיכם שבטיכם
זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך
מחוטב עציך עד שואב מימד,

תוקף ותוכן מיוחדים לשמחה זו בירושלים השלמה שהודיעונו חז"ל
שלא נתחלקה לשבטים והיא נחלת עולם של ישראל עם עולם שניתנה לו
מאלקי עולם,

יהי רצון שתקיים ירושלים יעודה בהבטחת התורה שממנה תצא
תורה ודבר ה',

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלי ועל עמנו גוי אחד בארץ,
ונקיים מה שנאמר הודינו לך אלקים הודינו וקרוב שמך ספרו
נפלאותיך,

ובקרוב ממש יראנו נפלאות בגאולה האמתית והשלימה על ידי

יא'תתקנט

מהעתקה.

ככתוב בתורתנו: ר"פ נצבים.

שהודיעונו חז"ל: יומא יב, א. וש"נ.

בהבטחת התורה: ישעי' ב, ג.

וראו .. עלי': תבוא כה, י.

גוי אחד בארץ: שמואל'ב ז, כג.

הודינו .. נפלאותיך: תהלים עה, ב (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר). וראה בהנסמן

לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

משיח צדקנו, תרוממנה קרנות צדיק ויקבץ נדחי ישראל — ובאו ורננו במרום ציון.

המשתתף בשמחתם שמחתנו והחותם בכבוד ובתפלה לשנת שלום ושמחה בתורה ובמצותי, ולשנת קיום היעוד וישבתם לבטח בארצכם (בארצנו השלמה) ואין מחריד, כי לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ואתם תהיו לי לעם ואולך אתכם קוממיות

מנחם שניאורסאהן

יא'תתקס

[נוסח המברק להקפות השניות בכפר חב"ד — ערב חג הסוכות, ה'תשל"ז]

כבוד המשתתפים בהקפות שמחת תורה בכפר חב"ד
אשר בארץ הקודש תבנה ותכונן אמן על ידי משיח
צדקנו,

בתוככי כל אחינו בני ישראל השמחים בשמחת תורה
בכל מקום שהם — שליט"א

בזמן שהשמחה הכפולה, שמחת ישראל בהתורה ושמחת התורה
בישראל, מקפת ומאחדת את כל עמנו, ככתוב בתורתנו ראשיכם שבטיכם
זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך
מחוטב עציך עד שואב מימך,

תוקף ותוכן מיוחדים לשמחה זו בארץ הקודש (ארצנו השלמה)
אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה,

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר).
ובאו ורננו במרום ציון: ירמ' לא, יא.
וישבתם .. מחריד: בחוקתי כו, ו.
כי .. שומר ישראל: תהלים קכא, ד.
ואתם .. קוממיות: בחוקתי כו, יב-ג.

יא'תתקס

נדפסה בספר „כפר חב"ד" ח"ב (אה"ק, תשס"ד).

ככתוב בתורתנו: ר"פ נצבים.

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

ויהי רצון שתהי' הקדושה בגלוי, ויפוצו מעינות דברי אלקים חיים
הולך והוסיף ואור,

ותהי' ההשגחה בטוב הנראה והנגלה, כי לא ינום ולא ישן שומר
ישראל, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלי ועל עמנו גוי אחד בארץ,
ונקיים מה שנאמר הודינו לך אלקים הודינו וקרוב שמך ספרו נפלאותיך
דעד עתה,

ובקרוב ממש יראנו נפלאות בגאולה האמתית והשלימה על ידי
משיח צדקנו כי תרוממנה קרנות צדיק.

המשתתף בשמחתם שמחתנו וחותם בכבוד ובתפלה לשנת שמחת
אמת ותורת אמת ומצותי' וישכון ישראל בטח בארצנו השלמה עם נושע
בהוי'

מנחם שניאורסאהן

יא'תתקסא

[כ"ז תשרי, ה'תשל"ז]

באם המל"ח יתמוך בהנ"ל — אין כל טעם כלל לדחות בקשות כל
שאר המוסדות החבדיים שבכל קצוי תבל.

[ואדרבה — אין ידוע כאן כלל ע"ד פעולות איזו שתהיינה
דאנ"ש שי בכל ... — מלבדו ואחדים ממש מהצעירים ודהשדרי"ם
שזוהי פרנסתם והרה"ת ... שי' (וכמובן הנהלת ...) ואין לקחת כספי

כי .. שומר ישראל: תהלים קכא, ד.

וראו .. עלי': תבוא כח, י.

גוי אחד בארץ: שמואל'ב ז, כג.

הודינו .. נפלאותיך: תהלים עה, ב (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר). וראה בהנסמן

לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר).

ותורת אמת: מלאכי ב, ו.

וישכון .. נושע בהוי': ברכה לג, כח-כט.

יא'תתקסא

מצילום כתי"ק, והוא מענה למוסד חינוך חב"די בא' המדינות שבקש את תמיכת המל"ח.

ציבור לשלם זה שעל אנ"ש דשם לתת — אלא שפטרו א"ע מזה ע"פ **פקודת** המלך זקן וכסיל. **וד"ל**].

בתור יוצא מן הכלל:

[1]: להוסיף על התמיכה 50%.

(2) **חד פעמי** להוצאות הקייטנא ת"ק שקל.

יא'תתקסב

בי"ה, כ"ז תשרי, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לתמהוני **הכי** גדול — עוה"פ אומרים בשמי דברים וכו' בנוגע לעניני בית רבקה ב... שלא אמרתים ולא עלתה על לבי וכו',

ולכן באתי בכתב **וברור** כדלקמן — ותקותי חזקה: (א) שיפסיקו **תומ"י** לדבר בשמי, **וככתבי** כמה פעמים דעתי בהנ"ל תבוא רק **בכתב** — לשלול אפשריות סילוף,

(ב) יפסיקו לחפש רמזים במה שאכתוב, כ"א אך ורק דברים כפשוטם **ממש** :

(1) לא אמרתי כל הוראות בזה להנהלה דהבי"ר.

(2) כמנהג כל העולם כולו — הבי"ר מתנהל ע"פ החלטות ההנהלה שלו, וכפי שאמרתי **מפורש וכמה** פעמים [כולל, **כפשוט**, החלטות האחרונות].

(3) **אסור** לערב התלמידות ת"י בהחילוקי דעות שאפ"ל בין חברי ההנהלה — שה"ז בניגוד **גמור** להחינוך שעליהן לקבל דהבי"ר.

(4) כיון שכתבו לי שאחת החלטות האחרונות היא שנשאר פתח פתוח, שבאם ירצה הר"ר... לחזור דהבי"ר — אפשרי הדבר מבלי להשיג גבול ולקפח פרנסה וכו' (כי הותנה עד"ז עם הממלא מקום וכו')

מלך זקן וכסיל: קהלת ד, יג ובפרש"י.

יא'תתקסב

חלקה נדפסה ב"צדי"ק יסוד עולם" (קה"ת, תשנ"ב) עמ' 57. "התקשרות" גליון נח עמ' 19, והושלמה ע"פ העתקה.

כמנהג כל העולם: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתכז, ובהנמסר בהערות שם.

באם כן הוא, נראה לי שכדאי שההנהלה והנ"ל ידונו עד"ז (התנאים, הסמכויות בפרט וכו') בהקדם ומתוך רצון טוב, [באם לא יוכלו להתדבר ישאר המצב כמו שהוא עתה].

5) באם, ח"ו, ימצאו אנשים שירצו לערב בפתרון דהנ"ל — משרדים ואנשים מבחוץ וכו' — יתבוננו אשר הבי"ר הוא מוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר. וק"ל.

יא'תתקסג

ב"ה, כ"ח תשרי, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מי"ט תשרי, בו כותב על דבר התחלת הסתדרות שלו בסדר־חיים חדש, ושמחתי לראות אשר אינו נרתע מהקושיים שפגע בזה, ובפרט אשר דבר רגיל הוא שכל התחלות קשות, ובמיוחד בתקופתנו זו. אף שאין זה ממעט בהמאמץ וההשתדלות להתגבר על הקושיים, אבל מקל זה על מצב הרוח ומוסיף מרץ, ועל ידי זה גם הצלחה בהשתדלות האמורה.

ויהי רצון אשר יבשר טוב מהצלחתו בהאמור ומהצלחתו בביסוס חיים ישראליים, בארץ ישראל, מיוסדים על תורת ישראל.

ובעמדנו בסיום חודש השביעי, שהוא „מושבע" ומלא כל טוב, שחותמו „זמן שמחתנו", יהי רצון שיהי כן לו ולכל אשר לו, בתוככי כלל ישראל משך כל השנה כולה.

בכבוד ובברכה.

לערב .. משרדים ואנשים מבחוץ וכו': ראה גם לעיל ח"ל אגרות יא'תקפ־תקפא. מכתב כ"ח טבת תשי"ז (צדי"ק למלך חוברת ו ע' 81).

יא'תתקסג

שכל התחלות קשות: מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.
„מושבע" .. „זמן שמחתנו": ראה לעיל אגרת יא'תתקנח.

יא'תתקסד

ב"ה, עש"ק פ' בראשית, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר נתן שי' ילין מור

שלום וברכה!

זו היא הזדמנות ראשונה לאחר שמת החג לאשר גם בכתב קבלת ספרו „לוחמי חרות ישראל“, בנוסף על הדברים האחדים שיכולנו להחליף, בלי הידוע, „על רגל אחת“, וביחד עם זה, כמו במאמר חכמינו ז"ל „תורה כולה על רגל אחת“, חושבני אשר בדברים שהחלפנו ג"כ יש תורה שלמה.

עדין אין הזמן מתאים לעיין בספרו כפי הדרוש, בכל זאת אתאפק לא אוכל – עם אישור הקבלה בלוית תודה – להוסיף על כל פנים מלים אחדות, מתאים למנהג ישראל עתיק לבוא בהערה ומסקנותי, ואתו הסליחה אם ימצא בזה גם מעין טענה.

בודאי לדכותי דמר אין צורך בביאור, אשר אף שלכאורה התקופה אודותה כותב היתה דורשת מעשים נועזים יותר, ובכלל הי' בו כדי להכריע הקו לטוב או להפכו, הן בנוגע ליחיד והן בנוגע לרבים, אבל בהתבוננות אפילו קלה מקום לומר, אשר בכמה נקודות המצב בשנים האחרונות ואולי גם בחדשים האחרונים קובע במדה לא פחותה מבשנים ההן ואולי עוד יותר. שהרי אינו דומה „חוגר למפתח“, כוונתי שכשמתחילים בענין רציני, ואפילו חיוני, אזי אם אפילו אין ההצלחה שלמה, או שאין מצליחים בקצב הדרוש, או שאין מצליחים כלל, כנהוג בבני אדם בעלי מרץ ובעלי אמונה בהאידיאל שלהם מנסים עוה"פ

יא'תתקסד

מהעתק המזכירות. נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 991 ע' 172.

מור נתן שי' ילין מור: מראשי מחתרת הלח"י.

„לוחמי חרות ישראל“: אנשים, רעיונות, עלילות בתנועת המחתרת (ירושלים תשל"ה).

הדברים האחדים שיכולנו להחליף: כשהשתתף בהתוועדות מוצאי ר"ה תשל"ז (ראה „התקשרות“

גליון תי' ע' 13).

„תורה כולה על רגל אחת“: שבת לא, א.

„חוגר למפתח“: ע"פ מלכים א כ, יא.

ועוה"פ. וכפי שמוצאים אנו בדברי ימי עמנו בני ישראל בכל דף ודף מהקורות אותו. מה שאין כן כשרואה אדם בהגשמת האידיאל שלו, עכ"פ במדה חשובה, ולאחרי זה בא מצב הדורש ממנו התאמצות, ואולי התאמצות גדולה, אשר יגדל הבנין שבנה, ועכ"פ לא יתמעט, ופשיטא שלא יתדרדר ועוד יותר מזה ח"ו, הרי סכנת האכזבה עם התוצאות שלה חמורה בהרבה ובהרבה מאשר סכנת האכזבה בהתחלת הפעולה להגשמת האידיאל.

בטח אין כל צורך בהסתייגות שאין הכתוב לעיל מחייב לומר שהאידיאלים של שנינו הם שווים במאה אחוז, אבל נוסף אשר המדובר הוא לשיטתו, תקותי חזקה אשר בנקודה הפנימית, זאת אומרת שארץ ישראל הקדושה היא נחלת עולם של עם ישראל קדוש, דעתנו אידינטי, על פי מה ששמעתי בנוגע למר וחבריו, ונתחזק רושם זה אצלי עתה עוד יותר בקראי בספרו, אף כי לא בעיון הדרוש.

הערה שלי היא: אם בימים ההם ובתקופה ההיא הי' מר איש המעשה ולא חס כל יגיעה והשתדלות וכו' שנוסף על פעילותו הוא גם אחרים יעשו כמוהו — האומנם לדעתו דווקא עתה הזמן שיסתפק בכתובה וכו' וכו'? ומוזר הדבר אשר תנועה האמורה, על כל פנים לפי ידיעותי, היא גם ברוב אלו שעמדו בראש הפעולות ומארגני הפעולות אודותם כותב בספרו.

בודאי למותר להוסיף שאין כוונתי בהאמור לומר שהעניינים בהם עוסקים כל המוזכרים הנ"ל אינם חשובים ורציניים וכו', אבל דוקא על פי שיטתם הם שהתנהגו על פי עד כדי סכנת נפש בפועל, הרי זה מצדיק התעסקות בעניינים אחרים.

מובן גם כן אשר ידוע לי שמפני כמה סיבות אין בידם עתה האפשרויות של פעולות מעשיות בדוגמת אלו שבתקופה ההיא, ועוד אשר כמה ממעשים ההם אין תקופתנו זו מתאימה כלל וכלל להגיע על ידן למטרה הרצוי, שהרי כל תקופה ותקופה ואופן הפעולה המיוחד לה להרבות בה הטוב והאור וכו'.

אבל בודאי שההתנגדות בדרך הטבע של ממשלת הבריטים בימים ההם היתה תקיפה ביותר ועד שרובם דרובם של אנשי המעשה שללו כל אותן הפעולות, וגם מצב הרוח של אחב"י בימים ההם ג"כ הי' בהתנגדות, ואולי לא פחות מההתנגדות הבריטים.

רגיל בפי הבריות לענות בכגון זה, אשר השנים אין מוסיפות מרץ, ובגיל מסויים בא הזמן למנוחה מעבודה וכו'. אבל לדעתי גם זה נוגד לרוח תורתנו, תורת חיים – הוראה בחיים, אשר דוקא בקריאת הסיום שלה, ובתור הקדמה להתחלת הקריאה דבראשית, מציינת התורה אשר משה רועה ישראל „לא נס ליחו ולא כהתה עינו” גם ביומו האחרון של שנתו המאה ועשרים,

שלכאורה לא מובן כלל בנוגע למשה רבנו שקבל תורה מסיני וכו', מה נוגע ומה הוראה בזה אשר לא נס ליחו ולא כהתה עינו, בגשמיות ובפשטות בלימוד התורה וקיום מצותי? ואחד הביאורים בזה היא לשלול טענה האמורה שכשמגיעים לגיל מסויים בא הזמן למנוחת הגוף ומנוחת הנפש.

ולחוסף, בלשון רבנו הזקן: „ואף כי מי הוא זה ואיזה הוא אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדרגת (משה רבנו)”, הרי נפתר גם זה בתורה, להורות – על פי המשך לשון רבנו הזקן שם: „אפס קצחו ושמץ מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות ישראל כו' רק שהארה זו היא בבחינת הסתר והעלם גדול בנפשות כל בית ישראל”, וצריך להוציאה מן הכח אל הפועל בהשתדלות עצמו.

וכל זמן אשר עם בני ישראל, אפילו אחד מבניי, נמצא בגלות, כפשוטה, ועוד יותר בגלות ושעבוד לתרבות העולם ומהלך מחשבתם, אין פנאי לא למנוחת הנפש ולא למנוחת הגוף.

אולי הארכתי בכמות השורות, אבל אין זה מספיק כלל בערך הענין, אלא שלדכותי דמר תקותי שיספיק הכתוב, ובפרט שזו היא הפעם הראשונה שבאתי בכתיבה אליו, ודי בהערה ובתביעה האמורה.

ובעמדנו בסיום החודש השביעי, שסיומו חג שמחת התורה, יהי רצון שתהי' שנה של שמחה להפרט ולהכלל, שמחה ברוח התורה וחדורה תורה.

בכבוד ובברכה.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

„לא נס ליחו ולא כהתה עינו”: ברכה לד, ז.

שקבל תורה מסיני: אבות רפ"א.

בלשון רבנו הזקן: תניא פמ"ד.

יא'תתקסה

ב"ה, ראש־חודש חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד א.ש. קולצ'ר
רמת־חן

שלום וברכה!

רב תודות לך' בעד שימת לבבו לכתוב לי על דבר המצב של ...
וחוות דעתו בנוגע להתקדמותו וכו'.

והנה בימים אלה ה' הבחור אצלי, ובימים הבאים בטח נוודע
מהמשפחה על דבר תוצאות העצה שייעצתי לו. אבל מחובתי לכתוב לך'
על כל פנים הטעמים העקריים שסמכתי עליהם בעצתי האמורה.

הבחור ה' כאן משך כמה שבועות, ולא ה' במסגרת שיהיו אצלו
חיים מסודרים באופן טבעי. במילא ה' „בעל־בית" מלא על זמנו, ולא
נראה שינוי בדבר, כיון שלא ה' מישחו שהבחור ירגיש שצריך לסור
למשמעתו והדרכתו.

עוד נקודה בזה, שהי' בכרך גדול עם חוגים ושכונות ותנועות שונות
ומשונות. שלכן נראה לי שמעמידים את הבחור בפני נסיונות ומצבים
שאפילו אם ה' ... בחיק משפחתו, אי אפשר לדעת איך היו הענינים
מתפתחים אצלו. ובפרט שנצרך ליחס מיוחד וגם השגחה באופן של יעוץ
והדרכה.

ולכן היתה עצתי שיחזור לסדר חיים בסביבת משפחתו, או בתוך
משפחתו, שזה כשלעצמו יתן לו מסגרת ונטי' למשמעת וסדר חיים.
והייתי שבע רצון ביותר שקבל עצתי בלי כל לחץ. ויש לי הרושם שגם
הוא ה' שבע רצון שמוציאים אותו מחיים של תוהו ובוהו, במדה ידועה,
מןקודת סדר ומשמעת.

הנני משתמש בהזדמנות זו לאחל למר הצלחה במקצועו לרפא
נפשות הפונים אליו, ותקותי חזקה, ובפרט על פי כתבו בתחלת מכתבו
שאשתו אמרה לו שהוא חסידי, אשר ביחד עם ריפוי הנפש מבלבול
עצבים וממתח עצבים וכיו"ב, תפעול עצתו והשפעתו לריפוי נפשות במובן
העמוק ורחב יותר, על כל פנים כפי שנראה לי; כוונתי בריאות בשטח

הדת והאמונה ומסורת אבות של עשירות בדורות, היא תורתנו הנקראת תורת־חיים, הוראה בחיים, וביחד עם זה גם תורת־אמת, שהיא קובעת אמתיות המצב של נפש איש הישראלי, ובסגנון אדמו"ר הזקן, מחבר ספר התניא ומייסד תורת חסידות חב"ד: „איד איט ער וויל און ניט ער קען זיין אָפּגעריסן פון ג־טלעכקייט" (יהודי אינו רוצה וגם אינו יכול להיות נפרד מאלקות).

בכבוד ובברכה.

יא'תתקסו

[תחלת מרחשון, ה'תשל"ז]

כו"כ היו במצב כשלו ונתרפאו ונתחתנו וכו' — ומאושרים.

מהעצות: 1) חיים יומיים ע"פ תוה"ק (שו"ע). 2) **היסח** הדעת ממח' ורצונות הנ"ל (לא שקו"ט בעצמו שזהו עבירה הכי חמורה וכו' וכו') על־ידי מח' ועסק בענין אחר **לגמרי**. 3) הוראות רופא בשטח זה. 4) זכרון תמיד — שהובטח: יגעת (בהנ"ל) **ומצאת**, השמות ואזכיר עה"צ.

יא'תתקסה

תורת־חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

תורת־אמת: **מלאכי ב**, ו.

ובסגנון אדמו"ר הזקן: אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"ד אגרת א'מד (ע' שפד — נעתק ב"היום יום" כה תמוז). א'תקטו (ע' תקמז — נעתק ב"היום יום" כא סיון).

יא'תתקסו

מהעתקה. נדפסה ב"התקשרות" גליון א'צא ע' 11.

במצב כשלו: ראה באריכה התועדות פורים תשמ"ו שיחה ד (התועדות תשמ"ו ח"ב ע' 722 ואילך).

יגעת .. ומצאת: מגילה ו, ריש ע"ב.

יא'תתקסז

[ב' מרחשון, ה'תשל"ז]

בטח — הנהגתו בנוגע הרב ... שיי שלא כפי שהותנה כלל (ובמילא גם שלא כהציווי „מה דעלך סני לחברך לא תעבד“, והמסובב: מזה — מדה כנגד כו'. וק"ל).

אזכיר עה"צ.

יא'תתקסח

ב"ה, ז' מרחשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נאָכן אָפּשלוס פון חודש תשרי, וואָס ווערט באַצייכנט אין ספרים

ז' מרחשון .. אָפּשלוס: שאז יגיע אחרון שבישראל לנהר פרת (— גבול וסיום א"י — תענית פ"א מ"ג). ומכאן — שמניעת צער של אחרון שבישראל משפיעה וקובעת ההנהגה בארץ ישראל ודכל הדרים עלי, ועד שגם עתה מתחילין לשאול בה גשמים מליל ז' במ"ח (עיין שו"ע אדה"ז חאו"ח רסק"י).

ז' מרחשון .. ימים טובים: דעד ז' מ"ח „הי' דומה להם כאילו הם עדיין בא"י עסוקים בענייני הרגל" (ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז).

יא'תתקסז

מצילים כתי"ק על מכתב שליח, מב' מ"ח, שכתב אודות קשיים כספיים וירידה משמעותית בהצלחת פעולותיו. נדפסה בתשורה (שוחאט, תש"ע).
„מה דעלך סני לחברך לא תעבד“: שבת לא, א.
מדה כנגד כו': סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

יא'תתקסח

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 481 ואילך. וראה לקמן אגרת שלאח"ז.

אַלס חודש הכללי פון דעם גאַנצן יאָר און וואָס איז אָנגעפילט מיט ימים־טובים און איבערלעבונגען וואָס נעמען אַרום אַלע געביטן פון גייסטיגען לעבן פון אַ אידן במשך פון דעם גאַנצן יאָר —

אָנהויבנדיק מיט יראה און קבלת עול מלכות שמים — די נקודה פון ראש השנה; תשובה — די נקודה פון עשרת ימי תשובה און יום כיפור; קיום המצוות מיט זריזות און שמחה, ביז צום העכסטן אויסדרוק פון שמחה מיט דער תורה — די נקודות פון סוכות, שמיני עצרת און שמחת תורה —

איז די צייט צו דערמאָנען וועגן דעם מנהג וואָס איז געווען פאַרשפרייט אין פיל ערטער, אַז מוצאי שמחת תורה האָט מען אויסגערופן: **ויעקב הלך לדרכו** (און יעקב איז געגאַנגען זיין וועג),

וואָס דער ענין פון דעם מנהג איז געווען מעורר צו זיין, אַז אַזוי ווי מ'גייט איצט אַריין אין טאַג־טעגלעכן לעבן (לדרכו), דאַרף אַ איד וויסן, אַז ער איז **יעקב**, און אַז ער האָט **דרכו**, זיין אייגענעם דרך, אַ דרך וואָס

חודש הכללי: ד"ה צוהר תעשה, תש"ב פ"ג. מרשית (חסר א' כתיב) השנה אותיות מתשרי (אזה"ת דברים ע' איתשנו. עיי"ש).

אָנגעפילט מיט ימים טובים: מרובה במועדות (ב"י לטווא"ח סתצ"ב). ולהעיר מסיי האריז"ל (במקומו) דהימים שבין ר"ה ליוהכ"פ הם כמו חוה"מ (אף שאומרים בהם תחנון וסליחות).

זריזות און שמחה: ראה אגה"ק סכ"א: בזריזות נפלאה להראות שמחתו כו'. וראה שו"ע או"ח סו"ס תרכ"ד וסתרכ"ה ור"ס תרנ"ב.

ויעקב הלך לדרכו: בארוכה יותר במכ' דתחלת מ"ח תשל"ד וכו' (לקו"ש ח"י ע' 192 ואילך). ר"ד דהתועדות ד' מ"ח דשנה זו. — ועיין המשך וככה תרל"ז פצ"ו. וראה תו"ח ס"פ ויצא.

ער איז יעקב: ראה תנחומא שמות ד. תו"א ר"פ ויצא. ולהעיר מכתר ש"ט (בהוצאת קה"ת — סו"ס פא).

ד"ה צוהר תעשה, תש"ב פ"ג: סה"מ תש"ב ע' 49.

מראשית (חסר א' כתיב) השנה: **עקב יא, יב ובבעה"ט.**

ויעקב הלך לדרכו: **ויצא לב, ב.**

במכ' דתחלת מ"ח תשל"ד: **לעיל חכ"ט אגרת יתתקפא.** וראה גם לעיל שם אגרת יא"טו.

דהתועדות ד' מ"ח דשנה זו: **לקו"ש חל"ה ע' 240 ואילך.** וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 259 ואילך.

חכ"ב ע' 266 ואילך. 367 ואילך.

ציט זיך פון שמחת תורה און איז פאַרבונדן מיט דער שמחה פון תורה און מצוות.

דאָס מיינט, אַז מיט וואָס פאַר אַ ענינים ער זאָל זיך ניט פאַרנעמען אפילו עובדין דחול פון אַ גאַנץ יאָר, דאַרפן זיי זיין אין אַן אופן פון **כל מעשיך לשם שמים** (אַלע דינע באַשעפטיקונגען זאָלן זיין מיט אַ גוטלעכע כוונה) און **בכל דרכיך דעהו** (אין אַלע דינע פירונגען זאָלסטו וויסן און דינען דעם אויבערשטן).

דער חודש תשרי איז אַ חודש כללי אויך אין דעם זין, אַז אין דעם חודש שאַפט זיך אַ איד איין „סחורה“ פאַר דעם גאַנצן יאָר, און באַלד דערנאָך דאַרף מען אָנהויבן „אויספאַקן“ די „סחורה“ פאַר יעדן טאָג אין אַלע פרטים. מ'קען ניט יוצא זיין מיט דעם וואָס מ'האַט אויפגעטאָן אין דעם חודש הכללי.

אַזוי זיינען פאַראַן אויך **מצוות כלליות** — כאָטש יעדע מצוה און אַלע מצוות דאַרף מען מקיים זיין מיט דער גאַנצער זריזות און הידור. די מצוה כללית דאַרף מען מקיים זיין מיט נאָך אַ גרעסערן הידור און מיט נאָך אַ גרעסערע זריזות, דאָס מקיים זיין די דאָזיגע מצוות דורך יעדן אידן איז נאָך מער נוגע צו אַלע אידן און גאַנצן פאָלק ישראל בכלל.

* * *

איינע פון די הויפט מצוות כלליות איז די מצוה פון אהבת ישראל, וואָס אויף דער מצוה ווערט געזאָגט, אַז זי איז אַ **כלל גדול בתורה** און **כל התורה כולה**. די דערקלערונג פון דער מצוה איז, אַז אַלע אידן זיינען

כל מעשיך . . דעהו: ראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז סקניו ס"ב השמיט „כל מעשיך לש"ש" (אבל מציין **בפנים** לעיין באדרי"נ פי"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם בכל דרכיך דעהו). „אויספאַקן“ די „סחורה“: ראה שיחת יום שמח"ת תרצ"ט. **מצוה פון אהבת ישראל:** בארוכה בקונטרס אהבת ישראל. **כלל כו' כל כו':** ספרא לקדושים יט, יח. תניא פל"ב (משבת לא, א).

כל מעשיך לשם שמים: אבות פ"ב מ"ב.

בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו.

שיחת יום שמח"ת תרצ"ט: סה"ש תרצ"ט ע' 313.

קומה אחת שלמה, ווי איין גוף, ביז אַז יעדער איד זאָגט אויף יעדן אַנדערן איד אַז ער איז **עצמו ובשרו** (מיין אייגן פלייש און בלוט). דערמיט דערקלערט זיך אויך פאַרוואָס דאָס מקיים זיין אַ מצוה פון יעדן אידן אַלס פרט איז נוגע דעם גאַנצן כלל ישראל: ועל אחת כמה וכמה דאָס מקיים זיין מצוות כלליות.

דעריבער איז איצט די צייט, ווי אויבנגעזאָגט, צו דערמאָנען נאָכאַמאָל וועגן די **מצוות-מבצעים**, וועגן וועלכע עס האָט זיך גערעדט באריכות אין די לעצטע חדשים באַ פאַרשידענע געלעגנהייטן, און פאַרבינדן זיי מיט דעם ענין פון ויעקב הלך לדרכו — אַז מ'זאָל גיין אין דעם, טאָן אין דעם נאָך מער ווי פריער, אין איינקלאַנג מיט דעם אָנזאָג **מעלין בקודש** (דערהויבן אַלע ענינים פון קדושה). און צוליב זייער חשיבות ווערן זיי דאָ נאָכאַמאָל אויסגערעכנט, כאָטש בקיצור:

מבצע אהבת ישראל — ליב האָבן אַ אידן **כמוך** (ווי זיך אַליין) מיט אלע קאָנסעקווענצען דערפון.

מבצע חינוך — אין איינפאַכן זין, אַז ניט נאָר די אייגענע קינדער, נאָר זיך משתדל זיין אַז יעדער אידיש קינד זאָל באַקומען דעם אמתיען תורה-חינוך.

מבצע תורה — לייגען ספּעציעלע השתדלות אויף לערנען תורה אין

קומה .. גוף: טעהמ"צ להאריז"ל פ' קדושים. לקו"ת ר"פ נצבים.

עצמו ובשרו: סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. וראה ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד.

מעלין בקודש: ברכות כח, א (וש"נ). וראה עינים למשפט לברכות שם.

מבצע חינוך: וכל המבצעים — ה"ה מבצע חינוך להזקקים לעידוד באהבת ישראל,

חינוך וכ"י.

זיך משתדל זיין אַז יעדער: להעיר ד"מ"ע של תורה על כל חכם וחכם מישראל ללמוד את כל התלמידים אע"פ שאינן יוצאי ירכו"י (חלי ת"ת לאדה"ז פ"א סי"ח מרמב"ם חלי ת"ת פ"א ה"ב).

מצוות-מבצעים: ראה לעיל ח"ל אגרת יא"תכו, ובהנסמן בהערות שם.

ווערן זיי דאָ נאָכאַמאָל אויסגערעכנט: עד"ז לעיל ח"ל אגרות יא"תקיב. יא"תקסו. אלא שעד

לאותה שעה הכריז כ"ק אדמו"ר רק על ששה מבצעים המנויים שם, ובמשך השנים תשל"ה-ו הכריז

כ"ק אדמו"ר על ארבעה מבצעים נוספים, המנויים כאן ביחד עשרה מבצעים. וראה גם לעיל חל"א

אגרות יא"תרסה. יא"תרפה. יא"תשנב. יא"תשפח. יא"תשצד. יא"תתטו. יא"תתכד. יא"תתל. יא"תתמא.

יא"תתנג. יא"תתסא. יא"תתצג. יא"תתקפ. יא"תתקפה. יב"ה. יב"ו. יב"כח. יב"מה. יב"עו.

יב"פב. יב"קבו. יב"קנ. יב"קנח. יב"קסח.

יעדער פרייער צייט, אין צוגאב צום **חיוב** וואָס יעדער איד איז מחויב צו לערנען תורה אַלע טאָג, באַטאָג און באַנאַכט.

מבצע תפילין — צו זען, אַז יעדער איד זאָל לייגן תפילין, וואָס די מצוה פון תפילין איז איינע פון די ערשטע וועלכע אידן האָבן באַקומען נאָך זייענדיג אין מצרים; און הוקשה כל התורה כולה לתפילין (די גאַנצע תורה איז צוגעגליכן געוואָרן צו תפילין).

מבצע מזוזה — צו זען אַז יעדער צימער אין אַ אידישער הויז זאָל האָבן אַ **כשרי'ע** מזוזה, וואָס זי היט אַלעמען און אַלע זאָכן וועלכע געפינען זיך אין הויז און באַשיצט אַ אידן וואו ער גייט און שטייט, לויט דעם צוזאָג ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

מבצע צדקה — און צו פאַרשפרייטן די מצוה אויך דורך צדקה־פושקעס אד"ג, וואָס דורך דער מצוה פון צדקה באַקומט אַ איד דעם אויבערשטנים ברכות, וואָס ער גיט זיי אַלע בתור צדקה, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

[און אין צוזאַמענהאַנג מיט די אויבנדערמאָנטע מבצעים, אויך

מבצע בית מלא ספרים — אַז יעדער אידישע הויז זאָל האָבן

יעדער פרייער צייט: עיין תו"א מג"א (צח, ג).

באַטאָג און באַנאַכט: טושי'ע יו"ד ר"ס רמו.

באקומען .. אין מצרים: בא ג, ט. זמן התחלת קיומה — ראה קידושין (לו, ב): עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ. ובמפרשים שם.

הוקשה .. לתפילין: קדושין לה, א.

זי היט .. אַלע זאָכן: ועד שצ"ל קביעתה בטפח החיצון (שו"ע יו"ד סרפ"ה ס"ב).

וואו ער גייט: כדמוכח ממש"נ „ועד עולם" — שהובא בזח"ג (רסג, ב. רסו, ב) בנוגע למזוזה. וראה שו"ע (יו"ד שם): כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמר צאתי וגו'.

ה' .. עולם: תהלים קכא, ח. זוהר שם.

צדקה־פושקעס: שבהן המעלה ש„לא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל" (שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ז).

אויבערשטנים ברכות .. צדקה: ראה ויק"ר פכ"ז, ב. דרז"ל עה"פ ולך הוי' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב, יג). נ"כ לברכות (יז, ב): הרחוקים מצדקה.

מידו .. והרחבה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

און דורך כשרות .. אויסגעאיידילט און געהייליגט: ראה לקו"ש ח"ג ע' 260 ואילך. וש"נ.

ספרי-קודש לכל הפחות א' סידור, א' חומש און א' תהלים, וועלכע זאָלן אים דערמאָנען צו לערנען און דאָוונען אַלע טאָג.

און די ספעציעלע דריי מצוות כלליות, וועלכע זיינען אָנפאַרטרויט געוואָרן צו אידישע פרויען:

מבצע נר שבת קודש (נש"ק) – צו זען, אַז אַלע אידישע פרויען און טעכטער, אויך גאָר יונגע מיידעלעך, זאָלן אָנצינדן ליכט אין צייט פאַר דער שקיעה ערב שבת און ערב יום טוב, אַריינברענגען אידישע ליכטיקייט אין הויז;

מבצע כשרות – אָפהיטן כשרות אין אַלע שפייזן און געטראַנקען, סיי באַ זיך אין שטוב און סיי אויסערן שטוב, און טאָן אין כשר מאַכן יעדע אידישע הויז, און דורך כשרות ווערט דער אידישער גוף (און האַרץ און מוח) נאָכמער אויסגעאיידלט און געהייליגט; און

מבצע טהרת המשפחה – דער יסוד פון ריינקייט און הייליקייט פון יעדן אידישן קינד, פון יעדער אידישער משפחה און פון דעם גאַנצן אידישן פאָלק.

* * *

דער אויבערשטער זאָל געבן, אַז עס זאָלן מקויים ווערן אַלע ברכות וואָס אידן האָבן זיך אָנגעוואונטשן צום נייעם יאָר,

עס זאל זיין אַ שנה טובה ומתוקה מיט אַלע פירושים, און עס זאָל זיין, ווי געזאָגט אויבן:

ויעקב – וואָס דאָס נעמט אַריין אַלע אידן, ניט נאָר די וועלכע זיינען שוין אויך אין דער העכערער מדריגה פון ישראל און ישורון,

מבצע נר . . אין הויז: ובפרטיות בזח"א (מח, ב) ואתתא בעיא בחדא דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה.
ויעקב . . ישראל און ישורון: אוה"ת עקב ע' תקעט ואילך. ובכ"מ.

הלך — גיין לויט דעם אמת'ן פירוש דערפון, ד.ה. אַוועקגיין פון דעם פריערדיגען צושטאַנד צו אַ העכערן צושטאַנד, וואָרום ווי גוט דער צושטאַנד איז, דאָרף מען דאָך אַלעמאָל שטייגן אַלץ העכער אין אַלע ענינים פון קדושה,

לדרכו — אַז „זיין וועג“, אפילו אין עניני רשות, ווערט אַ וועג פון ג-טלעכקייט, ווי ער זאָגט גלייך נאָכדעם: **ויפגעו בו מלאכי אלקים** (עס האָבן אים באַגעגנט ג-טלעכע מלאכים) — אין איינלאַנג מיט דעם וואָס יעדער איד איז אַ „מלאך“ — שליח פון אויבערשטן צו מאַכן פאַר עס אַ „דירה“ אין דער דאָזיגער נידעריקסטער וועלט,

אַז מ'זאָל דאָס אַלעס אויבנדערמאָנטע טאָן בשמחה, בהמשך צו שמחת תורה, **יעקב** וועט „אזמרה (זינגען און לויבן) לאלקי יעקב“, און זוכה זיין בקרוב צו — ווי די פאַרטזעצונג אין תהלים — תרוממה קרנות צדיק, ביאת משיח צדקו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

הלך .. אמת'ן פירוש: ראה ג"כ ד"ה ויגש תרס"ח (המשך תרס"ו ע' תצו).
לדרכו .. רשות: או י"ל עפמשנ"ת בלקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' קיב).
ויפגעו בו מלאכי: (ולא „ויפגע במלאכי“, ללמד כי) באו לקראתו ללותו (רש"י ויצא לב, ב).
שליח .. „דירה“ .. נידעריקסטער וועלט: תניא פל"ו לז. המשך תרס"ו בתחילתו וד"ה תקעו תרס"ז. ועייג"כ תורת הה"מ (הוספות לאו"ת — קה"ת, תשל"ג — סל"ז).
אזמרה .. צדיק: תהלים עה, י, יא.
משיח צדקו: וכמשי"נ וירם קרן משיחו (ש"א ב, י. וראה מדרש תהלים עה"פ שם).

וד"ה תקעו תרס"ז: המשך תרס"ו ע' תסג ואילך.
 תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

יא'תתקסט

ב"ה, ז' מרחשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחר סיום חודש תשרי, המתואר בספרים כ„חודש הכללי“ של
השנה כולה, והגדוש בימים טובים ובחוויות המקיפים את כל שטחי
החיים הרוחניים של היהודי במשך כל השנה —

— החל ביראה ובקבלת עול מלכות שמים — שהיא נקודת-התוכן
של ראש-השנה, תשובה — שהיא נקודת-התוכן של עשרת ימי תשובה
ויום הכפורים, קיום המצוות בזריזות ובשמחה, עד לביטוי-שיא של
שמחה בתורה — דבר שהוא נקודת-התוכן של חג הסוכות, שמיני עצרת
ושמחת-תורה —

ז' מרחשון .. סיום : שאז יגיע אחרון שבישראל לנהר פרת (— גבול וסיום אי"י —
תענית פ"א מ"ג). ומכאן — שמניעת צער של אחרון שבישראל משפיעה וקובעת ההנהגה
בארץ ישראל ודכל הדברים עלי, ועד שגם עתה מתחילין לשאול בה גשמים מליל ז' במ"ח
(עיין שו"ע אדה"ז חאו"ח רסק"י).

ז' מרחשון .. בימים טובים : דעד ז' מ"ח „הי' דומה להם כאילו הם עדיין בא"י
עסוקים בעניני הרגל" (ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז).

חודש הכללי : ד"ה צוהר תעשה, תש"ב פ"ג. מרשית (חסר א' כתיב) השנה אותיות
מתשרי (אוה"ת דברים ע' א'תשנן. עיי"ש).

והגדוש בימים טובים : מרובה במועדות (ב"י לטווא"ח סתצ"ב). ולהעיר מסי'
האריז"ל (במקומו) דהימים שבין ר"ה ליוהכ"פ הם כמו חוה"מ (אף שאומרים בהם תחנון
וסליחות).

בזריזות ובשמחה : ראה אגה"ק סכ"א : בזריזות נפלאה להראות שמחתו כו'. וראה
שו"ע או"ח סו"ס תרכ"ד וסתרכ"ה ור"ס תרנ"ב.

יא'תתקסט

אגרת זו היא תרגום ללה"ק מאגרת שלפנ"ז שהוגהה על ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפסה והתפרסמה
בגליון בפ"ע. וראה גם „תורת מנחם — אגרות מלך" ח"א ע' קסב ואילך.

ד"ה צוהר תעשה, תש"ב פ"ג : סה"מ תש"ב ע' 49.

מראשית (חסר א' כתיב) השנה : עקב יא, יב ובבעה"ט.

— השעה כשרה להזכיר את המנהג שהי' נפוץ בקהילות רבות, לפיו היו מכריזים במוצאי שמחת־תורה: „**ויעקב הלך לדרכו**”.

ענינו של מנהג זה הי' לעורר על כך שמאחר ונכנסים עתה לחיי יום־יום („לדרכו”) — על יהודי לדעת כי הוא „**יעקב**” וכי יש לו את „**דרכו**” שלו, דרך הנמשכת משמחת־תורה וקשורה בשמחה של תורה ומצוות.

פירוש הדבר, שכל הענינים שהוא עוסק בהם, אפילו „עובדין דחול” (= מלאכות החול) של כל ימות השנה, צריכים להיות באופן של „**כל מעשיך לשם שמים**” ו„**בכל דרכיך דעהו**”.

חודש תשרי הוא „חודש כללי” גם במובן זה שבחודש זה מצטייד היהודי ב„סחורה” לכל השנה כולה, ומיד לאחריו עליו להתחיל ב„פירוק המטען” לשימוש יום־יום בכל הפרטים. אין להסתפק ולצאת ידי חובה במה שנעשה בחודש הכללי.

כך ישנן גם **מצוות כלליות** — למרות שכל מצוה, ואת כל המצוות, יש לקיים במלוא הזריזות וההידור, הרי את המצוה הכללית יש לקיים בהידור רב יותר ובזריזות גדולה יותר. קיום מצוות אלה על־ידי כל יהודי נוגע יותר לכל יהודי ולכל עם ישראל בכלל.

* * *

ויעקב הלך לדרכו: בארוכה יותר במכ' דתחלת מ"ח תשל"ד וכו' (לקו"ש ח"י ע' 192 ואילך). ר"ד דהתועדות ד' מ"ח דשנה זו. — ועיין המשך וככה תרל"ז פצ"ו. וראה תו"ח ס"פ ויצא.

כי הוא „יעקב”: ראה תנחומא שמות ד. תו"א ר"פ ויצא. ולהעיר מכתר ש"ט (בהוצאת קה"ת — סו"ס פא).

כל מעשיך .. דעהו: ראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז סקניו ס"ב השמיט „כל מעשיך לש"ש” (אבל מצוין **בפנים** לעיין באדר"נ פ"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם בכל דרכיך דעהו). „**פירוק המטען**”: ראה שיחת יום שמח"ת תרצ"ט.

ויעקב הלך לדרכו: ויצא לב, ב.

במכ' דתחלת מ"ח תשל"ד: לעיל חכ"ט אגרת יתתקפא. וראה גם לעיל שם אגרת יא"ט. דהתועדות ד' מ"ח דשנה זו: לקו"ש חל"ה ע' 240 ואילך. וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 259 ואילך. ח"כ ע' 266 ואילך. 367 ואילך.

כל מעשיך לשם שמים: אבות פ"ב מ"ב.

בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו.

שיחת יום שמח"ת תרצ"ט: סה"ש תרצ"ט ע' 313.

אחת המצוות הכלליות הראשיות היא מצות אהבת ישראל, שעלי אמר כי היא **„כלל גדול בתורה”** ו**„כל התורה כולה”**. ההסבר למצוה זו הוא, כי כל ישראל הם **„קומה אחת שלימה”**, כגוף אחד, עד שכל יהודי אומר על כל יהודי אחר שהוא **„עצמו ובשרו”**. כך מובן גם מדוע קיומה של מצוה כלשהי, על-ידי כל יהודי כפרט, נוגע לכלל ישראל כולו, ועל אחת כמה וכמה קיומן של המצוות הכלליות.

לפיכך השעה כשרה עתה, כאמור, להזכיר שוב את **מבצעי-המצוות**, עליהם דובר בהרחבה בהזדמנויות שונות בחדשים האחרונים, ולקשר אותם עם הענין של **„ויעקב הלך לדרכו”**, כלומר — **ללכת בהם**, לעסוק בהם יותר מבעבר, בהתאם לציווי **„מעלין בקודש”**. משום חשיבותם הרי הם מנויים בזה שוב, לפחות בקצרה:

מבצע אהבת ישראל — לאהוב כל יהודי **„כמוך”**, עם כל ההשלכות של הדבר.

מבצע חינוך — במשמעות הפשוטה, להשתדל שלא רק ילדיו שלו, כי אם שכל ילד יהודי יקבל חינוך תורני אמיתי.

מצות אהבת ישראל: בארוכה בקונטרס אהבת ישראל.
כלל כו' כל כו': ספרא לקדושים יט, יח. תניא פליב (משבת לא, א).
קומה .. גוף: טעהמ"צ להאריז"ל פי קדושים. לקו"ת ר"פ נצבים.
עצמו ובשרו: סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. וראה ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד.
מעלין בקודש: ברכות כח, א (וש"ג). וראה עינים למשפט לברכות שם.
מבצע חינוך: וכל המבצעים — ה"ה מבצע חינוך להזקוקים לעידוד באהבת ישראל, חינוך וכו'.

להשתדל .. כל ילד: להעיר ד"מ"ע של תורה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע"פ שאינן יוצאי ירכו" (הלי ת"ת לאדה"ז פ"א סי"ח מרמב"ם הלי ת"ת פ"א ה"ב).

מצוות-מבצעים: ראה לעיל ח"ל אגרת יא'תכו, ובהנסמן בהערות שם.
הם מנויים בזה שוב: עד"ז לעיל ח"ל אגרות יא'תקיב. יא'תקסו. אלא שעד לאותה שעה הכריז כ"ק אדמו"ר רק על ששה מבצעים המנויים שם, ובמשך השנים תשל"ה-ז הכריז כ"ק אדמו"ר על ארבעה מבצעים נוספים, המנויים כאן ביחד עשרה מבצעים. וראה גם לעיל ח"ל"א אגרות יא'תרסה. יא'תרפה. יא'תשנב. יא'תשפח. יא'תשצד. יא'תתטו. יא'תתכד. יא'תתל. יא'תתמא. יא'תתנג. יא'תתסא. יא'תתסח. יא'תתצג. לקמן יא'תתקפ. יא'תתקפה. יב"ה. יב"ז. יב"ח. יב"מה. יב"עו. יב"פב. יב"קכו. יב"קנ. יב"קנת. יב"קסח.

מבצע תורה – להקדיש השתדלות מיוחדת ללמוד תורה בכל זמן פנוי, נוסף על החובה, בה חייב כל יהודי, ללמוד תורה בכל יום פעמיים, ביום ובלילה.

מבצע תפילין – להשתדל שכל יהודי יניח תפילין, והרי מצות תפילין היא אחת המצוות הראשונות שקיבלו בני ישראל עוד בהיותם במצרים, ו„הוקשה כל התורה כולה לתפילין“.

מבצע מזוזה – להשתדל שלכל חדר בבית יהודי תהי' מזוזה כשרה, השומרת את כל הנמצא בבית, ומגינה על היהודי בכל אשר הוא הולך ועומד, לפי ההבטחה: „ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם“.

מבצע צדקה – להפיץ את המצוה גם על־ידי קופות צדקה, וכיוצא בזה, שעל־ידי מצות הצדקה מקבל יהודי את ברכות הקב"ה, המעניק אותן בתור צדקה, מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

[ובקשר עם המבצעים האמורים, גם –

מבצע בית מלא ספרים – שבכל בית יהודי יהיו ספרי קודש, ולפחות: סידור־תפלה, חומש ותהלים, שיזכירוהו ללמוד ולהתפלל מדי יום ביומו].

בכל זמן פנוי : עיין תו"א מג"א (צח, ג).

ביום ובלילה : טוש"ע יו"ד ר"ס רמו.

שקיבלו .. במצרים : בא יג, ט. זמן התחלת קיומה – ראה קידושין (לז, ב) : עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ. ובמפרשים שם.

הוקשה .. לתפילין : קדושין לה, א.

השומרת את כל הנמצא : ועד שצ"ל קביעתה בטפח החיצון (שו"ע יו"ד סרפ"ה ס"ב).

בכל אשר הוא הולך : כדמוכח ממש"נ „ועד עולם“ – שהובא בזו"ג (רסג, ב. רסו, ב) בנוגע למזוזה. וראה שו"ע (יו"ד שם) : כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמר צאתי וגו'.

ה' .. עולם : תהלים קכא, ח. זוהר שם.

קופות צדקה : שבהן המעלה ש„לא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל“ (שו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ז).

ברכות הקב"ה .. צדקה : ראה ויק"ר פכ"ז, ב. דרז"ל עה"פ ולך הוי' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב, ג). נ"כ לברכות (יז, ב) : הרחוקים מצדקה.

בכל אשר הוא הולך: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתקלא.

מידו .. והרחבה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

— שלש המצוות הכלליות המיוחדות שהופקדו בידי נשי ישראל:

מבצע נר שבת קודש (נש"ק) — להשתדל שכל נשי ובנות ישראל, כולל בנות רכות בשנים, תדלקנה נרות בזמן שלפני שקיעת החמה בערב שבת ובערב יום-טוב, להכניס אורה יהודית בביתה.

מבצע כשרות — להקפיד על שמירת הכשרות בכל המאכלים והמשקאות, הן בבית עצמו והן מחוץ לבית, ולעסוק בהכשרת כל בית יהודי, על-ידי הכשרות נעשה הגוף (והלב והמוח) היהודי עדין יותר ומקודש יותר.

מבצע טהרת המשפחה — יסוד הטהרה והקדושה של כל ילד יהודי, כל משפחה יהודית ושל עם ישראל כולו.

* * *

יתן הקב"ה שתתקיימנה כל הברכות שיהודים איחלו לעצמם לשנה החדשה,

שתהא שנה טובה ומתוקה בכל הפירושים, ושיהי', כאמור:

„ויעקב“ — מושג הכולל את כל בני ישראל, ולא רק את אלה שהם כבר גם בדרגה הנעלית של „ישראל“ ו„ישורון“,

„הלך“ — הליכה לפי המשמעות האמיתית שבדבר, כלומר — להתקדם מן המצב הקודם לעבר מצב נעלה יותר, שכן ככל שטוב המצב הנוכחי יש תמיד להתרומם מעלה-מעלה בכל ענייני הקדושה,

„לדרכו“ — שדרכו, אפילו בענייני רשות, תהי' דרך של אלקות, כפי

מבצע נר .. בביתה: ובפרטיות בזח"א (מח, ב) ואתתא בעיא בחזו דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה.

ויעקב .. ישראל וישורון: אוה"ת עקב ע' תקעט ואילך. ובכ"מ.

הלך .. המשמעות האמיתית: ראה ג"כ ד"ה ויגש תרס"ח (המשך תרס"ו ע' תצו).

לדרכו .. רשות: או י"ל עפמשנ"ת בלקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' קיב).

שנאמר מיד לאחר מכן: „ויפגעו בו מלאכי אלוקים“, בהתאם לכך שכל יהודי הוא „מלאך“, שלוחו של הקב"ה לעשות עבורו „דירה" בעולם הזה התחתון,

ושיעשו כל זה בשמחה, בהמשך לשמחת־תורה, ש„יעקב" יקיים „אזמרה לאלוקי יעקב“, ונזכה בקרוב לאמור בהמשך (בתהלים): „תרוממנה קרנות צדיק“, ביאת משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

יא'תתקע

ב"ה, ט"ז מ"ח, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

מכ' והפ"ש נתקבלו ות"ח.

ודבר בעתו —

ויפגעו בו מלאכי: (ולא „ויפגע במלאכי“, ללמד כי) באו לקראתו ללותו (רש"י ויצא לב, ב).

שלוחו .. „דירה“ .. בעולם הזה התחתון: תניא פל"רלז. המשך תרס"ו בתחילתו וד"ה תקעו תרס"ז. ועייג"כ תורת הה"מ (הוספות לאו"ית — קה"ת, תשל"ג — סל"ז).
אזמרה .. צדיק: תהלים עה, י, יא.
משיח צדקנו: וכמשי"נ וירם קרן משיחו (ש"א ב, י. וראה מדרש תהלים עה"פ שם).

וד"ה תקעו תרס"ז: המשך תרס"ו ע' תסג ואילך.
תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

יא'תתקע

מצילים האגרת. נדפסה בקובץ הערות בית מנחם (בני ברק) גליון א ע' יב.
הרה"ג .. מו"ה שלמה יוסף: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תתקכט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'ד.

בהמשך להתועדות ד"ויעקב הלך לדרכו"
ומצו"ב העתק מכתבי בקשר לזה. ויה"ר שיבש"ט בתוכנו.
הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר.
בכבוד ובברכה לאורך ימים ושנים טובות

מ. שניאורסאהן

במש"כ בשינוי הגוף בש"ק — יש להעיר מההערות 55-56 בהמצו"ב.

יא'תתקעא

ב"ה, י"ז מ"ח תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוג' תי',
השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה
כשורה ובקל.
בנוגע לחיים דתיים בביתם ככל הדרוש — יתייעץ בפרופ. ירמיי שי'
בראנאווער ובהרב גינזבורג שי' — שניהם דרים בעומר, והשם יצליחם.
בברכה.

נ.ב. מהתיקונים על העבר — נוסף על העיקר: הנהגה ככל הדרוש
מכאן ולהבא — להשפיע לפחות על זוג צעיר אחד (ומה טוב — יותר)
הזקוקים לזה, שתהיי הנהגתם יום יומית ע"פ תומ"צ.

להתועדות ד"ויעקב הלך לדרכו": שיחת ד' מרחשון (לקו"ש חל"ה ע' 240 ואילך). וש"נ.
ויעקב הלך לדרכו: ויצא לב, ב.
העתק מכתבי: הקודם.
מההערות 55-56 בהמוצ"ב: בלקו"ש פ' נח שנדפס אז (ונדפס אח"כ בלקו"ש חט"ו ע' 56).

יא'תתקעא

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.
ובהרב גינזבורג: מו"ה יוסף שמחה.

יא'תתקעב

בי"ה, י"ח מ"ח תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה הלל שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מועש"ק נח, וכן ידיעות הטלפניות, ובטח מסרו כבר לכת"ר המענה, עם כל זה למען הסדר באתי גם בכתובים, ועל סדר המכתב:

(1) הקרובים שיי ברוסיה: בכלל כדאי להשפיע על **כולם** שיצאו משם (כי, בסופו של דבר, אפילו הסתדרותם גרועה ח"ו במדינה שאין בה מורא ק.ג.ב. ומה יולד יום מחר — טובה מפנסיא ומשרה שם), אבל **בתנאי שכל** יו"ח שיי יצאו עמהם (או קודם להם) משם או הרווקות תי'.

(2) יסוד כולל — באם ללימוד הוראה ולרבנות **בפועל** — נכון במאד.

(3) ביקורו באפריקא — באם בהסכמה מלאה דהרופא, נכון וטוב מכמה טעמים.

(4) בזמן המתאים (לדעת מבינים) — כדאי לקנות בתים וכיו"ב תמורת הזהב.

(5) בכולל כהנ"ל — יכול להזכיר (באם לדעתו — יועיל) דעתי שנחוץ הדבר וכו'.

(6) מז"ט לקבלתו ציון הכבוד, וכדאי — **לפרסם** ובהוספה שהמדובר ברב אורטודוקסי ושזקנו מגודל ואידיש מאַמע לשון שלו **ולוחם** בהתבוללות וכו' — וה"ז עלול להשפיע בכמה מקומות ועניינים. וק"ל.

יא'תתקעב

מצילום האגרת.

מו"ה הלל: מעדליא. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ח אגרת יתשסב, ובהנשמך בהערות שם. כדאי לקנות בתים: ראה לעיל חכ"ח אגרות יתתצד. יתתצט.

בעת רצון יזכירוהו ואת כל אלה שכותב אודותם על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בכבוד ובברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

יא'תתקעג

ב"ה, ערש"ק וירא, כ' חשוון,
יום הולדת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון, חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

יעדער איינער וואָס שאַצט אָפּ דעם ענין פון תורה-חינוך איז זיכער
דערמוטיגט פון דעם ברייטן אָפּקלאַנג וואָס די ווענדונג וועגן „שנת
החינוך" האָט אַרויסגערופן אין פיל קרייזן אין פאַרשידענע טיילן פון דער
וועלט, און וואָס האָט שוין בעזר השי"ת געבראַכט גוטע פירות אין אַלע
געביטן פון תורה-חינוך.

אין חינוך בכלל, און אין חינוך פון דעם יונגען דור בפרט, איז דער
אויסדרוק „גוטע פירות" ניט קיין מליצה; וואָרום כידוע, זיינען
וואָקסנדע קינדער געגליכן צו יונגע ביימעלעך, וואו אפילו אַ קליינע
ענדערונג ווערט מיט דער צייט פילפאַך פאַרגרעסערט בשעת זיי ווערן
אילנות נושאי-פירות. על אחת כמה וכמה אַן עיקר-דיגער שינוי, במשך
פון אַ לענגערע צייט, וואָס מוז זיך אַפרופן אין די פירות און פירי-פירות
פון די קומענדיגע דורות.

יא'תתקעג

מצילום האגרת.

אל כל קהל עדת ישורון, חובבי ומוקירי תורה ומצוה: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תרעז (תשל"ו),
ובהנסמן בהערות שם.

„שנת החינוך": כדלעיל חל"א אגרת יא'תתיט, ובהנסמן בהערות שם.

געגליכן צו יונגע ביימעלעך: ראה גם לעיל אגרת יא'תתקנו, ובהנסמן בהערות שם.

דעריבער איז ניט אַפּצושאַצן די וויכטיקייט פון יעדע הטבה אין דעם חינוך פון קינדער און יוגנד, ניט נאָר פאַר זיי אַליין, נאָר אויך פאַר די צוקינפטיגע דורות, עד סוף כל הדורות.

מיר זעען היינט באַשיינפערלעך צוויי דערשיינונגען, וועלכע זיינען צוויי הפכים מן הקצה אל הקצה, אָבער אין תוך גענומען שאַפן זיי גינסטיגע אומשטענדן און אַן אויסערגעוויינלעכע שעת־הכּושר צו פאַרשטאַרקען דעם תורה־חינוך אין אַ גאָר ברייטן פאַרנעם.

פון איין זייט האָט מען גענומען אַנערקענען, אין כמעט אַלע קרייזן, וואוהין עס פירט אַן „עדיוקיישאַן“ אַן תורה און מצוות, ר"ל, און וויפל אידישע קינדער זיינען ניט נאָר אַפּגעפרעמדט געוואָרן פון אידישקייט, נאָר אויך פון יעדער שייכות צו זייער אַפּשטאַם, ביז – אין פיל פּאַלן – צו אַ זעלבסטהאַס און שנאת־ישראל און מאַכן יד־אחת מיט די שונאים פון אונזער פּאַלק.

אָבער פון דער אַנדער זייט, זעט מען אויך צווישן דער היינטיגער אידישער יוגנד אַן ערנסטע זוכעניש פאַר דעם אמת און אַן אינערלעכע בענקעניש צום מקור, און וואו נאָר מ'האַט זיי געוויזן די אמתע ריכטונג און דערמוטיגונג, האָבן זיי זיך מיט פרייד און דאַנקבאַרקייט אומגעקערט צום אידישן מקור בלב ונפש, ניט קוקנדיג אויף די שוועריקייטן פון אַזאַ איבערקערעניש אין פערזענלעכן לעבן, און זיי האָבן געפונען מנוחת הנפש און מנוחת הגוף אין אַ תנועה פון תשובה, תורה ומצוות, אין זייער טאַג־טעגלעכן לעבן.

דעריבער איז איצט, ווי געזאָגט, אַן אויסערגעוויינלעכע שעת־הכּושר צו טאַן פאַר תורה־חינוך, און יעדע צוגאַב פעולה אין דעם געביט ברענגט זיכערע פירות און פירי־פירות עד סוף כל הדורות.

ס'איז איבעריג צו אונטערשטרייכן, אַז אין דעם געביט פון תורה־חינוך האָבן די תלמידים מחונכים פון „תומכי־תמימים“ שטענדיג פאַרנומען אַ העכסט וויכטיגע פּאַזיציע, אַלס „נרות להאיר“, מיט זייער מסירת־נפש'דיגער טעטיקייט צו פאַרשפרייטן תורה־אידישקייט אַן פשרות, כידוע ומפורסם.

הייאָר, ווען די צענטראַלע ישיבה תומכי־תמימים ליובאַוויטש האָט דערגרייכט דעם עלטער פון „בן שמונים לגבורות“, וויל איד האָפן און זיין זיכער, אַז אַלע חובבי תורה ומצוה בכלל, און אנ״ש בפרט, וועלן זיך ספעציעל וואַרעם אָפרופן אויף דער ווענדונג פון דער ישיבה־הנהלה אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם יערלעכן דינער און אָפּיל, צו פאַרזיכערן אַז דאָס זאָל זיין בהצלחה רבה, סיי אין גשמיות — פינאַנציעל — און סיי אין רוחניות, בפרט אַז אויך די גשמיות איז רוחניות. און דאָס וועט זיכער פאַרגרעסערן די צנוּרות וכלים צו באַקומען דעם אויבערשטניס ברכות, מדה כנגד מדה אָבער במדתו של הקדוש ברוך הוא, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

כל מי שמעריך את ענין החינוך התורני בודאי מעודד מההיענות הרחבה שעוררה הפני בענין „שנת החינוך“ בקרב חוגים רבים בחלקים שונים בעולם, והדבר כבר הביא בעזר השי״ת לפירות טובים בכל שטחי החינוך התורני.

בחינוך בכלל, ובחינוך הדור הצעיר בפרט, הרי הביטוי „פירות טובים“ אינו מליצה בעלמא; שהרי כידוע, הושוו ילדים הגדלים לאילנות בתחילת גידולם, שבהם אפילו שינוי קטן הולך ומתגדל הרבה עם הזמן, כשהם הופכים לאילנות נושאי־פירות. על אחת כמה וכמה שינוי עיקרי, במשך זמן רב, שמוכרח לבוא לידי ביטוי בפירות ובפירי־פירות של הדורות הבאים.

משום כך אין לשער את הנחיצות של כל הטבה בחינוך הילדים והנוער, לא רק עבורם בלבד, אלא עבור הדורות הבאים, עד סוף כל הדורות.

אנו רואים היום במוחש שתי תופעות, שהם שני הפכים מן הקצה אל הקצה, אבל בהסתכלות פנימית יותר הן יוצרות הזדמנות מתאימה ושעת כושר בלתי רגילה לחזק את החינוך התורני בהיקף עצום.

מצד אחד התחילו להכיר, כמעט בכל החוגים, לאן מוביל „חינוך“ ללא תורה ומצוות, ר״ל, וכמה ילדי ישראל התנכרו לא רק מהיהדות אלא גם מכל שייכות

דערגרייכט .. שמונים: ח״י אלול תרנ״ז — ח״י אלול תשל״ז. וראה גם לקמן אגרת יב״רג.

בן שמונים לגבורות: אבות פ״ה מכ״ב.

מדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע״א. וראה סוטה ת, ב ואילך.

כלשהי למקור חוצבס, ועד לכדי — שבמקרים רבים — שנהא עצמית ושנאת ישראל ועשיית יד אחת עם שונאי עמנו.

אבל מאידך גיסא, רואים גם בנוער היהודי של ימינו חיפוש רציני אחר האמת וכמיהה פנימית למקור, ובכל פעם שהראו להם את הכיוון האמיתי ואת העידוד, הם חזרו בשמחה ומתוך תחושת הכרת הטוב למקור היהודי בלב ונפש, מבלי להתחשב בקשיים של מהפך כזה בחיים האישיים, ומצאו מנוחת הנפש ומנוחת הגוף בתנועה של תשובה, תורה ומצוות, בחיי היום יום שלהם.

לכן כעת היא, כאמור, שעת כושר יוצאת מן הכלל לעסוק לטובת החינוך התורני, וכל תוספת פעולה בשטח זה מביאה בודאות פירות ופירי־פירות עד סוף כל הדורות.

מיותר להדגיש, שבשטח זה של חינוך תורני תפסו התלמידים המחונכים של „תומכ־תמימים" תמיד עמדות חשובות ביותר בתור „נרות להאיר", בפעילות שלהם מתוך מסירות־נפש להפצת יהדות תורנית ללא פשרות, כידוע ומפורסם.

בשנה זו, כאשר ישיבת תומכ־תמימים ליובאוויטש המרכזית הגיעה לגיל של „בן שמונים לגבורות", ברצוני לקוות ולהיות בטוח, שכל חובבי תורה ומצוה בכלל, ואניש בפרט, ייענו באופן חם במיוחד לפניית הנהלת הישיבה בקשר לדינר השנתי וההתרמה, לוודא שזה יהי בהצלחה רבה, הן בגשמיות — מבחינה כלכלית — והן ברוחניות, ובפרט שגם הגשמיות היא רוחניות. וזה בודאי יגדיל את הצינורות והכלים לקבל את ברכות ה', מדה כנגד מדה אבל במדתו של הקדוש ברוך הוא, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

יא'תתקעד

ב"ה, כ"א חשוון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מכתבו הגיעני, ואזכירו בתפילה שהשם יתברך, המשגיח על כל אחד ואחת והזן ומפרנס את כל העולם כולו בטובו ובחסדו ימציא לו פרנסתו ויטיב מצבו בכל המצטרך לו ולבני ביתו שיחיו.

בודאי למותר להאריך אשר הנהגה יום־יומית על פי רצון השי"ת הוא הדרך לקבלת ברכת ה'. ומובן שאין הסדר ליתן תנאים לה'.

יא'תתקעד

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

אבל זאת להדגיש, שלכל אחד ואחת מישראל ניתנו הכוחות לחיות על פי רצון ה', שזה גם מעצמו מובן מכל שכן וקל וחומר, מה בשר ודם אינו דורש ממעשה ידיו (כגון מכונה וכדומה שיצר) יותר מהיכולת שנתן בו, על אחת כמה וכמה הבורא יתברך, להבדיל, וכמאמר חכמינו ז"ל שאינו דורש אלא לפי כוחו של האדם. אלא שבשר ודם כשנותן תפקיד למי שהוא או לאיזה דבר יכול לטעות בחשבון, אבל בנוגע להקדוש ברוך הוא לא יתכן שיטעה ח"ו וידרוש את הנמנע. אלא שלאחד הדבר עולה בקלות יותר ולשני יש להתגבר על קושיים ונסיונות, אבל ברור שכל אחד מקבל הכוחות למלא מצוות ה' במילואן. ואדרבה, כשאחד נתקל בקושיים ונסיונות יתרים סימן הוא שניתנו לו כוחות יתרים, ובסבלנות ובהחלטה נוקשה לעמוד בפני הנסיונות ובבטחון בהשי"ת רואה שהמניעות לא כל כך גדולות כמו ששיער וישועת ה' כהרף עין.

ויהי רצון שבקרב ממש יוכל לבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

יא'תתקעה

בי"ה, כ"ב חשוון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת זיוה תחי' פש
קבוץ עין הנצי"ב

ברכה ושלוש!

מאשר אני קבלת מכתבה מ' חשוון, ורב תודות לה בעד הבשורות טובות שבו. ויהי רצון שתמיד כל הימים תבשר אך טוב.

שאינו דורש אלא לפי כוחו: במדב"ר פ"ב, ג.
וישועת ה' כהרף עין: ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג ע' מב; נא; סו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"י) ע' 27-8.

יא'תתקעה

מצילים האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „התקשרות“ גליון א' ע' 9.
נרת זיוה תחי' פש: אגרת נוספות אלי' – לעיל חל"א אגרת יא'תשנב. לקמן אגרת יב'מח.

תודה רבה ביחוד בעד הנחת רוח שגרמה לי על ידי מכתבי בני
שיחיו. ומצורף בזה מענה להם, ואם יש צורך בביאור נוסף בודאי תוכל
להסביר להם.

בברכה

מ. שניאורסאהן

יא'תתקעו

ב"ה, כ"ב חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הבחור מרדכי שי' פש

שלום וברכה!

שמחתי לקבל מכתבך מח' חשון.

וביחוד נהניתי לקרוא במכתבך שעשית מסבות שבת ובאו הרבה
ילדים והי' מאד נחמד. ובודאי גם להבא תמשיך בפעולות כאלה.

והשם יתברך יצליח אותך ללכת מחיל אל חיל בלימודיך ובהנהגתך,
וגם בהשפעה טובה על כל הילדים שבסביבה על ידי היותך דוגמא חי'
ומזהירה לכל רואיך.

בברכה להצלחה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

מכתבי בני' .. מענה להם: ראה ג' האגרות דלקמן.

יא'תתקעו

מצילים האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). «התקשרות» גליון שלג ע' 14, ובגליון תלד

ע' 14.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

יא'תתקעז

ב"ה, כ"ב חשוון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הבחור דורון שי' פש

שלום וברכה!

שמחתי לקבל מכתבך ממוצאי שבת קודש ו' חשוון.
ובודאי משתדל אתה להוסיף בהתמדה ושקידה בלימודיך ובהנהגה
טובה, וממך יראו וכן יעשו חבריך וכל הילדים שי' שבסביבה.
בברכה להצלחה ולבריאות טובה.

מ. שניאורסאהן

יא'תתקעח

ב"ה, כ"ב חשוון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הבחור שלום שי' פש

שלום וברכה!

שמחתי לקבל מכתבך מז' מרחשוון.
ובודאי משתדל אתה ללמוד בהתמדה ושקידה ביחד עם הנהגה
טובה, לדוגמא ולמופת לחבריך, ולשמחת הוריד ומוריד, שיחיו.
והשם יתברך יצליח אותך.
בברכה

מ. שניאורסאהן

יא'תתקעז

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „התקשרות” גליון א' ע' 9.

יא'תתקעח

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „התקשרות” שם.

יא'תתקעט

ב"ה, כ"ב חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מיום 9.11.76, אזכירה בתפילה למילוי משאלות לבבה לטובה, ובפרט שככתבה נוגע הדבר לשלום במשפחה וכו'.

והתקוה שלמותר להסביר לה שהנהגה יום־יומית על פי רצון ה', נוסף על העיקר מצד עצמו, הרי זה גם הצנור והכלי לקבלת ברכות ה' בכל המצטרף. והרי תמיד יש מקום להוספה בכל ענייני טוב וקדושה, תורה ומצותי, כיון שאינסופיים הם, להיותם קשורים בהאינסוף ית'.

בשאלתה איך לתווך בין רצון אמה ורצון אחי שיחיו, ואיזו עמדה תנקוט וכו' — בכל כגון זה נהוג לשאול דעת רב מורה הוראה שיבארו לו כל הפרטים הדרושים להחלטה בזה (שקשה להעלותם על הכתב) והוא יורה דעת תורתנו, תורת חיים, הוראה בחיים, הנקראת גם תורת אמת, שכל הוראותי אמתיות ונכונות הן.

ויהי רצון שכשם שכתבה המכתב כן תוכל לבשר טוב בתוכנו.

בברכה.

יא'תתקעט

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

יא'תתקפ

[מברק לכנס הארצי של צעירי אגודת חב"ד]

ב"ה, כ"ג מר חשוון, ה'תשל"ז
שנת החינוך

להמשתתפים בכנס הארצי השנתי שליט"א

שלום וברכה!

יהי רצון שיצליח הכנס מתאים להודעת הוראת רבותינו נשיאינו, שהיא גם נתינת כח, שלאחרי שמחת-תורה מתחילה העבודה דויעקב הלך לדרכו,

שכל אחד ואחד מזרעו דיעקב הולך בהליכה אמיתית לדרכו, למלאות שליחותו לעשות לו ית' דירה בתחתונים, על ידי התורה ומצותי' שהם דרך השם, כולל, כמובן כל המבצעים, מצוות כלליות.

ויקויים בו, כהמשך הכתוב, ויפגעו בו מלאכי אלוקים לשמרו בכל דרכיו ולעזרו, ולזכות בקרוב ממש ללכת בדרך — לעבור גאולים ופדויי השם ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם.

בכבוד ובברכת הצלחה

מנחם שניאורסאהן

יא'תתקפ

נדפס ב„צעירי אגודת חב"ד" ע' 443.

שנת החינוך: כדלעיל חל"א אגרת יא'תתיט, ובהנסמן בהערות שם.

נתינת כח: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

דויעקב הלך לדרכו: ויצא לב, ב. ראה לעיל אגרת יא'תתקסח.

כל המבצעים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

בדרך — לעבור גאולים .. על ראשם: ישעי' נא, ט"ז. לה, י"א.

יא'תתקפא

ב"ה, כ"ג חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מייסדי קרן גמילות חסדים
ובראשם הנדיב איש חי רב פעלים מר נסים סבאה שי
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הבשורה הטובה על דבר יסוד קרן גמילות חסדים.
ובודאי למותר להדגיש לכמ"ע שיחיו גודל מצות גמילות חסדים,
שהיא מהמצוות שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם
הבא, וכמו ששנו חכמינו במשנתם הידועה „אלו דברים" — שנכללה
בנוסח התפילה, ולא עוד אלא בתחלת תפלת השחר שבכל יום.
והגומל חסדים טובים לעמו ישראל, יתברך ויתעלה, יברך את כל
אחד ואחד מהם עם כל בני ביתם שיחיו, מידו המלאה הפתוחה הקדושה
והרחבה, בכל המצטרך להם מנפש ועד בשר, ויזכו למצוות רבות.
בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

יא'תתקפב

ב"ה, כ"ד מ"ח, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו' מיום כ"א מ"ח והמצו"ב, ומועתק בזה מה שהואיל
כ"ק אדמו"ר שליט"א להעיר על הנ"ל:

יא'תתקפא

במשנתם הידועה: פאה פ"א מ"א.

מידו .. והרחבה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

יא'תתקפב

מצילום האגרת. נדפסה ב„היכל מנחם" ח"א ע' פד ואילך.

מו"ה שמואל מנחם מענדל: שניאורסאהן. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ז אגרת י"רצט,

ובהנסמן בהערות שם. לקמן יב"מא.

(א) הקובץ – כיון שזהו רק על שו"ע אדה"ז – **הכל** כמו בהמ"מ וציונים לשו"ע אדה"ז (שנדפסו כבר).

(ב) כשו"ל קובץ שבו מכו"כ מנשיאינו וגם מתי נשיאינו – **הכל** כמו בקובץ יגדיל תורה שבכאן, אלא בשינוי – שיו"ל ע"י חברי כולל אברכים שבביהכנ"ס וביהמדר"ר צ"צ.

(ג) נוסח השער: הערות בשלחן ערוך. . יוצא לאור ע"י כולל אברכים. . [להשמיט התיבות: מכון. . שע"י].

(ד) עוד **ועיקר** – כו"כ פעמים העירותי ובקשתי והפצרתי שקודם שמו"ל מה שהוא שנוגע ל**כבוד חב"ד** ימצאו אדם שיגיהו **כדבעי** – ובאם לאו – **יחכו** עד שימצא איש כזה – וכמובן שצריך שיבין (עכ"פ – שטחית) מה שמג"י.

„והידור” בהמצו"ב **תיכף** בהתחלתו: אין **בשו"ע** ע"ד נמר!! – בבדה"ש הוסיף וברמ"א. ואם בקטע **הראשון לא שם איש** לב להשמטה **פשוטה** – מהו „המצב” בקטעים שלאח"ז כולם? ומהו המצב בנוגע **להבנה?**

וה"ז על אחריות **כל הכולל**, ובקשר לשו"ע אדה"ז!

וגם **בהבנת** קטע האי' – **עד"ז**: במחכ"ת דקצה"ש קושיא מעיקרא

הקובץ: הערות בשלחן ערוך אדמו"ר הזקן (לחאו"ח א', סימן אר"ט) – מלוקטים מספרי האחרונים, ע"י „כולל אברכים שבביהכנ"ס וביהמדר"ר צמח צדק – ירושלים העתיקה ת"ר" (ירושלים, תשל"ז).

שנדפסו כבר: ראה לעיל חכ"ז אגרת ירצט (ריש ע' רצט).

בקובץ יגדיל תורה שבכאן: בשיחות כ' מנ"א וח"י אלול תשל"ו הורה כ"ק אדמו"ר לייסד מכון מיוחד, לריכוז חידושי תורה בחלק הנגלה מאת רבותינו ותלמידיהם, הן בהכולל שבבית הכנסת ע"ש הצמח צדק בירושלים העתיקה, והן בכולל אברכים שע"י המזכירות בני. [ראה לקמן אגרת יא'תתקפ"ט].

כו"כ פעמים העירותי כו': ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתקט"ז ובהנסמן בהערות שם. והידור בהמצו"ב תיכף בהתחלתו כו': הבא להלן נסוב על מה שבקטע הראשון בקובץ הערות הנ"ל (ע' 7) – בדברי אדה"ז בשו"ע אור"ח מהדו"ב בתחלתו: „יהודא בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי. . עז כנמר הוא שלא להתבייש. . וגבור כארי עיקר הגבורה בלב כו" – הובא מה שהעיר בקצות השלחן (רס"א, בדי השלחן סק"ג) ש„אדמו"ר ז"ל לא פירש כ"א עז כנמר וגבור כארי, אפשר מפני שבשו"ע הוזכרו רק אלו במחבר ורמ"א, אמנם, בצטטם את דבריו בקובץ הערות הנ"ל (ובשינוי לשון קצת) – השמיטו את סיום דבריו „במחבר ורמ"א, וע"ז מעיר כ"ק אדמו"ר שהרי „אין בשו"ע כו" (ככפנים). – וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 255 הערה 34. קושיא: קושיית קצות השלחן בבדי השלחן הנ"ל.

ליתא: אדה"ז קאי בהל' השכמת הבוקר, ובזה נוגע רק זה שלא יתבייש מהמלעיגים (על השכימו) ושיתגבר על יצרו שמונעו מלהשכים – ולכן נקט אדה"ז בפ'י וגבור כארי (לא כהטור, כ"א) כהשו"ע, אף שהתחלתו (במהד"ת) כבטור ולא כבשו"ע (משא"כ – במהד"ק).

בהתאם להנ"ל בטח יעשו בזה ככל הדרוש, ותי"ח מראש על הידיעות מהנעשה בזה.

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

יא'תתקפג

בי"ה, כי"ד מ"ח תשל"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה חיים שי' הלוי

שלום וברכה!

נוסף על הודעת מעונות כ"ק אדמו"ר שליט"א למכתבו מיום ח' מ"ח ע"י הטלפון, הננו להעתיקן גם במכתב:

(א) בקשר לתלמידים – לקבל כל תלמיד לבד זה שברור שיקלקל.

(ב) ע"ד ישיבה גדולה – הזמן לדון עד"ז – לאחר שתתבסס המכללה, ויפתרו הבעיות שכותבן כאן.

(ג) ע"ד הגיל – לא לצמצם היקף גיל התלמידים.

יא'תתקפג

נדפסה ב"ישיבה של מעלה" ע' 349 (מענה על הדיווח שלו, שנדפס שם ע' 249-242). "כפר חב"ד" גליון 767 ע' 49. "התקשרות" גליון תלא ע' 11.

מו"ה חיים שי' הלוי: בנימיני, פטרופוליס. אגרות נוספות אליו לעיל חכ"ז אגרת י"א, ובהנסמן בהערות שם.

בקשר לתלמידים: במכתבו שואל – באיזה קו לנקוט בקשר לתלמידים: אם לקבל כל תלמיד אע"פ שעלול לקלקל, או לבחור תלמידים טובים ולהחזיק רק מי ששומר תורה ומצות גם בבית ולא רק בישיבה, ואע"פ שע"ז המספר יצטמצם אמנם האיכות תעלה.

ראה גם לעיל ח"ז אגרת ב'קסו. ח"ח אגרת ב'תקסב. ח"ט אגרת ב'תשסו. ח"י אגרת ג'קלח. ח"ד אגרת ה'קעט. חכ"ו אגרת ט'תתנ. ועוד.

ד) ע"ד מצב הכספי — לחץ עוה"פ על כל הגורמים והמנדבים ע"ע.

ה) החסר בכוחות — מאה"ק סוכנות וכו'. כן יתכתב עם הרב יודא שי אלינסון ויבקשו לשלוח זוג שישמשו בתור רב־מדריך־רוחני **לשני** המוסדות יחד — כמו שעושה עד"ז בנוגע לקהילות. ויזכיר שאני הצעתי לו לכתוב.

ו) אדישות הצבור ובפרט הועד — הרי כן הוא **בכ"מ** — גם בנ"י. וכו', ומאי החידוש במקומו?!

ז) ע"ד המכללה — כמובן — להמשיך שהרי כל **התחלות** קשות, והוא כבר **לאח"ז**.

ח) ובמאי דפתח: ת"ח על הבשו"ט מהצלחת הפעולות וכו'. ובודאי הבחין שהן „פעלו" גם על הפועלים וכו'.

ט) כל הבעיות שכותבן — כשיתבונן **קצת** — יראה שהיו במשך כל הזמן, **וביתר שאת** — בתקופת ההתחלה (נוסף על **עוד** בעיות שנפתרו בינתיים, כולל — **הכי גדולה**: האפשר להקים בברזיל מוסדות כאלו? ובשטח הפרטי — איך ימצא שידוכים ליו"ח שי' והוא נמצא בעיר קטנה בברזיל? וכנראה דוקא זה הביא להשידוכים).

י) אזכיר עה"צ לכהנ"ל כולל — הפעולות ד, ויעקב הלך לדרכו" וכו' וש„הולך" ושעושים בשמחה וט"ל.

בכבוד

יהודה ליב גראַנער

אדישות הצבור כו': ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תשנ"ט.

כל התחלות קשות: מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.

הפעולות ד, ויעקב הלך לדרכו": ויצא לב, ב. וראה לעיל אגרת יא'תתקס"ח, ובהנמנן בהערות

שם.

יא'תתקפד

ב"ה, כ"ד חשוון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יעקב שי' רוזנטל

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מאמרו בנושא משבר העלי' מבריה"מ, ביחד עם פ"ש, על ידי אנ"ש שי'. ומאשר אני בזה קבלת מכתבו אלי, אף כי באיחור זמן רב מפאת רוב הטרדות, ואתו הסליחה. והתנצלותי היא שכשרצוני לכתוב למר, הרי זה דורש עיון, ולכן אני מצפה לשעת כושר ומנוחת הנפש, וממילא מתקיים בי מאמר חכמינו ז"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה.

ולעצם הבעי' האקטואלית עתה ברומא, וינא, בלגיי וכו' – היא השלכה מההשתקה דהממשלה שאודותה במאמרו, בנוגע לאלה שרגילים לכנותם "יורדים" ו"נושרים" – שבזה גופא צריך עיון אם התוארים האלה מתאימים, ואכ"מ להאריך, ובפרט שלא זו הנקודה –

מפליא ומצער צער רב שענין העזר לאחינו בני ישראל הבורחים מהמשטר בבריה"מ יועמד בסימן שאלה ויעמידו להם תנאים שבאם יסתדרו במקום פלוני מוטב, ובאם לאו ישארו במקומם שם.

ועוד יותר מבהיל הדבר כי בשעה שהם מגישים הבקשה על יציאה משם, הרי הנימוק הוא שהממשל שם יתחשב ברגש של אנושיות וחמלה וכו', ואחב"י שבידם הטיפול עמהם יאמרו: במה דברים אמורים אם תסעו למקום מסויים, ואם לאו לא נעזור לכם!

כל האמתלאות המצדיקות, כביכול, גישה זו – כגון טענת

יא'תתקפד

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 991 ע' 173.
חור .. רוזנטל: אגרות נוספות אליו – לעיל חל"א אגרת יא'תתקפד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'קלז.

מאמר חכמינו ז"ל: אבות פ"ב מ"ד.

שבאם יסתדרו במקום פלוני מוטב: נתבאר בשיחות מוצש"ק י"א שבט תשל"א (שיחות קודש תשל"א ח"א ע' 468). אחש"פ תש"מ (שיחות קודש תש"מ ח"ב ע' 779 ואילך). וכ"ז מנ"א תשמ"א (שיחות קודש תשמ"א ח"ד ע' 508 ואילך).

הרמאות, שמבקשים יציאה למקום פלוני ואח"כ נוסעים למקום אחר – אין להן שחר, מאחר שהן אלה שצריכים לתת היתר היציאה והן אלה המסייעים בזה ע"י ויזה לשעה או למראית עין, יודעים שחלק מהיוצאים ישנו מקום מגורם.

ובפרט שקודם עושים רעש ע"ד המצב שנמצאים שם ומעודדים לפעילות הכרוכה בסכנת נפשות, ואח"כ עושים תנאי לאסור עליהם לומר למראית עין לאן באמת רוצים לנסוע.

ולמותר להעיר שגם מנקודת התועלת אין יסוד לגישה האמורה, כי איזו תועלת תגיע להארץ על ידי כפי' על אנשים לבוא לשם באונס ותחת לחץ? קרוב לודאי, וגם ראו **בפועל**, שעלי' כזו יצא שכרה בהפסדה, שהשכר המדומה של שהי' בהארץ משך זמן ארעי יוצא בהפסדו של הרעש ובלבול המוחות וכמה הפרעות וכו' וכו' הכרוכים בכפי' האמורה.

ורואים גם בזה החושך כפול ומכופל של הגלות, שיש אנשים שיכולים להשלות עצמם ואחרים שהוא לטובת מי שהוא להכריח אנשים ומשפחות לנסוע דוקא לשם ושיש לצפות מהם שיבנו ישובה דהארץ.

לכאורה הי' צריך לסיים בכגון זה, אשר בטח אין צורך בביאור נוסף. אבל מתאים יותר לסיים בהערה שבאמת אין צורך כלל בכל הכתוב למעלה לרוב פשיטות הדברים מכל נקודות מבט, הן מנקודת תורתנו, תורת אמת, הן על פי צדק ויושר אנושי, כולל של אומות העולם, והן מצד חשבון פשוט גשמי וגם חומרי.

בכבוד ובברכה שינצל האפשרויות שניתנו לו לבסס השקפות תורתנו בכל מקום שידו מגעת ובאופן דמוסיף והולך ומתוך בריאות הנכונה.

יא'תקפה

ב"ה, כ"ה חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי צבור
הרב דוד אלי' שי' הרשקוביץ
ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו חשון, בו מציע אשר נוסף על המבצעים הידועים עליהם מדובר כבר באריכות ובפרט בשבועות אחרונים – להוסיף גם כן מבצע טיולים הדרכה והסברה, כולל ביקור בבתים וכו', והנה מובן אשר המבצעים דעד עתה דורשים שימת לב רבה וגם רוב זמן בכמות, וקשה להעמיס על אותם האנשים עוד ענינים. וביותר ובפרט אשר אחריות **מיוחדת** במבצע שכת"ר מציע, כיון שקשור בביקור בבתים פרטיים ובדבור בכללות שאי אפשר לדעת מראש לאיזה כיוון יטה **השני** את השיחה וכו', נוסף ג"כ שבמקומות מסויימים יש להתחשב עם המצב הבטחוני.

ואת"ל הרי המבצעים העומדים כבר על סדר היום, כל אחד כולל גם הדרכה והסברה, על דרך מצוה (אחת) גוררת (הסברה ע"ד עוד) מצוה ועוד מצוה.

סגנון מכתבו מחזק אצלי התקוה אשר משתדל כת"ר בהמבצעים עליהם מדובר ככל יכולתו, כולל ג"כ באופן דטופח על מנת להטפח, שממנו יראו וכן יעשו. ויהי רצון שיהי' כל זה בהצלחה.
בכבוד ובברכה.

יא'תקפה

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 991 ע' 174. "התקשרות" גליון תרכה ע' 13 ואילך (ובהנסמן שם).
הרב דוד אלי' שי' הרשקוביץ: רב שכונת גבעת שאול (ירושלים עיה"ק ת"ו), ומלפנים (תרפ"ח-ת"ד"ש) רב בביהמ"ד "חברה ש"ס" – בודאָפּעשט (אונגאַרן).
המבצעים הידועים: ראה לעיל אגרת יא'תקסח, ובהנסמן בהערות שם.
מבצע טיולים: במכתבו: עלתה במחשבתי להציע בין כל הפעולות שנעשות בהשראתו של כ"ק אדמו"ר עוד פעולה, דהיינו, לקרב את הנוער ע"י טיולים ומסיבות בית.
מצוה .. גוררת .. מצוה: אבות פ"ד מ"ב.
דטופח על מנת להטפח: לשון חז"ל – ברכות כה, ריש ע"ב. ועוד.

יא'תתקפו

בי"ה, כ"ה חשוון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ב חשוון, בו כותב ע"ד כמה מקרים שקרו
בביה"ס, ותוהים מהו ההסבר בזה ומה עליהם לעשות וכו'.

בכלל, בענין כזה ובכיוצא בזה, שהמענה תלוי בכמה פרטים, צריך
לפנות לרב מורה-הוראה בקירוב מקום שיכול לשאלם בפרטיות הדרושה
ולענותם דעת תורה, תורת חיים.

ענין השווה בכל בתי ספר לכל פרטיו הוא שיהי' החינוך כדרוש
בתורתנו בקיום מצוותי' בחיי היום-יום, שהרי התורה ומצותי' הן חיינו
ואורך ימינו, ומקרא מלא דבר הכתוב: אם בחוקותי תלכו ואת מצותי
תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גוי' כל הברכות האמורות בפרשה.

וכיון שהמדובר במוסד חינוך הרי הנהגת התלמידים באופן
המתאים צריכה להיות גם מחוץ לכותלי ביה"ס ועל אחת כמה בביתם.

ודברים היוצאים מן הלב (של המחנך והמורה) נכנסים אל לב
(המחונך והתלמיד) ופועלים פעולתם.

ואם המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, וכדאית
כל ההשתדלות בזה וכל המרץ ועד למס"נ, מכש"כ כמה וכמה תלמידים,
ועל אחת כמה וכמה כשהמדובר בנוער, שהוא בדוגמת גרעין ושתיל רך,
שכל שינוי קטן גורם תוצאות שלא לפי ערך כשנעשה אילן עושה פירות.
והאריכות לדכותי אך למותר.

בכבוד ובברכה.

יא'תתקפו

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

אם בחוקותי: ר"פ בחוקותי.

ודברים .. אל לב: ר"ת בספר הישר שער י"ג. הובא בשל"ה שער האותיות אות ל'.

המקיים .. מלא: סנהדרין לו, א. וש"נ.

בדוגמת גרעין: ראה גם לעיל אגרת יא'תתקנו, ובהנשמך בהערות שם.

יא'תתקפז

ב"ה, כ"ה חשון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב שנתעוררו אצלו מספר שאלות בקשר עם
קיום המצוות וכו'.

בכלל, בענינים ושאלות שנוגע בהם במכתבו קשה לעמוד עליהם
במכתב ככל הצורך. אבל העיקר שאין כל צורך בזה, כיון שבארצנו הק'
בכלל, ובודאי גם בסביבתו, יש כמה רבנים שיוכלו להסביר לו כל
השאלות שכותב אודותן.

ונקודה כללית בהאמור, שכמו שקבלת התורה והמצוות בפעם
הראשונה במעמד הר סיני היתה בהקדמת „נעשה“ ל„ונשמע“ — שהרי
מובן ופשוט שאין בשכל האדם להבין שכל נותן התורה ומצוה המצוות
הוא הבורא יתברך, ובודאי שרצונו של הנותן להטיב לעושי רצונו — הרי
טעם זה בתוקפו בכל זמן ובכל מקום. אלא שבכדי שהאדם יראה שהוא
שייד לעם חכם ונבון מעמידים אותו בפני נסיונות, כולל גם פיתויי יצר
הרע והספקות שלו. אבל כשמו כן הוא, יצר הרע, שכוונתו להרע לשומע
לעצתו, אף שמתחפש במסכה של טוב, וכלשון החכם מכל אדם: נופת
תטופנה שפתי זרה וחלק משמן חכה, ואחריתה מרה כלענה (משלי ה,
גד).

אבל גם זה מובן ופשוט שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו ונותן
לכאו"א הכוחות לעמוד בפני כל הנסיונות, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו
של האדם.

יא'תתקפז

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

בהקדמת „נעשה“ ל„ונשמע“: משפטים ד, ז. שבת פח, א.

לעם חכם ונבון: ואתחנן ד, ו.

שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו: ע"ז ג, סע"א.

ונותן לכאו"א הכוחות: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

ויהי רצון שילך מחיל אל חיל בדרך הטוב, וכלשון הכתוב טעמו וראו כי טוב ה', ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב.
בברכה.

יא'תתקפח

[חשון, ה'תשל"ז]

כמובן — יש להאריך וביותר (בכמות ובתוכן) בהעניינים שנוגע בהם במכתבו, אבל בהתאם לדרישה העיקרית (בנוגע לבני"י) דתקופתנו „מוזרה" זו. אתרכז בהשייך אליו (אף שלא הוזכרה כלל במכתבו).

ובהקדמה: (א) כאו"א **מקבל** בירושה ולאח"כ — מהחברה סביבו (הורים, מורים וכו') „הון" רב **במאד** (כשרונות, חינוך, השפעה ישירה ובעקיפין, **ועוד**), ועי"ז — ביכלתו לבוא למצב בו הוא נמצא וכו', עפ"י **פשוט**, שעל **כאו"א** „לשלם" החובות שלו להסביבה, לעמו — עי"ז שיפעול במרץ המתאים לטובתם, להגנתם וכו' — מובן שפרעון חוב קודם לכל דבר, ובפרט להנאות עצמו.

(2) כשרואים בית בוער ובו כו"כ בני"א אין הזמ"ג כלל לשאר עסקים, כ"א אך ורק להצלת הבני"א מתוך השריפה, ובפרט אלה שאין מכירים בהסכנה.

ומהנ"ל — בהנוגע אליו: ככל או"א קיבל מעם ישראל (עיי' מורים, הסברה, הצבא וכו') „הון" רב, (2) בני"י בסכנה **גדולה** (ממגפת ההתבוללות, נישואי תערובת, ניתוק מכל העבר, אכזבה בכל אידעאָל, מחסור **מבהיל** במורי דרך־הישרה **ועוד ועוד**).

ובכל מכתבו — לא מצאתי אף תיבה אחת: מה עשה **בכ"ז** בעבר,

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

טעמו וראו .. כל טוב: שם לד, ט; יא.

יא'תתקפח

נדפסה ב„היכל מנחם" ח"א ע' קכט. מענה ליהודי (עובד בשירות הבטחון) הנמצא בתהליך התקרבות לחיי תומ"צ.

„לשלם" החובות שלו להסביבה וכו': ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תשל (ס"ע שמה). חכ"ו אגרת ט'תרלח (ס"ע עה ואילך). חכ"ח אגרת י'תרכח. ובכ"מ.

והעיקר: מה בדעתו לעשות בעתיד [ותומ"י, כי "הבית" בוער, ובכל יום
 "נשרפים", ר"ל, כו"כ מנוער בני" ע"י מגפות הנ"ל וכיו"ב]!!

ופשוט שאין כוונתי לעריכת מחקרים מדעיים, נאומים יפים
 ומצוחצחים, פרסומת במכ"ע דאומות העולם דוקא ואפילו לא לפיטור
 עצמו מפריעת חוב ומהצלת נפשות מהתבערה — ע"י ענוה שלא במקומה
 כלל: מה אני ומי אני ומי ישמע לי וכו' וכו'.

יא'תתקפט

[שלחי מרחשון, ה'תשל"ז]

נתקבל ות"ח ת"ח.

לשלוח בהקדם לירות"ו למנוע הכפלה וכו'.

יא'תתקצ

ב"ה, ראש חודש כסלו, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

מר נסים נ"י דהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, ושמחתי לראות ממכתבו שנוסף שמשתדל
 שהנהגתו הוא בחיי היום־יום תהי' מתאימה על פי התורה ומצותי, לבו
 ער למצב היהדות בסביבתו, ובטח משתדל להפיץ היהדות האמתית ככל
 אשר ידו מגעת, וכמו שכותב שלחג הסוכות נסע לעיר אחרת בכדי לקיים
 מצוות החג כהלכתו, ועזר גם לבני הקהילה שם במעשה בפועל, ובלי ספק
 השפיע גם כן על ידי היותו דוגמא חי' ומזהירה להם, וכו'.

יא'תתקפט

נדפסה ב"עבודת הקודש" ע' ז, מצילום כתי"ק, על גליון מכתב מו"ה שד"ב לוין, משלהי מ"ח
 תשל"ז: מצורף בזה קובץ יגדיל תורה חוברת ב'.

אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תתב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרות יב'קיג.
 יב'קיד. יב'קנא. יב'ד.

לשלוח בהקדם לירות"ו: ראה לעיל אגרת יא'תתקפב.

יא'תתקצ

מהעתק המזכירות מוגה בכתי"ק.

ובודאי למותר להדגיש מאמר חכמינו ז"ל, שכל דבריהם תורה, "מי שיש לו מנה רוצה מאתים", וכו'. ואם בנוגע להשגים גשמיים כך, על אחת כמה וכמה בנוגע להשגים רוחניים וערכים נצחיים, ערכי תורתנו, תורת חיים, ומצותי עליהן נאמר וחי בהם. במלים אחרות תקותי חזקה שהצלחנו בהפצת התורה ומצותי תעורר בו התשוקה לעשות בזה כהנה וכהנה, ובפרט על פי הציווי "מעלין בקודש".

וכיון שהקב"ה אינו מבקש אלא לפי כוחו של האדם, הרי ברור שהוא נותן כל הכוחות הדרושים לקיים מצותיו במילואן, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו של האדם.

ואם בכל א"א הדברים אמורים, על אחת כמה במי שהוא בן למשפחה רבנית, ככותבו, שתפקידו של רב הוא כלשון הכתוב "וירוש משפט" ליעקב ותורתך לישראל".

כבקשתו נשלח לו בחבילה בפ"ע ספר התניא. ויהי רצון שילך מחיל אל חיל בכל האמור.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

יא'תתקצא

[ב' כסלו, ה'תשל"ז]

עיקר התפקיד דכאן – הוא להו"ל ספרים וכו' – ולא קניית ספרים (דכיון שהקרן מוגבל, במילא אפשר שיחסר **בהעיקר**) וכו"כ מחברים ומו"ל שולחים ס' להספרי' דכאן מטעמים מובנים – אבל בידיעה מראש ע"ד הנ"ל. **וכ"ז מפורסם**. ולפלא שאינו יודע עדכ"ז.

מי שיש לו מנה רוצה מאתים: ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד. תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

וחי בהם: אחרי יח, ה.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

אינו מבקש .. האדם: במדב"ר פ"ב, ג.

כלשון הכתוב: ברכה לג, י.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

יא'תתקצא

נכתבה על גליון המכתב מיום ב' כסלו ה'תשל"ז. מענה לא' ששלח כמה ספרים שהו"ל, וביקש תשלום עבורם.

באופן יוצא מן הכלל, כיון שכבר שלח וכו' — יודיע המגיע בעד
הנשלח כבר (דאא"פ — מפני הכבוד וכו' להחזירם (כולל — כבוד
הספרים)).

— אין בכהנ"ל סתירה כלל להעזר לאנשים שהם מו"ל או מחברים
 וק"ל.

יא'תתקצב

ב"ה, ג' כסלו, ה'תשל"ז
 ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שמחה שי' אהרונ

שלום וברכה!

קבלתי בקשת ברכה — פ"נ — שלו על ידי ידידינו המשותפים שי',
 שספרו לי ג"כ על דבר אפשרויותיו ופעולותיו להפצת היהדות.

ובודאי מתאים להודעת חכמינו ז"ל „מי שיש לו מנה רוצה מאתים”
 כו' יתעורר בו החשק לעשות בכפלים, וכשישיג שלב זה, יוסיף אומץ
 להשיב „ארבע מאות”, שאם כך הוא בטבע בני אדם בנוגע לענינים
 גשמיים, על אחת כמה וכמה בנוגע לענינים רוחניים ונצחיים. ובפרט מי
 שההשגחה העליונה נתנה לו אפשריות להשפיע על חוג נרחב, שביחד עם
 האחריות המיוחדת ניתנו גם הכוחות הדרושים לנצל האפשרויות
 במילואה.

ויהי רצון שיעשה בהאמור מתוך שמחה, כשמו כן הוא, וימלא
 השי"ת משאלות לבבו לטובה בתוכן הפ"נ, ובנקודה הפנימית שישבע רב
 נחת אמתי מילידיו וכל יוצא חלציו שיחיו.

בכבוד ובברכה

יא'תתקצב

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

מר שמחה שי' אהרונ: איש ה„מוסד”, אלוף־משנה בחיל האויר, כתב ועורך (צבאי) ב„הצופה”
 ו„ידיעות אחרונות”.

מי שיש לו מנה רוצה מאתים: ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.
 כשמו כן הוא: שמחה.

יא'תתקצג

[ז' כסלו, ה'תשל"ז]

בכהנ"ל וכיו"ב — יפנה לוועד הרבנים דאנ"ש שי' שנתייסד בירות"ו, שיברר וכו'.

יא'תתקצד

ב"ה, יו"ד כסלו, גאולת אדמו"ר האמצעי, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ איש חי יושב על מדין
מרא דעובדין טבין וכו' מוה"ר שלום שליט"א משאש ס"ט
ראבד"צ קובלאנקא וסביבותי יע"א

רב שלום וברכה!

בנועם נתקבל יקרת מכתבו והנני מזדרז לענות עליו ביום סגולה,
גאולת רבנו נשיאנו אדמו"ר האמצעי, בנו וממלא מקומו של בעל התניא
(פוסק בקבלה) והשלחן-ערוך (פוסק בנגלה דתורה) מאור עיננו זי"ע.

ובודאי אשר זכות הרבים מסייעתו, נוסף על זכות אבותיו ונוסף על
זכות עצמו, ובפרט אשר רבים צריכים לו, וכמו שכתבתי במכתבי הקודם,
שהיהדות בעירו ובכל המדינה, ויש מקום לומר גם במדינות הסמוכות,
לא יתכן להשאירן כצאן אשר אין להם רועה, ומי ככת"ר שליט"א להיות
להם רעיא מהימנא, אשר גם להבא, בסייעתא דשמיא, יפעול גדולות

יא'תתקצג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של ה"ר אפרים וואלף, בתאריך ז' כסלו תשל"ז.
בכהנ"ל: במכתבו, אודות תלמידים שניתן להם אפידיוויד על סמך שיחזרו לארה"ק בזמן,
ואין דעתם עתה לחזור בזמן.
שנתייסד בירות"ו: כדלעיל חל"א אגרת יא'תתקכט.

יא'תתקצד

מצילום האגרת.

הרה"ג .. משאש: אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תשמג, ובהנסמן בהערות שם.
וכמו שכתבתי במכתבי הקודם: לעיל חל"א יא'שיט, ובהנסמן בהערות שם.

ונצורות. ועל פי ההוראה דמעלין בקודש מובטח לו שניתנו לו הכוחות להיות מוסיף והולך ואור.

בכבוד רב ובברכת חג הגאולה, כולל הגאולה די"ט כסלו אשר למועד זה בטח יגיע מכתבי, ולבשורות טובות בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

יא'תתקצה

ב"ה, יו"ד כסלו, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו בשם כל חיילי הבסיס והיחידה, שיחיו, בו כותב ע"ד ביקור שלוחי חב"ד בקשר עם מבצעי תפילין ומזוזה וכו', ומההתרשמות וההתעוררות והעידוד שקבלו מזה.

ויהי רצון מה' אלקי צבאות שזכות קיום מצוותיו וזכות הגנתם על ארצנו הקדושה ועם קדוש היושב בה תעמוד להם, שעצם היותם על המשמר יפיל אימה ופחד ויראה על כל אויב ואורב — יראה המבטלת אפילו מחשבה של תגרה.

מעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

מובטח לו שניתנו לו הכוחות: ראה במדב"ר פ"ב, ג.

מוסיף והולך: שבת כא, ב.

יא'תתקצה

נדפסה בלקו"ש חי"ד ע' 298, והושלמה ע"פ צילום האגרת, שנשלחה ב־3 עותקים: א) הרנר נח, סגן מפקד הבסיס. ב) גוטמן רוני. ג) קצין מיכה בראונשטיין.

והעתקה נשלח אל הנהלת צעירי אגודת חב"ד נחלת הר חב"ד, בצירוף אגרת המזכירות: מצו"ב מכתבי מענה מכ"ק אדמו"ר שליט"א על מכתבי החיילים שהעבירו לכאן.

וברשותם לפרסם תוכן המכתב באופן המתאים ומועיל להפצת היהדות וענייני.

בכבוד ובברכת כט"ס

מזכיר ניסן מינדל

ביקור שלוחי חב"ד: ראה גם לקמן אגרת יב"כ.

והרי סגולה מיוחדת למצות מזוזה ששכרה, כלשון הכתוב, ה' ישמור צאתך ובאך מעתה ועד עולם, וכן מצות תפילין, עלי' נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

ולקראת חג האורים הבע"ל, שמצותו הדלקת נרות חנוכה, „על פתח ביתו מבחוץ“, ובאופן דמוסיף והולך, והוראתם – הוספה בנר מצוה ותורה אור בחיי היום-יום, בבית ובחוץ, יהי רצון שיהי כן אצלם במעשה בפועל, שהמעשה הוא העיקר, ויאיר ה' מזלם ג"כ באופן דמוסיף והולך, בכל עניניהם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

יא'תתקצו

ב"ה, יו"ד כסלו, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד פרופ. דוד שי' וייס

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מכ"ח באלול עם המצורף אליו, שנתעכב ביותר, וכנראה נשלח בדואר רגיל.

בכל אופן, כל ענין של ברכה תמיד זמנו הוא. והנני מודה לו על איחוליו, וכבר מילתי אמורה שכל המברך מתברך מה' מקור הברכות.

ה' ישמור צאתך ובאך נעתה ועד עולם: תהלים קכא, ת. זח"ג רסג, ב. רסו, ב.
וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מונד: תבוא כח, י. ברכות ו, א.
„על פתחו ביתו מבחוץ .. מוסיף והולך: שבת כא, ב.
נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
שהמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

יא'תתקצו

מהעתק המזכירות מוגה בכתי"ק.

שכל הנוכח נותן: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין

מט, א.

ומגלגלין זכות ליום זכאי, שנתקבל מכתבו ביו"ד כסלו, שבודאי שידוע שהוא גאולת אדמו"ר האמצעי, בנו וממלא מקומו של אדמו"ר הזקן, שאף הוא יום גאולתו בחודש זה, י"ט כסלו.

ומגאולה לגאולה, יהי רצון שיזכה כל אחד מאתנו בתוככי כלל ישראל לגאולה פרטית מכל ענינים המבלבלים למלוי שליחותו של כאו"א בעולם. ומגאולה הפרטית לגאולה הכללית והשלמה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

ולקראת חג האורים הבע"ל הנני מאחל למר ולכל אשר לו ימי חנוכה מאירים ופעילות מזהירה בהפצת נר מצוה ותורה אור באופן דמוסיף והולך ואור. בכבוד ובברכה.

נ.ב.

ת"ח עבור תשומת לבו לשלוח לי הכתבה הלבבית, שקראתי בהתענינות.

ובהזדמנות זו אתענין במאד לדעת אם עומד בקישור עם אחב"י שי' בבריה"מ שבקר שם לפני כמה שנים. ומובן שכוונתי בקישור האמור היא על מנת לעודדס באופן המתאים בקיום המצוות, כולל לימוד התורה וכו', אשר ההכרח בזה עתה עוד יותר גדול ממה שהי', לאחר שכו"כ מהמדריכים והמנהיגים העתיקו משם. ואין להאריך בדבר המצער, ודי לחכימא ברמיזא.

כן, על פי הרשום בזכרוני, הי' בדעת מר לפרסם מאמרים בקשר עם מצות מילה, והרי בזה יש צורך לא רק שם כי אם גם בכמה מקומות במדינות אחרות.

ומגלגלין זכות ליום זכאי: תענית כט, א. ויש"נ.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

מוסיף והולך: שבת כא, ב.

הכתבה הלבבית: בירחון MOMENT, שם הקדיש מאמר לכבוד הרבי.

שכו"כ .. העתיקו משם: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתקיג.

ודי לחכימא ברמיזא: נסמן בסה"מ תש"א ס"ע 75.

יא'תתקצז

ב"ה, יו"ד כסלו, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אשר שי' חסין,
יו"ר התאחדות עולי צפון אפריקה בא"י
ת.ד. 2718 תל-אביב

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה קבלת מכתבו מכ"ו חשון.

מובן שנהניתי לקרוא בו ע"ד פעילותם להחזקת היהדות בין אחב"י
הספרדים באה"ק ת"ו, והתענינותם להפיץ היהדות ועניני' בין אחינו
הספרדים אשר בצרפת. ובפרט אשר, מתאים להוראות חכמינו ז"ל
שמעשה הוא העיקר משתדלים לצרף מחשבה טובה למעשה בפועל.

ויהי רצון שחפץ ה' בידם יצליח ובאופן דמעלין בקודש, שציווי
והוראות התורה הם גם נתינת כח לעשות בכל זה באופן דמוסיף והולך.
והרי גם זה מעיקרי הוראות ימי חג האורים הבע"ל, שמצותם
הדלקת נרות חנוכה באופן דמוסיף והולך ו"על פתח ביתו מבחוץ".

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

נ.ב. לכתבם אודות עזר כספי וכיו"ב לפעולותיהם בצרפת, בודאי
ידוע למר ולחבריו שליט"א שפעולות שלנו בצרפת מרוכזות בלשכתנו
בפריז, בהנהלת הרה"ג וו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצרכי צבור רב פעלים וכו'
הרב בנימין שליט"א גורודצקי, העומד בכל האמור בקשר עם רבני
ומנהיגי הקהילות בצרפת ובאירופה בכלל זה מכמה שנים, וכן ג"כ עם

יא'תתקצז

שמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.

לצרף מחשבה טובה למעשה: קידושין מ, א.

חפץ ה' בידם יצליח: ישעי' נג, יו"ד.

דמעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

נתינת כח: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

מוסיף והולך .. מבחוץ: שבת כא, ב.

אחב"י הספרדים אשר במדינות אפריקה. ובביקורם בצרפת, ככתבו, ואולי גם לפני זה, בודאי יבואו עמו בדברים או בכתב.

יא'תתקצח

ב"ה, י' כסלו, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

בנועם נתקבל מכתבה מכ"ב חשון עם המצ' אליו.

והתקוה שלעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב בריאותה. ובפרט שזכות הרבים מסייעתה. שבודאי עוד תוסיף בפעולותי לעזר למוסדות תורה וחסד.

מה שכותבת שבנוגע אסיפת תרומות עבור מוסדות חב"ד זה בלתי אפשרי וכו', בודאי לדכוותה למותר להדגיש שכל ענין בהשגחה פרטית, וכמבואר בספרינו הקדושים שכשמגיעה ליהודי ידיעה ע"ד יהודי הנצרך לצדקה וחסד אין זה לבטלה ח"ו, אלא סימן שיכול לעשות בזה, אף על פי שאופן העשי' תלוי בתנאי הזמן והמקום שהם משתנים ממקום למקום ומזמן לזמן. ומובן גם כן שהעשי' צריכה להיות על פי השלחן ערוך, שאין משנים מצדקה לצדקה, לבד אותן התרומות שניתנות בסתם על דעת המתרים והגובה, שאז יכול לעשות בזה כדעתו וכרצונו.

ובעמדנו בחודש כסלו, שנקודתו חג הגאולה דייט כסלו, וימי החנוכה, יהי רצון שתעשה בכל האמור מתוך גאולה מכל ענינים המבלבלים ובאופן דמוסיף והולך, כהוראת ימי חנוכה שמדליקים באופן דמוסיף והולך מיום ליום.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור

הפ"נ ייקרא על הציון בעת רצון, ויהי רצון שגם בתוכנו תבשר טוב.

יא'תתקצח

שאלו משנים מצדקה לצדקה: טושו"ע יו"ד ר"ס רנט.
ובאופן דמוסיף והולך .. כהוראת ימי חנוכה: שבת כא, ב.

יא'תתקצט

[יו"ד כסלו, ה'תשל"ז]

נתקבל ות"ח ת"ח —

ודבר בעתו — יו"ד כסלו, גאולת אדמו"ר האמצעי

מ"מ אדמו"ר הזקן,

והוספה מיוחדת ביפוצו (בשפת מו"נ)

תוסיף באחישנה, בביאת מלכא משיחא.

אזכיר עה"צ.

* * *

בסוף.

באם שמו נזכר (חתום) גם לפני זה.

בעלמא דין.

יא'תתקצט

נדפסה בסוף התניא ח"ב — שער היחוד והאמונה, בשפה הערבית (ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתנב). ובתשורה (ווייטמן, תשס"ו) ע' 27.

והוא מענה לה"ר יהודה ליב רסקין (קובלנקה, מרוקו), על קבלת ספר התניא הנ"ל. אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א יא'תתנב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'קמא. בשפת מו"נ: = מורה נבוכים (להרמב"ם) — בערבית (וראה גם שיחת ש"פ שמות תשל"ז) (נדפסה בסוף תניא ח"א בשפה הערבית) — אודות העילוי המיוחד בתרגום ספר התניא בשפה הערבית). באחישנה: ישע' ס, כב.

בסוף: במכתבו שאל אם כדאי להדפיס אגרת זו ולכורכה בתחלת ספר התניא הנ"ל (בשאר העותקים שעדיין לא נכרכו).

באם שמו נזכר: בשולי העתקת אגרת זו, חתם (הנמען) שמו (בהתאם למענה שלפנינו באה שם חתימת קה"ת).

בעלמא דין: בשולי העתקת האגרת בא שם התאריך: „חג הגאולה י"ט כ' כסלו ה'תשל"ז — 180 שנה להדפסת התניא בפעם הראשון, בחיי אדמו"ר הזקן — כ' כסלו ה'תקנ"ז". והוסיף כ"ק אדמו"ר כלפנינו: (בחיי אדמו"ר הזקן) בעלמא דין.

יא'תתר

[יו"ד כסלו, ה'תשל"ז]

(*) באופן שההוצאות של היסוד וקיום הישיבה בשם יהי ע"י הבע"ב דס. פאָלא.

יב'א

[י"ג כסלו, ה'תשל"ז]

פשוט שבשטח כפר חב"ד (או נחלת הר חב"ד) לא יעשו שום מוסד או קורסים וכיוצ"ב, בשביל נוער שולי.

יב'ב

ב"ה, י"ד כסלו, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

כבוד הנהלת איגוד הרבנים
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר „חג המילואים" של איגוד הרבנים המיועד לכ"א בכסלו הבע"ל.

יא'תתר

מהעתקה. מענה לרש"ג, גיסו של כ"ק אדמו"ר, על גליון מכתבו בתאריך זה – בו כותב ש„מרכז הישיבות תת"ל מוכן לקבל ע"ע ליסד ישיבה בס. פאָלא, אבל פשוט ומובן שצריכים לזה הסכמת וברכת כ"ק גיסי אד"ש, וכן יהי מוכרח לשלוח לשם כעשרה תלמידים שי' ליסד הישיבה". – ליד התיבות ש„מרכז הישיבות תת"ל מוכן לקבל ע"ע ליסד הישיבה בס. פאָלא" – צוין כוכבית (*), ובשולי הגליון נרשם (כפנים).

יב'א

מהעתקה למו"ה אפרים וואַלף. נדפסה ב„התקשרות" גליון ש' ע' 11. „ימי תמימים" ח"ז ע' 138 ואילך.

פשוט שבשטח כפר חב"ד: מענה ע"ד הוראת כ"ק אדמו"ר בנוגע פתיחת מוסד חדש לנוער שוליים.

יב'ב

מצילום האגרת. חלקה נדפס בלקו"ש חט"ו ע' 543.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

עה

ויהי רצון שיהי' בהצלחה רבה, להגדיל תורה ולהאדירה*. ובפרט שהוא קשור ג"כ עם מינוי הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ רב פעלים הרב ר' אברהם דב שליט"א העכט לעמוד בראש האיגוד.

ובודאי איגוד הרבנים, כשמו כן הוא, שאיש את רעהו יעזורו במילוי עיקר תפקידם, שהוא לנהל כאו"א את בני קהילתו, וכולם יחד – ברוב יועץ, שיבססו חייהם על יסודי התורה והמצוה בחיי היוס"יום ובאופן דמעלין בקודש, ובנוגע למעשה שהוא העיקר.

ואם בנוגע לכאו"א חל ציווי התורה להעלות בקודש, על אחת כמה וכמה בנוגע לרב, וביתר שאת וביתר עז להעומדים בראש איגודי רבנים.

והרי זהו ג"כ מהוראות הימים הבאים לקראתנו לשלום ולאורה ולשמחה**, ימי החנוכה, להיות מוסיף והולך ואור מיום ליום, ולהדליק הנרות משתשקע החמה ועל פתח ביתו (וקהילתו) מבחוץ. והנמשל מובן.

בכבוד ובברכת הצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

(*) להעיר משני הפירושים ביגדיל תורה ויאדיר: הראשון – להגדיל ולהאדיר חינוך תינוקות ישראל, מבלי התחשב במוחה כו'; והשני – בנוגע לטעמי תורה (חולין סו, ב). ודוקא הראשון הובא לפס"ד הלכה למעשה ביד החזקה (הלי' ת"ת ספ"ב. אלא שבשו"ע חו"מ סקניו ס"ג מסיים: והוא הדין (שלמדים **מכאן**) לכל מילי דמצוה כו').

(**) ראה בי"ח או"ח סו"ס עתר. הוספות לשו"ע אדה"ז סתר"ע ס"ג. וש"נ. ואכ"מ.

משני הפירושים ביגדיל תורה ויאדיר: **בישעי' מב, כא. וראה לעיל חכ"ז אגרת י"שכט. וש"נ.**

שאיש את רעהו יעזור: **ישעי' מא, ו.**

דמועלין בקודש: **ברכות כח, א. וש"נ.**

למעשה שהוא העיקר: **אבות פ"א מ"ז.**

ואכ"מ: **ראה גם לקו"ש ח"י ע' 142 ואילך.**

מוסיף והולך .. משתשקע החמה .. מבחוץ: **שבת כא, ב.**

יב'ג

ב"ה, ט"ז כסלו, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה שי' חלמיש

שלום וברכה!

קבלתי, אף כי באיחור זמן, חיבורו על בעל התניא וגם תדפיס מאמרו (למקורו של פתגם בספרות הקבלה"), ות"ח על שימת לבבו לשלחם לי.

אין הזמן גרמא כלל לעיין בהנ"ל כפי הדרוש, אבל לאידך גיסא איני רוצה לעכב האישור, ובהזדמנות זו גם הערה כללית, על כל פנים, בנוגע לחיבורו, ולחיבורם של כמה בדורנו האחרון בכיו"ב.

ובהקדמה. חיבורים לדוקטוראט וכו', הרי, כפשוט, כוונתם היא (או עכ"פ צריכה להיות) להאיר הנושא באופן הנקרא "מדעי", כלומר בלי דיעות קדומות, וגם לא דיעות, "מאחרות", כי אם אך ורק בהתחשב עם המקורות, האיש וספריו וכו'. למרבה הצער, ולא רק מנקודת תורתנו, תורת אמת, כי אם מכל הנקודות, בכל עבודות כהאמורות, החוקר והמחבר נקודתו בחיבורו מיוסדת על גישה לבעל השיטה כאילו הי' בן דורנו, ולא רק בן דורנו, כי אם גם בן החוג של המדריך (ספאָנסאַר בלע"ז) של הדיסרטצי' שלו.

בנידון דידן, בנוגע לשיטתו של אדה"ז, הרי הנקודה הקובעת בזה היא שבספריו ובמאמריו לימד תורתו בכל הנוגע לתורתנו ומצותי' וכוחות הנפש וכו' מיוסד על אמונה מוחלטת וברורה. ובנוגע לעניינינו אין נ"מ כ"כ באיזה אופן הגיע למסקנות שלו שפרסם אותן בספריו, כי אם לדעת שאלו הן מסקנות שלו בנוגע לאמונתו ולכל העניינים המיוסדים על אמונה מוחלטת זו.

כיון שספר התניא נדפס בשנת תקנ"ז, ומהדורות לאחרי זה, בחיים

יב'ג

חיבורו על בעל התניא: משנתו העיונית של רבי שניאור זלמן (ארה"ק, תשל"ו), חיבור לשם קבלת תואר ד"ר לפילוסופי'.

תדפיס מאמרו: מתוך: בר אילן, ספר השנה, יג (ירושלים, תשל"ו) ע' 211.

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

חיותו של המחבר, ובינתים נאמרו כמה מאמרים בהעניינים אודותם דן בס' התניא, וגם בנו ונכדו וממלאי מקומו בכלל הפיצו תורתם שיסודותי בס' התניא, בכמה מספריהם ומאמריהם מבלי לשנות דבר – לא המחבר עצמו ולא ממלאי מקומו – בס' התניא, הרי זה שולל לגמרי, וזה גם היפך המדע בתכלית, לומר שהיתה בזה תורה אחת בשביל עצמו ותורה שונה מזו בשביל אחרים, וכיו"ב, שהרי המדובר לא בחקירה ועיון וכדומה, כי אם באמונה ותורה שקרא לה תורת אמת ומסר נפשו על כל נקודה וקוץ של תורה זו.

וזה שולל ג"כ, ובהחלטיות, כל שינוי בנקודות או בענייני תורה זו מעת שנכתבה ונדפסה בפעם הראשונה ובמשך השנים שלאחרי זה, שהרי כל איש ישר, על אכו"כ המוסר נפשו על שיטתו ואמונתו, לא יעלים ח"ו שינוי איזה שיהי, אפילו קל, בענין של אמונה ויסודי חיים והשקפת עולם. ובודאי ובודאי שלא יתחשב כלל וכלל שאולי יפגע בכבודו באם יודה שבפרט פלוני בא לידי החלטה שאינו מתאים וצריך לשנותו וכו'. וידוע סיפור חכמינו ז"ל בתורתנו (מלי הוראה) שכמה מגדולי ישראל, כשבאו לידי החלטה שצריך לשנות מה, אמרו „דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי" (שבת סג, ב, ושם ניסמן). ו בנוגע לענייננו, הרי הדברים אמורים גם בנוגע לכל ממלאי מקומו, אשר שיטת חב"ד היתה להם לא רק תוצאה משקו"ט בענין של חכמה בינה ודעת, אלא ועיקר ענין של אמונה פשוטה וביחד עם זה אמונה מוחלטת. ובודאי שלא יחשוד מישהו שבא במגע עם נשיאי חב"ד, ואפילו עם תלמידיהם, שהיו מעלימים ח"ו שצריך לשנות משהו באם היו באים להחלטה כזו.

ואחזור עוה"פ על התחלת מכתבי שאין הכתוב לעיל ענין של אמונה בגדלותו ובצדקותו של אדה"ז וממלאי מקומו, כי אם אפילו מי שאין לו כל שייכות וכל ידיעה ביהדות ובענייני, באם גישתו מדעית באמת, הרי זה מכריחו לגשת לכל הענין מיוסד על נקודות האמורות, ובנקודה העקרית, שכיון שהאמינו בכל פרט, ועל אכו"כ בעניינים הכלליים, שבספריהם ושיטתו, הרי זה שולל גישה של תלמידי פלוני המפצלים את הענין ואומרים שחלק מתורתו מיועד לחוג פלוני, ושונה מזו ההוראה לחוג שני, והוראה מיוחדת ליחידי סגולה, ושנשתנו העניינים מזמן לזמן, שהרי זה סילוף מוחלט מנקודת מדע, נוסף על העיקר שהוא היפך המציאות כמובן ופשוט לכל אלה שיודעים או ששמעו על פרטי חייהם של המחברים האמורים, וכיו"ב בכמה חוגים ביהדות, ובטח, להבדיל, גם בנוגע למחברים מאמינים של אומות העולם.

על פי מאמר חכמינו ז"ל אין צועקין על העבר, לכאורה מתעוררת התמיה מהי כוונת מכתבי, ובפרט באריכות לפי ערך. אך תקותי שבהזדמנות הכי ראשונה, ולאחרי ההתבוננות בהכתוב לעיל אליבא דנפשי, ישתדל להאיר הענין מיוסד על הכתוב לעיל, שתקוטי שגם הוא יווכח באמתיות הענין. ובפרט שכנ"ל אין זה שייך לחוג מיוחד בישראל, כי אם למדת הצדק והיושר בביאור שיטתו של איזה אדם שיהי. וגם ישתדל שיגיע תקון זה בכל מקום שהוא משער שהגיע חיבורו. וסוף סוף הלא מוכרח שיפסיקו לסלף דברי גדולי ישראל מפני טעמים שונים ומשונים, משונים גם מנקודת הצדק והיושר האנושי הפשוט. ובודאי לדכותי אין צורך בביאור נוסף, כיון שכנראה גם מחיבורו שכוונתו רצוי, אלא שהדריכוהו בכיוון משונה.

ויהי רצון שתיקון האמור יהי באופן שישפיע גם על אחרים, ובפרט על חבריו באסכולה האמורה, שלא יתרשמו משיעורים והטפות ברוח ה"משכילים" שבזמננו. ואין להאריך בדבר הפשוט.

ולקראת ימי החנוכה הבע"ל אאחל למר ולאשר לו ימי חנוכה מאירים ומזהירים, מאירים בשמן זית זך וטהור ובאופן דמוסיף והולך ואור.

בכבוד ובברכה.

יב'ד

ב"ה, י"ז כסלו, תשל"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מו"ה שלמה יוסף שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו מיום הגאולה יו"ד כסלו (והקודמיו),

אין צועקין על העבר: ראה ברכות נד, א (הצועק לשעבר ה"ז תפלת שוא).
מוסיף והולך: שבת כא, ב.

יב'ד

מצילים האגרת. נדפסה בתשורה (הבר, תשס"א) ע' 58. חלקה נדפס ב"התקשרות" גליון שצג

ע' 14.

מו"ה שלמה יוסף: זוין. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יא'תתקע, ובהנסמן בהערות שם.

ודבר בעתו —

בין גאולה (יו"ד כסלו) לגאולה (יט"כ).

והפ"נ שבמכ"י יקראו בעת רצון על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בכבוד ובברכה לעריכת יום הולדתו וחגיגתו בד"ת וכו'
ביתר שאת וביתר עז מאשר בעבר,

והציווי להעלות בקודש, בד"ת ומנהגי ישראל שתורה
הם, ה"ז ג"כ **נתינת** כח, וכל הנותן בעין יפה נותן —

וכן יוסיף ויעלה בשנים יבואו

ובברכה לאויו"ש טובות

ומקרא מלא דיבר הכתוב — בקאפיטל **דילי'**: אורך
ימים אשביעוהו ו**אראהו** בישועתי,

ובברכת חג הגאולה וחנוכה מאיר

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

כמובן, צודק בהערתו ע"ד הפרטיות וכו' שבס' הערכים דחב"ד,
וכמה פעמים עוררתי עד"ז את העורכים ש"י (ועוד ידי נטוי) — ולעי"ע
פעלה במקצת. וקשה אָפּהאַלטן פון קאַכן זיך אין חסידות, קשה „גם”
להמגביל.

עיקר טעם הערתי הנ"ל — שעיקר כוונת ס' הערכים הוא בכדי

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

ומנהגי ישראל שתורה הם: ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד
סשע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד.
סתצ"ד סט"ז. ועוד.

נתינת כח: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

וכל הנותן בעין יפה נותן: ב"ב נג, א. וש"נ.

בקאפיטל דילי': תהלים צא, טז.

ע"ד הפרטיות: שמפרטים הערכים ביותר.

וקשה .. להמגביל: קשה להגביל את העורכים (ה"ר יואל כהן) וקשה „גם” להמגביל (כ"ק

אדמו"ר).

להגדיל הפצת המעינות חוצה, ועוד וג"ז עיקר — עיכוב ההו"ל עי"ז לעידן ועידנים. וק"ל.

יב'ה

[נוסח המברק לקראת י"ט כסלו, ה'תשל"ז]

לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי תכתבו ותחתמו כולל פעילות רבה בכל המבצעים ובכלל בתורה עבודה וגמ"ח ובאופן דופרצת, ולהחיש ביאת מלכא משיחא ותרוממנה קרנות צדיק. גוט שבת ויום טוב.

מנחם שניאורסאהן

יב'ו

[י"ט כסלו, ה'תשל"ז]

לכל המשתתפים בהפאָרבריינגענס הגדולים שליט"א.

לחיים, לחיים ולברכה!

יהי רצון מהשי"ת שבכל אחד ואחת יהי פדה בשלום וגוי במילואו.

ושיצליחו בעשיית הכלים לזה כביאור חז"ל בהכתוב שזהו העוסק

עיכוב ההו"ל עי"ז: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתפז.

יב'ה

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 522. „התקשרות” גליון שלד ע' 10 (העותק שנשלח אל השלוחים בירושלים העתיקה, שיכון חב"ד ירושלים. ותצלמו — שם ע' 11).
בכל המבצעים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.
ופרצת: ויצא כח, יד.

מלכא נשיחא ותרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר.
וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג). מדרש תהלים שם.

יב'ו

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 522.

בהפאָרבריינגענס הגדולים: כפר חב"ד. נחלת הר חב"ד. ביהכנס' וביהמ"ד צמח צדק בירושלים העתיקה.

פדה בשלום: תהלים נה, יט.

כביאור חז"ל: ברכות ח, רע"א.

פא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בתורה הנגלה והחסידות ובגמ"ח ובתפלה ובאופן דופרצת ומתחיל
בהמבצעים כולם.

ולחחיש ביאת מלכא משיחא ותרוממנה קרנות צדיק.

גוט שבת ויום טוב.

מנחם שניאורסאהן

יב'ז

[אחרי י"ט כסלו, ה'תשל"ז]

הדגשתי בההתוועדות שיתנו **לא יותר** משקל אחד בעד כאו"א.

**יפרט השמות של 25 האנשים, או שיקח חזרה ההמחאה – ולא
יבלבל החשבון וכוונתי.**

יב'ח

ב"ה. כ"ב כסלו ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אהרן שי' כהן

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך שמחתי לקבל מכתבו מח' כסלו ולהודיע
משלומי הטוב.

191 צו"ט ויצא כח, יד.

בההתוועדות כולם: ראה לעיל אגרת יא'תקס"ח, ובהנסמן בהערות שם.

נולכא נשיחא ותורונטונה קרנות צדיק: תהלים ע"ה, יא (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר.

וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תקנ"ד בשוה"ג). מדרש תהלים שם.

יב'ז

מצילום כתי"ק, מענה לאחד שבהמשך לשיחת י"ט כסלו, שלח המחאה \$25 השתתפות
בהדפסת המשך תער"ב.

בההתוועדות: י"ט כסלו, בה ביקש כ"ק אדמו"ר שכל אחד מאנ"ש ישתתף עמו באחריות על
הדפסת המשך תער"ב בדולר אחד (ראה שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 351).

יב'ח

נדפסה ב"כפר חב"ד" גליון 708 ע' 29.

לכתבו בנוגע לשיחה בענין הפלשים היושבים באטיופיה, הנה בענין הכי רציני זה, שנתעורר עוד לפני כמה דורות, זהיר אני מלדבר בו, שהרי קשה להיזהר באיזה בטוי וכו', ואין בידי הידיעות הדרושות לומר בענין דבר ברור.

ומה שחשוב עוד יותר, אשר בעוה"ר ענין הלכתי ומסובך כזה, הנוגע לדורות ולדורי דורות, ערבבו בו, מאז נתעוררה הבעיה, שיקולים פוליטיים ומפלגתיים, עד שהקובע בזה הוא מה טוב יותר בשביל ענינים אלה, ועד כדי כך אשר ניסו להשפיע על כמה רבנים בנוגע ליחסם ודיבורם בבעיה זו.

ולמרבה הצער גם בימינו אלה, כמו שבודאי ידוע למר, חלק חשוב מהמטפלים בבעיה האמורה זה כמה וכמה שנים מתחשבים לא בטעמי הלכה ודיני תורתנו תורת אמת, כי אם בחישובים שאין להם כל שייכות לעצם הבעיה ומלבישים אותם כאילו זוהי השקפת תורה.

פשוט שאין בהאמור כוונה כלל וכלל למעט בעבודת מר שם בעזר גשמי ובעידוד הרוח וכו', אלא להבהיר שאיזו עמדה בזה מצדי, אפילו לומר שאין בידי ידיעות מספיקות כדי לחוות דעה בזה, נותנת מקום להתפרש באופן שאין כוונתי לזה כלל.

ולכן עד שתילקח כל הבעיה מהקלחת הפוליטית וחישובים אישיים שבין פלוני לפלוני וכו', חושב אני שאין לי הרשות לשוחח בזה. והרי ידוע מאמר חכמינו ז"ל, אשר דבר האסור (אפילו רק) מפני מראית העין אסור גם בחדרי חדרים.

ויהי רצון אשר בעמדנו בחודש שנקודתו נס חנוכה, יארע נס הכי גדול — אשר יערה ה' רוח ממרום על כאו"א, שרק הוראת "תורתך" — תורתו של הקב"ה, מבלי כל שוחד איזה שיהיה, ושמירת "חוקי רצונך" — ולא חוקי בני אדם, ובכוונה אחת (כסיום נוסח "ועל הניסים") "להודות ולהלל לשמך הגדול" — שמו של הקב"ה — המה ורק המה יהיו נר לרגלם ואור לנתיבתם של כל אחד ואחת מבני ישראל, ובפרט העוסקים בצרכי ציבור וכו'.

לכתבו בנוגע לשיחה בענין הפלשים: במכתבו: "לפני חדשים אחדים חזרתי משליחות קשה בקרב הפליטים היושבים באטיופיה, ישבתי בתוכם כחדשיים ימים, ללמדם תורה ומצוות. ענין הלכתי ומסובך כזה: ראה גם אגרת ג' תשרי תשט"ו (מקדש מלך ח"א ע' 143). תורת אמת: מלאכי ב, ו.

מאמר חכמינו ז"ל אשר דבר האסור כו': שבת סב, סע"ב. וש"נ.

נר לרגלם ואור לנתיבתם: ע"פ תהלים קיט, קה.

ובזה שייכות גם לסיום מכתבו, להביע גודל קורת רוחי על המאבק שלו בענין „מיהו יהודי“, אשר לאחריו כל ה„הסברים“ אינו מובן כלל וכלל בשכל הפשוט – ההתלהבות של מגיני „חוק“ משונה זה מאיזו מפלגה שתהי', והביאור היחידי הוא רק הענין של נצחנות, שהרי „חוק“ זה הוא היפך הצדק והיושר הן כלפי יהודים והן כלפי אינם-יהודים, ואין להאריך בדבר המצער וגם – למותר הוא לדכותי.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

[מענה נוסף בנידון הנ"ל]

לכתבו ע"ד אי"המענה ע"ד: 1) הפאָלאַשים – פס"ד בשו"ע – (שלבד רב מארי דאתרא – בנוגע למילי דאתרא) אין חיוב על כאו"א לחקור ולברר שאלות וכו' –

אבל באם חקר ובירר ככל הצורך – חל ע"ז „לא תגורו מפני גוי“ ומחוייב לפרסם, אפילו באם לא ישמעו לו.

התחלתי החקירה – ותיכף ראיתי שהשקו"ט בדברי פוסקים שלפני מאה שנים ויותר, ובנתיים היו מלחמות ונדודי אוכלסיה (כולל – הנ"ל) וגזירות ושהכריחום לכו"כ ענינים וכו' **כמפורסם**. ובזה אין חקו"ד וכו' כמעט כלל

וע"פ התחלת החקירה – קרוב לודאי ממש שצריכים גיור גמור (או שאסורים לבוא בקהל) – ולא המשכתי יותר בהחקירה (ובפרט שרבנים **שעל אתר** – ממשיכים בזה).

ובמילא אסור לי לפרסם דעה בזה – וגם הנ"ל **אליו**, הוא רק לבטל חשדו שכאילו לא שמתי לב למכתבו (שלא חשדתי אותו – לאחר ידידותנו מכו"כ שנים – שיחשדני בכך:!)

לסיום מכתבו: במכתבו: „רציתי כמובן גם לספר לו על המאבק הבלתי פוסק שלי בענין „מיהו יהודי“ .. מאבק שאני רוצה להגביר ולהחריף בכל המובנים. לתשובתו החיובית בכליון עינים אצפה“.

בענין „מיהו יהודי“: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תרצד, ובהנסמן בהערות שם.

*

לכתבו ע"ד אי"המענה: **הבא לקמן** – מצילום כתי"ק.

לא תגורו מפני גוי: **דברים א, יז**.

(2) מז"ט לנישואיו **בכתב** — צודק בדבריו 100%. הסיבות לזה: מכי מז"ט גרידא — מנהגי לענות בהזדמנות הראשונה. מכי כזה **אליו** — החלטתי שצ"ל בו התעוררות (מעין תביעה) ע"ד [1] ניצול **כל אפשריותיו** למנוע (עכ"פ — להקטין) ההתדרדרות של מנהיגות הקונסרנואטוים לשמאל **וכו'**, (2) הו"ל דברי הראשונים כמלאכים במ"מ וכו' (לאחרי הצלחתו במדינת), (3) השתדלותו בנוגע לפי בהאָוואַץ. ועדיין מחכה אני לזמן פנוי ואומץ רוחי „לתבוע" ממנו כ"ז במכתב מסודר ובסגנון המתאים.

ואסיים בברי מז"ט מז"ט, ולבשו"ט בכל הנ"ל.

יב'ט

[כסלו, ה'תשל"ז]

נתי ות"ח.

כדאי הי' להדגיש **שבכל** יום דחנוכה אומרים הלל **שלם** ושרק בעוד 13 ימים בשנה אומרים הנ"ל כו'!
ואולי כדאי להוסיף הנ"ל בדרשתו כו'.

יב"י

ב"ה, א' חנוכה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אָנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער פון מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אַלץ איז דאָך בהשגחה פרטית, און אודאי אַזאַ ענין ווי די יערלעכע

יב"ט

נדפסה ב"התקשרות" גליון תרמו ע' 13. והוא מענה למו"ה אברהם ארי' סטאָן, על חוברת שהו"ל לחודש כסלו ה'תשל"ז. אגרת נוספת אליו — לעיל חכ"ח אגרת יתתמט.

יב"י

מצילים האגרת. ראה לעיל חל"א אגרת יא'תשה (תשל"ו), ובהנסמן בהערות שם.

מסיבה פון מרכז הישיבות תת"ל, וואָס קומט הייַאָר פאַר אין מיטן פון **חנוכה**.

די הויפט נקודה פון ימי החנוכה איז, ווי באַוואוסט, צו צינדן ליכט, מיט אַלע פרטים וועלכע זיינען דערמיט פאַרבונדן: צינדן יעדן טאָג מיט אַ ליכטל מער; צינדן די ליכט **על פתח ביתו מבחוץ** (ביים טיר פון שטוב פון דרויסן); **משתשקע החמה** (נאָך זונאונטערגאַנג), און כל זמן מענטשן אין גאַס קענען אויך זען זייער ליכטיקייט.

די אַלע נקודות האָבן אַ ספעציעלע שייכות מיט די ליובאַוויטשער ישיבות בכלל, און מיט יעדן אידן בפרט, און אין דער איצטיקער צייט ביתר שאת וביתר עז (אין אַ גרעסערע און שטאַרקערע מאָס).

ווען דער רבי (רש"י) נ"ע האָט געגרינדעט די ישיבה תומכי-תמימים אין ליובאַוויטש מיט 80 יאָר צוריק, האָט ער ספעציעל אונטערשטראָכן די נויטווענדיקייט פון אַ ליובאַוויטשער ישיבה, כאָטש עס האָבן דאָן ניט געפעלט קיין ישיבות אין רוסלאַנד, פוילן, אא"וו. מיט זיין ווייטן בליק האָט ער פאַרויסגעזען, אַז דאָס רוסישע אידנטום – דער רוב מנין ורוב בנין פון אידישן פאָלק אין יענער צייט, און די גאַנצע וועלט בכלל, שטייט ערב אַ תקופה פון אַ גייסטיגען „משתשקע החמה“, און אַז מ'דאַרף דעריבער אויפשטעלן דורות פון „ליכט-צינדער“, וואָס זאָלן ליכטיק מאַכן ניט נאָר באַ זיך אין שטוב, נאָר אויך אין דער אידישער גאַס, וואו-נאָר אַ איד געפינט זיך. ער האָט בפירוש באַצייכנט די תלמידים „תמימים“ אַלס **נרות להאיר**, וועמענס אויפגאַבע און שליחות איז צו לייכטן און באַלייכטן – מיט דער ליכטיקייט פון **נר מצוה ותורה אור** אין טאָג-טעגלעכן לעבן.

די אידישע געשיכטע אין די לעצטע 80 יאָר האָט באַשטעטיקט ווי טרעפלעך עס זיינען געווען דעם מייסד'ס ווערטער – סיי מצד דעם חושך וואָס עס הערשט אין דער וועלט, און סיי מצד דער לעבנסוויכטיגער

הויפט נקודה פון ימי החנוכה .. צו צינדן ליכט כו': **שבת כא, ב**.

די ישיבה כו': **ראה גם לעיל חל"א שם, ובהנשמך בהערות שם**.

האָט ער ספעציעל כו': **ראה גם אג"ק כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"א אגרת קט (ע' שא).** רעג (ע')

תפד). ועוד.

נרות להאיר: **ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 443 הערה 2. וש"נ**.

נר מצוה ותורה אור: **משלי ו, כג**.

טעטיקייט פון די תלמידים „תמימים“, ניט נאָר אין רוסלאַנד, נאָר אויך אין אַלע טיילן פון דער וועלט, אַריינגערעכנט אַמעריקע, וואו עס איז היינט דער רוב מנין ובנין פון אידישן פאָלק; אַ ווייט־גרייכנדע און מסירת־נפש'דיגע טעטיקייט, וואָס איז אַלעמען גוט באַקאַנט.

אַבער דער ענין פון **נרות להאיר** איז ניט באַגרענעצט, און טאָר ניט זיין באַגרענעצט, צו די תלמידים און מחונכים פון תומכי־תמימים ליובאַוויטש. יעדער איד, מאָן און פרוי, האָט אַ ג־טלעכע נשמה וואָס איז **נר ה' נשמת אדם**, „דעם אויבערשטנס ליכט“, און יעדער איד האָט דעם חוב און זכות צו זיין אַ **נר להאיר, נר מנר**, סיי בגופו און סיי בממונו. און דורך נעמען אַ חלק אין דער אונטערשטיצונג פון מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאַוויטש, האָט ער אַ חלק אין דער לעבנסוויכטיגער אַרבעט פון די ליובאַוויטשער „ליכט־צינדער“, וועלכע פאַרשפרייטן ליכטיגע, לעבעדיגע אידישקייט אין אַלע טיילן פון דער וועלט.

אַזוי אויך, פונקט ווי מ'קען זיך ניט באַגנוגען מיט צינדן די זעלבע צאָל חנוכה־ליכט וואָס מ'האָט געצונדן מיט אַ טאָג פריער, כאָטש נעכטן האָט זיך מער ניט געפאַדערט און ס'איז געווען אַ בשלימות'דיגע פעולה; אַבער אַז ס'גייט דורך נאָך אַ טאָג דאָרף מען אָנצינדן מיט אַ ליכט מער — אַזוי איז אויך ניט גענוג אויב מ'האָט אפילו געטאָן בשלמות אַלץ וואָס מ'האָט געדאַרפט טאָן נעכטן און פאַראַיאָרן, און היינט דאָרף מען טאָן מער צו פאַרשפרייטן די ליכטיקייט פון תורה ומצוות אין אַ פאַרגרעסערטער מאָס, און מאַרגען נאָך מער, און אַזוי כסדר — מוסיף והולך ואור.

דעריבער איז צו האָפן, אַז די פריינט און שטיצער פון די ליובאַוויטשער ישיבות וועלן זיך ערנסט אַריינטראַכטן אין דאָס אויבנגעזאָגטע, און אין גייסט פון חנוכה וועלן זיך וואַרעם אָפרופן אויף דעם אָפּיל פון דער צענטראַלער ליובאַוויטשער ישיבה, אין אַן אופן פון מוסיף והולך ואור — טאָן אַלץ מער און מאַכן ליכטיקער וואָס מער.

ובזכות זה וועט השם יתברך ליכטיקער מאַכן, אויך אין אַ פאַרגרעסערטער מאָס, דעם מזל פון יעדן איינעם און איינע און זייערע בני־בית, שיחיו, בתוככי כלל ישראל, און מיזאָל זוכה זיין, לויט דעם נוסח פון „ועל הנסים“, **ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום**

הזה – די ענדגילטיגע ישועה און גאולה שלימה דורך משיח צדקנו בקרוב ממש.

בכבוד און מיט ברכה און וואונש צו אַ ליכטיגען חנוכה און אַ ליכטיגען תמיד

מ. שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

לכל משתתפי הדינר השנתי
של מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש

הכל הרי בהשגחה פרטית, ובודאי ענין כזה כמו המסיבה השנתית של מרכז הישיבות תות"ל, הנערכת בשנה זו באמצע **חנוכה**.

הנקודה העיקרית של ימי החנוכה היא, כידוע, הדלקת הנרות, עם כל הפרטים הקשורים לזה: הדלקת נר נוסף בכל יום; הדלקת הנר **על פתח ביתו מבחוץ**; **משתשקע החמה**, וכל זמן שגם האנשים בחוץ יכולים לראות את אור הנרות.

כל נקודות אלה יש להם שייכות מיוחדת לישיבות ליובאוויטש בכלל, ולכל יהודי בפרט, ובזמננו זה ביתר שאת וביתר עז.

כשאדמו"ר (הרש"ב) נ"ע ייסד את ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש לפני שמונים שנה, הוא הדגיש במיוחד את הנחיצות של ישיבת ליובאוויטש, אף שלא חסרו אז ישיבות ברוסיה, פולין, וכיו"ב. במבטו הרחוק חזה מראש, שהיהדות הרוסית – רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל באותה תקופה, והעולם כולו בכלל, עומדים ערב תקופה של „משתשקע החמה“, ולכן יש להעמיד דורות של „מדליקי-נרות“, שיאירו לא רק בביתם, אלא גם ברחוב היהודי, בכל מקום שנמצא בו יהודי. הוא ציין במיוחד את תלמידי ה„תמימים“ כ„**נרות להאיר**“, אשר תפקידם ושליחותם הוא להיות אור ולהאיר – באור של „**נר מצוה ותורה אור**“ בחיי היום יום.

תולדות עם ישראל במשך 80 השנה האחרונות אכן אישרו כמה מדויקים היו דברי המייסד – הן מצד החושך השורר בעולם, והן מצד הפעילות החיונית של תלמידי ה„תמימים“, לא רק ברוסיה, אלא גם בכל חלקי תבל, כולל אמריקה, שבה שוכן כעת רוב מנין ורוב בנין של עם ישראל; פעילות חובקת עולם ומתוך מסירות נפש, המוכרת היטב לכולם.

אבל הענין של „**נרות להאיר**“ אינו מוגבל, ואסור שיהי מוגבל, לתלמידים ולמחונכים של תומכי-תמימים ליובאוויטש. כל יהודי, איש ואשה, יש לו נפש אלקית שהיא „**נר ה' נשמת אדם**“, נרו של הקב"ה, ועל כל יהודי החובה והזכות להיות „**נר להאיר**“, „**נר מנר**“, הן בגופו והן בממונו. ועל ידי נטילת חלק בתמיכת מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, יש לו חלק בפעילות החיונית של „מדליקי-הנרות“ הליובאוויטשאים, המפיצים יהדות חי' ומאירה בכל חלקי תבל.

כך גם, כשם שאי אפשר להסתפק באותו מספר של נרות חנוכה שהדליקו ביום הקודם, אף שביום הקודם לא הי' צורך להדליק יותר והיתה זו פעולה מושלמת; אך כשעובר עוד יום יש להדליק נר נוסף – כך גם לא מספיק אפילו באם נעשה הכל בשלימות מה שהיו צריכים לעשות אתמול ואשתקד, והיום יש לעשות יותר להפיץ את אור התורה ומצוות במידה גדולה יותר, ולמחרת עוד יותר, וכך כסדר – מוסיף והולך ואור.

משום כך תקותי היא, שידידי ותומכי ישיבות ליובאוויטש יתבוננו ברצינות בהנ"ל, וברוח החנוכה ייענו בחום למגבית של מרכז הישיבות ליובאוויטש, ובאופן דמוסיף והולך ואור – לעשות במידה מרובה יותר ולהאיר במידה מרובה יותר.

ובזכות זה יאיר השם יתברך יותר, ובמידה מרובה, את המזל של כל אחד ואחת ובני ביתם, שיחיו, בתוככי כלל ישראל, ונזכה, כנוסח „ועל הנסים“, „ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה“ – הישועה הסופית והגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה ואיחול לימי חנוכה מאירים ו„תמיד“ מאיר.

יב'יא

ב"ה, ימי החנוכה, תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"מ חו"ב צמ"ס וכו'
מוה"ר שמואל הלוי שי' ואזנר
אב"ד ור"מ זכרון־מאיר בני־ברק

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתב כת"ר וגם הספרים שו"ת שבט הלוי (יו"ד, או"ח ויו"ד תנינא) בהתאם לשיחתנו. ובודאי על פי מכתבו יתקבל גם ח"א, ות"ח מראש גם על זה.

ויה"ר שירבה חילו באורייתא להוסיף בחידושי תורה ובפרט בהלכה

יב'יא

מצילים האגרת. נדפסה בתשורה (גרונר, תשע"א). חלקה נדפס ב„כפר חב"ד" גליון 991 ע' 174. „התקשרות“ גליון תמב ע' 10. גליון תתפח ע' 8 ואילך.
בהתאם לשיחתנו: ב„חידות“ יום א', כ"ב סיון תשל"ו.
יתקבל גם ח"א: בהקדשתו על הספר כתב: „להוד כ"ק אדמו"ר הגה"צ רבי מנחם מענדל שליט"א מליובאוויטש יצ"ו, מאת אוהבו ומכבדו – מצפה לישועה, שמואל הלוי וואזנער בן רחל, האב"ד ור"מ זכרון מאיר ב"ב.“

למעשה. וכמדובר כמה פעמים ובזמנים שונים, אשר נוסף לשאר הסימנים דעקבתא דמשיחא ניתוסף ענין שונה ומשונה, שעל חשבון הלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא – מתאים לדבר משנה שהמעשה הוא העיקר – גם אלו הלומדים תורה ומתעסקים בהרבצת התורה, ומהם הלומדים בחריפות, בהסברה ובבקיאות, הנה דוקא חלק ההוראה למעשה – הולך ומתמעט כמות ואיכות המתעסקים בזה. ובוודאי לדכותי דכת"ר אין צורך בהסברת שתי הנקודות, גודל המחסור ברבנים מורי הוראה בפועל – מחד, ולאידך גיסא – מספר ההולך ופוחת דהמתעסקים בלימוד הוראה למעשה.

והרי גם בזה זכות מיוחדת לכת"ר מתאים למקרא מלא שדיבר הכתוב וללוי אמר גוי יורו משפטיך ליעקב (וביומא (כו, א) לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא – ולאחרי זה) ותורתך לישראל.

ותקוטי חזקה אשר בכל מקום שיד כת"ר מגעת. השפעתו נכרת גם בהאמור, וזכות הרבים – ובכגון זה גם קהילות רבות – מסייעת.

והרי גם בהאמור מענין דימי חנוכה אלו ובהקשר ובחדא מחתא בנוסח ד"ועל הנסים" שהנצחון הי' על אלו שעמדו „להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך" – תורה ומצותי גם יחד.

בחיטימה מעין הפתיחה בת"ח על המשלוח

ובכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ולחביבותא דמילתא – אבוא עכ"פ באיזו הערות בחפזי:

חיו"ד ס"א: לשו"ת אדה"ז ס"ט – נוסף על שו"ת (נכדו) הצ"צ חיו"ד ס"ב – שצוינו מהמו"ל דשו"ת אדה"ז בחצע"ג – יש להוסיף ציון לשו"ת הצ"צ שנדפסו לראשונה מכת"י (בני, תש"ו) שער המילואים סי' יד ואילך. ויש להוסיף לשלמות הענין – מה שהוזכר מכת"ר בס"ב – הציונים שבדרכי תשובה ליו"ד (ס"ב ס"ו ועוד).

שם ס"ב: שו"ב שראה בטעלעוויזאָן כו' – בארצה"ב מתפשט זה

וכמדובר כמה פעמים: ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 144 ואילך. ועוד.

שהמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

ולוי .. לישראל: ברכה לג, ח"י.

שער המילואים סי' יד: ובהוצאה החדשה (תשנ"ד) סי' רמז.

וכו', ועי"פ השמועה גם בעוד כו"כ מדינות – ואף שמוכן שגם במצב כזה צ"ל אזהרה עי"ז ויותר הרבה מאזהרה, אבל – מקום לדאגה ש(ע"פ טבע) חלק גדול מהציבור אינו עומד בזה, ולכן צ"ע אם להבא יש לומר בזה – על **כללות** ענין הטעלעוויזאָן – לשון גזירה ואיסור וכו'.

שו"ת אור"ח ס"א: להעיר דעל מצבת הרמ"א נחרת „ממשה עד משה לא קם כמשה” – נמצא ל' זה גם בשו"ת מהרש"ל להרמ"א (שו"ת הרמ"א סס"ז), אבל שם יל"פ שזוהי דעת „פלוני אלמוני”.

דדברי הרמ"א „בהגהותיו” על השו"ע הם „בזמן הזה” בכלל משנה – כ"פ אדה"ז בהל' ת"ת רפ"ב.

ובמה דשאינא קדמיכון בס' חסידים – ה"ה בס' רסא.

ובמקור חסד שם מציין לשו"ת מהר"י אסאד ח"ב אה"ע סרמ"ח. וצע"ק משו"ת חת"ס חיו"ד רסשמ"ו.

יב'ב

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב ברוך נ"י גרשון
ק"ק מדריד יע"א

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מיי"ד כסלו עם הידיעה שמתחילים בבנין בית הספר היהודי הראשון, בהנחת אבן היסוד וכו'.

בטעלעוויזאָן כו' צ"ל אזהרה עי"ז ויותר הרבה מאזהרה: ראה גם תורת מנחם ח"ב ע' 190 ואילך. לשון גזירה ואיסור כו': בשבט הלוי שם: שנאסרה עי" רבנים גאונים .. אסרנו זה באיסור חמור. שו"ת אור"ח ס"א: ח"ג (מהדורא תנינא) ס"א: „למחות נגד רב .. שכ' על הרמ"א זי"ע .. אינם עניני הלכה יסודיים כ"כ”. והולך ומלקט ממה שכתבו הפוסקים על הרמ"א, שהטועה בהם כטועה בדבר משנה.

פלוני אלמוני: שמואל-א כא, ג. ועוד.

בהל' ת"ת רפ"ב: הטור והשלחן ערוך והגהותיו בכלל משנה יחשבו.

בס' חסידים .. בס' רסא: במעלת לימוד פרק מי שמתו במסכת מועד קטן, שאינה סכנה.

ובמקור חסד שם: מהדורת תשי"ז ואילך.

חת"ס חיו"ד רסשמ"ו: שהוצרך ללמוד הל' שמחות, ושגגה יצאה מלפני השליט כו'. וראה גם תורת מנחם – מנחם ציון ע' 372.

יב'ב

הרב ברוך נ"י גרשון: אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ח אגרת יתתקב, ובהנסמן בהערות שם.

ולדכותי" למותר להדגיש שבית ספר יהודי הוא כשחדור ומלא יהדות האמתית, כולל ועיקר מתאים לדברי חכמים במשנתם שמעשה הוא העיקר, וכלומר הנהגת התלמידים (והתלמידות) בחיי היום-יום באופן יהודי.

ונוסף על האמור, הרי רואים גם במוחש, בפרט בדורנו זה, גודל השפעת הבנים והבנות על ההורים והנהגת הבית. ובפרט כשהורים רואים שהבנים מתנהגים בתום לב ובחיות בהנהגה יהדותית, הרי זה מקור נחת בשבילים ומוסיפים גם הם בהנהגתם הם מתאים להאמור, וכלשון הכתוב והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

ואשרי זכות כל אלה שיש להם חלק בזה, ובפרט זכותו של רב בקהלתו, ובמיוחד בקהלתו שלו שהיא בעיר הבירה והנהגתה ורוחה בודאי שיש להן השפעה בכל המדינה כולה.

ויהי רצון שתהי' ההתחלה באופן של מוסיף והולך, והרי זה מהוראות ימי חנוכה ונרות חנוכה שמדליקין באופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום, ובקרוב יזכו לברך על המוגמר בשעה טובה ומוצלחת.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

יב"ג

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מר דוד פ. הלוי שי' ברעם
שפילד

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מח' כסלו. והשי"ת ימלא משאלות לבבו לטובה בכל הענינים שכותב.

שמענשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

והשיב .. אבותם: מלאכי ג, כד.

מוסיף והולך: שבת כא, ב.

יב"ג

שפילד: צפון אנגלי.

ויהי רצון אשר כהוראת ימי חנוכה אלו יהי נצחון דהימים ההם גם בזמן הזה בכל עניני היהדות, ולא רק בענינים שאפשר להסבירם על פי שכל, כי אם כהנוסח ד"ו, ועל הנסים" להשכיחם **תורתך**, שהדיוק בזה שעיקר המלחמה היתה נגד תורת ה', ולא ה' איכפת להם לימוד התורה בתור חכמה מובנת בשכל אנושי ובלבד שלא יהי בתור תורת ה'. וכן להעבירם על **חוקי רצונך** — ולא מצוות שכליות, ואפילו חוקים שאינם שכליים ובלבד שלא יהי על פי רצון ה'.

והשי"ת יצליחו להוסיף בנר מצוה ותורה אור בבית ובחוץ, כהוראת ימי חנוכה אלו והנרות הללו שאנו מדליקין באופן דמוסיף והולך ואור מיום ליום, ועל פתח ביתו מבחוץ.

ויעשה בכל האמור מתוך מנוחת הנפש, וכמו בכל עניני תורה ומצותי — מתוך שמחה וטוב לבב, ובפרט שזכו והצליחו שמופצת על ידם תורת ה' ביחד עם חיזוק והידור קיום מצותי.

בברכה לימי חנוכה מאירים ולבשורות טובות בכל האמור.

יב'יד

ב"ה, ימי החנוכה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יעקב יוסף שי

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו, והשי"ת ימלא משאלות לבבו לטובה.

ובהמצאו בימי החנוכה, שעיקר מצותם של ימים אלו הדלקת הנרות באופן דמוסיף והולך ואור, הרי כהוראת מצוה זו בודאי מוסיף והולך בנר מצוה ותורה אור, ולא רק בנוגע לעצמו ולביתו, כי אם גם בכל

ה' איכפת להם... תורת ה': ראה גם לעיל ח"א אגרת קבה. ח"ה א"שח. ח"י ג"ק. ח"יח ו'תרמד.
ח"ט ז'קמג. ח"ג ח'תשלז. ח'תתקכא. ובכ"מ.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

דמוסיף והולך... על פתח ביתו מבחוץ: שבת כא, ב.

יב'יד

בנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

הסביבה, שגם זו מהוראות נר חנוכה להאיר „על פתח ביתו מבחוץ“, זאת אומרת להאיר חלקו בעולם באור התורה ומצותי.

ובמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה כמה פעמים ככה, יאיר השי"ת כל ענייני באופן דמוסיף והולך, בגשמיות וברוחניות גם יחד. בברכה לבשורות טובות בכל האמור ולימי חנוכה מאירים ומזהירים.

יב'טו

[ר"ח טבת, ה'תשל"ז]

לכאו"א שי' מהם:

באם משערים: (א) שהילדים שי' יסתדרו ביניהם,
(ב) שהמשכורות תספיקנה להוצאה,
יתענינו בהשידוך, והשם יצליח.

בנוגע למקום דירתם — ישתדלו להתדבר ביניהם, באם יוקשה כו' —

ע"פ עצת רב שישמע טעמי כאו"א מהם.

אזכיר עה"צ.

יב'טז

[ועש"ק פי' מקץ, זאת חנוכה, ה'תשל"ז]

(1) תלוי בתכונות הנפש דכאו"א, ובכלל על ההנהלה להחליט בהתאם לזה.

(2) אמרתי כמה פעמים שאיני אחראי כלל לשמועות — וגם זו בכלל.

ביתו מבחוץ: שבת כא, ב.

נדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

יב'טז

מצילים כתי"ק על גליון מכתב מר"ח טבת, בנוגע לזיווג שני.

יב'טז

מהעתקה. מענה למו"ה שמואל לו (לונדון — ששהה באותה עת בחצרות קדשנו), על גליון מכתבו בתאריך זה — בקשר לבי"ס תיכון לנערות, שזה עתה עבר לניהולו, ומבקש הוראת והדרכת כ"ק אדמו"ר בהן. נדפס באוסף מכתבים (לו) ע' 182 ואילך.

(1) תלוי בתכונות הנפש כו': במכתבו, מה אמורה להיות הגישה, ואיך לייעץ לתלמידות, אם יישארו ללמוד אצלם במוסד או שתלכנה לסמינריון.

(2) אמרתי כמה פעמים .. (3) א"כ נוהי השאלה! במכתבו שואל בנידון הלימודים המתקדמים

(3) א"כ מהי השאלה!!

— (4) כפשוט

עניני הבי"ס — על ההנהלה **שעל אתר** להחליט (בהשייך ליר"ש וכו')
— מצרפים רב **שעל אתר**), כיון שכבר נמצא כאן — יתייעץ בהמל"ח.
אזכיר עה"צ.

יב"ז

[חנוכה, ה'תשל"ז]

נתי' ות"ח. ויפה הערתו והמ"מ. אזכיר עה"צ.

יב"ח

[מוצש"ק מקץ, ד' טבת, ה'תשל"ז]

... בברכה לבריאות ולהסתדרות טובה בקרוב.

במענה לשאלותיו: אין כדאי כלל להכנס — לענין תביעות ממשרד
הקליטה ומכמה טעמים.

העיקר — חיים מסודרים ככל האפשרי (ובמילא — במינימום של
מתח) וזהו ע"י קיום הוראות הרופא, משרה (תעסוקה) שכרגיל מחפשים
ע"י היכרות, ידידים, מודעות וכו', אי שימת לב כלל לליצנים וכיו"ב,
וכפשוט הנהגה יומית ע"פ שו"ע. והשם יצליחו.

(A-Levels) — מה הן ההגבלות בזה, ומפרט: ששמע בשם כ"ק אד"ש שלא יניחו ללמוד Shakespeare
[= שייקספיר], וממשיך שבכל שפה שלוקחים A-Levels ישנם required books [= ספרי חובה] כו', אבל
הכל צריכים לקחת גם Shakespeare. — על כותבו „שמעתי בשם כ"ק אד"ש" — הקיף כ"ק אדמו"ר
תיבת „שמעתי", וכתב (כפננים 2); ובהמשך למה שכתב ש„הכל צריכים לקחת גם Shakespeare"
— כתב (כפננים 3).

שאיני אחראי כלל לשמועות: ראה לעיל חכ"ה אגרת ט'תז. חכ"ט אגרת יא"כ. ועוד.
(4) כפשוט כו': בסיום מכתבו מבקש הוראה בכל הנ"ל וברכה עבור ביה"ס כו'.

יב"ז

מהעתקה. מענה למר"ה מיכאל אהרן זליגסון, שהעיר על יסוד מ"ש כ"ק הרלו"צ (לקולוי"צ,
אגרות־קודש ע' שצה) שב' ניסן יום הסתלקות כ"ק מוהרש"ב נ"ע שענינו ג' חלקי התורה רזין דרזין
ורזין ונגלה, מתאים לנשיא יששכר שענינו כנ"ל — שגם יום הבריי"מ של אדמו"ר נ"ע הוא בב'
דחנוכה (וראה גם תו"מ חנ"ח ע' 261) שאז קוראים בתורה נשיא לבני יששכר.

יב"ח

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה.

יב"ט

[אחרי חנוכה, ה'תשל"ז]

נתקבל ות"ח.

ודבר בעתו —

בהמשך וקשר לימי החנוכה שענינם הלוך והוסיף באור ועל פתח
ביתו מבחוץ.

אזכיר עה"צ.

יב"כ

ב"ה, ו' טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר בן ציון שי' כרמל
רח' שמעוני 9/52, באר שבע

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מי"ח כסלו (והקודמו), ורב תודות למר
על הבשורה הטובה אשר בו. ויהי רצון שתמיד כל הימים יוכל לבשר אך
טוב, בטוב הנראה והנגלה.

וזכותו שמסייע לעניני תורה ומצותי בעירו, אשר מכהן בה בתור
סגן ראש-העירי — והרי כל ענין בהשגחה פרטית, וכאשר ה' נותן
תפקיד, נותן תחילה הכוחות למלאו על צד היותר טוב — תעמוד לו ולכל
בני משפחתו, ובפרט שזכות הרבים מסייעת להוסיף בפעולות האמורות
הלוך ומוסיף.

וזוהו ג"כ הלימוד וההתעוררות דימי חנוכה שבאים מהם, שנקודתם

יב"ט

מענה כללי-פרטי בימים שאחרי חנוכה (ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתס, ובשוה"ג שם).
הלוך והוסיף באור ועל פתח ביתו מבחוץ: שבת כא, ב.

הדלקת נרות חנוכה באופן דמוסיף והולך מיום ליום. ולא עוד, אלא אף כשהדליק נר אחד בליל ראשון קיים המצוה בשלמותה, אבל כשעבר יום אינו מסתפק בזה ומהדר ומוסיף עוד נר בליל שני. וגם אחרי שהוסיף וקיים המצוה באופן דמהדרין מן המהדרין, מוסיף והולך בנר ואור. והנמשל מובן בנוגע לנר מצוה ותורה אור.

ובמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה כמה פעמים ככה, יאיר השי"ת כל עניניו באופן דמוסיף והולך ואור בכל המצטרך למר ולבני ביתו שיחיו. בכבוד ובברכה.

יב'כא

ב"ה, ו' טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת אסתר תחי' וילנציק רמת-גן

ברכה ושלוש!

על ידי מר א. כהן שי' נתקבל מכתבה והפ"ש וביחד עם זה גם הספר „פני משה" שהו"ל על ידי סבה ז"ל.

והשי"ת ימלא משאלות לבבה לטובה בכל הענינים שכותבת, ובנקודה הפנימית שמתוך בריאות ומנוחת הנפש שלה ושל בעלה שי' יקבלו רב נחת אמתי, שהוא נחת ברוח מחבר הספר והמו"ל שלו, מכל יוצאי חלציהם, בשמחה ובטוב לבב.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

יב'כ

מוסיף והולך: שבת כא, ב.
לנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
מדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

יב'כא

הספר „פני משה": למהרי"ל דיסקין – ירושלים, תרצ"ד.
סבה ז"ל: מוה"ר יצחק ארי' רובינאוויץ.

יב'כב

ב"ה, י"ג טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלכסנדר שי' זרחין

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיום ה' בטבת עם המצורף אליו.
כיון שעל האדם לעשות בדרך הטבע, בטח יש לו עו"ד מומחה בנוגע
התביעות שלו.

לתוכן מכתבו אודות הפקת אוצרות הטמונים בנחלת אבותינו, לעת
עתה אינני רואה אפשריות להשפיע מכאן על קובעי הקו בשטח זה
בארצנו הק', שהרי אין זה דומה להשפעה על אדם הדר בארה"ב להשקיע
ממונו ביסוד מפעל פלוני או פלוני באה"ק. עכ"פ, כיון שהעיר תשומת לבי
בזה, אתבונן בזה, באם תהי' הזדמנות מתאימה. וידוע המאמר מה
שיעשה הזמן לא יעשה השכל.

היות וכל ענין בהשגחה פרטית, ועוד לפני כמה וכמה זמן קראתי
על דבר התלאות וההרפתקאות שעברו עליו כשהעתיק ממדינתנו מלפנים
לאה"ק, וגם אחר כך בנוגע תביעותיו וכו', ארשה להעיר בהתאם להוראת
ימי החנוכה, שתחילתו של חודש זה נעוץ בהם, שלכל יהודי ניתנו הכוחות
לסדר חייו על פי הוראות תורתנו, **תורת חיים**, הוראה בחיים, וביחד עם
זה **תורת אמת**, ולהתגבר על כל קושיים באם יימצאו בדרכו זו. ואם
תמצא לומר הרי מר מופת חי לזה, שהרי יצא ממדינה ההיא ומהמשטר
ההוא וכו'. ואם תמצא לומר הרי זה גם כן מענין מפעלו העקרי להפוך
מים שאינם ראויים לשתיית בני אדם למים מתוקים. והרמז בזה —

יב'כב

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

מר אלכסנדר שי' זרחין: ממציא שיטת התפלת מי הים. בשנת תשכ"א הקים חברת מתקנים
להתפלה, בשותפות עם הממשלה. ואפשר שזה קשור לנושא התביעות שלו הנזכרות לקמן.

כשהעתיק ממדינתנו מלפנים לאה"ק: **בשנת תש"ז**.

תורת חיים: **נוסח התפלה (ברכת שים שלום)**.

תורת אמת: **מלאכי ב, ו**.

להפוך .. למים מתוקים: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתקכ.

להפוך העניינים בעולם שאינם ראויים להנהגת **בני אדם**, לטובים ומועילים, כמים מתוקים ראויים לשתי' ולהשיב נפש עיפה. ובודאי אין צורך בתוספת ביאור בזה, כי אם להביע תקותי אשר גם בזה ישתדל במרץ וללא ליאות. ויהי רצון שיצליח בהאמור בהצלחה נראית וניכרת, וזכות הרבים מסייעתו.

לכבוד ובברכה.

יב'כג

ב"ה, י"ג טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ירמ' שי'
המכונה פרופ. ברנובר

שלום וברכה!

בודאי ישמע מידידנו מר פנחס שי' קלמס פרטי השיחה עמו. ורק אנצל ההזדמנות ששמעתי פ"ש מכי, להביע איחולי שבהתאם להוראת ימי החנוכה שתחילתו של חודש זה נעוץ בהם, יתקדמו כל העניינים אצלו באופן דמוסיף והולך, הן בענייני הפרטיים והן בענייני הכלליים, כולל העניינים שדובר אודותם עם מר פ.ק. שי'.

ידוע ומפורסם הצווי ונשמרתם מאד לנפשותיכם, ופירשו רבותינו ז"ל (ברכות לב, ב) שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, שמירת הגוף. ובפרט על פי פתגם הרב המגיד, "א' קליינע לעכל אין גוף מאַכט אַ גרויסע לעכל אין דער נשמה" (**התמים**, חוב' ז' ע' כח [664]). וראה ג"כ הלכות דעות להרמב"ם, סוף פ' ג' וריש פ' ד'. אשר מדברי הרב המגיד ועוד יותר מדברי

יב'כג

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

פרופ. ברנובר: אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ט אגרת יא"ס, ובהנסמן בהערות שם. ח"ל אגרת יא"ת.א. לקמן אגרת יב'קפט.

פרטי השיחה עמו: ראה בספרו של פ' קלמס "עצת הרבי תנחני" ע' 86 ואילך.

דמוסיף והולך: **שבת כא, ב.**

ונשמרתם מאד לנפשותיכם: **ואתחנן ד, טו.**

שאין מקרא יוצא מידי פשוטו: **שבת סג, א. וש"נ.**

הרמב"ם מובן שהיות הגוף בריא ושלם נוגע ג"כ להצלחה בענייני התורה ומצותי, ועד שאמרו ש"ביטולה של תורה זה יסוד קיומה" (מנחות צט, ב), זאת אומרת שאם בריאות הגוף דורשת להאיט הקצב של הפעולות או להפסיקן משך זמן, הרי זה בדוגמת השקעה של ממון במסחר בשביל להרויח כמה פעמים ככה.

פשוט שלא לדרשה כוונתי בהכתוב לעיל, כי אם בנוגע לפועל, אשר נוסף על הצווי בתור איש פרטי ונשמרתם מאד לנפשותיכם, הרי פעולותיו לתועלת הרבים דורשת השמירה. וכיון שאדם קרוב אצל עצמו, צריכה להיות השמירה בזה על פי הוראת רופא ידיד.

ויהי רצון אשר מתאים להתחלת המכתב יוסיף בפעולותיו ביחד עם ההוספה בבריאות הגוף, ובפרט על פי מאמר חכמינו שהגוף נכסיו של הקב"ה, ויעשה בכל האמור מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

יב'כד

ב"ה, י"ג טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו, שנתקבל בימי החנוכה, והנני מודה לו בעד התענינותו וטרחתו להפנות תשומת לבבי לענין אודותיו כותב. ומובן אשר תיכף בקשתי לברר הענין ולתקנו באם לא נתקן עד עתה. ובכל אופן רב תודות למר על שערור אותי על האמור.

כיון שכל ענין בהשגחה פרטית, ונתקבל מכתבו בימי החנוכה, ובפרט שמזכיר גזע צור מחצבתו וחנוכו כבן ישיבה ובן לראש ישיבה, אביע תקותי חזקה שבהוראת ימי החנוכה דאזלינן מינייהו מוסיף בהפצת נר מצוה ותורה אור באופן האמור דמוסיף והולך. ולא עוד אלא

שאדם קרוב אצל עצמו: סנהדרין ט, ריש ע"ב. וש"נ.
שהגוף נכסיו של הקב"ה: ראה שו"ע אדה"ז חר"מ הל' נזקי גו"נ ס"ד. וש"נ.

יב'כד

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.
דמוסיף והולך: שבת כא, ב.

אף כשהדליק נר אחד בליל ראשון קיים המצוה בשלמותה, אבל כשעבר יום אינו מסתפק בזה ומהדר ומוסיף עוד נר בליל שני. וגם לאחריו שהוסיף וקיים המצוה באופן דמהדרין מן המהדרין, גם זה אינו מספיק כעבור יום ומוסיף והולך בנר ואור. והנמשל מובן.

בכבוד ובברכה.

יב'כה

[י"ד טבת, ה'תשל"ז]

נתי' ות"ח. ועושה רושם שמסודר וטוב וכי' ובטח ימשיכו עד"ז (ובזריזות באופן שלא יגרע בהנ"ל) וזכות הרבים מסייעתם ואשרי חלקם. אזכיר עה"צ.

[מענה נוסף בנידון הנ"ל — אור לבי שבט, ה'תשל"ז]

ולכן דוקא על כיו"ב קאי במיוחד מרז"ל שצ"ל דוקא **יגעת** (וביחד עם זה **ההצלחה**) ומצאת, והשם יצליחם בכ"ז. וזכות הרבים (בכמות ובאיכות) מסייעתם, ואשרי חלקם בזה ובבא.

[מענה נוסף בנידון הנ"ל — לפני יו"ד שבט, ה'תשל"ז]

ובטח בכל הנ"ל בזריזות הכי אפשרית.

אזכיר עה"צ.

יב'כה

נדפסו ב"מקדש מלך" ח"ד ע' שנא, ובתשורה (העכט, תשס"ב). והוא מענה למערכת בראשות מו"ה יוסף העכט — על קבלת דפים הראשונים של מפתחות להמשך תער"ב, שנדפס אז (ראה לעיל אגרת יב'ז), לאחר שבוזאת תנוכה הורה כ"ק אדמו"ר לחברי הכולל לערוך מפתחות אלו. שלא יגרע בהנ"ל: שעי' הזריזות לא יגרע בהאיכות.

ולכן דוקא: באותו ערב ביקש כ"ק אדמו"ר לקבל תכנית ולוח זמנים לעריכת והו"ל של המפתחות לג' כרכי המשך תער"ב. על כך השיבו בלוח זמנים משוער, וכתבו אשר עריכת המפתחות לח"ג (שלא נאמר) "קשה ביותר", ויימשך זמן. וע"ז הי' המענה דלקמן.

[אחרי יו"ד שבט נשלח לארה"ק, יחד עם קבוצת השלוחים שנשלחו אז, וכ"ק אדמו"ר הורה למו"ה שד"ב לוין, לערוך את המפתח לח"ג].

מרז"ל .. ומצאת: מגילה ו, ריש ע"ב.

ובטח: נדפסה בתשורה הנ"ל, והוא מענה על מה שהספיקו לסדר ולהכניס לפני יו"ד שבט.

יב'כו

ב"ה, י"ז טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר נפתלי ש"י רב סרן מנדלוביץ
סגן מפקד יחידה ד.צ. 1381 צה"ל

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מ-22 דצמבר, ורב תודות לו עבור שימת לבו
להודיעני מהתרשמותו ושל חבריו מבקורם של אנשי חב"ד ביחידתו,
בקשר עם „מבצע חנוכה“, ומההתעוררות הרוחנית הנגרמת על ידי פעולה
זו וכו'.

ותקוטי חזקה אשר בהתאם למאמר חכמינו ז"ל אשר המעשה הוא
העיקר, תתבטא התעוררות זו במעשה בפועל, כלומר בהנהגה בחיי היום
יום על פי הוראות תורתנו, **תורת חיים** ומצותי עליהן נאמר **וחי** בהם,
חיים הראויים לשמם וראויים לעם ישראל חי.

ואם בכל אחד ואחת מישראל הדברים אמורים, על אחת כמה
וכמה באלה העומדים על המשמר להגן על עמנו וארצנו, אשר ארץ
הקודש ייקרא לה בפי כל עמי תבל, עלי תורה מעידה שהיא „ארץ אשר
תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה“.

ויהי רצון אשר כהוראת ימי החנוכה, שנקודתם הפצת נר מצוה
ותורה אור באופן דמוסיף והולך, יהא רישומו של הביקור האמור ניכר,
וכאמור במעשה בפועל, באופן האמור, שערכי היהדות, תורה ומצותי,

יב'כו

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

מבקורם של אנשי חב"ד ביחידתו: ראה גם לעיל אגרת יא'תתקצה.

הנועשה הוא העיקר: **אבות פ"א מ"ז**.

תורת חיים: **נוסח התפלה (ברכת שים שלום)**.

וחי בהם: **אחרי יח, ה**.

ארץ .. אחרית שנה: **עקב יא, יב**.

נר מצוה ותורה אור: **משלי ו, כג**.

דמוסיף והולך: **שבת כא, ב**.

יאיירו חייהם הלך ואור, ויהיו דוגמא מזהירה לכל רואיהם, עד קיום
היעוד ונתתי שלום בארץ גוי וחרב לא תעבור בארצכם וגו'.
בכבוד ובברכה.

יב'כז

ב"ה, כ"ב טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ נכבד ונעלה איש המעלה
הרב מאיר יאודה נ"י גץ

שלום וברכה!

בנוסף על הפ"ש שאני שואל ומקבל משלומי הטוב על ידי ידידינו
שי' המשותפים — מפעם לפעם, נעם לי לקבל מכתב כת"ר מיום ג' לסדר
„ואשר הוא עושה ה' מצליח“, ביחד עם המצי' אליו.

ושלא על סדר מכתבו אתחיל בסיום וחזרתם מכתבו, הולדת הנכד
במז"ט, ונקרא שמו בישראל ברק ישי בן נורית שומרי'. ובנוסף המסורת
— יהי רצון שהוריו שי' יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, וכת"ר
וזוג' הרבנית תחי' ירוו רב נחת אמתי ממנו ומכל יוצאי חלציהם שיחיו,
ומתוך שמחה וטוב לבב יוסיף בפעולותיו בקדש, שמירה על הקדש,
ובפרט כותל המערבי שהודיעונו חכמינו ז"ל שמעולם לא זזה שכינה
מכותל המערבי של בית המקדש (תנחומא בובער שמות י. וש"נ). ות"ח
במיוחד על שימת לבבו לשלוח לי התמונות מהאזהרות וכו' נוסף על

ונתתי שלום בארץ גוי וחרב לא תעבור בארצכם: בחוקתי כו, ו.

יב'כז

מצילום האגרת ומהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 991 ע' 175.
„התקשרות" גליון רנט ע' 13. גליון שסט ע' 13.
הרב מאיר יאודה נ"י גץ: ירות". רב הכותל המערבי. אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת
י'אתענה, ובהנסמן בהערות שם.
מכתב כת"ר מיום ג' כו: נדפס ב„התקשרות" גליון שסט שם.
ואשר הוא עושה ה' מצליח: ע"פ וישב לט, ג.
התמונות מהאזהרות: שצירף למכתבו משלטים של: א) הודעה ואזהרה ע"ד האיסור לעלות
להר הבית מפני קדושתו. ב) להתלבש בלבוש צנוע מפני קדושת המקום. ג) תמונות מחלקים שונים
של ה„כותל המערבי" ומקומות הסמוכים לו.

הבשורה הטובה ומשמחת שנפסקו כל העבודות והחפירות שיש בהן חשש, ואפילו ספק חשש, נגיעה בקדש ומקדש.

ויהי רצון שבקרוב ממש נזכה לקיום היעוד שיבנה בית המקדש במהרה בימינו בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו יבוא ויגאלנו, ובלשון הכתוב, ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

בהוספה על האמור, ומוכן שגם זה עיקר, ת"ח על הפס"ד המצורף במכתבו בנוגע לג' „שאלות" המפורסמות. והוספתי מירכאות לתיבת „שאלות", לאחר שאמרו חכמינו ז"ל שהנשאל ה"ז מגונה בפס"ד ברור בזה (שו"ע אדה"ז ששכ"ח ס"ב) וצ"ל מפורסם וידוע לכל מצוה בגדול וכו', אלא שבחושך כפול ומכופל בגלותנו זה – גם בזה צריך להיות פרוסום נוסף וחדש וכו'.

ויהי רצון שבתוספת נתינת כח דימי החנוכה, אשר חודש טבת נעוץ בהם, יהי מוסיף והולך ואור מיום ליום עדי קיום היעוד וה' יהי להם לאור עולם.

כבוד ובברכה לבשורות טובות בענינים הכלליים והפרטיים גם יחד ובאופן דמוסיף והולך

מ. שניאורסאהן

שנפסקו כל העבודות והחפירות: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתק, ובהנסמן בהערות שם.

שיבנה בית המקדש במהרה בימינו: אבות פ"ה מ"כ.

ובלשון הכתוב: בשלח יד, ח.

ת"ח על הפס"ד המצורף במכתבו בנוגע לג' „שאלות": בהמשך להצלת חטופי אנטבה (ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתק, ובהנסמן בהערות שם), הציג כ"ק אדמו"ר שלושה שאלות הלכתיות במהלך התוועדויות שמח"ת, שבת בראשית וכ' כסלו תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 172 ואילך. ע' 201 ואילך. ע' 340 ואילך): א) כשאחד הניצולים חוזר לאנטבה אם צריך לברך שעשה לי נס – בשם ומלכות. ב) אם מותר לחולה להתרפאות אצל רופא מומחה שאינו שומר תומ"צ. ג) במקרה חטיפה אם יש לסמוך על המומחה לחלל השבת על מנת להצילו.

המענה של הרב גץ, בחיוב לג' השאלות, נדפס ב„התקשרות" שם.

שאמרו חכמינו ז"ל שהנשאל כו': ירושלמי יומא פ"ח ה"ה.

מצוה בגדול: שו"ע אדה"ז שם סי"ג.

מוסיף והולך: שבת כא, ב.

וה' יהי להם לאור עולם: ע"פ ישע"י ס, יט"כ.

יב'כח

בי"ה, כ"ב טבת, תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות מצבה, אכפול ברכתי אשר השי"ת ימלא
ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.
בברכה לתוספת הצלחה בהפצת היהדות בכלל ובכל המבצעים
בפרט.

כיון שכבר השקיעה כ"כ זמן ומרץ בלימודי — כדאי שתגמור, ועד
שתקבל תואר ותעודה המתאימה (ע"י התכתבות וכיו"ב — כפי
שהבראות מרשה).

יב'כט

בי"ה, כ"ב טבת תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... לכתבו אודות העבר — כיון שכל זה הי' לפני החתונה — יסיח
דעתו מזה **לגמרי**, אלא שצ"ל הנהגתם יום יומית ע"פ תומ"צ.
ובכללות — לעבוד את השם בשמחה. וה' יצליחם.

יב'כח

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.
ובכל המבצעים: ראה לעיל אגרת י'אתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

יב'כט

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

יב"ל

ב"ה, כ"ג טבת תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' הרב חיים יעקב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מז' טבת בשאלתו בקשר עם הדפסת ספר תער"ב, הנה
מהמוסד — לא לבקש כלום.

בנוגע להבנות — באם שייכות לזה **ורוצות** רשאים לקבל מהן כפי הנהוג.

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

יב"לא

ב"ה, כ"ג טבת תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה חיים יעקב שי

שלום וברכה!

בשאלתו בדבר בקשת ... תי' ע"ד נסיעה ליחידות, המענה היא שלבד מה
שקשה בכלל לקבוע בזמנים אלו יחידות למי שהוא, הנה בנידון הנ"ל אפשר לסדר
כל העניינים בכתב (ובאם זקוקה למענה דחוף רשאית, באם רוצה, לשלוח המכתב
אלי כדי שאוכל להשתדל ע"ד הדחיפות). ויש לחוש על הוצאות הנסיעה.

בברכת כט"ס

מזכיר

יב"ל

מצילום כתי"ק ומהעתק המזכירות.

הרב חיים יעקב: **שלאממע**, מנהל סמינר בית רבקה ביערעס, צרפת. אגרות נוספות אליו —
לעיל חל"א אגרת יא'תשצז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרות יב"לא. יב"לד. יב"קמט.
בקשר עם הדפסת ספר תער"ב: ראה לעיל אגרת יב"ז, ובהנסמן שם.

יב"לא

מו"ה חיים יעקב: **שלאממע**, יערעס. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב"ל, ובהנסמן
בהערות שם.

יב'לב

ב"ה, כ"ד טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הפרופ' משה ש"י סולובייצ'יק
רח' כהנשטס 3, תל-אביב

שלום וברכה!

ברצוני להביע בזה עוה"פ — גם בכתב — הכרת תודה רבה למר
בעד שימת לבבו בנוגע לטיפול הרפואי של דודי הרב בן ציון ז"ל
שניאורסון, ובפרט שהי' בסבר פנים יפות וכו'. ולדכותי דמר בודאי שאין
צורך להדגיש שספ"י מצד הרופא הוא גורם חשוב ביותר בנוגע למצב
הנפשי של החולה, וממילא — גם להגופני.

ארשה לעצמי למסור על ידי כ' תודתי הלבבית לכל הרופאים
והאחיות ש"י שלקחו חלק בטיפולו של דודי ז"ל.

והשי"ת ימלא משאלות לבבם לטובה בכלל, ובפרט שיצליחו הוא
וחבריו להביא ארוכה ורפואה לכל הנצרכים לטיפולם, ובלשון תורתנו
„ורפא ירפא“.

בכבוד ובברכה להצלחה.

יב'לב

מהעתק המזכירות מוגה בכתי"ק. נדפסה ב„התקשרות“ גליון תו ע' 12.

דודי הרב בן ציון: אחי' של הרבנית מרת נחמה דינה. נלב"ע בט"ז טבת ה'תשל"ז.

ובלשון תורתנו: משפטים כא, יט.

שספ"י מצד הרופא הוא גורם חשוב ביותר: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תמא, ובהנסמן בהערות

יב'לג

ב"ה, כ"ד טבת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שמאי ש"י דיאמנט
רח' דיזנגוף 226 תל-אביב

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מ"י"ג טבת, ורב תודות לו על כתבו
מהתרשמותו מפעולות אנשי חב"ד באה"ק ת"ו וגם מהשתתפותו בהן.

בודאי למותר להדגיש למר שהמעשה הוא העיקר ובטוחני שגם
להבא ישתף פעולה בהחזקת והפצת היהדות, תורה ומצותי, ולא עוד
אלא יוסיף בזה, וכמאמר חכמינו ז"ל, "מעלין בקודש". ויהי רצון שיבשר
טוב.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. לכתבו אודות ארגון רשימה בלתי מפלגתית לכנסת וכיו"ב,
מטעמים מובנים מעולם לא עסקה-יסדה תנועת חב"ד בענינים פוליטיים
או מפלגתיים ולא יתכן שיהי' בזה שינוי עכשו. ובכל אופן ת"ח על שימת
לבבו כי בודאי שכוונתו רצויה.

יב'לג

מצילום האגרת. נדפסה ב"היכל מנחם" ח"א ע' קפב ואילך.

שהמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

רשימה בלתי מפלגתית: ראה גם לעיל ח"ת אגרת ב"שב. חי"ט ז'רנג.

יב'לד

[כ"ו טבת, ה'תשל"ז]

(1) עניתיי (ולבעלה שיי) בהיותם כאן — פא"פ — שמכאן ולהבא, באם תהיינה בעיות וכו' ביניהם — יעשו כהוראות רב מורה הוראה בצרפת.

(2) בכל הענין הנ"ל וכיו"ב — יתייעצו ויעשו כעצת הרבא"ג שיי. אזכיר עה"צ.

(3) ות"ח ת"ח על הבשו"ט.

יב'לה

[שלחי טבת, ה'תשל"ז]

ותהא בשעטומו"צ בכל.

אזכיר עה"צ.

הזהירו חז"ל ובכ"מ שלא לעורר אפשריות דקנאה, תמהון וכיו"ב. ובפרט כשמדובר בהתחלת בנין ע"ע וכו'. וק"ל.

יב'לד

מצילום כתי"ק, על גליונות מכתביו של מו"ה חיים יעקב שלאממע (יערעס) בתאריך זה (ועוד פתק כעבור איזה ימים) — בהם כותב: (1) ע"ד בעיות כספיות ומשפחתיות אצל אחת מנשי אנ"ש בצרפת; (2) ע"ד רצונם של חברי סניף „האדרת והאמונה” לייסד „חברה מיוסדת בקבוץ כספים על יסוד חוק של מס ללימוד ממושך”, בהסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א; (3) ע"ד השתתפות בחנוכת הבית בליאן, ומבשר ש„ה” בהצלחה בהשתתפות הרבה אנשים חשובים.

אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב'ל, ובהנמך בהערות שם.

הרבא"ג: הר"ר בנימין אלי גאָראָדעצקי.

יב'לה

מהעתקה, מענה למכתב מו"ה מנחם מענדל ברוק, בשלחי טבת ה'תשל"ז, בו ביקש שכ"ק אדמו"ר יסדר קידושין לבנו רלוי"צ, שנקרא על שם אביו של כ"ק אדמו"ר.

אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה אגרת א'תסה. ח"ו אגרת א'תרל.

הזהירו חז"ל: ראה שבת יו"ד, ב.

קט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

יב'לו

[שלחי טבת, ה'תשל"ז]

[1] כדאי הי' להדפיס קובץ מכי כאלו (מכמה בייס) אחדים מכל סוג (בדתיות) ופוטוסטאט ממקצתם. בצירוף תמונות. וכו'. ובהידור.

[2] נת' ות"ח

ודבר בעתו — בין הילולא דכ"ק אדה"ז והילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר.

אזכיר עה"צ.

יב'לו

ב"ה, ד' שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' הרב צבי שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכי ובו בקשת ברכה פ"נ מיום כ"ו טבת,

ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

יב'לו

מהעתקה. מענה למרת אסתר שטרנברג, על מכתבה דו"ח מ"מבצע נש"ק" — אליו צירפה מכתביו של תלמידות א' מבתי הספר, בהם כתבו את הפעולה שפעלה עליהן הדלקת נש"ק כתוצאה מ"מבצע נש"ק". נדפס בקובץ "א חסידישער דערהער" גליון 101 (תשרי, תשע"ה) ע' 45 ואילך. תשורה (סלונים, תשס"ח).

אגרות נוספות אלי' — לעיל ח"ל אגרת יא'שצח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'פ.

כדאי הי' להדפיס: ראה גם לקמן אגרת הנ"ל.

ודבר בעתו — בין הילולא כו': בנוסח זה נשלח לכו"כ, כדלקמן אגרת יב'מא.

יב'לו

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' רכת.

הרב צבי: הרכבי. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ז אגרת י"כ, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ח י'תרצד (ע' קל).

ת"ח על ההערות ע"ד הס' תולדות לוי יצחק. ובטח בא בדברים ישר עם העורך שי', ואולי הוא בסוג ד, "צעקה על העבר".

בכבוד ובברכה לבריאות ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

נ.ב. האומנם במשך כל חדשים האחרונים לא הו"ל מפרי עטו!?

יב'לח

[ד' שבט, ה'תשל"ז]

גם להצלחת עבודתם ב"ופרצת" ולהשפעתם הטובה בכלל — צריך להשתדל **ביותר וביותר** שתהיי לו משרה רשמית (ע"ד זו דעתך עתה, או כיו"ב), נוסף על ענין הפרנסה כפשוטה שבזה.

יב'לט

[אור לז' שבט, ה'תשל"ז]

(לא בתור הוראות לבי"ד).

איני (ולא מהמזכירות) מיפה כחו **כלל וכלל** לתבוע את מישהו לדין.

צעירי אגודת חב"ד בכל מקום, אינם, "ב"כ" **כלל וכלל**, כ"א אחד ממוסדות חב"ד **כמפורסם**.

ההערות ע"ד הס' תולדות לוי יצחק: מתוך היכרות שהיתה להם ביקטרינוסלב. וראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתקמג.

עם העורך: ה"ר נפתלי צבי גוטליב.

ד"צ צעקה על העבר": ראה ברכות נד, א (הצו"ק לשעבר ה"ז תפלת שוא).

יב'לח

מצילום כתי"ק. מענה למו"ה מרדכי ומרת דינה חנה קמינקר, על מכתב־דו"ח (ממוצש"ק פר' וארא ה'תשל"ז, שנמסר לכ"ק אדמו"ר ע"י בנם, שלמד באותה עת בשיבת תו"ת המרכזית) מפעולותיהם בהפצת היהדות בהמבורג, גרמני'. אגרות נוספות אליהם — לעיל חל"א אגרת יא'תשא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'צב.

יב'לט

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ג ע' צג.

קיא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

אמרתי בפרסום וכו"כ פעמים, שהנני מבקש ומפציר את כאו"א מבניי שיחיו לעשות בכל או"א מהמבצעים ככל יכלתו, ואי"ז שייך ליפוי כח של מישהו, כ"א מפני שזהו הכרח השעה.

יב"מ

ב"ה, ז' שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

...נ.ב. במענה לשאלתו – כו"כ real estate management businesses מתנהלים ע"י בניי שומרי תומ"צ או בסגירתם בשבת ויו"ט, או בעריכת שטר מכירה ע"י רב אורטודוקסי, ושבשבת ויו"ט יהי נמצא בהעסק רק אינו-יהודי – ויפנה לרב כזה בסביבתו ויבארו בפרטיות.

יב"מא

ב"ה, ט' שבט, תשל"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ' והקובץ הערות ח"א ויגדיל תורה, ות"ח ת"ח.

ודבר בעתו – בין הילולא דכ"ק אדה"ז והילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר.

יב"מ

מצילים כתי"ק, על העתק המזכירות של אגרת באנגלית בתאריך זה. – הבא להלן, שנכתב כהוספה לאגרת הנ"ל, תורגם לאנגלית ע"י המזכיר (ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר: להרנ"מ [=להר"ר ניסן מינדל] שי'. מהיר), וכך נשלח אל הנמען.
real estate management businesses = עסקי ניהול נדל"ן.

יב"מא

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"ד ע' שנה. והוא נוסח כללי-פרטי. העותק שלפנינו הוא אל מו"ה שמואל מנחם מענדל שניאורסאהן, בהמשך לאגרת יא'תקפב דלעיל – אליו. והקובץ הערות ח"א ויגדיל תורה: "הערות בשלחן ערוך אדמו"ר הזקן", וקובץ יגדיל תורה, כדלעיל שם.

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק'.
בברכה להצלחה רבה בעבוה"ק

מ. שניאורסאהן

יב'מב

[נוסח המברק לקראת יו"ד שבט, ה'תשל"ז]

שבת שלום והילולא והתוועדויות פעילות והמשכם ופירותיהם בכל
הימים שלאחריהם ועד שיקויים היעוד דתרוממנה קרנות צדיק מלכא
משיחא ובני ישראל יוצאים ביד רמה בגאולה האמיתית והשלימה על ידי
משיח צדקנו.

בברכה להצלחה רבה בכל הנ"ל.

מנחם שניאורסאהן

יב'מג

[אחרי יו"ד שבט, ה'תשל"ז]

ה"ז היפך האפשרי במצב דדינא דמלכותא דעתה כאן!

יב'מב

מצילים המברק.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר). וראה בהגסמן
לעיל אגרת יא'תתקנא בשוה"ג.

מלכא משיחא: מדרש תהלים שם.

ובני ישראל יוצאים ביד רמה: בשלח יד, ח.

יב'מג

מצילים כתי"ק, על גליון שאלת מרת חנה גורביץ מנהלת מוסד חינוך „בית רבקה" לבנות
בברוקלין (בהמשך לשיחת יו"ד שבט תשל"ז (לקו"ש חט"ז ע' 146), אשר למרות שע"פ חוקי המדינה
צריך ללמוד גם לימודי חול, צריכה להיות ההשתדלות להרבות בלימודי קודש), האם כדאי לסדר
לימודי קודש בלי לימודי חול.

יב'מד

[י"א שבט, ה'תשל"ז]

... בכבוד ובברכה.

נ.ב. בטח מר... משתף פעולה עם הרופאים שהרי אמרה **תורה** ורפא ירפא.

וכן ישתדל להשיג עבודה (מתאימה למצב בריאותו) של פרנסה וכמש"נ וברכך ה"א בכל אשר **תעשה** (דוקא — **כדחז"ל**).

יב'מה

ב"ה, י"ד שבט, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל התלמידים שיחיו
ואל התלמידות שתחינה
רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש
באה"ק ת"ו ע"י מ"צ ב"ב

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הרשימות הדו"חות וההחלטות וכו', ושמחתי לראות
התקדמותם בלימוד ובהנהגה טובה, ובפרט בקשר עם המבצעים.
ובודאי עוד יוסיפו בכל זה, שהרי תמיד יש מקום להוספה בכל עניני

יב'מד

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה ישראל שרעבי (רב בפתח תקוה) בתאריך זה — בו
כותב ע"ד יהודי שנפגע בעבודתו ועבר ניתוח מסוכן שהצליח, וצריך להיבדק אצל ועדה רפואית
כדי שיקבעו לו פיצויים כו' ואינו משתף פעולה עם רופאיו ומסרב לחפש עבודה המתאימה למצב
בריאותו.

אנורה תורה ורפא ירפא: משפטים כא, יט.
וכמש"נ וברכך גר': פ' ראה טו, יח.
דוקא — כדחז"ל: ספרי עה"פ.

יב'מה

עם הנובצעים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

טוב וקדושה, תורה ומצותי, ובמיוחד במבצע תורה – לימוד בהתמדה ושקידה יתרה, ובנוגע לבנות – מבצע נשי"ק, ולהיות בכל האמור דוגמא חי' ומזהירה, שמהם יראו וכן יעשו רבים ורבות.

בטח ציינו באופן המתאים את יום היאָרצייט־הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט, שרשת המוסדות נקראת על שמו, וזכות בעל ההילולא יעמוד לכל אחד ואחת מהם להצלחה רבה בכל האמור.

בברכה לבשורות טובות תמיד כל הימים

מ. שניאורסאהן

יב'מו

ב"ה, י"ד שבט, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' לבנה

שלום וברכה!

קבלתי בקשת ברכה פ"נ עבורו, ובעת רצון אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

כיון שנתקבל בסמיכות ליום היאָרצייט־הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביו"ד שבט, ושמעתי על מר שעוזר בהרבה למוסדות החינוך המתנהלים ברוחו בנחלת הר חב"ד, ובודאי עוד יוסיף בזה, הרי בודאי אשר זכות זו תעמוד לו להמשיך ברכות השי"ת בכל המצטרך לו.

אף על פי שלעיל מודגשה עזרתו למוסדות חב"ד, אבל כיון שכל ישראל חברים, ויתרה מזו קומה אחת שלמה, תקותי שמנצל השפעתו שכל בני ובנות ישראל יקבלו חינוך על פי מסורת עמנו, עם נצחי מאז היותו לעם בשעת מתן תורתנו הנצחית. ואם בכל מקום הדברים

יב'מו

שכל ישראל חברים: ע"פ ס' שופטים כ, יא. חגיגה כו, א. ירושלמי שם פ"ג ה"ו. תניא אגה"ק סוסכ"ב.

קומה אחת שלמה: לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.

אמורים, על אחת כמה וכמה בארצנו הקדושה, ארץ אשר תמיד עיני ה"א
בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בברכה לרפואה ולהצלחה בכל האמור.

יב'מז

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז – עשי"ק שירה
ברוקלין

ב"ד מרת זלדה תחי

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת המכ' ות"ח.

ודבר בעתו –

בקירוב לר"ה לאילן, כי האדם עץ השדה, וכב"ה – ביום דקיימא
סיהרא באשלמותא.

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק'.

בברכה להו"ל עוד ס' שירים (ובקרו) – שירים גם בתוכנם –
ובברכה לחדות החיים, הבאים ממקור החיים והטוב – השי"ת

ב"ד

מ. שניאורסאהן

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

יב'מז

מרת זלדה: משקובסקי-שניאורסאהן. אגרות נוספות אלי' – לעיל חכ"ט אגרת יא'רג, ובהנסמן
בהערות שם.

לר"ה לאילן .. וכב"ה: משנה ריש מסכת ר"ה.

כי האדם עץ השדה: פ' שופטים כ, יט. ראה תענית ז, א.

דקיימא סיהרא באשלמותא: זח"א קג, רע"א. רמט, ב. ובכ"מ.

יב'מח

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת זיוה תי'

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכו' ובו בקשת ברכה פ"נ מיום ט' טבת.
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

מהעצות לזיקנה טובה — נוסף על העיקר הנהגה יומית על פי
התורה — התחזקות בבטחון אמתי בהשם.
בברכה לרוב נחת אמתי — ביחד עם בעלה שי' — מכל ילדיהם
שיחיו ולהצלחה רבה בהפצת היהדות

מ. שניאורסאהן

יב'מט

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז
ברוקלין

שרה תי'

ברכה ושלוש!

תודה לך על הציור היפה ששלחת לי וקבלתני זה עתה,
והשם יצליח אותך בכל המצטרך לך ולהנהגה יומית טובה ויפה —

יב'מח

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „התקשרות” גליון איג ע' 11.
מרת זיוה: פש, קיבוץ עין הנצי"ב. אגרות נוספות אלי' — לעיל אגרת יא'תקעה, ובהנסמן
בהערות שם.

יב'מט

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „צדיק יסוד עולם” (קה"ת, תשנ"ב) ע' 103.
„התקשרות” גליון איג ע' 9 ואילך.
שרה: פש.

ק"ז

כ"ק אדמו"ר זי"ע

באותה הדרך שהראתה לכל עם ישראל שרה הראשונה – היא שרה
אמנו.

בברכה

מ. שניאורסאהן

יב"נ

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שרה תי'

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכו' ובו בקשת ברכה פ"נ מיום י"א טבת.
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

בטח תקיים מנהגי יום הולדת – נתינת צדקה, לימוד מזמור
תהלים המתאים (במלאת יד שנה – מזמור טו) והשם יצליחה.

בברכה

מ. שניאורסאהן

יב"נא

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך שלום שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו' ובו בקשת ברכה פ"נ מיום יא' טבת

יב"נ

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „התקשרות” גליון א' ע' 10.
שרה: מימון, קיבוץ עין הנצי"ב.

יב"נא

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פש, תשע"ה). „התקשרות” שם ע' 12.
האברך שלום: פש, קיבוץ עין הנצי"ב.

ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בטח יקיים מנהגי יום הולדת — נתינת צדקה, לימוד מזמור תהלים המתאים (במלאות ט' שנים — מזמור העשירי) והשם יצלחו.

בברכה

מ. שניאורסאהן

יב'נב

ב"ה, ט"ז שבט תשל"ז
ברוקלין

מחוי הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במה דשאינא קדמיכון בהמדובר בהתועדות אתמול במרז"ל מה שכל תלמיד ותיק עתיד **לחדש** ניתן למשה בסיני,

אשר בירושלמי שלפננו (פאה פ"ב ה"ד*, מגלה פ"ד ה"א, חגיגה פ"א ה"ח) הגירסא: עתיד להורות. וכ"ה בקה"ר פ"א, ט. ובויק"ר אחרי פכ"ב, א ובקה"ר פ"ה, ח: עתיד לומר, ובשמ"ר רפמ"ז: מה שהתלמיד שואל.

(* לאח"ז:

בהגר"א לשם: שצ"ל לחדש.

יב'נב

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

מחוי .. מו"ה יצחק: פופקא, ברוקלין. חתנו של הרה"צ מו"ה חיים משה יהושע שניאורסאהן טווערסקי מטאמאשפאלי־ברוקלין.
דשאינא קדמיכון בהמדובר בהתועדות אתמול: ט"ז בשבט ה'תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 456 ואילך). אחרי השיחה ניגש הרב פופקא לכ"ק אדמו"ר, ושווחו בנושא.
במרז"ל מה שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש כו': בהבא להלן — ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך, ובהנסמן שם. ובכ"מ.

הנוסחא שהוזכרה בהתועדות היא ע"פ גרסת רבנו הזקן בקונטרס אחרון שבסו"ס תניא קדישא ד"ה להבין פרטי ההלכות (קנט, ב).

וגירסא זו הובאה ב"שו"ת רד"ך בית ה' חדר ג, אור תורה להה"מ תולדות בתחלתו, שם בתהלים ד"ה כי אלקים יושיע ציון, מטה משה שער ב בשם ויק"ר רפכ"ב, הקדמת הש"ך עה"ת, תורת העולה ח"ג פניה, בשמונה שערים (להאריז"ל) ש"ג, שם ש"ז, שם ש"ח" (לקוטי הגהות לתניא — ברוקלין, תשל"ד — עפ"ו).

ולהוסיף על הנ"ל:

(א) כן הוא ג"כ בשליה מס' שבועות שלו (קצב, סע"א), לקוטי אמרים להה"מ ד"ה כי אלקים יושיע ציון. קונטרס עץ החיים ר"פ לא. ועוד.

(ב) כגרסת המט"מ בויק"ר רפכ"ב — כן הוא גם בויק"ר כת"י פאריז (הובא בויק"ר — ירושלים, תשל"ב — הוצאת מרגליות).

(ג) שער ג' הנ"ל הוא שי מרז"ל למד"ר פי חוקת. ש"ז — שי רוה"ק (בדפוס ת"א, תשכ"ג הוא — קח, ב). ש"ח — שי הגלגולים הקדמה יז.

(ד) גם להגירסות, "להורות" וכו' — מפורש בבמדב"ר חוקת (פ"ט, ו): דברים שלא נגלו למשה נגלו לרע"ק וחבריו (וראה מנחות כט, ב). ולפני זה, שמו"ר (פמ"א, ו): וכי כל התורה למד משה כו' אלא כללים למדהו הקב"ה למשה. ובזהר ח"א (ד, סע"ב): ובכל מלה דאתחדש באורייתא ע"י דההוא דאשתדל באורייתא עבד רקיע חדא כו' ארץ חדשה. עיי"ש. וראה תניא שם קמד סע"ב ושם.

(ה) עפ"ז י"ל דכל מדרז"ל הנ"ל — מר אמר חדא ומר אמר חדא **ולא פליגי**, וכאו"א משמיענו דבר חדש דהן השאלות, והן השקו"ט, והן הפס"ד ניתנו למשה בסיני.

וא"ו) וכל הביאורים בזה — ג"כ לא פליגי וכולם ישנם, היינו שהתלמיד ותיק אפ"ל חידושו: (א) היכן נרמז בתושב"כ (שי מרז"ל שם). (ב) לימוד הפרט מהכלל שניתן למשה (מד"ר חקת שם). (ג) חידוש ממש (זהר שם). ועוד יש להאריך. ואכ"מ.

בכבוד ובברכה.

יב'נג

[ח"י שבת, ה'תשל"ז]

נתקבל ות"ח.

(2) שייך ומוסיף על **דלפניו** – ולכן לא הובא. יתרה מזו – בדפוסים שראיתי – בפרש"י ורד"ק **ש על אתר** – מעתיק **יועץ**. ולהעיר מתוד"ה ונתן (שבת קכח, א).

אבל צ"ע בחגיגה (יד, א) – הובא באגה"ק – דכותב (בדפוסנו) „יועץ“, ובהשאר מעתיק גם וא"ו המוסיף – משא"כ בע"י.
(3) בטח גם האזהרה דעש"ק – דפורים.

יב'נג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב־דו"ח של מו"ה משה פנחס הכהן כ"ץ, מח"י שבת תשל"ז – בקשר לשיעורים בספר התניא, ומענינא דיומא וכו', הנמסרים מדי מוצש"ק על הרדיו (יחד עם ה"ר יוסף הלוי וויינבערג).

אגרות נוספות אליו – לעיל חל"א אגרת יא'תשסה, ובהנסמן בהערות שם.
שייך ומוסיף: במכתבו: להעיר אשר באגה"ק [אגרת כב. קלד, א] כתוב ומ"ש בישע' יועץ וחכם חרשים, הנה בכתוב [ישע' ג, ג] כתוב ויועץ (בוא"ו).
ורד"ק: בד"ה השני (בהעתקתו מ„דברי רבותינו ז"ל“ שבחגיגה יד, א).
מתוד"ה ונתן (שבת קכח, א): ודרך הש"ס לקצר ולומר בלשון אחר קצר.
בחגיגה .. ובהשאר מעתיק גם וא"ו המוסיף: שבפסוק הנ"ל (ישע' שם): „שר חמשים ונשוא פנים (ו) יועץ וחכם חרשים ונבון לחש“.
משא"כ בע"י: נשוא פנים .. חכם חרשים.

בטח גם האזהרה דעש"ק – דפורים: במכתבו: הוספנו .. המדובר בהתוועדות ט"ו בשבט (שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 468) ע"ד מבצע פורים, וגם הזכרתי כל המבצעים. וראה שם ע"ד האזהרה המיוחדת בשנה זו שפורים חל בעש"ק. וראה גם לקמן אגרת יב'עו.

יב'נד

ב"ה, כ"ה שבט, תשל"ז
ברוקלין

הנהלת מוסדות חינוך חב"ד בירושלים ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ' ות"ח.

ודבר בעתו —

בקירוב לר"ה לאילן, כי האדם עץ השדה, וכב"ה — ביום דקיימא
סיהרא באשלמותא.

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק'.

בברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

לתוכן מכ' דט"ו בשבט — אין בו מענה **כלל** למענתי, „שיבססו
מקודם המוסדות הקיימים כו".

ברור שסמינר חב"ד רצוי בכ"מ ובפרט בירות"ו, אבל **בד"א** באם
יתנהל **כדבעי**, ובירות"ו — מיתוסף שצ"ל באופן שיוכל להיות **עכ"פ**
באותה הרמה דסמינר כיו"ב הנמצא שם, ושלא יגרום מחלוקת **וכו'**.

הנהלות המוסדות (דחב"ד) הקיימים ב... — פעולתם ע"ע אין
מונעת התדרדרות המוסדות **משנה לשנה**, ויותר מג' שני חזקה. וד"ל.
ולהבפועל — הרי אין נפק"מ מי האשם. וכל השקו"ט ע"ע לא פעלה כל
שינוי ממשי **כלל**. וד"ל.

יב'נד

מצילום האגרת. והוא נוסח כללי-פרטי. העותק שלפנינו נשלח למוסדות חינוך חב"ד
בירושלים, בהוספת הקטע בסופו.

כי האדם עץ השדה: שופטים כ, יט.

וכב"ה: ר"ה ב, א.

ביום דקיימא סיהרא באשלמותא: זהר ח"ב רטו, א.

באם לדעת מי שהוא חל שינוי עקרי נפלא וכו' — הרי ביכולתו להתדבר עם ביי"ר שבכחב"ד ועם הביי"ד דרבני אנ"ש שי' — ולפעול בהתאם. ותו ל"מ.

יב'נה

בי"ה, כ"ה שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... לכתבם אודות החיכוכים בעבודת ההפצה שיש להם עם כו' —
יתקשרו **בהקדם** עם הרה"ג והרה"ח הוו"ח אי"א נו"מ וכו' הרב"א שי'
גאָרָאָדעצקי שנמצא עתה בפאָריז ויספרו לו בפרטיות, ובטח יסדר
הענינים וישכין השלום.

יב'נו

בי"ה, כ"ו שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הוו"ח אי"א נו"מ חו"ב צנמ"ס עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר פנחס שליט"א

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות קשו"ת של בתו מרת לאה ת"י עם ב"ג
האברך מו"ה יהושע צבי שי' בשעה טובה ומוצלחת,
הנה יה"ר מהשי"ת שיה"י בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל

יב'נה

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.
לכתבם אודות החיכוכים כו': מענה למשפחת שלוחים בא' מערי צרפת.

יב'נו

מהעתק המזכירות מוגה בכתי"ק. חלקה נדפס בלקו"ש חי"ג ע' 255. וראה גם „היכל הבעש"ט"
גליון לא (ניסן תשע"א) ע' ל ואילך. „התקשרות" גליון תתפח ע' 10 ואילך.
מוה"ר פנחס: הירשפרונג, מאַנטרעאַל. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"י ב'תתקעז.
מו"ה יהושע צבי: יודא.

בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה
זוהי תורת החסידות.

וירוו מהם רוב נחת יהודי אמיתי חסידותי.

בכבוד ובהוקרה ובברכת מזל טוב ולבשו"ט דמקיים
כבד את ה' מגרונך (רש"י משלי ג, ט – מפסיקתא
עשר).

הנאמר בההתוועדות ע"ד דוד בר נפלי ואדה"ר – הוא ממג"ע פ'
ויצא.

ת"ח על הבשו"ט בענין המזוזות.

ולהעיר מהשייכות המיוחדת דפנחס (דשמא מילתא הוא) ומזוזת
– כמובן מתקו"ז תכ"ב (באמצע ד"ה קס ר"ש כו' שימני כחותם) „מזוזת
כו' ז"ז מו"ת כל דנטיר ברית מילה כו"י שכ"ז ענינו ופעולתו דפנחס:
בריתי שלום ובטל מותנא וכו' – כמובן בזח"ג פ' פנחס (רלח, א ו) בכ"מ
שם.

ות"ח ת"ח על פרסום הדבר, וזכות הרבים מסייעתו.

יב'נז

[כ"ו שבט, ה'תשל"ז]

בודאי במשך השנים מעת מענתי בזה – נשתנו הפילס שמייעצים

דמקיים כבד את ה' מגרונך: במכתבו: „וג"כ אבקש מכ"ק שליט"א לברך אותי שאהי בבריאות
השלימות כי יש לי מיחוש על הגרון, ודבר זה אבקש מכ"ק שליט"א כי לברך אותי שלא יהי' המיחוש
מפריע אותי מלימוד תוה"ק כי זה כל חי"י".

כבד את ה' מגרונך: ראה גם לעיל ח"י ב'תתקפג. חי"ד ד'תשפג. חי"ח ו'תקכז. ו'תתקעז.
הנאמר בההתוועדות: שיחת מוצש"ק, פ' בא, יו"ד שבט ה'תשל"ז (שיחות קדש תשל"ז ח"א ע'
431).

הבשו"ט בענין המזוזות: שבהמשך למבצע מזוזה, בדק המזוזות והיו ביניהם פסולות, והחליפם
בכשרות.

דשמא מילתא הוא: ראה לעיל ח"א אגרת קנד. וש"ב.

יב'נז

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה. והוא מענה לזוג שכתבו שמפני הבריאות אסר
הרופא על האשה להכנס להריון, וכל הפעולות לא עזרו, והרופא אומר שרק גלולה למניעת הריון
תעזור, וכשאמרו לרופא שכ"ק אדמו"ר נגד הגלולות, ביקש שיכתבו לכ"ק אדמו"ר שהגלולות כיום
לאחרי 12 שנה נשתנו וכו' – ומבקשים עצת כ"ק אדמו"ר.

לקחת בנדו"ז, כן כשמחליפים מזמן לזמן הפילס באופן שכולם מביאים אותה התועלת, אבל הside-effects שונים, הרי אז אינם cumulative (ולפעמים גם מחלישים זא"ז).

ולכן ידברו עוה"פ בכ"ז עם הרופא (ועם הרב, כמובן) ויעשו כעצתם. אזכיר עה"צ.

יב'נח

ב"ה, יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב,
פי אם כסף תלוה את עמי,
היתשל"ז. ברוקלין, נ.י.

הנהלת חברה גמילות חסדים שומרי שבת
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם דו"ח, ובסיומו — מבשר טוב בנוגע להמלוה מלכה השנתית לטובת הגמ"ח „שתתקיים אי"ה במוצאי ש"ק פי אם כסף תלוה" — ר"ח אדר — הבעל"ט,
ויה"ר שתתקיים בשטומו"צ

שהוכפל .. טוב: ראה קדושין מ, א. פיה"מ להרמב"ם פאה בתחלתה. מכתב כ"ק אדניע בסי המאמרים תשי"ט ע' יח. ועוד. ועיין פרש"י לבראשית (א, ז) בסופו — דגם העבר נעשה טוב.
ר"ח אדר: שעיקרו — והתחלת ימי החודש — הוא בשני דר"ח.

side-effects = תופעות לוואי.
cumulative = מצטברים.

יב'נח

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 592 ואילך.
הנהלת חברה גמילות חסדים שומרי שבת: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תשנ"ג, ובהנסמן בהערות שם.
מכתב כ"ק אדני"ע: אג"ק שלו ח"א אגרת מת.

ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט הידועה אשר הכל הוא בהשגח"פ,
עאכו"כ קביעת החודש,

והרי אמחז"ל דבאדר בריא מזלי דבנ"י, ויתרה מזה גירסת הרא"ש
דתקיף מזלי —

ואם בכל החודש כן הוא, ה"ז ביתר שאת וביתר עז בר"ח, יום
שהוא כולל כל ימי חודש זה,

וכשחל בש"ק — הרי פס"ד הוא אשר **יראה** אדם כאילו כל
מלאכתך עשוי, ונאמר בשבת: וקראת לשבת עונג — שקורא וממשיך
עונג בכל עניני השבת, ומיניי ומה מתברכין כולהי יומי, מתחיל ובתוקף
במוצאי שבת ועניניו, שהרי אז — ה"ה בדוגמא שמלויין את המלך (שבת)
אחר שיצא מן העיר,

ואף דבריא ותקיף מזלי דכאו"א מבנ"י — בכ"ז צורך ותועלת
גדולה בפעולות חברת גמ"ח — כי גדולה גמ"ח יותר מן הצדקה כי היא
בין לעניים בין לעשירים.

תורת הבעש"ט .. הכל: הוספות לכתר ש"ט (קה"ת, ברוקלין) סי' קיט ואילך. סי'
המאמרים — קונטרסים (לכ"ק מו"ח אדמו"ר) ח"ב ע' 740. לקו"ש כרך ח' ע' 277 ואילך.
עאכו"כ: ענין של תומ"צ — עליהם העולם קיים. ובפרט **קביעת החודש** — שעל
קריאתה מחללין את השבת (ר"ה כא, ב. ובתוד"ה על שם).
אמחז"ל: תענית כט, ב.

בר"ח .. כולל: עטרת ראש בתחלתו.
פס"ד: שו"ע אדה"ז חאו"ח סיו"ס כא. וראה גם פרש"י עה"ת יתרו (כ, ט).
ולעיר אשר בסמ"ק סר"פ אין תיבת **כאילו**.
יראה אדם: ועד"ז בפרש"י יהא **בעיניך** (משא"כ במכילתא וכו') — שכשאדם **רואה**
דבר ה"ז בודאות גמורה אצלו, משא"כ בשמיעה וכיו"ב (ראה אוה"ת וירא קד, א. ובכ"מ).
וראה לקוטי לוי"צ לזח"א ע' קיח.

ונאמר .. וקראת: ישע"י נח, יג. וראה פע"ח ש' השבת פכ"א.
עונג .. בכל עניני השבת: ראה ירוש' שבת פט"ו, ה"ג: לא ניתנו שבתות ויו"ט אלא
כו' ובקה"ע שם.

ומיני' .. יומי: ראה זח"ב סג, ב. פח, א.
מתחיל .. במוצאי שבת: ראה לקו"ת בלק עב, ב.
שמלויין .. העיר: שו"ע אדה"ז חאו"ח סי' ש' ס"ב.
גדולה .. לעשירים: סוכה מט, ב.

סי' קיט ואילך: ובמהדורת תשנ"ט ואילך סי' קעט ואילך.
סי' המאמרים .. ע' 740: נעתק ב"היום יום" כח חשון.
לקו"ש כרך ח' ע' 277: ולעיל ח"א אגרת צד.
שכשאדם רואה דבר ה"ז בודאות גמורה: ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 121. תורת מנחם ח"כ ע' 156.

ויהי"ר אשר בריאות ותוקף המזל דכאו"א יביא שיקוים בו תרוממנה קרנות צדיק — ועמך כולם צדיקים — והגמ"ח ותומ"צ בכלל יחישו קיום היעוד דקץ שם לחושך (להגלות) — בביאת מלך מבית דוד ויבנה מקדש במקומו,

ותיכף לקריאת פ' שקלים ועסק בתורתה — נבוא לקיומה ועשייתה באהבה כמצות רצונך.

בכבוד ובברכה לבשו"ט בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

מצו"ב השתתפות. בל"נ.

יב'נט

ב"ה, כ"ח שבט, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר ליב שי קרוציק
אצל חיים בריטמן
רח' בן חיים 4/14, רמת השרון

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הפ"ש ממנו על ידי מרת בריטמן תחי', ותקותי שהסתדרותו מתקדמת בטוב, שאצל יהודי „טוב" הוא כשהוא טוב

תרוממנה .. צדיק : תהלים עה, יא.

ועמך .. צדיקים : ישעי' ס, כא.

קץ .. לחושך : איוב כח, ג.

מלך .. במקומו : רמב"ם הלי מלכים פי"א ה"ד.

פ' שקלים ועסק בתורתה : ראה תנחומא כי תשא סוס"ג: ובפרשת שקלים אמר משה כו'.

ועסק בתורתה : להעיר ממנחות קי, א. שו"ע אדה"ז חאו"ח סי' א סעי' ט (מהדו"ב), שם סעי' טו (מהדו"ק). — וראה לקו"א להח"מ (סלי"ב) ובאו"ת (קב, ד) — ד"ה כל העוסק.

באהבה כמצות רצונך : נוסח תפלת מוסף ר"ח (שבת ויו"ט). וראה המשך וככה, תרל"ז פי"ז.

תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנ"ד בשוה"ג.

בגשמיות וברוחניות גם יחד, ואדרבה בהגברת הצורה על החומר והרוחניות על הגשמיות.

ובודאי אלה מאחינו בני ישראל שלאחרי עמל רב ומס"נ זכו לצאת מהמדינה ההיא ולבוא לארצנו הק', „ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה" – לא זקוקים לביאור נוסף בהאמור.

ונקודה זו היא ג"כ הקשר להמשך מכתבי – להביע תודה לבבית למר בעד שימת לבבו בעד התמונה שצייר ושלח לי, ובפרט אשר נוסף על היגיעה בזה על דרך הרגיל לכל אמן וצייר, הי' לו להשתמש בפוטוגרפי.

ובהזדמנות זו ארשה לי, ביחד עם נתינת התודה, להביע גם תקוה, מיוסדת על הרעיון שכיון שצייר משקיע בציור שעושה מרוחו ונשמתו, ולא עוד אלא בדוגמת דבר המושכל, שלא רק שהשכל תופס את המושכל אלא גם נתפס ממנו – הרי מאחר שהתמונה נותנת ציור של יהודי בעל זקן, חגור אבנט (סמל „אוזר ישראל בגבורה"), ובידו סידור וכו', בודאי שכל הרואה את הציור, ועל אחת כמה הצייר עצמו, מתרשם ממנו.

והרי ברוחניות, ככל שיהי' המצב טוב ואפילו בשלמות, תמיד יש מקום להוספה בכל עיניי טוב וקדושה, תורה ומצוותי, היות ואינסופיים הם, כיון שקשורים בהקב"ה האין־סוף. ומכאן הצווי – שהוא גם נתינת כח – להעלות בקודש וללכת מחיל אל חיל.

ובהתאם להאמור תקותי שמר משפיע בכיוון זה גם על זוגתו תחי' ובכל הסיבה.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות.

יב'נט

מהמדינה ההיא: מרוסא.

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

שלא רק שהשכל תופס את המושכל אלא גם נתפס ממנו: ראה תניא רפ"ה.

ציור של יהודי בעל זקן, חגור אבנט .. ובידו סידור וכו': למכתבו צורף ציור (שצייר ע"פ תמונה)

של כ"ק אדמו"ר חגור באבנט וסידור בידו (ציור מספר 5291 בספריית „אגודת חסידי חב"ד").

נתינת כוח: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ת.

יב'ס

[כ"ח שבט, ה'תשל"ז]

כפי שאמרתי כמה פעמים — מיוסד על הסדר **שיסד כ"ק מו"ח אדמו"ר** (שמזה מובן — שלא אֶשנה אותו אפילו כשיכתוב בזה עוה"פ ועוה"פ ועוה"פ) — עניני „אחי תמימים" וכיו"ב — הם תחת הנהלה המרכזית דתו"ת — ואל"י יפנה.

ולפלא **גדול** כתבו שידבר אתי וכו'!

אזכיר עה"צ.

יב'סא

ב"ה, כ"ט שבט תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' הרב מו"ה ישראל שי' וזוג' תי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות מצבה,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה להצלחה רבה בהפצת היהדות ולבשו"ט בכל זה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בטח מתכתבים עם הממלא מקומם באַלאַסקאָ ומעודדו ומזרזו וכו'. וה"ז נוגע לרבים, כמוכן.

יב'ס

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה — בו כותב ע"ד כמה בעיות במוסד „אחי תמימים" בא' המדינות.

עניני אחי תמימים: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תשעד. וש"נ.

יב'סא

מצילום האגרת. נדפסה בספר „יהדות מעבר להרי הקרח" (ופרצת, תשנ"ה). — בראש העתק המזכירות נרשם בכתי"ק הוראה למזכירות — לצרף לאגרת זו את ה־LNS* דפורים. מו"ה ישראל: האבער, קאַליפּאָרניאַ. שימש כרב־צבאי בחיל האויר של ארה"ב. באַלאַסקאָ: שם שירת משך כשלש שנים.

(* LNS = Lubavitch News Service (שירות ידיעות וחדשות לעתונות שע"ה, מרכז לעניני חנוך").

יב'סב

[שבט, ה'תשל"ז]

(1) מספר הדירה 72 – וכתוב בספרים שזהו בגימטריי **חסד** – ויזכירו על עשיית חסד עם עצמו ועם הזולת.

(2) דרכון... שמונה עשרה – בגימטריי **חי** – ויזכירו על שצריך להיות תמיד **חי** ע"י תורת חיים ומצות.

(3) ע"ד היחידות תשל"ו – וכל זה בתקפו גם עתה, ובפרט שבכמה פרטים חלו כבר שינויים לטובה וככתבו בעצמו.

(4) בנוגע לילד המאומץ יסביר לזוג' תי': כשהשם נותן ילד – הוא על מנת **שאלו** שניתן להם הילד יתנו לו **כל צרכיו**. ואם, לדוגמא: הם מאכילים ומשקים אותו – הוא בריא. ובאם לאו לא. באם מחנכים, אותו בחינוך דצדק ויושר – הוא בריא בנשמתו, ובאם לאו לא **וכו'**. כשהמדובר בילד שנולד לאם גוי' ורוצים לאמצו כדרוש נוסף ענין **עקרי ביותר** – כיון **שנולד** להנ"ל, הרי נשמתו בלידתו נשמת גוי, והרוצים לאמצו כדרוש – עליהם להכניס בו נשמה **יהודית**. נותן הנשמה הוא **השם**, ואמר בתורתו – שיחליף הנשמה באם הילד ימולו אותו, יטבילו אותו במקוה והמאמצים **יחליטו** שיחנכוהו כרצון השם (שמירת מצות) – ואז תכנס בו נשמה יהודית, – באם מאיזה סיבה שתהי' יחסר **אחד** מהנ"ל – תשאר בו נשמתו בה נולד – של אינו יהודי.

אין מצוה להחליף הנשמה (שזהו – גירות) וכיון שהנשמה **אינה יהודית**, אין מחויבים למולו, להטבילו ולחנכו חינוך יהודי וכו' אבל אז הקשר שלו עם המאמצים – רק כפי האפשר בין ידידים שאחד מהם יהודי והשני גוי, ותו לא.

לפטירת אמה ע"ה – דזוג' תי', תבדל לחיים טובים – ביום ההילולא דאדה"ז ביום זה זכותו דאדמו"ר הזקן מתגבר ביותר להמשיך ברכות (כולל – לעליית נשמה הנ"ל) ע"י פעולות הצאצאים כתקוותו דאדמו"ר הזקן, היינו חיים על פי שולחן ערוך.

יב'סב

בנוגע לעסקו (שהגובים באים בעש"ק במאוחר וכו', אבל באים למשרד אחר כו') – ישאל רב מורה הוראה באם זה מספיק. אזכיר עה"צ.

יב'סג

ב"ה, ג' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הפרופ' מ. שני
מנהל המרכז הרפואי ע"ש ח. שיבא, תל השומר

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מי"ח שבט, ורב תודות לו בעד שימת לבו להודיעני פרטי מצבו של ... שי.

ואכפול ברכתי בנוסף להמדובר בעת פגישתנו בשמחת־תורה, שיצליח הוא וכל המוסד שעומד בהנהלתו, שכל הפונים לעזרתם ימצאו מבוקשתם ועד לרפואה שלמה וגם קרובה. וארשה להוסיף תקותי ואיחולי לבבי שיהי' זה בנוסח המסורתי „בריאות הנפש ובריאות הגוף“, שאצל יהודי בריאות ומנוחת הנשמה קשורה ב„נשמה לנשמתו“, היא תורתנו ומצותי עליהם נאמר „כי הם חיינו ואורך ימינו“.

בודאי זוכרני פגישתנו כשביקר ביחד עם חבריו. ותקותי שזוכר ג"כ הצעתי שבמקום להשתמש בביטוי „בית־חולים“ יקראו לו „בית רפואה“. ואף שבהשקפה ראשונה החילוק הוא בתיבות ומלים. אבל עצם השינוי יש בו כדי להביא עידוד. ועוד והוא העיקר, שזהו מתאים יותר לאמתתו של בית זה, שתכליתו ומטרתו להביא רפואה ועד לרפואה שלמה, ולמה ייקרא בשם שאינו הולם יפה את הענין.

המניעה היחידית שאני רואה בהאמור הוא רק ענין הרגילות, אבל אם לכל אדם נתונה היכולת והכח לשנות עניני העולם בכיוון הטוב, ועד

יב'סג

כי הם חיינו ואורך ימינו: נוסח תפלת ערבית.
יקראו לו „בית רפואה“: ראה גם לעיל חכ"א אגרת חריג, ובהנסמן בהערות שם.

לחידוש, על אחת כמה וכמה בקשר לעם היהודי, אשר עצם מציאותו הוא שינוי מסדרי עולם, ותפקידו להיות אור לגויים. וכיון שזהו תואר שניתן בתורתנו, תורת אמת, מדויק הוא בכל הפרטים, כולל גם כן שענין האור הוא שלכאורה אינו מחדש דבר, אבל ביחד עם זה העיקר הוא שמראה ומגלה הדבר כמו שהוא לאמתו, אשר ברוב הפעמים עקרי הוא בכדי להבדיל בין הטוב והרע ובין הקדושה והטומאה, והבריאות והחולי, להבדיל מהאומרים לרע טוב ולחולי בריאות.

כיון שנכנסנו לחודש שמרבין בו בשמחה, יהי רצון שיהיו כל עניניו באופן המביא לידי שמחה אמתית, ובנוסף המסורתי „ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כן תהי' לנו".
בכבוד ובברכה לשמחת פורים.

יב'סד

ב"ה, ג' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מרדכי שי' לפיד
רח' גבעות עולם, קרוואן 4 אלון מורה, לב השומרון

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מט"ו בשבט עם המצורף אליו, בו כותב על דבר גרעין עיר עולים בשומרון וכו'.

ובכלל קשה לומר בזה חוות-דעת בריחוק מקום, ובפרט שקשור גם כן באי-שלימות בידיעת התנאים בענין האמור. ובענינים כגון אלה נזהר אני בשני הקוים: לא לומר דבר שיכול להביא לחלישות באנשים

אור לגויים: ישעי' מב, ו. מט, ו.

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

לחודש שמרבין בו בשמחה: תענית כט, סע"א.

ליהודים היתה אורה .. לנו: אסתר ח, טז. נוסח הבדלה.

יב'סד

מהעתק המזכירות מוגה בכת"ק.

מר מרדכי שי' לפיד: מאסירי ציון. עלה לארה"ק בתשכ"ח. ממקימי הישובים אלון מורה, אלקנה וקדומים, אחרי מאבק ממושך. נרצח על ידי מחבלים בכ"ב כסלו תשנ"ד, הי"ד.

המשתדלים בזה, שהרי אפשר שההתנחלות האמורה רצוני ודרושה וטובה; וכן לא בקו השני — מפני חסרון ידיעה האם הענין מעשיי והאם נכון הוא בתנאים הקיימים. ומפני הטעמים האמורים גם במכתבי אל מר אין רצוני להוסיף בזה. ובפרט שגם אין צורך בדבר, כי אם להעיר שלאחרונה נתוספה עוד נקודה האם יגינו ככל הדרוש על המתיישבים במצב של סכנה ח"ו היל"ת.

והשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית — והרי אלה שעלו מהמדינה ההיא ראו זה גם בעיני בשר ובמוחש, בקבלת היתר יציאה והעלי' וכו' — ימשיך בחסדיו ובטוב הנראה והנגלה לנחותם בכל עניניהם, כולל גם בהאמור, כטוב לרבים וכטוב ליחיד.

מרגיש אני לחובתי להביע תקותי החזקה, אשר אף שבודאי משתדל ככל התלוי בו להפיץ היהדות האמתית בכל מקום שידו מגעת בארצנו הק', עלי' נאמר „ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה“, אבל כיון שנצטוינו להעלות בקודש בטח עוד יוסיף בזה, והרי תמיד יש מקום להוספה בכל עניני טוב וקדושה, התורה ומצותי', שאין־סופיים הם כיון שקשורים בהאין־סוף. והאריכות לדכותי' אך למותר. ולא באתי בזה כי אם לקיים מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזורזין.

כיון שנכנסנו לחודש עליו אמרה וורתנו, תורת־אמת, משנכנס אדר מרבין בשמחה, יהי רצון שיהיו כל הענינים, הכלליים והפרטיים, באופן של שמחה אמתית, וכלשון המגילה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כפשוטו של מקרא וכפירוש חכמינו ז"ל אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפלין, כלומר בגשמיות וברוחניות גם יחד, שהא בהא תליא.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ולשמחת פורים.

16 ע' 13 ואילך. שלאחרונה נתוספה עוד נקודה האם יגינו: ראה גם לעיל חכ"ה אגרת ט'תקמט. פרדס חב"ד גליון

מהמדינה ההיא: מרוסיא.

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

אין מזרזין אלא למזורזין: ספרי ר"פ נשא. במד"ר פ"ז, ו. וראה גם מכות כג, א.

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

משנכנס אדר מרבין בשמחה: תענית כט, סע"א.

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר: אסתר ח, טז.

וכפירוש חכמינו ז"ל: מגילה טז, ב.

יב'סה

ב"ה, ג' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מוא"י בשבט – ע"פ כתבה אודות הבחור שי
הנהגתו וכו' אין זה שידוך מתאים כלל עבורה,
נוסף על שגם החילוק בגיל – טעם לשלילה.
והשם יצליחה בשידוך טוב בבוא הזמן.
בברכה.

יב'סו

[ג' אדר, ה'תשל"ז]

(1) **תכלית** החיבור – שע"י קריאה בו יתוסף בזהירות בענין איסור
העברת הזקן וחשיבות גידולו – ולזה **מוכרח** שיודפס ויופץ **בפומ"מ**. וזה
כבר כמה **שנים** שמתעסק בזה, ומזמן לזמן מוצא שקו"ט חדשה
ולהתכתב עם כל קצוי תבל! וא"ס לדבר! וידפיסו **בהקדם** כמו שהוא.
וכל הספקות וכו' – ידפיס אח"כ בפ"ע.
(2) אזכיר עה"צ לכהנ"ל.

יב'סה

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

יב'סו

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה משה ניסן ווינער בתאריך זה – בו כותב בקשר
לספרו „הדרת פנים – זקן“ (ברוקלין, תשל"ז), שביקש חו"ד של כו"כ רבנים על כמה ענינים
שנתקשה בעבודתו, ומפרט ענין אחד – שיטת רבינו יונה המובא בשו"ת צ"צ יו"ד ח"א סצ"ג סק"ט*.

(* וראה נ"ש בזה בספרו הנ"ל – ע' קז ואילך, ובהערה 154 שם.)

וא"ס: = ואין סוף.

אזכיר עה"צ לכהנ"ל: על בקשתו ברכה, בסיום מכתבו, להצלחה בעניניו.

יב'סז

ב"ה, ג' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל באיחור וה' ימלא משאלות לבבו לטובה בכל
הענינים שכותב אודותם.

וכיון שנכנסנו לחודש עליו נאמר „משנכנס אדר מרבין בשמחה“,
יהי רצון שכל עניניו יהיו באופן של שמחה אמתית, ויקויים בו, בתוך כלל
אחינו בני ישראל, „ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר“, כפשוטו
של מקרא וכפירוש חכמינו זכרונם לברכה „אורה זו תורה כו' ויקר אלו
תפלין“, כלומר בגשמיות וברוחניות גם יחד, שהא בהא תליא, שהרוחניות
— חיי היום־יום על פי התורה ומצותי' במעשה בפועל — הוא הצנור
להמשכת וקבלת ברכות ה' גם בגשמיות. והרי תמיד יש מקום להוספה
בכל עניני טוב וקדושה, התורה ומצותי', כולל כמובן מצות ואהבת לרעך
כמוך, כלל גדול בתורה, להשפיע בכיון האמור בכל הסביבה, והובטחנו
דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, בפרט
כשמלווים דוגמא חיי' ומזהירה. וכל הוספה בהאמור מוסיפה בברכת ה'
בכל המצטרף.

בברכה לשמחת פורים.

יב'סז

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

משנכנס אדר מדבין בשמחה: תענית כט, סע"א.

ליהודים היתה אורה .. ויקר: אסתר ח, טז.

וכפירוש חכמינו זכרונם לברכה: מגילה טז, ב.

ואהבת לרעך כמוך, כלל גדול בתורה: קדושים יט, יח ובתור"כ ופרש"י עה"פ.

דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב: ר"ת בספר הישר שער י"ג. הובא בשל"ה שער האותיות

אות ל'.

קלה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

יב'סח

[ד' אדר, ה'תשל"ז]

בודאי המנות גם למהדרים כשר.

יב'סט

ב"ה, ה' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת שפרה תחי' מרוזוב
כפר חב"ד באה"ק ת"ו

ברכה ושלוש!

בעתו נתקבל מכתבה ששלחה על ידי ידידנו הרה"ח וכו' הרב ליבוב
שי'.

וכיון שנכנסנו לחודש אשר תורתנו, תורת אמת, אומרת עליו
„משנכנס אדר מרבין בשמחה“, יהי רצון שיהיו כל עניני, הכלליים
והפרטיים, באופן של שמחה אמיתית, ובלשון המגילה, „ליהודים היתה
אורה ושמחה וששון ויקר“, כפשוטו וכפירוש חכמינו ז"ל אורה זו תורה
כו', כלומר בגשמיות וברוחניות גם יחד, שהא בהא תליא.

בברכה להצלחה ולשמחת פורים.

יב'סח

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבם של הנהלת צאנז"ח (נ.י.) בתאריך זה – אליו מצרפים דוגמא
של תיק ל„משלוח מנות ומתנות לאביונים“ שהכינו, ומתארים שהתיק נעשה מב' תיקים: הא' כולל
שני מטבעות למתנות לאביונים ועלון (בראשור), והב' עבור משלוח מנות בצירוף עלון.

יב'סט

מרת שפרה תחי' מרוזוב: אגרות נוספות אלי' – לעיל ח"ל אגרת יא'שדמ, ובהנסמן בהערות
שם.

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

משנכנס אדר מרבין בשמחה: תענית כט, סע"א.

ליהודים היתה אורה .. ויקר: אסתר ח, טז.

וכפירוש חכמינו ז"ל: מגילה טז, ב.

יב'ע

ב"ה, ה' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי צבור
הרב יעקב פנחס ש"י שיר
הרב הראשי כפר סבא

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ט שבט, מובן שבענינים שכותב יש לפנות לעסקני אנ"ש באה"ק ת"ו, שהם נמצאים על אתר ויודעים מצב הדברים.

וכיון שנכנסנו לחודש שמרבין בו בשמחה, יהי רצון שיהיו כל עניניו, הכלליים והפרטיים, באופן של שמחה אמיתית, ויקויים בו ובבני עדתו, „ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר“, כפשוטו של מקרא וכפירוש חכמינו ז"ל „אורה זו תורה כו' ויקר אלו תפלין“, ובכלל זה קיום כל המצוות בפועל, וכמאמרם ז"ל הוקשה כל התורה כולה לתפלין, כלומר בגשמיות וברוחניות גם יחד שהא בהא תליא.

בכבוד ובברכה לשמחת פורים.

יב'ע

במענה למכתבו: בו ביקש מכ"ק אדמו"ר שישלח אברכים לעיר לחזק ידים רפות להרבצת תורה וחיזוק בקיום המצוות.

שמרבין בו בשמחה: תענית כט, סע"א.

ליהודים היתה אורה .. ויקר: אסתר ת, טז.

וכפירוש חכמינו ז"ל: מגילה טז, ב.

וכמאמרם ז"ל הוקשה .. לתפלין: קדושין לה, א. וש"נ.

יב'עא

ב"ה, ה' אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מר שמעון שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ-22/1,

מובן שנכונה הסברה שילמד בישיבה, ובהתמדה ושקידה, לימוד
המביא לידי מעשה, קיום המצוות בהידור.

ובנוגע לפרטי הדברים, באיזה מקום ילמד ואיך להוציא הדבר
לפועל וכו', יתדבר בזה עם רב בסביבתו שיוכל לספר לו כל הפרטים
וישיאו עצה טובה. ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצליח.

וכיון שנכנסנו לחודש שמרבין בו בשמחה, יהי רצון שיהיו כל עניניו
באופן של שמחה אמתית, וכלשון המגילה „ליהודים היתה אורה ושמחה
וששון ויקר“, כפשוטו של מקרא וכפירוש חכמינו ז"ל „אורה זו תורה כו'
ויקר אלו תפלין“, כולל קיום כל המצוות, שהרי הוקשה כל התורה כולה
לתפלין — כלומר בגשמיות וברוחניות גם יחד שהא בהא תליא.

בברכה להצלחה ולשמחת פורים.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב. במזכירות אין כותבים צרפתית, אבל יכול גם להבא לכתוב
צרפתית, ויודיע באיזו שפה נוח לו לקבל המענה, בלה"ק, אידיש או
אנגלית.

יב'עא

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

מור שמועון: מאכלוף.

לימוד המביא לידי מעשה: קידושין מ, ב. וש"נ.

חפץ ה' בידם יצליח: ישעי' נג, יו"ד.

שמרבין בו בשמחה: תענית כט, סע"א.

וכלשון המגילה: אסתר ח, טז.

וכפירוש חכמינו ז"ל: מגילה טז, ב.

שהרי הוקשה .. לתפלין: קדושין לה, א. וש"נ.

יב'עב

[ה' אדר, ה'תשל"ז]

בכלל לא נראה לי השקעת סכום כ"כ בעסק כהנ"ל, ובפרט
שכמדומני – שלאחרונה כמה לא הצליחו במסחר של Oil Tankers.
ואף שהיו כבר מנוסים בזה כו"כ שנים, ועאכו"כ להתחיל בזה עתה.
ולכן קודם שיחליט יתייעץ היטב במבינים בכיו"ב.

יב'עג

[ז' אדר, ה'תשל"ז]

(1) לא זקוקה לחליצה?
(2) עפהנ"ל ה"ה מבוגר ממנה בשלשים שנה ובטח מצב בריאותו כו'
ואיך תכנס לכ"ז?
אזכיר עה"צ.

יב'עד

[ז' אדר, ה'תשל"ז]

כשבקרני דר. Jacobson שי' סיפר שהמציא אופן (מכונה) להבחין

יב'עב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה. והוא מענה לא' שעוסק במשלוחים ממדינות
למדינות ורוצה לקנות מיכלית נפט, אך ההשקעה מאוד גדולה, וצריך למשכן את נכסיו עבור זה.
Oil Tankers = מיכליות נפט.

יב'עג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה. והוא מענה ע"ד אלמנה בגילאי ה' 50 ללא ילדים,
שהוצע לה נישואין לאלמן בגיל 82. – על הנכתב ש„אין לה ילדים” – מתח כ"ק אדמו"ר קו, וכתב
(כבפנים (1)); כן מתח קו תחת פירוט הגילאים (וסימן בחץ לעבר גיל האלמנה), וכתב (כבפנים (2)).

יב'עד

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב בתאריך זה. והוא מענה לא' שנחלה במחלה הידועה רח"ל,
בצד שמאל של המוח, ונתרפא וחזר לאיתנו לאט לאט, אך לאחרונה נראה שיש גידול גם בצד ימין
של המוח, וחמשה רופאים מיעצים לנתח מיידית, ואומרים שהסיכויים טובים שיבריא, ומבקש עצה
וברכה.

TT: Jacobson = ג'ייקובסון.

קלט

כ"ק אדמו"ר זי"ע

(Diagnose) בענינים כהנ"ל. ולכאורה כדאי לשאלו השייך זה ויכול להועיל בנדו"ז (ואפשר – שיוכל להחליט בשיחה טלפונית גרידא).

ובאם יחַדֵּשׁ מה – לדבר עוה"פ עם הרופאים (מספיק עם אחדים מהם) ולעשות כעצתם.

אזכיר עוה"פ עה"צ.

יב'עה

ב"ה, ט' אדר תשל"ז

ברוקלין

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום כ"ט שבט –

בעניני חב"ד באה"ק – צריך לפנות לעסקני חב"ד שם.

בכבוד

מזכיר

יב'עו

ב"ה, י"א אדר, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

על פי מרז"ל שמזרזין את האדם קודם מעשה וחוזרין ומזרזין אותו בשעת מעשה,

שמזרזין ... מעשה: רש"י יתרו יט, כד. וראה מכילתא שם.

Diagnose = לאבחן.

יב'עה

מצילום כתי"ק ומהעתק המזכירות.

יב'עו

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 619 ואילך.

הרי יומא קא גרים — י"א אדר — שכדבר משנה (רישא דראש מס' מגילה) ובלשונה: מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו לא פחות ולא יותר,

לזרז עוה"פ — נוסף להזירו דמאז ובפרט מראש החודש — ע"ד מבצע פורים,

להשתדל שכל אחד ואחת יקיים כל מצוות ימי הפורים ועניניהם כהלכתם, השתדלות ע"י **דבור** — הדבור עמהם בדברים היוצאים מן הלב בכ"ז, וע"י **מעשה** — במקום ובענין שיש צורך: להמציא בעל קריאה (דהמגילה, וביום — גם דפ' ויבוא עמלק), מנות — מוכנות לקיום מצות משלוח מנות, מטבעות — לקיום מצות מתנות לאביונים,

ומה טוב — לצרף גם קיצור הלכות פורים **הצריכות**, ועכ"פ — קיצור פרשת ימי הפורים האלה ותקפו של נס,

ועוד — וג"ז עיקר — שאין זו „קריאה למפרע“, שאין זה רק ספור דברים ופרסומי ניסא שהי' בעבר ובעבר הרחוק, כ"א חלק דתורתנו (גם מלשון הוראה) הנצחיית בכל מקום ובכל זמן ולכל אחד ואחת,

רישא דראש: שכולל הכל וכו' — ראה עטרת ראש בתחלתו (דיוק ה' ראש ולא תחלה).

מגילה נקראת: ראה ד"ה זה בס' תורת שמואל שנת תרכ"ז, תרכ"ט.

בי"א ... בי"ג: ונפק"מ גם עתה **ובכל מקום** — טושו"ע או"ח סתרפ"ח ס"ז.

בי"א ... ולא יותר: ראה שלי"ה ס"פ תצוה.

מראש החודש: ראה ירושי' ריש מגילה: כל החודש כו' והחודש אשר נהפך גוי. טושו"ע שם.

מנות ... מתנות: ראה פע"ח ש' הפורים פ"ו. בסידור האריז"ל שם ובכ"מ.

מתנות לאביונים: ו„מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו“ (רמב"ם ה' מגילה פ"ב הי"ז).

תקפו של נס: ראה מגילה (יט, א), אבל בפרש"י ע"פ פשוטו של מקרא (מג"א ט, כט): תוקפו של נס של אחשורוש ושל המן ושל מרדכי ושל אסתר.

קריאה למפרע: בלשון המשנה (מגילה יז, א) ומובא בשם הבעש"ט — למפרע שסובר כי אז הי' הנס ולא עתה לא יצא.

תרכ"ז, תרכ"ט: סה"מ תרכ"ז ע' קצח ואילך. תרכ"ט ע' פג ואילך.

אבל בפרש"י ע"פ פשוטו של מקרא: ראה שיחת ש"פ תצוה שנה זו (שיחת קודש תשל"ז ח"א

ע' 518. ע' 526 ואילך).

ומובא בשם הבעש"ט: הוספות לכתר שם טוב סי' ק. וש"נ.

מלשון הוראה: ראה רד"ק לתהלים יט, ח. זח"ג נג, ב.

כולל אשר כאז כן עתה ותמיד — לא ינום ולא יישן שומר ישראל — המלך מלכו של עולם — ויקים האמור במגילה „ונוח מאויביהם” „כי נפל פחד היהודים עליהם”

וליהודים „אשר בכל מדינות המלך — מלכו של עולם — הקרובים והרחוקים” לעת עתה (כי נכנס בהם רוח שטות ועברו עבירה, ר"ל) תהי „אורה ושמחה וששון ויקר” — כפשוטו של מקרא וגם — ככל פירושי חכמינו ז"ל בזה,

ויקיים כל אחד ואחת הציווי דמשנכנס אדר (בכל ימי החודש) מרבין בשמחה באמיתיות ובפשטות, ובפרט — בשמחה של מצוה.

* * *

ומענין לענין באותו ענין וממצוה אחת לעוד מצות — לזרז עוה"פ על כל המבצעים, מתחיל ממבצע נרות שבת קודש, כיון שפורים דשנה זו

לא ינום .. עולם: ראה אסת"ר עה"פ. אור התורה עה"פ. וש"נ.

ונוח .. כי נפל .. אשר בכל .. אורה .. ויקר: אסת"ר; ט, טז, ח, יז, ט, כ (ועפמדז"ל — הובא במאורי אור א, קפב — אחשורוש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו. נתי באוה"ת עי' ב'רסג). ח, טז.

נכנס .. עבירה: סוטה ג, א. ועיין קונטרס ומעין.

הציווי .. בשמחה: תענית כט, סע"א. הובא במג"א לשו"ע או"ח סתרפ"ו סק"ה (כהוספה על השו"ע שם שלא הביאו — וראה שו"ת חת"ס חאו"ח סק"ס. נימוקי או"ח סתרפ"ו). וראה לקו"ש ח"י"א ע' 338.

נרות שבת .. פורים: שייכות ביניהם — בכל השנים — י"ל שנרמזה בדרז"ל (מגילה טז, ב) עה"פ ליהודים הייתה אורה זו תורה וכן הוא אומר כי נר מצוה ותו"א (שמועתק גם רישא דקרא) וע"פ פרש"י בזה (שבת כג, ב ד"ה בניס) דקאי בנר מצוה דשבת וחנוכה. **נרות שבת קודש:** להעיר מזח"א (מח, ב) ד„אתתא בעיא **בחדוה** דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת”.

אסת"ר עה"פ: רפ"י.

אור התורה עה"פ: מג"א ע' מז.

לא ינום .. ישראל: תהלים קכא, ד.

ככל פירושי חכמינו ז"ל בזה: מגילה טז, ב.

לקו"ש ח"י"א ע' 338: לעיל חכ"ז אגרת יק"ט. וראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תשפג (ע' קמב),

ובהנשמך בהערות שם.

כל המבצעים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנשמך בהערות שם.

כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

עם אחד מפורד ומפורד: אסת"ר ג, ח.

חל ביום הששי ערב ש"ק, מבצע חנוך, מבצע אהבת ישראל (שהם יסוד לכל המבצעים), מבצע תורה, מבצע תפלין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה, מבצע בית מלא ספרים,

(ואלה שתוכנם אשר „כשר הדבר לפני המלך” — כל יהודי ויהודי — וטהור הוא וקדוש), מבצע כשרות האכו"ש, מבצע טהרת המשפחה — והפעילות בכל אלה — באופן דמרבין, ומתוך — מרבין בשמחה.

בכבוד ובברכה שיהי' — בלשון חז"ל — מיסמך גאולה (דימי הפורים האלה — בסוף זמן הגלות, ד„אכתי עבדי אחשורש אגן” — בקיום היעוד: תרוממנה קרנות צדיק, ועמך כולם צדיקים) לגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו — מיסמך ממש בעגלא דיין, ובברכת פורים שמח ולהמשיך השמחה בכל השנה כולה

מנחם שניאורסאהן

אהבת ישראל: היפך ומבטל דברי המן „עם אחד מפוזר ומפורד” — והוא מטעמי מצות משלוח מנות וכו' (ראה מנות הלוי — להר"ש אלקבץ על מג"א. מגלת סתרים שם. ועוד). ולהעיר מתורת הה"מ עה"פ אל תבוא במשפט עמנו פי' דכל הדנים את ישראל דנים כביכול אותו יתברך כי הוא אחדות עמנו (או"ת לתהלים). וראה קונטרס אהבת ישראל. **כשר .. האכו"ש:** כשר ר"ת כמוצא שלל רב לרמז על בירור הניצוצין כו' (לקוטי לוי"צ אגרות ע' קצח).

מיסמך .. לגאולה: מגילה ו, סע"ב.

אכתי .. אגן: מגילה יד, א.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא. וראה מדרש תהלים שם.

פורים שמח: ועד לאופן — כציווי חז"ל (מגילה ז, ב) חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידעי (יותר מבמועדים לשמחה) — וראה ד"ה זה בתורה אור (שערי אורה צט, ב), אוה"ת, ס' המאמרים תש"ח ועוד.

חל ביום הששי ערב ש"ק: ראה גם לעיל אגרת יב'נג.

מתורת הה"מ: אור תורה סי' רכז.

אל תבוא במשפט עמנו: סליחות, ע"פ תהלים קמג, ב.

„כשר הדבר לפני המלך”: אסתר ה, ה.

תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

ועמך כולם צדיקים: ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

יב'עז

ב"ה, י"א אדר ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ
רב פעלים וכו' הרמ"פ שליט"א

שלום וברכה!

ז"ע קבלתי עלי ההגהה מסי צפנת פענח על הרמב"ם סי' עבודה וסי'
קרבתנות,

ותי"ח תי"ח על שימת לבבו לשלחם אלי, נוסף על העיקר — הכנה
קרובה להו"ל מתורתו של הגאון הרגצובי,

מלוקט מספריו ומסודר ע"ס תורתו של ספר הרמב"ם — רבו
מובהק בתכלית,

ובצירוף ציוני מקורות והערות — סימנין לתורה (עירובין נד, ב)
וכמשי"נ הציבי לך ציונים.

ויה"ר שבקרוב ממש יברך כת"ר וכל המתעסקים בזה על המוגמר
— להו"ל הנ"ל על כל ספרי הרמב"ם,

וה"ז גם מתאים לדבר משנה (סוטה ח, ב) שבמדה שאדם מודד בה
מודדין לו,

והרי מפורסמת מדתו העיקרית דהמחבר — זריזותו נפלאה בלימוד
התורה בעצמו, בלימוד התורה לאחרים בע"פ, במענה פיו — וכן בכתב,
במכתביו,

יב'עז

מצילים האגרת ומהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. חלקה נדפס בקובץ יגדיל תורה ירושת"ו
חוברת יד ע' 36. "ימי מלך" ח"א ע' 169 ואילך.

הדרמ"פ: הר"ר מרדכי פינחס טייטץ, עליזאבעט (נ.ד.). אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א
אגרת יא'תשג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'קד.

צפנת פענח על הרמב"ם ס' עבודה: י"ל ע"י מכון "צפנת פענח" — ירושלים, תשל"ט.

רבו מובהק בתכלית: ראה גם תורת מנחם ח"נ ע' 398. התועדויות תשד"מ ח"ד ריש ע' 2221.

תשמ"ה ח"ב ע' 1022.

וכמשי"נ הציבי לך ציונים: ירמ"י לא, כא.

ומפורסם ג"כ רצונו עז שידפיסו תורתו וכו',

וה"ז זכות הרבים ות"ת דרבים — כולל ג"כ הנקודה — דאופן לימודו ה"ה שלימוד דבר אחד בתורה (איזה שיהי) — נעשה ת"ת דענינים רבים,

ומענין לענין באותו ענין — יה"ר שיצליח כת"ר ג"כ בתכניתו לזכות את הרבים בהה"ל דהנ"ל, ע"י נתנית האפשריות להשתתף מהונם וממונם בהוצאות הליקוט, העריכה וההדפסה — עריכת מגבית מיוחדת ומוקדשת לכ"ז,

ומצו"ב השתתפותי פרטית בזה — ובפרט, בסגנון ר' יוסף — סיני וגם חריף סכינא (יבמות קכב, א) — דיומא קאגרים, יום היאצ"ט דבעל המחבר, דתרווייהו איתנייהו בי' — סיני ועוקר הרים.

בכבוד ובת"ח ובברכת הצלחה רבה בכהנ"ל

מ. שניאורסאהן

להעיר מתורתו של המחבר :

בביאור שיטות הרמב"ם והראב"ד בנוגע לעליות לאחר מיתה (צפענ"ח לרמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ד),

אבל מפורסם שנהג במנהגי יאצ"ט, שכמה מהם ענינם — **כמאחז"ל** — ברא מזכא אבא, ובודאי גם להרמב"ם כן הוא. וק"ל.

בתחלת עלי ההגהה המצו"ב: בבנין ביהמ"ק והמשכן האם המצוה שיהי בנוי או הבני עצמה, כל פרטי המצוה —

להעיר ממחז"ל (ברכות ח, א) דמשחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה

כולל ג"כ הנקודה כ"ז: ראה גם תורת מנחם חנ"ג ע' 270 הערה 90. לעיל חל"א אגרת יא'תשל. ר' יוסף: רמז לשם המחבר.

בסגנון ר' יוסף .. סיני ועוקר הרים: סוף מס' הוריות.

דיומא קאגרים: פסחים סח, ב.

יום היאצ"ט דבעל הנוחבר: נפטר י"א אדר תרצ"ו.

לעליות לאחר מיתה: ראה לעיל חל"א סוף אגרת יא'תשג.

מפורסם שנהג במנהגי יאצ"ט: ראה אישים ושיטות (לרש"י זיון) [מהדורת תשס"ז] עמ' עה.

רשימות הרב"ש (קה"ת, תשס"א) ע' צד.

כמאחז"ל — ברא מזכא אבא: סנהדרין קד, א.

בתחלת עלי ההגהה המצו"ב: בהנדפס — ע' א.

קמה

כ"ק אדמו"ר זי"ע

בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד — דמצות ת"ת ה"ה גם בכל פרטי ההלכה, וגם בהשקו"ט (וגם זבולון נוטל חלק **בתורתו** של ישכר — וכמו נדבת המשכן), אבל אין זה בא במקום ביהמ"ק **בנוי**, ולכן אינו שייך לחקירה הנ"ל.

ולהעיר מהקדמת הרמב"ם לפיה"מ סמוך לסופה בביי מחז"ל זה, ומסוף הקדמתו לספר משנה תורה. צפעי"נ להקדמת הרמב"ם בתחלתו.

יב'עח

ב"ה, י"א אדר, תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת אסתר תחי'

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכי' ובו בקשת ברכה פ"נ מיום ד' אדר,
ובעת רצון יקראו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

מהנכון אשר יבדקו את התפלין של בעלה שי' וכן המזוזות
שבדירתם שתהיינה כשרות כדין.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מהעצות למצב רוחם וכו' — ההתבוננות שכל אחד ואחת הוא
שלוחו של השם לעשות טוב ולהרבות טוב בעולמו, וע"ד הרגיל הוא לא
עיי מהפכות ומסנ"פ רועשת וכו', כ"א עיי הנהגה יומית ע"פ שו"ע

חלק בתורתו של ישכר: ספרי ורש"י ברכה לג, יח. ב"ר פע"ב. וראה גם לעיל ח"א אגרת צב.
חט"ז ה'תתקצה. ח"ז ו'ריא. חכ"ב ח'תרלג. חכ"ה ט'תלג.

יב'עח

מצילום האגרת ומהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. נדפסה ב"היכל מנחם" ח"א ע' מג ואילך.

ופעילות אף שרובה נקראת בפי **העולם** (מל' העלם — האמת) „אפורה“ „זעירה“ וכו', עזר להנמצאים בסביבתם, חינוך עצמו צעד אחר צעד (ולא — בקפיצה) — וכל זה אפשרי בצבא, בימים „אפורים“ וכו'.

ופשיטא שמחשבות והתבוננות המביאות ליאוש, ח"ו, לעצבות, למיעוט בפעילות וכיו"ב — מקורן בלתי טהור, ולא בתורת אמת **והיפך** הבטחון **האמתי** בהשם ובהשגחתו פרטית, וק"ל.

והשם יצליח אותה ואת בעלה שי' להוציא הכחות שניתנו להם אל הפועל ולעבוד השם בשמחה.

ואין צורך כלל לצאת מארץ הקודש לחו"ל.

יב'עט

[י"ב אדר, ה'תשל"ז]

(1) להשתדל להו"ל.

(2) לקה"ת לענותו.

(3) מכבר עניתי בכיו"ב — שאין הזמ"ג לעיין מצדי, ולכן יעיר ע"ז בסיום הספר.

(4) לא לשנות מהקודמו.

העולם מל' העלם: לקו"ת שלח לו, ד. ואתחנן ב, ג. ובכ"מ.
תורת אמת: מלאכי ב, ו.

יב'עט

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב מו"ה אברהם חנוך גליצנשטיין מ"יב אדר ה'תשל"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ח אגרת י'תכג, ובהנסמן בהערות שם.

להשתדל להו"ל: במצורף למכתבו ה' ספר התולדות אדמו"ר הזקן בהוצאה חדשה.

לקה"ת לענותו: במכתבו: האם למסור אותו לסניף קה"ת כאן [באה"ק] להדפסה.

מכבר עניתי .. בסיום הספר: במכתבו: כן שאלתי על כמה סתירות שמצאתי.

מכבר עניתי כו': ראה גם אגרות אליו בענין זה — לעיל חכ"ד אגרת ט'קמו. חכ"ז אגרת י'לג (ע' מח). „מקדש מלך“ ח"ב ע' 264.

לא לשנות מהקודמו: במכתבו: אם לסדר בדף השער את המסגרת של ספרי רבינו הזקן.

יב'פ

[בסמיכות לימי הפורים, ה'תשל"ז]

אולי לערוך התחרות בזה

מה טוב שיוכלו לחלקו בהקדם – ע"כ פנים לא יאוחר מערב שבת
הגדול שהוא ערב חג הפסח.

אזכיר עה"צ.

יב'פא

ב"ה, יום צום, י"ג אדר ה'תשל"ז
ברוקלין, נ"י.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
הר"ר קלמן שליט"א הכהן

שלום רב וברכה!

ואחדש"ת – בצער גדול ובתמהון גדול קראתי המכ" ע"ד הסברא
(וכנראה – יותר מסברא בעלמא) לפרק ולבטל ההליכה ביחד ברשימה
אחת להבחירות ב"כנסת" – של אגוד"י ופאגו"י,

ובודאי לדכוותיהו א"צ כלל ביאור המשמעות דפירוק הנ"ל ח"ו
ופירושו ע"י כו"כ מאחבנ"י וכו',

יב'פ

מהעתקה. מענה למרת אסתר שטרנברג. נדפס בקובץ „א חסידישער דערהער" גליון 101
(תשרי, תשע"ה) ע' 45 ואילך. תשורה (סלונים, תשס"ח).
אגרות נוספות אל" – לעיל אגרת יב'לו, ובהנסמן בהערות שם.
התחרות: בין הבנות על איסוף המכתבים בנוגע למבצע נש"ק, כפי ההוראה באגרת הנ"ל.
מה טוב .. חג הפסח: וכן ה' בפועל, שבערב שבת הגדול, יצא לאור ספר A Candle of My Own [= הגר של] (ח"א), במתכונת המפורטת באגרת הנ"ל סעיף 1.

יב'פא

מצילום האגרת. נדפסה ב"היכל מנחם" ח"א ע' קפג ואילך.
הר"ר קלמן שליט"א הכהן: כהנא, העומד בראש מפלגת „פועלי אגודת ישראל". אגרות נוספות
אליו – לעיל חכ"י אגרת ט'תרמט, ובהנסמן בהערות שם.
עותק נוסף נשלח אל העומדים בראש מפלגת „אגודת ישראל": הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ
עוסקי בצ"צ בנשיק וכו' הר"ר פנחס יעקב הכהן שליט"א [לויז], הר"ר פנחס מנחם
שליט"א [אלטר. לימים האדמו"ר מגור]. אגרת נוספת אל מוהרפ"מ – לעיל חכ"ט אגרת יא'קיג.

ויהי"ר אשר נבשי"ט — וכאו"א מבניי שליט"א — איש לרעהו,
 כתוכן ימי הפורים הבע"ל,
 ויקוים מיסמך גאולה לגאולה — גאולה האמתית והשלימה ע"י
 משיח צדקנו.
 בכבוד ובהוקרה ובברכת פורים שמח

מ. שניאורסאהן

יב'פב

[נוסח המברק לקראת ימי הפורים, ה'תשל"ז]

פורים שמח ושבתא טבא והתועדויות פעילות והצלחה מיוחדת בכל
 המבצעים.
 לחיים, לחיים ולברכה

מנחם שניאורסאהן

יב'פג

ב"ה, פורים, ה'תשל"ז
 ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ' מאז ות"ח.

איש לרעהו: אסתר ט, יט. שם, כב.
 מיסמך גאולה לגאולה: מגילה ו, סע"ב.

יב'פב

נדפס בלקו"ש חט"ז ע' 638.
 בכל המבצעים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

יב'פג

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.
 מו"ה יהושע: הוטנר. אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תתפו, ובהנסמן בהערות
 שם.

ובחודש דבריא ותקיף מזלי דבניי, ומרבין בו בשמחה,
 וכיון שזי"ע הופיע ספר הליקוטים — דא"ח „צמח צדק" (כרך א'
 — אות תי"ו), בקשתי שישלחו לכת"ר — בפ"ע — טופס מהנ"ל.
 וכמובן נוסף על העיקר — עוד לי בזה כוונה ותקוה, שאולי עי"ז
 סו"ס יתחיל כת"ר בההוצאה **לאור** החומר (שהוא כולו — רוח וקודש,
 אלא שאינו בצורת בית גדול משוכלל וכו') של האנציקלופדיא התלמודית
 — מתחיל באות תי"ו, **ותומ"י** — שי"ן וכו'.
 ולדכוותי דכת"ר א"צ בביאור נוסף על מה שכתבתי כבר בזה,
 והעיקר אשר זהו זכות ות"ת **זרבים** המסייעת ואפ"ל — שגם תובעת
 ודורשת וגם מכריחה ההו"ל ובהקדם, ואתו הסליחה.
 בכבוד ובברכת פורים שמח.

יב'פד

בי"ה, ימי הפורים ה'תשל"ז
 ברוקלין, נ.י.

הרה"ג אי"א חו"ב נבון ומסביר איש האשכולות
 ורב רבנן וכו' מהרי"ד שי' הלוי

שלום וברכה!

בידעי התענינות כת"ר בתורת חסידות חב"ד,
 ענין ביחד עם עיון ולימוד וכו' — וימים אלה הו"ל ליקוט מתורת
 הצ"צ בחסידות (ע"ס הא"ב) —

ובחודש דבריא ותקיף מזלי דבניי, ומרבין בו בשמחה: תענית כט, סע"א ואילך (ובגירסת הרא"ש
 שם). מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה.

הופיע ספר הליקוטים: ראה גם שלוש האגרות הבאות. וראה בהרחבה גם „התקשרות" גליון
 א' סב ע' 9 ואילך.

שאינו בצורת בית כר: אלא הכרטיסים.
 שכתבתי כבר בזה: לעיל חל"א אגרת יא'תתפו.

יב'פד

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.
 נוסח דומה — גם בשני האגרות הבאות. לתוכנה ראה גם אגרת הקודמת.
 הרה"ג .. מהרי"ד שי' הלוי: מוה"ר יוסף דוב הלוי סלוביצ'יק, בוסטון. אגרות נוספות אליו —
 לעיל חכ"ד אגרת ט"רסו, ובהנסמן בהערות שם.
 וימים אלה הו"ל ליקוט מתורת הצ"צ: כדלעיל באגרת שלפנ"ז.

הנני מצרף בזה ס' ליקוטים זה, ותקותי חזקה שגם בזה ימצא ענין, ובפרט שבאו בו ערכים הכי יסודיים כמו תורה, תפלה, תשובה כו'.

והרי ג' אלה הם גם מענין ימי הפורים האלה.

בהוקרה ובכבוד ובאיחולי פורים שמח.

יב'פה

ב"ה, ימי הפורים ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים וכו'
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

בידעי התענינות כת"ר בתורת חסידות חב"ד וימים אלה הו"ל
ליקוט מתורת הצ"צ בחסידות (ע"ס הא"ב) —

הנני מצרף בזה ס' ליקוטים זה, ותקותי חזקה שגם בזה ימצא ענין, ובפרט שבאו בו ערכים הכי יסודיים כמו תורה, תפלה, תשובה כו'.

והרי ג' אלה הם גם מענין ימי הפורים האלה.

בכבוד ובברכה לפורים שמח.

ימי הפורים האלה: אסתר ט, כה. שם, לא.

יב'פה

מהעתק המזכירות. נוסח דומה גם באגרת הקודמת והבאה.

הרה"ג .. מו"ה יצחק: הוטנר, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ז י"ד, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן יב'רטז.

התענינות כת"ר בתורת חסידות חב"ד: ראה מכתבו לכ"ק אדמו"ר ב"התקשרות" גליון א'סב

ע' 9.

וימים אלה הו"ל ליקוט מתורת הצ"צ: כדלעיל אגרת יב'פג.

ימי הפורים האלה: אסתר ט, כה. שם, לא.

יב'פו

ב"ה, ימי הפורים, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הווי"ח אי"א נו"נ צנמ"ס כו' מו"ה חיים דוב שי

שלום וברכה!

כיון אשר ימים אלה הו"ל ליקוט מתורת הצ"צ בחסידות (ע"ס
הא"ב) —

בקשתי את ידידנו הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרב שלום שי
למסור לכת"ר ס' ליקוטים זה, שבודאי ימצא בו ענין, ובפרט שבאו בו
ערכים הכי יסודיים כמו תורה, תפלה, תשובה כו'.

והרי ג' אלה הם גם מענין ימי הפורים האלה.

בכבוד ובברכה לפורים שמח ולהצלחה בהפצת התוהמ"צ כולל
ההו"ל ד,הדרום"

מ. שניאורסאהן

יב'פו

מצילום האגרת. נוסח דומה בשתי האגרות הקודמות.

הרה"ג .. מו"ה חיים דוב: שאוועל. אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תרנז, ובהגסמן
בהערות שם. לקמן אגרת יב'קד.

ימים אלה הו"ל ליקוט מתורת הצ"צ: כדלעיל אגרת יב'פג.

ימי הפורים האלה: אסתר ט, כה. שם, לא.

ההו"ל ד,הדרום: קובץ תורני חצי־שנתי, בעריכתו, היו"ל בניו־יאָרק ע"י הסתדרות הרבנים
דאמריקה. ראה גם לעיל חל"א שם.

יב'פז

ב"ה, ימי הפורים ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ צנמ"ס כו' מו"ה מנשה שי'

שלום וברכה!

מכתבו (בצירוף להמשלוח מנות) נתקבל ות"ח.

וברך לקחתי ואשיבנו אשר כבר מלתי אמורה ואברכה (הקב"ה —
בעצמו) מברכך.

כולל ברכה במילי דילי במילי דאורייתא בישיבה ובת"ת דרבים
בכלל.

בכבוד ובברכת פורים שמח.

יב'פח

ב"ה, ימי הפורים ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים כו'
מו"ה חיים דובער שי'

שלום וברכה!

אקדם בבקשת סליחה רבה על אשר מפני סיבות שונות וכו' לא עלה
בידי לאשר — בכתב — קבלת ספרו „להט חרב המתהפכת“.

יב'פז

הרה"ג .. מו"ה מנשה: קליין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ל אגרת יא'תנז, ובהנסמן
בהערות שם.

וברך לקחתי ואשיבנו: ע"פ בלק כג, כ.
ואברכה .. מברכך: לך לך יב, ג.

יב'פח

מצילום כתי"ק ומהעתק המזכירות.

מו"ה חיים דובער: גולעווסקי.
להט חרב המתהפכת: ברוקלין, תשל"ו.

קנג

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ונתינת ת"ח — תמיד זמנו הוא — על שימת לבבו לשלחו אלי,
כן יסגא חילי לאורייתא — בת"ת בע"פ ובכתב ובדפוס ומתוך
הרחבה.

בכבוד ובברכת פורים שמח.

נ.ב. המצוי"ב בעד הסי' וההוצאות וכו'.

יב'פט

ב"ה, ימי הפורים ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים צנמ"ס כו'
מו"ה בצלאל שי'

שלום וברכה!

אקדם בבקשת סליחה רבה על אשר מפני סיבות שונות וכו' לא עלה
בידי לאשר — בכתב — קבלת ספרו משנת יעב"ץ (לאו"ח).

ונתינת ת"ח — תמיד זמנו הוא — על שימת לבבו לשלחו אלי,
ות"ח למפרע באם גם להבא יצווה לעושי רצונו לשלוח —

כן יסגא חילי לאורייתא — בת"ת בע"פ ובכתב ובדפוס ומתוך
הרחבה.

והרי אמחז"ל שאין תורה כתורת א"י.

בכבוד ובברכת פורים שמח.

יב'פט

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. ובראשה נרשם בכת"ק הוראה למזכירות — לשלוח סי'
הלקוטים.

מו"ה בצלאל: זולטי, ירות"ו.

משנת יעב"ץ (לאו"ח): ירושלים, תשל"ו.

אמחז"ל שאין תורה כתורת א"י: ב"ר פט"ז, ד.

יב'צ

ב"ה, ימי הפורים ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

אקדם בבקשת סליחה רבה על אשר מפני סיבות שונות וכו' לא עלה
בידי לאשר — בכתב — קבלת ספרו (עלי ההגהה) ציון לנפש צבי.
ונתינת ת"ח — תמיד זמנו הוא — על שימת לבבו לשלחו אלי,
כן יסגא חילי לאורייתא — בת"ת בע"פ ובכתב ובדפוס ומתוך
הרחבה.

בכבוד ובברכת פורים שמח.

נ.ב. המצו"ב בעד הס'.

יב'צא

ב"ה, י"ז אדר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אַנטיילנעמער אין דער יערלעכער מסיבה פון די „נציבי
הישיבה" תומכ־תמימים ליובאַוויטש אין מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די יערלעכע מסיבה שטייט היי־אָר אונטער דעם צייכן פון „שנת

יב'צ

מו"ה מרדכי: שפילמן, ברוקלין.
ציון לנפש צבי: ברוקלין, תשל"ז.

יב'צא

מצילום האגרת.

צו .. דער יערלעכער מסיבה פון די „נציבי הישיבה" .. מאָנטרעאַל: ראה לעיל חל"א אגרת
יא'תשפא (תשל"ז), ובהנסמן בהערות שם.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קנה

החינוך" וואָס איז פראַקלאַמירט געוואָרן דעם יאָר, צו פאַרשטאַרקען אַלע געביטן פון תורה-חינוך אין דער גרעסטער מעגלעכער מאָס.

דערצו, אזוי ווי די מסיבה קומט פאַר צווישן פורים און פסח, קומט צו נאָך אַ ספּעציעלע הדגשה אויף דעם ענין פון חינוך פון אידישע קינדער, וואָס דאָס איז אַ געמיינזאַמע און צענטראַלע נקודה סיי פאַר פורים און סיי פאַר פסח. וואָרום, ווי באַוואוסט, איז דער נס פון פורים געשען ווען מרדכי האט פאַרזאַמלט אידישע קינדער אין די פיל טויזנטער און האָט אין זיי איינגעפלאַנצט דעם גייסט פון תורה ביז מסירת-נפש, און דאָן איז די גזירה פון המן הרשע בטל געוואָרן — ווי חכמינו ז"ל דערציילן.

אין אַן ענלעכן אופן איז די גאולה פון מצרים פאַרגעקומען אין זכות פון די טרייע אידישע מאַמעס וועלכע האָבן אויפגעשטעלט דורות אידישע קינדער וועלכע האָבן אויסגערופן „זה אֱלֹהֵינוּ! — „דאָס איז מיין גֹּט!“ זיי זיינען געווען די ערשטע וועלכע האָבן דערקענט דעם אויבערשטן.

די הוראה דערפון איז אַ קלאַרע און דייטלעכע: אין אַלע צייטן, און ספּעציעל איצט אין דער קריטישער צייט פון דעם לעצטן גלות, איז דער חינוך פון אונזערע אידישע קינדער ניט נאָר אַן ענין וואָס איז נוגע די קינדער אַליין, נאָר ס'איז אויך פאַרבונדן מיט דער גאולה פון אונזער גאַנצן אידישן פאָלק. דאָס פאַדערט אַ תורה-חינוך אין דער פולסטער מאָס, אַן פשרות, און מיט באַגייסטערונג.

אַזאַ חינוך באַקומען די תלמידים אין די ליובאַוויטשער ישיבות, וואו די הדגשה ווערט געלייגט אויך אויף דעם אַז די תלמידים זאָלן האָבן אַ טיפן געפיל פון אחריות פאַר אַנדערע קינדער — קינדער אין יאָרן און „קינדער" אין אידישקייט, און זאָלן זיין מחנכים און משפיעים צו פאַרשפרייטן און פאַרשטאַרקען אידישקייט אין זייער סביבה, ווי עס איז באַוואוסט און ווי מ'זעט עס אויך באַשיינפערלעך וואו-נאָר אַ געוועזענער תלמיד פון אַ ליובאַוויטשער ישיבה געפינט זיך.

איך וויל האָפן, און בין זיכער, אַז די פריינט און שטיצער פון דער באַרימטער ישיבה תומכי-תמימים ליובאַוויטש אין מאַנטרעאַל שאַצן ריכטיק אָפּ דעם גרויסן זכות וואָס זיי שאַפן זיך איין דורך נעמען אַ חלק

שנת החינוך: שהתחילה בשלהי ניסן תשל"ו, כדלעיל אגרת יא'תתיט, ובהנסמן בהערות שם.

ווי חכמינו ז"ל דערציילן: ראה אסתר רבה פ"ט, ד. יל"ש אסתר רמז תתרנו.

זה אֱלֹהֵינוּ .. אויבערשטן: בשלח טו, ב. סוטה יא, ב.

אין דער הייליקער אַרבעט פון דער ישיבה, און וועלן דאָס אויסדריקן אין דער פולסטער מאָס דורך זייער וואַרעמען אָפּרוף באַ דער געלעגנהייט פון דעם יערלעכן דינער, וואָס דאָרף שאַפן די נויטיקע געלט־מיטלען פאַר דער ישיבה אָנצוגיין מיט איר אַרבעט, און אין אַ ברייטערן פאַרנעם – נעמענדיק אין אַכט די ספעציעלע פּאָדערונגען און מעגלעכקייטן פון דער איצטיקער צייט.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

לכל משתתפי המסיבה השנתית של „נציבי הישיבה”
תומכי־תמימים ליובאוויטש במאנטרעאל

המסיבה השנתית עומדת השנה בסימן של „שנת החינוך” שהוכרזה בשנה זו, לחזק את כל שטחי החינוך התורני במידה הגדולה ביותר שאפשר.

בנוסף לכך, היות שהמסיבה נערכת בין פורים לפסח, נוספת הדגשה מיוחדת על החינוך של ילדי ישראל, שהיא נקודה משותפת ומרכזית הן עבור פורים והן עבור פסח. שהרי, כידוע, אירע נס פורים כשמרדכי אסף אלפי ילדים יהודים, ונטע בהם את רוח התורה עד למסירת־נפש, ואז בטלה גזירת המן הרשע — כפי שמספרים חכמינו ז"ל.

באופן דומה היתה הגאולה ממצרים בזכות האמהות היהודיות הנאמנות, שהקימו דורות של ילדי ישראל שהכריזו „זה א־לִי!” — הם הכירוהו תחילה.

ההוראה מזה ברורה ובהירה: בכל הזמנים, ובמיוחד כעת בזמן הקריטי של הגלות האחרונה, הרי החינוך של ילדינו היהודים הוא לא רק ענין שנוגע לילדים עצמם, אלא הוא קשור גם לגאולת כל עמנו היהודי. זה דורש חינוך תורני במידה מלאה, ללא פשרות, ומתוך התלהבות.

חינוך כזה מקבלים התלמידים בישיבות ליובאוויטש, שבהן קיימת ההדגשה גם על כך שלילדים יהי רגש אחריות עמוק כלפי ילדים אחרים — ילדים בשנים ו„ילדים” ביהדות, ושהיו מחנכים ומשפיעים להפיץ ולחזק את היהדות בסביבתם, כידוע וכנראה בחוש בכל מקום שנמצא שם תלמיד לשעבר של ישיבת ליובאוויטש.

ברצוני לקוות, ובטוח אני, שהידידים והתומכים של הישיבה המפורסמת תומכי־תמימים ליובאוויטש במאנטרעאל יעריכו לנכון את הזכות הגדולה שהם צוברים לעצמם על ידי השתתפות בעבודת הקודש של הישיבה, ויבטאו זאת במידה מלאה על ידי היענות חמה בההזדמנות של הדינר השנתי, שצריכה להשיג את

האמצעים הכספיים הנחוצים עבור הישיבה כדי להמשיך בעבודתה, ובהיקף רחב יותר – תוך כדי התחשבות בדרישות המיוחדות והאפשרויות של תקופתנו.

יב'צב

ב"ה, י"ח אדר תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נר"מ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ' ות"ח.

ודבר בעתו –

בחדש דבריא ותקיף מזלי דבניי, ומרבין בו בשמחה.

הפ"נ שבמכתב יקרא בעת רצון על הציון הק'.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

להערה – בנוגע להכרזת הרמ"א – ד"אין ק"ו לברכת הנהנין,
כי אז הי' חשש גם לק"ש שהיא מה"ת".

יב'צב

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חל"ט ע' 282. „כפר חב"ד" גליון 896 ע' 17. והוא נוסח כללי-פרטי, שנשלח לכמה במשך ימי חודש אדר, ובדרך כלל נוסף לכל נמען איזה מילים בשולי הגליון. התוכניים שבינם נעתקו לקמן.

העותק אל השלוחים לארה"ק – נדפס בס' השליחות לארה"ק ע' רמט.

הרה"ג .. מו"ה אפרים אליעזר הכהן: יא"לעס. אגרות נוספות אליו – לעיל חל"א אגרת יא'תשלה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'קטז.

בחדש דבריא ותקיף מזלי דבניי, ומרבין בו בשמחה: תענית כט, סע"א ואילך (ובגירסת הרא"ש שם). מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה.

להכרזת הרמ"א: ראה שיחת כ' כסלו תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 354), ויו"ד שבט תשל"ז (שיחות קודש שם ע' 450). לעיל חט"ז אגרת ה'תתפה. לקו"ש חכ"ד ע' 381 – אודות ההכרזה בסיום ההתוועדות, שלא לשכוח לברך ברכה אחרונה (ראה בארוכה „התקשרות" גליון תתלב ע' 811). וראה גם לקמן אגרת יב'קטז – אליו.

ד"אין ק"ו .. מה"ת: בשיחת יו"ד שבט שם: „דער רמ"א האָט דאָס געטאָן בנוגע צו תפלת

— ז"ל ההכרזה ב"לב העברי": צו מעריב בזמנו — ונוסף על שי"ל שמדויק "מעריב" — כיון דבק"ש אפ"ל כק"ש דר"י הנשיא (ברכות יג, ב וראה נ"כ שו"ע או"ח רס"ז) — ובאמצע הסעודה, הרי הדיוק "בזמנו" (גם) בק"ש הוא מדרבנן — [ובתפלה ניתוסף ג"ז דרשות הוא כו', כמש"כ במכ"י הקודם], ובפרט באונס שכרות (דהרי בפורים עסקינן). והא דא"צ אזהרה על כללות הענין דק"ש ותפלה בנדו"ד — י"ל בפשטות, דהרי רוב הסעודה צ"ל ביום (רמ"א סתרצ"ה ס"ב) — ויכול לקרותן עד [עה"ש — תפלה וי"א דגם תפלה — עד] הנה"ח (או"ח שם סו"ס רל"ה. פיה"מ ברכות רפ"ד (אבל ראה העתקת קאפח שם). ערה"ש שם — ואולי מקורו מזה דהרמ"א לא מחלק בין תפלה לק"ש. ודלא כמשנ"ב שם) — ואין מקום (בזמן ארוך כ"כ) לחשש.

* * *

ערבית .. איז דאך עאכר"כ .. וואָס לדעת כמה פוסקים (טואו"ח ס"ט) איז אַ ברכה אחרונה מן התורה .. לדעת כל הפוסקים אָן ענין של חיוב, האָט דאָס אַ מעלה אויף תפלת ערבית, וואָס די גמרא (ברכות כז, ב) זאָגט אַז תפלת ערבית איז רשות".
וע"ז כתב מהר"א יאָלעס במכתבו (בכ"ח שבט): „אין ק"ו לברכת הנהנין, כי אז ה' חשש גם לק"ש שהיא מה"ת".

ב"לב העברי": בהקדמה ב, ב הערה א.

בזמנו: היינו שההכרזה היתה באמצע סעודת פורים, כשהגיע זמן מעריב, ולא יחכו עד אחר סיום הסעודה.

בק"ש דר"י הנשיא: פסוק ראשון בלבד.

„בזמנו" .. מדרבנן: היינו שלא יעברו על האיסור מד"ס של סעודה קודם ק"ש, כמבואר במשנה (שבת, ט, ב).

דרשות הוא: ברכות שם.

כמש"כ במכ"י הקודם: לא הגיע לידינו. ובמכתבו הנ"ל (מכ"ח שבט): „תשואות חן־חן לכ"ק אד"ש בעד הציון לס' לב העברי".

דא"צ .. דק"ש ותפלה: מדוע חשש הרמ"א רק למעריב בזמנו, ולא חשש שיאריכו בסעודת פורים ולא יתפללו ק"ש וערבית.

פיה"מ ברכות רפ"ד: עד עלות השמש.

העתקת קאפח שם: בכ"י אחד מצאתי .. עד שיעלה השחר. וכן פסק בהלכות תפלה פ"ג ה"ו. ערה"ש שם: ס' רלה ס"ט: וכ"ש שמתפלל שמו"ע.

דהרמ"א: שמחלק שם לענין ברכות ק"ש, כשקורא אחר עה"ש, ואינו מזכיר תפלה. ודלא כמשנ"ב שם: ס"ק לד: וגם שמ"ע לא יתפלל, דתפלת ערבית נתקנה רק בשביל לילה, ומכיון שעלה עה"ש יום הוא לכל דבר.

נ.ב.

להערתו ע"ד השקו"ט שנדפסה בקובץ יגדיל תורה — כמה שורות נשמטו מהטעם שכותבו (ועוד), ויותר לא הי' אפשר,

ובפרט שנדפס כבר (ועם ההשמטות וכו') ע"י אחרים. וד"ל.

* * *

נת' ות"ח ת"ח ביותר כולל גם על הזריות וחפץ. ובודאי ימסור כ"ז גם לכאו"א שי' מהמשתתפים בצירוף קונטרס אהבת ישראל.

* * *

פשוט שכל מפתח, סי' ערכים וכיו"ב — חשוב ביותר, ובפרט בתקופתנו חסרת הסבלנות. וק"ל. וה' יצליחו גם בזה.

להשם „אינדעקס" — ראה קדושין (ע, סע"א) המענה לר"נ.

* * *

בברכת מזו"ט לקשה"ת דבנם י"א שי' ולבשו"ט מכל יו"ח שי' ומתוך בריאות שמחה וט"ל.

נ.ב. להערתו.. וד"ל: קטעים אלו (בתאריך כ' אדר תשל"ז) נדפסו ב„מקדש מלך" ח"ד ע' שיד ואילך. השקו"ט שנדפסה בקובץ יגדיל תורה: כנראה הכוונה ל„קונטרס בעניני כולל חב"ד" שנדפס בקובץ יגדיל תורה נ"י. חוברת ג (כסלו תשל"ז). והוא מכתב כללי של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (אג"ק שלו ח"ד ע' קעב ואילך) „בדבר המוסד הקדוש קופת הרמב"ם אשר הושיב על המכתב של הרב שיחי' דבאברויסק" (ירושלים, תרס"ז), בתוספת מבוא והערות וציונים וכו'.

נת' ות"ח .. ישראל: קטע זה (בתאריך עש"ק כ"א אדר תשל"ז) נדפס ב„מקדש מלך" ח"ג ע' קפז (ושם, שהוא בקשר להופעת תקליט חדש).

פשוט .. לר"נ: קטעים אלו (בתאריך עש"ק כ"א אדר תשל"ז), אל הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה אלכסנדר זושא שי' וזוג' ת"י בונין. נדפסו ב„היכל מנחם" ח"א ע' עה. אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תשנ"ט, ובהנסמן בהערות שם. המענה לר"נ: מי סניא .. דכתיב באורייתא .. דקריה רבנן.

בברכת מזו"ט .. וט"ל: קטע זה (בתאריך ה' אדר תשל"ז) למו"ה מרדכי שי' וזוגתו ת' קמינקר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב"לח. ובהנסמן בהערות שם.

דבנם י"א = ישעיהו אברהם.

יב'צג

ב"ה, י"ט אדר תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה חיים יעקב שי'

שלום וברכה!

... נ.ב.

מצו"ב קונטרס אהבת ישראל בלה"ק ובאנגלית ובבקשה לתרגם זה
לצרפתית (לבד הערך וכן ד"ה תמים), ות"ח מראש.

יב'צד

[כ"ו אדר, ה'תשל"ז]

(לשאול מרבני חב"ד שנמצאים בא"י) ששם נמצא עתה.

יב'צג

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

מו"ה חיים יעקב: שלאממע, יערעס. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב'ל, ובהנסמן
בהערות שם.

הערך: אהבת ישראל שנעתק בקונטרס אהבת ישראל הנ"ל ע' 28 ואילך.
ד"ה תמים: לאדמו"ר הצ"צ שנעתק שם ע' 18 ואילך.

יב'צד

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של א' מאנ"ש (השוהה בצפת עיה"ק) בתאריך זה. נדפס
בתשורה (קליין, תשס"ו).

לשאול .. ששם נמצא עתה: מענה למכתב מכ"ו אדר תשל"ז: איך לנהוג בנוגע ליו"ט שני של
גליות .. אם לשאול מרבני חב"ד שנמצאים בא"י שבד"כ מקילין בנוגע ליו"ט שני של גליות, או
מרבני חב"ד שבחו"ל שמחמירין. וראה שולחן מנחם ח"ב סימן רו (ע' רח ואילך).

יב'צה

[חורף, ה'תשל"ז]

(1) בת

(2) בדהמ"ז בחדרה כאן. מזמור תהלים שלה — בהימים שהיא בחו"ל, עכ"פ.

(3) א"צ כלל, כי אזכירה, בל"נ, עה"צ.

(4) המצו"ב לצדקה באה"ק.

יב'צו

[ה'תשל"ז?]

זה מכונ"כ חדשים **שמרעשים ויותר** מכאן ע"ד **ההכרח** דאחדות ישראל (ובהקדמת אהבת ישראל) ושלילת מחלוקת וכו', ושזהו ביטול סיבת הגלות, ובמילא נוגע **ישירות** — להשים קץ לגלות ולהביא את הגאולה, וכל השתדלות האפשרית בזה מקדימה קץ הגלות, ובכ"ז **חובת כאו"א** הרוצה ומצפה לגאולה להשתדל (ולהזהר מהפכו).

זה שכוונתם היא כו' — אין נפק"מ, כי נוגע התוצאות **בפו"מ**, שהן כנ"ל.

לסיכום — פעולתם הנ"ל ותוצאותי מַדְיוֹת: מחלוקת, פירוד הלבבות, **היפך** מהפצת אהבת ישראל, פֶּאֶרְרִיסְעֵן זִיךְ **עם רבבות מִיִּשְׂרָאֵל, וכו',** וכתוצאה מכ"ז — **פֶּאֶרְשַׁלְעַפֶּען קץ הגלות, ר"ל.** וכו'.

יב'צה

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבה של הנמענת — בו כותבת (ברוסית) שהגיעה לכאן מאה"ק כדי לעבוד במאפיית־מצות, אך מתלוננת שצוחקים ממנה (2), ומבקשת להכנס שוב ל"יחידות" (3). (1) בת: נרשם ליד שמה; והיא הוראה למזכירות, לברר שם אמה של הנמענת.

יב'צו

מצילום כתי"ק.

מכונ"כ חדשים שמרעשים .. אהבת ישראל: כנראה הכוונה בזה למבצע „אהבת ישראל", עליו הכריז כ"ק אדמו"ר בשיחת ח"י אלול תשל"ו (ראה לעיל ב„מבוא" ס"ע 6 ואילך).

יב'צז

ב"ה, ערב ש"ק מברכים ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב משה ש"י תנעמי
רכסים — כפר חסידים ת.ד. 8

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו נדון בעית ההפלות, ר"ל.

מובן שקראתי מכתב כת"ר בשימת לב הראוי, ובקריאה ראשונה
איני רואה מה אוכל לעשות עוד בזה, נוסף על מה שעשיתי אף שלא
בגלוי, ונוסף על הכרוזים והקריאות של כו"כ גדולי ישראל. אף על פי כן
אתענין עוד בזה.

להצעתו שיעשו ועדה לבוא בדברים עם הועדות הקיימות וכו', צריך
עיון גדול אם כדאי לפצל התעמולה בועדות שונות, כיון שיש כבר כמה
ועדות העוסקות בבעי' זו משך זמן.

והשי"ת יגדור פרצות עמו ישראל בכל מקום שהם, ובקרוב ממש
נוכה לקיום היעוד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ובנערינו
ובזקננו נלך בבנינו ובבנותינו, בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח
בדקנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה לחג הפסח כשר ושמח ולבשורות טובות.

יב'צז

בעית ההפלות: בשנת תשל"ז ערכו את „חוק העונשין” של ארץ ישראל, ושם הופיע גם ע"ד
ההפלות. וראה גם לעיל חכ"ו אגרת ט'תשטז (ריש ע' קסט).

כימי .. נפלאות: מיכה ז, טו.

ובנערינו .. ובבנותינו: בא י, ט.

יב'צח

ב"ה, ראש חודש ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלחנן שלמה חיים שי פדלר

שלום וברכה!

לכל לראש אביע תודתי למר בעד שימת לבבו לשלוח לי ההגדה של פסח המסודרת על ידו עם בנו הצייר דוד נח שי.

כיון שבודאי רוצה לשמוע תגובתי הכנה, בטח לא יקפיד על הערותי דלהלן. ולא אעמוד על הצד האמנותי של הוצאה זו, מאחר שאינני מומחה במקצוע זה, אבל רצוני לעמוד על נקודה עקרית בנוגע גישה יהודית והנהגה יהודית שיש לזה שייכות גם להגדה שלו.

ובהקדמה, שכרגיל אצל יהודים שמתחילים בדבר תורה: בטח התבונן שבין הציונים של תרי"ג מצוות יש הציווי העיקרי של „לא תוסיפו ולא תגרעו" (דברים ד, ב), שבהשקפה ראשונה צריך ביאור מדוע „לא תוסיפו" — וכי מה איכפת אם מוסיפים במצוות, ואפילו אם תמצא לומר שיש טעם שלא להוסיף, הרי לכאורה הי' צריך להקדים תחילה „לא תגרעו" ואח"כ „לא תוסיפו", כלומר לא רק „לא תגרעו" שזה חמור יותר, אלא אפילו „לא תוסיפו".

וביארנו חכמינו ז"ל שבכדי לשלול את ה„לא תגרעו" הרי ראשית האזהרה והדיוק צריך להיות בה„לא תוסיפו", וההסבר בזה הוא, כי כשמקבלים עול מצוות לאמתתם כציווי מן השמים, הרי בודאי אין בה לא חסר ולא יתיר, ואם מוסיפים בזה, אפילו בכוונה טובה, ובפרט כשנראה שמצליחים בזה, נקל לבוא לידי טעות חמורה יותר ולומר הרי הוספתי והצלחתי על פי שכלי האנושי, יכולני לערב שכלי ולפסוק גם בה„לא תגרעו". שלכן הדרך הנכונה והפשוטה היא להתחיל באזהרה של „לא תוסיפו", ובפרט שיש ביהודי נכונות ורצון להוסיף ולהדר במצוות.

יב'צח

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 288 ואילך. „כפר חב"ד" גליון 991 ע' 175. — לתוכנה, ראה גם שיחת י"א ניסן תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 603 ואילך).

ההגדה .. דוד נח: בשם „עם ישראל חי", עם תרגום אנגלי (יוהניסבורג, תשל"ז).

וביארנו חכמינו ז"ל: סנהדרין כט, א. וראה גם לעיל חכ"ו אגרת ט'תריג, ובהנמסן בהערות שם.

הקשר לההגדה שהו"ל בודאי יבין כבר בעצמו, והוא, שנוסח ההגדה כמובן מקודש ומדויק — על ידי מסורה של כמה וכמה דורות, אפילו בנוגע לפיוטים שלאחרי הד' כוסות, וביתר שאת שבין כוס לכוס. ומובן שאין להוסיף ענינים צדדיים, ואין צריך לומר — ענין שהוא היפך דרוח ההגדה וחירות ושמחה, ובנידון דידן — ענין הזכרון לימי השואה.

על פי הנ"ל, ולאחרי סליחתו, מובן שהוספה האמורה, ובפרט באמצע ההגדה בין כוס לכוס, לא רק שאינה מתאימה, כי אם מנגדת ומערערת ענין ההגדה וכוונתה. ומלבד זה, הרי זכרון ימי השואה קובע ענין לעצמו, ועצם השואה והקדושים הי"ד „ראויים" שלא לעשותם ענין טפל לענין אחר ויהי נעלה ביותר, ובשעה שמצב הרוח — לגמרי אינו מתאים להעריך את ענין השואה כדבעי.

ועוד זאת, אשר כמו שיש ציווי של אמירה **במקומה** „שפוך חמתך אל הגויים אשר לא ידעוך", ועל דרך זה באופן חריף יותר קביעת „בין המצרים" ותשעה הימים משנכנס אב, ורק בימים שנקבעו לכך על ידי תורתנו, תורת חיים, הוראה בחיים, כן אין רשות להכניס לתוך מועדים לשמחה ענינים של היפך השמחה אלא במדה שהתורה מצווה ולימדה לעשות. ולכן בשעה שכל בני המשפחה מסובים לסדר של פסח, ומכניסים להגדה קטע בנוגע למאורע שבהתבוננות **אפילו קלה** בזה צריך לגרום זיעזוע נפשי עד היסוד, הרי זה מזעזע ענין ההגדה של פסח.

לכאורה, הרי אין צועקין על העבר, אלא שכיון שכל ענין בהשגחה פרטית ושלח לי ההגדה שהו"ל, אין לי רשות לעבור עליו בשתיקה ולא להביע דעתי בענין שהוא עקרי. ועוד, ועיקר, שתקותי חזקה, אם רק יווכח באמתיות הכתוב לעיל, ישתדל להסביר לכל אלו שקבלו ההגדה שלו, בדוגמת התנאים וגדולי ישראל, דבר שאמרתי לכם מתחרט אני מזה, ולא התביישו כלל, שהרי שגיאות מי יבין. וכשיצליחו ה' וידפס מהדורה חדשה, יוציא הקטע האמור לגמרי.

ויהי רצון שמיוסד על ה„אני מאמין" בביאת המשיח ובכל יום אחכה לו שיבוא, שיבוא בקרוב ממש ויגאלנו מגלות זה האחרון, ולא

שפוך חמתך: תהלים עט, ו.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

אין צועקין על העבר: ראה ברכות נד, א (הצועק לשעבר ה"ז תפלת שוא).

בדוגמת התנאים: ראה שבת סג, ב. עירובין טז, ב. קד, א. ב"ב קכז, א. ועוד.

שגיאות מי יבין: תהלים יט, ג.

יזכרו עוד כל הענינים שהם היפך השמחה, ובלשון הכתוב — כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

בכבוד ובברכה לחג הפסח כשר ושמח

מ. שניאורסאהן

יב'צט

ב"ה, ראש חודש ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ראש־חודש ניסן, דער ערשטער טאָג פון חודש הגאולה, און — אין דער וועכענטליכער קביעות — אויך דער ערשטער טאָג פון פסח, זמן חרותנו, איז דער טאָג ווען אידן זיינען אָנגעזאָגט געוואָרן, אַז מ'האַלט

ראש חודש .. פסח: להעיר ממכילתא (הובא בפרש"י שמות יב, כח) דמכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם כאילו עשו (אבל מדייק רש"י **מר"ח** — ולא **בר"ח**).

ראש חודש .. אָנגעזאָגט: דאָף שהראהו הלבנה „עם חשכה" (רש"י שם יב, ב) — כיון שקדש אותו היום לר"ח, עכצ"ל שלדינא עדיין יום היא (צפע"נ: מהד"ת כז, ג. עה"ת בא יב, ב), ועפ"ז יומתק דשינה רש"י מל' המכילתא ותנחומא „בלילה", וכתב „עם חשכה". — ולהעיר דלהרמב"ם ריש הל' קדה"ח הראהו במראה הנבואה (נתבאר בצפע"נ שם). — ולהעיר מהשקו"ט באחרונים ע"ד זמן מולד הלבנה בחדש ההוא (נסמנו בתו"ש בא יב, ב ס"ק כז).

חודש הגאולה: שמו"ר פט"ו, יא.

טאָג ווען .. אָנגעזאָגט: וגם לבניי נאמר בר"ח (פסחים ו, ב תוד"ה ממאי)*.

הוספה לאחר זמן:

(* והיינו שהי' אז **דבור** (עכ"פ) — או דגם דבור (דקביעת חודש) של **גאולה** כבשמו"ר (פט"ו, יא). וראה הערה שלאח"ז.

כינוי .. נפלאות: **מיכה ז, טו.**

יב'צט

מצילים האגרת. נדפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים ח"ב ע' עדרת ואילך. ההוספות שלאחר זמן שבשוה"ג, הוסיף כ"ק אדמו"ר על פי השאלות והתשובות דלקמן אגרת יב'קא.

שוין באַ יציאת מצרים און אויך — באַשטימט דעם טאָג פון דער יציאה וגאולה (דעם פופצענטען טאָג אין חודש) — און אַלס צוגרייטונג דערצו, באַקומען די מצוות פון קרבן פסח, מצה און מרור און אַלע אָנווייזונגען און צוגרייטונגען צו דער גאולה ממצרים.

תורה האָט אויך באַשטימט דעם טאָג פון ראש חודש ניסן אַלס **ראש השנה למלכים ולרגלים**, וואָס מ'קען זאָגן אַז דאָס איז אויך פאַרבונדן מיט דעם וואָס אין דעם חודש זיינען אידן געבאָרן געוואָרן אַלס אַ פאָלק, און ראש חודש האָט דער אויבערשטער זיי אָנגעזאָגט וועגן דעם און מבטיח געווען דאָס — אַ פאָלק וואָס איז אַ „ממלכת כהנים

אָנגעזאָגט .. מצרים: דכ"ז הי' בר"ח ובל' רש"י (ממכילתא) דברו היום בר"ח שיקחוהו כו' (יב, ג) *.

פופצענטען .. חודש: דקיימא סיהרא באשלמותא (ראה זח"א קנ, רע"א, שמו"ר פט"ו, כו).

צוגרייטונג דערצו: ראה שמו"ר (פט"ו, ג) דגם „אל משה ואל אהרן" שבתחלת הצינוי הוא הכנה (זכות) להגאולה. — שייכות „ראש חדשים ראשון הוא גוי" לגאולה — ראה ד"ה החודש הזה תרכ"ו ס"ו ואילך. ד"ה החודש הזה, היש"ת. ובכ"מ.

ניסן .. אידן: להעיר מאו"ת להה"מ ד"ה החודש הזה לכם.

ראש השנה למלכים ולרגלים: ר"ה בתחלתה.

למלכים ולרגלים .. אידן: להעיר דהוא ר"ה רק למלכי ישראל ולא דאו"ה (ר"ה ח, א). ולהעיר דבירושלמי ר"ה שם ילפינן דהוא ר"ה למלכים ולרגלים מדכתיב ב"פ **לכם ממלכת כהנים וגוי קדוש**: יתרו יט, וא"ו. ובזכות זה יצאו ממצרים (פרש"י שמות ג, יב). — וראה לקוטי לוי"צ לתנ"ך ואגרות ע' סו, רט.

הוספה לאחר זמן:

(*) החידוש בזה ע"ז שהובא בההערה שלפנ"ז מתוס' פסחים: בתוס' פסחים י"א — ר"י — דרך קדה"ח נאמר אז [ואז נחא בפשט"מ, שהרי „הזה" פירושו שבעת אמירתו „זה" — **הראה לו באצבע**. ומתרץ רש"י שעכ"פ הי' זה סמוך „עם חשכה"]. ועפ"ז כיון שאח"כ נאמר דברו גוי בעשור — „ולא הי' מדבר עמו אלא **ביום**" עכצ"ל שאמירה זו הייתה **לאחר** ר"ח. וראה רש"י שבהערה א. וברש"י כאן חידוש גדול שכל **פרשה** זו נאמרה וגם **לבני** בר"ח, היינו קודם שהראה לו!

החודש הזה תרכ"ו .. היש"ת: סה"מ תרכ"ו ע' לח ואילך. היש"ת ע' 19 ואילך.

מאו"ת להה"מ: ל, א.

שהרי „הזה": שבפסוק יב, ב.

רש"י שבהערה א: יב, כח ד"ה וילכו ויעשו.

וגם לבני בר"ח: כמבואר בתוס' שם בשם ר"ת: דילמא משה לא אמר להם לישראל אלא בג'

או ד' בירחא.

וגוי קדוש", מלוכה און קדושה, און זיי גייען צוזאַמען: זיין אַ כהן און עבד מלך — פון אויבערשטן — דורך מקיים זיין זיינע מצוות און — עבד מלך מלך; אַריינבריינגען אין דער וואָכעדיקייט פון וועלט — הייליקייט, מקרא קודש — רגלים.

* * *

דער נביא יחזקאל פאַרגלייכט דעם אַרויסגיין פון אידישן פּאָלק פון מצרים צום געבורט פון אַ קינד, וואָס באַלד נאָך דער געבורט הויבט זיך אָן דאָס האַדעווען פונם קינד און זיין אַנטוויקלונג — די קערפערליכע און די גייסטיגע, וואָס לייגט דעם יסוד פאַר דעם גאַנצן לעבן.

דער געבורט פון אידישן פּאָלק — דער אַרויסגיין פון מצרים קערפערליך און גייסטיג און די ענטשפּרעכענדע אַנטוויקלונג נאָכדעם — איז געווען פאַרבונדן מיט אויסערגעוויינלעכע שוועריקייטן, ווייל מצרים איז אין יענער צייט געווען די שטאַרקסטע און אַנטוויקלטסטע לאַנד אין אַלע געביטן פון מאַכט, וויסנשאַפט אד"ג, אָבער צוגלייך אויך די נידעריקסטע אין מוסר און אמונה. אין מאָראַלישער אויפפירונג און באַציאונג צו מענטשן איז מצרים דאָמאָלס געשטאַנען אויף דעם נידעריקסטן אָרט פון געפאָלנקייט און זייער אמונה איז געווען די נידעריקסטע שטופע פון עבודה זרה.

נאָך הונדערטער יאָרן פון פיזישער און גייסטיגער פאַרשקלאַפונג אין מצרים, האָבן אידן געדאַרפט זיך אינגאַנצן איבערשטעלן — און אין

כהן און עבד: כי „לשון כהונה שירות הוא" (רש"י תצוה כח, ג).

עבד מלך מלך: ספרי דברים א, ז. וראה שבועות מז, ב.

אַריינבריינגען .. רגלים: ראה זח"ג צד, א ואילך. סידור ד"ה והגדת לבנך. ובכ"מ.

נביא יחזקאל פאַרגלייכט: טז, ד ואילך. וראה תו"א וראה נה, א. תו"ח ואוה"ת

שם.

שטאַרקסטע און אַנטוויקלטסטע: מושל בכיפה (מכילתא לבשלח יד, ה. וראה זח"ב

ו, א). ע"ד חכמת מצרים ראה זח"א קכה, סע"א.

נידעריקסטע .. אמונה: ויקרא יח, ג. ובמדנ"ל שם.

סידור ד"ה והגדת לבנך: **עם דא"ח** — סדר הגדה רצד ד ואילך.

תו"ח ואוה"ת: **תורת חיים וארא טו, א ואילך.** אוה"ת שם (כרך ח) ע' ב'תתסה ואילך. וש"נ.

מצרים .. די שטאַרקסטע און אַנטוויקלטסטע לאַנד: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתו. וש"נ.

אָ גאָר קורצע צייט — ביז צום אַנדערן עקסטרעם, להבדיל, צו זיין גרייט און ראוי (פאַסענד) צו באַקומען די תורה ביים באַרג סיני און דערגרייכן די העכסטע מדרגה סיי אין אמונה, אין הוי' אחד, און סיי אין די באַציאונגען בין אדם לחברו — ווי דאָס דריקט זיך אויס אין די עשרת הדברות, אָנהויבנדיג מיט **אנכי ה' אלקיך** גוי' ביז **לא תחמוד גוי' כל אשר לרעד**, און דאָס אַלעס אין דער טאָג-טעגליכער אויפפירונג בפועל ממש.

אַבער ניט קוקנדיג אויף די אויסערגעוויינלעכע שוועריקייטן, האָבן אידן באַוויזן איבערצושטעלן זיך פון אַ מצב פון טיפסטער עבדות (פאַרשקלאַפונג) ביז צו העכסטער חירות, דאָס איז דערגרייכט געוואָרן דורכדעם וואָס נאָך זייענדיק אין מצרים, ערב זייער אַרויסגיין, זיינען אידן געשטאַנען **ביד רמה** אין דורכפירן אַלע גיטלעכע אָנזאָגונגען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם קרבן פסח, וואָס דאָס האָט געפאַדערט מסירת-נפש, אַפצוטרײַסלען זיך עפענטלעך פון דער עבודה זרה פון מצרים, ווי די חכמים זכרונם לברכה דערקלערן: **משכו וקחו** — „ציט זיך צוריק פון דער עבודה זרה און נעמט און ברענגט דעם קרבן פסח צום אויבערשטן“, נאָך דער באַנייאונג פון דעם אייביקן פאַרבונד מיט דעם אויבערשטן דורך

אנכי .. לרעד: יתרו כ, ב. כ, יד. ולהעיר מזח"ג (רנו, ב) ולקו"ת פנחס (פ, ב) דאנכי לא אתרמז לא כו' מפ"י הראב"ע שם ב, „לא תחמוד“.

טיפסטער עבדות .. העכסטער חירות: בלי הכתוב מעבודת פרך (שמות א, יד) ליד רמה (שם יד, ח). ובמדרז"ל שם.

אַפצוטרײַסלען זיך עפענטלעך: זח"ג רנא, א. ולהעיר משו"ע רבנו הזקן וזא"ח ר"ס תל.

משכו וקחו: שמות יב, כא. במכילתא שם.

נאָך דער באַנייאונג .. מילה: ראה יחזקאל טז, ו. ובמכילתא (הובא בפרש"י שמות יב, וא"ו) שמלו באותו הלילה*.

הוספה לאחר זמן:

(*) — במכילתא לא פורש שהי' באותו הלילה, כי מפורש הוא בכתוב **דעליו דריש**: (ביום הולדת אותך) ואעבור עליך ואראך **מתבוססת בדמיך**. וכן מובן גם מהסדר בלי

הוי' אחד: ואתחנן ו, ד.

במכילתא לא פורש: ראה לקו"ש ח"ז ע' 125 ואילך.

מפורש הוא בכתוב: יחזקאל שם.

ברית מילה, וואָס ווערט איינגעקריצט אין דעם גוף און הייליקט דעם גוף.

אין אַנדערע ווערטער: דער געבורט פון אידן אַלס פּאַלק — איז געווען פאַרבונדן מיט דער העכסטער מדרגה פון זעלבסטשטענדיקייט און אומאָפהענגיקייט — נאָך זייענדיג אין מצרים — סיי גייסטיג און סיי פיזיש.

* * *

איינע פון די כללות'דיגע הוראות פון דאָס אויבנדערמאָנטע איז: אַזוי ווי דאָס איז געווען ביים געבורט פון אידישן פּאַלק, אַזוי דאָרף עס זיין ביים געבורט פון יעדן אידישן קינד.

אידישע עלטערן דאָרפן וויסן, אַז די ערציאונג פון אַ אידישן קינד הויבט זיך אָן פון דעם מאָמענט ווען דאָס קינד ווערט געבאָרן און עפנט די אויגן. זיי דאָרפן באַלד אָנהויבן צוגרייטן דעם קינד צו זיין אַ פולבאַרעכטיקטער מיטגליד פון אַ „ממלכת כהנים וגוי קדוש“. און ניט קוקנדיג וואָס מ'לעבט אין אַ וועלט מיט שוועריקייטן — כאַטש אַ גרויסער טייל פון זיי זיינען בלויז אַן איינבילדונג — איז אָבער ווען מ'שטעלט זיך „ביד רמה“, איז מען מצליח, אַז עס זאָל זיין אַ חינוך על טהרת הקודש, פונקט ווי מ'האָט מצליח געווען אין מצרים, בפרט אַז דער וועג איז שוין אַן אויסגעטראָטענער.

און נאָכמער: בכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים — יעדערער און יעדערע, אויך די עלטערע און דערוואַקסענע בכלל, דאָרפן זיך אָפגעבן מיט זייער אייגענעם חינוך אין תורה און מצוות, דערציען זיך אַליין צו שטייגן אַלץ העכער און העכער

הייליקט דעם גוף: וכמשי"נ בבשרכם (בראשית יז, יג). ולהעיר משו"ע אדה"ז חאו"ח מהד"ת סוס"ד.

אַ וועלט מיט שוועריקייטן: להעיר מע"ח שמ"ב ספ"ד. תניא ספ"ו. שם פכ"ד. ספ"ג.

בכל יום .. ממצרים: תניא רפמ"ז (משנה פסחים פ"י, מ"ה).

המכילתא: דם פסח ו(אח"כ) דם מילה — ע"פ המד"ר (שמו"ר פי"ט, ה). שהש"ר פ"א, יב (ג) שריח פסחו דמשה הביא למילתם.

אין אַלע זאַכן פון גוט, אידישקייט, תורה און מצוות, לויט דעם אָנזאָג
מעלין בקודש — און אויך אין דעם איז דאָ די הבטחה **יגעת ומצאת**.

* * *

ויהי רצון, אַז יעדער איינער און איינע בתוך כלל ישראל זאָל טאָן
אין דעם אַלעס אויבנדערמאָנטע אין אַן אופן פון „ביד רמה“, און דאָס
זאָל צוואייילן די הבטחה **תרוממנה קרנות צדיק** — „דערהויבט וועט
ווערען דער כבוד פון צדיקים“, וואָס דאָס גייט אויף אַלע אידן, ווי עס
שטייט **ועמד כולם צדיקים**, ווי אויך דעם צוזאָג, **כימי צאתך מארץ
מצרים אראנו נפלאות**, בגאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"י. וראה ד"ה ויגש תרס"ח ואילך (דשם נתבאר
שעליית הנשמה (ע"י הירידה) היא לפנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה שלפני הצמצום, ומפרש
(בארוכה בד"ה בששה"ק והמשכו בד"ה אין עומדין בההמשך שם) „טהורה היא“ על
טהירו **עילאה*** ועליית הנשמה ע"י ירידתה למטה (שהיא צורך עלי' **למעלה** משרשה
ומקורה (שם ע' תקב ואילך)) היא למעלה גם מטה"ע**. ומזה נלמד גם לענין ד„מעלין
בקודש“ דאפי' במדרי' טה"ע ישנו ציווי זה).

יגעת ומצאת: מגילה ו, ב.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא. מדרש תהלים שם. כתר ש"ט ד"ה וכל קרני

(ס"י שה).

ועמד כולם צדיקים: ישע"י ס, כא.

כימי צאתך .. נפלאות: מיכה ז, טו.

ובלקו"ת דברים א, א נאמר רק „מבחי' טהירו עילאה“ (וצ"ע דסמך ל' בראתה

— דמפרש בלקו"ת בריאה יש מאין!).

הוספה לאחר זמן:

(*) הטעם שהובא מד"ה אין עומדין שם ולא מלקו"ת בחקותי ((מזו, א) וכללות
הדרוש שם), כי בד"ה בששה"ק והמשכו **מבאר** הכו"כ דרגות **בטהורה** היא משא"כ
בבחותי — הנ"ל — שהוא בקיצור.

(**) ראה ג"כ אוה"ת — להצ"צ — דברים ע' רס.

ד"ה ויגש תרס"ח ואילך: המשך תרס"ו ע' תרמה ואילך.

בששה"ק והמשכו בד"ה אין עומדין בההמשך שם: שם ע' תקצט. ע' תרלט.

תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנז

בשוה"ג.

יב'ק

ב"ה, ראש חודש ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ראש־חודש ניסן, היום הראשון של חודש הגאולה, שהוא גם, לפי קביעות ימי השבוע, היום שבו חל הראשון לימי חג הפסח, זמן חרותנו — הוא היום שבו התבשרו בני ישראל, כי קרבה שעת יציאת מצרים,

ראש חודש .. חג הפסח: להעיר ממכילתא (הובא בפרש"י שמות יב, כח) דמכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם כאילו עשו (אבל מדייק רש"י **מר"ח** — ולא **בר"ח**).
ראש חודש .. התבשרו: דאף שהראהו הלבנה „עם חשכה“ (רש"י שם יב, ב) — כיון שקדש אותו היום לר"ח, עכצ"ל שלדינא עדיין יום היא (צפע"י: מהד"ת כז, ג. עה"ת בא יב, ב), ועפ"י יומתק דשינה רש"י מל' המכילתא ותנחומא „בלילה“, וכתב „עם חשכה“. — ולהעיר דלהרמב"ם ריש הל' קדה"ח הראהו במראה הנבואה (נתבאר בצפע"י שם). — ולהעיר מהשקו"ט באחרונים ע"ד זמן מולד הלבנה בחדש ההוא (נסמנו בתו"ש בא יב, ב ס"ק כז).

חודש הגאולה: שמו"ר פט"ו, יא.

היום שבו התבשרו: וגם לבנ"י נאמר בר"ח (פסחים ו, ב תוד"ה ממאי*).

הוספה לאחר זמן:

(*) והיינו שהי' אז **דבור** (עכ"פ) — או דגם דבור (דקביעת חודש) של **גאולה** כבשמו"ר (פט"ו, יא). וראה הערה שלאח"ז.

התבשרו .. ממצרים: **דכ"ז** הי' בר"ח ובלי רש"י (ממכילתא) דברו **היום** בר"ח שיקחוהו כו' (יב, ג)**.

(**) החידוש בזה ע"ז שהוא בהערה שלפנ"ז מתוס' פסחים: בתוס' פסחים י"א — ר"י — דרך קדה"ח נאמר אז [**ואז**] נחא **בפשש"מ**, שהרי „הזה“ פירושו שבעת אמירתו „זה“, — **הראה** לו באצבע. ומתוך רש"י שעכ"פ הי' זה סמוך „עם חשכה“. ועפ"ז

יב'ק

אגרת זו היא תרגום ללה"ק מאגרת שלפנ"ז שהוגהה על ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפסה והתפרסמה בגליון **בפ"ע**, וב„תורת מנחם — אגרות מלך" ח"ב ע' קלה ואילך.

ההוספות שלאחר זמן שבשוה"ג, הוסיף כ"ק אדמו"ר על פי השאלות והתשובות דלקמן אגרת

הבאה.

שהרי „הזה“: שבפסוק יב, ב.

תוך כדי קביעת יום היציאה והגאולה (החמשה־עשר לחודש), וכהכנה לכך קיבלו את המצוות של קרבן פסח, מצה ומרור ואת כל ההוראות וההכנות לגאולה ממצרים.

התורה אף קבעה את ראש חודש ניסן כ**„ראש השנה למלכים ולרגלים“**, שלגביו יתכן לומר שהדבר קשור עם העובדה שבחודש זה נולד עם ישראל כעם. ובראש־חודש בישר להם הקב"ה על כך והבטיחם להיות עם שהוא **„ממלכת כהנים וגוי קדוש“**, מלוכה וקדושה. שני אלה צועדים יחד: להיות כהן ועבד מלך, עבדו של הקב"ה, על ידי קיום מצוותיו, שהרי **„עבד מלך — מלך“**, וגם להביא לתוך החולין של העולם — קדושה, **„מקרא קודש“ — רגלים.**

* * *

כיון שאח"כ נאמר דברו גוי בעשור — „ולא הי' מדבר עמו אלא ביום“ עכצ"ל שאמירה זו הייתה לאחר ר"ח. וראה רש"י שבהערה א. וברש"י כאן חידוש גדול שכל פרשה זו נאמרה וגם לבני ברי"ח, היינו קודם שהראה לו! **החמשה־עשר לחודש**: דקיימא סיהרא באשלמותא (ראה זח"א קנ, רע"א, שמו"ר פט"ו, כו).

וכהנה לכך: ראה שמו"ר (פט"ו, ג) דגם „אל משה ואל אהרן“ שבתחלת הצינוי הוא הכנה (זכות) להגאולה. — שייכות „ראש חדשים ראשון הוא גוי“ לגאולה — ראה ד"ה החודש הזה תרכ"ו ס"ו ואילך. ד"ה החודש הזה, הישית. ובכ"מ. **ניסן .. עם ישראל**: להעיר מאו"ת להח"מ ד"ה החודש הזה לכם. **ראש השנה למלכים ולרגלים**: ר"ה בתחלתה.

למלכים ולרגלים .. עם ישראל: להעיר דהוא ר"ה רק למלכי ישראל ולא דאו"ה (ר"ה ח, א). ולהעיר דבירושלמי ר"ה שם ילפינן דהוא ר"ה למלכים ולרגלים מדכתיב ב"פ **לכם.**

ממלכת כהנים וגוי קדוש: יתרו יט, וא"ו. ובזכות זה יצאו ממצרים (פרש"י שמות ג, יב). — וראה לקוטי לוי"צ לתני"ך ואגרות ע' סו, רט. **כהן ועבד**: כי „לשון כהונה שירות הוא“ (רש"י תצוה כח, ג). **עבד מלך — מלך**: ספרי דברים א, ז. וראה שבועות מז, ב. **להביא .. רגלים**: ראה זח"ג צד, א ואילך. סידור ד"ה והגדת לבנך. ובכ"מ.

רש"י שבהערה א: יב, כח ד"ה וילכו ויעשו. וגם לבני ברי"ח: כמבואר בתוס' שם בשם ר"ת: דילמא משה לא אמר להם לישראל אלא בג' או ד' בירחא.

החודש הזה תרכ"ו .. הישית: סה"מ תרכ"ו ע' לח ואילך. הישית ע' 19 ואילך. מאו"ת להח"מ: ל, א.

סידור ד"ה והגדת לבנך: עם דא"ת — סדר הגדה רצד ד ואילך.

יחזקאל הנביא המשיך את יציאת עם ישראל ממצרים להולדתו של תינוק, שמיד לאחריו מתחילים גידול התינוק והתפתחותו הגופנית והרוחנית, דבר המהווה הנחת היסוד לכל החיים.

הולדת עם ישראל – היציאה הגופנית והרוחנית ממצרים וההתפתחות המתאימה לאחר מכן – היתה כרוכה בקשיים בלתי רגילים. מצרים היתה אז אמנם הארץ החזקה והמפותחת ביותר בכל תחומי העוצמה והמדע, וכיוצא בזה, אך, יחד עם זאת, גם הנחותה ביותר במוסר ובאמונה. בהתנהגות מוסרית וביחסי אנוש עמדה אז מצרים במקום הירוד ביותר, ואמונתם היתה בדרגה השפלה ביותר של עבודה זרה.

אחרי מאות שנים של שעבוד גופני ורוחני במצרים, היו צריכים בני ישראל לעבור תהליך מהפכני מוחלט ולהגיע, תוך זמן קצר ביותר, עד לעבר הצד שהוא שונה באופן קיצוני לגמרי, להבדיל, ולהיות מוכנים וראויים לקבלת התורה בהר סיני ולהגיע לדרגת שיא הן באמונה בה' אחד והן ביחסים שבין אדם לחברו, כפי שהדבר מתבטא בעשרת הדברות, החל ב"אנכי ה' אלקיך" וגו', עד "לא תחמוד ... כל אשר לרעך", ולבצע את כל האמור בהתנהגות יום-יומית בפועל ממש.

אך למרות כל הקשיים הבלתי רגילים, הצליחו בני ישראל לעבור ממצב של עבדות עמוקה עד לחירות עילאית ביותר. הדבר הושג על-ידי כך שעוד בהיותם במצרים, ערב צאתם, עמדו בני ישראל ביד רמה בביצוע

יחזקאל הנביא המשיך: טז, ד ואילך. וראה תו"א וארא נה, א. תו"ח ואוה"ת שם.
החזקה והמפותחת: מושל בכיפה (מכילתא לבשלח יד, ה. וראה זח"ב ו, א). ע"ד חכמת מצרים ראה זח"א קכה, סע"א.
הנחותה .. ובאמונה: ויקרא יח, ג. ובמדרז"ל שם.
אנכי .. לרעך: יתרו כ, ב. כ, יד. ולהעיר מזח"ג (רנו, ב) ולקו"ת פנחס (פ, ב) דאנכי לא אתרמז לא כו' מפני הראב"ע שם ב"לא תחמוד".
עבדות עמוקה .. לחירות עילאית: בלי הכתוב מעבודת פרך (שמות א, יד) ליד רמה (שם יד, ח). ובמדרז"ל שם.

תו"ח ואוה"ת: תורת חיים וארא סו, א ואילך. אוה"ת שם (כרך ח) ע' ב'תתסה ואילך. וש"נ.
 מצרים .. החזקה והמפותחת .. העוצמה והמדע: ראה גם לעיל חל"א אגרת יאתתו. וש"נ.
 הרי אחד: ואתחנן ו, ד.

כל ההוראות האלוֹקיות בקשר עם קרבן הפסח, דבר שדרש מסירת־נפש להתנער באופן פומבי מעבודת האלילים של מצרים, כפי שמסבירים חכמינו זכרונם לברכה: „משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם קרבן פסח לה'“, ולאחר חידוש הברית הנצחית עם הקב"ה על־ידי ברית מילה החרוטה בגוף ומקדשת אותו.

במלים אחרות: הולדת ישראל כעם היתה קשורה בדרגת שיא של עצמאות ואי־תלות — עוד תוך כדי היותם במצרים — הן מבחינה רוחנית והן מבחינה גשמית.

* * *

אחת ההוראות הכלליות מן האמור היא:

כפי שהי' הדבר בהולדת העם היהודי כך צריך להיות בהולדת כל ילד יהודי.

הורים יהודיים צריכים לדעת שחינוכו של ילד יהודי מתחיל ברגע שהילד נולד ופוקח את עיניו. הם צריכים להתחיל מיד בהכשרת הילד להיות חלק שוה־זכויות של „ממלכת כהנים וגוי קדוש“. ולמרות שחיים בעולם של קשיים — שחלקם הגדול הם, אגב, רק בדמיון — הרי

להתנער באופן פומבי: זח"ג רנא, א. ולהעיר משו"ע רבנו הזקן חאו"ח ר"ס תל.
משכו וקחו: שמות יב, כא. במכילתא שם.
לאחר חידוש .. מילה: ראה יחזקאל טז, ו. ובמכילתא (הובא בפרש"י שמות יב, וא"ו) שملו באותו הלילה*.
ומקדשת אותו: וכמש"נ בבשרכם (בראשית יז, יג). ולהעיר משו"ע אדה"ז חאו"ח מהד"ת סוס"ד.
בעולם של קשיים: להעיר מע"ח שמ"ב ספ"ד. תניא ספ"ו. שם פכ"ד. ספ"ג.

הוספה לאחר זמן:

(*) — במכילתא לא פורש שהי' באותו הלילה, כי מפורש הוא בכתוב **דעליו דריש:** (ביום הולדת אותך) ואעבור עליך ואראך **מתבוססת בדמך**. וכן מובן גם מהסדר בלי המכילתא: דם פסח ו(אח"כ) דם מילה — ע"פ המד"ר (שמו"ר פי"ט, ה. שהש"ר פי"א, יב ג) שריח פסחו דמשה הביא למילתם.

כשניצבים „ביד רמה" מצליחים שיהא החינוך על טהרת הקודש, כשם שהצליחו במצרים, ובמיוחד לאחר שהדרך סלולה כבר.

ויותר מזה: „בכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים" — כל אחד ואחת, גם מבוגרים בכלל, צריכים להתמסר לחינוכם העצמי הם בתורה ובמצוות, לחנך את עצמם להתעלות מתמדת דרגה אחר דרגה בכל הענינים של טוב, יהדות, תורה ומצוות, בהתאם לציווי: „מעלין בקודש". גם כאן קיימת ההבטחה: „יגעת — ומצאת".

* * *

ויהי רצון, שכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יעשה בכל האמור באופן של „ביד רמה", והדבר יחיש את קיום ההבטחה „תרוממנה קרנות צדיק", המוסבת על כל ישראל, ככתוב: „ועמד כולם צדיקים",

בכל יום .. ממצרים: תניא רפמ"ז (משנה פסחים פ"י, מ"ה).

מעלין בקודש: ברכות כח, א. ושי"נ. וראה ד"ה ויגש תרס"ח ואילך (דשם נתבאר שעליית הנשמה (ע"י הירידה) היא לפנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה שלפני הצמצום, ומפרש (בארוכה בד"ה בששה"ק והמשכו בד"ה אין עומדין בהמשך שם) „טהורה היא" על טהירו **עילאה*** ועליית הנשמה ע"י ירידתה למטה (שהיא צורך עלי **למעלה** משרשה ומקורה (שם ע' תקב ואילך)) היא למעלה גם מטה"ע**. ומזה נלמד גם לענין ד„מעלין בקודש" דאפי' במדרי' טה"ע ישנו ציווי זה).

יגעת ומצאת: מגילה ו, ב.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא. מדרש תהלים שם. כתר ש"ט ד"ה וכל קרני (סי' שה).

ועמד כולם צדיקים: ישעי' ס, כא.

הוספה לאחר זמן:

(*) הטעם שהובא מד"ה אין עומדין שם ולא מלקו"ת בחקותי (מז, א) וכללות הדרוש שם, כי בד"ה בששה"ק והמשכו **מבאר** הכו"כ דרגות **בטהורה** היא משא"כ בבחוקותי — הנ"ל — שהוא בקיצור.
 (***) ראה ג"כ אוה"ת — להצ"צ — דברים ע' רס.

ד"ה ויגש תרס"ח ואילך: המשך תרס"ו ע' תרמה ואילך.

בששה"ק והמשכו בד"ה אין עומדין בהמשך שם: שם ע' תקצט. ע' תרלט.

תהלים עה: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד

בשוה"ג.

וכן את קיום ההבטחה: „**כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות**”, בגאולה האמיתית והשלמה על־ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

יב'קא

[וי' ניסן, ה'תשל"ז]

י"א – לר"ת – דרך קדה"ח אמר אז לבנ"י. **ואז ניחא בפשט"מ**, שהרי „הזה” פירושו שתומ"י **הראהו** וזה הי' „עם חשכה”, ורק **אח"כ** נאמר דברו גוי בעשור. וראה רש"י שבהערה א. ואכ"מ.

חידוש גדול, שכל **פרשה** זו נאמרה, וגם לבנ"י בר"ח!

עדיפא הול"ל דכן איתא בלקו"ת בחוקותי (מו, א), וכללות הדרוש שם, אבל רק בששה"ק והמשכו **מבאר** הכו"כ דרגות **בטהורה** היא (בלקו"ת בחוקותי – הנ"ל – בקיצור נמרץ).

רק ג' תיבות (וצ"ע – דסמך לי' בריאה יש מאין!).

כימי צאתך .. נפלאות: מיכה ז, טו.

ובלקו"ת דברים א, א נאמר רק „מבחי' טהירו עילאה” (וצ"ע דסמך לי' בראתה – דמפרש בלקו"ת בריאה יש מאין!).

יב'קא

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של ה"ר מרדכי מענטליק, מ' ניסן, בו שאל איזה שאלות על המראי מקומות באגרת הקודמת: ד"ה טאָג ווען .. ואח"כ בהמ"מ אָנגעזאָגט .. מהו ההוספה על הקטע הקודם.

[ועל פי מענה זה, הוסיף כ"ק אדמו"ר את ההוספות שלאחר זמן, שבשוה"ג לעיל שם].

אגרות נוספות אליו – לעיל חל"א אגרת יא'תרסח, ובהנסמן בהערות שם.

לר"ת: שבתוס' פסחים ו, ב ד"ה ממאי.

שהרי „הזה”: שבפסוק בא יב, ב.

עם חשכה: כמבואר ברש"י שם.

רש"י שבהערה א: הערה הראשונה דלעיל שם (רש"י יב, כח).

חידוש גדול: במ"מ השני הנ"ל, ע"פ רש"י שם יב, ג.

עדיפא הול"ל: בשאלתו על המ"מ שבאגרת הנ"ל, ד"ה מעלין בקודש: לכאורה כן איתא בלקו"ת ד"ה ציון במשפט תפדה.

רק ג' תיבות: בלקו"ת ד"ה ציון במשפט תפדה (דברים א, א).

יב'קב

בי"ה, י"א ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך צום בריוו פון ראש-חודש ניסן, וואו עס רעדט זיך וועגן
דער באדייטונג פון חודש ניסן און יציאת מצרים אין צוזאמענהאַנג
דערמיט וואָס דאָן זיינען אידן געבאָרן געוואָרן אלס אַ פּאָלק, און וואָס
דאָס לערנט אונז, אין אַלגעמיינע שטרייכן, בנוגע דער געבורט און די
ערציאונג פון אידישע קינדער, ווי אויך ערוואַקסענע (וואָרום לגבי זאָכן
וואָס מ'דאַרף נאָך לערנען און דערגרייכן אין גייסטיגער אַנטוויקלונג –
זיינען דאָך אלע אין דער בחינה פון „קינדער“).

וועט מען זיך דאָ אָפּשטעלן אויף עטלעכע נקודות בנוגע געוויסע
פרטים פון די דערמאָנטע אָפּלערנונגען, וועלכע דאַרפן דורכדרינגען די
ערציאונג פון אידישע קינדער (און ערוואַקסענע) – ווי זיי ווערן
אָנגעדייטעט אין די פרטים פון יציאת מצרים און פסח.

* * *

ביים געבורט פון אידישן פּאָלק, איידער מ'האַט זיך באַזעצט אין אַ
לאַנד, איז דאָך די ערשטע נויטווענדיקייט געווען צו באַזאָרגן דעם ענין
פון שפיז – „שפיז“ אין דעם ברייטערן זין, וואָס דאָס נעמט אַרום אַלע

דאָן .. אַלס אַ פּאָלק .. אידישע קינדער: יחזקאל טז, ד. ובסוטה (יא, ב) דורש
אותו הכתוב על ילדי ישראל. ובשבת (קכט, סע"ב) גם להלכה למעשה.
שפיז .. אַלע .. באַדערפענישן: להעיר מסנהדרין לח, סע"א.

יב'קב

מצילום האגרת ומהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. נדפסה בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים
וביאורים ח"ב ע' תרעט ואילך.
בריוו פון ראש-חודש ניסן: דלעיל אגרת יב'צט.

מענטשלעכע באַדערפענישן (**מזון, לבוש אוהל (בית)**), שפיז, קליידונג און אַ באַשיצונג פון היץ, רעגן א.ז.וו.), ביז שפיז — אין דעם איינפאַכן זין.

אין צוזאַמענהאַנג מיט יציאת מצרים און פסח איז דער ענין פון שפיז אָנגעוויזן געוואָרן אין דער תורה אין די דריי זאַכן: (קרבן) פסח, מצה און מרור (ווי דערמאָנט אויך אין פריערדיגן בריוו). אויך זייער פאַרבונד צווישן זיך איז אונטערשטראַכן געוואָרן אין פסוק: **על מצות ומוריס יאכלוהו** — דעם קרבן פסח האָט מען געדאַרפט עסן צוזאַמען מיט מצה און מרור.

און אַלע דריי זיינען אַן עיקר אין יציאת מצרים, און אויך אין סיפור יציאת מצרים (און אָפּלערנען פון דעם), ווי אונטערשטראַכן אין דער (משנה) הגדה און סדר פון פסח: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור — אַז מען מוז רעדן און ערקלערן וועגן די דריי זאַכן פסח מצה און מרור.

אויך ביים געבורט פון אַ קינד, איז די ערשטע נויטווענדיקייט צו באַזאָרגן דעם קינד מיט שפיז, אין דעם ברייטערן זין און אין איינפאַכן זין, ווי אויבנדערמאָנט.

אין שפיז זיינען פאַראַן דריי אַלגעמיינע סוגים (סאַרטן): שפיז וואָס מען מוז האָבן צוליב אַ נאָרמאַלער ענטוויקלונג, אָדער — נאָכמער — וועלכע איז לעבענסוויכטיג; שעדלעכע זאַכן, וואָס מוזן אויס־געשלאָסן ווערן, אָדער אפילו באַקעמפט ווערן; און שפיז וואָס כאַטש

מזון לבוש .. בית: ראה לקו"ת דברים (ט, ג ואילך) ובכ"מ. מים רבים תרל"ו בתחלתו.

היץ, רעגן: ראה ישעי' ד, ו. ירוש' סוכה פ"א ה"א.

על מצות ומוריס יאכלוהו: במדבר (ט, יא) — כן הוא בפסחים (קטו, א), בנוסח ההגדה (כורך) ובכ"מ. וכבר העירו דהכתוב מדבר בפסח שני!

כל שלא .. ומרור: פסחים קטז, סע"א. בנוסח הגדת הרמב"ם „ומוריס". וכ"כ בנוסח הברכה (הלי' חומ"צ פ"ח. ובאותו הפרק גם בלי' יחיד).

פסח מצה ומרור: ראה כתבי האריז"ל במקומם. — ולהעיר מלקוטי לוי"צ לזח"ג (עי' רעח ואילך).

שפיז וואָס מען מוז .. פאַרגעניגען: להעיר מטאו"ח סר"ז. שו"ע אדה"ז שם.

ניט אומבאדינגט נויטיק, גיט עס אָבער צו מער שטאַרקייט און פאַרגעניגען,

די אַלע דריי סוגים שפייז ווערן אָנגעדייטעט דורך די שלשה דברים: פסח, מצה, מרור.

מצה איז דאָך **הא לחמא**, וואָס **לחם לבב אנוש יסעד** (ברויט האַלט אויף דעם לעבן פון אַ מענשן), און אין אַ ברייטערן זין ווערט דער טערמין „לחם“ באַנוצט פאַר דער גאַנצער סעודה, דעם גאַנצען עסן.

מרור — בנוגע לענינו — דייטעט אָן אויף די ניט געוואונטשענע זאַכן, וואָס מ'דאַרף און מען מוז פילן אַז עס איז ביטער, ובמילא וועט ער עס באַקעמפּען.

פסח — איז נאכל על **השובע** — ער איז שוין פולשטענדיג זאָט — און דאָס קומט אַלס געשמאַקער צוגאַב־שפייז, וועלכער גיט צו מער שטאַרקייט און פאַרגעניגען. און דערפאַר האָט מען דעם קרבן פסח געדאַרפט עסן אין אַן אופן פון גדולה — כדרך שהמלכים אוכלין (ווי מלכים עסן).

דאָס אויבנדערמאָנטע ווערט נאָך מער אונטערשטראַכן דורך דער פאַרשידענהייט פון די אָנווייזונגען וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט מצה, מרור און (קרבן) פסח.

דער חיוב צו עסן מצה איז מיט דער זעלבער שטאַרקייט, מן התורה, אין אַלע צייטן און אין אַלע ערטער, אויך אין חוץ־לארץ און אין דער צייט פון גלות, פונקט ווי אין ירושלים אין דער צייט פון בית המקדש.

לחם .. **יסעד**: תהלים קד, טו. וראה לקו"ת שה"ש כד, ד ואילך. אוה"ת שם. ובכ"מ.

לחם .. **סעודה**: דניאל ה, א (רשי"י ויצא לא, נד).

פילן .. **ביטער**: פסחים קטו, ב. ולהעיר מצפעי"נ לרמב"ם ה' חומ"צ פ"ו ה"ב.

נאכל על השובע: רמב"ם ה' קי"פ פ"ח ה"ג (ממכילתא בא יב, ח).

קרבן .. **אוכלין**: רשב"ם (פסחים קיט, ב) ד"ה כגון. וראה חולין קלב, ב תוס' סד"ה אין שם.

מצה .. **מן התורה** .. **מרור** .. **ניט מיט דער זעלבער**: פסחים קכ, א. וש"נ לפוסקים.

דער חיוב צו עסן מרור איז אויך גילטיג אין אַלע צייטן און ערטער, אָבער ניט מיט דער זעלבער שטאַרקייט ווי אין דער צייט ווען מ'האַט מקריב געווען דעם קרבן פסח, ווען די הייליקייט פון קרבנות האָט געפאָדערט ספּעציעלע אָפּגעהיטענקייט.

דער חיוב פון קרבן פסח איז גילטיג נאָר אין דער צייט און אָרט פון דעם בית המקדש, אין דער צייט און אין דעם אָרט וואָס באַ אידן איז געווען „שובע“.

* * *

אָנווענדנדיג די דערמאָנטע פרטים אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ערציאונג פון אַ קינד — אין דעם טיפּערן זין פון „שפיז“, ד.ה. גייסטיגע נשמה-שפיז, איז די ערשטע לעבענס-נויטווענדיקייט פון דעם קינד, אַז ער זאָל באַקומען זיין טאַג-טעגלעכע לעבענס-שפיז, וואָס דאָס איז תורה און מצוות, וואָס ווערן אָנגערופן „לחם“, ווי אָנגעזאָגט: **לכו לחמו בלחמי**, „קומט עסן ברויט פון מיין ברויט“ (צוויי מאָל **לחם** — אַנטקעגן תורה שבכתב און תורה שבעל פה, נגלה דתורה ופנימיות התורה, תורה ומצוות).

דערביי דאַרף מען באַוואָרענען, אַז דער לערנען תורה און מקיים זיין מצוות זאָל זיין אין אַן אופן פון „מצה“ — מיט קבלת-עול און ביטול, אַן אַ צומישונג פון חמץ, וואָס מאַכט דעם טייג הויבן, וואָקסן און גרויסן זיך.

גלייכצייטיג דאַרף מען דעם קינד אויסהיטן פון ניט געוואונטשענע ווירקונגען פון דרויסן — דורך מוסר'ן אד"ג, אָבער דאָס איז אין אַן אופן פון — נאָר **שמאל דוחה**, ווי מרומז אין מרור, ניט מיט דער זעלבער

חיוב .. גילטיג נאָר: אפילו למ"ד דאפשר להקריב פסח בזמח"ז (כמה מהם צוינו בתו"ש מילואים לחי"ב) אין חיוב בזה. והעדר המעשה — רב. וראה לקו"ש כרך י"ב ע' 216 ואילך.

לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה.

מצה .. ביטול: לקו"ת צו (יג, ג). שער האמונה בכ"מ.

ביטול .. פאַרגעניגען: ואין בזה סתירה להביטול (מצה), כי יודע שהוא ערום וערי' אלא שואעבור עליך גוי (ראה לקו"א להח"מ סרי"ב). וי"ל דזהו למטה הרבה מהדרגא דתענוגו הוא תענוג האדון שבהמשך רס"ו (ע' שי ואילך).

קינד .. שמאל דוחה .. ימין מקרבת: סוטה מז א. ולפנ"ז: **לעולם** תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

שטאַרקייט און אין דער זעלבער מאָס ווי ימין מקרבת, די טאַג-טעגלעכע שפייז פון „לחם און סעודה" פון תורה און מצוות.

און בשעת מ'דערציט דעם קינד (און זיך אַליין) אין דעם דערמאָנטן אופן, טריט ביי טריט און פון מדרגה צו מדרגה — ווערט ער אָנגעזעטיגט פון תורה און מצוות — און אין יעדער רגע פון דעם „שובע", ווערט באַ עם אַנטפלעקט דער **ושכנתי בתוכם**, אין זיין האַרץ ווערט אַנטפלעקט דער משכן און מזבח צום אויבערשטן, און דאָן לערנט ער נאָך שטאַרקער און איז מקיים מצוות מיט נאָך מער הידור — און טוט דאָס אַלעס מיט אַן אמת'ן פאַרגעניגען, ווי מרומז אין פסח.

ויהי רצון אַז יעדער איינער און איינע זאָל טאָן אין דעם אַלעס אויבנדערמאָנטן „בזריזות נפלאה" — ווי עס איז געווען באַ פסח מצה ומרור בעת יציאת מצרים — ואכלתם אותו בחפזון (איר זאָלט עס עסן מיט אַן איילעניש).

און דאָס וועט צואיילן די ערפילונג פון דעם צוזאָג: ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון (עס וועט זיין אין ירושלים דער בית המקדש און זיין דירה אין ציון) און מ'וועט מקריב זיין דעם קרבן פסח כהלכתו ונאכל

אַנטפלעקט דער ושכנתי : אבל תמיד ישנו במציאות. ראה יומא נו, ב (הובא בפרש"י עה"ת ויקרא טז, טז).

בתוכם, אין זיין האַרץ : כדיוק הלשון בתוכם ולא בתוכו (של"ה ש' האותיות אות ל. מס' תענית רד"ה מענין העבודה. פי תרומה חלק תו"א — שכה, ב. שכו, ב. ועוד. ראשית חכמה (שער — האהבה פ"ו קרוב לתחלתו)). וראה כתר ש"ט סו"ס שיט (מב, ג ואילך). **בזריזות נפלאה** : ראה תניא אגה"ק סכ"א.

ואכלתם אותו בחפזון : שמות יב, יא. נת' בארוכה בד"ה וככה (באוה"ת. המשך תרל"ז. ועוד). ד"ה כי בחפזון תשי"ח ועוד. ונוסח ההגדה דהרמב"ם בתחילתו: נוסח ההגדה .. מתחיל על כוס ב' ואומר בבהילו יצאנו ממצרים. **ויהי .. בציון** : תהלים עז, ג. ובתרגום שם. יל"ש שם.

בשלם : ראה תוספתא ברכות ספ"א. זח"א פו, ב (ובביאוה"ז לאדהאמ"צ ולהצ"צ שם). זח"א קעב, ב.

ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ח.

באוה"ת: בא ע' רצא ואילך.

המשך תרל"ז: סה"מ תרל"ז ח"ב ע' שפז ואילך. ע' תשלז ואילך.

ד"ה כי בחפזון תשי"ח: סה"מ תשי"ח ע' 151 ואילך.

תהלים עז: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תקנד

בשוה"ג.

שם מן הפסחים ומן הזבחים — בגאולתנו ובפדות נפשנו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

יב'קג

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מראש־חודש ניסן, בו מדובר על המשמעות של חודש ניסן ויציאת מצרים בקשר עם העובדה שאז נולד עם ישראל כעם, ועל הלקח שבדבר בשבילנו, בקווים כלליים, לגבי לידת וחינוך ילדי ישראל, וגם של מבוגרים (שכן ביחס לדברים שיש ללמוד ולהשיג בהתפתחות הרוחנית — הרי כולם הם בבחינת „ילדים“) —

נתעכב כאן על נקודות מספר באשר לפרטים מסויימים מן הלקח האמור, שצריכים להקיף את החינוך של ילדי ישראל (ומבוגרים) — כפי שהם רמוזים בפרטי יציאת מצרים וחג הפסח.

* * *

מן הפסחים ומן הזבחים: פסחים ואח"כ זבחים, כיון שחל פסח במוצש"ק (אדה"ז בהגדה שבסידורו. וראה שו"ע שלו סתע"ג, סמ"ט הדעות בזה. וע"פ מסקנת אדה"ז בסידורו מתורץ זה שנמצאת גירסא זו בכ"מ).

בגאולתנו ובפדות נפשנו: סיום ברכת אשר גאלנו (פסחים קטז, ב). וראה כל בו ואבודרהם (בסיום פ"י ההגדה) ד„פדות נפשנו“ — מדבר ביצי"מ, דמזכירין שתיחה (בגאולתנו) בימות המשיח.

שאו נולד .. כעם .. ילדי ישראל: יחזקאל טז, ד. ובסוטה (יא, ב) דורש אותו הכתוב על ילדי ישראל. ובשבת (קכט, סע"ב) גם להלכה למעשה.

יב'קג

אגרת זו היא תרגום ללה"ק מאגרת שלפנ"ז שהוגהה על ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפסה והתפרסמה בגליון כפ"ע, וב„תורת מנחם — אגרות מלך“ ח"ב ע' קמ ואילך. למכתב מראש־חודש ניסן: דלעיל אגרת יב'ק.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קפג

עם לידת עם ישראל, לפני הגיעו לארץ הנושבת, היתה הרי הנחיצות הראשונה לספק לו מזון, „מזון” במשמעותו הנרחבת, הכוללת את כל צרכי האדם (**מזון, לבוש, אוהל – בית** – להגנה מפני חום ומטר וכו'), ומזון, במשמעותו הפשוטה.

בקשר ליציאת מצרים וחג הפסח התבטא בתורה הענין של מזון בשלשת הדברים: **פסח** (קרבן פסח), **מצה ומרור** (כמוזכר גם במכתב הקודם). אף הקשר שביניהם מודגש בכתוב: „**על מצות ומרורים יאכלוהו**” (את קרבן הפסח).

כל שלשת הדברים הללו מהווים עיקר ביציאת מצרים, וכן בסיפור יציאת מצרים (והלך ממנו), כפי שהדבר מודגש במשנה של ההגדה והסדר של פסח: „כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה ומרור”, יש לשוחח ולהסביר על שלשת הדברים הללו.

גם בלידתו של ילד – הנחיצות הראשונה היא לספק לו מזון, הן במשמעותו הנרחבת והן במשמעותו הפשוטה.

במזון ישנם שלשה סוגים: מזון הדרוש להתפתחות הטבעית, ויש בו הכרח חיוני, מזון מזיק אשר יש להמנע ממנו ואף להלחם בו, ומזון שלמרות שאינו הכרחי ביותר הוא מוסיף כח והנאה.

„מזון” .. כל צרכי האדם: להעיר מסנהדרין לח, סע"א.

מזון לבוש .. בית: ראה לקו"ת דברים (ט, ג ואילך) ובכ"מ. מים רבים תרל"ו בתחלתו.

חום ומטר: ראה ישע"י ד, ו. ירוש' סוכה פ"א ה"א.

על מצות ומרורים יאכלוהו: במדבר (ט, יא) – כן הוא בפסחים (קטו, א), בנוסח ההגדה (כורד) ובכ"מ. וכבר העירו דהכתוב מדבר בפסח שני!

כל שלא .. ומרור: פסחים קטז, סע"א. בנוסח הגדת הרמב"ם „ומרורים”. וכ"כ בנוסח הברכה (ה' חומ"צ פ"ח. ובאותו הפרק גם ב' יחיד).

פסח מצה ומרור: ראה כתבי האריז"ל במקומם. – ולהעיר מלקוטי לוי"צ לזח"ג (ע' רעח ואילך).

מזון .. הכרח .. הנאה: להעיר מטאו"ח סר"ז. שו"ע אדה"ז שם.

וכבר העירו: ראה לקוטי טעמים ומנהגים להגש"פ ד"ה על מצות (ע' לו).

שלושת הסוגים האמורים רמוזים בשלושה הדברים: פסח, מצה, מרור.

מצה — „הא לחמא“, והרי „לחם לבב אנוש יסעד“. במובן רחב כולל המושג את כל עניני הסעודה.

מרור — בנוגע לענינו — רומז על דברים בלתי רצויים, שצורך והכרח לחוש במרירותם, וממילא יש להלחם בהם.

פסח — הנאכל „על השובע“, דבר הבא להוסיף טעם והנאה. לכן יש לאכול את קרבן הפסח באופן של גדולה — „כדרך שהמלכים אוכלין“.

הדברים האמורים באים ליד ביטוי מודגש יותר בשוני שבין ההוראות הקשורות בקיום שלש מצוות אלה:

החיוב לאכול מצה ישנו, מן התורה, בתוקף שוה בכל התקופות ובכל המקומות, בחוץ־לארץ ובזמן הגלות, והן בירושלים בזמן שבית־המקדש קיים.

החיוב לאכול מרור קיים אף הוא בכל התקופות ובכל המקומות, אך לא באותו תוקף כבזמן הקרבת קרבן הפסח, כשקדושת הקרבנות דרשה זהירות מיוחדת.

חיובו של קרבן הפסח ישנו רק בזמן ובמקום של בית המקדש, כלומר בזמן ובמקום שבהם היו שרויים בני ישראל במצב של „שובע“.

* * *

לחם .. **יסעד**: תהלים קד, טו. וראה לקו"ט שה"ש כד, ד ואילך. אוה"ת שם. ובכ"מ.
לחם .. **סעודה**: דניאל ה, א (רש"י ויצא לא, נד).
לחוש במרירותם: פסחים קטו, ב. ולהעיר מצפעי"נ לרמב"ם ה"ל חומ"צ פ"ו ה"ב.
נאכל על השובע: רמב"ם ה"ל ק"פ פ"ח ה"ג (ממכילתא בא יב, ח).
קרבן .. **אוכלין**: רשב"ם (פסחים קיט, ב) ד"ה כגון. וראה חולין קלב, ב תוס' סד"ה אין שם.

מצה .. **מן התורה** .. **מרור** .. **לא באותו**: פסחים קכ, א. וש"נ לפוסקים.
חיובו .. **ישנו רק**: אפילו למ"ד דאפשר להקריב פסח בזמנה"ז (כמה מהם צוינו בתו"ש מילואים לחי"ב) אין חיוב בזה. והעדר המעשה — רב. וראה לקו"ט כרך י"ב ע' 216 ואילך.

משמעותם של פרטים אלה ביחס לחינוכו של ילד, ובמשמעות העמוקה יותר של „מזון“, כלומר – המזון הרוחני של הנשמה, הרי ההכרח החיוני הראשוני של הילד הוא שיקבל את מזון־חיינו היום־יומי, שהוא – תורה ומצוות, הנקראים „לחם“, ככתוב: „**לכו לחמו בלחמי**“ (שתי פעמים „**לחם**“ – כנגד: תורה שבכתב ותורה שבעל־פה, נגלה שבתורה ופנימיות התורה, תורה ומצוות).

ביחד לזה יש להבטיח שלימוד התורה וקיום המצוות יהי באופן של „מצה“, בקבלת־עול והתבטלות, בלי תערובת חמץ, המגבי את העיסה ומביאה לידי התפשטות והתגדלות.

בד בבד יש לשמור על הילד מהשפעות בלתי רצויות מן החוץ, וזאת על־ידי הטפת מוסר וכיוצא בזה, אך כל זה רק באופן של „**שמאל דוחה**“, היינו שהדחי תהי' ביד כהה, כמרומו במרור, ולא באותו תוקף ובאותה מדה של „**ימין מקרבת**“, של התזונה היום־יומית ב„לחם“ וב„סעודה“ של תורה ומצוות.

וכשמחנכים את הילד (והאדם את עצמו) באופן האמור, צעד אחר צעד, מדרגה לדרגה, הרי הוא משביע עצמו בתורה ומצוות, ובכל רגע של ה„שובע“ – מתגלה אצלו הענין של „**ושכנתי בתוכם**“, כשבתוך לבו מתגלה משכן ומזבח להקב"ה, ואז לומד הוא תורה ביתר עוז ומקיים

לכו לחמו בלחמי: משלי ט, ה.

מצה .. והתבטלות: לקו"ת צו (יג, ג). שער האמונה בכ"מ.

התבטלות .. בהנאה ובעונג: ואין בזה סתירה להביטול (מצה), כי יודע שהוא ערום וערי' אלא שואעבור עליך גוי' (ראה לקו"א להה"מ סרי"ב). וי"ל דזהו למטה **הרבה** מהדרגא דתענוגו הוא תענוג האדון שבהמשך רס"ו (ע' שי ואילך).

הילד .. שמאל דוחה .. ימין מקרבת: סוטה מז א. ולפניו: **לעולם** תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

מתגלה „ושכנתי“: אבל תמיד ישנו במציאות. ראה יומא נו, ב (הובא בפרש"י עה"ת ויקרא טז, טז).

בתוכם, כשבתוך לבו: כדיוק הלשון בתוכם ולא בתוכו (של"ה ש' האותיות אות ל. מס' תענית רד"ה מענין העבודה. פי תרומה חלק תו"א – שכה, ב. שכו, ב. ועוד. ראשית חכמה (שער – האהבה פ"ו קרוב לתחלתו)). וראה כתר ש"ט סו"ס שיט (מב, ג ואילך).

מצוות ביתר הידור – ועושה זאת בהנאה ובעונג אמיתי, כמרומז בקרבן פסח.

*

ויהי רצון שכל אחד ואחת יעשה בכל האמור „בזריזות נפלאה“, כפי שהי' ב„פסח מצה ומרור“ בעת יציאת מצרים, „ואכלתם אותו בחפזון“.

והדבר יחיש את מילוי ההבטחה: „ויהי בשלם סוכו (= שבית המקדש יהי' בירושלים) ומעונתו בציון“, ונקריב את קרבן הפסח כהלכתו ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים – בגאולתנו ובפדות נפשנו, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

בזריזות נפלאה: ראה תניא אגה"ק סכ"א.

ואכלתם אותו בחפזון: שמות יב, יא. נתי' בארוכה בד"ה וככה (באוה"ת). המשך תרל"ז. ועוד). ד"ה כי בחפזון תש"ח ועוד. ונוסח ההגדה דהרמב"ם בתחילתו: נוסח ההגדה... מתחיל על כוס ב' ואומר בבהילו יצאנו ממצרים.
ויהי... בציון: תהלים עז, ג. ובתרגום שם. יל"ש שם.

בשלם: ראה תוספתא ברכות ספ"א. זח"א פו, ב (ובביאוה"ז לאדהאמ"צ ולהצ"צ שם). זח"א קעב, ב.

מן הפסחים ומן הזבחים: פסחים ואח"כ זבחים, כיון שחל פסח במוצש"ק (אדה"ז בהגדה שבסידורו. וראה שו"ע שלו סתע"ג, סמ"ט הדעות בזה. וע"פ מסקנת אדה"ז בסידורו מתורץ זה שנמצאת גירסא זו בכ"מ).

בגאולתנו ובפדות נפשנו: סיום ברכת אשר גאלנו (פסחים קטז, ב). וראה כל בו ואבודרהם (בסיום פ"י ההגדה) ד„פדות נפשנו“ – מדבר ביצי"מ, דמוזכרין שתייהן (בגאולתנו) בימות המשיח.

באוה"ת: **בא ע' רצא ואילך.**

המשך תרל"ז: **סה"מ תרל"ז ח"ב ע' שפז ואילך.** ע' תשלז ואילך.

ד"ה כי בחפזון תש"ח: **סה"מ תש"ח ע' 151 ואילך.**

תהלים עז: **פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר.** וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד

בשוה"ג.

יב'קד

ב"ה, י"א ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל כבוד הרבנים חברי הבי"ד של רבני חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו' מיום ג' ניסן.

ולקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה,
הנני בזה להביע ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מדאגות
בגשם ומדאגות ברוח — מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה ובטוב לבב.
ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו תורת חיים, הרי היא
בכל עניני האדם ובמשך כל היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך
דעהו.

בכבוד ובברכת וה' עמהם שהלכה כמותם בכ"מ*, ובברכת החג

מ. שניאורסאהן

(*) להעיר מפרשת דרכים דרוש יג בסופו.

יב'קד

מצילום האגרת. נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 899 ע' 33. והוא נוסח כללי-פרטי.

העותק אל השלוחים לארה"ק — נדפס בס' השליחות לארה"ק ע' רג.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו.

וה' עמהם שהלכה כמותם בכ"מ: שמואל-א טז, יח, יח, יד. סנהדרין צג, ב [והיא הוספה בכת"ק

לחברי הבי"ד של רבני חב"ד באה"ק ת"ו].

מפרשת דרכים דרוש יג בסופו: „פשטי' דקרא דוה' עמו הוא דהשכינה עמו, אלא דמי שזוכה

לזה הלכה כמותו בכל מקום דסלקא ל' שמעתתא אליבא דהלכתא".

ת"ח על הברכות, וכבר מלתי אמורה בתוה"ק: ואברכה (ה' מקור הברכות) מברכך, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר.

* * *

נ.ב.

להערה ע"ד הנוסח בהלשם יחוד שקודם הנחת תפלין „והם ד' פרשיות אלו שמע והי' אם שמוע קדש והי' כי יביאך" — דזהו דלא כסדר רש"י ודלא כר"ת — אתי לידי סי' מצות תפלין להשל"ה (ירות"ו, תשל"ז) ושם בהערות המו"ל (ע' עז) דשקו"ט בזה בסי' מגיד תעלומה, ושמישב זה בסי' אות חיים ושלוש (סכ"ה, ט).

מנהג חב"ד (לשם יחוד הנ"ל ובכלל (לבד לפני ברוך שאמר) אין אומרים — ראה שער הכולל לפני ברוך שאמר): דלאחר הנחת תפלין דר"ת אומרים בסדר הנ"ל — שמע והי' אם שמוע קדש והי' כי יביאך.

וראה מאסף לכל המחנות סכ"ה שם.

* * *

נ.ב.

מצו"ב חזרה המכתב והתמונה ות"ח. ובפרט על הזריזות וכו'. וה"ז גם מענינא דיומא ד„בבהילו יצאנו ממצרים" —

וחפזון דישראל גרם לחפזון דמצרים (כולל) — כל הענינים

תייח על הברכות: לאלו שבירכו את כ"ק אדמו"ר, לרגל מלאת לו ע"ה שנה בי"א ניסן.

בתוה"ק: לך לך יב, ג.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

נב. להערה: קטעים אלו (מצילום האגרת) אל הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"ג צנמ"ס כו' מו"ה חיים דוב שי' שאוועל. אגרות נוספות אליו — לעיל יב'פו, ובהנסמן בהערות שם.

דלא כסדר רש"י ודלא כר"ת: ראה שו"ע סי' לד.

שער הכולל: פ"ו ס"ב.

נב. מצו"ב: קטעים אלו (מצילום האגרת) אל הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ רב פעלים צנמ"ס כו' הרמ"פ שי' טייץ. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב'עז, ובהנסמן בהערות שם.

בבהילו יצאנו ממצרים: נוסח ההגדה שברמב"ם (סוף הל' חמץ ומצה). וראה גם לעיל סוף אגרת

יב'קב.

וחפזון דישראל .. דמצרים .. דשכינה: ברכות ט, סע"א. מכילתא בא יב, יא.

המצירים לישראל ועניניהם) ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה, חפזון דשכינה, מדלג על ההרים כו' – זכו אחישנה.

יב'קה

בי"ה, י"א ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מר שמעון שי' וגיים
רח' חנקין 59 חולון

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו בו כותב על דבר ביקור אנשי חב"ד במסגרת „מבצע פורים" והתרשמותו שלו ושל חיילי צה"ל במילואים אשר בפלוגה שלו. והנני מודה לו בעד שימת לבו לכתוב לי מזה, מה שגרם לי קורת רוח מיוחדת כמובן.

ותקוטי שההתרשמות לא נשארה רק ברגש שבלב ובדיבור, אלא מצאה ביטוי' במעשה, וכהוראת חכמינו ז"ל אשר המעשה הוא העיקר. והרי אנשי צבא לא נצרכים הסברה בנוגע לעקרון זה, שהוא יסוד בצבא, שאף על פי שעוברים טירנות והכשרה וכו', הרי כל זה הכנה להנהגה בפועל, שזהו העיקר והתכלית. ועד כדי כך שאם הצד שכנגד רואה שהצבא מוכן במעשה בפועל, אין צורך לשכנע אותו בפעולה צבאית,

דמצרים .. המצירים לישראל: ב"ר פט"ז, ד.
מדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ת, ב ואילך.
מדלג על ההרים: שה"ש ב, ח.
זכו אחישנה: ישע"י ס, כב. סנהדרין צח, א.

יב'קה

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 503.
העתק אגרת זו נשלח להנהלת צאגו"ח באילת, בצירוף אגרת המזכיר:
מצו"ב העתק מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א למר (סרן) שמעון שי' וגיים,
ואולי יוכלו לנצל תוכן המכתב באופן המתאים ובמקום המתאים.
בברכת חג הפסח כשר ושמח, מזכיר

ניסן מינדל

הנועשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.
שהוא יסוד בצבא: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תשי, ובהנסמן בהערות שם.

וכלשון הכתוב „תפול עליהם אימתה ופחד“, ובפרט כשהצבא חדור בהכרה, כהמשך הכתוב, „בגדול זרועך“ – זרוע ה' אלקי צבאות, אשר „לא ינום ולא יישן שומר ישראל“. אלא שרוצה שיעשו גם כן בדרך הטבע בכל הנוגע להכנה וחימוש וכו'.

ויהי רצון שיהי שלום על ישראל בכל מקום שהם, ועל אחת כמה וכמה בארץ אשר „תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה“ וכל עמי הארץ קוראים לה „ארץ הקודש“. ומקרא מלא דיבר הכתוב „וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך“, ואז, נוסף על ההבטחה „ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד“ ישנה גם ההבטחה, כהמשך הכתוב „וחרב לא תעבור בארצכם“ – אפילו חרב של שלום (בדוגמת משקיפי או"ם וכדומה).

ולקראת חג המצות, זמן חירותינו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, לחג כשר ושמח ולחירות אמתית, חירות מכל דאגה בגשם וברוח, ועד למנוחת הנפש ומנוחת הגוף גם יחד.

בכבוד ובברכת החג

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מובן שכל האמור מופנה לכל אנשי היחידה שלו, ות"ח על נכונותו למסור להם.

תפול עליהם אימתה ופחד: בשלח טו, טז.

לא ינום ולא יישן שומר ישראל: תהלים קכא, ד.

בארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

וראו .. ממך: תבוא כח, י.

ונתתי .. בארצכם: בחוקותי כו, ו.

אפילו חרב של שלום: תענית כב, סע"א ואילך.

יב'קו

ב"ה, י"ג ניסן, תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שמעון שי' פרס

שלום וברכה!

הנני להביע לו בזה תודתי הלבבית בעד שימת לבבו ומירב ברכותיו
בקשר עם יום ההולדת.

וברכה אשיבנו בדברי חכמינו ז"ל כל המברך מתברך מאת ה' מקור
הברכות שתוספתו מרובה על העיקר.

יברכהו ה' ואת כל אשר לו בכל המצטרך, ובפרט בהצלחה מרובה
במילוי תפקידו הרם והכי אחראי.

ויהי רצון אשר בקרוב ממש נזכה כולנו יחד לקיום היעוד ונתתי
שלום בארץ ושכבתם ואין מחירד גוי' וחרב לא תעבור בארצכם („אפילו
חרב של שלום" – כגון משקיפי האו"ם) גוי' ועד לסיום וחותם ברכת אדון
הנביאים: וישכון ישראל בטח גוי' אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה'
מגן עזרך גוי'.

בכבוד ובברכה לחג הפסח כשר ושמח.

יב'קו

מהעתק המזכירות. נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 991 ע' 176.

מר שמועון פרס: שירת אז כשר הביטחון.

אגרת דומה לכבוד השגריר מר שמחה שי' דיניץ, ובקטע האחרון: ויהי רצון אשר
בקרוב ממש נזכה כולנו יחד לזאת הברכה מאדון הנביאים וישכון ישראל בטח גוי' אשריך
ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך גוי'.

וברכה אשיבנו: ע"פ בלק כג, כ.

כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין

מט, א.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

ונתתי .. בארצכם: בחוקותי כו, ו.

אפילו חרב של שלום: תענית כב, ב.

וישכון .. עזרך: ברכה לג, כח"ט.

יב'קז

ב"ה, י"ג ניסן, תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכל אחד ואחד מהתלמידים שיחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הברכות והאיחולים ליום ההולדת, ובפרט שמחתי
שבקשר לזה נתתם לבכם להוסיף בהתמדה ושקידה בלימודיכם
ובהנהגתכם כיאות לבני ישראל, בניס למקום ב"ה.

ואשיב לכם ברכה בדברי חכמינו ז"ל — כל המברך מתברך מאת
ה' מקור הברכות, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

והשם יתברך יברך את כל אחד ואחד מכם וכולכם יחד בכל
המצטרך. ובנידון לכם הרי הברכה הכי גדולה היא שתלכו מחיל אל חיל
בלימוד תורתנו הקדושה, לימוד המביא לידי מעשה, קיום מצוותי
בהידור, ובהנהגה טובה בכלל, ותהיו דוגמא חי' ומזהירה לכל הסביבה.

בברכה להצלחה בכל האמור ולחג הפסח כשר ושמח.

יב'קז

נוסח כללי־פרטי, שנשלח לתלמידים מכמה בתי ספר (בלה"ק, ובאנגלית), שבירכו את כ"ק
אדמו"ר, לרגל מלאת לו ע"ה שנה בי"א ניסן.

כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה — חולין

מט, א.

מידו .. והרחבה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

יב'קח

ב"ה, י"ג ניסן, תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכל אחד ואחד מהתלמידות שתחיינה

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי הברכות והאיחולים ליום ההולדת. ובפרט שמחתי שבקשר לזה נתת לבן להוסיף בהתמדה ושקידה בלימודיך ובהנהגתך כיאות לבנות ישראל, בנות אמותינו שרה רבקה רחל ולאה.

ואשיב לכן ברכה בדברי חכמינו זכרונם לברכה: כל המברך מתברך מאת ה' מקור הברכות, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

ובנוגע לכן הרי הברכה הכי גדולה היא שתלכנה מחיל אל חיל בלימוד תורתנו הקדושה ובקיום מצוותי ובהנהגה טובה בכלל, וכל אחת מכן תהי' דוגמא חי' ומזהירה לכל רואה.

בברכה להצלחה בכל האמור.

יב'קט

[נוסח המברק לקראת חג הפסח, ה'תשל"ז]

שבת שלום וחג הפסח כשר ושמח וכל אחד ואחת יראו בקרוב ממש בקיום היעוד ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון בביאת משיח צדקנו.

מנחם שניאורסאהן

יב'קח

נוסח כללי-פרטי, שנשלח לתלמידות מכמה בתי ספר, שבירכו את כ"ק אדמו"ר, לרגל מלאת לו ע"ה שנה ב"א ניסן.

כל הנמברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין מט, א.

מידו .. והרחבה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.
מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

יב'קט

ויהי בשלם .. בציון: תהלים עז, יג.

יב'קי

ב"ה, אסרו־חג הפסח, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בחנוכת הבית של הבנין החדש
של „בית רבקה”
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם ובשמחה רבה קבלתי הידיעה המשמחת על דבר חנוכת הבית
החדש של מוסד „בית רבקה”.

פותחין בכבוד אכסני', והנני מביע הכרת תודה לכל העושים
ומעשים אשר השתתפו בהקמת הבנין החדש, ובפרט ובמיוחד למשרדי
הממשלה בעד הסיוע הכספי הכי חשוב.

בודאי תעמוד החגיגה תחת רושם חג הפסח, זמן חרותנו, דאזלינן
מיני', ובפרט אשר כל עצם החג כולו אומר ומדגיש ענין החנוך — חנוך
עם ישראל כולו בתור עם, וחנוך כל אחד ואחת מישראל בחיי המשפחה
בפרט, ובמיוחד חנוך הבנים והבנות, וכמודגש בעריכת הסדר בליל
התקדש חג המיוסד על צווי תורתנו **והגדת לבנך**, וכנגד ארבעה בנים
דברה תורה, אשר כולם, מהבן החכם ועד הבן שאינו יודע לשאול,
צריכים להיות מסובים על השלחן, והחיוב לספר ולבאר להם על דבר
יציאת־מצרים, אשר אז נהיו היהודים לעם, עם סגולה שהוכשר לקבל
תורת ה' תמימה, מתוך חירות אמתית, חירות לא רק בגשמיות כי אם
ובעיקר ברוחניות.

יב'קי

פותחין בכבוד אכסני': ראה ברכות סג, ב.

והגדת לבנך: בא יג, יד.

וכנגד ארבעה בנים דברה תורה: נוסח הגש"פ פסקא „ברוך המקום". מירושלמי פסחים פ"ה ה"ד.

מכילתא ס"פ בא.

אשר אז נהיו היהודים לעם: ראה גם לעיל אגרת יב'צט. וש"נ.

תורת ה' תמימה: תהלים יט, ח.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

קצה

ופשוט שההדגשה היא הן בנוגע לבנים והן בנוגע לבנות, שלכן כל עניני הסדר אנשים ונשים ובנים ובנות מחוייבים בהם.

ונקודה נוספת בנוגע לנשים, שהרי האשה היא „עקרת הבית” ובה תלוי שהסדר יהי מוכן כדבעי כדי שיהי נחוג כדבעי, ולא עוד אלא שתורתנו תורת אמת ואומרת שבזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו אבותינו ממצרים, שהן העמידו דורות בנים ובנות שהכירו את הבורא תחילה ועד שהכריזו „זה אֱלֹהֵינו!”

והרי ענין יציאת מצרים הוא יסוד מוסד לא רק בנוגע להולדת עמנו אלא גם משך כל קיומו, בכל הדורות והתקופות, וכמודגש בהציווי „בכל דור ודור ובכל יום ויום חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא ממצרים” — יציאה מכל מצרים וגבולים של עבדות רוחנית, לחירות אמתית, היא החירות אשר תורתנו, תורת חיים, ומצותי, עליהן נאמר וחי בהם, מנחילים לכל איש ואשה אשר אורח חייהם והנהגתם היום-יומית מיוסדים עליהם.

ויהי רצון אשר הבנין החדש והמוסד בכלל ימלא תפקידו במילואו לחנך ולהקים בנות בישראל שכל אחת מהן תהי „עקרת הבית” במלוא המובן לכבוד ולתפארת.

וכל אלה שעשו ועושים לטובת המוסד, ובודאי עוד יוסיפו בזה כיד ה' הטובה עליהם, ישאו ברכה מאת ה' בכל המצטרך להם ולכל אשר להם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה ולבשורות טובות

כל עניני הסדר .. מחוייבים בהם: ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב סכ"ה. סתע"ג ס"מ. מב. ועוד. וראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט"שה.

האשה היא „עקרת הבית”: תהלים קיג, ט. ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. תורת אמת: מלאכי ב, ו.

שבזכות .. נגאלו אבותינו ממצרים .. שהכירו את הבורא תחילה: סוטה יא, ב. במדבר"ר פ"ג, ו. זה אלי: בשלח טו, ב.

ענין יציאת מצרים הוא יסוד מוסד: ראה חינוך מצוה כא. להולדת עמנו: יחזקאל טז, ד ואילך. וראה גם לעיל אגרת יב'צט. וש"נ.

בכל דוד ודוד .. ממצרים: פסחים קטז, ב. תניא רפמ"ז.

תורת דתים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

וחי בהם: אחרי ית, ה.

יב'קיא

ב"ה, כ"ה ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מב' ניסן שהגיעני באיחור זמן רב, בו כותב אודות בעיות העומדות על הפרק באה"ק ת"ו, ובעיקר:

א. במשטר הדמוקרטי אשר באה"ק, האם אפשר להתאימו להוראות התורה והלכותי.

מובן שכיון שתורתנו, הנקראת תורת־חיים, כלומר הוראה בחיים, נתונה מאת ה' היודע עתידות, הרי פשוט שבתורה עצמה יש פתרון והוראה גם לשאלה זו, ולא צריך לזה חיפוש גדול, ואפילו לא חיפוש סתם. ודעת לנבון נקל שעניני התורה ומצותי לא תלויים בהצבעת בשר ודם ולא נתונים להכרעה ברוב קולות, ובלשון הרמב"ם „זאת התורה לא תהא מוחלפת“, וחייב קיום מצותי בתוקפו עומד כמו שהי' במעמד הר סיני ובזמן שבית המקדש הי' קיים ועד סוף כל הדורות.

ב. בקשר לעמדותי בנוגע החזרת השטחים.

גם בזה ישנה הוראה ברורה בתורה, תורת חיים. ובהקדם אשר יסוד בתורתנו שפיקוח נפש דוחה הכל. וכמו שבעניני רפואה השאלה באיזו דרך יתרפא האדם ומה יזיק לו רק רופא מומחה מחליט בזה, ועל יסוד דעת הרופא הרב פוסק שמפני פיקוח נפש צריך לעשות כהוראת הרופא, ואין הרופא פוסק דינים, כן הוא בנידון דידן.

פשוט שבעניני בטחון של הדרים בארץ ישראל המומחים הם אנשי

יב'קיא

בנושטער .. אשר באה"ק: ראה גם לעיל חכ"ב ע' רנה ואילך.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

כלומר הוראה: ראה רד"ק לתהלים יט, ת. זח"ג נג, ב.

ובלשון הרמב"ם: עיקר הט' מי"ג עקרים.

לעמדותי בנוגע החזרת השטחים: ראה גם לקמן אגרת יב'קעו. לעיל חכ"ז אגרת ט'תריג. לקו"ש

חט"ז ע' 489 ואילך (כמה אגרות בנושא זה משנת תשל"ח). ס' קראתי ואין עונה (ליקוט אגרות ושיחות בנושא זה).

הצבא ולא אנשי הפוליטיקה. ודעת כל אנשי הצבא היא אשר מנקודת המבט של בטחון ופקוח נפש, החזרת שעל אחד מארצנו מגדילה הסכנה לכמה וכמה נפשות מ ישראל ח"ו.

על פי זה מובן, שמה שלא יהיו החישובים הפוליטיים והכלכליים וכיו"ב, פקוח נפש דוחה אותם על פי דין תורה. ולכן גם בזה לא שייך לומר שהמצב משתנה באם המשטר הוא דמוקרטי או אינו דמוקרטי.

ומדגיש אני עוה"פ אשר המומחים בעניינים צבאיים דעתם אחידה כנ"ל, אלא שאחדים מהם, מתי מספר, הוסיפו שמפני היחסים עם מדינה פלונית יש להחזיר שטחים מסויימים אף שתגדל הסכנה על ידי כך.

ג. לסיום מכתבו, אם יש לוותר על שטחים **תמורת שלום אמת** (ההדגשה של מר), הרי כשמדברים בגלוי לב עם מישהו, הן הפוליטיקאים והן אנשי הצבא, איש מהם אינו מאמין שהצד השני מוכן לשלום אמת, אפילו באם יחתום על כל מיני חוזה בתוספת גרנטיות מכו"כ מדינות, ולא האמינו בזה לאחר המלחמה הנקראת מלחמת סיני, ומלחמת ששת הימים. וכפי שהוכיח הנסיון שבמשך היממה הראשונה הפיר הצד השני את התנאים, אלא שמפני טעמים דיפלומטיים, ובלשון עדינה יחסים בינלאומיים, קראו לזה שלום זמני והפסק זמני וכל שאר התוארים היפים שאינם משנים מאומה בנוגע למציאות, וכנ"ל כפי שראו בפועל במשך זמן קצר לאחר חתימת החוזה.

ד. מובן שיש להאריך בזה עוד הרבה והרבה, אבל גם האמור יספיק בכדי לברר נקודת ההלכה, אף שכמובן ידוע לי שכמה רבנים לא רצו לחוות דעה בזה, ואחדים מהם קבלו דעת הפוליטיקאים, ואין עומדים בקשר הדוק עם אנשי הצבא עד כדי כך שישמעו דעתם ברורה ואחידה מבלי יוצא מן הכלל.

כיון שכל ענין בהשגחה פרטית, ולכאורה ההתכתבות בינינו בנוגע להחזרת השטחים ספק אם תשפיע על מהלך העניינים, יש לומר שבאה בכדי לתת לי ההזדמנות להביע תקותי, שבודאי עושה כל התלוי בו להפצת היהדות האמתית בכל מקום שידו מגעת, ובאופן ד"מעלין בקודש", זאת אומרת שאם אתמול עשה בזה כל האפשר בשלמותו, עדיין יש כר נרחב להוסיף בזה היום ומחר ומחרתים, כיון שכל עניני התורה

ומצותי אינסופיים הם, להיותם קשורים בהקב"ה שהוא איך-סוף. והתקוה מתחזקת בקראי בהתחלת מכתבו על דבר גזע צור מחצבתו מרבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשלחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה).

בכבוד ובברכה.

יב'קייב

ב"ה, כ"ז ניסן, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מט"ז בניסן, ותודה לבבית לו ולחבריו שיחיו בעד שימת הלב והברכות בקשר עם יום ההולדת.

וברכה אשיבם בדברי חכמינו ז"ל: כל המברך מתברך מאת ה' מקור הברכות, בתוספת מרובה על העיקר.

יברכם ה' בכל המצטרך, ובמיוחד בהצלחה רבה בפעילותם להחזקת והפצת התורה ומצותי, שאם בכל עת ובכל מקום הכרח חיוני הוא, על אחת כמה וכמה בתקופתנו רבת הבלבולים ובארץ אשר תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בכבוד ובברכה.

יב'קייב

כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין

מט, א.

בתוספת מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

ובארץ אשר .. עיני ה"א בה גר': עקב יא, יב.

יב'קיג

[תחלת קיץ, ה'תשל"ז]

(כדאי להו"ל בפ"ע) ויתעסק בזה.

יתכתב עם רד"צ הילמאן (ת"א) שהדפיס מאז שראה כת"י עד"ז
וכו'.

(בעבודה זו באופן קבוע) ובהחוצ"ל דהנ"ל (נגלה וכיו"ב).

יב'קיד

[תחלת קיץ, ה'תשל"ז]

רק לצינים.

אולי בעתיד.

באם לא יקח זמן רב.

יב'קיג

נדפסה ב„עבודת הקודש“ ע' ב. ע' יב. ע' נה – מענה על מכתב מו"ה שד"ב לוין. וראה גם
אגרת הבאה.

אגרות נוספות אליו – לעיל אגרת יא'תתקפט, ובהנסמן בהערות שם.
ויתעסק בזה: על השאלה: תח"י נמצאים כו"כ תשובות של כ"ק אדמו"ר הצ"צ .. האם כדאי
שנפרסמן בקובץ יגדיל תורה, או שיותר כדאי להו"ל בפ"ע.
יתכתב .. הילמאן: על השאלה: בוך „מהדורא משו"ע? .. האם כדאי שנפרסמן בקובץ יגדיל
תורה.

שהדפיס מאז: בהקדמה לספר „אגרות בעל התניא“ (ירושלים, תשי"ג).
ובהחוצ"ל דהנ"ל: על השאלה: האם כדאי .. שאמשיך בעריכת קובץ יגדיל תורה – בתור חבר
הכולל, או שאסתדר בעבודה זו באופן קבוע.

יב'קיד

נדפסה ב„עבודת הקודש“ ע' נו, מצילום כתי"ק, על גליון שאלת מו"ה שד"ב לוין (בהמשך
למענה הקודם): בקשר ל„ספר צמח צדק שער המילואים חלק רביעי“ (שהתחלתי להתעסק בזה
בעז"ה), האם כדאי להוסיף .. [כמה דברים שכבר נדפסו מהצמח צדק].
אגרות נוספות אליו – לעיל אגרת יא'תתקפט, ובהנסמן בהערות שם.
אולי בעתיד: על השאלה: האם כדאי להדפיס גם השאלות (השייכים לתשובות הנדפסים).
באם לא יקח זמן רב: על השאלה: האם כדאי לערוך מ"מ וציונים לתשובות הנדפסים.

יב'קטו

ב"ה, ערש"ק מברכים חודש אייר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

צו אַלע אַנטיילנעמער אין דעם יערלעכן דינער פאַר דעם
מוסד־חינוך „אהלי תורה“,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האָט מיר געפרייט צו באַקומען די ידיעה וועגן דעם
בעפאַרשטייענדן דינער ביום א' פ' אחרי־קדושים הבע"ל. ויהי רצון אַז עס
זאָל זיין מיט גרויס הצלחה אין אַלע הינזיכטן.

כידוע, איז די פרשה פון דער וואָך אַ קוואַל פון הוראות פון
תורת־חיים (הוראה בחיים) פאַר אַלע געשעענישן פון דער וואָך, בפרט
וויכטיגע געשעענישן וואָס זיינען דירעקט פאַרבונדן מיט תורה.

לכאורה איז אַ פלא וואָס די פרשה אחרי הויבט זיך אָן מיט די
פרטים פון עבודה פון כהן־גדול אין דעם טאָג פון יום־הכפורים, וואָס
דאָס איז דאָך נאָר איין טאָג אין יאָר, אחת בשנה, בפרט נעמענדיג אין
אַכט, אַז די דינים פון דער פרשה זיינען אָנגעזאָגט געוואָרן אין חודש ניסן
און די עבודה האָט ערשט געדאַרפט דורכגעפירט ווערן מיט זעקס חדשים
שפעטער — בה בשעה, אַז די טאָג־טעגלעכע הנהגה און פליכטן פון די
כהנים ווערן געגעבן שפעטער, אין דער פרשה אמור (אל הכהנים).

איינע פון די דערקלערונגען אין דעם איז, אַז בשעת מ'דאַרף
אַריינפירן די כהנים אין עניני כהונה, וואָס דאָס איז דאָך פאַרבונדן מיט
קדושה — און אַ העכערע קדושה פון סתם אַ אידן וואָס געהערט אויך
צו „ממלכת כהנים וגוי קדוש“, דאַרף מען וויסן, אַז דער יסוד און כח

יב'קטו

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חי"ז ע' 484 ואילך.

צו .. דעם יערלעכן דינער פאַר דעם מוסד־חינוך „אהלי תורה“: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתיו
(תשל"ו), ובהנסמן בהערות שם.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

אחת בשנה: ס"פ תצוה. אחרי טז, לד.

ממלכת כהנים וגוי קדוש: יתרו יט, ו.

פון דער קדושה נעמט זיך פון קודש הקדשים — אין אָרט (בית־המקדש), אין צייט (יום־הכפורים), און אין פערזאָן פון דעם וואָס שטעלט מיט זיך פאַר דעם „קודש הקדשים“ פון „ממלכת כהנים וגוי קדוש“ (וואו אַלע דריי זאכן פאַראייניקן זיך און קומען צום אויסדרוק אין דער העכסטער מדרגה פון קדושה, ווי דערקלערט אין חב"ד אין דעם ענין פון עולם, שנה, נפש).

און דאָ איז אויך אַן אָנווייזונג בנוגע חינוך על טהרת הקדש, וואָס די נקודה פון חינוך איז צו געבן דעם קינד אַן ערציאונג פון גם כי יזקין לא יסור ממנה — אַז דאָס זאָל ווירקן זיין גאַנצן לעבן און דורכדרינגען זיין טאָג־טעגלעכע הנהגה, ווי עס ווערט ערוואָרטעט פון יעדן איינעם און איינע וואָס געהערן צו ממלכת כהנים וגוי קדוש.

אין דעם געביט פון חינוך, זיינען אויך פאַראַן די דערמאָנטע דריי זאכן: דער מוסד חינוך וואו דאָס קינד לערנט, די פאַרמאָטיווע יאָרן פון חינוך ווען דער יסוד ווערט געלייגט פאַר דעם גאַנצן לעבן: און די מחנכים און הנהלה וועלכע פירן דורך די עבודת הקדש פון חינוך — דאָס זיינען, אַזוי־צוזאָגן, די דריי יסודות (עולם, שנה, נפש) פון חינוך, וואָס אַלע דריי צוזאַמען דאַרפן זיך פאַראייניגען אין דער העכסטער מדרגה פון קדושה.

אָבער כדי דאָס צו פאַרווירקלעכן בפועל ממש, דאַרף מען האָבן די מיטאַרבעט און מיטהילף פון די עלטערן און פון די פריינד און שטיצער פון דעם מוסד חינוך, און דאָס איז די אויפגאַבע פון דעם יערלעכן דינער, וואָס קומט פאַר אחת בשנה, אָבער דאַרף לייגן דעם יסוד פאַר שאַפן די נויטיגע מיטלען, בגשמיות וברוחניות, פאַרן גאַנצן יאָר, בכדי אַז דער מוסד זאָל קענען דערפילן זיין אויפגאַבע אין דער פולסטער מאָס און אויף דעם בעסטן אופן.

ויהי רצון אַז דאָס אַלעס אויבנדערמאָנטע זאָל געפינען דעם ריכטיגען אָפּקלאַנג און ריכטיגען אויסדרוק באַ דעם דינער פון מוסד חינוך „אהלי תורה“, און יעדער איינער און איינע זאָל טאָן אין דעם בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

לכל המשתתפים בדינר השנתי עבור מוסד החינוך „אהלי תורה“,

שמחתי לקבל את הידיעה אודות הדינר שיתקיים ביום א' פ' אחרי-קדושים הבע"ל. ויהי רצון שיהי' בהצלחה גדולה בכל המובנים.

כידוע, פרשת השבוע היא מעין של הוראות תורת-חיים (הוראה בחיים) עבור כל מאורעות השבוע, ובפרט מאורעות חשובים הקשורים ישירות עם תורה.

לכאורה זהו פלא שפרשת אחרי מתחילה בפרטי עבודת הכהן-גדול ביום-הכפורים, שזהו יום אחד בלבד בשנה, אחת בשנה, ובפרט כשלוש חשבון שהדינים שבפרשה נאמרו בחודש ניסן והעבודה היתה צריכה להיעשות אחרי ששה חדשים — בה בשעה, שההנהגה היום יומית ותפקיד הכהנים נמסרו מאוחר יותר, בפרשת אמור (אל הכהנים).

אחד ההסברים בדבר הוא, שכאשר צריכים להכניס את הכהנים בעניני כהונה, שזה קשור עם קדושה — קדושה נעלית יותר מזו של סתם יהודי המשתייך גם הוא ל„ממלכת כהנים וגוי קדוש“, יש לדעת, שהיסוד והכח של הקדושה נלקח מקודש הקדשים — במקום (בית-המקדש), בזמן (יום-הכפורים), ובאיש — מזה המייצג את „קודש הקדשים“ שב „ממלכת כהנים וגוי קדוש“ (כאשר שלשת הדברים מתאחדים ובאים לידי ביטוי במדרגה הכי נעלית ביותר בקדושה, כמבואר בחב"ד בענין עולם, שנה, נפש).

וכאן ישנה גם הוראה בנוגע לחינוך על טהרת הקדש, אשר נקודת החינוך היא לתת לילד חינוך כזה אשר גם כי יזקין לא יסור ממנה — שהוא ישפיע על כל חייו ויחדור בהנהגתו היום-יומית, כפי הצפוי מכל אחד ואחת המשתייכים לממלכת כהנים וגוי קדוש.

בשטח החינוך קיימים גם כן שלשת הדברים הנ"ל: מוסד החינוך שבו לומד הילד; השנים המעצבות של החינוך, שבהן מונח היסוד עבור כל החיים; והמחנכים וההנהלה המבצעים את עבודת הקדש של חינוך — אלה הם, ניתן לומר, שלשת היסודות (עולם, שנה, נפש) של חינוך, ששלשתם יחד צריכים להתאחד במדרגה הנעלית ביותר שבקדושה.

אבל כדי להביא את הדבר לידי פועל ממש, דרושים ההשתתפות והסיוע של ההורים והידידים והתומכים של מוסד החינוך, וזו מטרת הדינר השנתי, המתקיים אחת בשנה, אבל עליו להניח את היסוד ליצירת האמצעים הדרושים, בגשמיות וברוחניות, עבור כל השנה, כדי שהמוסד ישיג את מטרתו במידה מלאה ועל הצד הטוב ביותר.

ויהי רצון שכל האמור לעיל יקבל את ההיענות הנכונה והביטוי הנכון בעת הדינר של מוסד החינוך „אהלי תורה“, וכל אחד ואחת יתעסקו בזה בשמחה ובטוב לבב.

יב'קטז

ב"ה, אדר"ח אייר, תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו' מכ"ה ניסן (והמצו"ב),

ודבר בעתו —

בסיום וחזרתם חודש הגאולה.

ויה"ר שבקרוב ממש יקויים היעוד: כימי צאתך מארץ מצרים
אראנו נפלאות.

קראתי הפ"נ על הציון שיהי' הטפול בהצלחה וכו'.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. העירני ח"א על מש"כ בשאילת שלום לשאילתות נג דבסעודת
כלה וכיו"ב „מצוה על כל אחד מהמסובין להיות כזריו ומזכיר לחברו
טרם ישכח וילך לוי", ע"ד ברכה אחרונה.

* * *

בנוגע לזמן הטיפול — לאחר בקשת סליחה רבה, לכאורה אין זמנו
כלל בעש"ק ומכו"כ טעמים, ומהם: כש"כ וק"ו מהמפליג בספינה, **כחוקי**

יב'קטז

חלקה נדפס בלקו"ש חט"ז ע' 521, והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב'צב, ובהנסמן בהערות שם.
כימי .. נפלאות: מיכה ז, טו.

העירני ח"א: בהמשך להנ"ל אגרת יב'צב — אליו.

בשאילת שלום: ראה גם שיחת ל"ג בעומר שנה זו (שיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 721). לקו"ש

חכ"ד ריש ע' 381.

בנוגע לזמן הטיפול: במכתבו: „בעזה"י ביום עש"ק .. הנתוח .. בשעטומ"צ".

אין זמנו כלל בעש"ק: ראה בארוכה יותר בלקו"ש חט"ז ע' 518. „התקשרות" גליון א' ע' 10

ואילך.

מהמפליג בספינה: שבכרייתא שבת יט, א. שו"ע אדה"ז ר"ס רמת.

בתי רפואה בכ"מ – למחרת הטיפול עושים כו"כ בדיקות וכותבים ורושמים וכו', ובחלקם אין בהם שייכות כלל לרפואה כ"א לסטאטיסטיקא וכיו"ב, בעיר כפילאדלפיא וכיו"ב חלק מהנ"ל נעשה ע"י בניי, בכמה מהם צ"ל הפאציענט מסייע וכו'.

ועוד וג"ז חשוב – המצב בהווה הוא – שבש"ק (וביום א') נמצאים בבית הרופאים רק הרופאים „המתחילים” ולא המומחים. ואינו דומה מי שיש לו פת בסלו כו'.

יב'קיז

ב"ה, ראש חודש אייר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יונה שי' כסה

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, לאחר הפסק הארוך. ולכל לראש אביע תודתי הלבבית על הברכות בקשר עם יום ההולדת, וברכה אשיבנו בדברי חכמינו ז"ל כל המברך מתברך מהשי"ת מקור הברכות, שתוספתו מרובה על העיקר, ואין לך ברכה גדולה מזו.

ואם בכל ברכה איש לרעהו הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה ברכה שתוכה רצוף רגש חם ולבבי, ובצירוף זכרונות בית אבא והאווירה שהיתה אז, המעוררת גם אצל הקורא, ובפרט שהמדובר בבית אבא, זכרונות ורגשים וחוויות. ובודאי לדכותי אין הדבר זקוק לאריכות. והרי

מסייע: ראה שו"ע אדה"ז סי' שכח סכ"א. סי' שמ ס"ב. סי' שמו ס"ג.
ואינו דומה מי שיש לו פת בסלו: יומא יח, ב. סז, א. עד, ב.

יב'קיז

נור יונה .. כסה: אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ו אגרת ט'תתב, ובהנסמן בהערות שם.
וברכה אשיבנו: ע"פ בלק כג, כ.
כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין מט, א.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.
זכרונות בית אבא: מר יונה כסה גר בצעירותו ביקטרינוסלב, והכיר את בית הוריו של כ"ק אדמו"ר (ראה גם לעיל חכ"ד אגרת ט'קפה).

ניכר במכתב כ' אשר גם אצלו זכרונות ימים שעברו עומדים חיים נגד עיניו.

תקותי אשר אף שכותב שרתוק הוא למיטתו (ורופא כל בשר ישלח לו רפואה שלמה וקרובה) ואינו שליח צבור וכו', הרי כמדובר כמה פעמים שונה גיוסם של כל איש ואשה הישראלים בצבאות ה', אשר הוא לכל משך ימי החיים ואין שייך בזה פרישה והתפטרות וכיו"ב, שהרי הגיוס בצבא ה' הוא מיום הוולדו ומקודם לזה בורא אותו ומחי' ומחדש בכל רגע ורגע, כמבואר בספר תניא קדישא, שגם כ' מצטט אותו במכתבו. ואם אפילו אינו במצב של שליח צבור כמו שכותב, פירושו למעשה הוא שהשרות בצבא ה' באופן אחר מהשרות שלפני זה, אבל גם עכשו מגויס ויש לו תפקיד לפי ערכו. והרי רואים בצבא כפשוטו שישנו מפקד אנשי חיל יוצאי צבא, ומסביב לזה מנגנון של בני אדם גדול ביותר שלכל אחד מהם תפקיד שלו אשר בלעדו אי אפשר לאנשי החיל למלא תפקידם הם.

ואם בכל מקום ובכל תקופה הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בארצנו הק' המוקפת צרים ואויבים בגוף וצרים ואויבים ברוח, ובנוסח הידוע ששמעתי מכמה מאה"ק המבקרים כאן, אשר כאו"א החי עתה באה"ק יש לו הרגשה אשר נמצא בחזית ובמצב של היכוננות. ובודאי גם בזה אין צורך באריכות לדכותי'.

ויהי רצון אשר אף שכאמור תקותי שגם עתה מתעסק לטובת הרבים ככל האפשרי, הרי יוטב ויתוסף במצב בריאותו ויוסיף ג"כ בעבודה האמורה, אשר הזמן גרמא לזה ובהוספה ביותר וביותר.

בכבוד ובברכה לבריאות בגשם וברוח גם יחד ובתוספת ברכה החסידותית – מתוך שמחה וטוב לבב.

נ.ב. בודאי אשר זוגתו תחי' מסרה בשעתה ד"ש ממני למר, בצירוף עכ"פ נקודות משיחתנו בנוגע לפעולותי' היא לטובת הרבים, וכן התקוה אשר בודאי גם מר עושה בכיוון זה, אף שאינו חבר בכנסת.

ואינו שליח צבור: ה' חבר הכנסת בין השנים תש"ט-תשכ"ו.

גיוסם .. בצבאות ה': ראה גם לקמן אגרת יב'קלז.

בספר תניא קדישא: שער היחוד והאמונה פ"א.

יב'קיד

בי"ה, בי אייר ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"צ והרה"ח הו"ח אי"א נו"נ
בנש"ק וכו' מוה"ר שמחה בונם –
האדמו"ר דגור שליט"א

אחדש"ת,

ז"ע הגיעתני הברכה והפ"ש ע"י השליח שליט"א,
ות"ח ת"ח על הברכות, וכבר מלתי אמורה בתוה"ק: ואברכה (ה')
מקור הברכות) מברכך, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר.
ובפרט אשר באה בהוספת מעשה (שילוח יין ישן וכו') – וע"ד פי'
הרמב"ן לך לך (יב, ו) בהחזקת אברהם בארץ סימן לבנים יעוד טוב.
בהוקרה בכבוד ובברכה.

יב'קיט

[ד' אייר, ה'תשל"ז]

ויה"ר שיאיר מזלך וכו' דבנותיו תחי'.
בבית כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי אף פעם אחת שידליקו בשמן

יב'קיח

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. ראה גם ר"ד כ"ד אייר תשל"ז (פרס חב"ד גליון 18 ע' 7.
בצל החכמה ע' 32).

מוה"ר שמחה בונם: אלטר.

בתוה"ק: לך לך יב, ג.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

שילוח יין ישן וכו': ראה שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' 685.

פי' הרמב"ן לך לך (יב, ו): ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות .. ולפיכך החזיק הקב"ה את
אברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו.
מעשה .. סימן לבנים: ראה תנחומא לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן שם, ובכ"מ.

יב'קיט

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 382, והוא מענה למו"ה משה פאשקעס, שכתב אודות: (1) הדלקת
נש"ק. (2) להדליק בשמן.

לא ראיתי .. בשמן: ראה שו"ע אדה"ז סי' רסד סי"א"ב.

(זית וכיו"ב) בנש"ק ויו"ט, כ"א בנרות חלב, והיפוכו בנרות חנוכה. טעם ע"ז לא שמעתי.

יב'קב

ב"ה, ז' אייר ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הנהלת פועלי אגודת ישראל באמריקה
ובראשה הרב דוד דב ש"י הולנדר
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבם מר"ח אייר על דבר החגיגה השנתית העתידה להתקיים ב"ג באייר. ויהי רצון שתהי' בהצלחה בכל המובנים.

התקוה חזקה אשר, מתאים להוראת חכמינו ז"ל המעשה הוא העיקר, ידונו ויקבלו החלטות מעשיות להחזקת התורה והמצוות במעשה בפועל בנוגע, לכל לראש, לארצות הברית, מתאים לשמם, "פועלי אגודת ישראל באמריקה", וביחד עם זה פעולות מקבילות בכל תפוצות ישראל ובמיוחד בארצנו הק', ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה ממש.

ומענין לענין, הרי כל עניני התורה ומצותי, כולל, "כל מעשיך לשם שמים", מקרבים ומאחדים כל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם. ולמותר להדגיש ההכרח החיוני בקירוב הלבבות ובאחדות אמתית, ובפרט בתקופתנו זו.

תקותי חזקה שגם בהזדמנות זו יצהירו עוה"פ על עמדתם בנוגע

בנרות חנוכה: ראה שו"ע ס"י תרעג ס"א.

יב'קב

מצילים האגרת.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

כל מעשיך לשם שמים: אבות פ"ב מי"ב.

להענין ד"מיהו יהודי", כמו שעשו בכל הזדמנות בעבר. וביחוד אשר מטעמים שונים ומשונים מעטים המדברים בענין זה, שלכן גדולה יותר הנחיצות אשר כל אחד אשר לבו ער להמצב, יעשה בזה בכל תוקף, ובפרט כינוס, שגדול זכות הרבים.

והשי"ת יצליחם שיקויים בהם הכתוב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע.

בכבוד ובברכה להצלחה

מ. שניאורסאהן

יב'קבא

[ז' אייר, ה'תשל"ז]

כדאי שיעשה טומעל גדול ע"ד הקס"ד למסור חלק (הדרומי ?) דכותל המערבי למשרד העיר, ולא כהשאר — שהוא ברשות משרד הדת. אף שמירת הבחירות — דחו ההחלטה עד לאחריהן.

יב'קבב

[אחרי ז' אייר, ה'תשל"ז]

כבכל עניני כשרות והכשרים — יפנו עוה"פ להר' דוואַרקין שי' ואו שיפסוק בעצמו, או שיאמר מי הצריך להחליט ולעשות בזה. אזכיר עה"צ.

להענין ד"מיהו יהודי": ראה גם לעיל אגרת יב'ח, ובהנמך בהערות שם.
אז .. וישנוע: מלאכי ג, טז.

יב'קבא

נכתב על גליון המכתב מיום ז' אייר ה'תשל"ז.

יב'קבב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב אודות קבלת הכשר מ"ועד רבני ליובאוויטש". — נדפס בזכרון הרז"ש (דוואַרקין) ע' 14.

יב'קכג

[י' אייר, ה'תשל"ז]

באם ישתדלו ועאכו"כ באם ילכו שלא בהסכמתם ורצונם של כל הטשאַפליינס — חשש שבאם אפילו רק אי מהם יחשוש שיכול לפגוע בחשיבותו וכו' — יעורר גם חבריו: 1) לבטל כל הענין או למעטו, ב) וגרוע עוד יותר: ינקמו, ח"ו, בהאסירים שהביעו שביעת רצון וכו'. וק"ל.

יב'קכד

בי"ה, י' אייר תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכו' ובו בקשת ברכה פ"נ מיום ל' ניסן, ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

לפלא גדול שאלתו — היקבל משרה שיעבוד בה גם בשווי"ט — איסור סקילה ר"ל, מזיק לבטחון אה"ק, כמפורש בקרא ועוד. בברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מהנכון אשר יבדקו את התפלין שלו, וכן המזוזות שבדירתו, שתהיינה כולן כשרות כדין.

יב'קכג

נכתבה על גליון המכתב מיום י' אייר ה'תשל"ז, דו"ח מפעילות בבתי האסורים. ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתיא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'רכב. באם ישתדלו: במכתבם כותבים שבכדי לעשות פעילות בבתי האסורים, צריך לבקש מקודם רשות מהטשאַפלין במקום, אך לא תמיד הם נותנים רשות. אך אפשר לסדר מא' מבעלי ההשפעה רשות כניסה בלי קבלת רשות מהטשאַפלין.

יב'קכד

מצילים האגרת. נדפסה ב"התקשרות" גליון תקסה ע' 12. היקבל משרה: בכור הגרעיני בדימונה, הכוללת עבודה בשבת פעם בחודש. כמפורש בקרא: תשא לא, יד. יחזקאל כב, כו. שבת לג, א. קיט, ב. לעיל ח"ג אגרת ד'תקצו.

יב'קה

ב"ה, י' אייר, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

В ответ на В. письмо פ"נ בעד ... תחי' письмо. то упомянут её הציון על.

Надеюсь, что ежедневная жизнь родителей и семьи согласна указаниям Б-а. Понятно, что все мицвот должны исполняться потому что В-г заповедал их, но в то же время они приносят Б-жественное благословение во всём в чем еврей нуждается.

В виду того что каждая мицва имеет также специальное значение и סגולה, очень важно в этом случае, чтобы родители были крайне осторожны соблюдать דיני וחוקי טהרת המשפחה.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

[תרגום חפשי]

אקוה שחיי היום יום של ההורים והמשפחה הם בהתאם להוראות השי"ת. מובן, אשר את כל המצוות צריכים לקיים משום שהשי"ת ציוה, אך באותו זמן הן גם מביאות את ברכות השם בכל הנדרש ליהודי.

היות שכל מצוה יש בה תוכן וסגולה מיוחדים, מאד חשוב במקרה זה אשר ההורים יהיו זהירים ביותר בשמירת דיני וחוקי טהרת המשפחה.

ריא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

יב'קכו

ב"ה, י' אייר תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה לשאלותיו במכתבו בצירוף צילומי ההתכתבות עם מערכת „אור
תורה", הנה:

א) במקום אחר לא לכתוב.

ב) בלית ברירה – להסכים להשמטת שתי ההערות וכו'.

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

נ.ב.

לפלא שמלכתחילה כתב – כאשכנזי לספרדי – שמוכרחים
לעשות כדעת אשכנזי?!

יב'קכו

מצילום האגרת ומכתי"ק. חלקה נדפסה ב„התקשרות" גליון כא ע' 14. ובשלימות – בספר
„לכבודו של מלך" (קרית גת, תשע"א). – לתוכנה ראה שם.

מו"ה משה: הבלין, קרית גת.

ההתכתבות עם מערכת „אור תורה": מכ"ע תורני ספרדי, אודות דעתו של כ"ק אדמו"ר בענין
הדלקת נש"ק בברכה ע"י בנות קטנות משהגיעו לחינוך.

יב'קכו

ב"ה, פסח שני, ב', פ' אמור גוי ואמרת, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת יום ל"ג בעומר הבע"ל, יום הילולא דרשב"י ויום שמחתו,

פסח שני: ענינו ראה אוה"ת בהעלותך (ע' שסז). וב"היום יום" ביומו: ענינו איז –
עס איז ניטאָ קיין „פאַרפּאַלען“, מען קען אַלע מאָל פאַריכטען.
פסח שני, ב': כשחל תענית האחרון דבה"ב בפ"ש (כבשנה זו) האם מתענין – ראה
שו"ת מהרש"ם ח"ו סל"ב (ובהערות לשם – ירושלים, תשכ"ח). ליקוטי מהרי"ח פ"ש.
וש"נ*.

אמור גוי ואמרת: להזהיר גדולים על הקטנים (פרש"י עה"פ. וראה יבמות (קיד, ב)
דבכל בניי כן הוא).

ל"ג בעומר: ענינו וטעמיו **מפורשים בפוסקים** ע"ד הנגלה (טוש"ע או"ח סתצ"ג
ובשו"ע אדמו"ר הזקן שם), וכן ע"ד הסוד (פע"ח שכ"ב, פ"ז. ועוד), וע"ד החסידות (דרושי
ל"ג בעומר – בסידור, המשך והחרים, ד"ה וספרתם לכם, אמור תרס"ו, ד"ה אני לדודי
תש"ד. ועוד).

יום שמחתו: במשנת חסידים מס' אייר פ"א מ"ו: ביום ל"ג בעומר .. מצוה לשמוח
שמחת רשב"י. והמ"ח לא העתיק רק דברי האריז"ל (דברי אדמו"ר הזקן – הובאו
בפס"ד לאדמו"ר הצי"צ ליו"ד סקט"ז). וראה פע"ח שער ספה"ע פ"ז (הובא בעט"ז לשו"ע
או"ח סתצ"ג).

ולהעיר שעפ"ז מפורש ג"כ ענין השמחה (ולא רק מניעת אבלות) וטעמה „שמחת
רשב"י“ (עיין זח"ג רפז, ב. רצא, סע"א). ומזה מענה להשקו"ט בזה בשו"ת חת"ס חיו"ד
סרלי"ג. שו"ת שם ארי' חאו"ח סי"ד ועוד. וראה ג"כ נ"כ שו"ע או"ח סתצ"ג. – ומה

הוספה לאחר זמן:

(*) עיין בלקו"ד ח"ג תקכ, א.

יב'קכו

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 505 ואילך.

בסידור: עם דא"ח – שג, א ואילך.

המשך והחרים: תרל"א (סה"מ תרל"א ח"א ע' שכה).

ד"ה וספרתם לכם, אמור תרס"ו: המשך תרס"ו ס"ע רפח ואילך.

ד"ה אני לדודי תש"ד: סה"מ תש"ד ע' 206 ואילך.

הרי הזמן גרמא לעיין בתורתו, כולל ג"כ — לעיין בפרשת ימי חייו, שהרי חיי צדיק עלי אדמות — תורה והוראה הם ולמדים מהם דברים הרבה, ובפרט אשר הכוונה בזה להמסופר אודות כ"ז בש"ס, זוהר ומדרשים — **תורה** שבעל פה, שענינה לא סיפורים ח"ו, כ"א **הוראה** שניתנה למשה מסיני,

לעיין על מנת ללמוד מזה, כל אחד ואחת, בנוגע לעצמו ועד — למעשה בפועל, שהרי גדלות הלימוד הוא שמביא לידי מעשה.

* * *

כאמור דברים הרבה ישנם בהאמור — ללמוד ואח"כ ללמד ולעשות, ונתעכב בזה על נקודה עקרית, אשר בעל ההילולא עצמו הדגישה וייחדה בנוגע לעצמו, ובלשונו „חדו ר"ש ואמר התם כו' (אבל) אנן בחביבותא תליא מילתא דכתיב ואהבת את ה' אלקיך וכתוב מאהבת ה' אתכם וכתוב אהבתי אתכם וגו'”,

ומזה ההוראה בנוגע לפועל, פעולה עם בניי, עליהם אמר רשב"י אתם קרוים אדם — „בחביבותא תליא מילתא”, **מבצע אהבת ישראל**, לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן,

שהקשו דהא אדרבא בהסתלקותן של צדיקים מתענין, י"ל — ע"פ נגלה — דשאני ל"ג בעומר **דרשב"י צוה** לשמוח בו (עיין בפע"ח שם) ועפמשי"כ במהרי"ו (הובא בש"ך יו"ד ששמ"ד סק"ט) הדין דשומעין לו. ואכמ"ל.

חיי צדיק עלי אדמות: ש„אינם חיים בשרים כ"א חיים רוחניים" (אגה"ק סכ"ז בהביאור).

חיי צדיק .. תורה והוראה: להעיר מסוכה כא, ב.

תורה .. לא סיפורים ח"ו: ראה זח"ג קנב, א.

בש"ס .. מסיני: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ח.

גדלות הלימוד .. מעשה: הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד, ה"ב ואילך.

ובלשונו: זח"ג קכח, א. וראה ליקוטי לוי יצחק לשם.

אתם קרוים אדם: יבמות סא, א. זח"ב פו, א.

אהבת ישראל: ראה קונטרס אהבת ישראל. וראה או"ת להה"מ ר"פ אמור דאפילו

כשמוכחים צ"ל דבקים במדת החסד ובאם לאו כו'.

לכל .. קטן: תניא פ' לב.

ליקוטי לוי יצחק לשם: **ע' שנה**.

ואהבת את ה' אלקיך: **ואתחנן ו, ה**.

מאהבת ה' אתכם: **שם ז, ח**.

אהבתי אתכם: **מלאכי א, ב**.

וכתוצאה מִנְדִית, הרי עוזרו בכל המצטרך לו הן בגשם והן ברוח, עאכו"כ בדבר המביאו לחיי עוה"ז ולחיי עוה"ב — השתדלות שילמוד התורה ומצותי ויקיימם בפועל — **מבצע חינוך** ומתוך אהבה, וכהוראת רשב"י שקרא לתלמידיו חברי"א,

מתחיל בחינוך והשפעה בנוגע לתורה, וכהוראת חיי רשב"י וחבריו, אשר תורתן אומנתן — **מבצע תורה**

לימוד המביא לידי מעשה, וכמחז"ל אשר (גם) לרשב"י צ"ל דוקא „למד ע"מ לעשות" — המצות, **מבצע תפלין**, אשר הוקשה כל התורה כולה (המצות) לתפלין, וכל תרי"ג מצות רמוזין בה, כמש"כ בזהר,

מבצע מזוזה — הכוללת והשקולה כנגד כל המצות ובלשון הזהר „ועל ידה לא ינשי ב"נ דוכרנא דקוב"ה לעלמין כו' למעבד פקודי דמארי",

מבצע צדקה — אשר היא שקולה כנגד כל המצות ואמר רשב"י אשר צדקה כובשת על מדת הדין ועל הפורענות כדי שלא יבוא לעולם,

ובודאי אשר מיוסד על אהבת ישראל — יוסיף אומץ בההשתדלות אשר תהי' הורתו של כאו"א מישראל בטהרה וקדושה — ע"י **מבצע טהרת המשפחה**

מבצע חינוך . . צדקה : ומובן אשר בכ"ז נכלל ותוצאה מהם **מבצע בית מלא ספרים** — יבנה וחכמי'.

חברייא : כו"כ פעמים בזהר. וראה מק"מ לוח"ג קעט, ב בשם הרמ"ז.

תורתן אומנתן : שבת יא, א.

מבצע תורה : שייכות מיוחדת לל"ג בעומר — עפמשי"כ בד"ה וספרתם לכם, אמור תרס"ו הנ"ל ובכ"מ, אשר בל"ג בעומר הוא מ"ת דפנימיות התורה.

וכמחז"ל . . **לעשות** : ירושלמי ברכות פ"א ה"ב.

הוקשה . . **לתפלין** : קדושין לה, א.

וכל תרי"ג . . **כמש"כ בזהר** : ח"ג רכח, ב.

מזוזה . . **כל המצות** : סידור רהע, א.

ובלשון הזהר . . **דמארי"** : ח"ג רסג, ב.

צדקה . . **כל המצות** : נתבאר בתניא פל"ז.

כובשת . . **לעולם** : תנחומא (באָבער) נח, ח.

מבצע חינוך ... ראה גם לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

צדקה .. שקולה כנגד כל המצות: ב"ב ט, א.

ואשר גם לאחר זה יהי (גם) גופו טהור וקדוש – ע"י מבצע כשרות האכו"ש,

ובפרט ע"פ דברי הזוהר דכל המקדש עצמו למטה הקב"ה מקדשו מלמעלה.

ובבוא ערב שבת קודש – **ביום ל"ג בעומר הבע"ל** – וכל ערב שבת ויום טוב הבע"ל – תפעול ההשתדלות **במבצע נש"ק**, אשר כל נשי ובנות ישראל – בלשון הזוהר, „בעיא בחדוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיין”.

* * *

ויה"ר אשר ע"י כהנ"ל – בתוככי כללות התומ"צ, קיום „בקולי תשמעו” – וע"י סיומו מבצע נש"ק ביום הששי, שמירת נרות של שבת, תקוים בקרוב ההבטחה אני מראה לכם נרות של ציון,

כי ביום הששי זה אלף הששי יחזר הקב"ה אחרי אבדתו כנסת ישראל ובאו האובדים בארץ אשור דא צדיק (צדיקו של עולם) וכנסת ישראל, כי כמה **חביבין** ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמה – כדברי רשב"י –

ויהי כ"ז במהרה בימינו ממש, ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון, בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

הזוהר .. מלמעלה: ויקרא כד, ב.

בעיא .. דחיין: זח"א מח, ב.

קיום „בקולי תשמעו”: ראה סנהדרין צח, א.

שמירת נרות .. של ציון: ילקוט שמעוני ר"פ בהעלותך.

ביום הששי .. כדברי רשב"י: זח"א רנו, א. מגילה כט, א.

ובאו האובדים: ראה כתר ש"ט (ואו"ת להה"מ) ד"ה איזהו שוטה המאבד מה.

ויהי .. בציון: תהלים עז, ג.

ובאו .. אשור: ישעי' כז, יג.

תהלים עז: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר (מ"א ניסן). וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תקנד בשוה"ג.

נ.ב.

ע"פ המוזכר למעלה גודל החביבות דרשב"י לתלמידיו עד שקרא אותם בקביעות „חברייא“, ועד כדי כך שבכ"מ שהזכירם חז"ל יחד ה"ז בתואר „רשב"י וחבריו“ – הרי זה גם הדגשת שייכות חינוך תלמידים לל"ג בעומר, ולהזכירם בכל עת **ובפרט ביום זה**, על גודל המעלה של „תורתן אומנתן“ – ומזכרון למעשה, שילמדו על אתר פסוקים מתושב"כ ומאמרי רז"ל מתושבע"פ, וכן יתרמו לצדקה,

ולהסבירם הבטחת ה' ע"י ישעיהו נביאו: ציון במשפט **(בתורה)** תפדה ושבי' **בצדקה**,

ולעוררם על הצפי' להגאולה ע"י משיח צדקנו, שמחכים לו בכל יום שיבוא, וכמאמר רשב"י האמור: כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן כו' (וכשנגאלין) שכינה עמהן שנאמר ושב ה' אלקיך את שבותך.

יב'קכח

[ל"ג בעומר, ה'תשל"ז]

ות"ח ת"ח וכו'

אזכיר עה"צ.

רשב"י וחבריו: שבת יא, א.

תלמידים .. ישעיהו: שאמר: הנה אנכי והילדים אשר נתן לי ה' לאותות ולמופתים בישראל מעם ה' צבאות השכן בהר ציון. ובפרש"י: הם התלמידים שחביבין עלי כבנים יהיו לאותות ולמופתים שתתקיים תורה בישראל על ידם (ישע"י ח, יח). וראה סי' השיחות: ה'תש"ב (ע' 10). שמח"ת ה'תש"ג. שם ע' 46, 140.

במשפט (בתורה): לקו"ת דברים א, ב.

ושב .. שבותך: דברים ל, ג. וברש"י שם: ואתם תלוקטו לאחד אחד בניי.

פסוקים מתושב"כ ומאמרי רז"ל מתושבע"פ: י"ב הפסוקים ומאמרי חז"ל שהורה כ"ק אדמו"ר בשיחת ל"ג בעומר תשל"ו, שהילדים ישנונו בע"פ. ראה לעיל ח"א אגרת יא'תתסה, ובהנסמן בהערות שם.

ציון .. בצדקה: ישע"י א, כז.

יב'קכח

מהעקת המזכיר. מענה למו"ה חיים ברוך הברשטם, על מכתבו דו"ח משידור ההתוועדות דליל ל"ג בעומר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ל אגרת יא'תקנז.

הנתנו לצדקה היום
הלמדו מתורתו של רשב"י (עכ"פ המועתק במכתביו).

יב'קכט

[ל"ג בעומר, ה'תשל"ז]

הלואי שדיבור שניהם ביחד יספיק (בדרך למע' מן הטבע). ולפלא
שסומך על הנס, ובמקום שנוגע לרבים!
ואולי עוד יש לתקן זה.

יב'קל

ב"ה, כ"ד אייר, ה'תשל"ז

לאגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה, ת"ו

שלום וברכה!

במענה לשאלת רבים איך להתנהג בקשר לבחירות ביום ג' הבעל"ט,
דעתי כי יש להצביע בעד הרשימה הכי חרדית.
בטח יפרסמו זה באופן המתאים.
בברכה

מנחם שניאורסאהן

המועתק במכתב: באגרת הקודמת.

יב'קכט

נכתבה על גליון המכתב מיום ל"ג בעומר, ה'תשל"ז. מענה למו"ה יוסף הלוי וויינבערג.
אגרות נוספות אליו – לעיל חל"א אגרת יא'תתלד, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבו: מה שלא לקחתי שידור מיוחד תמול [ברדיון] – מפני שהוגד לי שהר"י שי' העכט
רוצה לקבל שידור מיוחד.
הלואי שדיבור שניהם כו': ע"ד פרסום הוראות כ"ק אדמו"ר בקשר ליום ל"ג בעומר: (א) נתינת
עשר מטבעות לצדקה, ע"י אנשים נשים וטף. (ב) לימוד תורת רשב"י (ראה לעיל אגרת יב'קכו. שיחת
ליל ל"ג בעומר וש"פ אמור (שיחות קודש תשל"ז ח"ט ע' 715 ואילך; ע' 723 ואילך).

יב'קל

נדפסה ב"התקשרות" גליון צה ע' 16.
בקשר לבחירות כו': ראה גם לעיל אגרת יב'פא.
הרשימה הכי חרדית: ראה גם לעיל ח"ד אגרת א'סד. חכ"ט אגרת יא'כד.

יב'קלא

ב"ה, אין די טעג פון ספירה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

צו דער 22טער יערלעכער קאָנווענשאָן פון נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

די הייאָריגע קאָנווענשאָן האָט אַ ספעציעלע באַדייטונג דורכדעם
וואָס זי קומט פאַר אין „שנת החינוך“.

כאָטש די מצוה פון חינוך איז אַ שטענדיגע און איז ניט פאַרבונדן
מיט אַ ספעציעלע צייט, יאָר אָדער חודש, ביז אַז מיר זאָגן יעדן טאָג,
אינדערפרי און באַנאָכט, **ושננתם לבניך**, וואָס חכמינו ז"ל דערקלערן אַז
דאָס מיינט מען די תלמידים, דאָס הייסט, אַז די מצוה פון חינוך איז אַ
טאָג־טעגלעכע און אומאויפהערלעכע, שליסט דאָס אָבער ניט אויס דעם
ענין פון ספעציעלע הדגשה אין חינוך אין ספעציעלע צייטן. אַ דוגמא אויף
דעם — פון אַן ענין וואָס איז פאַרבונדן מיט דער קאָנווענשאָן, וואָס זי
קומט פאַר אין דעם שבת מברכים חודש סיון. די נקודה פון דעם חודש
איז דער יום־טוב שבועות, **זמן מתן תורתנו**. כאָטש די תורה און מצוות
זיינען „חיינו ואורך ימינו“ — יעדן טאָג און יעדע מינוט, און אַלע טאָג
דאָרף מען מקבל זיין די תורה פון דאָס נ"י, איז אָבער פאַראַן אַ צייט
וואָס דער ענין פון קבלת התורה איז דאָן מיט באַנייטע כוחות און מיט
מער לעבעדיקייט, וואָס דאָס גיט צו לעבעדיקייט אין קבלת התורה אַלע
טאָג.

אין אַן ענלעכן אופן איז „שנת החינוך“ געווידמעט צו אַ
פאַרשטאַרקטע טעטיקייט אין אַלע געביטן פון חינוך, סיי אין דעם

יב'קלא

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"י"ג ע' 148 ואילך.

22טער יערלעכער קאָנווענשאָן: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתלז, ובהנסמן בהערות שם.
„שנת החינוך“: שהתחילה בשלהי ניסן תשל"ו, כדלעיל חל"א אגרת יא'תתיט, ובהנסמן
בהערות שם.

ושננתם לבניך .. חכמינו ז"ל דערקלערן: ואתחנן ו, ז. ובספרי ופרש"י שם.
חיינו ואורך ימינו: נוסח תפלת ערבית.

אייגענעם חינוך, סיי אין דעם חינוך פון די קינדער און פון דער גאנצער סביבה. דאָס איז די פאָדערונג, און אויך שעת הכושר, פון דער איצטיגער צייט.

נאָך אַ געמיינזאַמע נקודה איז אין דעם וואָס די קאָנווענשאָן קומט פאַר אין די טעג פון צוגרייטונג צו מתן־תורה, וואָס האָט גאָר אַ ספעציעלע שייכות צו פרויען. ווי ס'איז מערערע מאָל דערמאָנט געוואָרן, אונטערשטרייכן אונזערע חכמים זכרונם לברכה, אַז באַ מתן־תורה האָט מען זיך פריער געווענדעט צו די פרויען (**כה תאמר לבית יעקב**) און דערנאָך צו די מענער (**ותגיד לבני ישראל**). אַזוי אויך אין חינוך מוז מען אָנקומען צוערשט צו דער מוטער, ווען די דערציאונג פון אַ קינד אין די ערשטע יאָרן נאָכן געבורט איז אויסשליסלעך אין אירע הענט, און ערשט דערנאָך, ווען אַ קינד הויבט אָן צו ריידן, לערנט אים דער פאָטער תורה ציוה לנו משה. אָבער אויך אין די שפעטערדיקע יאָרן האָט די מוטער אַ גרעסערע השפעה אויף די קינדער, יונגע און עלטערע, צוליב איר ספעציעל נאָענטע און האַרציגע באַציאונג. דאָס זעען מיר אויך אין דער מצוה פון **כיבוד אב ואם**, וואו די תורה באַוואָרנט **איש אמו ואביו תיראו** — צו האָבן מורא (רעספעקט) פאַר דער מוטער און דעם פאָטער, מיט הדגשה אויף דער מוטער (פריער), ווייל נעמענדיג אין אַכט אַז די באַציאונג צווישן מוטער און קינדער איז דורכגעדרונגען הויפטזעכלעך מיט אהבה (ליבשאַפט), באַוואָרנט די תורה ספעציעל דעם ענין פון יראה אין באַצוג צו דער מוטער, ווי רש"י דערקלערט אויף אַן אַרט.

און וויבאַלד אַז דער אויבערשטער האָט געגעבן דער אידישער פרוי און מוטער אַ ספעציעלע פאַראַנטוואָרטלעכקייט — און צוזאַמען דערמיט אַ ספעציעלן זכות, סיי בנוגע תורה בכלל און סיי בנוגע חינוך בפרט, איז דאָך זיכער, אז ער האָט געגעבן זיי, ווי אויך די אידישע טעכטער וואָס גרייטן זיך צו זייער העכסט וויכטיקסטער אויפגאָבע אַלס **עקרת־הבית**, ספעציעלע כוחות דורכצופירן זייער גיטלעכע שליחות אין דער פולסטער מאָס, מיט שמחה און מיט חסידישע וואָרעמקייט און ליכטיקייט.

חכמים זכרונם לברכה .. כה תאמר .. לבני ישראל: יתרו יט, ג. ובמכילתא ופרש"י שם.

ווען אַ קינד .. משה: ברכה לג, ד. סוכה מב, א. הל' ת"ת לאדה"ז רפ"א. וש"נ.

איש אמו ואביו תיראו: קדושים יט, ג.

עקרת הבית: תהלים קיג, ט. ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א.

זיכער וועט די קאָנווענשאָן אַרויסברענגען די דערמאָנטע נקודות מיט דער געהעריגער הדגשה, און דאָס וועט קומען צום אויסדרוק אין די החלטות טובות און דער עיקר אין מעשים בפועל, וואָרום המעשה הוא העיקר.

השם יתברך זאָל מצליח זיין אַז די קאָנווענשאָן זאָל אַריבערשטייגן אַלע דערוואָרטונגען אין דער אויבנדערמאָנטער ריכטונג, בגשמיות וברוחניות, און דאָס וועט אויך פאַרגרעסערן די צנוות צו באַקומען דעם אויבערשטניס ברכות אין אַלץ וואָס מ'נייטיגט זיך, פאַר זיך און די בני־בית שיחיו, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

[תרגום חפשי]

לועידה השנתית העשרים ושתים של נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

הועידה בשנה זו יש לה משמעות מיוחדת בהיותה מתקיימת ב"שנת החינוך".

אף שמצות החינוך היא מצוה תמידית ואינה קשורה לזמן מיוחד, שנה או חודש, ועד שאומרים בכל יום, בבוקר ובערב, **ושננתם לבניך**, שפירושו חכמינו ז"ל שהכוונה לתלמידים, דהיינו שמצות החינוך היא מצוה יום יומית שאינה נפסקת, אין זה שולל ענין ההדגשה המיוחדת בחינוך בזמנים מיוחדים. דוגמא לדבר — מענין הקשור לועידה, הנערכת בשבת מברכים חודש סיון. נקודת החודש היא היום טוב שבועות, **זמן מתן תורתנו**. אף שתורה ומצוות הם „חיינו ואורך ימינו” — בכל יום ובכל רגע, ובכל יום יש לקבל את התורה מחדש, מ"מ ישנו זמן שבו הענין דקבלת התורה הוא בכוחות מחודשים וביתר חיות, שזה מוסיף חיות בקבלת התורה כל הימים.

באופן דומה מוקדשת „שנת החינוך” לפעילות מוגברת בכל שטחי החינוך, הן בחינוך עצמו והן בחינוך הילדים ושל כל הסביבה. זוהי התביעה וגם שעת הכושר של הזמן הנוכחי.

עוד נקודה משותפת קיימת בכך שהועידה נערכת בימי ההכנה למתן תורה, שיש להם שייכות מיוחדת לנשים. כפי שהוזכר כמה וכמה פעמים, מדגישים חכמינו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

רכא

זכרונם לברכה, שבמתן־תורה פנו בתחילה אל הנשים (**כה תאמר לבית יעקב**) ואחר כך אל הגברים (**ותגיד לבני ישראל**). כך גם בחינוך, מוכרחים קודם כל להזדקק לאמא, כשחינוך הילד בשנים הראשונות אחרי הוולדו נתון באופן בלעדי בידי, ורק לאחר מכן, כשהתינוק מתחיל לדבר, אביו מלמדו תורה ציוה לנו משה. אך גם בשנים המאוחרות יש לאמא השפעה גדולה על הילדים, צעירים ומבוגרים, בגלל היחס הקרוב והלבבי שלה. אנו רואים זאת גם במצות **כיבוד אב ואם**, שהתורה מזהירה **איש אמו ואביו תיראו** — להיות במצב של יראה (יראת כבוד) כלפי האמא והאבא, בהדגשה על האמא (שהאזהרה עלי קודמת), כי בהתחשב בכך שהיחס של האמא והילדים חדור בעיקר ברגש של אהבה, מזהירה התורה במיוחד על ענין היראה בקשר לאמא, כמו שפירש רש"י במקומו.

ומכיון שהקב"ה נתן לאשה ולאמא היהודי' אחריות מיוחדת — ויחד עם זה את הזכות המיוחדת, הן בנוגע לתורה בכלל והן בנוגע לחינוך בפרט, הרי ברור שנתן להן, וגם לבנות ישראל המתכוונות לתפקידן הכי חשוב **כעקרת־הבית**, כוחות מיוחדים, לבצע את השליחות האלקית במידה מלאה, בשמחה ובחוס חסידותי ובאור.

בודאי יביעו את הנקודות הנ"ל בעת הועידה בהדגשה המתאימה, והדבר יבוא לידי ביטוי בהחלטות הטובות, ובעיקר — במעשים בפועל, שהרי המעשה הוא העיקר.

שיצליח השם יתברך אשר הועידה תעלה על כל הציפיות בכיוון האמור, בגשמיות וברוחניות, וזה גם יגדיל את הצינורות לקבל את ברכות ה' בכל המצטרף, לעצמן ולבני הבית שיחיו, בגשמיות וברוחניות.

יב'קלב

ב"ה, ימי הגבלה ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ צנמ"ס כו' מו"ה משה שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת העלים מס' צפנת פענח עם פי' העמק עיון (ומוחזר בזה — כבקשתו) בימי הגבלה והכנה כו'.

יב'קלב

מצילים האגרת (שנדפסה בראש הספר דלקמן). חלקה נדפס בלקו"ש חי"ז ע' 492; וחלקה בחכ"ד ע' 366. „ימי מלך” ח"א עמ' 178.

מו"ה משה: גרוסברג.

העלים מס' צפנת פענח עם פי' העמק עיון: עלי ההגהה (חלק א — נדפס בירושלים, תשל"ח).

ות"ח על הנח"ר מהרא"י כללית – בההערות וציונים לתורתו של הגאון הרגצבי שמכין להו"ל בקרוב **ממש**, וזכות הרבים מסייעת, וגם להזירוז ככל האפשרי.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח הרב, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בכבוד ובברכת החג

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

לחביבותא דמילתא – עכ"פ ב"ג הערות:

בתחלתו. בתחלת הקדמת היד. לפלא קצת שלא הביא (עכ"פ – ציין) הרגצבי לדברי הרמב"ם עצמו בתחלת פיהמ"ש שלו. ובפרט ששם **מאריך**, ובכ"ז – כולל בפירושה רק פרטי דינים ולא סברות וטעמים כלל.

וראה קו"א בהל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב (דמשם מובן לנדו"ד דהרמב"ם לשיטתי).

פסקא זו דהרגצובי – הובאה וצוינה וכו' בהצפע"נ למס' הוריות בתחלתה.

כמה גירסות בדרז"ל עה"פ ואתנה גו' להורות – הובאו בתו"ש עה"פ שם.

בסופו. להל' דעות פ"ז ה"ד. אולי י"ל דכוונת הרגצובי בציונו לתוספתא פ"א דע"ז – **לשלול** (כמקור הרמב"ם דלא כמש"כ בעין משפט)

בההערות וציונים לתורתו של הגאון הרגצבי: ראה גם לעיל אגרת יב'עז. בתחלת הקדמת היד: „ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה, תורה זו תשב"כ והמצוה זו פירושה".

ולא סברות וטעמים: שמובא בהל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד (על פסוק זה): „עם הטעמים".

דהרמב"ם לשיטתי: „שחיבר ספרו משנה תורה בלי נתינת טעמים".

עה"פ ואתנה גו' להורות: משפטים כד, יב.

להל' דעות פ"ז ה"ד: „וכל המספר בטובת חברו בפני שונאיו".

בעין משפט: שמציין בערכין שם לרמב"ם הנ"ל.

מרז"ל דערכין (טז, א) — שהוא בו מפורש: **לעולם** אל יספר כו'. וביד כאן **מגביל**, **„בפני שונאיו“** (וראה פיהמ"ש אבות פ"א מט"ז) — וראה הלי דעות פ"ה ה"ז. פ"ו ה"ג.

בהמשך להנ"ל — מתאימה יותר גירסא **הנפוצה** בתוספתא דע"ז: **לא ישא אדם ויתן** כו', ולא גירסת הכת"י „לא ישיח“ (באיזה אופן שיהי) — נוסף על העיקר — שכמדומה למד הרגצובי בספרים שאין בהם ההגהות ע"פ כת"י.

ועיין שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ו סי"ב ושי"נ — שביאר דין זה לפרטיו.

המצו"ב — השתתפות בהו"ל.

יב'קלג

[ה' סיון, ה'תשל"ז]

נ.ב. נתעכב המשלוח ובינתיים נתקבל מכ' מ"ג סיון וכן הסי' „הגהות מהר"י קרט", ות"ח.

יב'קלד

ב"ה, ערב חג השבועות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה ... שי

שלום וברכה!

ת"ח על הברכות ליום ההולדת. ובפרט על הביטוי שלהן גם ע"י

יב'קלג

נדפס ב„התקשרות“ גליון כ ע' 15. והיא אל הרה"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה ישכר דוד שי קלויזנר (נחלת הר חב"ד), ונכתב בשולי אגרת ברכת החג (שנשלחה לכו"כ) בתאריך זה. הס' „הגהות מהר"י קרט“: „על הרי"ף, ושו"ע או"ח, ועל פ"ק דמס' שבת“ — בני ברק, תשכ"א.

יב'קלד

מצילום האגרת. נדפסה בס' „יום מלכנו“ (כפ"ח, תשד"מ) ע' 212. ת"ח על הברכות .. גם ע"י חז"ת: נשלחה לכו"כ רבנים שהשתתפו בכתיבת מאמרים ב„קובץ מיוחד — לחידושי תורה ועניני הלכה — לכבודו של כ"ק אדמו"ר שליט"א“ (ירות"ו, ניסן ה'תשל"ז).

חד"ת שהו"ל ב"קובץ מיוחד". וכבר מלתי אמורה בתוה"ק: ואברכה (ה') מקור הברכות) מברכך, בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר.

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בנוסח הרב, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בכבוד ובברכת החג

מ. שניאורסאהן

יב'קלה

[נוסח המברק לקראת חג השבועות, ה'תשל"ז]

קבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולהמשיכה בכל השנה כולה ולקיימה, וכהוראת נשיאינו מלכתחילה אריבער, ויקויים היעוד ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון בביאת מלכא משיחא בקרוב ממש.

מנחם שניאורסאהן

יב'קלו

בי"ה, ט"ו סיון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר . . . שי'
חיפה

שלום וברכה!

מאשרים אנו בזה קבלת מכתבו (בלי תאריך) בענין פרסומי מכתבי כ"ק

בתוה"ק: לך לך יב, ג.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

יב'קלה

מצילים המברק.

וכהוראת נשיאינו לכתחילה אריבער: אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תריז.

ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון: תהלים עו, ג (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר). וראה

בהנסמן לעיל אגרת יא'תקנ"ד בשוה"ג.

אדמו"ר שליט"א, והננו מודים לו בעד תשומת לבו לכתוב לנו הערותיו בנוגע לסגנונם ולשונם.

ובכלל הצדק עם כמה מהטעמים שכותב, אלא שבנוגע למסקנות הרי עיקר הכוונה שבמכתבים הללו הוא לחזק הקשר של הקורא עם התורה ומצותי מתוך התדבקות ברוח שלהן והחיות שלהן כפי שנמסרו לעמנו בני ישראל מדורי דורות, לא רק בתוכנם כי אם גם בצביונם ומטבע שלהן.

ובנידון דידן, הסגנון והלשון שנכתבו בהם המכתבים האמורים, אפילו באם כמה קוראים לא רגילים בהם, אבל התקוה, שבמשך הזמן יתקברו גם הם למסורת אבותינו, שלכן אם בהוה הסגנון מכביד על הקריאה, הרי איננו שולל את ההבנה, אלא שאולי אינה בשלמות. ומטעם זה, ככל שאפשר להשתמש בלשון תורה שבכתב ושל מאמרי חכמינו ז"ל, בפרט מהמפורסמים שבהם, הרי זה מהדק יותר את הקשר עם המסורת, היהדות ומצותי, גם בהוה וגם בעתיד.

עוד להוסיף, וגם זה טעם לא מבוטל, שהמכתבים אין כוונתם להוציא את חובשי ביה"מ או עכ"פ אלה שעדין זוכרים גרסא דינקותא, שלגביהם הנוסח המוכר להם מקשר אותם עם גרסא דינקותא או עם מה שלמדו באותו יום או תמול שלשום, שאז ההשפעה לא רק מהמכתב אלא ובעיקר ממה שלמדו בספרים הקדושים כפי שזה מתעורר בזכרונם.

ואחרון אחרון, עוד טעם, אף שאין אנו יודעים איך יתקבל אצלו ולכן בא לבסוף, כי ענין זה לא ניתן להסביר בפשטות באשר הוא מהנסתרות לה' אלקינו, והוא ענין של „אותיות מחכימות“, כלומר עצם האותיות והתיבות בלשון הכתוב ובמטבע שטבעו חכמינו ז"ל השפעתן מרובה משל סגנון בוי"ד למען ירוץ בהם הקורא, ובכמה מישורים אע"פ שאינו מישור השכל או מישור הרגש וכיו"ב.

מובן, כשהמכתבים נכתבו באידיש, משתדלים במדה חשובה שהתרגום ללשון הקודש ועל אחת כמה וכמה התרגומים ללשונות אחרות יהיו בלשון שוטפת.

עוד יש להאריך בזה, אבל התקוה שלדכותי בודאי יספיק.

בכבוד ובברכה

מזכיר

יב'קלו

„אותיות מחכימות“: ראה של"ה במס' שבועות שלו (קצא, ב). מגדל עוז הל' אישות פ"ד ה"ט.

סה"מ תש"א ע' 17.

יב'קלז

בי"ה, ט"ז סיון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יעקב שי רוזנטל

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מכ"ה בניסן, ואח"כ גם הפ"ש אישית על ידי מזכירי הדגול איש אשכולות משכיל על דבר טוב הרב ד"ר ניסן שי מינדל, בשובו מביקורו באה"ק ת"ו.

ולכל לראש אזכיר את כ' ורעיתו שיחיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון למלוי משאלות לבם לטובה.

ולדכותי דמר למותר להדגיש, שאע"פ שככותבו אינו פעיל באופן רשמי במשרתו וכו' כמקודם, אבל מובן שיהודי אינו רשאי להפטר ממשרתו בצבאות ה' שהוא מגוייס בה משך כל ימי חייו, אף שאפשר שיהי' שינוי באופן העבודה והפעולה, וכדוגמת שירות הלויים (כהוראת פרשת השבוע דנן, פ' בהעלותך), שיש מהם שעבודתם עבודת משא בכתף, ויש שתפקידם יורו משפטיך ליעקב גוי, ויש ששירותם בשיר וכו'.

על אחת כמה וכמה מי שזכה לדור בארץ הקודש ובעיר הקודש ירושלים ת"ו, הרי בודאי שבתור איש חיל נאמן בצבאות ה' מנצל כל כשרונותיו ואפשרויותיו. ואת"ל, לפעמים כשאין קשורים ותלויים בדעת אחרים ובפרט בעורך העתון וכו', הרי אפשר לפעול בלי הגבלות.

ואשר לאופני הפעולה וכו', הרי אין חכם כבעל נסיון הנמצא על אתר ומתמצא בהבעיות מקרוב, והי' יצליחו.

כבוד ובברכה להצלחה מתוך מנוחת הנפש והגוף גם יחד.

יב'קלז

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

מר .. רוזנטל: אגרות נוספות אליו – לעיל אגרת יא'תתקפד, ובהנסמן בהערות שם.

במשרתו וכו' כמקודם: סופר וכתב.

ממשרתו בצבאות ה' .. ימי חייו: ראה גם לעיל אגרת יב'קז.

יורו משפטיך ליעקב: ברכה לג, י.

אין חכם כבעל נסיון: עקדה שער יד. מעבר יבוק שער ב.

יב'קלח

בי"ה, ט"ז סיון תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

מאשרים אנו בתודה קבלת מכתבו מייג אייר עם החומר המצורף.

ובקשר ללימוד הדינים בבתה"ס וסידור תכנית הלימודים וכו' למטרה זו ואשר פניתם בזה ל... וכו' אשר מבקש הנ"ל הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לזה, הנה בכלל שייכים הענינים האלה למחנכי אני"ש שיחיו **שבאהקת"ו**, ובאם מוצאים אה הנ"ל למוכשר ומומחה לדבר כהנ"ל, מהו הספק?

בברכת כט"ס

הרב ח.מ.א. חדקוב

יב'קלט

[לפני ש"פ בהעלותך, י"ח סיון, ה'תשל"ז]

(1) ה"ז **טבעי וצ"ל** כן, ואיך יאמר אהרן – שמצבה דמרים צ"ל

כן?

יב'קלח

מצילים כתי"ק ומהעתק המזכירות.

מו"ה משה: סלונים, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו – לעיל חל"א אגרת יא'תשנט (ע' קכז), ובהנסמן בהערות שם.

יב'קלט

מהעתקה. מענה על גליון מכתבו (באנגלית) של מו"ה שניאור זלמן יפה (מנשסתר). אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ט אגרת י'תתקצא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת יב'קצג.

(1) ה"ז טבעי כו': במכתבו מתעכב הנמען על מה שרש"י מאריך לפרש, ובכמה אופנים, את דברי אהרן למשה לאחר שמרים נצטרעה (בהעלותך יב, יב): „[אל נא תהי כמת] אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו", ושואל הנמען ע"ז – מדוע אין מסתפק רש"י בהבנת הפסוק כפשוטו, שכאשר תינוק יוצא מרחם אמו הריהו מקומט ומעוך כאילו שנאכל חצי בשרו.

(2) a Kohen is compelled — לא מפני כהונה.

(3) אין צורך כי עדיין לא נטמאה (פרש"י — תזריע יג, ב).

יב'קמ

[כ' סיון, ה'תשל"ז]

יקחו עמהם — בהאירון — סידור תהלים ותניא, וגם צדקה פושקע.

ועיקר — יחליטו בתוקף להזהר באה"ק (גם) במצות התלויות בארץ,

ותהא נסיעתם באירון רצו"ש — בשטומו"צ.

אזכיר עה"צ.

(2) לא מפני כהונה: בהמשך מכתבו מתעכב הנמען על מה שבהמשך דברי רש"י שם, מפרש: „דבר אחר, אל נא תהי כמת, אם אינך רופאה בתפלה — מי מסגירה ומי מטהרה, אני אי אפשר לראותה, שאני קרוב, ואין קרוב רואה את הנגעים, וכהן אחר אין בעולם, וזהו אשר בצאתו מרחם אמר, ושואל הנמען ע"ז — הרי בתחילת הפסוק מפרש רש"י „שהמצורע חשוב כמת“, וא"כ, כשם שהכהן מחוייב להיטמא למת מצוה כאשר אין משהו אחר שיתעסק בקבורתו, גם כאן יהי' הדין כן, שכיון שאין כהן אחר שיראנה — יהי' אהרן מחוייב לראותה. — מתוך מה שמצטט מפרש"י, שסיבת אי יכולתו של אהרן לראות את מרים — כיון שהוא קרוב, מתח כ"ק אדמו"ר ב' קווים תחת התיבה „קרוב“ (relative); ובמה שכותב שהכהן מחוייב להיטמא למת מצוה כו' — הקיף כ"ק אדמו"ר תיבות „הכהן מחוייב“ (a Kohen is compelled), וכתב (כפנים (2)).

(3) אין צורך כו': בסיום מכתבו שואל הנמען — אם פירוש הדבר, בהמשך להנ"ל, שאיזה כהן כן ראה אותה, כאשר נרפאה?

(פרש"י — תזריע יג, ב): ושם: „גזירת הכתוב הוא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן“.

יב'קמ

מצילום כתי"ק, על גליון מכתב מה"6 ביוני.

סידור תהלים ותניא, וגם צדקה פושקע: ראה גם לעיל ח"ג אגרת ד'תרמט. ח"ל אגרת יא'שצו. „כפר חב"ד" גליון 692 ע' 15. ועוד.

להזהר .. במצות התלויות בארץ: ראה גם לעיל חט"ו אגרת ה'תשעד.

רצו"ש — בשטומו"צ: רצוא ושוב — בשעה טובה ומוצלחת.

יב'קמא

ב"ה, כ"ב סיון תשל"ז
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה יהודה ליב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו והמצו"ב, ות"ח.

ודבר בעתו —

בסיום וחיתום ירחא תליתאי בו מתן אוריין תליתאי לעם תליתאי.

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק'.

בברכה להצלחה ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

יב'קמב

ב"ה, מוצאי ש"ק מברכים חודש תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל התלמידים

ואל התלמידות

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בימים אלו לפני חודש תמוז, חודש הגאולה של כ"ק מו"ח
אדמו"ר, אשר בו נגאל ממאסרו וכו' עקב פעולותיו להחזקת והפצת

יב'קמא

מצילים האגרת. והוא כללי-פרטי.

נו"ה יהודה ליב: רסקין, קובלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יא'תתקצט, ובהנסמן

בהערות שם.

ירחא .. תליתאי: שבת פח, א.

יב'קמב

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חי"ג ע' 248 ואילך.

היהדות, התורה ומצותי, במדינה ההיא, במסירות נפש בפועל ממש, במשך שבע שנים רצופות —

והיא שעמדה לו להצליח בזה באופן לא יסוער ויצא בשלום להמשיך ולהוסיף ולהרחיב עבודתו הקדושה עוד רבות בשנים עד יומו האחרון בעלמא דין,

באתי כמזכיר אשר שומה על כל אחד ואחת מאתנו להתבונן בפרשת מאסרו וגאולתו לכל פרטי — ובמיוחד ששנה זו היא שנת היובל לגאולתו בכדי ללמוד מהם הוראות הנוגעות לכל בני ובנות ישראל באשר הם שם, הלכה למעשה בפועל.

כמה וכמה הוראות בהאמור, כמדובר כמה פעמים. ובהנוגע לתלמידים ותלמידות בפרט — הנקודה העקרית להתבונן בה, היא המסירות־נפש של בעל הגאולה למען חינוך ילדי ישראל הקטנים והצעירים ובני הנוער, שטרח ועמל לייסד ולהחזיק בשבילם מוסדות חינוך, חדרים ושיבות, שעבודה זו בפרט עוררה אפו וחמתו של המשטר העוין והיתה מהסיבות העקריות למאסרו.

והנקודה הבולטת בזה היא, כי התמסר למען חינוך הילדים והנוער בידעו שעל ידי כך מעמיד חייו בסכנה ויחד עם זה כל עבודתו להחזקת בתי כנסיות, מקוואות וכל שאר הענינים החיוניים של היהודים המבוגרים, שגם אלו תלויים היו בו,

הרי זה מראה בעליל עד כמה החשיב ענין החינוך של הילדים והנוער, הן בשבילם הם והן בשביל כל עמנו שעתידו תלוי בהם, וכמאמר חכמינו ז"ל „אם אין גדיים אין תיישים“.

ומכאן הוראה, המובנת אפילו בהתבוננות קלה, לכל אחד ואחת מהתלמידים והתלמידות בכל מקום, שאם חינוכם בתורה ובמצותי קודם לכל דבר, ועד כדי מסירות נפש ממש, הרי מובן איך צריכה להיות תשוקתם ושקידתם והתמדתם בלימוד התורה וקיום מצותי מצדם הם, ובפרט שאין כל מניעות מחוץ, ואדרבה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונם.

ויהי רצון שהתבוננות האמורה תעורר בכל אחד ואחת מהם תוספת

במדינה ההיא: ברוסיה.

במשך שבע שנים: תר"פ־תרפ"ז.

שנת היובל: ראה לקמן אגרת יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

אם אין גדיים אין תיישים: ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב.

רלא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

התמדה ושקידה ורצון עז ללכת מחיל אל חיל בלימודם, לימוד המביא לידי מעשה, קיום המצוות בהידור. וזכות בעל הגאולה תגן עליהם להצליחם בזה ולהיות דוגמא חי' ומזהירה לכל רואיהם, שמהם יראו וכן יעשו הקטנים עם הגדולים, וברוכים יהיו בכל המצטרך להם.

בברכה להצלחה רבה בכל האמור ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

יב'קמג

ב"ה, כ"ז סיון, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מי"ט סיון ומכתבה מכ' סיון, ואזכירם על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון למילוי משאלות לבבם לטובה.

ויהי רצון שזכות גזע צור מחצבם יעמוד להם בכל המצטרך.

ולאחר בקשת סליחתם, אע"פ שבטח למותר, בכל זה אעלה על הכתב נקודה עקרית, ובהקדמה אשר בנוגע להנהגה עפ"י התורה ומצותי הרי ככל שיהי המצב טוב והגון, תמיד יש מקום להוספה כיון שקשורים עם הקב"ה שהוא אין-סופי. לכן בשים לב לגזע צור מחצבתם שמהם יראו וכן יעשו רבים, כל הוספה מצדם נכפלת פי כמה בהמושפעים שלהם במישרין ואולי עוד יותר בעקיפין. שלכן בכגון זה יש מקום להידור ולמהדרין מן המהדרין.

ובעמדינו בסיום וחותם חודש השלישי, שחכמינו ז"ל מקשרים אותו עם כל ענין מתן-תורה, וכמו שמביעים בסגנונם מועט המחזיק את המרובה — „דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי“, והתורה קשורה גם כן בברכה המשולשת שהיא הכוללת כל הברכות כולן — יהי רצון שיהי כן אצלם, ויבשרו טוב.

בכבוד ובברכה.

מחזיל אל חיל: תהלים פד, ח.

יב'קמג

דיהיב .. בירחא תליתאי: שבת פח, א.

בברכה המשולשת: שבברכת כהנים.

יב'קמד

ב"ה, כ"ז סיון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד אלוף רפאל שי' ורדי
ראש אגף כח אדם
המטה הכללי

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו, והנני מודה לו מקרב לב עבור מיטב איחוליו
וברכותיו.

וכבר מלתי אמורה בכגון זה במאמר חכמינו ז"ל: כל המברך
מתברך מאת ה' מקור הברכות שתוספתו מרובה על העיקר.

יברכהו השי"ת במילוי משאלות לבבו לטובה, ובפרט במילוי
תפקידו הכי אחראי להגנת עמנו עם קדוש בארץ הקודש, ארץ אשר תמיד
עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ובקרוב ממש יקויים
היעוד ונתתי שלום בארץ גוי' וכל כח אדם יהי' מוקדש להרבות הטוב
והקדושה ולהרמת קרן ישראל וקרן התורה ומצותי' מתוך מנוחת הנפש
ומנוחת הגוף בשמחה ובטוב לבב.

מטובו למסור פ"ש אישית וברכה לכל הנלוים אליו שיחיו.

בכבוד ובברכה.

יב'קמד

אגרת דומה לכבוד סא"ל גילת מילוא שי' מפקד הבסיס ד.צ. 2385, בנועם נתקבל
מכתבו מ"יח באייר – ל"ג בעומר – והנני מודה .. האיחולים והברכות שהביע בשמו
ובשם כל הקצינים והחיילים שיחיו, בקשר עם יום ההולדת. וכבר מלתי כו' .. ובפרט
במילוי תפקידיהם האחראיים .. וכל פעולותיהם ומבצעייהם יהיו קודש להרבות .. פ"ש
אישית וברכה לכל החיילים אשר תחת פקודתו, שיחיו.

כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין

מט, א.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

בארץ .. אשר .. עיני ה"א בה גו': עקב יא, יב.

היעוד ונתתי שלום בארץ גו': בחוקותי כו, ו.

יב'קמה

ב"ה, כ"ח סיון תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מ'י ובו בקשת ברכה פ"י,
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע.

וזכות הנחת תפלין בכל יום חול,

בתוככי כללות ההנהגה בחיי היום יומים שתהא מתאימה להוראות
תורתנו תורת חיים וקיום מצותי עליהם נאמר וחי בהם, שנוסף על
העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה, הרי זה גם הדרך לקבלת הברכה
בהמצטרך להאדם,

תעמוד לו למילוי משאלות לבבם לטוב בכל המצטרך.

בברכה

מ. שניאורסאהן

יב'קמו

ב"ה, כ"ח סיון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יעקב שי' אגס

שלום וברכה!

מפני רוב הטרדות נתאחר מכתבי זה ואתו הסליחה.

יב'קמה

מצילים האגרת. נדפסה ב"התקשרות" גליון רלד ע' 15.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

וחי בהם: אחרי ית, ה.

יב'קמו

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק. נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 341 ואילך.

לכבוד .. אגס: ראה גם לעיל חל"א סוף אגרת יא'תש.

ולכל לראש תודתי הלבבית בעד ברכותיו ואיחוליו. וברכה אשיבנו בלשון חכמינו ז"ל, כל המברך מתברך מה' מקור הברכות, שתוספתו מרובה על העיקר. יברכהו השי"ת מידו המלאה בכל המצטרך לו.

ומשנה תודה בעד האלבום הנהדר, שאע"פ שזהו לגמרי לא בשטח שלי, אבל הרושם הכללי מרהיב את העין אפילו של מי שאינו מומחה באמנות. והרי בודאי שיצירה זו מכוונת לא רק למומחים. ובפרט שרואים בה אוריגיןליות בניצול ענינים שלכאורה בפני עצמם אין להם שייכות לאמנות, כמו אור וצל וקוים וכל מיני צורות גיאומטריות, אשר הקומבינצ'י והשילוב שלהם בטוב טעם, כמו שרואים באלבום, מרשים ביותר אפילו, כאמור, למי שאין לו טביעת עין בשטח זה.

והתרשמות מיוחדת מניצול שלל הצבעים, היסודיים וצבעי משנה, המהווים אילומינצ'י נהדרה.

וכמנהג בני ישראל לחפש ולמצוא בכל דבר נקודה שיש לה זיקה לשליחות בני ישראל, העם כולו וכל יחיד בו, בחיי האדם עלי אדמות, אקח רשות לעצמי לעשות הערה אחת, בנקודה כללית על כל פנים, ובפרט אשר גם בדברי הברכה הרשומים על השער, נוסף על התוכן והנוסח, השתמש בכוחו האמנותי בקומבינצ'י צבעונית של התיבות עצמן עם הצל שלהן, והיא:

הצל, במבט ראשון, ענינו תולדה של דבר המסתיר על האור ועל המקור, אבל על פי תורתנו, תורת אמת, ונוסח חכמינו במשנתם, שכל מה שברא הקב"ה בעולמו בראו לכבודו, הרי גם הצל חלק מזה. זאת אומרת שבאם מעמידים את הצל בצורתו המתאימה ובמקומו המתאים, הרי גם הוא נהפך למקור השפעה, כמו אור, אף שגילוי אור זה והשפעתו הוא באופן אחר מגילוי והשפעת אור כפשוטו, וכמו בדוגמא האמורה, שאינו דומה רושם התיבות בפני עצמן לכמו שבאות ביחד עם הצל שלהן

וברכה אשיבנו: ע"פ בלק כג, כ.

כל המברך מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין

מט, א.

שתוספתו מרובה על העיקר: ב"ר פס"א, ד.

מידו המלאה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

ובנוסח חכמינו במשנתם: אבות ספ"ו.

— והוא כשמעמידים את הצל במקום הראוי לו וצירופו עם האור הוא באופן המתאים.

ומזה הוראה כללית וביחד עם זה גם פרטית בחיי האדם וגם בימים של „צל“, ימים ה„אפורים“, שאף שבמבט ראשון — בעולמנו זה הגשמי והחומרי הצללים מרובים על האורות והחומר על הרוח וכו', הרי על האדם למלא שליחותו בעולם זה בהתאם למאמר חכמינו ז"ל הנ"ל, שגם הצל יהי לכבודו של הבורא, ואדרבה, שאז הרי יתרון האור מן החושך, כלומר מתוך ועל ידי ובצירופו עם החושך, ועל דרך זה בכל עניני חושך בעולמנו זה, שביכולתו של האדם „להפוך חשוכא לנהורא“.

בכבוד ובברכה מעין הפתיחה בתודה על איחוליו ועל שימת לבו.

יב'קמז

בי"ה, שלהי חודש סיון, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

תלמידות המסיימות בייס לנערות „בית רבקה“ דמאנטרעאָל
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר חג הסיוס.

וכמדובר כמה פעמים, „סיוס“ זה אינו אלא הכנה לשלב גבוה יותר
בעניני יהדות, תורה ומצוותי.

ועל דרך זה ימי הקיץ הבאים לאחרי הסיוס, הנקראים ימי
„חופש“, תכליתם, כמובן, לא בטלה ח"ו ואפילו לא חלישות בהתמדה
ושקידה, אלא אדרבה, כיון שיש חופש מכמה ענינים צדדיים, צריך לנצל

יתרון האור מן החושך: קהלת ב, יג.

להפוך חשוכא לנהורא: ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י.

יב'קמז

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 172 ואילך.

וכמדובר כמה פעמים: כדלעיל חל"א אגרת יא'תתמו, ובהנסמן בהערות שם.

הזמן והמרץ שנתפנו מהם בכדי למלא אותם ברוח התורה ובלמוד התורה, ובהדגשה על המעשה שהוא העיקר, היינו קיום המצוות בפועל ובהנהגה למופת.

והרי הזמן מעורר את המחשבה והמחשבה מעוררת את המעשה, שעומדים אנו בסיום חודש סיון, ירחא תליתאי, שבו ניתנה תורתנו, אוריאן תליתאי, לעמנו, עמא תליתאי, כהדגשת חכמינו ז"ל (שבת פח, א),

וידוע שהתורה ניתנה על יסוד „בנינו עורבים אותנו“, שמזה מובן שכוחות מיוחדים ניתנו לתלמידים ולתלמידות בלימוד התורה וקיום מצותי ביחד עם האחריות הכי גדולה בעד שמירתם ומסירתם מדור לדור, וכגודל האחריות כן גודל הזכות שבזה, כמובן ופשוט.

והשי"ת יצליח את כל אחת ואחת מכן בכל האמור וימלא משאלות לבבן לטובה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות תמיד כל הימים

מ. שניאורסאהן

יב'קמח

[סיון, ה'תשל"ז]

הרי יש — לעניינים כהנ"ל בפרט — בי"ד מרכזי דחב"ד בירות"ו!

המעשה שהוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.

בנינו עורבים אותנו: שהש"ר פ"א, ד.

יב'קמח

מצילום כתי"ק. והוא מענה למנהל בי"ס חב"ד בעירו ושליח אחר בעיר מתכונן לפתוח בי"ס בבנין הסמוך לבי"ס חב"ד הקיים.

יב'קמט

בי"ה, בדרי"ח תמוז, תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה חיים יעקב שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מעשי"ק נשא,

פשוט שכל תלמידות מוסדות חינוך דחב"ד צ"ל נשמעים/ות לכל
הוראות ההנהלה, כמבואר גם בשיחות רבותינו נשיאינו, **וכמפורסם**.

לאידך גיסא — על ההנהלה חלים כללי **חז"ל** אין גוזרים גזירה על
הציבור שאין רוב הציבור יכול לעמוד בה, מוטב שיהיו שוגגים ולא יהיו
מזידים.

עד"ז בנוגע לבי"ר שבהנהלת כת"ר שי — ובהביא בחשבון
שהתלמידות תי' יודעות ההנהגה בשאר בי"ס „בית רבקה": שבאה"ק,
מאנטרעפאל וכי' (ועד"ז — בבי"ס החב"דיים לבנים) — בנוגע לביקור כאן
(בתשרי וכיו"ב), בחירת בא"כ לבקר כאן (ע"י גורל, או באופן אחר) ועוד
כיו"ב — צ"ע אם יוכלו להסבירן שבנוגע אליהן צ"ל אחרת, ואם תוכלנה
לעמוד בזה. ולכן, לכאורה, טוב יותר — שיהי' הנ"ל לא רק בשוגג אלא
אדברא, בהדרכת כת"ר ובהנהלתו. ואל בינתו אשען והשם יצליחו.

בכבוד ובברכה להצלחה בעבודת הקודש.

נ.ב. מצו"ב מכתב לתלמידות הסמינר תי' (להבית רבקה נשלח
בפ"ע).

יב'קמט

מצילים האגרת ומהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.
מו"ה חיים יעקב: שלאממע, יער, צרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב'ל, ובהנסמן
בהערות שם.

אין .. לעמוד בה: ב"ק עט, ב.

מוטב .. מזידים: ביצה ל, א.

מכתב לתלמידות: דלעיל יב'קמב. ואפשר — אגרת דומה להקודמת.

יב'קנ

ב"ה, מוצש"ק פי אני חלקך ונחלתך,
ג' תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
לחג הסיוס, מאָנטרעאַל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה להודעה ע"ד חג הסיוס דכמה כתות — ביום החמישי
שבעה בתמוז, הוא חודש הגאולה,

יה"ר שיהא אצל התלמידים המסיימים, בתוככי כל תלמידי ישיבות
תומכי־תמימים בכל מקום שהם, שליט"א, חג הסיוס — חג התחלה
טובה לתוספת התמדה ושקידה בלימוד התורה (הגלה והחסידות) —
בהקדמת עבודת התפלה,

אני חלקך ונחלתך: פרשתנו יח, כ. וראה בתחלת הענין (יח, ח בפרש"י — מספרי)
ואני הנה נתתי לך, בשמחה כיו משל למלך שנתן שדה לאוהבו כיו.
חלקך ונחלתך: ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש כיו (רמב"ם ה' שמיטה
ויובל בסופו). וראה לקו"ש ח"ח ע' 325, 345.
ג' תמוז: בו העמיד יהושע שמש בגבעון גוי' (סדר עולם פי"א). נתי' באוה"ת: במדבר
ע' קט, יהושע ח"ב ע' תשלח. — ראה לקו"ש ח"ד ע' 1315.
דכמה כתות: להעיר מברכות (סג, ב): עשו כתות כתות ועסקו בתורה.
הסיוס .. התחלה: ע"ד ש"מתכיפין התחלה להשלמה" (רשות לחתן בראשית.
טאו"ח סתריס"ט. וראה א"ר שם).
בהקדמת עבודת התפלה: ראה ברכות ה, ב. לקו"ת ברכה צו, ב. סידור נו, א. סד"ה
מי כמוכה, תרפ"ח.

יב'קנ

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 249 ואילך.
לקו"ש ח"ח ע' 345, 325: לעיל חכ"ג אגרת ח'תתמו. חכ"ז אגרת י"תכג. וראה גם לעיל חל"א
אגרת יא'תתסא.
תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש לחג הסיוס, מאָנטרעאַל: ראה לעיל חל"א אגרת
יא'תתנג (תשל"ז), ובהנסמן בהערות שם.
חג הסיוס — חג התחלה: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתמו, ובהנסמן בהערות שם.
סד"ה מי כמוכה, תרפ"ח: סה"מ תרפ"ח ע' קב.

וההוספה ב(גדול) תלמוד שמביא לידי מעשה (קיום המצוות) תוסיף בהידור בקיום המצוות,

וכציווי תוה"ק להעלות בקודש,

אשר תמיד צריך כאו"א, ובפרט תלמידים ות"ח, ללכת מחיל אל חיל — לחנך את עצמו בזה ולהוסיף בפועל בקודש,

ומיוסד על הכלל גדול בתורה מצות ואהבת לרעך כמוך — להוסיף —
— כמובן בזמנים ואופנים שתרשה הנהלת הישיבה — בהשפעה וחינוך הזולת, שיוסיף גם הוא בתורה תפלה ומצות,

וכאו"א מהעושים והמעשים — יעשו בכ"ז ובכל המבצעים הידועים כדבעי לי' למיעבד,

וכמדובר בזה כמה פעמים בארוכה.

ב(גדול) תלמוד: קדושין מ, סעי"ב. ראה ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ב.
להעלות בקודש: ברכות (כח, א) וש"י. וראה זח"ג קסב, ב. — בברכות שם „גמירי מעלין כו"י במנחות (צט, א) „ומנלן דמעלין כו' דאמר קרא כו"י, אבל בירוש' בכורים פ"ג ה"ג „שמעתי שמעלין כו"י. — וראה שו"ע אדה"ז או"ח ססל"ד. וראה שד"ח כללים מ"ס ס"ק קצד, מאסף לכל המחנוות או"ח סכ"ה סק"יב — הדעות בכמה פרטים בזה וכן אם הוא מה"י או מדרבנן.

ללכת מחיל אל חיל: ראה סוף ברכות. לקוטי הש"ס להאריז"ל שם. שו"ע אדה"ז חאו"ח ר"ס קנה.

הכלל .. כמוך: קדושים יט, יח ובתו"כ שם (הובא בפרש"י שם). תניא פ' לב. קונטרס אהבת ישראל.

בתורה תפלה ומצות: להעיר ממחז"ל עה"פ פדה בשלום נפשי (ברכות ח, א).
המבצעים הידועים: מבצע אהבת ישראל, חינוך, תורה, תפלין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים, נרות ש"ק, כשרות, טהמ"ש.
כדבעי לי' למיעבד: כתובות סז, א. וראה תניא פ"ל.

מחזיל אל חיל: תהלים פד, ח.
כמובן בזמנים ואופנים שתרשה הנהלת הישיבה: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתכד, ובהנסמן בהערות שם.

עוה"פ פדה בשלום נפשי: תהלים נה, יט.
ובכל המבצעים הידועים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסט, ובהנסמן בהערות שם.

ובפרט אשר השנה — נשלם יובל שנים מעת המאסר והגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר,

אשר כדבריו במכתבו לחגיגת י"ב־י"ג תמוז הראשונה בשנת תפר"ח — לא אותו, בלבד גאל הקב"ה ביי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה"

והיום — ג' תמוז — הוא יום צאתו מבית האסורים, בו הכריז אשר, נאָר אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבען אין גלות ושעבוד מלכיות, אָבער אונזערע נשמות האָט מען אין גלות ניט פֿאַרטריבען און אין שעבוד מלכיות ניט איבערגעגעבען"

הרי בטח יעשו בכל הנ"ל ויוסיפו ביתר שאת וביתר עז הלוך והוסיף ואור.

נשלם יובל שנים: שנקרא עולם (קדושין סו, סע"א. סדא"ר פ"ז. פרש"י משפטים כא, ו). וראה זח"ב קטו, ב.

יובל: ראה זח"א (צה, ב): כל חירו מיובלא קא אתי. וראה לקו"ת דברים (ס, ב) וש"ג. עט"ר שער יוהכ"פ. מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בקונטרס החלצו בתחלתו.

כדבריו במכתבו: נדפס בסה"מ תרפ"ח (עי' קמו), תשי"ח (עי' רסג).

והיום .. הכריז: ראה הקדמות קונטרס יד (סי' המאמרים־קונטרסים ח"א קעה, א).

נאָר אונזערע גופים: ראה ויק"ר ספלי"ג: במסים וארנוניות כו' את מלך עלינו אבל לדבר הזה כו' את וחד כלב שוויין (ובבחי ר"פ מטות — דכן הוא לכל התומ"צ). ועי"פ מש"כ בפנים מובן זה דמשווה לכלב דווקא, כי הוא חצוף (שמו"ר פמ"ב, ט) — לצוות מה שאין ברשותו. וראה סנהדרין קה, סע"א (וכן ע"ז מו, רע"א ותמורה כח, ב — שצ"ל בשניהם: פני מלך כו' — ראה סי' חסרונות השי"ס).

ביתר .. עז: ראה לקוטי לוי"צ לתניא ע' כג, לז"לט.

הלוך: והילוך האמתי הוא דוקא כשהעלי היא בבחי' אין ערוך כו' בלי גבול (המשך תרס"ו סד"ה ויגש (השני)).

והוסיף ואור: בנוגע לעצמו (הוספה בתורה אור) ובאור שלמעלה ובעולמות — ובכולם בכמות ובאיכות. ראה ע"ח (ש"א ענף ב) ד,ה"י אור עליון פשוט ממלא כל המציאות ו(אח"כ) צמצם האור ההוא". וראה כשי"ט ד"ה כי שמש ואילך (עי' לב, א־ב). לקו"א ואו"ת — להח"מ — בתחלתם.

מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר: אג"ק שלו ח"י ג'דש.

בסה"מ תרפ"ח: ובאג"ק שלו ח"ב אגרת שפו.

דמשווה לכלב דווקא: ראה גם לעיל חכ"ו אגרת ט'תתקכו (בהערה). לקו"ש ח"ח ע' 303 הערה

23.

המשך תרס"ו סד"ה ויגש (השני): ע' תרנה.

בתורה אור: ע"פ משלי ו, כג.

רמא

כ"ק אדמו"ר זי"ע

וכל זה גם יחיש ויקדים קיום היעוד: ויהי בשלם סוכו ומעונתו
בציון — בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

בברכה להצלחה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

מצו"ב גם העתק המכתב ממוצש"ק מברכים חודש תמוז.

יב'קנא

[ו' תמוז, ה'תשל"ז]

להציע ליו"ח שי' להו"ל (לאחר שיפור כמתאים לענין הנדפס).

יב'קנב

ב"ה, ח' תמוז, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שמחה שי' ירושלמי

יו"ר המועצה הדתית, רחובות

שלום וברכה!

בנועם נתקבל הפ"ש ומכתבו מיום ו' תמוז על ידי ידידנו הרה"ח
ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי צבור שלמה שי' איידלמן הכהן, ות"ח על

ויהי . . בציון: תהלים עו, ג.

תהלים עו: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד
בש"ה"ג.

הנוכתב ממוצש"ק מברכים חודש תמוז: דלעיל יב'קמב.

יב'קנא

נדפסה ב"עבודת הקודש" ע' נה.

בקייץ תשל"ג שלח מו"ה שד"ב לוין לכ"ק אדמו"ר צילום זכרונותיו של אביו זקנו ה"ר מאיר
ע"ה גורקאוו. בו' תמוז תשל"ז כתב אליו כ"ק אדמו"ר כמועתק כאן. במשך הקייץ הוכן הספר ונדפס
בשמו „ספר הזכרונות — דברי הימים" (נ.י. תשל"ז).

אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יא'תתקפט, ובהנסמן בהערות שם.

יב'קנב

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

שימת לבו ואיחוליו, ובמיוחד עבור הסיוע שלו ושל חבריו במועצה שיחיו לפעולות אני"ש בהפצת התורה ומצותי' במחננו הט'. ובודאי, על פי מאמר חכמינו ז"ל מעלין בקודש, עוד יוסיפו בזה.

ובפרט שהזמן גרמא, שנתקבל מכתבו, והמענה נכתב, בסמיכות לחג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר דיי"ב־י"ג תמוז, שהשנה היא שנת החמשים לגאולתו, אשר פרשת המאסר והגאולה שלו בודאי ידוע למר. ונקודת הימים האלה היא שהם ימי התעוררות והתחזקות בכל הנוגע להפצת היהדות האמתית ללא פשרות, וכשיהודי מחליט בכל תוקף לעשות בזה בלי התחשב עם מניעות וקושיים וכו' מובטח לו שה' עוזרו ומצליח בזה עוד יותר מן המשוער.

ואם בכל מקום ובכל התנאים הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה בארץ הקדש, ארץ אשר תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בכבוד ובברכה להצלחה בתפקידו האחראי ולבשורות טובות בכל האמור.

יב'קנג

ב"ה, ח' תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת ר. ליפשיץ תחי'

ברכה ושלוש!

מאשר אני בזה קבלת מכתבה וספר השירים „ממך – אליך אברח". ות"ח על שימת לבבה.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

שנת החמשים לגאולתו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.
ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

יב'קנג

וספר השירים „ממך – אליך אברח": ירושלים, תשל"ז.

ודבר בעתו, שנתקבל בסמיכות לחג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביי"בייג תמוז, שהשנה היא שנת החמשים למאסרו וגאולתו עקב פעולותיו בחרף נפש ממש להחזקת והפצת היהדות במדינה ההיא, שפירותי ופירי פירותי ניכרים גם היום, יובל שנים לאחרי זה.

והרי מכל ענין צריך ללמוד הוראה למעשה, ואחת הנקודות שבזה, שכשיהודי מחליט באמת לעשות להפצת היהדות האמתית, התורה ומצותי בחיי היום-יום, מובטח לו שה' עוזרו ומצלית בזה יותר מן המשוער. ואף על פי שמי ידמה לאישיות שכמותו, אבל לאחרי שהראה דוגמא חי' וסלל הדרך בודאי שכל אחד ואחת יכולים לפעול רבות, כל או"א בסביבתם, ובפרט שהנסיונות והקושיים קלים באין ערוך לגבי אלה שהי' צריך להתגבר עליהם בעל הגאולה.

ואם דיבור ודוגמא חי' הם מהדרכים הכי טובים לפעול בזה, על אחת כמה וכמה מי שחננו ה' בכשרונות מיוחדים להו"ל דברים שבדפוס שהשפעתם מגעת לחוג יותר נרחב.

תקותי חזקה, ובפרט על פי הוראת חכמינו ז"ל שהיא גם נתינת כח — „מעלין בקודש“, שלא מסתפקת בהשגים שעד עתה, אפילו אם גדולים הם, הן בנוגע לעצמה והן בנוגע לאחרים, ומוסיפה בזה, והמעשה הוא העיקר, כלומר להשפיע באופן שלא ישארו הדברים ברגש שבלב, ואפילו לא במחשבה ודיבור, אלא במעשה בפועל, קיום המצוות בחיי היום-יום, וכבר אמרו חכמינו אין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה להצלחה בכל האמור ולמילוי משאלות לבבה לטובה.

שנת החמשים למאסרו: ראה לעיל אגרת יב'קנ; לקמן אגרת יב'קנט, ובהערות שם. במדינה ההיא: ברוסיה.

נתינת כח: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

„מעלין בקודש“: ברכות כח, א. וש"נ.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מי"ז.

אין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

יב'קנד

ב"ה, ח' תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

זה עתה נתקבל מכתבה, שכנראה הגיע לכאן בדואר רגיל, ובו כותבת ראשי־פרקים מחיי.

וכיון שיש כמה פרטים הדורשים בירור, ובחלקם בנוגע גם למצבה מנקודת השלחן־ערוך — דיני תורתנו תורת חיים ("הוראה בחיים") ותורת אמת — הרי בהקדם צריכה לדבר עם רב אורתודוקסי בסביבתה ולספר לו כל הפרטים שכותבת, ויותר, כפי שהרב ירצה לדעת, ובפרט בנוגע פגישותי עם אחרים קודם נשואי, בכדי לברר אם הי' שם איזו הבטחה או התחייבות וכו', ואזי יורה לה הרב מה יש לה לעשות בזה. ומובן שרב מחוייב על פי השלחן־ערוך לנהל ענינים כאלה בסודיות, שלכן יכולה לספר לו כל הפרטים בגלוי לב.

ויהי רצון מה' ית' המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית והוא עצם הטוב וטבע הטוב להטיב, שיהי' טוב אצלה וכל משפחתה בטוב אמת, היינו על פי התורה, וכן גם בגשמיות בכל המצטרף.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

נ.ב. במזכירות לא כותבים צרפתית, אבל גם להבא תוכל לכתוב לי צרפתית, ותודיע באיזו שפה נוח לה יותר לקבל המענה, בלשון הקודש, אידיש או אנגלית.

יב'קנד

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

וטבע הטוב להטיב: ע"ח שער א ענף ב. עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א. תניא

שעהיה"א פ"ד.

יב'קנה

ב"ה, י" תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ"י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו (מ'6/6), ולאחרי בקשת סליחתו, אבוא בהערות
אחדות.

במה שכותב שאינו דתי בפועל, כלומר בנוגע לקיום מצוות מעשיות, הרי על פי תורתנו, תורת אמת, שהיא אומרת את האמת בכל ענין, אין יהודי שאינו דתי, ובלשון אדמו"ר הזקן, בעל התניא (פוסק בפנימיות התורה) והשלחן-ערוך (פוסק בנגלה דתורה): „יהודי אינו יכול וגם אינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה". ועד כדי כך, שכמה פסקי הלכה למעשה בכמה ענינים בנויים על יסוד זה.

ונקודת ההלכה בזה היא, שכשיהודי אומר שאינו רוצה לקיים מצוה שההלכה דורשת שתיעשה ברצון, ובית-דין כופין אותו „עד שיאמר רוצה אני“, הרי לכאורה מה זה מועיל, אבל ההלכה אומרת שזה רצון אמת. והביאור בזה הוא שמה שאמר רגע קודם שאינו רוצה, לא הי' זה רצונו האמתי, כי אם רצון מדומה שבא לו בהשפעה זרה מהחוץ המהווה שכבה חיצונית המכסה על רצונו האמתי הקשור עם עצמיותו מצד נשמתו שהיא חלק אל-יה ממעל ממש והיא תמיד באמנה אתו.

הערה ב. במה שכותב שהוא יודע ה', ואולי אף אוהב ה' — הרי גם בזה צריך להיות התיקון שעינו טובה בשל אחרים ומשתדל עד כמה שתלוי בו לעזור לאחרים לגלות הכרה זו, שהיא ג"כ אמתית כנ"ל. וההשתדלות בזה צריכה להיות כמובן על פי דרך התורה, דרכי דרכי

יב'קנה

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

יהודי אינו .. נפרד מוהקב"ה: אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ד אגרת א'מד (ע' שפד — נעתק ב„היום יום“ כה תמוז). א'תקטו (ע' תקמו — נעתק ב„היום יום“ כא סיון).

ונקודת ההלכה בזה היא: ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

חלק אל-יה ממעל ממש: תניא רפ"ב.

תמיד באמנה אתו: שם ספכ"ד.

נועם וכל נתיבותי שלום. וחזקה שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם.

קישור שתי ההערות האמורות יחד – ובזה מענה לשאלתנו מה מקומו ותכליתו בחיים – הוא אשר כמו שהוא בכללות, שבכדי ששכל האדם יפעול במילואו ובשלימותו צריך האדם להיות במצב מתאים, שהגוף לא יבלבל על ידי רעבון וצמאון וכיו"ב, אף שלפעמים, באופן יוצא מן הכלל, גם במצב כזה יכול למצוא פתרון המתאים – על אחת כמה וכמה שבענינים הנוגעים לנשמה, שהנשמה צריכה להיות באופן מתאים, שלא תהיי רעבה וצמאה, ובלשון הנביא „הוי כל צמא לכו למים" גוי, „לכו שברו ואכולו" גוי, ואומר „לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע דבר ה'".

בסגנון אחר: ההתחלה צריכה להיות קיום המצוות בפועל, שהעיקר הוא המעשה, שהתורה ומצותי הן מזון הנשמה, וכשהנשמה בריאה אז גם חלק החב"ד (חכמה בינה דעת) שלה, כלומר ההבנה וההשגה באופן המתאים, וסוף סוף סרים הבלבולים והספקות.

ופשיטא שאין יסוד לטענה שעד עתה היתה ההנהגה באופן אחר, כי הנהגה בלתי מתאימה לא נעשית מתאימה על ידי ההרגל בה. ואם השנוי קשור בקושיים ודורש מאמצים, הרי בכלל כל דברי ימי עמנו, עם ישראל, בנויים על אי-התחשבות בקושיים שבעולם, ובלשון המורגל – בההעלם וההסתר של העולם עצמו, ועד ש„בשעתא חדא וברגעא חדא" יכול האדם להפוך את עצמו מן הקצה אל הקצה (פירוש „שעתא חדא" – „מיט איין קער", בתנועה אחת, מלשון שעה).

דרכי דרכי נועם .. שלום: משלי ג, יז.

שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב: ר"ת בספר הישר שער י"ג. הובא בשל"ה שער האותיות אות ל'.

הוי כל צמא .. ואכול: ישעי' נה, א.

לא רעב .. דבר ה': עמוס ה, יא.

שהעיקר הוא המעשה: אבות פ"א מ"ז.

שהתורה ומצותי הן מזון הנשמה: ראה תניא פ"ה.

בההעלם וההסתר של העולם: לקו"ת שלח לז, ד. ואתחנן ב, ג. ובכ"מ.

ש„בשעתא חדא וברגעא חדא": זהר ח"א קכט, סע"א ואילך.

„מיט איין קער": סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שמז. תרנ"ד ע' שכת. תרצ"ג ע' תקמג. וראה לקו"ת

דרושים לר"ה סא, רע"א. ועוד.

מלשון שעה: בראשית ד, ה.

ובנידון זה, הרי מודגש בכמה מקורות ש"תשובה" גם פירוש הפשוט של המלה אינו כמו בלשונות אומות העולם Repentance וכדומה (שפירושו "חרטה") כי אם **שיבה** אל העצם ואל הפנימיות שלו על ידי הסרת השכבות הזרות המכסות עליהן, כנ"ל.

ובזה ג"כ המענה לשאלתו מהי דרכו בחיים וכו', אשר כאמור למעלה, ענינו להשתדל לעזור לכאמ"א בסביבתו למצוא דרכם בחיים, ובכנ"ל בהדגשה על המעשה בפועל, על פי תורת חיים ותורת אמת, שעל ידי כך ישים קץ לגלגול נפשו, כלשונו, וימצא סיפוק נפשי ומנוחת הנפש.

עוד נקודה להוסיף. כיון שהנהגה האמורה היא סוף סוף בגדר של "לא ידח ממנו נידח", וכל אחד ואחת סוף סוף שיבואו לזה ויתנהגו כך, הרי יפה שעה אחת קודם. ואם דבר זה עולה לו בקושי, ידוע מאמר חכמינו ז"ל, וגם מובן ופשוט, שאין הקב"ה מבקש לפי כוחו הוא, אלא לפי כוחו של האדם; נמצא שזה גופא שיש קושיים הוכחה שניתנו לו הכוחות להתגבר עליהם.

דרך אגב, זהו ג"כ מהוראות ימים אלו, ימי הגאולה די"ב-י"ג תמוז של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהשנה היא שנת החמשים לגאולתו ממאסרו במדינה ההיא אחרי שבע שנים רצופות של מלחמה נגד ממשלה אדירה ומשטר רודני שהשתלט על מאתים מליונים אנשים וביקש לעקור כל ענין של דת, וכ"ק מו"ח אדמו"ר הכריז גלוי שבעניני יהדות אין להם דיעה בנוגע אליו, ולא רק בנוגע לעצמו אלא גם בנוגע פעילותו להפיץ היהדות בקרב בני ישראל בכל מקום שידו מגעת, ובפרט בחינוך ילדי ישראל. ועשה כן בפועל, על אף האיומים והרדיפות, ובעקביות ובתקיפות ובמסירת נפש ממש, וסוף סוף היתה ידו על העליונה ונשתחרר ממאסרו ויצא בשלום. ואשר להצלחת פעולותיו האמורות, הרי גם עכשו, יובל שנים לאחר זה, נראים הפירות ופירי פירות בהיוצאים מאחורי מסך

ש"תשובה" .. בלשונות אומות העולם: ראה גם לעיל אגרת יא'תתקנה. לקו"ש ח"ב ע' 409.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

לא ידח ממנו נידח: שמואל-ב יד, יד.

מאמר חכמינו ז"ל: במדב"ר פי"ב, ג.

שנת החמשים לגאולתו: ראה לעיל אגרת יב'קנ; לקמן אגרת יב'קנט, ובהערות שם.

ממאסרו במדינה ההיא: ברוסיה.

שבע שנים: תר"פ-תרפ"ז.

הכריז גלוי: שיחת פורים תרפ"ז (סה"ש תרפ"ז ע' 167).

הברזל, אבות ובנים ובני בנים, ששמרו על הגחלת במסירת נפש אמתית, וכמה וכמה מהם עדין שומרים אותה, הודות להשפעת פעולותיו האמורות.

ואם הדברים אמורים בכל מקום, על אחת כמה וכמה בארץ אשר „ארץ הקודש” תיקרא בפי כל עם ולשון, והתורה מעידה עליי שהיא „ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה”. הרי מכל שכן וק”ו שמחובתו וזכותו של כל אחד ואחת הדברים בה להפיץ תורת חיים, הוראה בחיים, בכל מקום שידם מגעת, והוא בכלל — מתחיל מעצמו שיהי דוגמא חיי בכל זה. ובודאי אשר יהודי הדר בארצנו הקדושה מלומד באתגרים ואינו מתחשב בהם, שהרי סו”ס עצם קיום כל הארץ הוא אתגר הכי גדול.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

יב'קנו

ב”ה י”א תמוז תשל”ז
ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ’ וכו’, ות”ח.

ודבר בעתו —

בסיום וחיתום שנת היובל י”ב־י”ג תמוז.

הפ”נ שבמכ’ יקרא בעת רצון על הציון הק’.

בברכה

מ. שניאורסאהן

* * *

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

יב'קנו

מצילים האגרת. והוא נוסח כללי־פרטי.

העותק אל השלוחים לארה”ק — נדפס בס’ השליחות לארה”ק ע’ רנב.
שנת היובל: ראה לעיל אגרת יב’קנ; לקמן אגרת יב’קנט, ובהערות שם.

מאשר הנני קבלת המכ' והעלוניס 4-5, ות"ח.

נ.ב.

ההו"ל עוד עלונים?

בטח ישלחו לכאן החוברות 1-3 ות"ח מראש.

יב'קנז

[י"א תמוז, ה'תשל"ז]

1) בהנוגע לנותני המודעה וחבריהם שי' – איך להשפיע עליהם, תלוי בהבירור ממי מקבלים השפעה.

איך להתנהג עמהם – תלוי בהסיכויים מה יצליח יותר.

2) בטענותיו לאנ"ש שי' שם – כיון שלאחרי כל זמן זה כותב בחריפות כזו,

הרי יזמינם לרבני אנ"ש שי' וסו"ס – יבררו הרבנים הטענות ויעלו חו"ד שלהם בכתב.

כהנ"ל כתוב לפי **דעתו** וסגנונו – במכתבו. [השייכות **לי"ב תמוז** דוקא **ולרוח די"ב תמוז**, וככתבו על המעטפה שכמדומה לו „נחוץ מאד מאד" – וכמובן קראתיו תומ"י] איני מבין כלל וכלל.

ואף שמתוך צער **עלול** אדם **להגזים** ו**בגוזמא כפולה** וכו' –

אין כל הכרח **כלל** להביא בפועל כל מה שעלול להיות וכו'.

ויה"ר שבעל הגאולה (**שהוא** שלחו לייסד המוסד ב... ואין מובן כלל כתבו שימסרו וכו') יגאלו מהגוזמאות ואפילו ממה שישנו במציאות הענינים שאינם רצוים.

אזכיר עה"צ.

מאשר הנני .. מראש: **קטעים** אלו אל הנהלת בית ספר למלאכה אשר בכפר חב"ד – נעתקו מצילום האגרת. נדפסה ב"מי תמימים" ח"ז ע' 95 [170].

יב'קנז

נכתבה על גליון המכתב, מיום י"א תמוז ה'תשל"ז. מענה לא' השלוחים שהרגיש שיש בעירו אנשים המצירים את עבודתו ומסיגים גבולו, ומקשים על עבודתו בניהול המוסד.

יב'קנח

ב"ה, י"א תמוז תשל"ז
ברוקלין.

נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח לקראת חג הגאולה
י"ב־י"ג תמוז תשל"ז, שנת החמישים להמאסר והגאולה:

לכל המשתתפים בהתועדות דחג הגאולה
ולכל אחבנ"י — שליט"א

שלום רב וברכה!

חג הגאולה שמח והתועדויות פעילות, וביתר שאת — כמתאים
לשנת היובל דהגאולה, אשר כדברי בעל הגאולה לא אותו בלבד גאל
הקב"ה, כי אם גם כו' כמבואר במכתבו,

ופעילות בפרט במעשה שהוא העיקר — בתורה ומצותי,

מתחיל בהמבצעים דאהבת ישראל חינוך תורה תפלין מזוזה צדקה
בית מלא ספרים נש"ק כשרות טהרת המשפחה,

ובאופן דשמחו צדיקים, ועמך כולם צדיקים, בהשם

ומגאולה להגאולה דויהי בשלם סוכו בביאת משיח צדקנו.

לחיים, לחיים ולברכה.

מנחם שניאורסאהן

יב'קנח

מצילים המברק. נדפס בלקו"ש ח"ג ע' 252.

לשנת היובל דהגאולה: ראה לעיל אגרת יב'קנ; לקמן אגרת יב'קנט, ובהערות שם.

כמבואר במכתבו: אג"ק שלו ח"ב אגרת שפו.

במעשה שהוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

בהמבצעים: ראה לעיל אגרת יא'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.

דשמחו צדיקים: תהלים צז, יב (שביום זה מלאו צז שנה לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע).

ועמך כולם צדיקים: ישע' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

דויהי בשלם סוכו: תהלים עז, ג (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר). וראה בהנסמן

לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

יב'קנט

ב"ה, ט"ו תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין.

אל הנהלת „גן ישראל”
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח הברכה שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח למחנות „גן ישראל” בקשר עם פתיחתן שנה זו.

ש.מ. סימפסון
מזכיר

ב"ה, ימי הגאולה, תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ל„גן ישראל”
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

תהא פתיחת „גן ישראל” וכל משך שהותם בו בהצלחה בכל, ובפרט שימי גאולה אלה הם סיום וחיתום שנת היובל לגאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר גם גאולת כולנו היא, ומעוררת ונותנת כח להוספה בתורה

גן ישראל: כפשוטו (עושה פירות המתאימים **לישראל**) וכמשמעו — גינוני (ע"י הפירות עושים **דירה** וקבע **לישראל**) — וראה רד"ה באתי לגני (ה'תש"י) לבעל הגאולה. **וחיתום:** דהכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א). **וחיתום שנת היובל:** שנקרא עולם (קידושין טו, סע"א. סדא"ר פ"ז. פרש"י משפטים כא, ו). וראה זח"ב קטו, ב. **שנת היובל:** ראה זח"א (צה, ב): כל חירו מיובלא קא אתי. **גאולת .. ובמצוות:** ראה מכתב בעל הגאולה לחגיגת י"ב תמוז הראשונה.

יב'קנט

מצילום המברק. נדפס בלקו"ש חי"ג ע' 252.

ל„גן ישראל”: ראה לעיל חל"א אגרת יא'תתסב (תשל"ו), ובהנסמן בהערות שם.

רד"ה באתי לגני (ה'תש"י) לבעל הגאולה: סה"מ תש"י ע' 111.

מכתב בעל הגאולה: אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"ב אגרת שפו.

ובמצוות ולהוספה בברכות השם בעניני הגוף והנפש גם יחד, ולמהר קיום היעוד שבפרשתנו: וקם שבט מישראל, זה מלך המשיח, וישראל עושה חיל, ובישראל גדול שמו (דהשם).

בברכת חג הגאולה

מנחם שניאורסאהן

יב'קס

ב"ה, בסמיכות לימי הגאולה, י"ב־י"ג תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

תלמידי רשת בתי־ספר חב"ד באה"ק תובב"א
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

קבלתי המכתבים והפ"נ, שייקראו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר שעל שמו נקרא בית־הספר שלכם.

ונתקבלו בימי סגולה אלה של חג הגאולה, עם סיום יובל ראשון לגאולתו, שכידוע לכם נאסר בבית האסורים עקב פעולותיו להחזקת והפצת היהדות, וביחוד על שישד והחזיק רשת בתי־חינוך לבנים ובנות במדינה ההיא, בלי התחשב עם הקושיים והגזירות ועד מסירת נפש ממש,

הגוף והנפש: שברוחניות הם מצות (אברים, גרמוהי) ותורה (דם) — הוא הנפש — חיוהי) — ראה תניא פכ"ג (ובהגהות הצ"צ לשם). לקו"ת במדבר יג, א.

שבפרשתנו: בלק כד, יז־יח.

זה מלך המשיח: רמב"ם הל' מלכים רפ"א.

וישראל עושה חיל: ראה זוהר ס"פ שבוע זה.

בישראל גדול שמו: תהלים עו, ב.

תהלים עו: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנ"ד בשוה"ג.

יב'קס

תלמידי רשת בתי־ספר חב"ד: אגרת דומה לכמה מוסדות חינוך.
יובל ראשון לגאולתו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.
במדינה ההיא: ברוסיה.

כמו שאירע בפועל בפסק־דינו הראשון, אלא שבחסדי השי"ת לאחר השתדלות רבה נחלף במאסר ושילוח לארץ גזירה, וגם עונש זה בטל לאחר ימים מספר ויצא לחירות ביד רמה.

וכמו בכל עניני התורה, „סיום” אינו ח"ו סוף דבר, אלא התחלה ועלי לשלב נעלה יותר, בעומק יותר וברוחב יותר בכל עניני התורה ומצותי, כן בנוגע להלימוד מפרשת המאסר והגאולה, לימוד על מנת לעשות ולקיים. שהנקודה בזה, כפי שהודגש כמה פעמים, אשר כל תלמיד ותלמידה שיודעים מהמסירות־נפש של בעל הגאולה בעד חינוך בני ובנות ישראל ילמדו קל־וחומר בעצמם עד כמה כל אחד ואחת מהם צריכים להתמסר לחינוך זה, בתשוקה ובהתמדה ושקידה יתרה בלימוד התורה וקיום מצותי ובהנהגה מתאימה בכלל, ולהשתדל בטובת בני גילם בכיוון זה, בדברים היוצאים מן הלב ובפרט בדוגמא חי' ומזהירה, שהיא המרשימה ומשפיעה ביותר, וכלשון חכמינו ז"ל להיות **נר להאיר**, כלומר לא להסתפק להיות נר דולק לעצמו, כי־אם נר המאיר בכל סביבתו, ונר מדליק נר, ונר מנר, ועד שלכל בני ישראל יהי אור בכל מושבותם.

ויהי רצון שיצליחו בזה בכל עת תמיד, ובפרט בימי חופשת הקיץ, חופשה מלימודי חול, שכמה בתי־ספר ננעלים לעונה זו, והיא שעת כושר מאין כמוה למלא הזמן הפנוי בלימוד תורתנו, **תורת־חיים**, וקיום מצותי, מצוות הקדוש ברוך הוא, עליהן נאמר **וחי בהם**.

בברכה להצלחה בכל האמור ולימי קיץ בריאים ומבריאם בבריאות הגוף והנשמה גם יחד ובאופן דמוסיף והולך ואור.

„סיום” .. התחלה: כדלעיל חל"א אגרת יא'תתמו, ובהנסמן בהערות שם.

נר להאיר: ראה לקו"ש חכ"ה ע' 344 הערה 2. וש"נ.

שלכל .. מושבותם: בא י, כג.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

וחי בהם: אחרי יח, ה.

מוסיף והולך: שבת כא, ב.

יב'קסא

ב"ה, ט"ו תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת ורדינה תחי' שלאָנסקי
רמת אביב

ברכה ושלוש!

מאשר אני קבלת מכתבה.

ואף על פי שכותבת שנשארה בודדת, בודאי בזכרי רקע והשקפת־
חיים של בית הוריי, למותר להסביר לה שיהודי איננו בודד, ובלשון נעים
זמירות ישראל „ה' רועי לא אחסר" גוי.

בפרט אחרי שכ"א מבני משפחתה הי' להם מצב מיוחד בתוך
החברה בא"י במשך כמה וכמה שנים.

ולמותר להדגיש שהתחזקות בבטחון בה' מוסיפה ג"כ בשלוות הנפש
והרמוני פנימית.

ממה שראיתי בעתונות אינו ברור אם נשארו עוד איזה כתבים
מאחי אברהם ע"ה, שעדין לא נדפסו, ואם כן כדאי להתענין אם יש
אירגונים או יחידים המתעסקים בזה ומכניסם אותם לדפוס.

בכבוד ובברכה לאורך ימים ושנים טובות, טובות בגשם וברוח.

נ.ב. הנני מרשה לעצמי לצרף בזה המחאה ע"ס מאתים ד',
ותשתמש בזה כפי ראות עיני, וה' יצליחה.

יב'קסא

נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 991 ע' 177.

ורדינה תחי' שלאָנסקי: אגרת נוספת אלי' – לעיל חכ"ז אגרת יתקמו.
השקפת חיים של בית הוריי: הר"ר טובי' וצפורה (לבית ברוומן). נכדת הרה"ג ר' אברהם דוד
לאוואוט.

שיהודי איננו בודד: ראה גם לקמן אגרת יב'קסו, ובהנסמן בהערות שם.

ה' רועי לא אחסר: תהלים כג, א.

כתבים מאחי אברהם ע"ה: אברהם דוד שלאָנסקי (תר"ס – תשל"ג). בנוסף לעשרת כרכי „כתבי
א. שלונסקי" (ירושלים, תשל"ב). ראה לעיל חכ"ז אגרת יתיב – אליו.

יב'קסב

[ט"ו תמוז, ה'תשל"ז]

טוב השידוך, ויהי' בשעטומ"צ.

בטח יקבעו החתונה לאלול הבעל"ט.

הרי זה סדר הפוך. זאת אומרת, שם אחר. אך כיון שמעורר, יוסיף לעצמו השם ברוך, או יוסף, או שם אחר כפי רצונו.

יב'קסג

[ט"ו תמוז, ה'תשל"ז]

... לכתבו ע"ד בנין דירה בבית שדרים בו אחים וכו' — יברר הנוהג בזה בעדתם ובסביבתם — אצל רב בעירו.

יב'קסד

[ט"ו תמוז, ה'תשל"ז]

... במענה לשאלתו — מובן שבמצבו עליו לכל לראש להסתדר בעבודות או משרות שמשכורתן מספיקה לפרנסת ב"ב שי'. כן כדאי מכ"כ טעמים שימשיכו לדור בכחב"ד. ואם יש כמה אפשריות שמתאימות להנ"ל — יתייעץ בידידים במה לבחור.

יב'קסב

מהעתקה. למו"ה מנחם מענדל חיים הלוי וולפא.

הרי זה סדר הפוך: מענה על השאלה ששמו כשם חמיו (חיים מנחם), ואולי יש חשש בדבר כו'. אך כיון שמעורר יוסיף כו': בעקבות המענה, הוסיף לעצמו השם „ברוך" — ראה לקמן אגרת

יב'קפה.

יב'קסה

ב"ה, י"ח תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יוסף שי' כהן, אל"מ
שכם

שלום וברכה!

בנועם קבלתי פ"ש ממנו על ידי ידידנו החשוב מר אורי נתן נטע שי' ברכה, שהביא לי גם מכתבו, ורב תודות לו על שימת לבו לכתוב לי, אף שבתפקידו האחראי בודאי לא נקל להתפנות לכתיבה עיונית וכו'.

ויהי רצון אשר כהתחלת מכתבו בקשר עם תפקידו בשכם, אשר פותח הוא בהודעת תורתנו, תורת חיים (הוראה בחיים), „ויבא יעקב שלם עיר שכם" גו', עוד יוסיף ככל התלוי בו אשר העיר שכם וכל השטח יהיו ראויים גם היום לאוהלו ודירתו של יעקב, ובלשון הכתוב „שלם", כמו שפירשו חכמינו ז"ל, אשר למרות כל ההרפתקאות שעברו על יעקב אבינו לפני בואו שכמה, הרי בבואו לעיר זו כבר הי' שלם בגופו ובנשמתו ובתורתו ולא נשאר כל רושם כלל מפגישתו עם עשו וגלותו אצל לבן הארמי משך עשרים שנה, כמסופר בפרשיות הקודמות. ואף שלכאורה נשתנה המצב, וישנם קושיים מצד צאצאי ישמעאל ולבן ועשו, הרי בודאי כיון שכל מינוי ותפקיד הוא בהשגחתו הפרטית של בורא עולם ומנהיגו, בודאי ניתנו לו הכוחות למלא תפקידו בשלמות.

ובפרט אשר זכות ארצנו הק', עלי' העידה התורה שהיא „ארץ אשר תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", מסייעת.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל האמור, ברכה כלשון הכתוב שלם –

יב'קסה

מצילים האגרת. נדפסה ב„היכל מנחם" ח"א ע' קמד.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

„ויבא יעקב שלם עיר שכם" גו': וישלח לג, יח.

שפירשו חכמינו ז"ל .. שלם .. ובתורתו: שבת לג, סע"ב. פרש"י עה"פ.

ובנשמתו: ראה תורת מנחם חכ"ב ע' 158. וש"נ.

שכל מינוי ותפקיד: ראה ברכות נח, סע"א. וש"נ.

העידה התורה שהיא „ארץ אשר .. שנה": עקב יא, יב.

לשלמות הגוף והנשמה ותורתנו, שבזה קשורה גם שלמות העם ושלמות הארץ

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מובן אשר בעיון המתאים קראתי מה שכותב בענין העלי' לארצנו הק', אבל בודאי אשר לאיש הנושא על שכמו תפקיד בנוגע לעיר שלמה ולכל תושבי', הן בשטח החומרי והן בשטח הרוחני במדה מסויימת, אין צורך להסביר אשר כל מי שיש לו תפקיד, יהי' זה בחוג הכי מצומצם של משפחתו או בחוג יותר רחב של תלמידים, או קהילה וכיו"ב, לא זו הדרך כלל וכלל — לבחור לעצמו את הנוח לו והטוב לו והערב לו על חשבונם של אלו שיש לו אחריות כלפיהם לעזרם ולהדריכם בדרך הישרה בחיי היום-יום. ואפילו אם העזר בגדר ספק, בודאי אשר כל איש ישר הולך לא יברח מן המערכה. ולדכותי אין צורך באריכות בענין האחריות על פי הסיסמה הרגילה בצבא שבאם קבוצה נמצאת במצב שיש בו סכנה, עכ"פ ספק סכנה או ס"ס, על כל או"א מהם לדאוג לכל לראש לבטל הסכנה מעל אלו הנמצאים בסביבתו, באם רק נדמה לו אשר אפשר שיקל מצבם או גם יבטל הסכנה לגמרי, אפילו באם יש ועומד מנהיג רשמי בראשם, ק"ו המנהיג עצמו.

יב'קסו

ב"ה, י"ח תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

קבלתי מכתבה מז' תמוז, נוסף על פ"ש, על ידי הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי צבור ר' אורי נתן נטע שי' ברכה.

ולכל לראש רצוני להגיב על ביטוי במכתבה שהיא בודדה וכו', על פי מה ששמענו תכופות מכ"ק מו"ח אדמו"ר (שימים אלו — י"ב-י"ג תמוז

בענין העלי' לארצנו הק' .. לא יברח מן המערכה: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתח, ובהנסמן בהערות שם.

יב'קסו

מצילים האגרת ומהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. נדפסה ב"היכל מנחם" ח"א ע' לח ואילך.

— מלאו חמשים שנה לגאולתו ממאסרו, ממלחמתו נגד המשטר הרודני והעויין להחזקת והפצת היהדות במדינה ההיא, שבודאי יודעת פרשת חג הגאולה (זה) שיהודי איננו בודד לעולם, כיון שה' משגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, אפילו בנוגע לפרטי פרטים של חייו. ובאם מוצא האדם את עצמו במצב מיוחד או תנאים מיוחדים — מיוחדים לא לצד הטוב הנראה והנגלה, או כפי שהיא קוראת לזה „בדידות“ — הרי „טבע הטוב להיטיב“, ובודאי שניתנו לאדם זה כוחות מיוחדים להתגבר גם על הקושיים המיוחדים, ולמלא שליחותו בעולמנו זה להרבות אור בעולם, ודוקא מתוך שמחה וטוב לבב ומנוחת הנפש והגוף.

דרך אגב, ואולי אין זה דרך אגב, ברשימת המאסר של כ"ק מו"ח אדמו"ר כותב אשר רעיון האמור — השגחה פרטית של בורא עולם ומנהיגו — הוא שנתן לו הכח והעוז להינצל מנפילת רוח בהיותו במאסר הנורא ובמצב הכי איום, בפרט בימים הראשונים למאסרו (שאו נרצח ציר הסוביטים והיטב חרה להם התנקמו והתעללו וכו'), ובקומה זקופה ובגאון עבר כל החקירות ודרישות והיסורים וכו'. וכוונת כתבו זכרונות אלו, שביקש לפרסמם, היתה שממנו יראו וכן יעשו כל אחד ואחת שתגיענה אליהם רשימות אלו, כפי ששמענו מפיו כמה פעמים. ואוסיף, אשר אף על פי שמי ידמה לאישיותו הנעלה של כ"ק מו"ח אדמו"ר מנהיג ישראל, אבל לאחר שהראה דוגמא חי' וסלל הדרך ואמר בפירוש שלא אותו „בלבד גאל הקב"ה אלא גם את כל אשר בשם ישראל יכונה“, בודאי שקרוב הדבר לכל אחד ואחת במעמדם ומצבם, ובפרט אשר הנסיונות והקושיים אינם בערך כלל לאלו שהתגבר עליהם בעל הגאולה, לא מהם ולא מקצתם. והאריכות בזה אך למותר.

חמשים שנה לגאולתו ממאסרו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

במדינה ההיא: ברוסא.

מכ"ק מו"ח אדמו"ר .. שיהודי איננו בודד לעולם: ראה אג"ק שלו ח"ג אגרת ד'תשע (נעתק ב„היום יום“ לכב אייר). לעיל אגרת יב'קסא. לעיל ח"ד אגרת ד'תתקע, ובהנסמן בהערות שם. ח"ז אגרת ורלח.

בהשגחה פרטית: ראה לעיל ח"א אגרת צד. ושי"נ.

טבע הטוב להיטיב: ע"ח שער א ענף ב. עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א. תניא שעהיזה"א פ"ד.

ברשימת המאסר: סה"ש תרפ"ז ע' 194.

נרצח ציר הסוביטים: ב"ז ביוני 1927 (ז' סיון תרפ"ז) נרצח פאבל וויקוב, נציג בריה"מ בוורשה. וראה תורת מנחם חמ"ד ע' 83. ושי"נ.

שלא אותו .. ישראל יכונה: אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"ב אגרת שפו.

והשיי"ת ימלא משאלות לבבה לטובה ובכל העניינים שכותבת.
בברכה למנוחת הנפש ומנוחת הגוף ולבשורות טובות בכל האמור
מ. שניאורסאהן

יב'קסז

ב"ה, י"ח תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מ-27/6/77, בו כותב שבנו .. ש"י כתב לי
מכתב ולא קבל תשובה וכו'.

והנה עד עתה לא הגיעני מכתב זה, ולכן מתקשה אני גם לענות על
שאלת מר מה תהי' דרכו בחיים של בנו ש"י וכו' כיון שלא שמעתי ממנו
השקפתו בנושא זה וכו'.

מתאים לסגנון מר במכתבו שנרגש הוא וכו', שולח אני מכתבי זה
מהיר דחוף.

ובכל אופן יהי רצון אשר הוא וזוג' תחי' ירוו ממנו רוב נחת אמת
ויבשר טוב בזה ובכלל.

בכבוד ובברכה

יב'קסח

ב"ה, י"ח תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי צבור
הרב אברהם ש"י רובין
חבר הרבנות הראשית רחובות

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיום ז' בתמוז, ותי"ח על הקורת רוח
שגרם בכותבו מהשתתפותו במבצעים מסויימים שעוסקים בהם אני"ש
ש"י במחנו הטי'. ואף שמפרט רק מבצע מזוזה ומבצע כשרות, אבל בודאי

שמשתף פעולה גם בשאר המבצעים ככל יכולתו ויותר — על פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהשתא מלאו חמשים שנה לחג הגאולה שלו ביי"ב־י"ג תמוז, ושכתב כת"ר הגיע בסמיכות לזה: שכשיהודי מחליט לעשות בענייני תורה ומצותי יותר מיכלתו בהוה, הקב"ה מצרף מחשבה טובה זו (שיוכל לקיימה) למעשה.

והשי"ת יצליח את כת"ר בכל עניינו, כולל ג"כ הפצת הלכות הכשרות ככל האפשרי, ובפרט בין אלו הפועלים במבצע הכשרות, וזכות הרבים מסייעת ומוסיפה ג"כ בברכות ה' בכל המצטרך בגו"ר גם יחד.

בכבוד ובברכה.

יב'קסט

ב"ה, י"ח תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי צבור
הרב חיים שי' חדד
לוד

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מיום ח' בתמוז, בקשת ברכה פ"נ, שייקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון. ויהי רצון שיבשר טוב בתוכנו.

ובודאי לדכוותי למותר להדגיש שבהפצת היהדות, התורה ומצותי, ככל שעושים ומעשים בזה עוד יש מקום להוספה בזה, שהרי אינסופיים הם כיון שקשורים בהקב"ה שהוא א"ס.

ואם בכאו"א הדברים אמורים, על אחת כמה רב בעדתו ובארצנו הק' בפרט.

יב'קסח

בשאר המבצעים: ראה לעיל אגרת יא'תקסח, ובהנמנן בהערות שם.
פתגם .. יותר נייכלתו: ראה אג"ק שלו ח"ח נספח לאגרת ב'תקצו. לעיל ח"ז אגרת א'תקצד.
ובכ"מ.

מלאו חמשים שנה לחג הגאולה שלו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.
הקב"ה מצרף .. למעשה: קידושין מ, א.

והזמן גרמא שנתקבל מכתבו בימי הגאולה דיי"ב-י"ג תמוז של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהשתא מלאו יובל שנים לגאולתו, אשר פרשת מאסרו וגאולתו בודאי ידועה לכת"ר.

בכבוד ובברכה למילוי משאלות לבבו לטובה ולבשורות טובות בכל האמור.

יב'קע

בי"ה, י"ח תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר משה שי' בן ישי
ראש המועצה הדתית לוד

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מי' תמוז, בקשת ברכה פ"נ, שייקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון, ויהי רצון שיבשר טוב בתוכן מכתבו.

ועל פי מאמר חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזורזין, ארשה לעצמי להביע תקותי חזקה שמוסיף והולך בעבודתו להחזקת והפצת היהדות, התורה ומצותי, במחנו הטי', ובפרט אשר ניתנה לו אפשריות מיוחדת לעשות בזה על ידי הבחרו לתפקיד נעלה ואחראי כיו"ר המועצה הדתית, אשר בודאי יחד עם זה ניתנו לו הכוחות למלא תפקידו על צד היותר טוב, וזכות הרבים מסייעת.

וזכות הרבים גם מוסיפה בברכות ה' גם בעניניו הפרטיים, כמובן ופשוט.

בכבוד ובברכה

יב'קסט

נולאו יובל שנים לגאולתו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

יב'קע

נאמור חכמינו ז"ל אין נחזרין אלא למחזרין: מכות כג, א. וראה לעיל ח"א ע' סח.

יב'קעא

בי"ה, י"ט תמוז תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונת בתו ...

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב מזל טוב ושתהיי בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עד עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

וירוו מהם רוב נחת יהודי אמיתי חסידותי.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

נ.ב.

במענה להשאלה — בתו תי' תדליק גם לאחר חתונתה בשטומו"צ שני נרות (כנגד זכור ושמור) — עד שתוליד זחור"ק בשטומו"צ, שאז תוסיף, כנהוג בכ"מ.

באם ירצו בדוקא להוסיף לרגלי החתונה, תוסיף על השנים שמדליקה עתה עוד שנים.

ובכל אופן — יאיר מזלה בכל — כשם שמזמן מדליקה נש"ק ויו"ט.

יב'קעא

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

להשאלה: שהבת הדליקה לפני חתונתה ב' נרות (ראה לעיל ח"ל אגרת יא'שלב, שעד הנשואין מדליקים רק נר אחד, מכמה טעמים).

יב'קעב

ב"ה, כ' תמוז תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים מאיר שיי הלוי

שלום וברכה!

... נ.ב. לכתבו ע"ד המקוה בעירם, ידברו בזה עם הרה"ג וכו' רב
פעלים וכו' מוהר"י שיי אלאי — כיון שדברנו עד"ז בהיותו כאן.

יב'קעג

ב"ה, כ' תמוז תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... האם להסתדר בקיבוץ (דתי, כפשוט), או באופן אחר ובאיזה —
יתייעצו בידידים מבינים.

בדיקת התפילין והמזוזות.

יב'קעב

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

מו"ה חיים מאיר שיי הלוי: ליבערמאן, ס. אפריקה.

בעירם: קייפטאון, דרום אפריקה.

מוהר"י אלאי: הרה"ר לדרום אפריקה. חסיד חב"ד ומגזע חב"ד בעיר דאָקשיץ. וראה

„התקשרות" גליון א' ע' 10.

יב'קעג

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

יב'קעד

ב"ה, כ"ה תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי צבור וכו'
הרב יעקב שי' הלוי פולטורק
ליאון, צרפת

שלום וברכה!

באיחור נתקבל מכתבו מט"ז בסיון, בו כותב שלרגלי השינויים
שחלו בבית־הספר בעירו, איך יהי' היחס שלו בנוגע לביה"ס.

כיון שההחלטה בזה תלוי בכמה פרטים ופרטי פרטים, וכן יש גם
כמה דרגות ואופנים בהיחס, ועוד להוסיף אשר אפשר שמעת כתבו
המכתב חלו שינויים בהמצב, והרי על פי מאמר חכמינו ז"ל אין לדיין
אלא מה שענינו רואות,

לכן, ועל פי מה שנאמר ותשועה ברוב יועץ, בודאי יתייעץ בזה עם
עסקנים י"ש שעל אתר. ויהי רצון שזכות הרבים תסייע שיהי' הברור
וההחלטה בזה בטוב באמת בכל הפרטים.

נקודות כלליות בהאמור, שלדעתי בתוקפן בכל מקום ובכל זמן,
שמחד גיסא טובת תלמידי ביה"ס נקודה עקרית היא, וביחד עם זה באם
ישנם שינויים בלתי רצויים צריכה זהירות יתרה שלא יוכל היחס
להתפרש כנתינת היתר להפרטים הבלתי רצויים, ובפרט בהביא בחשבון
שבתקופתנו זו היתר הניתן בתנאים מסויימים ובדוחק רב וכו', עלול
במקום מסויים ובחוגים מסויימים להתפרש, ואולי גם בפירסום, כענין
המותר מלכתחילה וגם רצוי וכו'. ובודאי לדכותי דכת"ר אין צורך ביאור
נוסף.

יב'קעד

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

אין לדיין אלא מה שענינו רואות: סנהדרין ו, ב.

ותשועה ברוב יועץ: משלי יא, יד. כד, ו.

זהירות יתרה .. להתפרש כנתינת היתר: ראה לעיל חי"א אגרת ג'תפב, חי"ג אגרת ד'תרעז. ועוד.

בעמדנו בחודש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבי"ב-י"ג תמוז דשנה זו מלאו חמשים שנה לגאולתו, בודאי ידועה לכת"ר פרשת המאסר והגאולה, שעיקר המאסר הי' על פעילותו במסירות נפש ממש בעד חינוך ילדי ישראל הקטנים והקטנות (שבשטח זה הי' עיקר וחומר הגזרה שם נגד הדת, כידוע), שיהי' החינוך לא רק חינוך כשר אלא גם על טהרת הקודש. ומתאים לדברי בעל הגאולה בקשר עם גאולתו, שלא אותו בלבד גאל הקב"ה, כי אם כל העוסקים בהפצת התורה ומצותי, ובפרט בשטח החינוך, הרי סלל את הדרך בשבילם, וכשמחליטים בתוקף שהחינוך יהי' על פי תורתנו, תורת חיים ותורת אמת, סו"ס מתגברים על כל הקושיים ומצליחים יותר מן המשוער.

ומענין לענין, בעמדנו בימי בין המצרים, אשר גם זה קשור בחינוך, כמאמרם ז"ל „לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן“, ובאותה סוגיא עצמה בהמשך שלה „אל תגעו במשיחי – אלו תשב"ר“, ותיכף לאחר זה „אין העולם (כל העולם) מתקיים אלא בשביל הבל של תשב"ר" (שבת קיט, ב), יהי רצון שבכל תפוצות ישראל וגם באה"ק ת"ו יתוסף בהאמור ככל האפשרי וככל הדרוש, והרי כשבטלה הסיבה בדרך ממילא בטל המסובב, וייהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

בכבוד ובברכה.

נולאו חמשים שנה לגאולתו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

לדברי בעל הגאולה: אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ב אגרת שפן.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

תורת אמות: מלאכי ב, ו.

אל תגעו במושיחי: תהלים קה, טו.

וייהפכו .. ולמועדים טובים: ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

יב'קעה

ב"ה, כ"ה תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי צבור
רב פעלים מוה"ר יעקב שי' לנדא
רב ראשי ואב"ד דבני ברק

אחדשה"ט כיאות.

זה מזמן רב שהגיעתני הידיעה ע"ד הפס"ד באה"ק איסור גמור
בהנוגע לטיפולים שונים הנעשים ע"י „גורו“, כולל ג"כ התבודדות
והתבוננות וכיו"ב.

אף שפס"ד האמור, וכמדומה שנכלל גם בניסוחו, טעמו ונימוקו
מפני שמעורב בהאמור גם ענין דע"ז, עכ"פ אביזריהו דע"ז, והרי זה מגי'
דברים דיהרג ואל יעבור, אבל ענין ההתבודדות והתבוננות וכיו' כשלעצמם
— לא הנ"ל שחידשו ח"ו טיפול זה ולא בהם תלוי' הצלחתו ח"ו. ומה
שמעלים אז „קטורת“ וכיו"ב אין זה עיקר בהאמור, כמובן ופשוט.

שלכן, על פי סגנון חכמינו ז"ל (ע"ז נד, ב) וכי מפני השוטים יאבד
עולמו, הצעתי שכדאי ונכון ואולי גם נחוץ שכת"ר (בעצמו או עכ"פ ע"י
עושי רצונו) יבואו בדברים עם רופאים יראי־שמים מומחים בשטח
עצבים ומנוחת הנפש ומחלות הנפש וכיו' ויטילו עליהם חובה (ויותר נכון
— זכות) שיוסיפו לימוד בריפוי וטיפול בשטח זה על ידי התבודדות
והתבוננות עצמית וכיו', ואחרי כן יפרסמו זה ככל האפשרי, — בפרט
שנוסף שע"ז ירפאו כו"כ חולים הזקוקים לזה, יהי זה ג"כ אמצעי יעיל
לנתק אותם מה„גורו“ המושכים אותם בחבלי טיפול האמור, בראותם
שאפשר הדבר להיעשות בלי קטורת, ע"י איש או אשה י"ש וכיו'. ובדאי
לדכותי דכת"ר אין צורך באריכות.

יב'קעה

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק, ומצילום האגרת. נדפסה בהיכל מנחם ח"א ע' מח. לקו"ש
חל"ו ע' 335.

הרה"ג .. לנדא: אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תתפא, ובהנמנן בהערות שם.
לטיפולים שונים הנעשים ע"י „גורו“: ראה מכתב כ"ט כסלו תשל"ט אליו (לקו"ש שם ע' 336).
ובארוכה — בשיחת י"ג תמוז תשל"ט (שיחות קודש תשל"ט ח"ב ע' 314 ואילך).
מגי' דברים דיהרג ואל יעבור: סנהדרין עד, א.

ואולי זכות מיוחדת תהי' לכת"ר בעסקנותו בהאמור, כיון שבמדה ידועה כבר עשה הכנה לזה עוד בהיותו ברוסטוב, כפי שספרו לי, שהתענין אז בשיטת מרת בלֶנוֹטסקאָי, ובשיטות הודו כפי שידעו אודותם אז, שה"גורו", כנראה, תולדותיהם או תולדות תולדותיהם, ועכ"פ יש להם כמה נקודות משותפות.

ויהי"ר מהשי"ת רופא כל בשר ומפליא לעשות שיירפאו כאו"א מכל עניני צער וחוסר בריאות וכו', כולל ג"כ הרפואה הכללית דעם ישראל כולו, וימים אלו ייהפכו לימי ששון ושמחה ומועדים טובים, בכבוד ובברכה לבשו"ט בטוב הנראה והנגלה

מ. שניאורסאהן

יב'קעו

בי"ה, כ"ה תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור רב פעלים וכו'
הרב משה שי' בוצ'קו
מאנטרוי

שלום וברכה!

באיחור רב נתקבל מכתבו עם המצורפים אליו*.

(* לתוכנם — מפורסמת דעתי בזה (כמדומה גם נדפסה במכ"ע באה"ק תי"ו וכו'). והנקודות בקיצור עכ"פ, כי אין הזמ"ג:
א) לא תחנם — בתוקפו גם עתה על כל "שעל" **שבגבולות** אה"ק — ככל מל"ת שבתורה — בסגנון דעתה — שלימות הארץ.

בהיותו ברוסטוב: **שנים תרע"ו-תר"פ**, שימש רב החצר בבית כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ברוסטוב.

בשיטת מרת בלֶנוֹטסקאָי: הלנה פטרוכונה בלבצקי, מייסדת התנועה התאוסופית (בשנת תרל"ה). ייהפכו .. ומועדים טובים: ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

יב'קעו

מצילום האגרת. נדפסה ב"היכל מנחם" ח"ג ע' קכז.
הווי"ח .. הרב משה בוצ'קו: ראש ישיבת עץ חיים, מאנטרוי, שווייץ.
לא תחנם: ואתחנן ז, ב. ע"ז כ, א. רמב"ם הל' ע"ז פ"י ה"ד.

ועל פי תוכן המצורפים, ומתאים להוראת חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, התקוה חזקה שמזמן לזמן מוסיף בכל הענינים אודותם כותב, ובכללות עניני תורתנו ומצותי. והרי בכל עניני טוב וקדושה, ככל שיהי המצב טוב ומניח את הדעת, תמיד יש מקום להוסיף בהם, והרי זהו ג"כ תוכן הציווי דמעלין בקודש. ובפרט על פי מאמר חכמינו ז"ל „מי שיש לו מנה רוצה מאתים, מאתים — רוצה ארבע מאות”.

ואם בכל עניני התורה כן הוא, על אחת כמה וכמה בשטח החינוך, שהרי כל אחד ואחת מהמחונכים בגיל צעיר הרי הם בדוגמת גרעין או שתיל רך, שאפילו שנוי קל באותו זמן נכפל לאין ערוך משנעשה אילן נושא פירות וחל שנוי עקרי בפירות ופירי פירות.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

(ב) אינו מהג' דיהרג ואל יעבור — ולכן אינו דוחה פקו"נ וגם לא ספק פקו"נ.

(ג) הבירור מה ימנע פקו"נ: החזקת שטח פ' או ויתור עליו — צ"ל עיי מומחים בענין זה דוקא (ולא עיי פוליטיקאים וכיו"ב) היינו אנשי צבא בתור אנשי צבא (לא כחברי מפלגה וכו').

(ד) כל אלה מסוג זה ששאלתי דעתם (במישרין או בעקיפין) בזה ענו **פה אחד** שהחזרת השטחים (וגם בסיני — מחוץ לגבולות אה"ק) מגבירה סכנת פקו"נ. לא נמצא ע"ע אף מומחה צבאי **אחד** שיאמר אחרת.

שלכן אמרתי וכ"פ — שאסור להחזיר שטח (וגם בסיני) כי זהו **פקו"נ**, שגם בחו"ל דין **ברור** בשו"ע או"ח ששכ"ט ס"ו"ז.

אין מזרזין אלא למזרזין: ספרי ר"פ נשא. במד"ר פ"ז, ו. וראה גם מכות כג, א.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

מאמר חכמינו ז"ל: ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

בדוגמת גרעין: ראה גם לעיל אגרת יא'תקננו, ובהנסמן בהערות שם.

מהג' דיהרג ואל יעבור: סנהדרין עד, א.

מומחים .. אנשי צבא: ראה גם לעיל אגרת יב'קיא, ובהנסמן בהערות שם.

בשו"ע או"ח ששכ"ט: ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 490, וע' 494.

נ.ב. אתענין לדעת אם הו"ל עניני דפוס ע"י הישיבה (חד"ת וכו') –
ובפרט בנוגע לאביו הרה"ג וכו' ז"ל.

יב'קעז

ב"ה, כ"ה תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מכתבך הגיעני באיחור רב, ומכמה סיבות נתעכב המענה.

ועל סדר תוכן מכתבך, תודה רבה בעד האיחולים ליום ההולדת, ויהי רצון שיקויים בך האמור בתורתנו הק' שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו „ואברכה מברכך“, שכל המברך יהודי מתברך מהשי"ת מקור הברכות עצמו.

לכתבך אודות ביקור בחו"ל בכדי להכיר מקרוב אורח חייהם של החסידים ותורת החסידות, וכו', הרי אין כל צורך לנסוע בשביל זה מארצנו הק' לחו"ל, כיון שהנך יכול ללמוד כל זה בשכונות חסידיות הנמצאות בכמה ערים בארצנו הק'. ובנוגע לתורת חב"ד ואנשי חב"ד בפרט – הרי אפשר זה בכפר חב"ד או בנחלת הר חב"ד או בירושלים עיה"ק ת"ו.

ועוד ועיקר, כיון שאתה מתחיל מכתבך שאינך דתי, לעת עתה, הרי

אם הו"ל .. לאביו הרה"ג וכו': הרב ירחמיאל אליהו ז"ל מייסד הישיבה במאנטרוי, שווייץ בשנת תרפ"ז.

בשנת תש"נ הו"ל את ספרו אור היהדות, ובצירוף אליו כתב לכ"ק אדמו"ר: זכורני שלפני הרבה שנים כתב לי אדמו"ר תשובה על מכתבי, ובשולי המכתב הוא שואל, מתי אתם מוציאים לאור את כתיבי אביכם? והנה זה עתה יצא לפועל, ממש ביום הזכרון שלו, בכ"ח בטבת, הוצא לאור הפרק הראשון של שיחותיו – מתוך כתיבי ידו – דרוש ועיון בפרשת השבוע, והגות מוסר, בשם „אור היהדות“.

יב'קעז

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

ואברכה מברכך: לך יב, ג.

שכל המברך יהודי מתברך: ראה סוטה לח, ב. ירושלמי ברכות ספ"ח, הובא בתוד"ה ואברכה – חולין מט, א.

ראשית כל צריך לתקן ענין זה, שהוא עיקר העיקרים. וכידוע משל שהמשילו חכמינו ז"ל שיהודי ויהדות התורה ומצותי' הם בדוגמת דג ומים, שכשם שאי אפשר לדג לחיות כי אם אך ורק במים כן חיים של יהודי ללא תורה ומצוות ח"ו אינם חיים. ואף שרואים שדגים יכולים לחיות משך איזה זמן כשיוצאים מתוך המים, הרי אין זה חיים כתיקונם ואפילו לא חיים בלתי מסודרים, כפי שרואים זה שמתלבטים ומפרפרים וכו'. אלא שבנוגע להנמשל, רצה הקב"ה בחסדו הגדול **להאריך** הזמן, בכדי שכל יהודי, בן או בת העם עליו נאמר „רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה“, יעמוד על האמת ויסדר חייו על פי התורה ומצותי'. אבל יפה שעה אחת קודם.

ויהי רצון שיעשה בזה תיכף ומיד על פי הסיסמה הידועה: **נעשה** (קיום המצוות בפועל) קודם ל„ונשמע“ (הבנה והשגה). שהמתחיל במצוות בפועל מובטח לו שיגיע גם להבנה והשגה, עד כמה שניתן לכאוי"א להבין בשכל אנושי ומוגבל ענינים שהם בעצם למעלה מהשכל האנושי.

בברכה להצלחה בהאמור ולבשורות טובות.

יב'קעח

ב"ה, כ"ט תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב יעקב שי' גיל
חיפה

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מיי"ד בתמוז עם המצורף בו, מאמר משנת תרפ"ז בקשר עם מאסרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ורשימה. ות"ח על שימת לבו לשלוח לי האמור.

ודבר בעתו, שנתקבל בחודש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר עם

משל שהמשילו חכמינו ז"ל: **ברכות סא, ב.**

רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה: **ואתחנן ד, ו.**

נעשה .. קודם ל„ונשמע“: **שבת פח, א.**

יב'קעח

מצילום האגרת.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

רעא

סיום יובל ראשון למאסרו ושחרורו, שגאולתו לא היתה גאולת יחיד בלבד, אלא כפי שהצהיר אז, שלא אותו בלבד גאל הקב"ה, כי אם כל העוסקים בהפצת היהדות, התורה ומצותי, שתהי ידם על העליונה בכל מבחן ונסיון להתגבר על הקושיים והמניעות וכו'.

וכמו בכל עניני טוב וקדושה, ש"סיום" אינו הפסק ח"ו אלא התחלה ועליי לשלב נעלה יותר בעומק וברוחב, כן בנוגע להאמור, שבהכנסנו ליובל השני לגאולתו יוסיף כאו"א בפעולותיהם להפצת והחזקת היהדות בלי פשרות, שהרי תמיד יש מקום להוספה בתורה ומצותי בחיי היום-יום, כיון שאינסופיים הם להיותם קשורים עם הא"ס ב"ה.

ואם בכל יהודי הדברים אמורים, על אחת כמה וכמה במי שיש לו מצב מיוחד בחברה וחונן בכשרונות מיוחדים ובהשפעה על חוג רחב וכו'.

ומענין לענין באותו ענין, בעמדנו בימי „בין המצרים“, בודאי שיש להוסיף כהנה וכהנה בכל פעולה טובה כדי לבטל הסיבה של „ומפני חטאינו“, אשר ממילא בטל המשובב של „גלינו מארצנו“ ולהחיש קיום היעוד שייהפכו ימים אלה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

יובל ראשון למאסרו ושחרורו: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

כפי שהצהיר אז: אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע ח"ב אגרת שפז.

ש"סיום" .. התחלה: כדלעיל חל"א אגרת יא'תמו, ובהנסמן בהערות שם.

ומפני חטאינו .. גלינו מארצנו: נוסח תפלת מוסף ליו"ט.

שייהפכו .. ולמועדים טובים: ראה ירמ' לא, יב. זכרי' ת, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

יב'קעט

ב"ה, כ"ט תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב שאול שי' אחרק
פתח תקוה

שלום וברכה!

בנועם נתקבל מכתבו מי"ד תמוז, ות"ח על הודעתו מרשמי ביקורם של שלוחינו מצעירי חב"ד בחטיבתו באילת, במסגרת מבצע „מזוזות ותפילין“, ומההתלהבות שעוררו בקרב החיילים שיחיו וכו'.

והתקוה שיצמח מזה עוד יותר מהמשוער, בפרט שהתורה ומצותי נמשלו לזריעה, והרי משל חכמינו ז"ל מדוייק בכל הפרטים, שהזריעה מגרעין אחד צומח כו"כ פעמים ככה. לכן התקוה שיהי' באופן כך גם אצל החיילים שיחיו וההתרשמות וההתלהבות שלהם יתורגמו במעשה, קיום המצוות בפועל, מוסיף והולך. ובודאי גם מצדו עושה בכיוון זה ובאופן האמור. וכיון שכת"ר רב צבאי, וכל מינוי בהשגחה פרטית, ודאי שניתנו לו הכוחות למלא תפקידו בשלמות.

ובנקודה מיוחדת דימים אלו, יהי רצון שכאו"א יוסיף בביטול הסיבה ד„מפני חטאינו“ שעל ידי כך מבטלים המסובב ד„גלינו מארצנו“, ובקרוב ממש ייהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

בכבוד ובברכה.

יב'קעט

מהעתק המזכירות. נדפסה בתשורה (גליצנשטיין, תש"ס). „מקדש מלך“ ח"א ע' 116.
מבצע „מזוזות ותפילין“: אודות מבצע זה, שהתנהל באופן חשאי, ובמסגרתו קבעו כ-50000 מזוזות בבסיסי צבא – ראה מבוא ל„ימי תמימים“ כרך ז ע' 20 ואילך. וראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתצח, יא'תתצט, ובהנמקן בהערות שם.

שהתורה ומצותי נמשלו לזריעה: ראה תו"א נג, ד. לקו"ת דברים ג, סע"ג.
משל חכמינו ז"ל מדוייק: ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 529 הערה ד"ה שמדוייק .. ופרטיו.
מוסיף והולך: שבת כא, ב.

וכל מינוי בהשגחה פרטית: ראה ברכות נח, סע"א.

ודאי שניתנו לו הכוחות כו': ראה במדב"ר פ"ב, ג.

ד„מפני חטאינו“ .. „גלינו מארצנו“: נוסח תפלת מוסף ליו"ט.

ייהפכו .. ולמועדים טובים: ראה זכר' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

יב'קפ

ב"ה, כ"ט תמוז, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מנחם ש"י הופן
אילת

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ' תמוז, אזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר
למילוי משאלות לבבו לטובה, כולל שהשאלה שכתב אודותה תמצא
פתרונה המתאים. ויהי רצון כשם שכתב בזה יבשר טוב.

כבקשתו, נמסר המענה גם על ידי הטלפון.

בודאי למותר להעיר עוה"פ שהצנורות והכלים לקבלת ברכות ה'
הם התורה ומצותי, והרי בכל עניני טוב וקדושה ככל שיהי המצב טוב
ומניח את הדעת, תמיד יש מקום להוספה, וכל המוסיף מוסיפין לו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

יב'קפא

[תמוז, ה'תשל"ז]

ע"פ תורה (וגם ע"פ שכל הפשוט) צ"ל **תנאי** העיקרי בנוגע לעסקו
בעתיד — שיוכל לפרנס ב"ב ש"י בכשרות וכדי הצורך (וכמובן בהשתדלות
בדרכי הטבע בזה וכמנהג בניי בזה). ואם זה דורש התאמצות, או שאין
הצינור לפרנסה ענין של תענוג בפ"ע, ג"ז **רגיל הוא**. וסו"ס העסק עצמו
אינו אלא צינור וכלי, ולא עיקר בפ"ע.

ואם כמה אפשרויות מתאימות להנ"ל, כעצת ידידים מבינים.

אזכיר עה"צ.

יב'קפ

נדפסה ב„מקדש מלך“ ח"א ע' 72.

מנחם הופן: אגרות נוספות אליו — לעיל חל"א אגרת יא'תתקמז, ובהנמסן בהערות שם.

יב'קפא

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 438.

יב'קפב

ב"ה, ה' מנחם־אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוס!

זה עתה נתקבל מכתבה מ-4.7.77, ואזכירה בתפילה למילוי
משאלות לבבה לטובה.

ובנקודה הכי עקרית במכתבה המעורר תמהון הכי גדול, מה
שמוכירה שיוצאת עם גוי — בודאי למותר להאריך גודל הסכנה וגודל
השלילה של ענין שכזה בנוגע לכל אחד ואחת שיש להם שייכות לזה. ולכן
גדולה גם כן הפליאה מה שכותבת שעושה זאת בכדי להקל מצבה, והרי
לא יתכן להקל המצב על ידי ענין חס ושלוס שהוא מביא להיפך מזה.

בודאי לא נצרך ביאור בהאמור, ואם רוצה ביאור יותר תבוא
בדברים עם רב בסביבתה, וכיון שהדיבור עם רב הוא בסודיות, יכולה
לדבר אתו בגלוי לב בכל הפרטים והוא יתן לה עצה טובה. אבל בודאי
ובודאי שהיציאה עם אינו־יהודי מופרכה בהחלט, וצריכה להפסיק זה
בהקדם ויפה שעה אחת קודם.

והשם יתברך, המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, יאיר
דרכה ויאיר מזלה, ותבשר טוב.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

יב'קפב

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

שיוצאת עם גוי .. גודל הסכנה וגודל השלילה: ראה גם לעיל חכ"ח אגרת יתתקמה. לקמן אגרת

יב'קצו.

יב'קפג

ב"ה, ו' מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ז תמוז אודות האפשרויות השונות בנוגע
להמשך לימודיו,

יש להקדים בזה – אף שמוכן מאלי – אשר התכנית שכותבה
שלפיי ימשיך שש שנים בטכניון ולאחר זה חמש שנים בצבא, ורק לאחר
זה יתענין בחיים עצמאיים – לדעתי אין לזה מקום כלל וכלל בגילו
שהוא בן 19 שנים לאיוש"ט, ואפילו באם הי' צעיר מזה בשנים אחדות.

כן מובן ופשוט אשר הצלחת האדם באיזה ענין שיהי' תלוי' באם
עושה בדבר ברצון, משא"כ באם על ידי לחץ. ובסגנון חכמינו ז"ל
„לעולם ילמד אדם במקום שלבו חפץ“.

על פי כתבו שרצונו וחפצו ללמוד במסגרת ישיבה, נכון שיעשה כן.
אבל ביחד עם זה, כיון שעל פי כתבו יש מנגדים לזה, שאולי מהטעמים
לכך שלדעתם אין רצונו חזק בזה, או שלא יחזיק מעמד וכיו"ב, לכן לעת
עתה יחליט על לימודו בישיבה לשנתיים בערך, ולאחרי זה יתבונן עוה"פ
בנוגע לתכניתו להבא.

ויהי רצון מהשי"ת המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית
שינחהו בכל האמור בטוב לפניו בכל הפרטים.

להודעתו על דבר יום הולדתו, יברכהו השי"ת שתהיי' שנת הצלחה
בגשם וברוח גם יחד, ויבשר טוב.

בברכה.

נ.ב. כבקשתו נשלח המענה מהיר דחוף.

יב'קפג

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק. וראה אגרת הבאה.
לעולם ילמד אדם במקום שלבו חפץ: ע"ז יט, א.

יב'קפד

ב"ה, ו' מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי-מענה למכתבם, וכיון שזה עתה קבלתי מכתב מבנם שי', הנני לוקח רשות לעצמי לצרף בזה העתק ממכתבי אליו, ועוד ועיקר להביע ברכתי שירו ממו רב נחת אמתי בכל הפרטים בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ולהוסיף על הכתוב במכתבי האמור, שהצלחת האדם תלוי במדה חשובה באם יתעסק בדבר שלבו חפץ, הרי בתקופתנו רבת המהומות והמבוכות חשוב ביותר שלא לערער או אפילו להחליש אמונתו של הנוער הנותנת לו יציבות ותקיפות ומשמעת עצמית בהגברת השכל שבראש על פיתויי הרגש שבלב, אשר כתוצאה מכל זה הרי גם מילוי חובות האדם לחברו ולסביבתו הוא בשלמות.

בכבוד ובברכה.

יב'קפה

ב"ה, י"ג מניא ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך מ"מ חיים ברוך שי' הלוי

שלום וברכה!

למכתבו מיום ד' ה' מניא, הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לענות:

1) ע"ד הסתדרותו — הרבנות, הדירה בנורדאו וכו' באם גם ב"ג תי' מסכימה — הסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

יב'קפד

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.
העתק ממוכתבי אליו: דלעיל אגרת הקודמת.

יב'קפה

מצילום האגרת.

האברך .. הלוי: וולפא.

(2) ע"ד השם וימשיך כן — לאויוש"ט.

(3) אזכיר עה"צ לכהנ"ל.

בברכת כט"ס ומז"ט

בנימין קליין

יב'קפו

ב"ה, מוצאי שבת קודש, חמשה עשר באב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל התלמידים שיחיו
והתלמידות שתחינה
לקראת סיום עונת הקייטנה

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הדו"ח על דבר התקדמותכם בקייטנה במחנה-קיץ
ושעומדים אתם לסיים עונה זו בהצלחה. ויהי רצון שתהי' לכם הבראה
טובה בגוף ובנפש גם יחד.

תקותי שבודאי יודעים אתם שאצל יהודים העיקר היא הנשמה,
שעלי' לנהל את הגוף בחיי היום-יום שיהיו מתאימים לרצון הבורא
יתברך, על פי התורה, תורת-חיים, כלומר הוראה בחיים, ומצותי' עליהן
נאמר וחי בהם — חיים הראויים לשמם.

וכיון שהנשמה היא המחי' את הגוף, מובן שבריאות וחיזוק הגוף
תלויים בבריאות וחיזוק הנשמה. ולכן כשיש זמנים בשנה, ובפרט בעונת
הקיץ, שבהם מוסיפים בבריאות הגוף, מכל שכן שצריך להוסיף ועוד
יותר בחיזוק בריאות הנשמה.

ע"ד השם: ראה לעיל אגרת יב'קסב, ובהנמנן בהערות שם.

יב'קפו

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 405 ואילך, ונשלחה לקייטנות חב"ד בכמה מדינות
וכמה עיירות.

תורת-חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

וחי בהם: אחרי יח, ה.

ובודאי למותר להסביר לכם שבריאאות הנשמה קשורה בלימוד התורה ובקיום מצותי שהרי „הם חיינו ואורך ימינו”. וכמו שהאוכל הגשמי מבריא את הגוף הגשמי, כן התורה ומצותי הם המזינים ומפרנסים את הנשמה שתהי' בריאה וחזקה. והרי בריאות וחיים כפשוטם צריכים להיות תמידיים, בכל יום ובכל עת ובכל שעה, שמה מובן שההנהגה על פי התורה צריכה להיות גם כן באופן כך.

ועוד נקודה, שגם היא עקרית, שכמו שהזמן שמבלים במחנה־קיץ אינו ענין רק לעצמו, אלא — בכדי שההבראה תהי' נמשכת בכל השנה כולה, כן ההוספה בבריאאות הנשמה משך זמן זה צריכה להיות במידה שתוסיף חיזוק להנשמה בכל ימות השנה.

והוראה מיוחדת בהאמור, שברוב המדינות והמקומות סיום מחנה־קיץ בא בסמיכות לחודש אלול, חודש ההכנה לקבלת כתיבה וחתימה טובה, על ידי חשבון הנפש מהשנה שעברה והחלטות טובות על מנת לקיימן להבא. מכאן, שימי הקיץ שלפני זה הם הכנה להכנה זו לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

בברכה להצלחה רבה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

יב'קפז

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר שמואל שי רוט

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו, ות"ח על שימת לבו לשלוח לי ג"כ ספרו „הצוללת הפליגה בחצות”.

ויהי רצון שינצל במילואם הכוחות והאפשרויות שניתנו לו מלמעלה

הם חיינו ואורך ימינו: נוסח תפלת ערבית.

יב'קפז

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 413 ואילך.
הצוללת הפליגה בחצות: ירושלים, תשל"ז.

ובנקודה הפנימית — להפצת היהדות האמתית בכל מקום שידו מגעת. ובפרט בין הנוער, אשר כמדובר כמה פעמים כל הטבה והוספה בעודם קטנים וצעירים נכפלת פי כמה כשיגדלו, כידוע הדוגמא בזה שאפילו שנוי קל בגרעין או שתיל עושה שנוי עקרי כשנעשה אילן נושא פירות, באילן ובפירותיו ופירי פירותיו.

לאור סגנון כתבו ארשה לי להוסיף עכ"פ הערה אחת בנוגע לספרו. ובהקדם שבדאי צודק אשר לפעמים הצלחת הנמצא בקנקן תלוי בצורה החיצונית של הקנקן, ומכאן אשר צודק ג"כ אשר בסיפורי עלילה יש כח המושך לכו"כ ילדים ולנוער שרק בדרך זו אפשר להשפיע עליהם ביתר שאת וביתר עז.

אולם כשהמדובר בנוער, ומכל שכן ילדים, צריך לקחת בחשבון שבאם הפרטים, שהם עיקר המכוון והמטרה, יהיו מובלעים או גם מכוסים ונעלמים, צריך עיון גדול אם ישיגו המטרה. שהרי הקורא סיפור אינו נוהג ורגיל לחפש בו רמזים, או לשים לב לפרט **שבכמות** הוא קטן ביותר, על אחת כמה וכמה ביחס לשאר פרטי העלילה שקודמים לו ושלאחריו.

כוונתי כפשוטה, כיוון שהעיקר הוא, ובלשון הכתוב „את ה' ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם“, על אחת כמה וכמה שהוא העיקר בחינוך הילדים, כולל ג"כ חלק החינוך הניתן בעקיפין — לא בצורה של שיעורים ולימודים, כי אם בצורה של סיפור וכדומה — הרי בכדי שישגו המטרה מתאים להכתוב האמור, ובהדגשת חכמינו ז"ל על המעשה שהוא העיקר, צריכים גם הפרטים להופיע בכמות ובהדגשה המתאימה, אם על ידי ציור מתאים או כותרת וכיו"ב, באופן המעורר תשומת לב. והרי כל מחנך רואה זה בעבודתו בשטח החינוך על כל צעד ושעל.

האמור אפילו כשהסיפור הוא של עמודים אחדים, כמו במכ"ע „זרקור“ המצורף לכתבו, ומכל שכן כשהמדובר בספר.

בכבוד ובברכה להצלחה

מ. שניאורסאהן

שאפילו שנוי קל בגרעין: ראה גם לעיל אגרת יא'תתקנו, ובהנסמן בהערות שם.

את ה' .. כל האדם: קהלת יב, יג.

המעשה שהוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

במכ"ע „זרקור“: שבו הופיע תחלה סיפור העלילה בהמשכים.

יב'קפח

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

האחים מר אליעזר ומר משה שיחיו פורער

שלום וברכה!

על ידי הרב משה שי' הרסון התקבלה תרומתם, שנמסרה לעניני
חינוך.

ודבר בעתו מה טוב, שאף על פי שצדקה בכל עת זמנה הוא, אבל
ימים אלו מסוגלים לזה בפרט, כיון שנכנסנו לשבעה דנחמתא, נחמה על
החורבן שסיבתו היתה כמאמר חכמינו ז"ל „לא חרבה ירושלים אלא
בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן" (שבת קיט, ב), ועל ידי ביטול
הסיבה נזכה לנחמה וגאולה אמתית ובנין ירושלים ובית המקדש על ידי
משיח צדקנו בקרוב בימינו.

וזכות הצדקה תעמוד להם ולכל אשר להם גם בפרט, לתוספת
ברכה מהשי"ת בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.
בכבוד ובברכה.

יב'קפט

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי צבור רב פעלים וכו'
מר ירמ'י שי' המכונה פרופ. ברנובר

שלום וברכה!

הידיעות ע"י הטלפון מאת ידידינו המשותפים נתקבלו, ות"ח.

יב'קפח

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

יב'קפט

9199. ברנובר: אגרות נוספות אליו – לעיל אגרת יב'כג, ובהנסמן בהערות שם.

ודבר בעתו, שיצאנו מימי „בין המצרים“ ונכנסנו לשבעה דנחמתא המבשרים הגאולה האמתית והשלימה, גאולת הכלל והפרט גם יחד, יהי רצון שיוסיף ה' בברכה והצלחה בכל עניניו הפרטיים והכלליים, כולל ג"כ עניני הגן והקייטנה בסביבתו, וזכות הרבים מסייעת.

בכבוד ובברכה.

נ.ב. מצו"ב מכתב למרת חנה תח"י פקר, כיון שלא ידועה כאן הכתובת שלה, ועוד כוונה בזה שאם נצרכת בתוספת ביאור בודאי יוכל לבאר לה.

יב'קצ

ב"ה, י"ז באב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת חנה תח"י פקר

ברכה ושלוש!

על ידי הפרופ. ירמ' שי' ברנובר נודעתי על דבר יחסה המיוחד לשימת לבבה לאמו מרת דבורה תח"י ברנובר.

ולמותר להדגיש מה שרואים במוחש וכפי שהורנו חכמינו ז"ל אשר סבר פנים יפות ויחס ידידותי השפעתם גדולה ביותר, ולפעמים אפילו יותר מעצם הטיפול והעזר לאדם הזקוק לזה.

ויהי רצון מהשי"ת אשר מדתו מדה כנגד מדה אבל כמה פעמים ככה, שיאר ה' פניו אלי' ויוסיף בברכתו לה ומשפחתה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

הגן והקייטנה בסביבתו: ראה לקמן אגרת יב'קצא (לבנו של הנמען).
מכתב למרת חנה תח"י פקר: לקמן אגרת הבאה.

יב'קצ

מדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ת, ב ואילך.

יב'קצא

ב"ה, י"ז מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

האברך הרץ דניאל שי' ברנובר

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה שנתייסדה קייטנה בסביבתם ושאתה מראשי הפועלים בזה. יברכך ה' שיהי' בהצלחה רבה ותראה פרי טוב עמלך. וזכות הרבים מסייעת, זכות כל ילדי הקייטנה הנהנים ממנה ומושפעים על ידה.

ובמדתי של הקב"ה מדה כנגד מדה, אלא כמה פעמים ככה, יוסיף ה' בברכתו גם בלימודיך שלך, לימוד תורתנו הק', תורת חיים, נגלה וחסידות, שההצלחה בזה כוללת לימוד המביא לידי מעשה, קיום המצוות ובהידור, ותלך מחיל אל חיל, ואביך ואמך שיחיו ירוו ממך רב נחת אמתי, נחת חסידותי, בכל הפרטים.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.

יב'קצב

ב"ה, ח"י מנחם־אב, ה'תשל"ז

לכל אחד ואחד מהברי־מצוה יתומי־המלחמה והחבלנות
בארצנו הקדושה — שליט"א

שלום וברכה מרובה!

בימי השבוע שאנו קוראים בתורתנו :

השם אלוֹקִיד הוא העובר לפניך גוי' לרשת את הארץ גוי' אשר נשבע

יב'קצא

מדה כנגד מדה: סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ת, ב ואילך.
מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

יב'קצב

מהברי־מצוה יתומי־המלחמה: אגרות נוספות לאירוע שנתי זה — לעיל חל"א אגרת יא'תצב, ובהנסמן בהערות שם.

השם לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב, תמיד עיני השם אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה,

משתתף הנני בשמחתך לרגל הגיעך לגיל **בר מצוה**,

ויהי רצון שתקבל עליך ובשמחה עול תורתנו תורת חיים ומצותי,
ותקיימם מתוך בריאות ומנוחה אמיתית,

כי ירומם השם קרן עמו ישראל ובישראל גדול שמו ויתן שלום בארצנו. וגדול זכות התורה והמצוות להגן על הארץ ועל עמנו בכל מקום שהם ולהפיל אימתה ופחד על כל אויב ומתנקס, וסגולה מיוחדת למצות תפילין, אשר, כהודעת חז"ל, ע"י קיומה כל עמי הארץ יראו ממך,

וע"י כל זה תגרום נחת רוח לאביך, השם יקום דמו, אשר מעולם האמת בו הוא נמצא משגיח בהנעשה אתך, מתענג עונג רב בהנהגתך הטובה ושמח שמחה גדולה בראותו אשר הולך אתה מחיל אל חיל בתורתנו תורת אמת ובמצותי.

בברכת מזל טוב לך ולכל המשפחה — שליט"א

מנחם שניאורסאהן

השם .. אחרית שנה: עקב ט, ג'ה; יא, יב.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

ובישראל גדול שמו: תהלים עו, ב (פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר). וראה בהנסמן

לעיל אגרת יא'תתקנז בשוה"ג.

ויתן שלום בארצנו: ע"פ בחוקותי כו, ו.

כהודעת חז"ל: ברכות ו, א.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

יב'קצג

ב"ה. י"ט מני"א תשל"ז
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו' מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המכ' והתמונה וכו', ות"ח.

ודבר בעתו —

בהתחלת היובל השני לגאולת י"ב־י"ג תמוז.

הפ"נ שבמכ' יקראו בעת רצון על הציון הק'.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

P.S. I wonder why in all your letters is not a word about the "Ten Assignments", also known as the *Mivtzoim* (*Mitzva Campaigns*), about which we have written and also spoken personally. As you will recall, these were particularly recommended in connection with *Mattan Torah* and Lag B'Omer. I trust it is only an omission in writing.

[תרגום חפשי]

תמיהני ע"ז שבכל מכתביו אין ולו מילה ע"ד „עשרת המשימות", שידועים ג"כ כ„מבצעים", אודותם התכתבנו וגם שוחחנו פא"פ.

בוודאי תזכור שהציעו אותם במיוחד בקשר למתן־תורה ול"ג בעומר.

בטוחני שהחסרון הוא רק בכתיבה.

* * *

יב'קצג

נדפסה בספר Mr. Manchester [= מר מנחסתר] ע' 252 ואילך. והוא נוסח כללי־פרטי, שנשלח לכו"כ, בתקופה זו.

מו"ה שניאור זלמן: יפה, מנחסתר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת יב'קלט, ובהנסמן בהערות שם.

ודבר בעתו — בהתחלת כו': בנוסח זה נשלח גם לכו"כ.

היובל השני: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

ידועים כ„מבצעים": ראה לעיל אגרת יא'תקסח, ובהנסמן בהערות שם.

בברכה שיבואו סו"ס הענינים בפו"מ **במעשה** בפועל.

* * *

בברכה להצלחה בהדרכה ובתומ"צ בכלל.

יב'קצד

[כ"א מנחם-אב, ה'תשל"ז]

כי פשוט שמותר למכור להם שדות ובתים באה"ק, שידורו ואפילו בירושלים (אף **דבזה** גר תושב — לא), — ולא רק חני", אלא אפילו בנוגע ל**נחלת** הארץ (אף שלא דברתי עד"ז)

ברור פס"ד הרמב"ם (ביכורים ד, ג' תשובתו הידועה לר' עובדי' הגר). — [נוסף עכ"ז — בנוגע לנחלה לעת"ל, עיין נ"כ הרמב"ם שם].

יב'קצה

ב"ה, כ"ד מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

מרת צילה שתליט"א שניאורסון
רח' רש"י 41, תל-אביב

ברכה ושלוש!

איך באַשטעטיג די ערהאַלטונג פון אייער בריוו, אין וועלכן איר

בברכה .. בפועל: קטע זה (מצילים האגרת — בתאריך עשק"מ מנ"א ה'תשל"ז) למר"ה שמואל אלעזר היילפריין. אגרות נוספות אליו — לעיל חכ"ט אגרת יא'קמת, ובהנסמן בהערות שם. שיבואו .. בפועל: הדפסת ספר הצאצאים. בברכה .. בכלל: קטע זה (מצילים האגרת — בתאריך י"ד מנ"א ה'תשל"ז) להאברך יאיר שי' פרדני.

בהדרכה: כמדריך בקייטנת „גן ישראל" בכפר חב"ד.

יב'קצד

נכתבה על גליון המכתב מיום כ"א מנ"א ה'תשל"ז.
בהתוועדות כ"ף מנחם אב (שיחות קודש תשל"ז ח"ב ריש ע' 396) הוזכר שענין חני' בארץ שייך רק לבנ"י, כולל גרים שנתגירו כהלכה. והעיר א' מרמב"ן (אמור כד, י): „שאיננו ישראלי בשמו לענין היחס בדגלים ובנחלת הארץ כי בשמות מטות אבותם כתוב בהן כו".
גר תושב: רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז הי"ד.
תשובתו הידועה: שו"ת הרמב"ם (ירושלים, תש"ך) כרך ב' סרצ"ג.

שרייבט וועגן אָנהויב פון דער אַרבעט בפועל פון קרן גמילות חסדים אויפן נאָמען פון אייער מאָן (תבדל לחיים טובים) דו"ז הרה"ח התמים ר' בן ציון ז"ל.

ויהי רצון אַז די אַרבעט זאָל זיין בהצלחה, און פיל מענטשן און משפחות זאָל געהאָלפן ווערן דורכדעם אין אַ גוטן אופן, און דער זכות דערפון זאָל מוסיף זיין אין דער עלי' פון דער נשמה, און איר (תבדל לחיים טובים) זאָלט האָבן אריכות ימים ושנים טובות — גוטע אין אַלע הינזיכטן, און קאָנען טאָן גוטעס און חסד אין גוטן געזונד און אין אַ פאַסנדע שטימונג.

ובפרט אַז מיר שטייען ערש"ק מברכים אלול, חודש הרחמים, און ווען ס'איז שוין די פאַסנדע צייט וואָס אידן ווינטשן איינער דעם צווייטן אַ כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות

דאָס בייגעלייגטע איז די ביישטייערונג פון זוגתי חיי מוסיא שתליט"א — צום קרן.

[תרגום חפשי]

מאשר הנני קבלת מכתבה, בו כותבת אודות התחלת הפעילות של קרן גמילות חסדים על שם בעלה (תבדל לחיים טובים) דו"ז הרה"ח התמים ר' בן ציון ז"ל.

ויהי רצון שהפעולות תהיינה בהצלחה, והרבה אישים ומשפחות יקבלו סיוע על ידו באופן של תועלת, והזכות מזה תוסיף בעליית הנשמה, ולה (תבדל לחיים טובים) יהיו אריכות ימים ושנים טובות — טובות בכל המובנים, ותוכל לעשות טוב וחסד מתוך בריאות נכונה ובמצב רוח מתאים.

ובפרט בעמדנו בערש"ק מברכים אלול, חודש הרחמים, וכאשר כבר הזמן המתאים שיהודים מאחלים אחד לרעהו כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות.

המצורף הוא תרומת זוגתי חיי מוסיא שתליט"א — עבור הקרן.

יב'קצה

חודש הרחמים: ראה שו"ע או"ח ר"ס תקפא. לקו"ת ראה לב, ב ואילך.
די פאַסנדע צייט כו': ראה מטה אפרים סתקפ"א ס"ט.

יב'קצו

ב"ה, כ"ו מני"א, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו, ומסיים בשאלה אשר כיון שלפי דעתו נחוצה לו אזרחות אמריקנית ומקודם לכן „כרטיס ירוק“, עלה בדעתו שמא לא איכפת נישואין עם בחורה שאינה יהודית ר"ל.

ומובן וגם פשוט אשר סברה כזו מופרכה היא בהחלט הכי גמור, הן מצד עצמו והן מצד משפחתו ואפילו גם מצד הבחורה.

ולהתחיל בעיקר שנשואי תערובת ח"ו הוא מהפשעים הכי חמורים, וכמבואר בכמה מקומות בספרי תורתנו, שהיא **תורת חיים**, כלומר הוראה בחיים ו**תורת אמת**, שכל הוראותי הן כפי אמתיות הענינים ואמתיות המציאות, הרי פשוט שאפילו אם נעשה זה לשעה קלה, ואפילו בטוח שזה רק לשעה קלה, הרי העוון הוא בכל חומרתו ועם כל התוצאות ר"ל הבאות מזה, הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

נוסף על האמור, אף שהוא טפל וטפל בערך להאמור, הרי זה כתם נצחי על העושה זה ועל כל המשפחה וכו'.

מה שכתבתי גם כן שהענין מופרך גם מצד הבחורה, שהרי כל המזיק את עצמו בשיתוף עם עוד אדם, הוא מזיק גם את האדם השני. ואם ההיזק הוא חמור, וכמבואר ברמב"ם שהי' מורה הנבוכים של כל הדורות, התוצאות מהאמור נמשכות גם כן על הבחורה.

בדורנו נתוספת עוד נקודה בהאמור, שפעולה כזו ר"ל היא המשך ועזר לביצוע מזימתו הרעה של היטלר י"ש להשיג „פתרון האחרון“ בנוגע לעם ישראל (הי' לא תהי'), אלא שהוא התחיל באבדון הגוף, אבל פעולה האמורה היא אבדון הנשמה ובמשך הזמן גם אבדון הגוף.

יב'קצו

שנשואי תערובת ח"ו: ראה גם לעיל אגרת יב'קפב, ובהנסמן בהערות שם.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

תורת אמת: מלאכי ב, ו.

וכמבואר ברמב"ם: הל' אסו"ב פ"ב ה"ז והי"ג.

עוד יש להאריך בהאמור כמה וכמה, אלא בודאי האריכות אך למותר למי שמוצאו מארץ הקודש ויודע המצב אשר מסובבת היא על ידי מאה מיליונים ערבים המבקשים את נפשה, וכן היהודים בכל מקום שהם מיעוט בכמות, מיעוט דמיעוט, ובודאי לא יעשה איזו פעולה שתהי' לחזק ידי הערבים ושונאי ישראל בכל מקום שהם ולרפות ולהחליש רוח היהודים והמורל שלהם בכל מקום שהם.

ואשר לפתרון הבעיות שלו שעלה בדעתו לפתור על ידי הפעולה ההרסנית האמורה, חלילה וחלילה — בודאי שיש לחפש פתרון הנכון בדרכים הנכונות, ולא פתרון שתמורת בעיות האמורות יכנס ח"ו למצב מסוכן ועד למיתה רוחנית ר"ל. וכיון שכמה וכמה אברכים מאה"ק ת"ו נמצאים בארצות הברית ומצבם דומה לשלו, על כל פנים בכמה נקודות, יתענין איך פתרו הם את הבעיות, והשייט יצליחו.

בברכה שיתקדם בלימוד התורה וקיום מצותי, והרי זה גם הצנור והכלי לקבלת ברכות ה' בכל המצטרך בגשם וברוח גם יחד, ויבשר טוב בכל האמור.

יב'קצז

ב"ה, כ"ז מנחם אב, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב ד"ר שמחה בנימין שי' הוניג

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו עם המצורף אליו, ות"ח על שימת לבבו לשלוח לי מפרי עטו.

מובן שזכורני היטב הפרופ' המנוח שניאור זלמן ע"ה צייטלין — ומסתם יודע שנקרא ע"ש אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע, כפי ששמעתי. ולכן התענינתי לראות מה שפרסם אודותיו, כולל ג"כ ביבליוגרפי מפרסומיו.

יב'קצז

נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 1000 ע' 62.

הפרופ' המנוח שניאור זלמן ע"ה צייטלין: ראה גם „ימי תמימים" ח"ג ע' 189.

רב תודות גם בעד משלוח התדפיסים: א) „הרבנים החרדים בצבא ארה"ב", ב) „הרב כמלומד וחוקר בתולדות אמריקה".

בקשר עם הא' רואני בשורות שממעל לכותרת, שנתוסף לו תפקיד נכבד כנשיא „מועצת הספר". והרי זה בודאי גם צנור חדש להשפעה בחוג נרחב. ואביע תקותי חזקה שמנצל גם אפשריות זו במילואה להפצת תורתנו, תורת חיים, ועל פי מאמר רז"ל שמעשה עיקר — באופן שהשפעתו תפעול גם בנוגע לקיום מצוות מעשיות בפועל. ואת"ל יש לזה גם קשר עם מאמרו השני הנ"ל, שהרי זהו מתפקידו העיקרי של רב שהוא ג"כ „רב צבאי" בצבאות ה', מבלי נ"מ מהו שטח פעילותו ופרנסתו וכו'. ולדכוותי האריכות אך למותר.

בטח שלא לבד שממשיך בפעולותיו בשטח טה"מ ומקוואות, אלא גם מוסיף בזה בהתאם לציווי „מעלין בקודש", וציווי ה' הוא גם נתינת כח. ובפרט שחוברות ליקוטי דינים שלו בשטח זה זכו לפרסום רב, שבודאי חדרו לחוגים שע"ע לא דייקו בזה כדרוש, או לגמרי ח"ו.

לכתבו בענין גידול הזקן בצבא והבעיות שהיו בזה, בודאי ידוע לו ג"כ ע"ד הנצחון שהי' בנידון זה בניוהייזען, וכן בנוגע למשפט הטשפליין גלר בשטח זה. וכדאי מאד שאירועים אלה וכיו"ב יפורסמו במדה הכי גדולה, כיון שמפני סיבות שונות ומשונות לא ידוע להרבה שומרי תורה ומצוה אשר בכמה וכמה ענינים הקשורים בקיום התורה ומצותי — דינא דמלכותא דינא בארה"ב הוא לצדס, ואדרבא בכל התוקף, ומפני כך אינם עומדים על זכותם ואינם דורשים כדבעי או מתביישים לצאת בגלוי וכו'.

ויהי רצון אשר זכות הרבים תעמוד לכת"ר וכל המתעסקים בהאמור, שיתעסקו עוד ביתר שאת בפעילותם הנ"ל ובכל הנוגע להפצת היהדות האמתית.

בכבוד ובברכה.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

מאמר רז"ל שמעשה עיקר: אבות פ"א מי"ז.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש"נ.

נתינת כח: ראה במדב"ר פי"ב, ג.

הטשפליין גלר: ר' מיכאל גלר. בשנת תשל"ג הורה לו חיל האוויר האמריקאי להוריד את זקנו,

ולאחרי משפט ארוך — בקיץ תשל"ז הורה ביהמ"ש לצבא לאשר לו להישאר עם זקנו.

דינא דמלכותא דינא: גיטין י, ב. ובכ"מ.

נ.ב.

מענין לענין בענין הנ"ל, לא מצאתי עד עתה ספר ליקוטי דינים מיוחד בתור מדריך לאנשי צבא להנהגה על פי שו"ע בכל הפרטים בהיות בצבא, בדוגמת ספר „מחנה ישראל" להחפץ חיים ז"ל. ואף שבפרסום כל כגון זה יש בו קצת שלילה, מחשש שימצאו כאלה שינצלו הקולות בדיעבד בצבא לקולות לכתחילה בחיים אזרחיים, אבל אולי בהתיעצות מומחים בזה יש למצוא אופן איך לשלול הצד השלילי שבזה.

ולדכותי דכת"ר בודאי שאין צורך להסביר שאם אין חוברת דינים האמורה, אין הפירוש שאין פוסק בזה. ולמרבה הצער ההנהגה בחוגים מסוימים, ובפרט בקשר עם הצבא, היא שכל דבר שאין אסורו מפורש הרי זה מותר לכתחילה, מה שמגדיל עוד יותר הצורך במדריך האמור.

יב'קצח

בי"ה, שלהי מנ"א תשל"ז
ברוקלין

הרה"ג הוו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מו"ה מיכאל שי'
רב ראשי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכי, ותי"ח על הבשו"ט, כן יבש"ט תכה"י.

ודבר בעתו —

בהתחלת היובל השני לגאולת י"ב־י"ג תמוז.

הפי"נ שבמכ"י יקרא בעת רצון על הציון הקי'.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

יב'קצח

מצילום האגרת. פנים האגרת הוא נוסח כללי־פרטי. והבא בסופה — חלקה נדפס בלקו"ש חי"ג ע' 254, וחלקה בחי"ד ע' 236.

הרה"ג .. מיכאל שי' רב ראשי: פירש. רב ראשי וראש בית דין של הפדרציה של בתי הכנסת באנגליה.

על הבשו"ט: במכתבו: שנתקיימה במילואה ברכתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א אליו ביחידות בחודש סיון ה'תשל"ו. ראה גם „התקשרות" גליון מה ע' 14.
היובל השני: ראה לעיל אגרות יב'קנ; יב'קנט, ובהערות שם.

נ.ב.

ובמה דשאלנא קדמיכון: ברמב"ם הלי איס"ב (פי"ב ה"ד): לעיני עשרה מישראל **או יתר**, שלכאורה ב' תיבות אלו יתר הן —

י"ל שזהו מתאים להסיוס: ודבר זה הל"מ הוא (בעשרה. **ומוסיף**) רא"י לדבר זה מעשה פנחס בזמרי (שהי' לעיני כו' כל עדת בניי — יתר). וההוספה ברמב"ם (וכן בע"ז לו, ב — וכמעשה שהי') מוכרחת, כיון שהיא המקור להלכה שלאח"ז: ואין הקנאי רשאי כו'. וכמפורש שם — **כזמרי**.

ועוד י"ל — ועפ"ז יומתק: הלל"מ למה לי והרי יש מעשה רב — מעשה שהי'. יתרה מזו — ע"פ מש"כ בהקדמת פיה"מ דהלל"מ „אין לו רמז במקרא ואינו נקשר בו ואי אפשר להוציאו בדרך מדרכי הסברא" — וכאן, לכאורה, פרשה שלימה בתורה היא,

וע"פ הנ"ל „עשרה מישראל **או (ולא „דוקא")** יתר כו' ודבר זה הל"מ הוא רא"י לדבר זה (אבל **לא** אותו הדבר) מעשה פנחס בזמרי",

וידועים הב' דלולא הל"מ אפ"ל — דזהו מעשה שהי' ואין בזה הוראה (לדורות), דוקא כשיש **הסתה** דרבים, דוקא כשלעיני כל ישראל או עכ"פ דרבים יתר ועוד. ויל"ע בב"י הרב פערלא לסהמ"צ דהרס"ג ח"ג (כג ואילך), מרגליות הים לסנה' שם. אנציקלופדיא תלמודית מע' בועל ארמית. **וש"נ**.

ב) ברמב"ם הלי ת"ת שמתחיל בפטורי ת"ת ו(עוד) עדיין לא הודיע החיוב.

וי"ל מפני שקיום מצוה זו מתחיל **תמיד** כשהוא קטן, כברמב"ם שם „**שנאמר** ולמדתם אותם את בניכם" (אלא שהחיוב הוא על האב) — וכהקדמה ל„קטן אביו חייב ללמדו" **מוכרח** להביא דמצ"ע פטור, ובמילא מתחיל בלשון הרגיל בש"ס בכ"מ „נשים עבדים וקטנים" — שהרי דרך הרמב"ם בספרו לכלול דברים בדינים, לכללם (להביא) מנינם וכו'.

ולהמתיק יותר זה שעדיין לא הודיע החיוב — הרי התחלת הקדמת הלכות אלו היא: יש בכללן ב' **מ"ע** כו' — שג"ז להרמב"ם.

לעיני כו' כל עדת בניי: בלק כה, ו.

שמתחיל בפטורי ת"ת: ראה גם תורת מנחם חמ"ד ע' 91 ואילך. וש"נ.

ולמדתם אותם את בניכם: עקב יא, יט.

ולהעיר יתרה מהנ"ל — דבטושוי"ע שהבדילו ת"ת דקטן מזה דגדול — הקדימו ת"ת דקטן. ובשו"ע דאדה"ז (שאין דרכו בכללים ומנינים) מקדים רק פטור דקטן.

והנה הנ"ל לא שייך בנוגע לסוכה (— שחינוכה מדרבנן) ובכ"ז הקדים הרמב"ם (רפ"ו) הפטורים — כי בפרקים הקודמים מדבר בדיני **הסוכה** —

ודלא כבה"ל ק"ש (רפ"ד) — אף שבכהנ"ל אותו הלשון נשים ועבדים וקטנים.

ואולי י"ל — שזהו על דרך (ולא ממש) דהכלל בריש מס' עירובין וסוכה דנפישין מילתא כו' — בנוגע להמשנה, שבסגנון זה כותב הרמב"ם משנה תורה שלו, ובפרט שכלל זה — סברא הוא.

מסיבות נתאחר המשלוח, ואת כת"ר רוב הסליחה.

יב'קצט

[מנחם־אב, ה'תשל"ז]

בכל יום חול בוקר פרוטות אחדות לצדקה, בל"נ.
תלמוד שער הבטחון (בספר חובת הלבבות).
בדיקת המזוזות ואופן קביעותן.

יב'ר

[מנחם־אב, ה'תשל"ז]

מהיר.

ער"ה — יום הולדת (צ"צ), רצוי עכ"פ התחלה חשובה לאז.
כן להשוות כו' לבוך המצו"ב.

יב'קצט

נדפסה בלקו"ש חל"ו ע' 298. והוא מענה למי שסובלת מעצבנות וכעס.

יב'ר

נדפסה ב"עבודת הקודש" ע' נז, במענה על מכתב מו"ה שד"ב לויז: מצו"ב צילום מהחומר המוכן ל"צ"צ שער המילואים ח"ד" [ראה לעיל אגרות יב'ק"ג. יב'ק"ד].
לאז: שעד ער"ה תהי' מוכנה התחלה חשובה מהספר.
לבוך המצו"ב: היינו שצירף כת"י נוסף של שו"ת הצמח צדק.

יב'רא

בי"ה, ח' אלול תשל"ז
ברוקלין.

הרב הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
רב פעלים כו' מו"ה ישראל שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום ד' אלול ע"ד פגישה וכו' —
כנוהג — בית הרב **מכו"כ שנים** — אין הנ"ל נהוג בחדשי אלול
ותשרי. כמפורסם.
ואתו רוב הסליחה.
כבוד ובברכת כוח"ט.

יב'רב

בי"ה, י"ז אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר דוד שי ונטורה
יו"ר קהלת ברצלונה

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מי"ז מנ"א, שנתקבל באיחור זמן.
ושמחתי לקרא בו על דבר הפעולות הטובות לבסס היהדות, התורה
ומצותי, בקהלתו.
והרי זהו התפקיד העקרי של כל קהילה של אחינו בני ישראל בכל

יב'רא

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.
נור"ה ישראל: קלועאן, מנהל הסתדרות הרבנים דאמריקא.
אין הנ"ל נהוג בחדשי אלול ותשרי: ראה גם לעיל חל"א אגרת יא'תתקט.

יב'רב

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק. חלקה ג'דפס בלקו"ש חט"ז ע' 569.

מקום שהם, שעל פי מסורת אבות מדורי דורות נקראת „קהילה קדישא“, שקשורה בתורתנו הקדושה ומצותי שהאל־ל הקדוש קדשנו במצותיו וצונו, וכל אחד ואחת מבני הקהילה שייכים לעם סגולה הנקרא „גוי קדוש“.

לכתבו בנוגע לצרכים הכספיים הקשורים בהוצאות הקהילה ומוסדותי וכו', בודאי ידוע למר שיש כמה ארגונים עולמיים שתפקידם לעזור בשיקום ושחזור קהילות, וכבר עשו הרבה בזה בכמה קהילות באירופה וקהילות ספרדיות במרוקו וטוניס וכו', וממשיכים בזה. ואולי גם קהילת ברצלונה או הקהילה במדריד ועוד, גם כן קבלו עזר בזה עם תום המלחמה העולמית. ולכן כדאי להוודע מקהלות האמורות וכיוצא בהן, שמות הארגונים הנ"ל והכתובת שלהם, ומה ואיך לעשות בזה.

כמנהג בית הרב, כשמתקבלת ידיעה על דבר ענין חשוב הנצרך לתמיכה, להשתתף בו על כל פנים באופן סמלי, מצו"ב המחאתי **הפרטית**.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל האמור ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכאו"א מאנשי קהילתו ובי"ב שיחיו.

נ.ב. במשרדינו אין כותבים צרפתית, אבל גם להבא יכול מר לכתוב לי צרפתית, אלא שידוע באיזו שפה נוח לו יותר לקבל המענה, בלשון הקודש או אנגלית.

יב'רג

בי"ה, י"ז אלול, תשל"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לשלוח בקשר לחגיגת שמונים שנה להתיסדות ישיבת תומכי תמימים:

הנקרא „גוי קדוש“: יתרו יט, ו.

יב'רג

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק, וטופס מודפס.

ב"ה, ערב ח"י אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בחגיגת מלאות שמונים שנה להתייסדות
ישיבת תומכי תמימים
הוי' עליהם יחיו

שלום וברכה!

יהי רצון שתהא החגיגה בהצלחה רבה ואמתית,

כולל שמגבורות שמונים שנה יגבירו עוד יותר במאמר פתוח
ובמאמר סתום (שבת קד, א) דהתורה (נגלה וחסידות) דהתפלה (דיבור
וכוונתה) ודמעשה (מצות וכוונתן)

ובתגבורת החיות בכל זה

וכהוראות חי אלול, יום הולדת שני המאורות הגדולים הבעש"ט
ואדמו"ר הזקן,

להכניס חיות בכל עניני אלול חודש החשבון וההשלמה דשנה
המסתיימת וההכנה לשנה הבע"ל,

וכל אחד ואחד מהתלמידים בעבר הווה ועתיד יהי נר להאיר בכל
זה,

ויכתבו ויחתמו לשנה טובה ומתוקה הם וכל אשר להם.

בכבוד ובברכת הצלחה

מנחם שניאורסאהן

בטח יודיעו מהנעשה בכל זה, ות"ח מראש.

בברכת כוח"ט

מזכיר

שמונים שנה להתייסדות ישיבת תומכי תמימים: ראה גם שיחת ח"י אלול שנה זו (לקו"ש ח"ד
ע' 310 ואילך).

להכניס חיות בכל עניני אלול: ראה לקו"ש חכ"ט ע' 161 ואילך. וש"נ.
נר להאיר: ראה לקו"ש חכ"ה ע' 344 הערה 2, וש"נ.

יב'רד

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין די דאָזיגע טעג ביים אָפּשלוס פון חודש אלול, דער חודש פון חשבון־הנפש, חשבון־צדק פאַר דעם פאַרגאַנגענעם יאָר און פון צוגרייטונג צום נייעם יאָר, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, און שטייענדיג ערב שבת־קודש וואָס דער שבת פירט אַריין אין די טעג פון סליחות,

ווען אידן שטרענגען זיך אָן אין צוגרייטן זיך וואָס בעסער און פולקאָמער, ביז צו דער העכסטער מדריגה פון שלימות, בכדי אויסצובעטן אַ כתיבה וחתימה טובה אין דער פולסטער מאָס, און דער אויבערשטער איז אויך ממלא זייער בקשה בשלימות —

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבנו הזקן (בשנת קה"ת) — ראה קונטרס ח"י אלול ה'תשי"ג, רשימה בסו"ס המאמרים תשי"ח (ע' רצב).

אלול . . חשבון הנפש: ראה סה"מ אידיש ע' עה.

אלול . . צוגרייטונג צום נייעם יאָר: ועד שיש אומרים ש"משנכנס אלול כשכותב אדם אגרת שלום לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו כו' בשנה טובה תכתב ותחתם וכה"ג" (ליקוטי מהרי"ל במקומו).

שבת פירט . . סליחות: נוסף ע"ז דמשבת מתברכין כולהו יומי (דשבוע לאחריו. זח"ב סג, ב), הרי פתיחת הסליחות: במוצאי **מנוחה**. ובב"ר ספכ"ב: כך היא כוחה של תשובה כו' מזמור שיר ליום השבת וגוי. (ובויק"ר פ"י, ה — אין תיבת וגוי. אבל ראה שוח"ט ס"ק). ושבת אותיות תשב (אגה"ט ספ"י. ד"ה לך הוי' הצדקה לרבנו הזקן. וראה הוספות לכתר ש"ט סק"י"ח: תשובה איז שבת ו"ה כו'. ובלק"א להה"מ (סקכ"ו) ד"ה איתא במדרש (הני"ל) נתי השייכות גם לתשרי).

יב'רד

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"י"ד ע' 473 ואילך. וראה לקמן אגרת שלאח"ז.

קונטרס ח"י אלול ה'תשי"ג: סה"ש תשי"ג ע' 141 ואילך.

ד"ה לך הוי' הצדקה: נדפס בס' מאמרי אדה"ז — אתהלך לאזניא ע' ר. סליחות ע"פ מנהג חב"ד

— בתחלתו.

איז פאַרשטאַנדיג, אַז די דאָזיגע אָנשטרענגונג דאָרף זיין אָנגעווענדעט אַז דער פאַרגאַנגענער יאָר זאָל זיין אַ שלימות־דיקער; וואָס שלימות מיינט ביידע זאַכן: גאַנצקייט (עס זאָל אין עס ניט פעלן) און פולקאָמנהייט,

וואָס די מעגלעכקייט צו דערגרייכן די דאָזיגע שלימות ווערט געגעבן דורך תשובה שלימה, ספעציעל אין די לעצטע צוועלף טעג פון יאָר, יום לחודש — צו דערגענצן וואָס מ'האָט פאַרפעלט, און פאַרפולקאָמען וואָס עס איז ניט געווען בשלימות.

און אויך זעלבסטפאַרשטענדליך, אַז די החלטות וואָס מ'נעמט אָן אויף דעם נייעם יאָר זאָלן אויך זיין בשלימות — אַז מ'זאָל זיך ניט באַנגונגען מיט דאָס סאַמע נויטווענדיגסטע און מינימאַלסטע, נאָר זיי זאָלן זיין אין דער פולסטער און פולקאָמענער מאָס, אין אַלע געביטען פון דעם מענטשניס טאָג־טעגלעכע טעטיקייט — אין מחשבה, דיבור און מעשה.

עס איז אויך פאַרשטאַנדיג, אַז די שלימות וואָס ווערט פאַרלאָנגט פון אַ מענטשן — שטייגט צוזאַמען מיט דעם מענטשן; דאָס הייסט, אַז בשעת אַ מענטש דערגרייכט אַ העכערע מדריגה, ווערט פון עס פאַרלאָנגט אַ העכערע סאָרט שלימות, וואָרום די שלימות וואָס אַנטשפּרעכט זיין פריערדיגען מצב איז שוין ניט גענוג פאַר זיין העכערן צושטאַנד. אַזוי אַז פון צייט צו צייט, וואָס אַ מענטש ווערט עלטער און קליגער, ווערט

שלימות מיינט .. גאַנצקייט .. פולקאָמנהייט: כמבואר במפרשי התנ"ך. וראה במקומות שהובאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק. ולהעיר מפרש"י וישלח לג, יח. מו"נ בסופו.

תשובה שלימה: ראה אגה"ת ספ"ח. ובלקו"ת ס"פ בלק שיש בה ב' דרגות. וי"ל שהן מתאימות לב' פירושי שלמות.

צוועלף .. לחודש: סה"ש ה'תשי"ג ע' קעז, קעט.

בשלימות .. אין מחשבה, דיבור און מעשה: ראה אגה"ת פ"ט. תניא פמ"ה"מו.

פולסטער און פולקאָמענער מאָס: להעיר מכתובות (סז, א) דצ"ל כמאן דבעי לי' למיעבד דוקא וגודל העונש ע"ז.

אַ העכערע מדריגה, ווערט פון אים פאַרלאָנגט כו': יתרה מזה איתא בתניא פכ"ט (לו, ב) בנוגע לתשובה.

פאַרלאַנגט פון עס, אַז אויך די שלימות אין אַלע זיינע טעטיקייטן זאָל שטייגן אין אַן אַנטשפּרעכנדער מאָס.

* * *

ווי גערעדט פיל מאָל, איז אין דער שליחות פון אַ מענטשן אויך איינגעשלאָסן — „אויפצוהייבן“ די סביבה אין וועלכע ער לעבט, לויט דער ג־טלעכער כוונה אין דער גאַנצער בריאה און אין אירע איינצעלהייטן, דורך אַריינברענגען קדושה און ג־טלעכקייט אין אַלע טיילן פון וועלט וועלכע ער קען דערגרייכן — אין **דומס**, **צומח**, **חי** און **מדבר**,

וואָס דאָס קומט אויך צום אויסדרוק אין די ספּעציעלע מצוות וועלכע זיינען פאַרבונדן מיטן אָנהייבס און אַריינפיר אין יאָר — די ימים־טובים פון חודש תשרי:

די מצוה פון סוכה, וואָס דאָס איז דער בית הדירה אין וועלכער אַ

שליחות .. די סביבה: ראה ע"ח שכי"ו (הובא בתניא פל"ז (מח, ב)). ולהעיר מזח"א רכא, ב. זח"ג קז, ב (וראה פדר"א פי"א) שאדה"ר אמר לכל הנבראים בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו (בראש השנה. וכן עשו).

„אויפצוהייבן“ די סביבה: ועד „שמגב"י" גם המצוות (נוסף ע"ז שרק ע"י עשיית האדם נעשית מצוה (תפלין על ידך גוי משא"כ כשמונחים על השלחן)), ראה או"ת להה"מ פ' אחרי. לקו"ת וכו' בפ' וזכרתם את כל מצות ה'. ועוד.

אירע איינצעלהייטן: כמחז"ל (אבות ספ"ו) **כל** מה שברא הקב"ה בעולמו **לא בראו אלא** לכבודו. וראה מאמרי דא"ח עה"פ כל הנקרא בשמי (אוה"ת נ"ך (ע' רמ). סה"מ תרצ"ט (ע' 47). ועוד) — דקאי על כל העולמות. וראה תניא ספמ"ט: וזהו תכלית כו'.

דומס .. מדבר: כנגד די אותיות שם הוי' (תניא פל"ח), שנכלל בזה גם הקוץ שעל היו"ד (אגה"ת פי"ד), ומזה מובן גם במדבר.

אָנהייבס .. תשרי: אותיות רשית (השנה) — אוה"ת להצ"צ דברים (ע' איתשנו). וראה עט"ר בתחלתו דראש כולל כל האברים כו'.

בית הדירה: פיהמ"ש סוכה ספ"ב.

סוכה .. בית .. דומס: דבית — ענינו דומס. — ואע"פ דהסכך עיקר בסוכה ועד דאין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד (שו"ע אדה"ז רסתרל"ח) צומח — ה"ז דוקא **פסולת**

בואו נשתחוה .. לפני ה' עושנו: **תהלים צה, ו**.

על ידך גר': **בא יג, ט. ועוד**.

לקו"ת וכו': **שלח מה, ג ואילך**.

זכרתם את כל מצות ה': **שלח טו, לט**.

כל הנקרא בשמי: **ישעי מג, ז**.

איד לעבט אין די זיבן טעג פון סוכות, וואָס די ווענט פון דער סוכה שטעלן מיט זיך פאַר די וועלט פון **דומם** ;

די מצוה פון די ד' מינים — אתרוג, לולב, הדסים און ערבות, וועלכע זיינען פון דער וועלט פון **צומח** ;

די מצוה פון שופר אין ראש־השנה, וואָס דער שופר איז אַ האָרן פון אַ בעל חי ;

און די אַלע זאַכן ווערן (אַ מצוה) דערהייבן דורך דעם **מדבר** —
דער מענטש וואָס איז מקיים די דערמאָנטע (און אַלע אַנדערע) מצוות —
און וואָס דורך קיום המצוות דערהייבט ער זיך אַליין אויך, **מדבר** —

סיי אין דעם געביט פון **קום ועשה**, ווי אין די דערמאָנטע מצוות,
און סיי אין דעם געביט פון **לא-תעשה**, ווי דאָס דריקט זיך אויס אין
דער מצוה פון פאַסטן אין דעם יום הקדוש, יום הכפורים.

און דורך דעם וואָס אַ איד ברענגט אַריין קדושה אין די אַלע פיר
טיילן פון וועלט און מאַכט דעם דומם, צומח, חי און מדבר אַ „כלי" צו
ג-טלעכקייט, וואָס דורכדעם ווערט אויסגעפירט דער ציווי (אַנזאָג) פון
בורא — דערהייבט ער זיי צו זייער אמתיע שלימות.

און פונקט ווי בנוגע צו זיין אייגענע שלימות, וואָס ווערט פון עס
פאַרלאַנגט אין אַ שטייגענדער מאָס אין איינקלאַנג מיט זיין שטייגנדיגען
מצב, אַזוי אויך בנוגע דעם דומם, צומח, חי און מדבר, ווערט פון עס

(גורן ויקב — סוכה יב, א) **צומח**, משא"כ מצות ד' מינים — **הדר** דוקא. — ולהעיר
דבית סוכה ודומם — כולם ספי' המל'.

זיבן טעג: רצופים, וי"ל ע"ד מש"כ בכתבי האריז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני
דרוש הא'). סידור האריז"ל עשיית) בנוגע לז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, דיום ראשון
שבהם כולל כל יום א' בשבוע דכל השנה, יום ב' כולל כל יום ב' וכו' (בענין התשובה),
כן הוא בנדו"ד (בענין הוראת מצות סוכה).

ווענט פון דער סוכה: ראה ט"ז באו"ח רסתרל"ח. שו"ע אדה"ז שם.

ד' מינים .. **צומח**: דבכולם מודגש ענין האחדות (וביטול) — סידור ד"ה להבין ענין
לולב (רסה, א). המשך וככה פפ"ז.

מצוה פון שופר .. **חי**: ונעשה מצוה נעלית דגזירת הכתוב וגם הרמז שלה —
תשובה (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד).

ציווי: לשון צוותא וחיבור להמצוה (לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ. וראה אוה"ת
בשלח (ע' תסד) שהוא עד רום המעלות).

פאַרלאַנגט (און עס ווערט עס געגעבן די מעגלעכקייט) צו פאַרגרעסערן פון צייט צו צייט די שלימות וואָס ער ברענגט אין זיי אַריין, ווי אויבנדערקלערט, סיי אין כמות און סיי אין איכות — אין דעם אופן קיום המצוה (גוט אויך לכתחילה, לויט אַלע דעות, מהודר א.ז.וו.) און אין אירע כוונות.

נעמענדיג אין באַטראַכט, אַז ס'איז פאַראַן די פאַרזיכערונג, אַז דער אויבערשטער פאָדערט ניט פון אַ מענטשן איבער זיינע כוחות, איז ניט קוקנדיג וואָס עס זיינען געבליבן בלויז געציילטע טעג ביז צום אַפּשלוס פון יאָר, קען יעדער איינער און איינע דערגרייכן די פולסטע שלימות אין אַלע אויבנדערמאָנטע ענינים, לויט דעם אויסדרוק פון אונזערע חכמים זכרונם לברכה — **בשעתא חדא ברגע חדא** (מיט איין „קער“ אין איין רגע), וויבאַלד אַז ער באַקומט אין דעם די הילף פון דעם אויבערשטן, דער אין-סוף אמת, פאַר וועמען עס זיינען ניטאָ קיינע באַגרענצונגען.

* * *

ויהי רצון, אַז דער טאָן אין דער דערגענצונג פון דער שלימות פון דעם פאַרגאַנגענעם יאָר, און די החלטות טובות צו דערגרייכן שלימות אין אַלע דערמאָנטע ענינים יעדן טאָג פון דעם נייעם יאָר, זאָלן אַראָפּברענגען יעדן איינעם און איינע די ג-טלעכע ברכות אין אַלץ וואָס מינויטיגט זיך, בגשמיות וברוחניות, אין אַן אופן פון שלימות, אין דער פולסטער און פולקאָמענסטער מאָס, **מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה**,

פאַרלאַנגט .. מעגלעכקייט: כי אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחן (במדב"ר פ"ב, ג). **קיום המצוה** .. **אירע כוונות**: שהן ע"ד דומם צומח חי מדבר (תניא ספ"ח). וראה המשך תער"ב פקמ"ה"ח.

לויט דעם אויסדרוק: זח"א קכט, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם. **בשעתא** .. „קער“: מלשון וישע גוי לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792). **המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה**: ברכה שלישית דברהמ"ז. וי"ל שזהו כנגד ד' אותיות שם הוי'; מלי' (מלאה — שלימות דמקבל). ז"א (פתוחה — משפיע). חו"ב. וראה ס"י היעב"ץ.

הקדושה: להעיר אשר בסידורו של הבעש"ט כתוב הגדושה (בגימ"ל) וכן הוא בכמה נוסחאות.

ובקרוב ממש — די ברכה שלימה צו אַלע אידן און צו יעדער אידן:
ויהי בשלם סוכו — עס וועט זיין (דעם אויבערשטעניס) סוכה — דער
בית המקדש אין דער פולקאָמענער שטאָט — ירושלים,
בגאולה האמתית והשלימה דורך משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

ויהי בשלם סוכו: תהלים עו, ג ובתרגום שם.

בשלם .. פולקאָמענער שטאָט — ירושלים: ראה ראבי"ע שם: היא ירושלים אולי
נקראה כן כי היא שלימה כו'. וראה תוספתא ברכות ספ"א. זח"א פו, ב (ובביאורו"
לאדהאמ"צ ולהצ"צ שם). זח"א קעב, ב. תוד"ה הר (תענית טז, א). אוה"ת הנ"ל ד"ה
ומלכי צדק. לקוטי לוי"צ לזח"א ע' פו.

בגאולה האמתית והשלימה: להעיר משני אופני: **גאולה** — בעתה, אחישנה (ישעי'
ס, כב), לא זכו וזכו (סנה' צח, א. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש פצ"ד): **אמת** —
אמת, אמת לאמתו (ראה תוד"ה דין שבת י, א (וש"נ בגליון הש"ס). ד"ה כל השונה וד"ה
אם בחוקותי תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תלא ואילך)); **שלימה** — שלא חסר כלל, שלימות
(כנ"ל במכתב).

משיח: ראה סנה' (שם) עם ענני שמיא כו' וכתוב כו'. — **וב'** זמנים בביאת משיח: ימות
המשיח, תחלה"מ (וראה זח"א קלו, ב ואילך. קלט, א. ומשייכ בירושי' מע"ש פ"ה, ה"ב
„קודם למלכות ביד", י"ל מלכות שלימה, על כל ישראל, שזה בא לאחר קיבוץ גלויות
דוקא, כפשוט. וראה רמב"ם ה' מלכים רפ"א וסופו). וי"ל אשר ב' הדרגות בכהנ"ל —
מתאימות לב' ההשפעות (ובהברכות מלמעלה): — די מחסורו (כולל — עבד לרוץ לפניו
וכו'), לעשרו (כתובות סז, ב) וראה מו"נ ח"ג, רפנ"ג. המשך תער"ב פקנ"ז, שם פשע"גיה.

תהלים עו: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנדי
בשור"ג.

ובביאורו"צ לאדהאמ"צ: ט, א ואילך.

ובביאורו"צ .. ולהצ"צ: ח"א ע' כט ואילך.

וב' זמנים בביאת משיח: ראה לעיל חכ"ח אגרת י'תרנא (ע' קפב), ובהנסמן בהערות שם.

יב'רה

בי"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימים אלה של סיום חודש אלול, חודש של חשבון-הנפש, חשבון צדק, על השנה החולפת ושל הכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, ובעמדתנו בערב שבת קודש, ערב השבת המביאה אותנו לימי הסליחות,

כשהיהודים מתאמצים להכין עצמם בצורה הטובה והמושלמת ביותר, עד לדרגת שיא של שלימות, כדי לבקש כתיבה וחתומה טובה בשלימות, והקב"ה אכן ממלא בקשתם בשלימות,

הרי מובן שהתאמצות זו צריכה להיות מכוונת לידי כך שהשנה

ח"י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים הבעש"ט (בשנת נח"ת) ורבנו הזקן (בשנת קה"ת) — ראה קונטרס ח"י אלול ה'תשי"ג, רשימה בסו"ס המאמרים תשי"ח (ע"רצב).

אלול .. חשבון הנפש: ראה סה"מ אידיש ע"י עה.

אלול .. הכנה לשנה החדשה: ועד שיש אומרים ש"משנכנס אלול כשכותב אדם אגרת שלום לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו כ"י בשנה טובה ותכתב ותחתם וכה"ג" (ליקוטי מהרי"ל במקומו).

השבת המביאה .. הסליחות: נוסף ע"י דמשבת מתברכין כולו יומי (דשבוע לאחריו, זח"ב סג, ב), הרי פתיחת הסליחות: במוצאי **מנוחה**. ובב"ר ספכ"ב: כך היא כוחה של תשובה כ"י מזמור שיר ליום השבת וגו'. (ובויק"ר פ"י, ה — אין תיבת וגו'. אבל ראה שוח"ט ס"ק). ושבת אותיות תשב (אגה"ת ספ"י. ד"ה לך הו"י הצדקה לרבנו הזקן. וראה הוספות לכתר ש"ט סק"י"ח: תשובה איז שבת ו"ה כ"י. ובלק"א להח"מ (סקכ"ו) ד"ה איתא במדרש (הנ"ל) נתי' השייכות גם לתשרי).

יב'רה

אגרת זו היא תרגום ללה"ק מאגרת שלפנ"ז שהוגהה על ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפסה והתפרסמה בגליון בפ"ע, וב"תורת מנחם — אגרות מלך" ח"ב ע' קע"א ואילך.

קונטרס ח"י אלול ה'תשנ"ג: סה"ש תש"ג ע' 141 ואילך.

ד"ה לך הו"י הצדקה: נדפס בס' מאמרי אדה"ז — אתה"ל לאזניא ע' ר. סליחות ע"פ מנהג חב"ד — בתחלתו.

המסתיימת תהי' שנה של שלימות, כשפירושה של „שלימות” הוא בשתי הבחינות – הן שהשנה תהי' מלאה ולא יחסר כל בה והן שתהי' מוצלחת ומושלמת,

ואפשרות להשגת שלימות זו באה על ידי תשובה שלימה, במיוחד בשנים עשר הימים האחרונים של השנה, יום לחודש – למלאות את החסר ולהשלים את מה שלא הי' מושלם.

כן מובן מאליו שההחלטות אותן מקבל כל אדם על עצמו לקראת השנה החדשה תהיינה אף הן בשלימות, לא להסתפק רק בהכרחי ביותר ובמינימלי, כי אם שתהיינה במידה המלאה והמושלמת, בכל התחומים של הפעולות היום-יומיות של האדם: מחשבה, דיבור, ומעשה.

כן מובן שהשלימות הנדרשת מן האדם – גדלה והולכת יחד עם האדם עצמו כלומר, שבשעה שאדם מגיע לדרגה נעלית יותר – נדרשת ממנו שוב שלימות מסוג נעלה עוד יותר, שכן השלימות שהספיקה למצבו הקודם אינה מספיקה כבר למצבו הנעלה יותר. כך שמזמן לזמן, ככל שאדם נעשה מבוגר יותר וחכם יותר, נדרש ממנו שגם השלימות בכל פעולותיו תגדל במדה מתאימה.

* * *

כמדובר כמה פעמים כלול בשליחותו של אדם התפקיד „להעלות”

כשפירושה של „שלימות” הוא .. מלאה .. ומושלמת: כמבואר במפרשי התנ"ך. ראה במקומות שהובאו באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק. ולהעיר מפרש"י וישלח לג, יח. מו"נ בסופו.

תשובה שלימה: ראה אגה"ת ספ"ח. ובלקו"ת ס"פ בלק שיש בה ב' דרגות. וי"ל שהן מתאימות לב' פירושי שלמות.

שנים-עשר .. לחודש: סה"ש ה'תשי"ג ע' קעז, קעט.

בשלימות .. מחשבה, דיבור ומעשה: ראה אגה"ת פ"ט. תניא פמ"ה-מו.

במידה המלאה והמושלמת: להעיר מכתובות (סז, א) דצ"ל כמאן דבעי ל' למיעבד דוקא וגודל העונש ע"ז.

לדרגה נעלית יותר – נדרשת ממנו וכו': יתרה מזה איתא בתניא פכ"ט (לו, ב) בנוגע לתשובה.

בשליחותו .. הסביבה: ראה ע"ח שכ"ו (הובא בתניא פל"ז (מח, ב)). ולהעיר מזח"א רכא, ב. זח"ג קז, ב (וראה פדר"א פי"א) שאדה"ר אמר לכל הנבראים בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושה (בראש השנה. וכן עשו).

באוה"ת לך ד"ה ומלכי צדק; עו, ב ואילך.

בואו נשתחוה .. לפני ה' עושה: תהלים צה, ו.

את הסביבה בה הוא חי, בהתאם לכוונה האלוקית בבריאה כולה ובפרטי, על ידי הבאת קדושה ואלקות לכל ובכל חלקי הבריאה שאליהם הוא יכול להגיע, אל **הדומם**, **הצומח**, **החי והמדבר**,

דבר הבא גם לידי ביטוי במצוות המיוחדות הקשורות בהתחלת ופתיחת השנה — בחגי חודש תשרי:

— מצות הסוכה, שהיא בית־הדירה שבה האדם חי בשבעת ימי הסוכות, והרי דפנות הסוכה מייצגות את עולם ה"**דומם**",

— מצות נטילת ארבעה מינים — אתרוג, לולב, הדסים וערבות, שהם מעולם ה"**צומח**",

"להעלות את הסביבה : ועד שמגבי" גם המצוות (נוסף ע"ז שרק ע"י עשיית האדם נעשית מצוה (תפלין על ירך גוי משא"כ כשמונחים על השלחן)), ראה או"ת לה"מ פי אחרי. לקו"ת וכו' בפ"י וזכרתם את כל מצות ה'. ועוד.

ובפרטי: כמחז"ל (אבות ספ"ו) כל מה שברא הקב"ה בעולמו **לא בראו אלא** לכבודו. וראה מאמרי דא"ח עה"פ כל הנקרא בשמי (אוה"ת נ"ך (ע' רמ)). סה"מ תרצ"ט (ע' 47). ועוד) — דקאי על כל העולמות. וראה תניא ספמ"ט: וזהו תכלית כו'.

הדומם .. והמדבר : כנגד די אותיות שם הוי' (תניא פלי"ח), שנכלל בזה גם הקוץ שעל היו"ד (אגה"ת פ"ד), ומזה מובן גם במדבר.

בהתחלת .. תשרי : אותיות רשית (השנה) — אוה"ת להצ"צ דברים (ע' א'תשנז). וראה עט"ר בתחלתו דראש כולל כל האברים כו'.

בית־הדירה : פיהמ"ש סוכה ספ"ב.

הסוכה .. בית .. ה"דומם: דבית — ענינו דומם. — ואע"פ דהסכך עיקר בסוכה ועד דאין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד (שו"ע אדה"ז רסתרל"ח) צומח — ה"ז דוקא **פסולת** (גורן ויקב — סוכה יב, א) צומח, משא"כ מצות די מינים — **הדר** דוקא. — ולהעיר דבית סוכה ודומם — כולם ספי המל'.

בשבעת ימי : רצופים, וי"ל ע"ד מש"כ בכתבי הארז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש הא'). סידור הארז"ל עשיית) בנוגע לז' הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, דיום ראשון שבהם כולל כל יום א' בשבוע דכל השנה, יום ב' כולל כל יום ב' וכו' (בענין התשובה), כן הוא בנדו"ד (בענין הוראת מצות סוכה).

דפנות הסוכה : ראה ט"ז באו"ח רסתרל"ח. שו"ע אדה"ז שם.

ארבעה מינים .. ה"צומח: דבכולם מודגש ענין האחדות (וביטול) — סידור ד"ה להבין ענין לולב (רסה, א). המשך וככה פפ"ז.

על ירך גוי: בא יג, ט. ועוד.

לקו"ת וכו': שלח מה, ג ואילך.

וזכרתם את כל מצות ה': שלח ט, לט.

כל הנקרא בשמי: ישעי' מג, ז.

— מצות תקיעת שופר בראש־השנה, שהרי השופר הוא קרן של בעל „חי“,

וכל הדברים האלה נעשים למצוה ומתעלים על ידי ה„מדבר“, הוא האדם המקיים את המצוות המוזכרות (ואחרות), ובאמצעותם מתעלה גם הוא עצמו, „מדבר“,

הן בשטח של „קום ועשה“, כדוגמת המצוות המוזכרות, והן בשטח של „לא־תעשה“, כפי שהדבר מתבטא במצוה להתענות ביום הקדוש, יום הכפורים.

ועל ידי כך שהיהודי מכניס קדושה בכל ארבעת חלקי הבריאה, ועושה את הדומם, הצומח, החי והמדבר, „כלי“ לאלקות, שעל ידי זה מתבצע הציווי של הבורא — מעלה הוא אותם אל שלימותם האמיתית.

וכשם שהדבר ביחס לשלימותו העצמית, הנדרשת ממנו במידה גדלה והולכת בהתאם למצבו המתפתח של האדם — כך גם ביחס לדומם, צומח, חי ומדבר נדרש ממנו (וניתנת לו האפשרות) להגדיל מזמן לזמן את השלימות שהוא מביא בהם, כמוסבר לעיל, הן בכמות והן באיכות — באופן קיום המצוה (שיהי' טוב גם לכתחילה, לפי כל הדעות, מהודר וכו') ובכוונותי.

ובהתחשב בעובדה שהקב"ה אינו דורש מן האדם למעלה מכוחותיו — הרי למרות שנשארו רק ימים ספורים עד לסיום השנה, מסוגל כל אחד ואחת להשיג את השלימות המלאה ביותר בכל הענינים האמורים, בהתאם לביטוי של חז"ל: „בשעתא חדא וברגע חדא“ (=ב„שעה“ אחת,

מצות תקיעת שופר .. חי : ונעשה מצוה נעלית דגזירת הכתוב וגם הרמז שלה — תשובה (רמב"ם הל' תשובה פי"ג הי"ד).

הציווי : לשון צוותא וחיבור להמצוה (לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ: וראה אוה"ת בשלח (ע' תסד) שהוא עד רום המעלות).

הנדרשת .. האפשרות: כי אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחו (במדב"ר פי"ב, ג). **קיום המצוה .. ובכוונותי:** שהן ע"ד דומם צומח חי מדבר (תניא ספ"ח). וראה המשך תערי"ב פקמ"ה"ח.

בהתאם לביטוי : זח"א קכט, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם. **בשעתא .. בפני:** מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792).

בפניי אחת, וברגע אחד), כיון שהוא מקבל בזה את עזרת הקב"ה, שהוא איך־סוף אמיתי, שאין לפניו כל הגבלות.

* * *

ויהי רצון שהעשיי וההשלמה של ה"שלימות" של השנה החולפת, וההחלטות הטובות להשיג שלימות בכל הענינים האמורים בכל יום מימי השנה החדשה, יביאו לכל אחד ואחת את הברכות האלוניות בכל הדרוש, בגשמיות וברוחניות, באופן של שלימות במדה המלאה והמושלמת ביותר **מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה**.

ובקרוב ממש — את הברכה השלימה לכל ישראל ולכל אחד מישראל: **ויהי בשלם סוכו**, שסוכתו של הקב"ה, בית המקדש, תהי' בעיר השלמה — ירושלים,

בגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה: ברכה שלישית דברהמ"ז. וי"ל שזהו כנגד ד' אותיות שם הוי'; מלי (מלאה — שלימות דמקבל). ז"א (פתוחה — משפיע). חו"ב. וראה סי' היעב"ץ.

הקדושה: להעיר אשר בסידורו של הבעש"ט כתוב הגדושה (בגמ"ל) וכן הוא בכמה נוסחאות.

ויהי בשלם סוכו: תהלים עו, ג ובתרגום שם.

בשלם .. בעיר השלימה — ירושלים: ראה ראב"ע שם: היא ירושלים אולי נקראה כן כי היא שלימה כו'. וראה תוספתא ברכות ספ"א. זח"א פ, ב (ובביאור"ז לאדהאמ"צ ולהצ"צ שם). זח"א קעב, ב. תוד"ה הר (תענית טז, א). אוה"ת הנ"ל ד"ה ומלכי צדק. לקוטי לוי"צ לזח"א ע' פו.

בגאולה האמתית והשלימה: להעיר משני אופני: **גאולה** — בעתה, אחישנה (ישעיי ס, כב), לא זכו וזכו (סנה' צח, א. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש פצ"ד): **אמת** — אמת, אמת לאמתו (ראה תוד"ה דין שבת י, א (וש"נ בגליון השי"ס). ד"ה כל השונה וד"ה אם בחוקותי תרס"ו (המשך תרס"ו ע' תלא ואילך)); **שלימה** — שלא חסר כלל, שלימות (כנ"ל במכתב).

משיח: ראה סנה' (שם) עם ענני שמיא כו' וכתוב כו'. — וב' זמנים בביאת משיח: ימות המשיח, תח"מ (וראה זח"א קלו, ב ואילך. קלט, א. ומשי"כ בירוש' מע"ש פ"ה, ה"ב

תהלים עו: פרק תהלים המתאים לשנות כ"ק אדמו"ר. וראה בהנסמן לעיל אגרת יא'תתקנד בשוה"ג.

ובביאור"ז לאדהאמ"צ: ט, א ואילך.

ובביאור"ז .. ולהצ"צ: ח"א כט ואילך.

וב' זמנים בביאת משיח: ראה לעיל חכ"ח אגרת י'תרנא (ע' קפב), ובהנסמן בהערות שם.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

יב'רו

בי"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

ארגון נשי נחלת הר חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

בנועם קבלתי הידיעות על דבר פעולותיהן בכלל ובנוגע לבית הכנסת
בנחלת הר חב"ד בפרט.

ולמותר להדגיש גודל הזכות שבזה, שהרי בית-כנסת נקרא „מקדש
מעט“, מעין המשכן והמקדש עליו נאמר „ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם“. על אחת כמה וכמה בית כנסת הנמצא בארצנו הקדושה, „ארץ
אשר תמיד עיני ה'א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה“, שהתפלות
מכל בתי כנסת שבעולם עולות דרך ארצנו הקדושה.

ונקודה מיוחדת בזה, שחלק גדול מהדירים בנחלת הר חב"ד הם

„קודם למלכות ב"ד“, י"ל מלכות שלימה, על כל ישראל, שזה בא לאחר קיבוץ גלויות
דוקא, כפשוטו. וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א וסופו. וי"ל אשר ב' הדרגות בכה"ל —
מתאימות לב' ההשפעות (ובהברכות מלמעלה): — די מחסורו (כולל — עבד לרוץ לפניו
וכו'), לעשרו (כתובות סז, ב) וראה מו"נ ח"ג, רפנ"ג. המשך תער"ב פקנ"ז, שם פשע"גה.

יב'רו

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 496.

נקרא נוקדש מעט: יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

ונעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ח.

ארץ .. אחרית שנה: עקב יא, יב.

שהתפלות מכל בתי כנסת שבעולם עולות דרך ארצנו הקדושה: ראה לקו"ש חכ"ה ע' 98, ובהערות

שם. וש"נ.

יוצאי מדינות ששם שמרו על גחלת היהדות מתוך מסירת נפש תמידית, עד שזכו ועלו לארצנו הקדושה, הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, ויכולים (כלומר, מצווים) להוסיף בכל ענייני תורה ומצוה מתוך חירות ומנוחה, למופת לרבים שמהם יראו וכן יעשו.

ובודאי שארגון נחלת הר חב"ד ופעולותיו הטובות משמש דוגמא מזהירה ומקור השפעה טובה לא רק בסביבתן הקרובה כי אם גם הרחוקה, וזכות הרבים תלוי בהן.

ובעמדנו בחודש אשר אז הוא בדוגמת „מלך בשדה, המקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם“, יהי רצון שינצלו ימי סגולה אלה בהחלטות טובות להוסיף בפעולות הטובות שלהן להחזקת היהדות וענייני חב"ד בנחלת הר חב"ד באופן דמוסיף והולך, והשי"ת יברך אותן ואת כל בני ביתם שיחיו בנתיבה ונתימה טובה כולל מילוי כל משאלות לבבן לטובה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור ובברכת כתיבה ונתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד

מ. שניאורסאהן

יב'רז

ב"ה, ח"י אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הנהלת ישיבת בוענאס איירעס
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר חנוכת בית־המדרש של הישיבה, ויהי רצון שתה"י בשעה טובה ומוצלחת.

מו"ך בשדה .. לכולם: לקו"ת ראה לב, ב.
מוסיף והולך: שבת כא, ב.

יב'רז

מצילים האגרת. נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 542.

ודבר בעתו, שחגיגת חנוכת הבית תתקיים בסמוך לראש השנה, שאז שוב נתחדש בנין כל העולם כולו, מתחיל מהבנין של עולם קטן זה האדם, על ידי שמקבל עליו מלכות מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וממליכו בכל העולם כולו, לעשות את העולם דירה לו ית' בתחתונים, כפתגם חכמינו ז"ל.

ויהי רצון אשר יהי בית זה בית גדול בכל הפרטים, בית שמגדלים בו תורה ובית שמגדלים בו תפלה, כביאור חכמינו ז"ל (מגילה, כז ע"א), ומבית זה תומשך ברכת ה' לבתי כל או"א שליט"א ממייסדי בית זה והתומכים והלומדים והמתפללים בו, בכל צרכיהם הכלולים בשלשה הקוים בית לבוש ומזון, ויהי כל זה מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

כבוד ובברכת הצלחה בכל האמור ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

יב'רח

ב"ה, כ"ב אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר יעקב שי' כצנלסון
בית דגן

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה הפ"ש בצירוף תדפיס מאמרו על „גשמי ארץ-

נתחדש בנין כל העולם: ראה תניא אגה"ק סי"ד.

עולם קטן זה האדם: תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב). ועוד.

על ידי שמקבל עליו מלכות: ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

כפתגם חכמינו ז"ל: תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

ובכ"מ.

בית גדול: מלכים"ב כה, ט.

מידו .. והרחבה: נוסח ברכה הג' דברכת המזון.

יב'רח

מצילים האגרת, נדפסה ב„כפר חב"ד" גליון 721 ע' 61.

מר יעקב שי' כצנלסון: חוקר אקלים במשרד התחבורה – השרות המטאורולוגי.

ישראל בדברי חז"ל, שהועברו לי ע"י מר שמואל שי קטן מכפר חב"ד. ות"ח על שימת לבו.

ואביע ג"כ קורת רוח ונח"ר בראותי שמנצל השפעתו להפיץ דברי חכמינו ז"ל גם בחוגים אשר ספק אם דברים אלו היו מגיעים אליהם באופן אחר.

ובפרט אשר כידוע כל התורה כולה, על כל פרטי, הרי היא כשמה „תורה“ מלשון „הוראה“, ותורת חיים — הוראה בחיי היום־יום של מקבלי התורה, כאו"א מבני ישראל, שזה מתיחס גם לסיפורי התורה, כולל ג"כ סיפורי התורה ע"ד טבע הארץ, כגון גשמים וכיו"ב.

ולהעיר ג"כ ע"ד המקום המיוחד שתופס ענין הגשמים, וכמבואר בדברי גדולי ישראל בכל הדורות, ומהם בדברי הרמב"ן עה"פ ונתתי גשמיכם בעתם (בחוקותי כו, ד) — „הקדים דבר הגשמים כו' והנה היא גדולה שבברכות“.

ויהי רצון שיוסיף בהפצת התורה והפצת היהדות בכלל בכל מקום שידו מגעת, וכאופן פעולת הגשמים — שפועלים על גרעין אחד הזרוע בארץ שיצמחו ממנו כו"כ גרעינים, או בנוגע לגרעין של פרי — שיצא ממנו אילן עושה פירות ופירי פירות, ובהדגשה על המעשה שהוא העיקר, כלומר קיום מצוות מעשיות בפועל.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

זאמרו על „גשמי ארץ־ישראל בדברי חז"ל“: שנדפס במכ"ע „טבע וארץ“ כרך יז (תשל"ה) חוברת 1. הפ"ש בצירוף תדפיס .. ע"י מר שמואל שי קטן: במכתבו של מר יעקב כצנלסון אל מר שמואל קטן, בתאריך י' באב תשל"ז, כותב לו: כפי שהבטחתי לך, בעת פגישתנו המקרית באוטובוס, אני שולח לך תדפיס מאמרי על גשמי א"י בדברי חז"ל לאור הקלימטולוגי המודרנית .. התרשמתי מהספר „אמונה ומדע“ המכיל אגרות של הרבי מליובאוויטש, שהואלת בטובך להעניק לי באותה פגישה .. בהזדמנות זו אני שולח לך עותק נוסף של מאמרי הנ"ל, מוקדש לרבי מליובאוויטש, לעיונו ולהערותיו. אני מקוה שבידיעותיו המופלגות בשטחים רבים יוסיף לי כהנה וכהנה גם בעניין גשמי א"י במקורותינו.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

המעשה שהוא העיקר: אבות פ"א מ"ז.

יב'רט

בי"ה, כ"ב אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אברהם שי' בובליל
בני ברק

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מדי' באב, עם המצורף אליו, שנתקבל
באיחור זמן, בו כותב אודות בעית החזרת הרכוש שנגזל מהיהודים
במדינת לוב וכו'.

מובן שבבעיות כגון זו צריך לבוא בקשר עם המשרדים השייכים
לזה אשר בארצנו הק', ובפרט אשר קרוב לומר שכבר נעשה בשטח
האמור באופן רשמי, או על כל פנים באופן בלתי רשמי, שאפשר שעדין
לא רוצים לפרסם עד"ז מטעמים מובנים, אבל במגע אישי בטח אפשר
לברר בזה. ובהתאם לזה גם להחליט מה יש לעשות בענין שכותב.

כיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, וכתב אלי אף שאין זה בשטח
פעולותי, מנצל אני הזדמנות זו לזרז את מר, על פי מאמר חכמינו ז"ל
אין מזרזין אלא למזורזין, בהפצת היהדות האמתית בכל מקום שידו
מגיעת, בדברים היוצאים מן הלב ובדוגמא חי'. ואם תמצא לומר יש לזה
שייכות להאמור, שעל ידי החזרת היהודים לרכושם הרוחני, היא היהדות
שלהם, בעומק יותר הלוח ומוסיף, הרי כמבואר בתורתנו, תורת אמת, זה
מוסיף ג"כ בברכת השי"ת בכלל, כולל משאלות לבב כאו"א לטובה,
ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

יב'רט

אין מזרזין אלא למזורזין: ספרי ר"פ נשא. במד"ר פ"ז, ו. וראה גם מכות כג, א.
תורת אמת: מלאכי ב, ו.

יב'רי

ב"ה, כ"ב אלול, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מצו"ב מכתבי לכבוד אביו ש"י המדבר בעד עצמו.

ובעמדנו בימי חודש הרחמים, חודש אלול, יהי רצון שהשי"ת ימלא
משאלות כאו"א לטובה, כולל גם בענין האמור.

וכיון שזכה כת"ר והוא ר"מ וגם רב, בודאי למותר להדגיש שהוספה
בניצול היכולת שניתנה לו מההשגחה העליונה להשפיע על כו"כ מאחב"י,
שכ"א עולם מלא, הרי זו מהזכויות הכי גדולות.

ויהי רצון שיקויים בו הנמשל מדוגמת חכמינו ז"ל מי שיש לו מנה
רוצה מאתים, מאתים רוצה ד' מאות – שאם כפשוטו כך, על אחת כמה
וכמה בהנמשל, הערכים האמתיים והנצחיים דהפצת התורה ומצותי'.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

יב'ריא

ב"ה, כ"ב אלול, ה'תשל"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו ומכתב בנו הרב ... ש"י, שהגיעו אלי באיחור זמן,
ותוכנם מצב בריאותו בפרט בקשר לעינים,

הרי בכיוצא בזה מתייעצים ברופא־ידיד שיבוא בקשר אישי עם
הרופאים המטפלים ואם יש צורך לבקשם להיוועץ עם עוד מומחים
במקצוע זה באה"ק ת"ו.

יב'רי

מצו"ב מכתבי: דלקמן אגרת שלאח"ז.

עולם מלא: סנהדרין לו, א. וש"נ.

מי שיש לו מנה רוצה מאתים כו': ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה.

ועוד.

יב'ריא

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק.

ויהי רצון מהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות, שיחליטו ויעשו כטוב, בטוב הנראה והנגלה.

ובפרט שהימים ימי סגולה, חודש הרחמים והכנה לשנה טובה וברכותי.

בכבוד ובברכה לרפואה, ובברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

יב'ריב

[כ"ג אלול, ה'תשל"ז]

באם: אין הר"ד ש"י גרוסמן מבטיח בתוקף, שלא יתרשם מהלחץ שיכול להתעורר (מהמנגדים דחב"ד) עליו לחזור בו מהתכנית שלו, אביו ש"י יאמר בה שיעור עכ"פ ד"ה פעמים בשבוע (בימים נפרדים) – נכונה התכנית **במאד**.

ואשרי חלקם דת' תו"ת דכחב"ד ש"י שנסעו לשם, וימשיכו שם ובחיות ובתגבורת (כמדובר בח"י אלול). ויקויים בהם מאיר עיני שניהם ה'.

כבמכתב הר"ד שידעו שזה סניף תו"ת – אין מקום לשינוי שם, כ"א אחי תמימים או תומכי תמימים.

אזכיר עה"צ להצלחה מופלגה.

יב'ריב

מהעתקה. למו"ה אפרים וואלף אודות בקשת הר"ר יצחק דוד גרוסמן לשלוח תלמידים שלוחים מתו"ת כפר חב"ד לחזק את הישיבה במגדל העמק. ראה "ימי תמימים" ח"ז ס"ע 185 ואילך. בהמשך לזה שלח כ"ק אדמו"ר מכתב לקראת השנה החדשה כו' להאברכים תלמידי תומכי תמימים ברוך חיים לבקיבקר, יצחק גרוזמן, חיים שלמה דיסקין, לוי יצחק גינזבורג, יוסף יצחק זלמנוב שמשון הלפרין, ובסיומו הוסיף: „בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים, ולהצלחה רבה בשליחותם במגדל העמק” – נעתק מצילום האגרת. נדפסה ב„ימי תמימים” שם ע' 200.

אביו: הרה"ג ר' ישראל גרוסמן.

כמדובר בח"י אלול: לקו"ש ח"ד ע' 310 ואילך.

מאיר עיני שניהם ה': משלי כט, יג. וראה תמורה טז, א. הקדמת התניא.

יב'ריג

ב"ה, כ"ד אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר א. שרון שי
קדמה, רמת השרון

שלום וברכה!

במענה למכתבו מ-8 לאוגוסט, בו כותב שמתכוון להו"ל חוברת
הדנה בנושאים שונים בטבע ובמדע הקשורים ביהדות וכו', ושואל הערות
בזה מצדי,

בודאי ידוע למר שכמה וכמה נושאים האמורים וכיו"ב עוררו
שקו"ט ודיעות נוגדות בחוגים שונים בארצנו הקדושה בכלל, ובפרט
בחוגים החרדים לדבר ה' לומדי תורתו ומקיימי מצוותיו. ולאיך
הנושאים שמזכיר כוללים כמה גוונים ופרטים.

לכן הערתי והצעתי — כיון שפנה אלי בזה — שקודם שיעשה דבר
בפועל בזה יקבל חוות דעת מרבנים מורי־הוראה בפועל באה"ק ת"ו בנוגע
לכללות העניין ובנוגע לפרטיו.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

יב'ריד

ב"ה, כ"ד אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הנכבד והנעלה איש המעלה עוסק בצרכי צבור רב פעלים
מר יצחק נ"י מרציאנו
קאסאבלאנקא

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מ-25 לאוגוסט וקודם לכן הפ"ש אישית

יב'ריג

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

יב'ריד

מצילום האגרת. נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 538.

כ"ק אדמו"ר זי"ע

שטו

מבקורו כאן. וחבל אשר מסבות בלתי תלויות בי – לא יכולנו לדבר פנים אל פנים, אבל על פי תורתנו הק' ובפרט על פי ביאור הבעש"ט ותורת החסידות, הרי מחשבה טובה מצטרפת למעשה ובמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא. והתקוה חזקה שתהיי הזדמנות מתאימה לדבר פא"פ גם בפועל ממש.

ועוד נקודה בזה וגם היא עיקר, שכיון שמגיעות אלי שמועות טובות מהשתתפות מר בהפצת היהדות, תורתנו ומצותי, בסביבתו, וידוע עד כמה השתדלו רבותינו נשיאינו להשפיע על כאו"א להוסיף בזה ומברכים אותם, בכלל ובפרט, בהצלחה וכל טוב, הרי זה מקרב ומאחד את כל המתעסקים בהפצת התורה ומצותי ביתר שאת וביתר עוז.

וכאן מקום אתי להביע למר תשואות חן חן בעד התשורה הנהדרה, כלים נאים, שעל פי מאמר חכמינו ז"ל הם מהדברים המרחיבים דעתו של אדם. ויהי רצון שיהיי מר וב"ב שיחיו כלים נאים לברכות השם יתברך ויתעלה בכל המצטרך, ברכות יפות בכל המובנים, מתאים ליופי האמתי, יופי היהדות בכל פרטי, והוא ובני ביתו שי' יוסיפו בתורה ומצותי, הן בנוגע לעצמם והן בנוגע להשפעה על זולתם, מתוך הרחבת הדעת ומתוך שמחה וטוב לבב.

בת"ח ובכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. כבקשתו אזכיר על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת רצון את כל אחד ואחת מבני ביתו והוריו שי', כל אלה שמבקש ברכה עבורם, כולם יעמדו על הברכה.

מחשבה טובה מצטרפת למעשה: קידושין מ, א.

ובמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא: ראה הוספות לכתר שם טוב סמ"ח. וש"נ.

המרחיבים דעתו של אדם: ברכות נז, ב.

יב'רטו

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

אגודת בית הכנסת „משכן משה”
קרית שמואל, ע"י חיפה

שלום וברכה!

במענה למכתבם מ"י אלול,

ואתחיל מהעיקר, שיתברכו כל חברי בית הכנסת עם כל אשר להם
בכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

והרי בית כנסת בשלימות הוא כשיש שם שיעורים קבועים בתורה
לימוד ברבים, על כל פנים ככל האפשרי, כידוע דרשת חכמינו ז"ל עה"פ
אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב — שערים המצויינים בהלכה
(ברכות ח, א).

וכמדובר כמה פעמים שבהשיעורים יה"י גם כן שיעור בהלכות
הצריכות, כגון בימים אלו — הלכות חודש תשרי, כולל הלכות תפלה,
הלכות שבת שזה נוגע בכל השנה כולה. והרי תפקיד האמתי של
בית־כנסת שחברי ומתפללי בית־הכנסת יקחו אתם הביתה עיני תורה
תפלה וצדקה, שנוסף על העיקר הם גם הצנורות והכלים להביא ברכה
לבתיהם, ברכות השי"ת בכל המצטרף.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור.

נ.ב. לכתבם אודות המצב הכספי של בית־הכנסת, בכלל אין תחת
ידי קרנות למטרות כאלו, אבל על פי מש"נ חבר אני לכל אשר יראוך
ולשומרי מצותיך, מצו"ב המחאתי פרטית.

יב'רטו

בית הכנסת „משכן משה": אגרת נוספת אליהם — לעיל חל"א אגרת יא'תתקטו.
אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב: תהלים פז, ב.
חבר אני .. מצותיך: שם קיט, סג.

יב'רטז

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת
שמים כו' מו"ה יצחק שליט"א

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע לכי ברכת, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

נ.ב.

יסודי (במכ' הקודם) ד"עמא פזיזא" (שבת פח, סע"א) מעלה היא
ויתרה מזו — בת"ת מוסיפה בהצלחת הלימוד וכו', הייתה כמובן מזה
שרבא לא שלל התואר, כ"א אדרבא הסבירו שתומת ישרים תנחם, ועוד
ועיקר ממעשה רב שנהג כך בפועל.

הערת כת"ר שאדרבה פחז כמים כו' וכמה מרז"ל בגנות הפזיזות
— עמד ע"ז אדמו"ר הצ"צ, וגם העיר משל"ה ש' האותיות אות ז (אור
התורה בא ע' שה), והאריך שם.

יב'רטז

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

הרה"ג .. יצחק: הוטנר. אגרות נוספות אליו — לעיל יב'פה, ובהנסמן בהערות שם.

במכ' הקודם: שלא הגיע לידינו.

שתומת ישרים תנחם: משלי יא, ג.

פחז כמים: ויחי מט, ד.

יב'ריז

בי"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב משה שי גראוער

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני בזה להביע לו ברכתי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

נ.ב.

חובה נעימה בהזדמנות זו להודות לו עבור הפ"ש מאנ"ש שיחיו
מאחורי מסך הברזל, השומרים על הגחלת בתנאים הדורשים מסירת־
נפש ממש יום יום על כל פרט ופרט, שבטח ראה בהיותו שם.

ויהי רצון שמהם יראו וכן יעשו כאו"א בארצות הרווחה, מתחיל
מארצות הברית, מכש"כ וק"ו שהרי הנהגה בפועל בחיי היום־יום
במדינות אלו אינה קשורה בקושיים, ואין צריך לומר במסירת נפש כמו
שם, ואין הדבר תלוי אלא ברצון עצמי.

יב'ריז

מהעתק המזכירות, מוגה בכתי"ק.

יב'ריח

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר מנחם ש"י בגין
ראש הממשלה

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לכי ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיים וברוחניים.

בהוקרה בכבוד ובברכה להצלחה רבה בפעולותיו בתוקף, אף כי בדרכי נועם, ובמיוחד בהנוגע לשלימות העם שלימות הארץ (התלויות בשלימות התורה, ומתוך בריאות הנכונה.

יב'ריט

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד סא"ל מר יעקב ש"י פרץ

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע לו ולזוגי רחל תחיי ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיים וברוחניים.

כולל, ביחוד, הצלחה מרובה בתפקידו, ובפרט שהוא בשטח החנוך, מתוך בריאות הנכונה ומנוחת הנפש.

בכבוד ובברכה.

יב'ריח

מהעתק המזכירות, מוגה בכת"ק. לתוכנה – ראה גם שיחת ש"פ נשא שנה זו (שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' 106 ואילך).

מדר .. בגין: אגרות נוספות אליו – לעיל חכ"ו אגרת ט'תתכח, ובהנסמן בהערות שם.
ראש הממשלה: שנבחר בכ"ט אייר תשל"ז (ראה „התקשרות” גליון צה עמ' 16).

נ.ב. מאשר אני קבלת מכתבו והפֿיש על ידי ידידנו ר' יוסף יצחק ש"י גופין, שמסר לי ג"כ על דבר עזרתו לאנשי חב"ד בפעולות ומבצעים, אשר בודאי יוסיף בזה כהנה וכחנה, והשי"ת יוסיף בברכותיו לו ולכל אשר לו וימלא משאלות לבבו לטובה.

יב'רכ

[ימי הסליחות, ה'תשל"ז]

שמחתי לראות כת"ר ש"י בהתועדות דכ"ף מנ"א במראה טוב ובריא.

ובודאי — בסגנון חז"ל — תוכו כברו, ויארץ יוש"ט.
ובאותו ענין — כיון ש"ההדרן" לא נסתיים אז — כדי שיהי דבר מתוקן יותר —
מצו"ב ההמשך.

יב'רכא

[ימי הסליחות, ה'תשל"ז]

בנדו"ד — שכנראה זקוק שיתוסף בבטחונו **כדבעי** שהשם לא רק מנהיג העולם בכלל, אלא גם דכאו"א מאתנו **בפרט**, כולל גם חייו ודב"ב ש"י, שאז יעריך עוד יותר הברכות גלויות שנתברך (ילדיו שמקבל מהם נחת) וימעט בהדאגות על המאורעות בלתי רצוים שאירעו לו —

כדאי **שבל"ג** יתחיל כל יום חול לאחרי התפלה בטלית ותפלין **בדוקות** — בנתינת פרוטות אחדות לקופת צדקה, שזה יזכירו שישנם כו"כ שמצבם — שזקוקים **לעזרתו** ושהשם בחר בו **כשלוחו** להמציא להם העזר (אף שיכול הי' להמציאו להם ישר, כי כמה דרכים למקום) וכו'.

יב'רכ

מהעתקה. האגרת היא למו"ה יחזקאל גרובנר, דטרויט.

תוכו כברו: ברכות כה, א.

מצו"ב ההמשך: כ"ק אדמו"ר צירף לאגרת הנחה משיחת ש"פ עקב וש"פ ראה שנה זו. — נדפס לאח"ז בלקו"ש חי"ז ע' 131 ואילך.

יב'רכא

מצילום כתי"ק.

יב'רכב

בי"ה, ימי אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכל בני ובנות ישראל הנמצאים — לעת עתה — בכלא
באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה לכל אחד ואחת במיוחד — מכל אלה שכתבו בבקשת ברכה
לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה,
אזכירם בתפלה למילוי משאלות לבבם לטובה, בטוב הנראה
והנגלה גם לעיני בשר,

והרי נמצאים אנו בחודש אלול, חודש הרחמים וגם חודש התשובה,
אשר עיקר התשובה היא בלב — חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא.
ואף שכל ימי השנה כולה — אין לך דבר העומד בפני התשובה, הרי ימי
חודש זה מסוגלים הם לזה במיוחד, וכמבואר בדברי רבנו הזקן (בעל
התניא ושלחן ערוך — מייסד שיטת חסידות חב"ד), אשר אז השם יתברך
הוא כמשל ובדוגמת, "מלך בשדה", זאת אומרת שאינו בהיכל מלכותו
מובדל מן העם, כי אם בתוך העם, ובלשונו ש"אז רשאין כל מי שרוצה
להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בספר פנים יפות ומראה פנים
שוחקות לכולם".

ומובן ש"שדה" בענין זה — מובנו וכולל הוא הבתים והחדרים של
בני ישראל בכל מקום שהם, כולל גם בתי הכלא, שהרי מלא כל הארץ
כבודו.

יב'רכב

מצילום האגרת. נדפסה ב"התקשרות" גליון שעב ע' 13. נשלחה לבתי כלא בכמה מדינות
ועיירות.

בני ובנות ישראל .. לעת עתה — בכלא: ראה גם לעיל אגרת יב'קכג, ובהנסמן בהערות שם.
אין .. בפני התשובה: ירושלמי פאה פ"א ה"א. רמב"ם הל' תשובה ספ"ג. וראה תניא פכ"ה.
פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ג מ"א. סה"מ תש"ט ע' 42 (הא') בהערה. לקו"ש ח"ו ע' 66 הערה 54.
בדברי רבנו הזקן: לקו"ת ראה לב, ב.
מלא כל הארץ כבודו: ישע"י ו, ג.

ולכן כל הפרטים האמורים במשל האמור, שכל מי שרוצה יכול לגשת אל המלך והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות וכו' – כולל גם הנמצאים בבתי הכלא. ואין הדבר תלוי אלא ברצון האדם, וכאמור, „כל שרוצה להקביל פניו". ומובן גם כן ששעה שהמלך „מראה פנים שוחקות לכולם" היא שעת רצון להגיש בקשה, או בקשות, והשם הרואה ללבב, בראותו ההחלטות בלב הטובות המצורפות לבקשות אלו, ממלא הבקשה ובסבר פנים יפות.

זאת אומרת, שההחלטות הטובות שמחליטים בלבב פנימה, גלויים וידועים הם למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהבטיח שאין לך דבר העומד בפני התשובה, והוא ממלא הבקשה בהתאם לזה, כולל גם כן, אשר בהקדם ישתנה מצבם לטובה על ידי שיתן בלב הקובעים מצבם בפועל – חסד וחנינה רבים, שיצאו לחירות כפשוטה ובהקדם, וינהלו חייהם מתוך מנוחה, מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, מיוסדים על יסודי תורתנו, תורת חיים ומצותי, עליהן נאמר וחי בהם, אשר ציוה הקב"ה לקיימן מתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה לחירות הנפש ומנוחתה עוד במצבם זה ולבשורות טובות בכל האמור ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

יב'רכג

בי"ה, ימי חודש אלול, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת המכתבים וכו' והקובץ שע"י. והשי"ת ימלא
משאלות לבבם לטובה.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).
וחי בהם: אחרי ית, ה.

יב'רכג

מצילום האגרת. והוא נוסח כללי־פרטי.
העותק אל השלוחים לארה"ק – נדפס בס' השליחות לארה"ק ע' רנג. אגרות נוספות אליהם – לעיל חל"א אגרת יא'תשנח, ובהנמך בהערות שם.

והרי נמצאים אנו בימי חודש הרחמים והרצון, אשר כדברי אדמו"ר
הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך, בזמן זה הוא

משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר
לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה
להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה
פנים שוחקות לכולם וכו' (לקו"ת ראה לב, ב).

זאת אומרת שימי חודש אלול מסוגלים ביותר לבקש בהם קרבת
ה' כי טוב ואור פני מלך, ואין הדבר תלוי אלא בזה שירצה, ואז מובטח
לו שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא מקבלו בסבר פנים יפות ויאר
פניו אליו וכו'.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מ. שניאורסאהן

יב'רכד

ב"ה, ערב ראש השנה, ה'תשל"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד נבחר מעם רב לנשיא ומורם ודורש טוב לעמו
בעל מדות ורב פעלים וכו' מר אפרים שליט"א

שלום וברכה!

בתודה רבה מאשר הנני קבלת המכתב והברכה,
ואביע בזה אחולי וברכתי לקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל
כל ישראל לטובה ולברכה,

בנוסח המסורתי — הכולל הכל —

ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות
וברוחניות.

בכבוד רב בהוקרה ובברכת הצלחה.

יב'רכד

נור אפרים: קציר. אגרת נוספות אליו — לעיל חכ"ט אגרת יא'רלב.

יב'רכה

[ה'יתשל"ז]

הסברא פשוטה — בהתשובה אין תאריך.

כיון שהרמב"ם כתב ס' היד כמה שנים, והג' ושינה בו **כמפורסם**, ובידינו מהד"ב ושם מוכרח דאסור (הצ"צ ס"י צג ס"ק י') מסתבר שהתשובה מוקדמת. ואף שכתב בה שכן עושים אנחנו — לאחר המסקנה ביד — ג"ז נשתנה.

בכלל צ"ע **המדויק** ל' התשובה — דחסר בה דין הפאה החמישית שכולת זקן!

*

להערתו הקודמת בשו"ת הרמב"ם רמ"ד זה עתה ראיתי דהמהדיר (בכרך ג' ע' 18) משער שנכתבה לפני סיום היד.

בהערות בהוצאה הנ"ל — **בכו"כ** מקומות שאין כמש"כ ביד.

יב'רכו

[ה'יתשל"ז]

בנוגע להסתדרות בפרנסה — מובן שצריך להתעסק בזה במרץ ובהקדם:

ברבנות, חינוך, עסקנות, עסק, משרה סתם — בזה שהסיכויים טובים יותר וכן — התנאים.

קדימה למלבורן, אבל **לאו בדוקא**.

יב'רכה

נדפסה בס' הדרת פנים זקן ע' סח. לקו"ש חכ"ב ע' 314.

והוא מענה לשאלת מו"ה משה ווינר, במ"ש הרמב"ם הל' ע"ז פי"ב ה"א וה"ז בענין גילוח הזקן, שלכאורה הוא בסתירה למ"ש בתשובות הרמב"ם ח"ב ס' רמד.

כמפורסם: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרנ"ד. לקו"ש חל"ב ע' 272 הערה 10. תורת מנחם — הדברים על הרמב"ם וש"ס ע' רסח. ועוד.

יב'רכו

מצילום כתי"ק.

עפמשי"נ ותשועה ברוב יועץ — כדאי שיתייעץ בהנ"ל בענין שלא
יוכל להחליט בעצמו — עם אנ"ש שי' שעל אתר שם.

אזכיר עה"צ ויבש"ט.

פשוט שלא הייתה כל קפידא וכו"ב מציד. ולפלא גדול הקס"ד.

יב'רכז

[ה'תשל"ז]

(1) ה"ז חלום טוב — שמשתדלת שידליקו נר (ביאצ"ט וכו"ב) אף
שהיצה"ר מפריע. וה"ז סגולה לאיוש"ט.

(2) אזכירה עה"צ.

בדיקת המזוזות באם לא נבדקו בי"ב חדשים.

לצדקה לפני הדלקת הנרות, בל"נ.

ותשועה ברוב יועץ: משלי יא, יד. כד, ו.

יב'רכז

מצילום כתי"ק. והוא מענה לא' שכתב, שסבתא שלו חלמה חלום, ומבקשת פתרון, בכדי
שתוכל להרגע ולהתעודד.

[נספח – אגרת המזכיר]

ב"ה, י"ד סיון, ה'תשל"ז

ידידנו הרה"ח וכו' מוה"ר ארי' ליב שי' קפלן

שלום וברכה!

בהיותי בהיכל כ"ק אד"ש תמול בערב, התענין, כמובן, בטקס הכנסת הס"ת, ודיווחתי בזה (ומסתם גם מצדך שלחת דו"ח לכ"ק אד"ש, על פי הסדר).

כ"ק אד"ש תמה שלא נוכח ראש העיר או סגנו, והעיר שכדאי עכ"פ לקבל מכתבי ברכה מהנ"ל ומהרב הראשי האשכנזי (ולשלמות הענין גם מעמיתו הספרדי) ואולי גם מנכבדים אחרים – ואפשר להציע להם שזה בשביל „אלבום" שיו"ל. והתועלת בזה שהשתתפותם בכתב עכ"פ תחייב יחס חיובי וכו'.

כ"ק אד"ש התענין ג"כ אם היתה פרסומת בעתונות ע"ד הטקס והרושם וכו', שהרי יש לנצל הענין במילואו לטובת המוסדות.

כן התענין בתמונות מהתהלכה ובניני המוסדות כדי לנצלן גם כאן לפרסומת, ויפה שעה אחת קודם, שהרי כוחן של חדשות יפה מנושנות.

התקוה שתתענין בכל הנ"ל ותשלח התמונות בהקדם האפשרי. ולגודל דחיפות הענין נשלח המכתב בדואר מהיר דחוף.

בהזדמנות זו אביע עוה"פ ת"ח בשמי ובשם אחי וב"ב שיחיו בעד טרחתו לסדר האש"ל בשבילנו שהי' עצהיו"ט.

בפ"ש ובברכת כל טוב לכל החברי' שי'

ניסן מינדל

הנני מזכירך עוה"פ ע"ד חשבון ההוצאות של הטקס והמסיבה וכו' שברצוני לסלקן בל"נ במילואן.

נ.ב. ספרתי לכ"ק אד"ש ע"ד הבלבול בנוגע ליו"ט שני של גלויות, ושעל סמך פס"ד שלך נהגתי כמנהג המקום. ועדין לא שמעתי חו"ד הקדושה ברורה בזה. ואם יהי' ברור בזה אודיע לך כמובן.

מפתחות

מפתח ענינים

א

אהבת ישראל:

ד (יסוד ושרש כל התורה. א"ר עקיבא זה כלל גדול בתורה — הדיוק שרש"י מדייק להעתיק שרע"ק אמרו). ט (להזהר מלגרום צער אפילו שלא במתכוין ובעקיפין). טז (מצות ואהבת לרעך כמוך פירושו לאהוב כל יהודי איך שהוא ואיפה שהוא, וכמוך, כחלק מעצמו. עצם מעצמי ובשר מבשרי כגוף א' ממש). יז (כמוך גם פירושו שכמו על עצמו הרי על כל פשעים תכסה אהבה, ובפרט שהרי אין אדם יודע מה בלבו של חברו). ל (מה דעלך שני לחברך לא תעביר). לב (אחת המצוות הכלליות העיקריות. כלל גדול בתורה. כל התורה כולה. ביאורה: כל ישראל קומה אחת שלימה עד שכל יהודי אומר על יהודי אחר שהוא עצמו ובשרו. קיום מצוה ע"י כל יהודי כפרט נוגע לכל כלל ישראל, ועאכו"כ מצוות הכלליות). קיד (כל ישראל חברים ויתרה מזו קומה אחת שלמה). קלד (כלל גדול בתורה). קמב (היפך ומבטל דברי המן „עם אחד מפוזר ומפורד“ — והוא מטעמי מצות משלוח מנות). קסא (מכו"כ חדשים שמרעישים ע"ד ההכרח דאחדות ישראל ובהקדמת אהבת ישראל ושליטת המחלוקת, ושזהו ביטול סיבת הגלות. כל השתדלות בזה מקדימה קץ הגלות). רז (כל עניני תומ"צ מקרבים ומאחדים כל אחבנ"י, ולמותר להדגיש ההכרח החיוני בקירוב הלבבות ובאחדות אמתית, ובפרט בתקופתנו). ריג (חדי ר"ש ואמר אנן בחביבותא תליא מילתא וכו' — הוראה שפעולה עם בני" בחביבותא תליא מילתא, מבצע אהבת ישראל, לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן, לעזרו בגשם וברוח).

רלט (ואהבת לרעך כמוך, כלל גדול בתורה).

אור (וצל):

ע"ע אמנות. משל.

אימוץ (ילד):

קכט (כשמאמצים ילד שנולד לאם גוי' עליהם להכניס בו נשמה יהודית. ימולו ויטבילו אותו והמאמצים יחליטו שיחנכוהו כרצון ה'. אין חייבים לגיירו ועי"ז להחליף נשמתו, אבל אז הקשר שלו עם המאמצים רק כפי שאפשר בין ידידים שא' מהם יהודי והשני לא).

אמנות:

רלד (אורייגניות בניצול ענינים שלכאורה בפ"ע אין להם שייכות לאמנות, כאור וצל וקיום וכל מיני צורות גיאומטריות, אשר הקומבינצ"י והשילוב שלהם בטוב טעם, מרשים ביותר אפילו למי שאין לו טביעת עין בשטח זה. התרשמות מיוחדת מניצול שלל הצבעים, היסודיים וצבעי משנה, המהווים אילומינצ"י נהדרה). ע"ע ציור.

ב

בחירות:

קמז (צער גדול ותמהון גדול ע"ד הסברא לפרק ולבטל ההליכה ביחד ברשימה אחת של אגוד"י ופאגו"י). רח (מיראת הבחירות דחו ההחלטה ע"ד הקס"ד למסור חלק דכותל המערבי למשרד העיר עד לאחריהן). ריז (להצביע בעד הרשימה הכי חרדית. לפרסם זה באופן המתאים).

בטחון (ארה"ק):

ס (שליטת מבצע טיולים גם מפני שבמקומות מסויימים יש להתחשב עם המצב הבטחוני). סח (זכות קיום מצוות וזכות הגנת חיילי צה"ל על אה"ק ועם

קדוש היושב בה תעמוד להם, שעצם היותם על המשמר יפיל אימה ופחד ויראה על כל אויב ואורב – יראה המבטלת אפילו מחשבה של תגרה). קצ' (וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, לא רק ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד, אלא גם חרב לא תעבור בארצכם – אפי' חרב של שלום, בדוגמת משקיפי או"ם וכדומה). קצא (כנ"ל). רט (עבודה בכור הגרעיני בדימונה הכרוכה בחילול שבת ויו"ט – איסור סקילה, מזיק לבטחון אה"ק, כמפורש בקרא, ועוד). רפג (גדול זכות התומ"צ להגן על הארץ ועל עמנו בכל מקום שהם ולהפיל אימתה ופחד על כל אויב ומתנקם, ובפרט מצות תפילין שע"י קיומה כל עמי הארץ יראו ממך). ע"ע ארץ ישראל.

בטחון (מדת הבטחון):

א (התחזקות בבטחון בה' יקטין הדאגות, שהרי השם שומרה). קטז (מהעצות לזקנה טובה – התחזקות בבטחון אמתי בהשם). קמו (פשיטא שמחשבות והתבוננות המביאות ליאוש, לעצבות, למיעוט בפעילות – מקורן בלתי טהור, היפך הבטחון האמתי בה' ובהשגת"פ). רנד (התחזקות בבטחון בה' מוסיפה ג"כ בשלוות הנפש והרמוני פנימית). שכ (זקוק שיתוסף בבטחונו כדבעי שה' לא רק מנהיג העולם בכלל, אלא גם דכאו"א בפרט). ע"ע צבא הגנה לישראל (צה.ל.).

בין המצרים:

רסה (קשור עם חינוך כמארוז"ל "לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תשב"ר", ובאותה סוגיא "אל תגעו במשיחי – אלו תשב"ר", ותיכף לאח"ז "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל של תשב"ר"). רעא (להוסיף כהנה וכהנה לבטל הסיבה של "ומפני חטאינו" שאז ממילא בטל המסובב של "גלינו מארצנו"). ערב (כנ"ל).

בית (דירה):

רנה (דירה בבית שדרים בו אחים – לברר הנהוג בזה בעדתם וסביבתם אצל רב בעירו). רעו (באם גם ב"ג מסכימה).

בית האסורים:

רט (הפעילות בהם צ"ל בהסכמת ורצון כל הטשאפליין"ס). שכא"ב (בחדש אלול "מלך בשדה", כולל הבתים והחרים בכל מקום, גם בתי הכלא, שהרי מלא כל הארץ כבודו).

בית הכנסת:

ד (נוסף על היותו מקום תפלה, לעשותו גם מקום תורה וצדקה. ללמוד בו תורה בפרט לאחר התפלה). שטז (ביהכנ"ס בשלימות הוא כשיש שם שיעורים קבועים ברבים, בהלכות הצריכות, כגון הלכות תשרי בימים אלו, הל' תפלה, הל' שבת שנוגע בכל השנה. תפקיד האמיתי של ביהכנ"ס שחברי ומתפללי ביהכנ"ס יקחו אתם הביתה עניני תורה תפלה וצדקה).

בית המקדש:

קב (שמירה על הקדש, בפרט כותל המערבי שמעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי של ביהמ"ק. תמונות מהאזהרות וכו'. הבשו"ט ומשמחת שנפסקו כל העבודות והחפירות שיש בהן חשש, ואפי' ספק חשש, נגיעה בקדש ומקדש). קפא (הרוחני – בתוכו לא נאמר אלא בתוכם). רח (לעשות טומל גדול ע"ד הקס"ד למסור חלק דכותל המערבי למשרד העיר, ולא כהשאר שהוא ברשות משרד הדת).

בית רבקה:

קיב (שלילת לימודי חול לגמרי ה"ז היפך האפשרי במצב דדינא דמלכותא דעתה כאן). קצ"ד (חנכות הבית של הבנין החדש. תודה לכל העושים ומעשים, ובמיוחד משרדי הממשלה בעד הסיוע הכספי. שהבנין ימלא תפקידו לחנך ולהקים בנות ישראל שכל אחת מהן תהי' "עקרת הבית" במלוא המובן לכבוד

גיוס כספים :

נז (ללחוך על הגורמים והמנדבים ע"ע).
עב (אסיפת תרומות עבור מוסדות חב"ד —
אופן העשי' תלוי בתנאי הזמן והמקום, והעשי' צ"ל ע"פ השו"ע שאין
משנים מצדקה לצדקה, לבד הניתנות
בסתם על דעת המתרים והגובה).

גיור :

קבט (ענינו להחליף הנשמה. אין מצוה
להחליף הנשמה, וכיון שהנשמה אינה
יהודית, אין מחויבים למולו, להטבילו
ולחנכו חינוך יהודי).

גלות :

כו (כל זמן שאפילו א' מישראל בגלות,
ועוד יותר בגלות ושעבוד לתרבות העולם,
אין פנאי לא למנוחת הנפש ולא למנוחת
הגוף).

גמילות חסדים :

נד (גודל מעלתה שהיא מהמצוות שאוכל
פירותיהן בעוה"ז והקדן קיימת לעוה"ב).
קכה (צורך ותועלת בפעולות חברת גמ"ח
— כי גדולה גמ"ח יותר מן הצדקה כי
היא בין לעניים ובין לעשירים). רפו
(תחילת פעילות הקדן גמ"ח ע"ש הרה"ח
רב"צ שניאורסאהן ז"ל. תרומת הרבנית
חי' מוסיא עבור הקדן).

ד**ד' מינים :**

טז (מבטא אחדות עם ישראל, כנגד ד'
סוגים יהודים — טעם ורית. ע"י הלולב
נמשך הגילוי דסוכה בפנימיות. האחדות
מודגש גם בכאו"א מהד' מינים. דעת
רע"ק כשם שלולב א' ואתרוג א' כך הדס
א' וערבה א'). רצט (מסמלים את סוג
הצומח בכריאה).
ע"ע סוכות.

דעת תורה :

סא (ע"ד מקרים שקרו בביה"ס ותוהים
מהו ההסבר ומה לעשות — בענין כזה
צריך לפנות לרב מורה-הוראה בקירוב

ולתפארת). רלז (תלמידות בבי"ר ביערעס
יודעות ההנהגה בשאר בי"ס "בית רבקה":
שבאה"ק, מאנטרעאל — בנוגע לביקור
כאן בתשרי וכיו"ב — צ"ע אם יוכלו
להסבירן שבנוגע אליהן צ"ל אחרת, ואם
תוכלנה לעמוד בזה).

בריאות :

צחט (ונשמרתם מאד לנפשותיכם —
ופי' רז"ל שאין מקרא יוצא מידי פשוטו,
שמירת הגוף. פתגם הה"מ א' קליין לעכל
אין גוף כו' ודברי הרמב"ם היות הגוף
בריא ושלם וכו'. אם בריאות הגוף
דורשת להאיט הקצב של הפעולות ע"ז
אמרו ביטולה של תורה זה יסוד קיומה.
אדם קרוב אצל עצמו, לכן השמירה על
הנ"ל צריכה להיות ע"פ הוראת רופא
ידיד). קיג (לשתף פעולה עם הרופאים).

ג**גאולה :**

ו (כשתתקיים ההבטחה וירם קרן משיחו,
אז יהי' תרוממנה קרנות צדיק, של כל
יהודי). יז (אין אדם יודע מלכות ב"ד מתי
תחזור). ע (מגאולה פרטית לגאולה
הכללית). עג (הוספה מיוחדת בהפצת
המעיינות תוסיף ב"אחישנה"). קסד-ה
(לא יזכרו עוד כל הענינים שהם היפך
השמחה). רטו (ע"י כל המבצעים בתוככי
כללות התומ"צ "בקולי תשמעו" וע"י
שמירת נרות של שבת תקוים ההבטחה
אני מראה לכם נרות של ציון, כי ביום
הששי זה אלף הששי יחזור הקב"ה אחרי
אבדתו כנסת ישראל ובאו האובדים בארץ
אשור דא צדיק וכנסת ישראל וכו'). רלב
(יקריים היעוד ונתתי שלום בארץ גוי' וכל
כח אדם יהי' מוקדש להרבות הטוב
והקדושה ולהרמת קרן ישראל וקרן
התומ"צ מתוך מנוה"נ ומנוה"ג בשמחה
ובט"ל). שא (ב' אופנים — בעתה,
אחישנה. לא זכו וזכו. אמתית ושלימה.
ב' זמנים בביאת משיח: ימות המשיח,
תחה"מ).

כמה אפשרויות — כעצת ידידים מבינים). שכד (להתעסק בזה במרץ ובהקדים: ברבנות, חינוך, עסקנות, עסק, משרה סתם. להתייעץ עם אנ"ש שעל אתר בענין שלא יוכל להחליט בעצמו).

מקום שיכול לשאלם בפרטיות ולענותם דעת תורה, תורת חיים).

ה

הלכה:

פח"ט (חשיבות לימוד הלכה למעשה. ענין שונה ומשונה שעל חשבון הלימוד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא גם הלומדים ומתעסקים בהרבצת התורה, דוקא חלק ההוראה למעשה הולך ומתמעט כמות ואיכות המתעסקים בזה). קמדה (משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה בלבד. מצות ת"ת בכל פרטי ההלכה, וגם בהשק"ט). קס (איך לנהוג בנוגע ליו"ט שני של גליות — לשאול מרבני חב"ד בא"י ששם נמצא עתה).

הסתדרות:

כד (דבר רגיל שכל ההתחלות קשות, ובמיוחד בתקופתנו). צג (מקום דירתם — יתדברו ביניהם, באם יוקשה — ע"פ עצת רב שישמע טעמי כאו"א מהם). צד (אין כדאי כלל להכנס לתביעות ממשרד הקליטה. העיקר — חיים מסודרים, משרה שכרגיל מחפשים ע"י היכרות, ידידים, מודעות וכו', אי שימת לב לליצינים וכיו"ב, וכפשוט הנהגה יומית ע"פ שו"ע). קיג (להשתדל להשיג עבודה של פרנסה וכמשי"נ וברוך ה"א בכל אשר תעשה דוקא — כדחז"ל). קלח (לא נראה לי השקעת סכום בעסק מיכליות נפט). רנה (להסתדר בעבודות או משרות שמשכורתן מספיקה לפרנסת ב"ב. שימשיכו לדור בכפ"ח. אם יש כמה אפשרויות להתייעץ בידידים). רסג (אם להסתדר בקיבוץ, דתי כמוכין, או באופן אחר, יתייעצו בידידים מבינים). רעג (צ"ל תנאי בנוגע לעסקו — שיוכל לפרנס ב"ב בכשרות וכדי הצורך, ורגיל הוא שזה דורש התאמצות או שאין הצינור ענין של תענוג. סו"ס העסק אינו אלא צינור וכלי ולא עיקר בפ"ע. כשיש

הערות וביאורים:

ד (ואהבת לרעך כמוך — א"ר עקיבא זה כלל גדול בתורה — למה רש"י מדייק להעתיק שרע"ק אמרו). לב (צע"ק שבשו"ע אדה"ז השמיט "כל מעשיך לש"ש" אבל מציין לעיין באדר"נ פ"ז ובח"פ להרמב"ם שבשניהם מקושר הנ"ל עם בכל דרכיך דעהו). לו (ויפגעו בו מלאכי אלקים, ולא "ויפגע במלאכיו", ללמד כי "באו לקראתו"). נה (תירוצ קושיית הקצה"ש על שאדה"ז לא פירש כ"א עז כנמר וגבור כארי). עה (ב' פירושים ביגדיל תורה ויאדיר: הא' — להגדיל ולהאדיר חינוך תינוקות, מבלי התחשב במוחה, והב' — בנוגע לטעמי תורה. הא' הובא לפס"ד, אלא שבשו"ע שלמדים מכאן לכל מילי דמצוה). פט"צ (הערות לשו"ת שבט הלוי). קיח"ט (גירסאות שונות במרו"ל מה שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש או להורות ניתן למשה בסיני, דברים שלא נגלו למשה נגלו לרע"ק וחבריו. ציונים לכו"כ ספרים בזה. תיווך כל הגירסאות מה ניתן למשה בסיני, ותיווך כל הביאורים מה גדר חידושו של התלמיד ותיק). קכ (ביאור למ"ש באגה"ק סימן כ"ב יועץ וחכם חרשים, ולא ככפסוק ויועץ). קכג (הנאמר בהתוועדות ע"ד דודו בר נפלי ואדה"ר הוא ממג"ע). קכד (יום ג' הוכפל בו כי טוב — דגם העבר נעשה טוב). קמא (בשו"ע לא הביא הא דמשנכנס אדר מרבין בשמחה שייכות נרות שבת ופורים). קמד (בצפע"י לרמב"ם בביאור שיטות הרמב"ם והראב"ד בנוגע לעליות לאחר מיתה, אבל מפורסם שהוא נהג במנהגי יארצייט, וכמה מהם ענינם כמאחז"ל — ברא מזכא אבא ובודאי גם להרמב"ם כן הוא. אי בנין ביהמ"ק המצוה שיהי בנוי או הבניי, כל

הקב"ה נותן כל הכוחות הדרושים). סו (כנ"ל). עא (הפצת היהדות בין אחב"י הספרדים באה"ק ובצרפת. פעולותינו בצרפת מרוכזות בלשכתנו בפר"ז). קי (להצלחת עבודתם ב"ופרצת" צריך להשתדל שתהי' לו משרה רשמית, נוסף על הפרנסה שבזה). קכב (חיכוכים בעבודת ההפצה – יתקשרו עם רבא"ג ויסדר הענינים וישכין השלום). קכח (בטח מתכתבים עם הממלא מקוםם באלאסקא ומעודדו. ה"ז נוגע לרבים). רו (החזקת התומ"צ במעשה בפועל בארה"ב – מתאים לשמם "פועלי אגו" באמריקה", וביחד עם זה פעולות מקבילות בכל תפוצות ישראל ובארה"ק). רס (ככל שעושים ומעשים בזה עוד יש מקום להוספה בזה, שהרי אינסופיים הם כיון שקשורים בהקב"ה שהוא א"ס. ובפרט רב בעדתו ובאה"ק). רצג (הפעולות הטובות לבסס היהדות בברצלוניה. בנוגע לצרכים הכספיים לפנות לארגונים עולמיים שתפקידם לעזור בשיקום ושחזור קהילות).

הפצת המעיינות:

ע"ע חסידות.

השגחה פרטית:

יא (פרטית ממש בכל פרט ופרט בחיי האדם, בכל חלקי היצירה, כולל ה"דומם"). רנח (יהודי אינו בודד לעולם, כיון שה' משגיח על כאו"א בהשגח"פ אפי' בנוגע לפרטי פרטים של חייו).

התבוללות:

עדר (גודל הסכנה וגודל השלילה שיוצאת עם גוי. לא יתכן להקל מצבה ע"י ענין שמביא להיפך מזה. אם צריכה ביאור נוסף תדבר עם רב בסביבתה. צריכה להפסיק זה בהקדם ויפה שעה א' קודם). רפז (מופרכת לגמרי סברא של נישואין עם בחורה שאינה יהודית ר"ל כדי לסדר "כרטיס ירוק". נישואי תערובת הוא מהפשעים הכי חמורים, אפי' אם נעשה לשעה קלה הרי העוון הוא בכל חומרתו וכל התוצאות ר"ל הבאות מזה, הן

פרטי המצוה – להעיר ממחז"ל משחבר ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה בלבד ושייכותו לחקירה הנ"ל). קננדח (ביאור דברי כ"ק אדמו"ר שאם הרמ"א הכריז ע"ד מעריב, ק"ו שצריך להכריז ע"ד ברכה אחרונה – אע"פ דלכאור' ההכרזה על מעריב כוללת גם ק"ש שהיא מה"ת, כי ק"ש אפ"ל כר"י הנשיא וכו'). קסה ואילך (הערה בקשר לזמן ציווי על קרבן פסח אם ה' בר"ח או לאח"ז). קעו (מענה וביאור על כמה הערות במכתב כללי דר"ח ניסן). קפח (בנוסח הלשם יחוד שקודם תפילין סדר הפרשיות דלא כסדר רש"י ודלא כר"ת, ספרים הדנים בזה. מנהג חב"ד אין אומרים לשם יחוד זה ובכלל, לבד לפני ברוך שאמר. מנהג חב"ד דלאחר הנחת תפילין דר"ת אומרים בסדר הנ"ל). רג (העירני ח"א מ"ש בשאלת שלום לשאליתות דבסעודת כלה מצוה להזכיר לחברו ע"ד ברכה אחרונה). רלט (שקו"ט אם הא דמעלין בקודש הוא מה"ת או מדרבנן. בבבלי "גמירי" "ומגלן דמעלין כו' דאמר קרא", אבל בירושלמי "שמעתי שמעלין כו'"). רצא"ב (ביאור ברמב"ם הל' איסור"ב פ"ב ה"ד – "לעני עשרה מישראל או יתר", שלכאור' התיבות "או יתר" יתר הן. ביאור ברמב"ם הל' ת"ת שמתחיל בפטורי ת"ת ועדיין לא הודיע החיוב).

הפלה:

קסב (בעית ההפלות בא"י, שלילת ההצעה לעשות ועדה לבוא בדברים עם הועדות הקיימות).

הפצת היהדות:

מד (כדאי לפרסם ובהוספה שרב אורטודוקסי ושזקנו מגודל ואידיש מאמע לשון שלו ולוחם בהתבוללות וכו') קיבל ציון הכבוד – זה עלול להשפיע בכמה מקומות וענינים). סה (מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, שהצלחה בהפצת התומ"צ תעורר תשוקה לעשות בזה כהנה וכהנה.

כל העולם — המוסד מתנהל ע"פ החלטות הנהלה שלו. כד (באם ירצו לערב בפתרון חילוקי דעות בין חברי הנהלת בית רבקה משרדים ואנשים מבחוץ — יתבוננו אשר הבי"ר הוא מוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר). ל (הנהגה של כבוד שנדרשת משליח כלפי רב המקום). נה (קודם שמו"ל ענין שנוגע לכבוד חב"ד ימצאו אדם שיגיהו כדבעי — ובאם לאו — יחכו עד שימצאו איש כזה). עא (פעולות שלנו בצרפת מרוכזות בלשכתנו בפריז בהנהלת רבא"ג העומד בקשר עם רבני ומנהיגי הקהילות בצרפת ובאירופה ועם אחב"י הספרדים במדינות אפריקה). עד (פשוט שבשטח כפ"ח או נחה"ח לא יעשו שום מוסד או קורסים וכיו"ב, בשביל נוער שוליים). קז (אודות ארגון רשימה בלתי מפלגתית לכנסת וכיו"ב: מטעמים מובנים מעולם לא עסקה יסדה תנועת חב"ד בענינים פוליטיים או מפלגתיים ולא יתכן שיהי' בזה שינוי עכשו. קח (אם לייסד חברה מיוסדת בקבוץ כספים על יסוד חוק של מס ללימוד ממושך ע"י חברי סניף "האדרת והאמונה" ותייעצו ויעשו כעצת הרבא"ג). קי (איני — ולא מהמזכירות — מיהא כחו לתבוע את מישוהו לדין. צא"ח בכל מקום אינם "ב"כ", כ"א אחד ממוסדות חב"ד. הנני מפציר את כאו"א לעשות בכל המבצעים, ואי"ז שייך ליפוי כח של מישוהו). קלט (בעניני חב"ד באה"ק — לפנות לעסקני חב"ד שם). רט (פעילות בבתי האסורים באם ילכו שלא בהסכמתם ורצונם של כל הטשאפליינס — חשש שא' מהם יעורר חבריו לבטל כל הענין או למעטו, וגרוע עוד יותר: ינקמו ח"ו בהאסירים שהביעו שביעת רצון). רכז (לימוד הדינים בבתה"ס וסידור תכנית הלימודים שייכים למחנכי אנ"ש שבאה"ק ת"ו). רלו (פתיחת ביי"ס חב"ד בבנין הסמוך לביי"ס חב"ד הקיים — לענינים כהנ"ל בפרט הרי יש ביי"ד מרכזי דחב"ד בירות"ו). רלז (פשוט שכל תלמידות

בעוה"ז והן בעוה"ב. נוסף ע"ז ה"ז כתם נצחי על העושה זה ועל כל המשפחה. הענין מופרך גם מצד הבחורה וכו'. בדורנו נתוספת עוד נקודה, שפעולה כזו היא המשך ועזר לביצוע מזימתו הרעה של היטלר י"ש).

ו

ויעקב הלך לדרכו:

לא (המנהג להכריז במוצאי שמח"ת לעורר שהיות שנכנסים לחיי היום-יום — לדרכו — צריך יהודי לדעת שהוא — יעקב — ויש לו — דרכו — שלו, שנמשך משמח"ת וקשור לשמחה של תומ"צ) להיו (ויעקב — כולל כל יהודי, לא רק אלו שבמדרגה גבוהה דישאל וישורון. הלך — הליכה אמתית. לדרכו — אפילו בעניני רשות זה דרך של אלקות כהמשך הפסוק ויפגעו בו מלאכי אלקים, שכל יהודי הוא "מלאך", שליח, של הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים). מג. נג. נז.

ז

זקן:

קלג (זהירות באיסור העברת הזקן וחשיבות גידולו). רפט (הבעיות בגידול זקן בצבא — כדאי לפרסם הנצחון שהי' בנדו"ז בניו הייווען, וכן משפט הטשפליין גלר בשטח זה). שכד (ישוב הסתירה בין הרמב"ם בהל' ע"ז בענין גילוח הזקן למ"ש בתשובות הרמב"ם).

זקנה:

קטז (מהעצות לזקנה טובה — התחזקות בבטחון אמתי בהשם).

ח

חב"ד-ליובאוויטש (דרכי פעילות):

כב (אם המל"ח יתמוך אין טעם לדחות בקשות כל שאר המוסדות. אין לקחת כספי ציבור לשלם זה שעל אנ"ש לתת. תמיכה בתור יוצא מן הכלל). כג (כמנהג

הרוחניים. ביאור המנהג להכריז במוצאי שמח"ת ויעקב הלך לדרכו. חודש הכללי גם בזה שבהם רוכשים סחורה עבור כל השנה. המצוות הכלליות — קיומם צ"ל ביתר זריזות והידור. קיומם ע"י כל יהודי נוגעת לכל יהודי ולכל עם ישראל בכלל.

כסלו

ע (בחודש זה חג הגאולה יו"ד כסלו וי"ט כסלו). עב (נקודתו חג הגאולה דיי"ט כסלו וימי החנוכה). פ"פא (מברקים ליי"ט כסלו). פב (נקודתו נס חנוכה).

טבת

צז (תחילתו נעוץ בימי החנוכה). צח (כנ"ל).

שבט

קיב (מברק ליו"ד שבט).

אדר

קכד (ר"ח אדר עיקרו — והתחלת ימי החודש — הוא בשני דר"ח). קכה (בריא מזלי' דבנ"י, ויתרה מזה גירסת הרא"ש דתקיף מזלי', ובפרט בר"ח וכשחל בשבת. בריא ותקיף מזלי' דכאו"א, בכ"ז צורך ותועלת בפעולות חברת גמ"ח). קלא (מרבין בו בשמחה). קלב (כנ"ל). קלד-ה"ו (כנ"ל). קמא (בכל ימי החודש מרבין בשמחה באמתיות ובפשטות — ובפרט בשמחה של מצוה). קמח (מברק לפורים). קנז (בריא ותקיף מזלי' דבנ"י, ומרבין בו בשמחה).

ניסן

קסה ואילך (חודש הגאולה. בר"ח בו נודע לבנ"י שיוצאים ממצרים בט"ו בו. ר"ח ניסן נקבע לר"ה למלכים ולרגלים. בניסן נולדו בנ"י כעם, ובר"ח ניסן הודיע הקב"ה זאת להם). קצג (מברק לחג הפסח).

אייר

ע"ע ל"ג בעומר.

סיון

רכד (מברק לחג השבועות). רכט (ירחא תליתאי בו מתן אוריאן תליתאי לעם תליתאי). רלא (כנ"ל). רלו (כנ"ל).

מוסדות חינוך דחב"ד צ"ל נשמעים/ות לכל הוראות ההנהלה, לאידך גיסא — על ההנהלה חלים כללי חז"ל אין גוזרים גזירה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בה). רמט (בטענותיו לאנ"ש שם — יזמינם לרבני אנ"ש וסר"ס יבררו הרבנים ויעלו חור"ד בכתב, ועוד הוראות בזה). שכו (תמי' על העדר נוכחות ראש העיר או סגנו בטקס הכנסת הס"ת, וכדאי עכ"פ לקבל מכתבי ברכה מהנ"ל, ומהרבנים ועוד נכבדים — להציע להם שזה בשביל אלבום שיור"ל, וזה יחייב יחס חיובי. פרסומת בעתונות ע"ד הטקס והרושם, שהרי יש לנצל לטובת המוסדות, כולל תמונות).

ע"ע מבצעים (מבצעי המצוות). תומכי תמימים.

חדשים:

קכה (על קריאת קביעת החודש מחללין את השבת).

תשרי

יג"יד (חודש השביעי מלשון שובע, משובע בכל טוב בגו"ר. חותמו זמן שמחתנו. מחולק לשני חלקים שונים, אבל שמשלימים זה את זה: הראשון — תשובה והתעלות, השני — המשכת אלקות בעולם. הימים שבין יוה"כ לסוכות תחת הרושם של העשי"ת ורק ט"ו בו נקרא "יום הראשון". מקורות שהימים שבין יוה"כ לסוכות הם ימי שמחה, ופתגם אדנ"ע שאז דאָרפֿן ערשט תשובה טאָן". ימים שלאחרי החג א"א תחנון, אין מתעניין מפני שמרובה במועדו. עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות). טו (נקודה משותפת לב' החלקים הנ"ל — אחדות: בשבת לפני ר"ה קורין אתם נצבים כולכם לאחדים כא', ומצות סוכה מאחדת קטן וגדול, ומודגש יותר בד' חודש השביעי, מושבע ומלא כל טוב. חותמו זמן שמחתנו). כו (סיומו חג שמחת התורה). ל ואילך (חודש הכללי, הגדוש בימים טובים ובחוויות המקיפים כל שטחי החיים

תמוז

רכט (חודש הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר בו נגאל ממאסרו). רג (מברק ל"ב-י"ג תמוז).

אלול

רצה (חודש ההכנה לקבלת כוח"ט ע"י חשבון הנפש מהשנה שעברה והחלטות טובות ע"מ לקיימן להבא). רפו (חודש הרחמים, זמן המתאים שמאחלים זל"ז כוח"ט לשנה טובה ומתוקה). רצה (חודש החשבון וההשלמה דשנה המסתיימת וההכנה לשנה הבע"ל). רצו ואילך (כנ"ל). משנכנס אלול כשכותב אדם אגרת שלום לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו כו' בשנה טובה תכתב ותחתם וכה"ג. התאמצות שהשנה המסתיימת תהי' שנה של שלימות — מלאה ולא יחסר כל בה וגם שתהי' מוצלחת ומושלמת. ימי הסליחות. שנים עשר הימים האחרונים יום לחודש למלאות את החסר ולהשלים מה שלא הי' מושלם). שיב (חודש הרחמים). שיג (ימי סגולה, חודש הרחמים והכנה לשנה טובה וברכותי). שכא (חודש הרחמים וחודש התשובה, אז המלך בשדה). שכג (כנ"ל). ע"ע ויעקב הלך לדרכו. תמוז, י"ב-י"ג תמוז.

חופש

רלהו (תכליתו לא בטלה ואפי' לא חלישות בהתמדה ושקידה, אלא אדרבה, כיון שיש חופש מענינים צדיים, צריך לנצל הזמן והמרץ שנתפנו למלאם ברוח התורה וכלימודה, וקיום המצוות).

חינוך

יא (משל מגרעין או שתיל רך, שאפי' הטבה קלה בגיל זה מביא לתוצאות שלא בערך כשנעשה עץ פרי עושה פרי. במוסד חינוך מעוצבים פרצופי התלמידים במדה חשובה לכל ימי חייהם. גודל הזכות וגודל האחריות שבזה. מחנך וביטור מנהל של מחנכים, הרי גם הפרטים משפיעים על אורח חייהם

הנהגתם וסדר לימודיהם של המורים והתלמידים). כג (אסור לערב התלמידות בהחילוקי דעות בין חברי ההנהלה — שה"ז בניגוד גמור להחינוך). לג (להשתדל שכל ילד, לא רק ילדיו שלו, יקבל חינוך תורני אמיתי). מהו (הושוו ילדים הגדלים לאילנות בתחילת גידולם, אפילו שינוי קטן הולך ומתגדל הרבה עם הזמן, עאכו"כ שינוי עיקרי, במשך זמן רב. ב' תופעות: התחילו להכיר לאן מוביל „חינוך" ללא תומ"צ, ושרואים בנוער חיפוש רציני אחר האמת וכמיהה פנימית למקור. לכן כעת שעת כושר לעסוק לטובת החינוך התורני). נו (לקבל כל תלמיד לבד זה שברור שיקלקל. לדון ע"ד ישיבה גדולה רק לאחר שתתבסס המכללה. לא לצמצם היקף גיל התלמידים). נו (המצב הכספי. החסר בכוחות — מאה"ק סוכנות. זוג שישמשו רב-מדריך-רוחני לשני המוסדות יחד. אדישות הציבור ובפרט הועד — כן הוא בכ"מ). סא (ענין השובה בכל בתי ספר שיהי' חינוך כדרוש בתורה בקיום מצוותי'. הנהגת התלמידים באופן המתאים צ"ל גם מחוץ לכותלי ביה"ס ועאכו"כ בכיתם. דברים היוצאים מן הלב של המחנך והמורה נכנסים אל לב המחנך והתלמיד ופועלים פעולתם. המקיים נפש א' קיים עולם מלא, כש"כ כו"כ תלמידים, ועאכו"כ נוער, שהוא בדוגמת גרעין ושתיל רך שכל שינוי קטן גורם תוצאות שלא לפי ערך כשנעשה אילן עושה פירות). עה (להגדיל ולהאדיר חינוך תינוקות ישראל מבלי התחשב במוח, הובא לפס"ד הלכה למעשה). צא (בי"ס יהודי הוא כשדור ומלא יהדות אמיתית, כולל הנהגת התלמידים בחיי היום-יום באופן יהודתי. ע"ז השפעת הבנים והבנות על ההורים והנהגת הבית. אשרי זכות אלה שלהם חלק בזה). צג (אם תלמידה תלך ללמוד בסמינריון תלוי בתכונות הנפש דכאו"א, ועל ההנהלה להחליט בהתאם לזה). צד (אם ללימודים המתקדמים

או להחליש אמונתו של הנוער הנותנת לו יציבות ותקיפות ומשמעת עצמית בהגברת השכל על פיתוי הרגש שבלב). רעט (כדוגמא שאפי' שינוי קל בגרעין או שתיל עושה שינוי עקרי כשנעשה אילן נושא פירות. העברת מסרים חינוכיים – העיקרי בהם: יראת שמים – בסיפורי עלילה וכיו"ב לא בהבלעה וברמזים כ"א בהדגשה מתאימה). ע"ע בין המצרים. חב"ד ליובאוויטש (דרכי פעילות). קייטנה. מוסדות תורה. שנת החינוך. תומכי תמימים. תמוז, י"ב-י"ג תמוז.

חלום:

שכה (ה"ז חלום טוב – שמשדתלת שידליקו נר ביאצ"ט וכיו"ב אף שהיצה"ר מפריע. וה"ז סגולה לאיוש"ט).

חנוכה:

סט (חג האורים מצותו הדלקת נרות על פתח ביתו מבחוץ באופן דמוסיף והולך. הוראתם – הוספה בנר מצוה ותורה אור בחיי היום-יום, בבית ובחוץ). ע (כנ"ל). עא (כנ"ל). עה (כנ"ל). פב. פד (להדגיש שבכל יום דחנוכה אומרים הלל שלם ושרק בעוד 13 ימים בשנה אומרים הנ"ל). פה (עיקר נקודתו – הדלקת נרות, להוסיף נר כל יום, להדליק על פתח ביתו מבחוץ, משתשקע החמה, וכל זמן שאנשי הרחוב יכולים לראות אורם – קשר כל הנ"ל עם ישיבות ליובאוויטש ועם כל יהודי ובפרט בזמננו). פט (בנוסח ד"ועל הנסים" שהנצחון ה' על אלו שעמדו "להשכיחם תורתך ולהעבירם על חוקי רצונך" – תומ"צ גם יחד). צא (מהוראות ימי חנוכה דמוסיף והולך ואור מיום ליום). צב (נצחון בכל עניני יהדות, לא רק בענינים שאפשר להסבירם, כ"א כנוסח "להשכיחם תורתך" תורת ה' דוקא, כי לא ה' איכפת להם לימוד התורה כחכמה מובנת, וכן להעבירם על חוקי רצונך, ולא מצוות שכליות, ואפי' חוקים ובלבד שלא יהי' ע"פ רצון ה'.

דורשים בספרי חובה גם של שייקספיר, אפשרי הדבר. עניני הבי"ס על ההנהלה שעל אתר להחליט, ובהשייך ליר"ש – לצרף רב שעל אתר). קיב (שלילת לימודי חול לגמרי בבית רבקה ה"ז היפך האפשרי במצב דדינא דמלכותא דעתה כאן). קיד (לא רק לעזור למוסדות חב"ד, אלא לנצל השפעה שכל בני וכונת ישראל יקבלו חינוך ע"פ מסורת עמנו, ובפרט בארה"ק). קנה (חינוך הוא נקודה מרכזית משותפת לפורים ולפסח. חינוך אינו נוגע רק לילדים בלבד, כ"א לגאולת כלל ישראל כולו, ולזה נדרש חינוך תורני בשלמותו, בלי פשרות, ומתוך התלהבות. חינוך כזה מקבלים בישיבות ליובאוויטש). קסט (מתחיל מיום הולדו. מיד צריך להתחיל להכינו להיות חבר מלא בממלכת כהנים וגוי קדוש, בלי הבט על הקשיים. מתוך גישה של "ביד רמה" מצליחים). קעז ואילך (הוראות בנוגע לחינוך מיצי"מ ופסח: מזון – פסח מצה ומרור. החילוקים ביניהם בחינוך בפרטיות). קצד ואילך. רא (חינוך עטה"ק. נקודת החינוך שגם כי יזקין לא יסור ממנה. בחינוך ג' ענינים: המוסד שבו לומד הילד, השנים הראשונות בהם מניחים היסוד לכל החיים, והמתנכים והנהלה העושים העבודה"ק דחינוך. ג' אלה הם ה"עולם, שנה, נפש" המובילים למדריגה הכי גבוהה בקדושה). ריד (מבצע חינוך מתוך אהבה, כהוראת רשב"י שקרא לתלמידיו חברי"א). ריט (תחילת החינוך ע"י האם ורק אח"כ כשמתחיל לדבר אביו מלמדו תורה ציוה לנו משה. גם בשנים שלאח"ז השפעה גדולה יותר לאם על הילדים). רלז (פשוט שכל תלמיד/ות מוסדות חינוך דחב"ד צ"ל נשמעים/ות לכל הוראות ההנהלה). רסח (המחונכים בגיל צעיר הם בדוגמת גרעין או שתיל רך, שאפי' שינוי קל באותו זמן נכפל לאי"ע משנעשה אילן נושא פירות). רעז (הצלחת האדם תלוי' במדה חשובה באם יתעסק בדבר שלבו חפץ, לכן חשוב לא לערער

מיוחדים, לכן מאד חשוב במקרה זה שיהיו בדיני טהמ"ש. רסג (ע"ד המקוה בקייפטאון, דרום אפריקה, ידבר בזה עם הרב אלאי). רפט (בטח ממשיך בפעולותיו בשטח טהמ"ש ומקואות, ומעלין בקודש. החוברות ליקוטי דינים בשטח זה זכו לפרסום רב, שבדאי חדרו לחוגים שע"ע לא דייקו בזה כדרוש, או לגמרי ח"ו).

טכנולוגי:

צו (התפלת מי הים).

טעלעוויזאן:

פט (בארה"ב ובעוד כ"כ מדינות מתפשט זה וכו', מובן שצ"ל אוהרה ע"ז ויותר הרבה מאוהרה, אבל — מקום לדאגה שחלק גדול מהציבור אינו עומד בזה, וצ"ע אם לומר על כללות ענין הטעלעוויזאן לשון גזירה ואיסור).

,

יהודי:

ו (תורמנה קרנות צדיק, של כל יהודי — ועמך כולם צדיקים, ושל כולם יחד כציבור אחד — ל' יחיד — צדיק). ט (מאמינים בני מאמינים, כדאי שיאמינו ג"כ בכחות העצמיים שיש גם בכאו"א מהם). לב (קיום המצוות הכלליות ע"י כל יהודי נוגע לכל יהודי ולכל עם ישראל). לו (כל יהודי הוא שליח של הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים). פב (הפלשים היושבים באטיופיה). פג (ע"ד הפלשים — ע"פ התחלת החקירה קרוב לודאי שצריכים גיור גמור או שאסורים לבוא בקהל, ולא המשכתי יותר בהחקירה, ובמילא אסור לי לפרסם דעה בזה). פו (לכל יהודי, איש או אשה, יש נשמה אלקית, נר ה' נשמת אדם, וחוב וזכות להיות נר להאיר, נר מנר, בגופו ובמנונו). צו (לכל יהודי הכוחות לסדר חייו ע"פ תורה, ולהתגבר על כל קושיים באם יימצאו בדרכו זו). קיד (עם נצחי מאז היותו לעם בשעת מתן תורתו הנצחית).

להוסיף בנר מצוה ותורה אור בבית ובחורן. צה (ענינם הלך והוסיף באור ועל פתח ביתו מבחורן). צו (נקודתם הדלקתם באופן דמוסיף והולך מיום ליום, מהדרין מן המהדרין). צז (תחילת חודש טבת נעוץ בימי חנוכה. הוראת ימי חנוכה שלכל יהודי הכוחות לסדר חייו ע"פ תורה, ולהתגבר על כל קושיים באם יימצאו בדרכו זו). צח. צט (הוראת חנוכה להוסיף בהפצת נר מצוה ותורה אור באופן דמוסיף והולך, אף כשהדליק בליל א' נר א' קיים המצוה בשלמותה וכו'). קב (נקודתם הפצת נר מצוה ותורה אור, שערכי היהדות, תומ"צ, יאירו חייהם הלך ואור, ויהיו דוגמא מזהירה לכל רואיהם). קג (חודש טבת נעוץ בו. מוסיף והולך ואור מיום ליום עדי קיום היעוד וה' יהי להם לאור עולם). רו (בבית כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי שידליקו בשמן זית, כ"א בנרות חלב, והיפוכו בנרות חנוכה).

חסידות:

כב (יפוצו מעינות דא"ח הולך ומוסיף ואור). עג (הוספה מיוחדת ביפוצו — תרגום שעהיחיה"א בשפת מו"נ — תוסיף באחישה, בביאת מלכא משיחא). עט"פ (עיקר כוונת ס' הערכים הוא בכדי להגדיל הפצת המעינות חוצה). ע"ע ספרים.

ט

טהרת המשפחה:

לה (יסוד טהרת וקדושת כל ילד יהודי, של כל משפחה יהודית ושל כל עם ישראל). מג (מהתיקונים על העבר — נוסף על העיקר: הנהגה ככל הדרוש מכאן ולהבא — להשפיע לפחות על זוג צעיר אחד (ומה טוב — יותר) הזקוקים לזה, שתהי' הנהגתם יום יומית ע"פ תומ"צ). רי (כל המצוות צריכים לקיים משום שה' ציוה, אך הן גם מביאות ברכות ה', ולכל מצוה תוכן וסגולה

לצאת משם ולבוא לאה"ק לא זקוקים לביאור נוסף בזה שאצל יהודי "טוב" זה הגברת הצורה על החומר). שיח (אנ"ש שם שומרים על הגחלת בתנאים הדורשים מס"נ ממש יום יום על כל פרט ופרט. מהם יראו וכן יעשו כאו"א בארצות הרוחה, מתחיל מארה"ב).

יום הולדת:

עט (עריכת יום הולדת וחגיגתו בד"ת וכו') ביתר שאת ועז מבעבר). קיז (מנהגי יום הולדת - נתינת צדקה, לימוד מזמור תהלים המתאים). קיח (כנ"ל).

יום הכפורים:

רא (אחת בשנה, בו נכנס הכה"ג לקדה"ק - עולם שנה נפש). ע"ע עשרת ימי תשובה.

יום טוב (ויו"ט שני של גליות):

קס (איך לנהוג בנוגע ליו"ט שני של גליות - לשאול מרבני חב"ד בא"י ששם נמצא עתה). שכו (עדיין לא שמעתי חור"ד הקדושה ברורה בענין יו"ט שני של גליות).

יחידות:

קה (קשה לקבוע בזמנים אלו יחידות למי שהוא, אפשר לסדר בכתב). קסא (א"צ כלל, כי אזכירה, בל"ג, עה"צ). רצג (אין נהוג בחדשי אלול ותשרי, כנוהג בית הרב מכר"כ שנים).

יציאת מצרים:

ע"ע פסח.

כ

כבוד אב ואם:

ריט (התורה מדגישה איש אמו ואביו תיראו, האם תחילה, כי היחס של האם לילדי' חדרו בעיקר באהבה).

כהן (כהנים, כהונה):

ר"רא (הסיבה למה פ' אחרי מתחילה בפרטי עבודת הכה"ג ביוה"כ, הגם שזה רק יום א' בשנה, ופ' אחרי נאמרה בניסן

קכו (אצל יהודי "טוב" הוא כשהוא טוב בגו"ר גם יחד, ואדרבה בהגברת הצורה על החומר והרוחניות על הגשמיות). קל (אצל יהודי בריאות ומנוחת הנשמה קשורה ב"נשמה לנשמתו", היא תומ"צ עליהם נאמר כי הם חיינו ואורך ימינו). קס"ז (ממלכת כהנים וגוי קדוש). רה (כל יהודי מגויס בצבאות ה' לכל משך ימי החיים ואין שייך בזה פרישה, מיום הוולדו ומקודם לזה בורא אותו ומחי' אותו בכל רגע). רמה"ו (במ"ש שאינו דתי בפועל - אין יהודי שאינו דתי, אינו יכול ואינו רוצה להיות נפרד מהקב"ה, ועד כ"כ שכמה פסקי הלכה למעשה בנויים על יסוד זה. במ"ש שהוא יודע ה' ואולי אף אהב ה' - צריך להיות עינו טובה בשל אחרים ולהשתדל לעזור לאחרים לגלות הכרה זו. הנ"ל מקומו ותכליתו בחיים וכו'). רנד (יהודי אינו בודד, וכהפסוק "ה' רועי לא אחסר"). ער (אין יהודי לא דתי כי יהודי ויהדות התומ"צ הם בדוגמת דם ומים כמשל חז"ל). רעז (אצל יהודי העיקר היא הנשמה, שעלי' לנהל את הגוף בחיי היום-יום שיהיו מתאימים לרצון הבורא ית' ע"פ תומ"צ). ע"ע מיהו יהודי.

יהודי רוסיא:

מד (להשפיע על כולם שיצאו משם, אבל בתנאי שכל יו"י יצאו עמהם או הרווקות). נח (מפליא ומצער שהעזר לבנ"י הבורחים מהמשטר בבריה"מ יה' בתנאי שיסדרו במקום פלוני דוקא. יותר מבהיל הדבר כי בבקשת היתר יציאה משם הנימוק הוא שהממשל יתחשב ברגש של אנושיות וחמלה, ואחב"י שבידם הטיפול יאמרו: בר"א אם תסעו למקום מסויים, ואם לאו לא נעזור לכם). נט (שלילת הנ"ל מכמה נימוקים). ע (לעמוד בקישור עמם לעודדם בקיום המצוות כולל לימוד התורה. ההכרח עתה יותר ממה שהי', לאחר שכו"כ מדריכים ומנהיגים העתיקו משם). קכו (אלה שאחרי עמל רב ומס"נ זכו

אומנתן, שילמדו על אתר פסוקים מתושב"כ ומאמרי רז"ל מתושבע"פ, וכן יתרמו לצדקה. להסבירם הבטחת ה' ציון במשפט — בתורה — תפדה ושב' בצדקה. לעוררם על הצפי' להגאולה (וכ').

לימודים אקדמאיים:

קד (כיון שכבר השקיעה כ"כ זמן ומרץ — כדאי שתגמור, ועד שתקבל תואר ותעודה מתאימה, ע"י התכתבות וכיו"ב — כפי שהבריאות מרשה). ערה (להמשיך שש שנים בטכניון ולאח"ז חמש שנים בצבא, ורק לאח"ז להתעניין בחיים עצמאיים — אין לזה מקום כלל בגיל 19, ואפי' באם ה' צעיר בשנים אחרות).

מ

מבצע אנטבה:

קג (פס"ד הרב גץ על ג' „שאלות" בשיחות כ"ק אדמו"ר — שאם א' הניצולים יחזור לשם יצטרך לברך שעשה לי נס, ושמותר לחולה להתרפאות אצל רופא שאינו שומר תומ"צ, ושכמקרה חטיפה יש לסמוך על מומחה לחלל שבת ע"מ להצילו. תיבת „שאלות" במירכאות לפי חז"ל שהנשאל ה"ז מגונה בפס"ד ברור, אלא שבחושך כפול ומכופל בגלותו זה — גם בזה צ"ל פרסום נוסף וחדש).

מבצעים (מבצעי המצוות):

לג (לקשרם עם הענין דויעקב הלך לדרכו — לעסוק בהם יותר מלפנ"ז בבחי' מעלין בקודש. כל המבצעים — ה"ה מבצע חינוך). לה (שלשת המצוות הכלליות שנמסרו לנשים — נש"ק, כשרות וטהמ"ש). ס (שלילת הוספת מבצע טיולים וביקורי בית מפני הקושי להעמיס עוד ענינים, ומפני שאי אפשר לדעת מראש לאיזה כיוון יטה השני את השיחה, ומצד המצב הבטחוני במקומות מסויימים. המבצעים דע"ע דורשים שימת לב רבה וגם רוב זמן בכמות. הם עומדים

הגם שזה יהי' נוגע רק כעבור כמה חודשים, והעבודה היום-יומית של הכהנים חבוא רק בפ' אמור). רכז"ח (ביאורים בשאלות ברש"י בהעלותך יב, יב שמאריך לפרש דברי אהרן למשה אל נא גו' אשר בצאתו מרחם אמו וכו', והפי' שכהן אחר אין בעולם, ועוד).

כולל:

מד (באם ללימוד הוראה ולרבנות בפועל — נכון בממד). נה (על אחריות כל הכולל היו"ל על ידו).

כותל המערבי:

ע"ע בית המקדש.

כשרות:

לה (שמירת כשרות האכילה והשתי' בבית ומחוצה לו. להכשיר כל בית יהודי. ע"י כשרות מזדכך ונתקדש הגוף והלב והמוח היהודי עוד יותר). רח (כבכל עניני כשרות והכשרים יפנו עוה"פ להר' דווארקין ואו שיפסוק בעצמו, או שיאמר מי הצריך להחליט ולעשות בזה).

ל

ל"ג בעומר:

ריב ואילך (יום הילולא דרשב"י ויום שמחתו. הזמ"ג לעיין בתורתו ובפרשת ימי חייו. ענינו וטעמיו מפורשים בפוסקים ע"ד הנגלה בטושו"ע ושו"ע אדמוה"ז, וע"ד הסוד בפע"ח, וע"ד החסידות בדרושי ל"ג בעומר בכ"מ. במשנת חסידים: מצוה לשמחה שמחת רשב"י, ועפ"ז מפורש ג"כ ענין השמחה ולא רק מניעת אבלות, וטעמה „שמחת רשב"י". מזה מענה להשקו"ט בזה בחת"ס ועוד. מה שהקשו שאדרבא בהסתלקותן של צדיקים מתענין, י"ל — ע"פ נגלה — דשאני דרשב"י צוה לשמוח בו וע"פ מש"כ במהרי"ו, הובא בש"ך, הדין דשומעין לו. הקשר בין רשב"י לכל המבצעים). רטז (שייכות חינוך תלמידים לל"ג בעומר, להזכירם על גודל המעלה של „תורתן

חינוך. טהרת המשפחה. כשרות. מזווה. נרות שבת קודש. ספרים. צדקה. תורה. תפילין.

מוסדות תורה :

ד (להנהיג בשיבות, חדרים, בתי תלמוד תורה וכדומה, שגם יתפללו ויתנו צדקה בהם). סא (מוסדות חינוך). צא (בי"ס יהודי הוא כשחזור ומלא יהדות אמיתית). קכא (לבסס מקודם המוסדות הקיימים. סמינר חב"ד רצוי בכ"מ ובפרט בירות"ו באם יתנהל כדבעי, צ"ל עכ"פ בהרמה דסמינר כיו"ב שם, ושלא יגרום מחלוקת). ע"ע חב"ד ליובאוויטש (דרכי פעילות). חינוך.

מזווה :

לד (להשתדל שכל חדר בבית יהודי יהי לו מזווה כשרה. שומרת כולם וכל אשר בבית ושומרת יהודי בכל מקום שהוא כההבטחה ה' ישמור צאתך ובוך מעתה ועד עולם — "ועד עולם" הובא בזהר בנוגע למזווה, ובשו"ע: כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזווה ויאמר ה' ישמר צאתי וגו'). סט (סגולה מיוחדת לה ששכרה ה' ישמור צאתך ובאך מעתה ועד עולם). קכג (ז"ז מו"ת כל דנטיר ברי"מ שכ"ז ענינו דפנחס: בריית שלום ובטל מותנא). קסא (בדיקת המזווה). רט (כנ"ל). ריד (כוללת ושקולה כנגד כל המצוות, "על ידה לא ינשי ב"נ דוכרנא דקרב"ה לעלמין כו' למעבד פקודי דמארי"). רסג (כנ"ל — קסא).

מיהו יהודי :

פג (אחרי כל ה"הסברים" אינו מוכן כלל וכלל ההתלהבות של מגיני "חוק" משונה זה מאיזו מפלגה שתהי, והביאור היחידי הוא רק הענין של נצחנות, שהרי "חוק" זה הוא היפך הצדק והיושר הן כלפי יהודים והן כלפי אינם-יהודים). רזח (תקוה שבחגיגה השנתית דפועלי אגו"י באמריקה יצהירו עוה"פ עמדתם בנוגע למיהו יהודי, כמו שעשו בכל הזדמנות

כבר על סדר היום, כ"א כולל הדרכה והסברה, ע"ד מצוה אחת גוררת הסברה ע"ד עוד מצוה ועוד מצוה). סח (ביקור שלוחי חב"ד בקשר עם מבצעי תפילין ומזווה וכו' בבסיס ויחידה של צה"ל, וההתרשמות וההתעוררות והעידוד שקבלו מזה). קא (כנ"ל בקשר עם מבצע חנוכה). קיא (שכאו"א מבנ"י יעשו בכל המבצעים ככל יכלתו, ואי"ז שייך ליפוי כח של מישוה, כ"א מפני שזהו הכרח השעה). קיג"ד (תמיד יש מקום להוספה בכל עניני טוב וקדושה, תומ"צ, ובמיוחד במבצע תורה, ובנוגע לבנות מבצע נש"ק). קכ (מבצע פורים ושאר המבצעים ואזהרה המיוחדת שפורים חל בעש"ק). קמ (זירוז ע"ד מבצע פורים, להשתדל שכאו"א יקיים כל מצוות פורים — השתדלות בדיבור ובמעשה. להמציא בעל קריאה דהמגילה וכיום גם דפ' יובא עמלק, מנות מוכנות למשלוח מנות, מטבעות למתנות לאביונים. לצרף קיצור הלכות פורים, ועכ"פ קיצור פורשת פורים ותקפו של נס). קמא"ב (זירוז בכל המבצעים). קפט (ביקור אנשי חב"ד בקשר עם מבצע פורים, התרשמותו ושל חיילי צה"ל בפולגתו. שההתרשמות תמצא ביטוי במעשה שהוא העיקר). ריג ואילך (הקשר בין רשב"י וכאו"א דהמבצעים). רלט (בזמנים ואופנים שתירשה הנהלת הישיבה להוסיף בהשפעה וחינוך הזולת, שיוסיף גם הוא בתורה תפלה ומצוות). רנט"ס (ת"ח על הקורת רוח שגרם בכותבו שמשותף במבצע מזווה ומבצע כשרות עם אנ"ש במחננו. בודאי משתף פעולה גם בשאר המבצעים ככל יכלתו). ערב (ת"ח על הודעתו מרשמי ביקורם של שלוחינו מצעירי חב"ד במסגרת מבצע מזווה ותפילין, ומההתלהבות שעוררו בקרב החיילים). רפד (תמי" ע"ז שבמכתביו אינו מזכיר ע"ד עיסוקו במבצעים. בטח תזכור שהציעו אותם במיוחד בקשר למ"ח ול"ג בעומר). שכ.

ע"ע אהבת ישראל. הפצת היהדות.

בעבר. מטעמים שונים ומשונים מעטים המדברים בזה, שלכן גדולה יותר הנחיצות לעשות בזה).

מילה:

ע (פרסום מאמרים בקשר למצות מילה יש בזה צורך בכמה מקומות). קסח"ט (מלו באותו הלילה דיצי"מ, מתבוססת בדמ"ך. נחקת בגוף ומקדשו).

מניעת הריון:

כג"ד (במשך השנים מאז מענתי בזה נשתנו הכדורים, כשמחליפים מזמן לזמן הכדורים, התופעות לוואי שונים, ואז אינם מצטברים ולפעמים גם מחלישים זא"ז, להתיעץ עוה"פ עם הרופא, ועם הרב כמובן, ויעשו כהצעתם).

מצה:

קעט (הא לחמא, לחם לבב אנוש יסעד).

מצוות:

לב (הגם שכל המצוות צריך לקיימם בזיונות והידור, הרי שאת המצוות הכלליות צריך לקיים ביתר זריות והידור. קיומם של המצוות הכלליות ע"י כל יהודי נוגע לכל יהודי ולכל עם ישראל). ע"ע מבצעים (מבצעי המצוות).

מרור:

קעט (מרמו על כל הדברים בלתי רצויים, שצריך להרגישם כמרורים וללחום נגדם).

משל:

מט (מה בשר ודם אינו דורש ממעשה ידיו כגון מכונה וכדומה שיצר יותר מהיכולת שנתן בו, עאכו"כ הבורא ית', אלא שבו"ד יכול לטעות בחשבון, אבל בהקב"ה לא יתכן שיטעה ח"ו וידרוש את הנמנע). סג (כשרואים בית בוער ובו כו"כ בנ"א אין הזמ"ג לשאר עסקים, כ"א הצלת הבנ"א, ובפרט אלה שאין מכירים בהסכנה והנמשל בנוגע הצלת עם ישראל מהתבוללות וכו'). צדח (התפלת מי הים להפוך מים שאינם ראויים לשתי' למים מתוקים, הרמוז בזה – להפוך הענינים

בעולם שאינם ראויים להנהגת בני אדם, לטובים ומועילים). צט (השקעה של ממון במסחר בשביל להרויח כמ"פ ככה, כן הוא באם בריאות הגוף דורשת להאיט הקצב של הפעולות או להפסיקן משך זמן כדי להביא להצלחה בעניני תומ"צ). קפט"צ (יסוד בצבא שאע"פ שעוברים טירנות והכשרה, ה"ז רק הכנה להנהגה בפועל וזהו העיקר והתכלית. כן בעבודת ה' לא די בהתרשמות טובה אלא צריך להביא למעשה הוא העיקר). רלד"ה (הצל במבט ראשון תולדה של דבר המסתיר על האור, אבל ע"פ תורה שכל מה שברא הקב"ה בעולמו בראו לכבודו, גם הצל חלק מזה. הצל בצורתו המתאימה נהפך למקור השפעה כהאור, אף שגילוי באופן אחר מגילוי והשפעת האור – ההוראה מזה בחיי האדם בימים של "צל", ימים ה"אפורים", שגם בהם על האדם למלא שליחותו בעולם, ואדרבא יתרון האור מן החושך). רמו (כמו שבכדי ששכל האדם יפעל במילואו צריך האדם להיות במצב מתאים, שהגוף לא יבלבל ע"י רעבון וצמאון וכיו"ב, עאכו"כ שבענינים הנוגעים לנשמה, שהנשמה צ"ל באופן המתאים, שלא תהי' רעבה וצמאה לתומ"צ). ערב (תומ"צ נמשלו לזריעה, שמגרעין א' צומח כו"כ פעמים ככה, לכן התקוה שיהי' באופן כך גם אצל החיילים שיתרגמו ההתרשמות למעשה, בקיום המצוות בפועל).

מתן תורה:

קסח (ההכנות למ"ת. אנכי ועד לא תחמוד. עשרת הדברות המדרגה הכי גבוהה כאמונה בהוי' אחד וגם בין אדם לחברו). ריח (הגם שתומ"צ הם חיינו ואורך ימינו בכל יום ובכל רגע, הרי בזמן מ"ת הענין דקבלת התורה בחיות מחודשת הפועלת על שאר ימות השנה). ריט (שייכות מיוחדת לנשים, כה תאמר לבית יעקב תחילה ואח"כ ותגיד לבנ"י לאנשים). רלו (התורה ניתנה על יסוד "בנינו עורבים אותנו").

נ

נישואין:

צג (הוראות מתי להתעניין בשידוך בזיווג שני). קד (כיון שכל זה ה' לפני החתונה — יסיח דעתו מזה לגמרי, אלא שצ"ל הנהגתם יום יומית ע"פ תומ"צ). קח (הזהירו חז"ל בכ"מ שלא לעורר אפשריות דקנאה, תמהון וכיו"ב, ובפרט כשמדובר בהתחלת בנין ע"ע). קלג (החילוק בגיל — טעם לשלילה). קלח (לברר אם צריכה חליצה. לא להכנס לשידוך עם המבוגר ממנה 30 שנה). רמד (להתדבר בהקדם עם רב אורטודוקסי בסביבתה ולספר לו כל הפרטים, ובפרט בנוגע פגישות עם אחרים קודם נשואי, בכדי לברר אם ה' שם איזו הבטחה או התחייבות, והרב יורה לה מה לעשות בזה). רנה (קביעת החתונה לאלול. שם החתן והחתן שוה אלא בסדר הפוך, ז.א. שם אחר. כיון שמעורר, יוסיף לעצמו השם ברוך, או יוסף, או שם אחר).

נסיעה:

קה (נסיעה ליחידות, אפשר לסדר כל הענינים בכתב, ויש לחוש על הוצאות הנסיעה). רכח (יקחו עמם — בהאירון — סידור תהלים ותניא, וגם צדקה פושקע). רלוז (נסיעה לתשרי וכיו"ב ל770). רסט (ביקור בחו"ל כדי להכיר אורח חייהם של החסידים, הרי אין כל צורך לנסוע בשביל זה מאה"ק לחו"ל, כיון שאפשר ללמוד כ"ז בשכונות חסידיות בכמה ערים, ובנוגע לחסיד חב"ד בכפ"ח או נהח"ח או בירושלים).

נרות שבת קודש:

לה (להשתדל שכל נשי ובנות ישראל, גם קטנות, ידליקו נש"ק בזמן לפני השקיעה בע"ש ובעיו"ט, להכניס אור יהודי לבית — ובפרטיות בזח"א: ואתתא בעיא בחדוא דלבא וכו'). קט (להדפיס קובץ מכתבים של תלמידות ע"ד הפעולה שפעלה עליהן הדלקת נש"ק, הוראות מפורטות ע"ד). קמא (אתתא בעיא בחדוא דלבא ורעותא לארלקא בוצינא

דשבת). קמז (התחרות בין הבנות בקשר לקובץ הנ"ל, שיוכלו לחלקו בהקדם, לא יאוחר מערב שבת הגדול שהוא ערב חגה"פ). רו (בבית כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי שידליקו בשמן זית, כ"א בנרות חלב, והיפוכו בנרות חנוכה). ריא (ע"ד ההתכתבות עם מערכת „אור תורה" אודות דעת כ"ק אדמו"ר בענין הדלקת נש"ק בברכה ע"י בנות קטנות משהגיעו לחינוך — לא לכתוב במקום אחר וכו'. לפלא שמלכתחילה כתב — לספרדי — שמוכרחים לעשות כדעת אשכנזי?!). רטו (עש"ק ביום ל"ג בעומר — תפעול ההשתדלות במבצע נש"ק שכל נשי ובנות ישראל „בעיא בחדוא דלבא ורעותא לארלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיי). רסב (בת שהדליקה לפני חתונתה ב' נרות, תמשיך להדליק ב' נרות גם אחרי חתונתה, וכשתלד חזו"ק בשעטמו"צ אז תוסיף, כנהוג בכ"מ. כאם דוקא ירצו להוסיף לרגלי החתונה, תוסיף על השניים שמדליקה עוד שניים). שכה (צדקה לפני הדה"נ).

נשים:

ריח ואילך (הועידה השנתית דנשי ובנות חב"ד. שייכותם המיוחדת למ"ת, לחינוך הילדים. היותם עקרת הבית, מילוי שליחותם בשמחה וחמימות חסידותית).

נשמה:

קע (עליית הנשמה ע"י הירידה היא לפנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה שלפה"צ. טהורה היא — טהירו עילאה, ועליית הנשמה ע"י ירידתה למטה, שהיא צורך עלי' למעלה משרשה ומקורה, היא למעלה גם מטה"ע. דרגות בטהורה היא).

ס

סוכות:

יג (מחציתו השני וחותרו של החודש השביעי. בערב חגה"ס צריך לפזר צדקה

לעניים). יד (תנועה של המשכת אלקות בעולם, הפועלת שמחה, שירה וריקודים. הנקודה דחה"ס שחיי היום יום שלו בסוכה והופכים למצוה, זכרון לנסים דציאת מצרים. ביטוי השמחה במיוחד במצות ד' מינים). טו (לזכר הנסים דצי"מ, ובפרט להפס"ד דבסוכות הושבתי היינו ענני הכבוד. הנ"ל חלק בקיום המצוה. מקיפה ומאחדת כל הנמצאים בה). טז (כל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת). לא (נקודת התוכן שלו — קיום המצוות בזריות ובשמחה, עד לביטוי-שיא של שמחה בתורה). לו (כנ"ל). רצט (כותלי הסוכה מסמלים את סוג הדומם בבריאה).

סיום :

רלה (סיום אינו אלא הכנה לשלב גבוה יותר בעניני יהדות, תומ"צ). רלח (חג הסיום — חג התחלה טובה לתוספת התמדה ושקידה בלימוד התורה בהקדמת עבודת התפלה. מתכיפין התחלה להשלמה). רנג (אינו סוף דבר אלא התחלה ועלי' לשלב נעלה יותר).

ספרים :

כה (הערה ומסקנותי' לספר „לוחמי חרות ישראל"). לד (מבצע בית מלא ספרים — שבכל בית יהודי יהיו ספרי קודש, לכה"פ סידור, חומש ותהלים, שיוכירוהו ללמוד ולהתפלל בכל יום). נה (קובץ הערות בשו"ע אדה"ז — הערות עליו). סד (קובץ יגדיל תורה — ירושלים, לשלוח להם חומר שנדפס בני. למנוע הכפלה). סה (כבקשתו נשלח לו ספר התניא). סו (מפני הכבוד א"א להחזיר הספרים שנשלחו, כולל — כבוד הספרים). עג (תניא ח"ב שעהיחיה"א בשפה הערבית). עו (ביקורת חריפה ושלילה מוחלטת של החיבור לקבלת תואר ד"ר לפילוסופי „משנתו העיונית של רבי שניאור זלמן"). תדפיס המאמר „למקורו של פתגם בספרות הקבלה". ספר התניא נדפס בשנת תקנ"ז, ומהדורות לאח"ז, בחיים חיותו של

המחבר). עט (הפרטיות שבס' הערכים דחב"ד. עיקר כוונת ס' הערכים בכדי להגדיל הפצת המעיינות חוצה). פא (הדפסת המשך תער"ב, בהדגשה שרק שקל אחד בעד כאו"א). פד (הו"ל דברי הראשונים כמלאכים במ"מ). פח ואילך (אישור קבלת הספרים שו"ת שבט הלוי יו"ד, או"ח ויו"ד תניא. בודאי יתקבל גם ח"א. הערות על הנ"ל). צו (אישור קבלת ספר „פני משה"). ק (מפתחות להמשך תער"ב — עושה רושם שמסודר וטוב, ועל ח"ג שבו קאי במיוחד מרז"ל שצ"ל דוקא יגיעת וכו'). קה (עבור הדפסת המשך תער"ב — מהמוסד לא לבקש כלום, בנוגע להבנות — באם שייכות לזה ורוצות רשאים לקבל מהן). קי (הערות על ס' תולדות לוי יצחק — לדבר ישר עם העורך). קיא (אישור קבלת קובץ הערות בשו"ע אדה"ז ח"א וקובץ יגדיל תורה). קטו (ספר שירים — שירים גם בתוכנם). קלג (ספר „הדרת פנים — זקן" — תכליתו שיתוסף בזהירות באיסור העברת הזקן וחשיבות גידולו — ולזה מוכרח שיודפס בפו"מ. ידפיסו בהקדם וכל הספיקות וכו' ידפיס אח"כ בפ"ע). קמג (עלי ההגהה מס' צפנת פענח על הרמב"ם ס' עבודה וס' קרבנות. הכנה קרובה להו"ל מתורת הרגצ'ובי מלוקט מספריו ומסודר ע"ס תורתו של הרמב"ם, ובצירוף ציוני מ"מ והערות). קמו (ספר התולדות אדמוה"ז המחודש — להשתדל להו"ל, ועל קה"ת לענותו אם לסניף באה"ק או בני. ועוד הוראות בזה). קמט (ס' הליקוטים דא"ח צ"צ ח"א — אות תי"ו. תקוה שיו"ל הכרטיסים של האנציקלופדי' התלמודית מתחיל מאות תי"ו ותומ"י — שיי"ן וכו', החומר שהוא כולו רוח וקודש, אלא שאינו בצורת בית גדול ומשוכלל). קנ (ס' הליקוטים הנ"ל באו בו ערכים הכי יסודיים כמו תורה, תפלה, תשובה כו'). קנא (כנ"ל). קנב (אישור קבלת ספר „להט חרב המתהפכת"). קנג (אישור קבלת ספר

בפּו"מ במעשה בפועל). רפט (רב תורות בעד התדפיסים „הרבנים החרדים בצבא ארה"ב", ו„הרב כמלומד וחוקר בתולדות אמריקה"). רצ (לא מצאתי ע"ע ספר לקוטי דינים מיוחד בתור מדרך לאנשי צבא בדוגמת ספר „מחנה ישראל" להחפץ חיים, והחששות מספר כזה, אולי בהתייעצות מומחים יש למצוא אופן איך לשלול זאת). רצב (צ"צ שער המילואים ח"ד). שט (מאמר „גשמי ארץ־ישראל בדברי חז"ל"). שיד (לפני שיו"ל חוברת הדנה בנושאים שונים בטבע ובמדע הקשורים ביהדות יקבל חוות דעת מרבנים מורי־הוראה בפועל באה"ק).

ע

עבודת השם:

יא (הקב"ה אינו מבקש לפי כחו אלא לפי כוחם של בני אדם). לב (כל מעשיך לש"ש ובכל דרכיך דעה). בשו"ע אדה"ז השמיט כל מעשיך לש"ש אבל מציין לאדר"ג ולח"פ להרמב"ם שבהם מקושר הנ"ל עם בכל דרכיך דעה). מט (לכאור"א ניתנו הכחות לחיות ע"פ רצון ה' שאינו דורש אלא לפי כח האדם, אלא שלאחד הדבר עולה בקלות יותר ולשני יש להתגבר על קושיים ונסיגות, אבל כל אחד מקבל הכחות למלא מצוות ה' במילואן. כשא' נתקל בקושיים ונסיגות יתרים סימן הוא שניתנו לו כחות יתרים, ובסבלנות ובהחלטה נוקשה לעמוד בפני הנסיגות ובבטחון בהשי"ת רואה שהמניעות לא כ"כ גדולות וישועת ה' כהרף עין). נו (כל התחלות קשות. התבוננות איך שהבעיות בתקופת ההתחלה ולבסוף נפתרו). סב (בכדי שהאדם יראה שהוא שייך לעם חכם ונכון מעמידים אותו בפני נסיגות, כולל פיתויי יצה"ר וספיקותיו, אבל כוונתו להרע לשומע לעצתו, אף שמתחפש במסכה של טוב. אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ונותן כוחות לעמוד בפני כל הנסיגות, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו של האדם).

„משנת יעב"ץ" לאו"ח). קנד (אישור קבלת עלי הגהה דספר „ציון לנפש צבי"). קנט (שקו"ט בקובץ יגדיל תורה — כמה שורות נשמטו מכמה טעמים, ובפרט שכבר נדפס ע"י אחרים. קונטרס אהבת ישראל. פשוט שכל מפתח, ס' ערכים וכיו"ב — חשוב ביותר, ובפרט בתקופתנו חסרת הסבלנות. להשם „אינדעקס" — ראה קידושין המענה לר"ג). קס (קונטרס אהבת ישראל בלה"ק ובאנגלית. בבקשה לתרגם לצרפתית). קסג (אישור קבלת הגדה של פסח „עם ישראל חי", שלילת הכנסת זכרון השואה בתוך ההגש"פ. אם ידפיס הוצאה חדשה יוציא הקטע לגמרי). קצט (תשובות הצ"צ להר"ל בפ"ע ולא בקובץ יגדיל תורה. ע"ד בוך „מהדורא משו"ע"? להתכתב עם רד"צ הילמאן שהדפיס בהקדמה לספר „אגרות בעל התניא". השאלות שעליהם הם התשובות מהצ"צ אולי ידפיסום בעתיד. לערוך מ"מ וציונים לתשובות הצ"צ באם לא יקח זמן רב). ריא (מכ"ע תורני ספרדי „אור תורה"). רכא (עלי הגהה מס' צפנת פענח עם פי' העמק עיון. הערות להנ"ל). רכג (אישור קבלת הספר „הגהות מהר"י קרט"). קובץ מיוחד — לחידושי תורה ועניני הלכה — לכבודו של כ"ק אדמו"ר שליט"א). רמא (להדפיס „ספר הזכרונות — דברי הימים" לר' מאיר גורקאוו). רמב (אישור קבלת ספר השירים „ממך — אליך אברח"). רמט (אישור קבלת העלונים 4-5 מבית ספר למלאכה בכפ"ח). רעח (אישור קבלת הספר „הצוללת הפליגה בחצות", הערה שבאם הפרטים שהם המכוון והמטרה מובלעים צע"ג אם ישיגו המטרה, שהרי הקורא סיפור אינו מחפש רמזים. כיון שהעיקר הוא יר"ש צ"ל זה בהדרגה מתאימה בסיפור, אם ע"י ציור מתאים או כותרת וכיו"ב. האמור אפי' כשהסיפור רק עמודים אחדים כבמכ"ע „זרקור" ומכש"כ בספר). רפה (שיבוא הדפסת ספר הצאצאים סו"ס

מיוחדת לר"ה ותק"ש, ליוהכ"פ ועוד). לא (נקודת התוכן שלהם — תשובה. בסי' האריו"ל שהימים בין ר"ה ליוהכ"פ הם כמו חוה"מ — אף שאומרים בהם תחנון וסליחות). לז (כנ"ל). רצט (הז' ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, דיום הראשון שבהם כולל כל יום א' בשבוע דכל השנה, יום ב' כולל כל יום ב' וכו').

עֲתוֹנוֹת:

ט (מאמר בעתון על המשמר על דבר ביקור בלויבאוויטש בארה"ב, הערות ומעין טענה).

פ

פּוֹרִים:

קמ (מגילה נקראת ב"א ב"ב בי"ג בי"ד בט"ו לא פחות ולא יותר. זירו"ו ע"ד מבצע פורים. שאין זו "קריאה למפרע" ספור דברים ופרסומי ניסא שהי' בעבר הרחוק, כ"א הוראה נצחיית בכל מקום ובכל זמן ולכאו"א. מוטב להרבות במתנות אבינונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו). קמב (חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע — יותר מבמועדים לשמחה). קנ (תורה, תפלה, תשובה — הם מענין ימי הפורים). קנא (כנ"ל). קנה (מרדכי אסף אלפי ילדים ונטע בהם רוח התורה עד כדי מס"נ ואז בטלה גזרת המן). קנודח (הכרזת הרמ"א ע"ד מעריב, והכרזה ע"ד ברכה אחרונה. רוב הסעודה צ"ל ביום).

פְּזִיזוֹת:

שיו (יסוד לזה ש"עמא פזיזא" מעלה היא, ובת"ת מוסיפה בהצלחת הלימוד, מזה שרבא לא שלל התואר, ועוד הסבירו. זה שבכמה מרז"ל בגנות הפזיזות — עמד ע"ז הצ"צ, וגם העיר משל"ה).

פֶּסַח:

קסה ואילך (בר"ח ניסן וביום ראשון דפסח, זמן חרותנו, נודע לבנ"י שיוצאים ממצרים ביום ט"ו בחודש. כהכנה לזה קבלו מצוות קרבן פסח, מצה ומרור.

סג (כאו"א מקבל בירושה ומהחברה סביבו הון רב ועליו לשלם החובות שלו להסביבה, לעמו וכו', ומובן שפרעון חוב קודם לכל דבר, ובפרט להנאות עצמו). קד (לעבוד את ה' בשמחה). קמה"ו (להתבונן שכאו"א הוא שליח ה' לעשות טוב ולהרבותו בעולמו, לא ע"י מהפכות ומסנ"פ רועשת, כ"א ע"י הנהגה יומית ע"פ שו"ע ופעילות שנקראת בפי העולם "אפורה", "זעירה" וכו', עזר להנמצאים בסביבתם, חינוך עצמו צעד אחר צעד). רחצ (שליחות האדם להעלות את הסביבה, על כל חלקי — דומם, צומח, חי).

עֲסָקוֹת:

כה ואילך (לא להסתפק בכתיבה. כל תקופה ואופן הפעולה שלה. מענה הבריות שאין השנים מוסיפות מרץ ובגיל מסויים בא הזמן למנוחה נוגד לרוח התורה המצייתת שמשא לא נס ליחו ולא כהתה עינו).

עֲקֵבְתָא דְּמִשְׁיָא:

ע"ע גלות.

עֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה:

ב (בהם התשובה מושגת ביתר קלות ומועילה יותר ורישומה ניכר יותר בכל ימי השנה. בהם מתקרב הקב"ה אל יהודי במידה יתירה. בהם הקב"ה מראה מלכותו לשפוט את העולם. אז הוא בנית המלכות ובעשר מידות שלה). ג (מפני הסגולה המיוחדת שבהם אפשר להשיג בהם הרבה יותר מבזמן אחר. יחיד יכול להשיג בהם מה שבזמן אחר דורש ציבור, וציבור יכול להשיג עוד יותר). ד (לנצלם לכל הדברים הטובים ואם אפשר בציבור). ה (והלכת בדרכיו — כמו שהקב"ה הוא בהמצאו וקרוב אז, כן צריך כל יהודי להיות מסור ושקוע יותר בכל הענינים הטובים). ו (יוה"כ מוסיף על ימים הקודמים ולאח"ז "מתודה עליהן ביוה"כ אחר אע"פ שעומד בתשובתו"). יג (שמאלו תחת לראשי). יד (ציווי וגם בקשה דדרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב. התוכן הכללי שלהם, וישנה תשובה

פרטית של אדון הכל, פרטית ממש בכל פרט ופרט בחיי האדם, בכל חלקי היצירה, כולל הדומם, עאכו"כ בישראל עם קרובו). יד (תורתו עה"פ כי לולא התממהנהו). קכה (הכל הוא בהשגח"פ). קמ (הקורא את המגילה למפרע שסובר כי אז ה' הנס ולא עתה לא יצא). שטו (במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא).

כ"ק הרב המגיד

צח (א) קליינע לעכל אין גוף מאכט א גרויסע לעכל אין דער נשמה). קמב (תורתו עה"פ אל תבוא במשפט עמנו פי' דכל הדנים את ישראל דנים כביכול אותו ית' כי הוא אחדות עמנו).

כ"ק אדמו"ר הזקן

כו (לשון רבנו ואף כי מי הוא זה ואיזה הוא אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו .. ממדרגת משה רבנו, נפתר גם בתורה ע"פ המשך לשון רבנו, אפס קצהו ושמן מנהו מרב טובו .. מאיר לכללות ישראל). כט (א) איד ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אָפגעריסן פון ג'טלעכקייט). צ (פס"ד שבזמן הזה דברי הרמ"א בהגהותיו על השו"ע הם בכלל משנה). ריב (המשנת חסידים לא העתיק רק דברי האריז"ל). רמה (כנ"ל — כט). שכא (בתודש אלול השי"ת הוא כמשל ובדוגמת "מלך בשדה" וכו').

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב

יד (אחרי יוה"כ — דארפן ערשט תשובה טאָן).

כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ

רנזח (יהודי אינו בודד לעולם. כתב ברשימת המאסר שרעיון השגח"פ נתן לו הכח והעז להינצל מגפילת רוח בהיותו במאסר). רס (כשיהודי מחליט לעשות בעניני תומ"צ יותר מיכלתו בהוה, הקב"ה מצרף מח' טובה זו שיוכל לקיימה למעשה).

צ

צבא הגנה לישראל (צ.ה.ל.):

קא (אם בכאז"א מישראל אמרו המעשה

הנביא יחזקאל משה יצי"מ ללדת תינוק. מיד אחרי הלידה מתחיל חינוך וגידול והתפתחות הילד, הגופנית והרוחנית — ביאור הנמשל בנוגע ליצי"מ עד שהגיעו למ"ת. משכו וקחו לכם. מעבודת פרך ליד רמה. מלו באותו הלילה. הוראה מהנ"ל בענין החינוך. בכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים בעבודת החינוך — חינוך עצמו וחינוך הזולת). קעו ואילך (הוראות בנוגע לחינוך מיצי"מ ופסח: מזון — פסח מצה ומרור. החילוקים ביניהם בחינוך. פסח נאכל על השוכע מרמו על תוספת חיוזק ותענוג, ולכן צ"ל נאכל באופן של גדולה — כדרך שהמלכים אוכלין). קפו (זמן חירותנו, חירות מדאגות בגשם וברוח, מכל דבר המעכב עבודת ה' בשמחה וט"ל). קפח (בבהילו יצאנו ממצרים — חפזן דישאל גרם לחפזון דמצרים, ובמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, חפזון דשכינה, מדלג על ההרים — זכו אחישנה). קצד (כל עצם החג כולו אומר ומדגיש ענין החינוך, והגדת לבנך, הן לבנים והן לבנות. נקודה נוספת בנוגע לנשים שבזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו ממצרים, שהעמידו דורות שהכירו את הבורא תחילה והכריזו „זה אֱלֹהֵינו!“. יצי"מ יסוד מוסד לא רק בנוגע הולדת עמנו אלא גם משך כל קיומו. בכל דור ודור ובכל יום ויום כו' — מכל מצרים וגבולים של עבודת רוחנית, לחירות אמתית — תומ"צ).

פסח שני:

ריב (ענינו ראה אוה"ת בהעלותך. וב"היום יום" שענינו עס איז ניטא קיין „פאַרפֿאַלען" וכו'. כשחל תענית האחרון דבה"ב בפ"ש האם מתענין — ראה שו"ת מהרש"ם. לקוטי מהרי"ח. לקו"ד).

פתגמים (ותורות):

כ"ק הבעל שם טוב

ט (דין וחשבון — שמזמינים לאדם מאורע דומה ומביע דעתו מה דינו ואח"כ בא החשבון מהנהגתו). יא (ענין ההשגחה

הוא העיקר, הנהגה ע"פ תומ"צ, עאכ"כ בהעומדים על המשמר להגן על עמנו וארצנו). רלב (יקויים היעדר ונתתי שלום בארץ גוי' וכל כח האדם יהי' מוקדש להרבות הטוב והקדושה ולהרמת קרן ישראל וקרן התומ"צ מתוך מנוה"נ ומנוה"ג בשמחה ובט"ל). ע"ע מבצע אנטבה.

צדיק:

ריג (חיי הצדיק „שאינם חיים בשרים כ"א חיים רוחניים" עלי אדמות – תורה והוראה הם ולומדים מהם דברים הרבה).

צדקה:

ד (צדקה בציבור). ה (לקשר עם ב' העומדים האחרים – תורה ותפלה, לתמוך בעניני תורה ותפלה. הנ"ל לא על חשבון שאר עניני צדקה אלא בהוספה עליהם). לד (להפיץ מצות צדקה ע"י קופות-צדקה וכיו"ב. ע"י צדקה מקבל יהודי ברכות השם, הנותנם בתור צדקה מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה. בקופות-צדקה המעלה ש"לא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל"). עב (אין משנים מצדקה לצדקה, לבד אותן התרומות שניתנות בסתם על דעת המתרים והגובה, שאז יכול לעשות בזה כדעתו וכרצונו). ריד (שקולה כנגד כל המצוות ואמר רשב"י שצדקה כובשת על מדת הדין ועל הפורענות כדי שלא יבוא לעולם). רפ (בכל עת זמנה הוא, אבל בשבעה דנחמתא מסוגל בפרט). שכ (נתינת פרוטות אחדות לצדקה כל יום לאחר התפלה בטלית ותפילין בדוקות, יזכירו שישנם כו"כ שמצבם – שזוקקים לעזרתו ושה' בחר בו כשלוחו להמציא להם העזר). ע"ע גמילות חסדים.

ציבור:

ג"ד (מעלת הציבור לגבי יחיד בכלל ובמיוחד בעשי"ת. מעלתו לא רק בתפלה, כ"א בכלל בכל מעשים טובים ומצוות. תורה בציבור, תפלה בציבור וצדקה בציבור).

ציור:

קטז (תודה על הציור היפה). קכז (ציור של כ"ק אדמו"ר חגור באבנט וסידור בידו – היגיעה של צייר שמשקיע מרוחו ונשמתו, בודאי הרואה את הציור, והצייר עצמו, מתרשם ממנו). קסג.

ק**קייטנה (מחנה קיץ):**

רעז (אישור קבלת הדו"ח ע"ד התקדמותם בקייטנה, שתהי' הבראה טובה בגוף ובנפש גם יחד. כשיש זמנים בשנה שבהם מוסיפים בבריאות הגוף, מכש"כ שצריך להוסיף ועוד יותר בחיזוק בריאות הנשמה). רעח (כמו שהזמן שמבלים במחנה-קיץ אינו ענין לעצמו, אלא שההבראה תהי' נמשכת בכל השנה, כן ההוספה בבריאות הנשמה צריכה שתוסיף חיזוק להנשמה בכל השנה). רפב.

ך**רא"י:**

קכה (כשאדם רואה דבר ה"ז בודאות גמורה אצלו, משא"כ בשמיעה).

ראש השנה:

לא (נקודת התוכן שלו – יראה וקבלת עול מלכות שמים). לו (כנ"ל). שט (בר"ה שוב נתחדש בנין כל העולם כולו, מתחיל מהבנין של עולם קטן זה האדם, ע"י שמקבל עליו מלכות מלך מלכי המלכים הקב"ה וממליכו בכל העולם כולו). ע"ע עשרת ימי תשובה.

ראש השנה לאילן:

קטו (ר"ה לאילן, כי האדם עץ השדה, וכבית הלל – ביום דקיימא סיהרא באשלמותא). קכא (כנ"ל).

רבותינו נשיאנו:

כ"ק הבעל שם טוב רצה (יום הולדתו בח"י אלול). כ"ק אדמו"ר הזקן ע (יום גאולתו ב"ט כסלו). עג (חיייו – בעלמא דיין). עז ואילך (בספריו ומאמריו

כ"ק אדמו"ר

ע (ת"ח עבור תשומת לבו לשלוח לי הכתבה הלבבית – מאמר מוקדש לכבוד הרבי – שקראתי בהתענינות). פב (איזו עמדה בזה מצדי, אפילו לומר שאין בידי ידיעות מספיקות כדי לחוות דעה בזה, נותנת מקום להתפרש באופן שאין כוונתי לזה כלל). צד (אמרת כמ"פ שאני אחראי כלל לשמועות). קפח (תודה על הברכות ליום הולדת כ"ק אדמו"ר ב"א ניסן). קצא-ב"ג (כנ"ל). קצח (כנ"ל). רד (כנ"ל, ובפרט בצירוף זכרונות בית אבא והאווירה המעוררת זכרונות ורגשים וחוויות). רו (תודה על הברכות ליום הולדת כ"ק אדמו"ר, ובפרט אשר באה בהוספת מעשה – שילוח יין ישן וכו'). רכג"ד (תודה על הברכות ליום הולדת כ"ק אדמו"ר, ובפרט על הביטוי שלהן גם ע"י חד"ת שהו"ל ב"קובץ מיוחד"). רכד"ה (סגנון המכתבים מכ"ק אדמו"ר בלשון תורנית ולא עממית, הטעמים לזה). רלב (תודה על הברכות ליום הולדת כ"ק אדמו"ר). רלד (כנ"ל, ומשנה תודה על האלבום הנהדר). רנו (בענין העלי' לאה"ק – מי שיש לו תפקיד לא זו הדרך לבחור לעצמו הנוח וטוב וערב לו על חשבונם של אלו שיש לו אחריות כלפיהם, וכמו בצבא וכו'). רצ (ת"ח על הבשו"ט – שנתקיימה במילואה ברכת כ"ק אדמו"ר). שכח (פשוט שלא היתה כל קפידא וכיו"ב מצדי. ולפלא גדול הקס"ד). ע"ע פתגמים (ותורות).

רבנות:

סה (אם לכאו"א נותן הקב"ה כל הכוחות הדרושים לקיים מצותיו במילואן, עאכו"כ במי שהוא בן למשפחה רבנית, שתפקידו של רב הוא יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל). סז (לא להשאיר יהודי עירו ומדינתו והמדיניות הסמוכות, כצאן אשר אין להם רועה). עה (איגוד הרבנים כשמו כן הוא, שאיש את רעהו יעזורו במילוי עיקר תפקידם – לנהל כאו"א בני

לימד תורתו בכל הנוגע לתומ"צ וכוחות הנפש מיוסד על אמונה מוחלטת וברורה. התניא נדפס בכמה מהדורות בחיים חיותו ובינתיים נאמרו כמה מאמרים בהעניינים שבס' התניא. נשלל לגמרי לומר שהיתה בזה תורה א' בשביל עצמו ותורה שונה מזו בשביל אחרים). קכט (ביום ההילולא שלו זכותו מתגבר ביותר להמשיך ברכות ע"י פעולת הצאצאים כתקנתו דאדמוה"ז). קצח (בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה, והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה). רצה (יום הולדתו בח"י אלול).

כ"ק אדמו"ר האמצעי

ע (יום גאולתו ביו"ד כסלו). עג (כנ"ל). מ"מ אדמוה"ז).

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב

פה (כשיסד ישיבת תו"ת לפני 80 שנה הדגיש הצורך בה, אף שלא חסרו ישיבות ברוסיה, בפולין וכו'. חזה שיהדות רוסיה והעולם בכלל עומדים ערב תקופה של "משתשקע החמה" רוחני, ושצריך להעמיד דורות של "מדליקי נרות". קרא לתלמידי תו"ת בשם "נרות להאיר"). צד (השייכות דיום ההילולא שלו ב' ניסן לנשיא יששכר).

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

קיד (ציון יום היאָרצייט-הילולא שלו באופן המתאים, ושזכות בעל ההילולא יעמוד לכאו"א להצלחה רבה). קכח (הסדר שיסד שכל עניני אחי תמימים הם תחת הנהלה המרכזית דתו"ת). רו (בביתו לא הדליקו בשמן בנש"ק ויו"ט, כ"א בנרות חלב, והיפוכו בנרות חנוכה). רכב (נוסח הרב: קבלת התורה בשמחה ובפנימיות). רכד (כנ"ל). רכט (מאסרו עקב פעולותיו להחזקת והפצת היהדות במדינה ההיא במס"נ בפו"מ במשך שבע שנים רצופות, והיא שעמדה לו להצליח בזה באופן לא ישוער ויצא בשלום להמשיך עבודה"ק עוד רבות בשנים עד יומו האחרון בעלמא דין). ע"ע תמוז, י"ב-י"ג תמוז.

מצד הרופא הוא גורם חשוב ביותר בנוגע למצב הנפשי של החולה, וממילא – גם להגופני. תודה לבבית לכל הרופאים והאחיות שלקחו חלק בטיפול דוד כ"ק אדמו"ר). קגה (החושש בגרונו – ככד את ה' מגרונך). קל (בריאות הנפש ובריאות הגוף. במקום בית חולים יקראו לו בית רפואה, לא רק חילוק בתיבות ומילים אלא שיש בשינוי כדי להביא עידוד, וגם זה יותר מתאים לאמתתו של בית זה להביא רפואה). קלה (מחלה בצד שמאל של המוח ובאם לנתח – דר. גייקובסון המציא מכונה להבחין בזה וכדאי לשאלו, ובאם יחדש מה – לדבר עוה"פ עם הרופאים ולעשות כעצתם). רג"ד (לא לקבוע זמן לטיפול בעש"ק מטעמים הלכתיים ומעשיים). רה (גם המרותק למיטתו שאינו יכול למלא תפקידו הרגיל, הרי כמו בצבא שיטנו מפקד ומסביב מנגנון של כנ"א גדול ביותר ולכל א' איזה תפקיד, כן בצבא ה' לכל א' יש איזה תפקיד ועדיין מגויס הוא ויש לו תפקיד לפי ערכו). רכו (כנ"ל). רסו (פס"ד באה"ק איסור גמור על טיפולים הנעשים ע"י „גורו“ כולל ג"כ התבודדות והתבוננות וכיו"ב מפני שמעורב בזה גם ענין דע"ז, עכ"פ אביזריהו – אבל לא הנ"ל חידשו טיפול זה ולא בהם תלוי הצלחתו. וכי מפני השוטים יאבד עולמו וצריך לבוא בדברים עם רופאים יר"ש מומחים בשטח עצבים ומנוה"נ ומחלות הנפש שיוסיפו לימוד ריפוי וטיפול זה ואח"כ יפרסמו זה, שנוסף ע"ז שעי"ז יתרפאו כו"כ חולים, יהי זה אמצעי לנתקם מה„גורו“). רפא (ספ"י ויחס ידידותי השפעתם גדולה ביותר, לפעמים יותר מעצם הטיפול והעזר לאדם הזקוק לזה). רצב (לסובלת מעצבנות וכעס: בכל יום חול צדקה, לימוד שער הבטחון בחובת הלבבות, בדיקת המזוזות ואופן קביעותן). שיב (מצב בריאות העינים – בכיו"ב מתייעצים ברופא-ידיד שיבוא בקשר אישי עם הרופאים

קהילתו, וכולם יחד – ברוב יועץ. אם לכאור"א חל הציווי להעלות בקודש, עאכו"כ בנוגע לרב, וביתר שאת ועז להעומדים בראש איגודי רבנים). פב (בעוה"ר ענין הלכתי ומסובך כענין הפלשים באטיופי, הנוגע לדורות ולדורי דורות, ערכבו בו שיקולים פוליטיים ומפלגתים ועד כ"כ שניסו להשפיע על כמה רבנים בנוגע ליחסם לבעי"ז). פד (ניצול כל אפשריותיו למנוע, עכ"פ להקטין, ההתדרדרות של מנהיגות הקונסרוואטיוס (לשמאל). פט (חלק ההוראה למעשה הולך ומתמעט כמות ואיכות המתעסקים בזה. גודל המחסור ברבנים מורי הוראה בפועל – מחד, ולאידך גיסא – מספר ההולך ופוחת דהמתעסקים בלימוד הוראה למעשה). צא (אשרי זכות אלה שלהם חלק בחינוך, ובפרט זכותו של רב בקהלתו, ובמיוחד בקהלתו בעיר הבירה והנהגתה ורוחה יש להן השפעה בכל המדינה כולה). רסד (לרגלי השינויים שחלו בבית הספר בעירו, ההחלטה איך להתייחס תלוי בכמה פרטים ואין לדיין אלא מה שענינו רואות, וייתיעץ עם עסקנים י"ש שעל אתר. מחד גיסא טובת תלמידי ביה"ס נקודה עיקרית היא, וביחד עם זה צריכה זהירות יתרה שלא יוכל היחס להתפרש כנתינת היתר). רפט (מתפקידו העקרי של רב שהוא ג"כ „רב צבאי“ בצבאות ה', מבלי נ"מ מהו שטח פעילותו ופרנסתו). ע"ע כשרות.

רפואה :

א (עצות לסובלת מאגורפובי – לא להכריח א"ע בזה ויכולה להתפלל בביתה, וזהירות בתומ"צ). כח"ט (ריפוי הנפש. להיות בסביבת המשפחה יתן מסגרת ונטי' למשמעת וסדר חיים. יחד עם ריפוי הנפש מבלבול וממתח עצבים צ"ל ריפוי הנפש בשטח הדת והאמונה ומסורת אבות). כט (נטיות הפוכות – כו"כ היו במצב זה ונתרפאו ונתחתנו). קו (ספ"י

יספיק בדרך למע' מן הטבע, ולפלא שומך על הנס).

שלום בית :

נב (שלום במשפחה, איך לתווך בין רצון אמה ורצון אחי' — נהוג לשאול דעת רב מורה הוראה שיבארו לו כל הפרטים). קח (באם ישנם בעיות ביניהם — לעשות כהוראת רב מורה הוראה).

שמחת תורה :

כ"א (שמחה כפולה — שמחת ישראל בתורה ושמחת התורה בישראל. מקפת ומאחדת את כל עמנו. תוקף ותוכן מיוחד לשמחה זו בירושלים, באה"ק). לא (נקודת התוכן שלו — קיום המצוות בזריות ובשמחה, עד לביטוי-שיא של שמחה בתורה). לו (כנ"ל).

שנת החינוך :

מה (ההיענות הרחבה שעוררה הפני' בענין שנת החינוך בקרב חוגים רבים וכבר הביא לפירות טובים בכל שטחי החינוך התורני). קנה (לחזק כל תחומי החינוך התורני בהיקף הכי גדול האפשרי). ריח (הגם שמצות חינוך תמיד זמנה הוא, ובכל יום ולילה אומרים ושננתם לבניך, אין זה סותר להדגשת ענין החינוך בזמנים מסויימים, ע"ד הדגשת ענין התורה בזמן מ"ת, הגם שתורה היא חיינו ואורך ימינו בכל יום ורגע).

ת

תורה (לימוד התורה) :

לד (ללמוד בכל זמן פנוי בנוסף על החיוב ללמוד כל יום ביום ובלילה). צ (ע"ד לימוד פרק מי שמתו במס' מו"ק, שאינה סכנה). קיד (לימוד בהתמדה ושקידה יתרה). קלז (הדרכה איך ומה ללמוד — להתדבר עם רב בסביבתו). ריד (רשבי' וחבריו תורתן אומנתן. גם לרשב"י צ"ל דוקא למד ע"מ לעשות). ערה (רצונו ללמוד בישיבה אבל יש מנגדים לזה, לע"ע יחליט על לימודו

המטפלים, ואם יש צורך לבקשם להוועץ עם עוד מומחים). ע"ע בריאות.

ש

שבת :

מג (שינוי הגוף בש"ק). קיא (כו"כ עסקי נדל"ן מתנהלים ע"י שומרי תומ"צ או בסגירתם בשו"ט או בעריכת שטר מכירה, ושבת שבת ויו"ט יהי' נמצא בעסק רק האינדיהודי. לפנות לרב אורטודוקסי בזה). קכה (יראה כאילו כל מלאכתך עשוי'. וקראת לשבת עונג — שקורא וממשיך עונג בכל עניני שבת. מיני' מתברכין כולהי יומי, מתחיל ובתוקף במוצאי שבת ועניניו, שאז מלוין את המלך אחר שיצא מן העיר). קל (לברר אצל רב באם מספיק שהגובים באים למשרד אחר בעש"ק מאוחר). רג"ד (לא לקבוע זמן לטיפול רפואי בעש"ק מכש"כ מהמפליג בספינה). רט (לפלא גדול השאלה היקבל משרה שיעבוד בה גם בשו"ט — בכור הגרעיני בדימונה — איסור סקילה, מזיק לבטחון אה"ק, ועוד). רצו (מיני' מתברכין כולהי יומי. שבת אותיות תשב. תשובה איז שבת ו"ה).

שואה :

קסד (שלילת הוספת זכרון לשואה בהגש"פ. זכרון ימי השואה קובע ענין לעצמו. השואה והקדושים הי"ד "ראויים" שלא לעשותם טפל לענין אחר ויהי' נעלה ביותר. מאורע שבהתבוננות אפילו קלה בזה צריך לגרום יזעזוע נפשי עד היסוד).

שופר :

רצט (מסמל את סוג החי שבבריאיה).

שידור :

רטז (שידור מהתוועדות ליל ל"ג בעומר). ריז (שידור רדיו ע"י הר"י העכט והר"י וויינבערג — הלואי שדיבור שניהם

בישיבה לשנתים בערך, ולאח"ז יתבונן עוה"פ בנוגע לתכניתו (להבא).
ע"ע הלכה.

תורה ומצוות:

יא (הכלי לברכת ה' לכל לראש חיים מתאימים לרצון ה' בתורתו). מח (הנהגה יום-יומית ע"פ רצון השי"ת הוא הדרך לקבלת ברכת ה' ואין ליתן תנאים לה'). נב (הנהגה יום-יומית ע"פ רצון ה', נוסף על העיקר מצ"ע, ה"ז גם הצנור והכלי לקבלת ברכות ה' בכל המצטרך. תמיד יש מקום להוספה בכל עניני טוב וקדושה, תומ"צ, כיון שאינסופיים הם, להיותם קשורים בהא"ס ית'). סא (חיינו ואורך ימינו, ומקרא מלא דבר הכתוב: אם בחוקותי תלכו .. ונתתי וגו' כל הברכות האמורות בפרשה). סב (שאלות בקשר עם קיום המצוות — יש באה"ק בכלל, ובדאי גם בסביבתו, רבנים שיוכלו להסביר לו. נקודה כללית: כמו שקבלת התומ"צ היתה בהקדמת נעשה לנשמע — הרי טעם זה בתוקפו בכל זמן ובכל מקום). קכה (עליהם העולם קיים). קז (ככל שהמצב טוב ואפי' בשלימות, תמיד יש מקום להוספה, כיון שקשורים בהקב"ה הא"ס. ומכאן הציווי להעלות בקודש וללכת מחיל אל חיל). קסד (לא תוסיפו ולא תגרעו, הסבר החסרון בהוספה על תומ"צ ועד כ"כ שמקדים אזהרתו לאזהרת הגרעון). רלא (בעניני תומ"צ ככל שיהי' המצב טוב, תמיד יש מקום להוספה כיון שקשורים עם הקב"ה שהוא אין-סופי). רלג (תומ"צ עליהם נאמר וחי בהם, שנוסף על העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה, הרי זה הדרך לקבלת הברכה בהמצטרך להאמרו). רלט (הוספה בגדול תלמוד מביא לידי מעשה קיום המצוות בהידור בקיום המצוות). רעג (הצנורות לקבלת ברכות ה' הם התומ"צ, ועד כמה שיהי' המצב טוב ומניח את הדעת, תמיד יש מקום להוספה, וכל המוסיף מוסיפין לו).
ע"ע עבודת השם.

תורת החסידות:

יא (אחד מיסודות' הוא ענין ההשגח"פ).

תמוז:

י"ב-י"ג תמוז

רל (שומה על כאו"א מאתנו להתבונן בפרשת מאסרו וגאולתו לכל פרטי' — במיוחד ש.ש.ז. היא שנת היובל לגאולתו, בכדי ללמוד מהם הוראות הנוגעות לכל בני ובנות ישראל באשר הם שם, הלכה למעשה בפועל. הנקודה העיקרית להתבונן בה, היא המס"נ של בעל הגאולה למען חינוך ילדי ישראל ובני הנוער, גם בידעו שע"כ מעמיד חייו בסכנה, ויחד עם זה כל עבודתו להחזקת בתי כנסיות, מקראות וכו'). רמ (השנה נשלם יובל שנים מעת המאסר והגאולה. במכתבו לחגיגת י"ב-י"ג תמוז הראשונה בתרפ"ח: לא אותו „בלבד גאל הקב"ה ב"ב תמוז, כ"א גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה". בג' תמוז, יום צאתו מבית האסורים, הכריז אשר „נאך אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבן אין גלות ושעבוד מלכיות, אָבער אונזערע נשמות האָט מען אין גלות ניט פֿאַרטריבען און אין שעבוד מלכיות ניט איבערגעגעבן"). רמב (השנה שנת החמשים לגאולתו, ונקודת הימים האלה היא שהם ימי התעוררות והתחזקות בכל הנוגע להפצת היהדות האמתית ללא פשרות). רמג (כנ"ל. אע"פ שמי ידמה לאישיות שכמותו, אבל לאחר שחראה דוגמא חי' וסלל הדרך בודאי שכאו"א יכולים לפעול רבות, כאו"א בסביבתם, ובפרט שהנסיגות והקושיים קלים באי"ע לגבי אלה שהי' צריך להתגבר עליהם בעל הגאולה). רמז (שנת החמשים לגאולתו ממאסרו, אחרי שבע שנים רצופות של מלחמה נגד ממשלה אדירה ומשטר רודני שהשתלט על מאתים מליונים אנשים וביקש לעקור כל ענין של דת וכו'). רמט. רנא (שנת היובל לגאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר). רנב (כנ"ל. רשת בתי ספר חב"ד ע"ש בעל הגאולה). רנח (רעיון

למילוי משאלות לבכם לטוב בכל המצטרך). רסג (בדיקת התפילין).

תפלה :

א (אשה שנתקפת בחרדה מלהיות בביהכנ"ס תתפלל בביתה בשעה שהציבור מתפלל). ג (מעלת תפלה בציבור). נד (משנת אלו דברים נכללה בנוסח התפלה, ולא עוד אלא בתחלת תפלת השחר שבכל יום). קסא (מזמור תהלים שלה — בהימים שהיא בחו"ל, עכ"פ).

תשובה :

ה (כל ימיו בתשובה — בתשובה עילאה. כל חטא ה"ז שופך דם האדם דקדושה, ושופ"ד נקרא בספרי חוטא — לא שכבר חטא — ונמשך). י (שינוי עיקרי במושג תשובה אצל בני" לשאר העמים, שבכל הלשונות זה חרטה ובלה"ק שיבה אל המקור ואל העצם ואל מהות עצמו). יד (תנועה של עזיבה ממצבו והתעלות מעלה מעלה לכיוון של רוחניות ואלקות. כל ימיו בתשובה). קד (כיון שכל זה ה' לפני החתונה — יסיח דעתו מזה לגמרי, אלא שצ"ל הנהגתם יום יומית ע"פ תומ"צ). רמו (אין יסוד לטענה שע"ע היתה ההנהגה באופן אחר, כי הנהגה בלתי מתאימה לא נעשית מתאימה ע"י ההרגל בה. בשעתא חדא וברגעא חדא, מיט איין קער, יכול להפוך א"ע מן הקצה אל הקצה). רמוז (לא Repentance שפירושו חרטה, כ"א שיבה אל העצם והפנימיות שלו ע"י הסרת השכבות הזרות המכסות. לא ידח ממנו נידח). רצו (כך היא כוחה של תשובה כו' מזמור שיר ליום השבת. שבת אותיות תשב. תשובה — שבת ו"ה). שכא (אף שכל ימי השנה אין לך דבר שעומד בפני התשובה, הרי ימי חורש אלול מסוגלים הם לזה ביותר. עיקר התשובה היא בלב — חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא). ע"ע עשרת ימי תשובה.

ההשגח"פ נתן לו הכח והעזו להנצל מנפילת רוח בהיותו במאסר, בפרט בימים הראשונים — שאז נרצה ציר הסוביטים והיטב חרה להם התנקמו והתעללו — ובקומה זקופה ובגאון עבר כל החקר"ד והיסורים. כוונת כתבו זכרונות אלו היתה, שממנו יראו וכן יעשו, אע"פ שמי ידמה לאישיותו הנעלה, אבל לאחר שסלל הדרך קרוב הדבר לכאו"א, ובפרט שהנסיגות וקושיים אינם בערך לאלו שהתגבר עליהם בעל הגאולה). רס (השתא מלאו חמשים שנה לגאולה ד"ב תמוז). רסא (כנ"ל). רסה (כנ"ל. עיקר המאסר על פעילותו במס"נ בעד חינוך, וסלל הדרך שאם מחליטים בתוקף מתגברים על הקושיים). ער (תודה על המאמר משנת תרפ"ז בקשר עם מאסרו, ורשימה). רעא (לא גאולת יחיד בלבד אלא כפי שהצהיר שלא אותו בלבד, כ"א כל העוסקים בהפצת היהדות. סיום יובל הא' אינו הפסק ח"ו אלא התחלה ועלי' לשלב נעלה יותר). רפד (תחילת היובל השני לגאולה). רצ (כנ"ל).

תפילין :

לד (להשתדל שכל יהודי יניח תפילין. מהמצוות הראשונות שנתנו לבני" עוד בהיותם במצרים. הוקשה כל התורה כולה לתפילין). סט (סגולה מיוחדת למצות תפילין שעלי' נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך). קלו (הוקשה כה"ת כולה לתפילין). קפח (בנוסח הלשם יחוד שקודם תפילין סדר הפרשיות דלא כסדר רש"י ודלא כר"ת, ספרים הדנים בזה. מנהג חב"ד אין אומרים לשם יחוד זה ובכלל, לבד לפני ברוך שאמר. מנהג חב"ד דלאחר הנחת תפילין דר"ת אומרים בסדר הנ"ל). רט (בדיקת התפילין). ריד (הוקשה כה"ת כולה — המצות — לתפילין, וכל תרי"ג מצות רמוזין בה, כמש"כ בזהר). רלג (זכות הנחת תפילין בכל יום חול תעמוד

ביטויים מיוחדים

להמגביל). פב (בענין הפלשים זהיר אני מלדבר בו, שהרי קשה להיזהר באיזה ביטוי וכו', ואין בידי הידיעות הדרושות לומר בענין דבר ברור. איזו עמדה בזה מצדי, אפילו לומר שאין בידי ידיעות מספיקות כדי לחוות דעה בזה, נותנת מקום להתפרש כאופן שאין כוונתי לזה כלל. בעמדתו בחדש שנקודתו נס חנוכה, יארע נס הכי גדול — אשר יערה ה' רוח ממרום על כאו"א, שרק הוראת "תורתך" — תורתו של הקב"ה, מבלי כל שוחד איזה שיהי, ושמידת "חוקי רצונך" — ולא חוקי בני אדם, ובכוונה אחת (כסיום נוסח "רעל הניסים") "להודות ולהלל לשמך הגדול" — שמו של הקב"ה — המה ורק המה יהיו נר לרגלם ואור לנתיבתם של כאו"א מבנ"י, ובפרט העוסקים בצ"צ). צו (כיון שהעיר תשומת לבי בזה, אתבונן בזה, באם תהי' הזדמנות מתאימה. וידוע המאמר מה שיעשה הזמן לא יעשה השכל). קנט (תקופתנו חסרת הסבלנות). שטו (ת"ח בעד התשורה הנהדרה, כלים נאים, שע"פ מאמר חז"ל הם מהדברים שמרחיבים דעתו של אדם).

(תהי' פרום יותר מדע"ע, ובמילא יתחזק בטחונה בהשם). ט (ביקורו בליובאוויטש בארה"ב. מנהג יהודי עתיק לבוא בהערה ובמעין טענה). ט (תקוה חזקה שבינו לבין עצמו יודע שאין זה שמץ גרידא, ואין זה נוסטלג' לעבר הרחוק, ואין זה בצבון בעלמא, כ"א רגש עמוק הפורץ מעומק נפשו. כדאי שבנ"י יאמינו בכחות העצמיים שישנם בכאו"א מהם, כחות גנוזים מתחת לכמה שכבות שונות ומשונות, ובחלקן זרות בתכלית לעצם מהותו של כל יהודי שאין בידו לשנותה). כה (מנהג ישראל עתיק לבוא בהערה ומסקנותי). כז (כל זמן אשר עם בני, אפי' א' מבנ"י, נמצא בגלות .. אין פנאי לא למנוחת הנפש ולא למנוחת הגוף). נ (במיוחד נהייתי לקרוא במכתבך שעשית מסיבות שבת ובאו הרבה ילדים והי' מאד נחמד). סג (מה עשה בכ"ז בעבר, והעיקר: מה בדעתו לעשות בעתיד [ותומ"י, כי "הבית" בוער, ובכל יום "נשרפים", ר"ל, כו"כ מנוער בני" ע"י מגפות הנ"ל וכיו"ב]?). עט (ע"ד הפרטיות שבס' הערכים — קשה אֶפְהָאֵלֶטֶן פון קאַכן זיך אין חסידות, קשה "גם"

מפתח מוסדות וארגונים

א

אגודת חסידי חב"ד :	רלו.	ארה"ק
ארה"ק	קיב.	ברוקלין
ריו (להצביע בעד הרשימה הכי חרדית).	קה. קח. רלו.	יערעס
אגודת ישראל :	קכב.	כפר חב"ד
קמז (עידוד רשימה משותפת של אגו"י עם פאגו"י).	מאָנטרעאַל	
אהלי יוסף יצחק (רשת) :	רלה. רלו.	
קיג.		
אהלי תורה :		
ר.		

ג

אור"ם :	גמילות חסדים :	
קצ (משקיפי' — חרב של שלום). קצא	נד (קרן). רפו (קרן ע"ש בן ציון שניאורסאהן).	
(כנ"ל).	שומרי שבת	
אור תורה (מכ"ע תורני ספרדי) :	קכד.	
ריא.	גן ישראל :	
אחי תמימים :	רנא. רפה.	
קכח (עניניה תלויים בתו"ת המרכזית).		
שיג.		
איגוד הרבנים :		
עד.		

ה

האדרת והאמונה :
קח.

ב

בית הספר סעד-תקומה-עלומים :
י.

ו

בית ספר :	ועד רבני אנ"ש (כ"ד רבני חב"ד) :
סא. רכו. רלו.	סז. קפז. רלו.
בית ספר למלאכה — כפר חב"ד :	ועד רבני ליובאוויטש :
רמט.	רח.

ז

בית רבקה :	כג. כד. קצד (למשתתפים בחנוכת הבית של הבנין החדש).	ישיבת בוענאס איירעס :
בתי ספר חב"ד :	שח (חנוכת ביהמ"ד של הישיבה סמוך לר"ה, שאז שוב נתחדש בנין כל העולם).	
רנב.		

ישיבת מחנה ישראל (פטרופוליס) :
נז. נז.

פ

פועלי אגודת ישראל :
קמז (עידוד רשימה משותפת עם של
פאגו"י עם אגו"י).

פועלי אגודת ישראל באמריקה :
רז.

צ

צבא הגנה לישראל :
סח. קא. קפט. רלב. ערב. רפט. רצ.

צעירי אגודת חב"ד (צא"ח) :
קי (צא"ח בכל מקום אינם "ב"כ", כ"א
אחד ממוסדות חב"ד. הנני מפציר את
כאו"א לעשות בכל המבצעים, ואי"ז
שייך ליפוי כח של משהו). קלה (המנות
שמכילים למבצע פורים עבור משלוח
מנות צ"ל כשר גם למהדרים).
אילת
קפט.

נחלת הר חב"ד
סח.

ק

ק.ג.ב. :
מד.
קה"ת :
קמו.

ת

תומכי תמימים :
מרוז (מחונכי תו"ת מאז תפסו עמדות
חשובות ביותר בתור "נרות להאיר",
בפעילות שלהם מתוך מס"נ להפצת
יהדות תורנית ללא פשרות. הגיעה לגיל
"בן שמונים לגבורות"). סז (לפנות לועד
הרבנים דאנ"ש לברר בקשר לתלמידים
שניתן להם אפדייווי על סמך שיחזורו
לאה"ק בזמן, ואין דעתם לקיים זאת). עד
(הוצאות יסוד וקיום הישיבה דס. פאולא

כ

כולל אברכים (צמח-צדק) :
נה.

כולל אברכים (ברוקלין) :
נה.

כור גרעיני (דימונה) :
רט.

מ

מאָמנט (עיתון) :
ע.

מזכירות כ"ק אדמו"ר :
קי. רמד (במזכירות לא כותבים צרפתית,
אבל תוכל לכתוב בצרפתית, ותודיע
באיזו שפה נוח לה יותר לקבל מענה,
בלה"ק, אידיש או אנגלית). רצד (כנ"ל).

מרכז לענייני חינוך :
כב. צד.

נ

נשי ובנות חב"ד :
ריח.
נשי נחלת הר חב"ד :
שז.

ס

ספריית ליובאוויטש :
סה (עיקר התפקיד דכאן להו"ל ספרים
ולא קנייתם, כיון שהקרן מוגבל. כו"כ
מחברים ומו"ל שולחים ס' להספרי' דכאן
מטעמים מובנים – אבל בידעה מראש
ע"ד הנ"ל).

ע

על המשמר (עיתון) :
ט-י.

— באם אין הררי"ד מבטיח בתוקף שלא יתרשם מהלחץ שיכול להתעורר מהמנגדים דחב"ד עליו לחזור מהתכנית. אשרי חלקם דתלמידי תו"ת דכפ"ח שנסעו לשם).

770

עד. פד. פה. פו. (למשתתפי הדינר שלה. מטרתה). קכח (עניני אח"ת תלויים בה). רצה.

אה"ק

רצד.

כפר חב"ד :

ריג.

מאָנטרעאַל

קנד (למשתתפי המסיבה השנתית של נציבי הישיבה). רלח (לתלמידים).

תל השומר (מרכז רפואי ע"ש ח. שיבא) : קל.

צ"ל ע"י הבע"ב שם). פד ואילך (כשיסדה אדנ"ע לפני פ' שנה הדגיש הצורך בה, אף שלא חסרו ישיבות ברוסיה, בפולין וכו'. קרא לתלמידי תו"ת בשם "גרות להאיר". עבודתם החיונית של התמימים לא רק ברוסיה, כ"א בכל העולם כולל אמריקה, עבודה נרחבת מתוך מס"נ, המפורסמת לכל). קכח (עניני אחי תמימים הם תחת הנהלת המרכזית דתו"ת). קנה (בתו"ת מקבלים חינוך תורני מושלם, בלי פשרות, מתוך התלהבות. מדגישים גם שלתלמידים תהי' תחושת אחריות לילדים אחרים, ילדים בשנים או ביהדות, ושהם יהיו מחנכים ומשפיעים להפיץ ולחזק יהדות בסביבתם. הנ"ל נראה בחוש בכל מקום בו נמצא תלמיד משיבה חב"דית). רצה (פ' שנה להתייסדותה). שיג (תכנית לשלוח תלמידים שלוחים מתו"ת כפ"ח לחזק הישיבה במגדל העמק

מפתח אנשים

א

- אגם, יעקב :
 רלג.
 אהרוני, שמחה :
 סו.
 אוריין, אברהם :
 ח.
 אחרק, שאול :
 ערב.
 איידלמן, שלמה :
 רמא.
 אלאי, ירמיה :
 רסג.
 אלינסון, יודא :
 נז.
 אלתר, פנחס מנחם (האדמו"ר פני מנחם
 מגור) :
 קמז.
 אלתר, שמחה בונם (האדמו"ר לב שמחה
 מגור) :
 רו.
 אסתר :
 קמה.

ב

- בגין, מנחם :
 שיט.
 בובליל, אברהם :
 שיא.
 בונין, אלכסנדר זושא (בן נון) :
 י. קנט.
 בוצ'קו, אליהו :
 רסט.
 בוצ'קו, משה :
 רסז.
 ג

- גוטליב, נפתלי צבי :
 קי.
 גוטמן, רוני :
 סח.
 גולעווסקי, חיים דובער :
 קנב.
 גופין, יוסף יצחק :
 שכ.
 גוראריה, שמרי' (חדב"ג) :
 עד.

גורביץ, חנה :	דוואַרקין, זלמן שמעון :
קיב.	רח.
גורודצקי, בנימין אליהו :	דיאמנט, שמאי :
עא. קח. קכב.	קז.
גורקאָוו, מאיר :	דיניץ, שמחה :
רמא.	קצא.
גייקובסון, ד"ר :	דיסקין, חיים שלמה :
קלח.	שיג.
גיל, יעקב :	דיסקין, ישעיהו לייב :
ער.	צו.

גינזבורג, יוסף שמחה :
מג.

ה

גינזבורג, לוי יצחק :	האבער, ישראל :
שיג.	קכח (וזוגתו).
גליצנשטיין, אברהם חנוך :	הבלין, משה :
קמו.	ריא.
גלר, מיכאל :	הוטנר, יהושע :
רפט.	קמח.
גץ, מאיר יאודה :	הוטנר, יצחק :
קב (ונכדו ברק ישי בן נורית שומרי').	קג. שיז.
גראוער, משה :	הולנדר, דוד דוב :
שיח.	רז.
גרובנער, יחזקאל הלוי :	הוניג, שמחה בנימין :
שכ.	רפח.
גרזומן, יצחק :	הופן, מנחם :
שיג.	רעג.
גרובברג, משה :	היטלר ימ"ש :
רכא.	רפז (פתרון האחרון).
גרזומן, יצחק דוד :	היילפרין, שמואל אלעזר :
שיג.	רפה.
גרזומן, ישראל :	הילמאן, דוד צבי :
שיג.	קצט.
גרשון, ברוך :	הירשפרונג, פנחס :
צ.	קכב (וחתנו יהושע צבי, יודא).
	הלברשטם, חיים ברוך :
	רטז.
	הלפרין, שמשון :
	שיג.

ד

דהן, נסים :
סד.

ז

העכט, אברהם דוב :
עה.

זהבי, דוד :
י.

העכט, יוסף :
ק.

זוין, שלמה יוסף :
מב. עח.

העכט, יעקב יהודה :
ריז.

זולטי, בצלאל :
קנג.

הרכבי, צבי :
קט.

זליגסון, מיכאל אהרן :
צד.

הרנר, נח :
סח.

זלמנוב, יוסף יצחק :
שיג.

הרסון, משה :
רפ.

זרחין, אלכסנדר :
צז.

הרשקוביץ, דוד אליהו :
ס.

ח

חדר, חיים :
רס.

ו

ואזנר, שמואל :
פח.

חדקוב, חיים מרדכי אייזיק :
נר. קה. ריא. רכו.

וגיים, שמעון :
קפט.

חלמיש, משה :
עו.

וואלף, אפרים :
סז. עד. שיג.

חסיין, אשר :
עא.

ווינער, משה ניסן :
קלג. שכד.

ט

טייץ, מרדכי פנחס :
קמג. קפת.

וולפא, מנחם מענדל חיים ברוך :
רנה (וחמיו חיים מנחם). רעו.

ווינבערג, יוסף :
קכ. ריז.

י

יאָלעס, אפרים אליעזר :
קנז. רג.

וייס, דוד :
סט.

ילין מור, נתן :
כה.

וילנצ'יק, אסתר :
צו.

יעקב אבינו :
רנו (ביאתו שלם לשכם).

ונטורה, דוד :
רצג.

יעקב יוסף :
צב.

ורדי, רפאל :
רלב.

לנדא, יעקב :

רסו.

לפיד, מרדכי :

קלא.

יפה, שניאור זלמן :

רכז. רפד.

ירושלמי, שמחה :

רמא.

מ

מילוא, גילת :

רלב.

מימון, שרה :

קיו.

מינדל, ניסן :

רכו (מזכירי הדגול איש האשכולות

משכיל על דבר טוב הרב ד"ר).

מישקובסקי, זלדה (שניאורסאהן) :

קטו.

מנדלוביץ, נפתלי :

קא.

מעדליא, הלל :

מד.

מענטליק, מרדכי :

קעו.

מרדכי היהודי :

קנה.

מרזוב, שפרה (גלומכוביץ) :

קלה.

מרציאנו, יצחק :

שיד.

משאש, שלום :

סז.

משה רבנו :

כו (לא כהתה עינו וכו').

ס

סבאה, נסים :

נד.

סולובייצ'יק, יוסף דוב :

קמט.

סולובייצ'יק, משה :

קו.

כ

כהן, א. :

צו.

כהן, אהרן :

פא.

כהן, חיים (שופט בג"צ) :

יב.

כהן, יוסף :

רנו.

כהנא, קלמן :

קמז.

כסה, יונה :

רד.

כ"ץ, משה פנחס :

קכ.

כצנלסון, יעקב :

שט.

כרמל, בן ציון :

צה.

ל

לבנה, יוסף :

קיד.

לבקיבקר, ברוך חיים :

שיג.

לו, שמואל :

צג.

לויין, פנחס יעקב :

קמז.

לויין, שלום דובער :

סד. ק. קצט. רמא. רצב.

ליבערמאן, חיים מאיר :

רסג.

ליפשיץ, ריבי :

רמג.

סטאָן, אברהם ארי':
פד.

פש, שרה:
קטז.

סימפסון, שלום מענדל:
רנא.

צ

סלונים, משה:
רכז.

צייטלין, שניאור זלמן:
רפח (נקרא ע"ש אדה"ז כפי ששמעתי).

פ

פאָשקעס, משה:
רו.

קולצ'ר, א.ש.:

כח.

פדלר, אלחנן שלמה חיים:
קסג (ובנו דוד נח).

קטן, שמואל:
שי.

פולטרוק, יעקב:
רסד.

קלויזנר, ישכר דוד:
רכג.

קלועאָן, ישראל:
רצג.

פופקא, יצחק:
קיח.

קליין, מנשה:
קנב.

פורער, אליעזר:
רפ.

קלמס, פנחס:
צח.

פורער, משה:
רפ.

קמינקר, מרדכי:

פישר, מיכאל:
רצ.

קי (ואשתו דינה חנה ובנם). קנט (וזוגתו)
ובנם ישעי' אברהם).

פקר, חנה:
רפא.

קציר, אפרים:
שכג.

פרדני, יאיר:
רפה.

קרוצ'יק, ליב:
קכו (וזוגתו).

פרס, שמעון:
קצא.

ר

פרץ, יעקב:
שיט.

רובאָוויץ, יצחק ארי':
צו.

פש, דורון:
נא.

רובין, אברהם:
רנט.

פש, זיוה:
מט. קטז.

רוזין, יוסף (הרוגוצ'ובי):

פש, מרדכי:
נ.

קמג'ד (רבו מובהק בתכלית — הרמב"ם).
מדתו העיקרית — זריזותו נפלאה בלימוד
התורה עצמו, בלימוד התורה לאחרים
בע"פ, במענה פיו — וכן בכתב, במכתביו.

פש, שלום:
נא. קיז.

שמעון, רשב"י :
 ריב. ריג. ריד. רטו. רטז. ריז.
 שני, מ. :
 קל.
 שניאור זלמן (אדמו"ר הזקן) :
 עו (חיבור עליו. שיטתו). עז (כנ"ל).
 שניאורסאהן, בן ציון :
 קו. רפו.

שניאורסאהן, חי' מוסיא (הרבנית הצדקנית) :
 רפו.

שניאורסאהן, יוסף יצחק (אדמו"ר מוהרי"צ) :
 רו (המנהג בביתו בהדלקת נש"ק). רכט
 (הוראות ממנו). רמג (כנ"ל). רמז (כנ"ל).
 רנג (כנ"ל). רנח (כנ"ל). כוונתו בכתיבת
 זכרונותיו). רסה (כנ"ל). ער (כנ"ל).

שניאורסאהן, לוי יצחק (אבי כ"ק אדמו"ר) :
 צד (השייכות דב' ניסן לנשיא יששכר).

שניאורסאהן, צילה :
 רפה.

שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל :
 נד. קיא.

שפילמן, מרדכי :
 קנד.

שרה אמנו :
 קיז (שרה הראשונה).

שרון, א. :
 שיד.

שרעבי, ישראל :
 קיג.

ת

תנעמי, משה :
 קסב.

רצונו עז שידפיסו תורתו. אופן לימודו
 שלימוד דבר א' בתורה נעשה ת"ת
 דענינים רבים. תרווייהו איתנייהו ב"י –
 סיני ועוקר הרים. נהג מנהגי יאָרצייט).
 רכב (ת"ח על הנח"ר מהערות וציונים
 לתורתו שמכין להו"ל בקרוב ממש,
 וזכות הרבים מסייעת, וגם להזירוז ככל
 האפשרי). רכג (כמדומה למד הוגצובי
 בספרים שאין בהם ההגהות ע"פ כת"י).

רוזנטל, יעקב :
 נח. רכו.

רוט, שמואל (ארגמן) :
 רעח.

רסקין, יהודה לייב :
 עג. רכט.

ש

שאַוועל, חיים דוב :
 קנא. קפח.

שטרנברג, אסתר :
 קט. קמז.

שיינספיר, ויליאם :
 צד.

שיר, יעקב פנחס :
 קלו.

שלאַממע, חיים יעקב :
 קה. קח. קס. רלז.

שלאַנסקי, אברהם :
 רנד.

שלאַנסקי, ורדינה :
 רנד.

שלום :
 קנא.

שמעון, מאַכלוף :
 קלז.

לוד :

רס. רסא.

פ

פאריז :

קכב.

פולין :

פה.

פטרופוליס :

נו. נו.

פתח תקוה :

ערב.

נסרק לזכות

מ' בת ד"ל

מ"מ בן ד"ל

א' בן ד"ל

מ"ב בן ד"ל

כסלו תשע"ט

מ

מאנטרוי :

רסז.

מדריד :

צ (הנחת אבן היסוד לבנין בית הספר היהודי הראשון במדריד). רצד.

מלבורן :

שכד.

מצרים :

קעג. קצה (יצי"מ).

מרוקו :

רצד.

משמר העמק :

ח.

צ

צרפת :

עא. עב. קז. קכב.

ק

קאזבלאנקא :

סז. שיד.

נ

נורדאו :

רעו.

ר

רומא :

נח.

רוסטוב :

רסז.

רוסיא (ברית המועצות) :

מד (להשפיע על כולם שיצאו משם). פה.

צז. קכז. שיח.

רחובות :

רמא. רנט.

רמת השרון :

קכו. שיד.

רמת חן :

כח.

נחלת הר חב"ד :

עד (שלילת הקמת מוסד לנוער שוליים בשטחה). פ (התוועדות י"ט כסלו). קיד. רסט. שז (הדרים בה הם יוצאי מדינות ששם שמרו על גחלת היהדות מתוך מסירות נפש תמידית).

ניו הייווען :

רפט.

ניו יורק :

נו (אדישות הציבור).

ס

סיני :

רסח (אסור להחזיר שטח גם בסיני).

ש

שכם :

רנו (לדאוג לכך שהעיר שכם וכל השטח יהיו ראויים גם היום לאוהלו ודירתו של יעקב, וכל' הכתוב „שלם", למרות כל

ע

עומר :

מג.

עין הנצי"ב :

מט.

ההרפתקאות שעברו על יעקב, הרי בבואו
לשכם כבר הי' שלם בגופו ובנשמתו

צא.

ובתורתו. אף שנשתנה המצב וישנם

קושיים מצד צאצאי ישמעאל ולבן ועשו,

בודאי נתנו הכחות למלא תפקידו

בשלימות, וזכות אה"ק שהיא ארץ אשר

תמיד עיני ה"א בה וגו' מסייעת).

תל אביב:

קו. קו. קצט. רפה.

ת

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת עוסק בצ"צ ר' אליעזר חיים בן צפורה

וזוגתו מרת רבקה בתי' בת מרים פערל

ולזכות יוצאי חלציהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

לפידות

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

ולנחת רוח יהודי חסידותי

מתוך אושר ועושר, שמחה והרחבה, בגשמיות וברוחניות

ISBN 978-0-8266-5832-6

9 780826 658326